

En ny lag om försäkringsdistribution

Ds 2017:17

En ny lag om försäkringsdistribution

REGERINGSKANSLIET

Finansdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Omslag: Regeringskansliets standard
Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2017

ISBN 978-91-38-24611-5

ISSN 0284-6012

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	9
2	Lagförslag	10
2.1	Förslag till lag om försäkringsdistribution	10
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	47
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet	48
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	49
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter	50
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder	51
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder	55
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	56
2.9	Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)	61
2.10	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	63
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder	65
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:797) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder	67
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:798) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder	69
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder	71
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna	72
2.16	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	74
3	Ärendet	76
4	Bakgrund	77
4.1	Kort historik	77
4.2	Försäkringsdistributionsdirektivet	79
4.3	Från försäkringsförmedlingsdirektivet till försäkringsdistributionsdirektivet	85
4.4	Utredningar och rapporter	87
4.5	Kort om behovet av en likartad reglering av finansiell rådgivning	89

4.6	Försäkringsdistributionsdirektivet i förhållande till rådgivningslagen	91
4.7	Kort marknadsbeskrivning	93
5	Allmänna utgångspunkter	101
5.1	Inledning	101
5.2	Ett samlat genomförande av försäkringsdistributionsdirektivet i en ny lag	101
5.3	Val vid genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet.....	103
5.4	Möjligheten att införa strängare regler än dem i direktivet bör användas i vissa fall	104
5.5	Följdändringar i andra lagar	107
6	Tillämpningsområde	110
6.1	Inledning	110
6.2	Allmänt om tillämpningsområdet.....	110
6.2.1	Gällande rätt	110
6.2.2	Tillämpningsområde för regelverket för försäkringsdistribution.....	110
6.3	Förhållandet mellan tillämpningsområdet för försäkringsdistributionsdirektivet och lagen om värdepappersmarknaden.....	126
6.3.1	Bakgrund	126
6.3.2	Klargörande i gränsdragningsfrågan	131
6.4	Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som tillhandahåller investeringstjänster.....	149
6.4.1	Inledning.....	149
6.4.2	Gällande rätt	149
6.4.3	Tidigare förslag	152
6.4.4	Tillämpliga regler när försäkringsförmedlare och försäkringsföretag tillhandahåller investeringstjänster	152
7	Tillstånd och registrering	159
7.1	Försäkringsförmedling	159
7.1.1	Tillstånds- och registreringsplikt.....	159
7.1.2	Vilka bör omfattas av tillstånds- och registreringsplikten?	162
7.1.3	Behöriga myndigheter för tillståndsgivning och registrering	163
7.1.4	Sidoverksamma försäkringsförmedlare	164
7.1.5	En särskild ordning för registrering av anknutna försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare	166
7.1.6	Anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare	167
7.1.7	Anknutna försäkringsförmedlare	170

	7.1.8	Bör tillståndet kunna begränsas till vissa slag av försäkring och vissa försäkringsklasser?	173
7.2		Förutsättningar för tillstånd	174
	7.2.1	Inledning.....	174
	7.2.2	Kunskap och kompetens.....	175
	7.2.3	Vissa övriga förutsättningar för tillstånd	177
	7.2.4	En utökad lämplighetsprövning.....	183
	7.2.5	Ägar- och ledningsprövning m.m.	193
	7.2.6	Svåröverskådliga företagsgrupper får inte förhindra en effektiv tillsyn	196
	7.2.7	Ansvarsförsäkring.....	199
7.3		Verksamhet med sidotillstånd	202
	7.3.1	Investeringsrådgivning med sidotillstånd	202
	7.3.2	Ska investeringsrådgivning om premiepension med sidotillstånd vara tillåten?	211
8		Verksamhet över gränserna.....	214
	8.1	Inledning.....	214
	8.2	Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige.....	215
	8.2.1	Försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES	215
	8.2.2	Övriga utländska försäkringsförmedlare	219
	8.3	Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands	220
9		Regler för verksamheten	223
	9.1	Grundläggande krav vid försäkringsdistribution	223
	9.2	Villkor för rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys	226
	9.3	Ersättningar till och från tredjepart vid all form av försäkringsdistribution.....	233
	9.4	Förbud mot viss marknadsföring.....	234
	9.5	Ersättningssystem.....	237
	9.6	Rutiner och riktlinjer för intern kontroll av kunskap och kompetens m.m.	237
	9.7	Produktgodkännande	239
	9.8	Produktinformation och produktkännedom.....	240
	9.9	Korsförsäljning och kopplingsförbehåll	241
	9.10	Övriga regler för verksamheten.....	244
10		Informationskrav och uppföranderegler.....	248
	10.1	Inledning.....	248
	10.1.1	Allmänt.....	248
	10.1.2	Kort om överlappande informationskrav	250
	10.2	Allmän information till kunden	251
	10.3	Information om intressekonflikter	256
	10.3.1	Bakgrund	256
	10.3.2	Information om ägarförhållanden m.m.	256
	10.3.3	Information om pris och ersättningar	258

10.4	Information vid förnyelse och ändring av försäkringsavtalet	261
10.5	Vissa informationskrav och uppföranderegler vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning	262
10.5.1	Bakgrund	262
10.5.2	Allmän skyldighet att klargöra kundens krav och behov samt krav på anpassad produktinformation.....	263
10.5.3	Krav på personlig rekommendation vid rådgivning.....	264
10.6	Former för informationen.....	266
10.6.1	Allmänna krav på informationens utformning.....	266
10.6.2	Mer specifika formkrav	266
10.7	Särskilt formkrav vid distribution av skadeförsäkring ...	270
10.8	Särskilt informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan och krav i förhållande till andra kollektiva försäkringar	272
10.8.1	Särskilt informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan.....	272
10.8.2	Kort om försäkringsdistributionsdirektivets krav i förhållande till kollektiva försäkringar	275
10.9	Särskilda informationskrav vid korsförsäljning	279
10.10	Skyldighet att vidarebefordra information	280
10.11	Dokumentationsskyldighet.....	281
10.12	Undantag från informationsplikten.....	282
10.13	Påföljd vid utebliven information.....	283
11	Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar.....	284
11.1	Inledning	284
11.2	Krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter	285
11.3	Förebyggande, identifiering och hantering av intressekonflikter.....	286
11.3.1	Förebyggande av intressekonflikter.....	286
11.3.2	Identifiering och hantering av intressekonflikter.....	288
11.4	Information till kunder om försäkringsdistributionen och de försäkringsbaserade investeringsprodukterna	289
11.5	Begränsningar och förbud avseende ersättningar till eller från tredjepart.....	291
11.5.1	Begränsningar avseende tredjepartsersättningar	291
11.5.2	Förbud mot vissa tredjepartsersättningar	296
11.6	Bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder.....	299
11.6.1	Lämplighetsbedömning vid rådgivning.....	299

11.6.2	Passandebedömning vid annan försäkringsdistribution än rådgivning.....	300
11.6.3	Undantag från passandebedömning vid annan försäkringsdistribution än rådgivning.....	301
11.6.4	Dokumentation och rapportering till kunder.....	303
11.6.5	Regler som är dispositiva vid försäkringsdistribution till professionella kunder.....	304
11.6.6	Krav vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.....	305
11.6.7	Ytterligare bestämmelser i föreskrifter på lägre nivå än lag.....	307
12	Tillsyn och ingripanden	310
12.1	Tillsyn.....	310
12.1.1	Behörig myndighet och registreringsmyndighet.....	310
12.1.2	Tillsynen över försäkringsdistributörer	310
12.1.3	Överenskommelse om överföring av tillsynsansvar	312
12.1.4	Upplysningsskyldighet, förseningsavgift och möjlighet att genomföra undersökningar	314
12.1.5	Utökad samarbetskyldighet för Finansinspektionen	315
12.1.6	Rapportering om missförhållanden.....	316
12.1.7	Sekretess för vissa uppgifter.....	319
12.1.8	Förordnande av revisor vid revision av försäkringsförmedlare.....	323
12.1.9	Avgifter	323
12.2	Ingripande mot försäkringsdistributörer och vissa fysiska personer.....	324
12.2.1	Inledning.....	324
12.2.2	Administrativa sanktioner eller straffrättsliga påföljder	325
12.2.3	Ingripande genom föreläggande, förbud att verkställa beslut, anmärkning, återkallelse av tillstånd, förverkande av koncession eller varning.....	325
12.2.4	Ingripande mot svenska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES.....	328
12.2.5	Ingripanden mot försäkringsförmedlare i särskilda fall m.m.	330
12.2.6	Ingripanden vid vissa brister hos ledningen i juridiska personer.....	335
12.2.7	Sanktionsavgifter mot juridiska personer	336

12.2.8	Sanktionsavgift mot försäkringsdistributörer som är fysiska personer	340
12.2.9	Ingripande mot fysiska personer i försäkringsdistributörers ledning	342
12.2.10	Omständigheter som ska vara styrande vid beslut om sanktioner.....	348
12.2.11	Sanktionsföreläggande	349
12.2.12	Verkställighet av beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift.....	351
12.2.13	Föreläggande mot försäkringsdistributörer som använder sig av förmedlare som saknar tillstånd eller registrering	351
12.2.14	Ingripande mot EES-försäkringsförmedlare	352
12.2.15	Ingripanden vid en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar	355
12.2.16	Ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeländ.....	357
12.2.17	Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering	358
12.2.18	Vite.....	359
12.2.19	Offentliggörande av beslut	359
12.2.20	Utökad underrättelseskyldighet till Eiopa	360
13	Överklagande	361
14	Fondbolag och AIF-förvaltare	362
14.1	Inledning	362
14.2	Rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder.....	362
15	Tillhandahållande av information om klagomål enligt den delegerade förordningen till MiFID II	365
15.1	Inledning	365
15.2	Bemyndigande att meddela föreskrifter	365
16	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	367
16.1	Ikraftträdande	367
16.2	Övergångsbestämmelser för försäkringsförmedling.....	368
16.3	Övergångsbestämmelser för anknutna försäkringsförmedlare	369
16.4	Övergångsbestämmelser för verksamhet med sidotillstånd	370
16.5	Övergångsbestämmelse för krav på kunskap och kompetens	372
16.6	Övergångsbestämmelse för tidigare ingångna avtal	372
16.7	Övergångsbestämmelser för ingripanden och överklaganden	373
16.8	Övergångsbestämmelse om tillämpning i förhållande till vissa länder inom EES	373
17	Förslagets konsekvenser	374

17.1	Inledning.....	374
17.1.1	En ny lag om försäkringsdistribution	374
17.1.2	Problem och mål med regleringen	375
17.1.3	Alternativa lösningar	375
17.2	Vilka berörs av regleringen?	376
17.3	Berörda företag.....	377
17.3.1	Försäkringsföretag	377
17.3.2	Försäkringsförmedlare.....	377
17.3.3	Marknaden för finansiella instrument.....	380
17.4	Berörda myndigheter	380
17.5	Ekonomiska konsekvenser för myndigheter.....	380
17.5.1	Finansinspektionen	380
17.5.2	Bolagsverket.....	384
17.5.3	Konsumentverket.....	384
17.5.4	Pensionsmyndigheten	384
17.5.5	Polismyndigheten	385
17.5.6	Sveriges Domstolar	385
17.6	Ekonomiska konsekvenser för berörda företag	386
17.6.1	Ekonomiska konsekvenser för försäkringsdistributörer	386
17.6.2	Ekonomiska konsekvenser för fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag.....	393
17.7	Konsekvenser för kunder.....	394
17.7.1	Tidsåtgång och företagens administrativa kostnader	395
17.7.2	Andra kostnader och förändringar till följd av regleringen.....	395
17.7.3	Konsekvenser för pågående anställnings- eller uppdragsförhållanden	396
17.7.4	Påverkan på konkurrensförhållanden	397
17.7.5	Särskilda hänsyn till små företag.....	397
17.7.6	Sveriges medlemskap i Europeiska unionen	397
17.8	Konsekvenser av förslagen i avsnitt 14	397
17.9	Konsekvenser av förslagen i avsnitt 15	398
17.9.1	Kostnaden för löpande rapportering	398
17.9.2	Konsekvenser för företagen.....	399
17.9.3	Konsekvenser för Finansinspektionen.....	400
18	Författningskommentar.....	401
18.1	Förslaget till lag (2018:000) om försäkringsdistribution.....	401
18.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	483
18.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet.....	484
18.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.....	484
18.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter	484

18.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder	484
18.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder.....	485
18.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	485
18.9	Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)	486
18.10	Förslaget till lag om ändring i offentlighets och sekretesslagen (2009:400)	487
18.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder	487
18.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder	488
18.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna	488
18.14	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	489
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution (omarbetning).....	490
Bilaga 2	Huvudsakligt innehåll i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22).....	531
Bilaga 3	Lagförslag i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22)	532
Bilaga 4	Remissinstanser beträffande promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22).....	540
Bilaga 5	Sammanfattning i betänkandet Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2)	542
Bilaga 6	Lagförslag i betänkandet Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2).....	554
Bilaga 7	Remissinstanser beträffande betänkandet MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2).....	557

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I Sverige finns regleringen om distribution av försäkring i första hand i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling. Tillämpningsområdet för lagen är i huvudsak försäkringsförmedlares förmedling av försäkringsavtal. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling i svensk rätt.

Med anledning av genomförandet i svensk rätt av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution lämnas i promemorian förslag till en ny lag om försäkringsdistribution, som ersätter lagen om försäkringsförmedling. Den föreslagna lagen innehåller näringsrättsliga och civilrättsliga regler som är tillämpliga på försäkringsdistributörens försäkringsdistribution, dvs. varje försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet, eller försäkringsföretag när de distribuerar försäkringar.

Det nya försäkringsdistributionsdirektivet är ett s.k. minimiharmoniseringsdirektiv som medger att medlemsstaterna inför krav som går utöver direktivets. I promemorian lämnas förslag på krav utöver direktivets som motiveras utifrån specifika problem och behov på den svenska marknaden. Därtill lämnas förslag till följdändringar i andra lagar och vissa övergångsregler.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 23 februari 2018.

I promemorian lämnas också förslag till nya krav avseende rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder och samt förslag på bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om tillhandahållandet av information om klagomål enligt den delegerade förordningen till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (förkortat MiFID II).

2 Lagförslag

2.1 Förslag till lag om försäkringsdistribution

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om försäkringsdistribution.

I denna lag finns också bestämmelser om försäkringsdistributörens bedrivande av investeringstjänster som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som omfattas av 7 kap. 1 §.

Med försäkringsdistribution avses verksamhet som består i att

1. ge råd om eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås,
2. för någon annans räkning ingå försäkringsavtal, eller
3. bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal.

2 § Som försäkringsdistribution ska inte anses verksamhet som bara består i att

1. hänvisa någon till ett försäkringsföretag, en försäkringsförmedlare eller en presumtiv kund,
2. lämna allmän information om försäkring till någon,
3. inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enstaka fall lämna information eller ge råd om försäkring till någon, eller
4. yrkesmässigt handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall.

Som försäkringsdistribution ska inte heller anses verksamhet som avses i 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som omfattas av 7 kap. 1 § i denna lag.

Ett försäkringsföretag som bedriver investeringsrådgivning eller portföljförvaltning enligt andra stycket ska för den verksamheten tillämpa bestämmelserna i 8 kap. 9 och 12–16 §§ och 9 kap. 1, 3–6, 9–12, 14–23 och 26–29 §§ lagen om värdepappersmarknaden.

3 § Bestämmelserna om försäkringsdistribution i denna lag gäller även vid distribution av återförsäkring, om inte annat anges.

4 § Bestämmelserna om försäkringsförmedlare i denna lag gäller även anknuten försäkringsförmedlare och sidoverksam försäkringsförmedlare, om inte annat anges.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97/EU av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution, i den ursprungliga lydelsen.

5 § Bestämmelserna i denna lag gäller även när en försäkringsförmedlare utövar sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, om inte annat anges.

6 § För utländska försäkringsdistributörers verksamhet i Sverige gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar. För filialer till utländska försäkringsförmedlare gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Undantag från lagens tillämpningsområde

7 § Lagen ska inte tillämpas på sidoverksamma försäkringsförmedlars försäkringsdistribution om

1. den distribuerade försäkringen kompletterar en vara eller tjänst och försäkringen täcker risken för

- a) förlust av vara, funktionsfel i eller skada på varan,
- b) att tjänsten inte kunnat utnyttjas, eller
- c) skada på eller förlust av bagage och andra risker i samband med resa, och

2. den årliga premien för den distribuerade försäkringen inte överstiger ett värde motsvarande 600 euro, beräknat proportionellt på årsbasis, eller

3. premien för den distribuerade försäkringen inte överstiger ett värde motsvarande 200 euro per person, i de fall försäkringen kompletterar en tjänst och den tjänstens varaktighet inte är längre än tre månader.

8 § Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska, när distributionen sker via en sidoverksam försäkringsförmedlare som undantagits från tillämpningen av denna lag enligt 7 §, säkerställa att

1. information tillhandahålls kunden innan försäkringsavtalet ingås, med uppgifter om försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretagets identitet och adress och om de förfaranden som avses i 4 kap. 15 § och som gör det möjligt för kunder och andra berörda parter att anmäla klagomål,

2. det införts ändamålsenliga och proportionerliga system som är förenliga med 4 kap. 1 §, 3 § första stycket, 5 och 12 §§ samt 5 kap. 13, 18 och 19 §§ och som beaktar kundens krav och behov innan avtalsförslaget läggs fram, och

3. det försäkringsproduktfaktablad som avses i 5 kap. 16 § lämnas till kunden innan försäkringsavtalet ingås.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

9 § Avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i 4 kap. 1 och 16 §§ denna lag får inte åberopas mot kunden eller någon som härleder sin rätt från kunden, i annat fall än när distributionen avser återförsäkring eller försäkring mot stora risker.

Bestämmelserna i 6 kap. 4–6, 9–11, 13 och 14 §§ om information som ska lämnas vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter behöver inte tillämpas, om en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag och en professionell kund har kommit överens om det. Efter en

sådan överenskommelse behöver inte heller 6 kap. 9 och 12–14 §§ tillämpas enligt 7 kap. 1 § vid distribution av vissa pensionsförsäkringar.

Definitioner

10 § I denna lag betyder

1. *anknuten försäkringsförmedlare*: en svensk fysisk eller juridisk person som mot ersättning bedriver försäkringsdistribution som huvudsaklig yrkesverksamhet och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att distribuera försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att den fysiska eller juridiska personen uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 §,

2. *anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare*: varje fysisk och juridisk person som avses i 21 och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare om att distribuera sådana försäkringsprodukter som anges där, om avtalet innebär att försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att den fysiska eller juridiska personen uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 §,

3. *behörig myndighet*: en utländsk myndighet eller annat utländskt organ som har behörighet att besluta om tillstånd för eller registrering av utländska försäkringsförmedlare eller att utöva tillsyn över sådana förmedlare,

4. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

5. *EES-försäkringsförmedlare*: en utländsk försäkringsförmedlare som har hemvist i ett annat land inom EES och som omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet,

6. *ersättning*: alla provisioner, ersättningar, kostnader eller andra betalningar, inbegripet ekonomiska ersättningar av alla slag eller eventuella andra finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament, som erbjuds eller utbetalas med avseende på försäkringsdistribution,

7. *filial*: en förmedlares agentur eller filial som ligger i ett annat land inom EES än hemlandet,

8. *försäkringsbaserad investeringsprodukt*: en försäkringsprodukt med ett förfallo- eller återköpsvärde som helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet, med undantag för

a) skadeförsäkringsprodukter,

b) livförsäkringsavtal där ersättning enligt avtalet endast betalas ut vid dödsfall eller vid invaliditet till följd av skada, sjukdom eller funktionsnedsättning, och

c) pensionsförsäkringar,

9. *försäkringsdistributionsdirektivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution,

10. *försäkringsdistributör*: varje försäkringsförmedlare, sidoverksam försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag,

11. *försäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person, med undantag för försäkringsföretag eller deras anställda, som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution,

12. *försäkringsförmedlare från tredjeland*: en utländsk försäkringsförmedlare som har hemvist i ett land som inte hör till EES och som skulle omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet om dess hemland hörde till EES,

13. *hemland*:

a) om försäkringsförmedlaren är en fysisk person, det land inom EES där förmedlaren har sin hemvist,

b) om försäkringsförmedlaren är en juridisk person, det land inom EES där förmedlarens säte är beläget, eller, om förmedlaren enligt nationell rätt inte har något säte, det land inom EES där förmedlarens huvudkontor är beläget,

14. *huvudsakligt verksamhetsställe*: den plats där den huvudsakliga verksamheten bedrivs,

15. *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

16. *nära förbindelser*: det som avses i 1 kap. 14 § försäkringsrörelselagen (2010:2043), men det som där anges om försäkringsföretag ska i stället avse försäkringsförmedlare,

17. *pensionsförsäkring*: försäkringsavtal som har som främsta syfte att ge inkomst vid pensionering och som berättigar den försäkrade till vissa ersättningar,

18. *professionell kund*: en kund som avses i 1 kap. 4 b § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

19. *rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys*: sådan rådgivning som avses i 4 kap. 2 §,

20. *rådgivning*: tillhandahållande av en personlig rekommendation till en kund, antingen på kundens begäran eller på initiativ av försäkringsdistributören, i fråga om ett eller flera försäkringsavtal,

21. *sidoverksam försäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person – utom kreditinstitut eller värdepappersföretag enligt definitionen i artikel 4.1.1 och 4.1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 – som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet, under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) den fysiska eller juridiska personen i fråga har inte försäkringsdistribution som huvudsaklig yrkesverksamhet,

b) den fysiska eller juridiska personen distribuerar bara vissa försäkringsprodukter som kompletterar en vara eller en tjänst, och

c) de berörda försäkringsprodukterna täcker inte livförsäkring eller ansvarsförsäkring, utom när sådant skydd kompletterar den vara eller tjänst som förmedlaren bedriver som huvudsaklig yrkesverksamhet,

22. *skadeförsäkringsprodukter*: sådana försäkringsprodukter som är hänförliga till de försäkringsklasser som anges i 2 kap. 11 § försäkringsrörelselagen,

23. *stora risker*: det som avses i 3 kap. 16 § andra och tredje styckena försäkringsrörelselagen,

24. *tjänstepensionsförsäkring*: pensionsförsäkringar som tecknas av en arbetsgivare till förmån för en arbetstagare och som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II),

25. *varaktigt medium*: varje medel som

a) gör det möjligt för kunden att bevara information som riktas till kunden personligen, på ett sätt som är tillgängligt för användning i framtiden under en tid som är lämplig med hänsyn till vad som är avsikten med informationen, och

b) tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen, och

26. *värmland*: det land inom EES där en försäkringsförmedlare har en permanent närvaro eller ett etableringsställe eller tillhandahåller tjänster, och som inte är förmedlarens hemland.

Bemyndiganden

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av bestämmelserna i 2 § tredje stycket.

2 kap. Tillstånd och registrering

Tillstånds- och registeringsplikt

1 § Försäkringsdistribution, får med undantag för de fall som avses i 4–6 §§, bedrivs bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person.

Finansinspektionen ska inom tre månader från det att en fullständig ansökan om tillstånd har lämnats in underrätta sökanden om sitt beslut i tillståndsfrågan.

Bestämmelser om förutsättningar för utländska försäkringsförmedlare att bedriva försäkringsdistribution i Sverige och förutsättningar för svenska försäkringsförmedlare att bedriva försäkringsdistribution utomlands finns i 3 kap.

2 § Tillstånd för att bedriva försäkringsdistribution får avse

1. alla slag av försäkringar,
2. bara livförsäkringar, eller
3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringar som avses i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 19 § 2 samma lag.

3 § Den som har fått tillstånd enligt 1 § att bedriva försäkringsdistribution ska senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har fått laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän den har registrerats.

4 § För en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare gäller i stället för det som anges i 1–3 §§ att det försäkringsföretag eller den andra försäkringsförmedlare som förmedlaren har ingått avtal med om att distribuera dess försäkringsprodukter ska anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket.

Innan anmälan får ske, ska anmälaren kontrollera att förmedlaren uppfyller kraven i 7 § första stycket 1–4 och 7 eller 8 § första stycket 1, 3–5 och andra stycket. Kravet på att de personer som avses i 8 § första stycket 3 även i övrigt ska vara lämpliga för att ingå i ledningen behöver dock inte vara uppfyllt. Anmälaren ska, genom att begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp, kontrollera att kraven i 7 § första stycket 2 och 8 § första stycket 3 i detta avseende är uppfyllda.

I en anmälan om registrering ska det anges om distributionen ska avse alla slag av försäkring, bara livförsäkringar eller bara skadeförsäkringar eller om den ska begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 19 § 2 samma lag.

Verksamheten får inte påbörjas förrän den har registrerats.

5 § En sammanslutning av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare får anmäla en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare. I sådana fall gäller 4 §.

Bestämmelserna i 4 § gäller även anknutna försäkringsförmedlare som inte avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §.

6 § Tillstånd enligt denna lag behövs inte för försäkringsföretag och deras anställda.

Anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer behöver inte ha tillstånd.

Förutsättningar för tillstånd för en fysisk person

7 § Tillstånd för en svensk fysisk person att bedriva försäkringsdistribution får ges bara om den fysiska personen

1. inte är underårig, försatt i konkurs eller har näringsförbud eller förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,

2. inte förekommer i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter,

3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas,

4. uppfyller kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling,

5. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan uppkomma om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter (ansvarsförsäkring),

6. även i övrigt är lämplig att utöva verksamheten, och

7. inte har eller kan väntas komma att få sådana nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn av den fysiska personen.

Första stycket 5 gäller inte för anknutna försäkringsförmedlare som avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som anges i 7 kap. 1 §.

Förutsättningar för tillstånd för en juridisk person

8 § Tillstånd för en svensk juridisk person att utöva försäkringsdistribution får ges bara om

1. den juridiska personen inte är försatt i konkurs eller likvidation,

2. den juridiska personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan uppkomma om den åsidosätter sina skyldigheter (ansvarsförsäkring),

3. den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne, uppfyller kraven i 7 § första stycket 2 samt har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som bedriver försäkringsdistribution och även i övrigt är lämplig att ingå i ledningen,

4. anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar för den juridiska personens räkning uppfyller kraven i 7 § första stycket 1–4, och

5. inte har eller kan väntas komma att få sådana nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn av den juridiska personen.

Den juridiska personen ska kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket 4 är uppfyllda. I samband med detta ska den juridiska personen begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp för att kontrollera att kraven i 7 § första stycket 2 i detta avseende är uppfyllda.

Första stycket 2 gäller inte för anknutna försäkringsförmedlare som avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som anges i 7 kap. 1 §.

Vissa bestämmelser om försäkringsföretag

9 § Vad som föreskrivs i 7 § första stycket 1–4 ska även gälla för anställda som ska distribuera försäkringar för ett försäkringsföretags räkning.

Försäkringsföretaget ska kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket är uppfyllda, och då tillämpa det som anges i 8 § andra stycket.

10 § Den som ska ingå i ledningen eller vara ersättare för denne för ett försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution ska uppfylla kraven i 8 § första stycket 3.

Verksamhet med sidotillstånd

11 § En försäkringsförmedlare som är registrerad för förmedling av alla slag av försäkringar eller enbart livförsäkringar får efter tillstånd (sidotillstånd) även bedriva sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Vid prövning av en ansökan om tillstånd enligt första stycket gäller 7 eller 8 § i tillämpliga delar.

12 § Den som har fått sidotillstånd enligt 11 § första stycket ska senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har fått laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamhet med sidotillstånd får inte påbörjas förrän den har registrerats.

13 § Om en försäkringsförmedlare bedriver verksamhet med stöd av ett sidotillstånd som avser investeringsrådgivning om sådana fondandelar som avses i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, ska följande bestämmelser i den lagen gälla i tillämpliga delar för den verksamheten:

- 3 kap. 1, 2, 5, 6 och 11 §§,
- 8 kap. 9–12 och 14–16 §§,
- 9 kap. 1, 3–6, 9, 10, 13–23 och 26–29 §§,
- 23 kap. 5 §,
- 24 kap. 7–11 §§,
- 25 kap. 1, 4 och 5 §§, och
- 26 kap. 2 §.

14 § Finansinspektionen får förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva annan sidoverksamhet än sådan som avses i 11 § första stycket, om det finns särskilda skäl.

Bemyndiganden

15 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilka allvarliga förmögenhetsbrott och vilken allvarlig ekonomisk brottslighet som avses i 7 § första stycket 2 och om hur registerkontrollen enligt 4, 5 och 7–11 §§ ska gå till.

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad en ansökan om tillstånd enligt 1 § eller 3 kap. 3 § och en anmälan om registrering enligt 4 eller 5 § ska innehålla,

2. vad försäkringsföretagen eller annan anmälare enligt 4 eller 5 § ska iaktta vid kontrollen av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

3. vad som ska avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter enligt 7 § första stycket 2,

4. vilken kunskap och kompetens samt fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling som krävs enligt 7 § första stycket 3 och 4 och 8 § första stycket 4,

5. sådan försäkring för skadeståndsskyldighet som avses i 7 § första stycket 5 och 8 § första stycket 2,

6. vad som ska avses med i övrigt lämplig att utöva verksamheten enligt 7 § första stycket 6 och i övrigt lämplig att ingå i ledningen enligt 8 § första stycket 3,

7. vilken insikt och erfarenhet som krävs enligt 8 § första stycket 3,

8. vad som ska avses med den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne enligt 8 § första stycket 3,

9. vad den juridiska personen i övrigt ska iaktta enligt 8 § andra stycket i samband med kontroll av anställda, och

10. vilka åtgärder en försäkringsförmedlare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 13 §.

3 kap. Verksamhet över gränserna

Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

Försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES

1 § En EES-försäkringsförmedlare får

1. bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här med början från det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här,

2. bedriva försäkringsdistribution från filial eller permanent närvaro i Sverige med början en månad efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att bedriva försäkringsdistribution från filial eller permanent närvaro i Sverige, eller tidigare om Finansinspektionen tillåter det.

Finansinspektionen ska genom den behöriga myndigheten i hemlandet upplysa försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten här i landet.

Finansinspektionen ska vid mottagande av underrättelser enligt första stycket snarast bekräfta mottagandet till den behöriga myndigheten i hemlandet.

2 § En underrättelse enligt 1 § första stycket 1 och 2 ska innehålla uppgift om

1. förmedlarens för- och efternamn eller firma, adress och i förekommande fall person- eller organisationsnummer,

2. det eller de länder inom EES som försäkringsförmedlaren avser att bedriva verksamhet i,

3. kategori av förmedlare och i förekommande fall namn på det eller de försäkringsföretag som representeras, och

4. i förekommande fall, inom vilka försäkringsklasser förmedlaren avser att bedriva försäkringsdistribution.

En underrättelse enligt 1 § första stycket 2 ska därutöver innehålla uppgift om

1. den adress i värdlandet där dokument kan beställas och
2. namn på den person som ska ansvara för ledningen av filialen eller den permanenta närvaron.

Försäkringsförmedlare från tredjeland

3 § En försäkringsförmedlare från tredjeland får efter tillstånd av Finansinspektionen bedriva försäkringsdistribution från filial i Sverige.

Tillstånd får ges bara om

1. försäkringsförmedlaren i sitt hemland står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet och den myndigheten har medgett att förmedlaren etablerar sig i Sverige, och
2. det finns skäl att anta att försäkringsförmedlaren uppfyller kraven i 2 kap. 7 eller 8 §.

4 § Tillstånd enligt 3 § får avse

1. alla slag av försäkringar,
2. bara livförsäkringar, eller
3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 19 § 2 samma lag.

5 § Den som har fått tillstånd enligt 3 § att bedriva försäkringsdistribution ska senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har fått laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän den har registrerats.

Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands

6 § Avser en försäkringsförmedlare att erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES utan att inrätta en filial där, ska förmedlaren underrätta Finansinspektionen innan verksamheten påbörjas.

En underrättelse enligt första stycket ska innehålla uppgift om

1. förmedlarens för- och efternamn eller firma, adress och i förekommande fall person- eller organisationsnummer,
2. det eller de länder inom EES som försäkringsförmedlaren avser att bedriva verksamhet i,
3. kategori av förmedlare och i förekommande fall namn på det eller de försäkringsföretag som representeras, och
4. i förekommande fall, inom vilka försäkringsklasser förmedlaren avser att bedriva försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till behörig myndighet i det land där verksamheten ska bedrivas.

Finansinspektionen ska skriftligen underrätta försäkringsförmedlaren när den behöriga myndigheten i värdlandet har bekräftat mottagandet av underrättelsen. Inspektionen ska även informera försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten i värdlandet och att verksamheten måste vara förenlig med dessa.

7 § Avser en försäkringsförmedlare att inrätta en filial eller permanent närvaro i ett annat land inom EES för att bedriva försäkringsdistribution, ska förmedlaren underrätta Finansinspektionen innan verksamheten påbörjas.

En underrättelse enligt första stycket ska innehålla uppgift om

1. förmedlarens för- och efternamn eller firma, adress och i förekommande fall person- eller organisationsnummer,
2. det eller de länder inom EES som försäkringsförmedlaren avser att bedriva verksamhet i,
3. kategori av förmedlare och i förekommande fall namn på det eller de försäkringsföretag som representeras,
4. i förekommande fall, inom vilka försäkringsklasser förmedlaren avser att bedriva försäkringsdistribution,
5. den adress i värdlandet där dokument kan beställas, och
6. namn på den person som ska ansvara för ledningen av filialen eller den permanenta närvaron.

8 § Om Finansinspektionen i fall som avses i 7 § anser att det inte finns skäl att ifrågasätta försäkringsförmedlarens organisatoriska struktur eller ekonomiska situation utifrån den planerade distributionsverksamheten, ska inspektionen inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till behörig myndighet i det land där filialen ska inrättas.

Inspektionen ska skriftligen underrätta försäkringsförmedlaren när den behöriga myndigheten i värdlandet har bekräftat mottagandet av underrättelsen. När Finansinspektionen underrättats av den behöriga myndigheten i värdlandet om de bestämmelser som gäller för verksamheten i det landet, ska inspektionen i sin tur underrätta försäkringsförmedlaren om dessa.

Om Finansinspektionen anser att det inte finns förutsättningar för att lämna över underrättelsen enligt första stycket, ska inspektionen meddela beslut om det inom en månad från det att underrättelsen togs emot.

9 § Om en försäkringsförmedlare avser att ändra något som angetts i underrättelsen enligt 6 eller 7 § om förmedlarens avsikt att bedriva försäkringsdistribution efter det att verksamheten har inletts, ska förmedlaren skriftligen underrätta Finansinspektionen senast en månad innan ändringen genomförs.

Finansinspektionen ska informera den behöriga myndigheten i värdlandet om ändringen skyndsamt och senast en månad från den dag underrättelsen togs emot.

10 § Om en försäkringsförmedlare har underrättat Finansinspektionen enligt 6 § första stycket, 7 § första stycket eller 9 § första stycket, ska inspektionen anmäla detta till Bolagsverket.

I de fall som avses i 6 § första stycket och 7 § första stycket ska en anmälan göras när Finansinspektionen lämnar över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen ska inrättas eller verksamheten ska bedrivas.

I de fall som avses i 9 § första stycket ska en anmälan göras när Finansinspektionen har tagit emot underrättelsen om ändring.

4 kap. Regler för verksamheten

Grundläggande krav vid försäkringsdistribution

1 § En försäkringsdistributör ska driva sin verksamhet enligt god försäkringsdistributionsstandard och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen. Försäkringsdistributören ska handla hederligt, rättvist och professionellt.

Försäkringsdistributören ska anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt endast rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Försäkringsdistributören ska avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Villkor för försäkringsförmedlares rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys

2 § Om en försäkringsförmedlare har informerat kunden enligt 5 kap. 6 § första stycket 1 om att den tillhandahåller rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys, ska förmedlaren lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden, vilka ska vara tillräckligt diversifierade med avseende på typ och produktleverantörer för att säkerställa att kundens mål på lämpligt sätt kan tillgodoses.

En analys enligt första stycket får inte omfatta försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren, av företag som försäkringsförmedlaren har nära förbindelser med eller av andra företag som förmedlaren har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande till att det kan riskera förutsättningarna för rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys.

Om rådgivning lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys, får den inte föregås eller efterföljas av en icke oberoende investeringsrådgivning som är hänförlig till samma försäkringsavtal.

Ersättningar från någon annan än kunden

3 § En försäkringsdistributör får inte ta emot ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att distributören uppfyller kraven i 1 §.

För en försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning om försäkring på grundval av en opartisk och personlig analys enligt 2 § gäller utöver första stycket även att förmedlaren inte får ta emot och behålla ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden.

Andra stycket gäller inte mindre icke-monetära förmåner som försäkringsförmedlaren har informerat kunden om och som kan höja kvaliteten på tjänsten till kunden och som är av en sådan omfattning och art att de inte kan anses hindra förmedlaren från att uppfylla sina skyldigheter enligt 1 §.

Förbud mot marknadsföring av andra finansiella tjänster

4 § En försäkringsförmedlare får inte i samband med försäkringsdistribution marknadsföra andra finansiella tjänster än sådana försäkringar som omfattas av tillståndet enligt 2 kap. 1 § eller registrering enligt 2 kap. 4 eller 5 §.

Om en försäkringsförmedlare har tillstånd enligt 2 kap. 11 § första stycket att driva sådan sidoverksamhet som avses där, får förmedlaren även marknadsföra sådana fondandelar som omfattas av det tillståndet.

Första stycket gäller inte om försäkringsförmedlaren har rätt enligt någon annan författning att tillhandahålla andra finansiella tjänster än de som omfattas av tillståndet enligt 2 kap. 1 § eller registreringen enligt 2 kap. 4 eller 5 §.

Ersättningssystem

5 § En försäkringsdistributörs system för ersättning till personal som är sysselsatta inom distributörens försäkringsdistribution, inklusive dem som direkt leder eller ansvarar för detta arbete, ska vara uppbyggt på ett sätt som inte negativt påverkar försäkringsdistributörens förmåga att uppfylla skyldigheterna enligt 1 §.

Rutiner och riktlinjer för intern kontroll av kunskap och kompetens m.m.

6 § En försäkringsdistributör ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av att den och dess anställda uppfyller kraven i 2 kap. 7 § första stycket 1–4, 2 kap. 8 § första stycket 1, 3 och 4, 2 kap. 9 och 10 §§. Försäkringsdistributören ska inrätta, upprätthålla och uppdatera register för dokumentation av de åtgärder som den vidtar för att uppfylla kraven.

En försäkringsdistributör ska utse en eller flera personer som ansvarar för att distributören fullgör de skyldigheter som anges i första stycket. På begäran av Finansinspektionen ska försäkringsdistributören lämna inspektionen uppgift om namnet på den eller de personerna.

Produktgodkännande

7 § En försäkringsdistributör som utvecklar försäkringsprodukter för distribution till kunder ska fastställa, tillämpa och löpande se över en process för godkännande av de försäkringsprodukter som utvecklas. Processen ska även avse betydande förändringar av befintliga försäkringsprodukter.

En försäkringsprodukt eller en betydande förändring av en försäkringsprodukt ska godkännas enligt den process som avses i första stycket innan den marknadsförs eller distribueras till kunder (produktgodkännande).

8 § I processen för produktgodkännande enligt 7 § ska det anges en fastställd målgrupp av slutkunder för en försäkringsprodukt. I processen ska alla relevanta risker för målgruppen bedömas och det ska prövas om den avsedda strategin för distribution av försäkringsprodukten är lämplig för målgruppen.

En sådan försäkringsdistributör som avses i 7 § första stycket ska vidta alla rimliga åtgärder för att försäkringsprodukter distribueras till den målgrupp som avses i första stycket.

9 § En försäkringsdistributör ska i processen för produktgodkännande regelbundet se över de försäkringsprodukter som företaget erbjuder eller marknadsför.

Försäkringsföretaget ska vid översynen

1. beakta vilka händelser som skulle kunna väsentligt påverka riskerna för en sådan målgrupp som avses i 8 § första stycket, och

2. bedöma om en försäkringsprodukt fortfarande motsvarar målgruppens behov och om den avsedda distributionsstrategin fortfarande är lämplig.

10 § Processen för produktgodkännande enligt 7–9 §§ ska vara proportionerlig och ändamålsenlig i förhållande till de försäkringsprodukter som ska distribueras.

11 § Bestämmelserna i 7–10 §§ gäller inte vid distributionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker.

Produktinformation och produktkännedom

12 § En försäkringsdistributör som avses i 7 § första stycket ska lämna tillräcklig information om sina försäkringsprodukter och om processen för produktgodkännande till de övriga försäkringsdistributörer som ska distribuera produkterna.

En försäkringsdistributör som distribuerar försäkringsprodukter som distributören inte själv utvecklar ska ha rutiner för att få tillgång till sådan information som avses i första stycket. En sådan försäkringsdistributör ska skaffa sig god kännedom om de distribuerade försäkringsprodukterna och om de målgrupper som fastställts enligt 8 § första stycket.

Korsförsäljning och kopplingsförbehåll

13 § Om en försäkringsdistributör erbjuder en kund att ingå ett försäkringsavtal tillsammans med en annan tjänst eller produkt, som en del av ett paket eller som ett villkor för samma överenskommelse eller paket (korsförsäljning), och försäkringsavtalet är av underordnad betydelse i förhållande till övriga delar av överenskommelsen eller paketet, ska distributören erbjuda kunden att köpa den andra tjänsten eller produkten utan att ingå försäkringsavtalet.

Första stycket gäller inte om försäkringsavtalet erbjuds tillsammans med

1. investeringstjänster och investeringsverksamheter som avses i 1 kap. 4 c § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller
2. betalkonto med grundläggande funktioner som avses i 4 a kap. 1 § betaltjänstlagen (2010:751).

Behandling av tillgångar som tillhör kunden

14 § Pengar och andra tillgångar som en försäkringsförmedlare får hand om för kundens räkning ska hållas avskilda från förmedlarens egna tillgångar.

Om en försäkringsförmedlare driver sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 11 § första stycket, gäller i stället 2 kap. 5 § första stycket 14 c lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden för den verksamheten.

Klagomålshandtering

15 § En försäkringsdistributör ska se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsdistributionen på ett lämpligt sätt kan anmäla klagomål mot distributören. Förfarandet för hantering av anmälda klagomål ska vara effektivt. Distributören ska besvara klagomålen snarast möjligt.

Skadestånd

16 § Om en försäkringsdistributör uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 1 §, ska distributören ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag, en förvaltare av alternativa investeringsfonder eller någon annan som härleder sin rätt från kunden.

Vad som sägs i första stycket ska även gälla om en försäkringsförmedlare bedriver sidoverksamhet enligt 2 kap. 11 § och uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 2 kap. 13 § i den verksamheten.

17 § Den som vill göra anspråk på skadestånd enligt 16 § ska underrätta försäkringsdistributören inom skälig tid efter det att han eller hon märkt eller borde ha märkt att skada har uppkommit.

Om underrättelse inte görs inom skälig tid, faller rätten till skadestånd enligt denna lag bort. Detsamma gäller om talan inte väcks inom tio år från distributionstillfället.

Arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen

18 § Skyldigheten enligt 8 kap. 46 a § aktiebolagslagen (2005:551) för styrelsen i ett publikt aktiebolag att årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete gäller även för styrelsen i ett privat aktiebolag som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § att driva verksamhet som försäkringsförmedlare. Detta gäller dock inte i fråga om bolag vars styrelse har endast en ledamot.

Skyldigheten enligt 8 kap. 46 b § aktieförhållningslagen för styrelsen i ett publikt aktieförhållningsslag att i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan förhållningsorganen gäller även för styrelsen i ett privat aktieförhållningsslag som har tillstånd att driva verksamhet som försäkringsförmedlare.

Styrelsens ordförande ska bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i denna paragraf.

Bemyndiganden

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad försäkringsdistributören ska iaktta för att uppfylla kraven i 1 §,
2. villkor för rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys enligt 2 § och 3 § andra och tredje styckena,
3. hur ersättning som avses i 3 § första stycket ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller kraven i 1 §,
4. en försäkringsdistributörs ersättningssystem enligt 5 §,
5. vad försäkringsdistributören ska iaktta för att uppfylla kraven i 6 §,
6. vad försäkringsdistributören ska iaktta för att uppfylla kraven i fråga om produktgodkännande, produktinformation och produktkännedom i 7–10 och 12 §§, och
7. vad en försäkringsdistributör ska iaktta enligt 15 § vid hantering av klagomål.

5 kap. Informationskrav och uppföranderegler

Allmän information till kunden

1 § En försäkringsdistributör ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om

1. sin identitet, adress och om den är försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag,
2. den eller de myndigheter som utövar tillsyn över försäkringsdistributören,
3. huruvida försäkringsdistributören tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som säljs, och
4. de möjligheter som finns för kunden att framställa klagomål mot försäkringsdistributören respektive få en tvist med distributören prövad utanför domstol.

2 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås informera kunden om

1. det register som förmedlaren är upptagen i och hur registrering kan kontrolleras,
2. ansvarsförsäkringen, och
3. huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning.

3 § En sidoverksam försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information som avses i 1 § 1, 2 och 4 samt 2 § 1 och 2.

Detsamma ska även gälla en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare med undantag av information som avses i 2 § 2.

4 § För en anknuten försäkringsförmedlare och en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare gäller i stället för det som anges i 2 § 2 att dessa ska informera kunden om att det försäkringsföretag med vilket förmedlaren ingått avtal om att distribuera dess försäkringsprodukter, är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 §.

5 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren har ett kvalificerat innehav i ett försäkringsföretag eller om ett försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett försäkringsföretag har ett kvalificerat innehav i försäkringsförmedlaren.

6 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren, i fråga om det avtal som föreslås

1. lämnar rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys,
2. genom avtal är förpliktigad att distribuera försäkringar uteslutande för ett eller flera försäkringsföretags räkning, och
3. distribuerar försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag i annat fall än som avses i 1 och 2.

Försäkringsförmedlaren ska, i de fall som avses i första stycket 2 och 3, även ange namnen på de aktuella försäkringsföretagen.

Pris- och ersättningsinformation

7 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som förmedlaren får för försäkringsavtalet, vem eller vilka som betalar ersättningen och storleken på ersättningen eller, om detta inte är möjligt, grunderna för hur ersättningen bestäms.

8 § Ett försäkringsföretag ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som företagets anställda får för försäkringsavtalet.

9 § Sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som förmedlaren får för försäkringsavtalet.

10 § Information som avses i 1–9 §§ ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

Informationskrav och uppföranderegler vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning

11 § En försäkringsdistributör ska innan ett försäkringsavtal ingås

1. klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd, och
2. ge kunden objektiv och tydlig information om försäkringsprodukten som är anpassad efter kunden och produktens komplexitet.

12 § En försäkringsdistributör som tillhandahåller kunden rådgivning innan ett visst avtal ingås ska ge kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens krav och behov.

Särskilt formkrav vid distribution av skadeförsäkring

13 § Vid distribution av skadeförsäkringsprodukter ska försäkringsdistributören ge kunden information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktblad på papper eller annat varaktigt medium.

Produktfaktbladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten.

Informationens form

14 § All information, inklusive marknadsföringsmaterial, som en försäkringsdistributör lämnar till kunder ska vara opartisk och får inte vara vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant.

15 § Information som avses i 1–12 §§ ska lämnas kostnadsfritt till kunden i en pappershandling, på ett annat varaktigt medium eller på en webbplats som är tillgänglig för kunden.

Informationen ska var klar och begriplig och lämnas på svenska eller på ett officiellt språk i det land inom EES där risken är belägen, i det land inom EES där åtagandet görs eller på ett annat språk som distributören och kunden kommer överens om.

16 § Vid telefonförsäljning får den information som avses i 1–13 §§ lämnas muntligen till kunden innan ett försäkringsavtal ingås.

Snarast efter det att försäkringsavtal ingåtts ska informationen lämnas till kunden på det sätt som anges i 15 §.

Vid telefonförsäljning till en konsument finns även bestämmelser i 3 kap. lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

Särskilt informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan

17 § Om en anställd ansluts till en obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan, ska de försäkringsföretag som omfattas av planen säkerställa att information som avses i 1–9 §§ lämnas till den anställda utan dröjsmål efter anslutningen.

Särskilda informationskrav vid korsförsäljning

18 § Vid korsförsäljning enligt 4 kap. 12 § första stycket ska försäkringsdistributören informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna separat. Distributören ska ge kunden en adekvat beskrivning av de olika delarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel.

19 § Om risken eller försäkringsskyddet i ett sådant avtal eller paket som avses i 18 § skiljer sig från den risk eller det försäkringsskydd som beståndsdelarna medför var för sig, ska distributören ge kunden en adekvat beskrivning av de olika beståndsdelarna i avtalet eller paketet och av på vilket sätt deras inbördes samspel kan påverka risken eller försäkringsskyddet.

Skyldighet att vidarebefordra information

20 § En försäkringsförmedlare ska till kunden vidarebefordra sådan information om försäkringsavtalet som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna till en försäkringstagare.

Dokumentationsskyldighet

21 § En försäkringsdistributör ska dokumentera vad som förekommit vid distributionstillfället och lämna dokumentationen till kunden.

Undantag från informationsplikten

22 § Bestämmelserna i 1–13 §§ gäller inte vid

1. distributionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker,
2. distribution av återförsäkring, eller
3. sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 11 §.

Påföljd vid utebliven information

23 § Om information inte tillhandahålls i enlighet med 1–16 §§, ska även marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

Bemyndiganden

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. försäkringsdistributörers informationsskyldighet enligt 1–9 §§,
2. vilka krav som ska gälla i fråga om utformningen av och innehållet i produktfaktblad enligt 13 §,
3. vilka formkrav som ska gälla för informationen enligt 15 §,
4. vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att fullgöra skyldigheten enligt 17 §,

5. vilka informationskrav som ska gälla vid korsförsäljning enligt 18 och 19 §§, och

6. vad en försäkringsdistributör ska iaktta när det gäller dokumentation av försäkringsdistributionen och utlämnande av sådan dokumentation enligt 21 §.

6 kap. Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter

Tillämpningsområde för ytterligare krav

1 § Det som anges i detta kapitel gäller när försäkringsdistribution avser försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Försäkringsbaserade investeringsprodukter får inte distribueras av sidoverksammas försäkringsförmedlare.

Förebyggande av intressekonflikter

2 § En försäkringsdistributör ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga åtgärder vidtas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter.

Hantering av intressekonflikter

3 § En försäkringsdistributör ska vidta alla lämpliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera de intressekonflikter som kan uppkomma mellan distributören, en anknuten försäkringsförmedlare eller någon närstående person till dem och en kund eller mellan kunder i samband med försäkringsdistribution och tillhandahållande av sidotjänster, inklusive sådana som orsakas av ersättningar eller förmåner från annan än kunden, distributörens eget ersättningssystem eller andra incitamentsstrukturer.

Om de förfaranden som en försäkringsdistributör har fastställt och tillämpar enligt 2 § och de åtgärder som vidtagits enligt första stycket inte räcker för att förhindra att kundernas intressen kan komma att påverkas negativt, ska distributören informera kunden om arten av eller källan till intressekonflikten i god tid innan ett försäkringsavtal ingås.

Informationen enligt andra stycket ska lämnas på ett varaktigt medium och vara tillräckligt tydlig och detaljerad med hänsyn till kundens art, för att kunden ska kunna fatta ett välgrundat beslut när det gäller den försäkringsdistribution där intressekonflikten uppstår.

Information till kunder

Information om försäkringsdistributionen och om risker

4 § En försäkringsdistributör ska förse sina kunder med lämplig och lättbegriplig information enligt 5 och 6 §§ i god tid innan ett avtal ingås.

Informationen ska ge kunderna rimliga möjligheter att förstå arten av och vilka risker som är förknippade med den försäkringsdistribution och

de försäkringsbaserade investeringsprodukter som försäkringsdistributören erbjuder.

Information enligt första stycket får lämnas i standardiserad form.

Information vid alla typer av försäkringsdistribution

5 § En försäkringsdistributör ska förse kunder med information om

1. försäkringsbaserade investeringsprodukter och föreslagna placeringsstrategier, inbegripet vägledning om och varningar för de risker som är förknippade med investeringar i försäkringarna eller placeringsstrategierna, och

2. alla kostnader och avgifter förknippade med distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, inbegripet kostnaderna för eventuell rådgivning och kostnaderna för den försäkringsbaserade investeringsprodukt som rekommenderas eller marknadsförs till kunden samt hur kunden får betala kostnader och avgifter, inbegripet eventuella betalningar från tredjepart.

Informationen om kostnader och avgifter, inbegripet kostnader och avgifter som har samband med distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, som inte orsakas av förekomsten av underliggande marknadsrisk, ska räknas samman så att kunden kan förstå den totala kostnaden liksom den kumulativa effekten på investeringens avkastning. Om kunden begär det, ska en uppdelning per post ges. Informationen ska i förekommande fall ges till kunden regelbundet, åtminstone årligen, under investeringens varaktighet.

Ytterligare information när rådgivning tillhandahålls

6 § En försäkringsdistributör som tillhandahåller rådgivning ska informera kunder om

1. rådgivningen tillhandahålls på grundval av en opartisk och personlig analys eller inte,

2. rådgivningen är baserad på en allmän eller mer begränsad analys av olika försäkringsbaserade investeringsprodukter, och särskilt om urvalet omfattar eller är begränsat till försäkringar helt eller delvis utvecklade av försäkringsdistributören, företag som distributören har nära förbindelser med eller andra företag som distributören har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande till att det kan försämlra förutsättningarna för distributören att tillvarata kundens intressen, och

3. försäkringsdistributören regelbundet kommer att bedöma lämpligheten avseende de försäkringsbaserade investeringsprodukter som rekommenderas kunden.

Ersättningar till och från tredjepart

7 § En försäkringsdistributör får i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller en sidotjänst erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden bara om

1. ersättningen inte har någon negativ inverkan på den relevanta tjänsten eller den distribuerade försäkringsprodukten, och

2. den inte försämrar försäkringsdistributörens förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse.

8 § En försäkringsdistributör får i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller en sidotjänst inte erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden som

1. till väsentlig del avser tjänster som ännu inte utförts,
2. till sin storlek baseras på premiebetalningar som ännu inte betalats, eller
3. i annat fall än de som avses i 1 och 2 är av sådan storlek att den står i uppenbart missförhållande till de tjänster som utförs.

Krav på lämplighetsbedömning när rådgivning tillhandahålls

9 § En försäkringsdistributör ska när rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt tillhandahålls hämta in nödvändiga uppgifter från kunden om dennes kunskaper och erfarenheter av den specifika typen av produkt eller tjänst samt om dennes ekonomiska situation och mål med investeringen så att distributören kan rekommendera kunden de försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för denne.

Uppgifterna om kundens ekonomiska situation och investeringsmål ska vara tillräckliga för att försäkringsdistributören ska kunna göra en bedömning av och särskilt beakta kundens möjlighet att klara av förluster och kundens risktolerans.

Om en försäkringsdistributör korsförsäljer rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt tillsammans med investeringsrådgivning enligt 1 kap. 4 c § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden på sätt som avses i 5 kap. 18 och 19 §§, ska distributören bedöma lämpligheten av överenskommelsen eller paketet som helhet.

Krav på passandebedömning när rådgivning inte tillhandahålls

10 § En försäkringsdistributör ska, när någon annan försäkringsdistribution än sådan som avses i 9 § tillhandahålls, begära att kunden lämnar uppgifter om sina kunskaper och erfarenheter av den erbjudna eller efterfrågade typen av produkt eller tjänst, så att distributören kan bedöma om den tillhandahållna försäkringstjänsten eller försäkringsprodukten passar kunden. Om den tjänsten avser en kombination av tjänster eller produkter som avses i 5 kap. 18 och 19 §§, ska bedömningen avse överenskommelsen eller paketet som helhet.

En försäkringsdistributör ska, mot bakgrund av de uppgifter som lämnats enligt första stycket, varna kunden i de fall tjänsten eller produkten inte passar kunden.

En försäkringsdistributör ska, om en kund inte lämnar uppgifter enligt första stycket eller lämnar ofullständiga uppgifter, varna kunden om att distributören inte kan avgöra om produkten passar kunden.

Varning enligt andra och tredje styckena får lämnas i standardiserad form.

Undantag från krav på passandebedömning

11 § En försäkringsdistributör får tillhandahålla annan försäkringsdistribution än sådan som avses i 9 § utan att uppfylla kraven i 10 §, om

1. distributionen avser någon av följande försäkringsbaserade investeringsprodukter:

a) försäkringsavtal som endast ger investeringsexponering mot sådana finansiella instrument som avses i 9 kap. 25 § första stycket 1 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och som inte innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den risk som avtalet är förenad med, eller

b) okomplicerade försäkringsbaserade investeringsprodukter,

2. försäkringsdistributionen tillhandahålls på kundens initiativ, och

3. kunden klart och tydligt har informerats om att försäkringsdistributören inte kommer att bedöma om den erbjudna eller tillhandahållna försäkringsbaserade investeringsprodukten eller den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsdistributionen passar kunden.

Information enligt första stycket 3 får lämnas i standardiserad form.

Om en kredit beviljas i samband med försäkringsdistributionen för att kunden, genom försäkringsdistributören, ska kunna genomföra en disposition i ett eller flera försäkringsavtal, ska distributören uppfylla vad som krävs enligt 10 §.

Dokumentation och rapportering till kunder

12 § En försäkringsdistributör ska dokumentera vad distributören och en kund har kommit överens om när det gäller parternas rättigheter och skyldigheter samt övriga villkor för de tjänster som distributören ska utföra för kunden.

13 § En försäkringsdistributör ska på ett varaktigt medium lämna en tillfredsställande rapportering till en kund om de tjänster som distributören har utfört för kunden. Rapporteringen ska i förekommande fall innehålla lämpliga regelbundna meddelanden och uppgifter om kostnaderna för de dispositioner och tjänster som har utförts för kundens räkning.

14 § En försäkringsdistributör som tillhandahåller rådgivning ska på ett varaktigt medium lämna en kund en tillfredsställande dokumentation som specificerar vilket råd kunden har fått och hur rådet motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper (lämplighetsförklaring). Dokumentationen ska lämnas innan ett avtal ingås, om inte villkoren i andra stycket är uppfyllda.

Om ett avtal ingås med hjälp av en teknik för distanskommunikation som hindrar att dokumentationen lämnas i förväg, får försäkringsdistributören lämna lämplighetsförklaringen snarast efter det att avtalet har ingåtts, om

1. kunden har gett sitt samtycke till att få lämplighetsförklaringen utan onödigt dröjsmål efter det att avtalet ingåtts, och

2. försäkringsdistributören har erbjudit kunden möjligheten att senare lägga ingåendet av avtalet så att kunden först kan få lämplighetsförklaringen.

Om en försäkringsdistributör har informerat en kund om att distributören kommer att utföra en regelbunden lämplighetsbedömning, ska den regelbundna rapporteringen innehålla en uppdaterad förklaring till hur den försäkringsbaserade investeringsprodukten motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper.

Bemyndiganden

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder försäkringsdistributörer rimligen kan förväntas genomföra och dokumentera enligt 2 och 3 §§ för att förebygga, identifiera, hantera och informera om intressekonflikter när de bedriver försäkringsdistribution,

2. lämpliga kriterier för bestämning av vilka typer av intressekonflikter som riskerar att negativt påverka försäkringsdistributörers kunders intressen som avses i 3 §,

3. vilken information en försäkringsdistributör ska lämna till sina kunder enligt 4–6 §§,

4. kriterierna för att bedöma vilka ersättningar och förmåner en försäkringsdistributör får lämna till eller ta emot av någon annan än kunden samt vilka uppgifter som ska lämnas till kunden om ersättningar och förmåner som distributören lämnar till eller tar emot av någon annan än kunden enligt 7 och 8 §§,

5. vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid inhämtande av uppgifter och en prövning enligt 9 och 10 §§,

6. vilka försäkringsbaserade investeringsprodukter som ska anses ha en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den risk som avtalet är förenat med enligt 11 § första stycket 1 a samt ska anses okomplicerade enligt 11 § första stycket 1 b, och

7. dokumentation och rapportering till kunder enligt 12–14 §§.

7 kap. Ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar

Tillämpningsområde för ytterligare krav

1 § Det som anges i detta kapitel gäller när försäkringsdistribution avser pensionsförsäkringar som har ett förfallo- eller återköpsvärde som helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet.

Pensionsförsäkringar som omfattas av första stycket får inte distribueras av sidoverksamma försäkringsförmedlare.

En försäkringsdistributör som bedriver försäkringsdistribution som avser pensionsförsäkringar som omfattas av första stycket ska i denna verksamhet tillämpa 6 kap. 2, 3, 7–9 och 12–14 §§.

Bemyndiganden

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter i fråga om distribution av pensionsförsäkringar som omfattas av detta kapitel avseende

1. vilka åtgärder som försäkringsdistributörer rimligen kan förväntas genomföra och dokumentera enligt 6 kap. 2 och 3 §§ för att förebygga, identifiera, hantera och informera om intressekonflikter när de bedriver försäkringsdistribution,

2. lämpliga kriterier för bestämning av vilka typer av intressekonflikter som riskerar att negativt påverka försäkringsdistributörers kunders intressen som avses i 6 kap. 3 §,

3. kriterierna för att bedöma vilka ersättningar och förmåner en försäkringsdistributör får lämna till eller ta emot av någon annan än kunden samt vilka uppgifter som ska lämnas till kunden om ersättningar och förmåner som distributören lämnar till eller tar emot av någon annan än kunden enligt 6 kap. 7 och 8 §§,

4. vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid inhämtande av uppgifter och en prövning enligt 6 kap. 9 §,

5. dokumentation och rapportering till kunder enligt 6 kap. 12–14 §§, och

6. nödvändiga undantag från de skyldigheter som anges i 1 §, med hänsyn tagen till den relevanta marknadens funktion och med beaktande av skyddet för kunder.

8 kap. Tillsyn

Registreringsmyndighet

1 § Bolagsverket är registreringsmyndighet för försäkringsförmedlare och för utländska försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 3 §. Hos verket förs register över försäkringsförmedlare, där de uppgifter som enligt lag eller andra författningar ska tas in i register skrivs in.

För registrering av filialer till utländska försäkringsförmedlare gäller lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

2 § Om en sökande vid anmälan för registrering inte har följt vad som är föreskrivet om anmälan eller om det finns något annat hinder för registrering, ska Bolagsverket förelägga sökanden att inom viss tid yttra sig eller göra rättelse. Om föreläggandet inte följs, ska anmälan avskrivas. En upplysning om denna påföljd ska tas in i föreläggandet. Om det fortfarande finns hinder för registrering även efter det att yttrande har lämnats, ska sökanden ges tillfälle att yttra sig över hindret. Finns hindret ändå kvar, ska registrering vägras om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Tillsynen och dess omfattning

3 § Finansinspektionen har tillsyn över att den som i Sverige bedriver försäkringsdistribution följer denna lag och andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet.

Finansinspektionen har därutöver tillsyn över svenska försäkringsdistributörer som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES enligt 3 kap. 6 eller 7 §.

4 § Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, ska Finansinspektionen ha tillsyn över den förmedlarens verksamhet som bedrivs i Sverige.

Om Finansinspektionen träffar en överenskommelse enligt första stycket eller en överenskommelse om att en behörig myndighet i ett annat land inom EES ska ha tillsyn över en svensk försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i det landet, ska Finansinspektionen därefter fatta ett beslut i enlighet med överenskommelsen.

Finansinspektionen ska underrätta den berörda försäkringsförmedlaren och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om inspektionen ingår en internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar.

Upplysningar och undersökningar

5 § Försäkringsdistributörer, EES-försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare från tredjeland som utövar verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 3 § är skyldiga att till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär.

Finansinspektionen får när den anser att det är nödvändigt genomföra en undersökning hos en försäkringsdistributör eller en filial till en sådan EES-försäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare från tredjeland som avses i 3 kap. 1 § första stycket 1 eller 3 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att vissa uppgifter som enligt första stycket ska lämnas till Finansinspektionen i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

6 § När en försäkringsförmedlare får kännedom om att aktier eller andelar i företaget har förvärvats eller avyttrats på ett sådant sätt att innehavet utgör eller upphör att vara ett kvalificerat innehav, ska förmedlaren snarast anmäla förvärvet eller avyttringen till Finansinspektionen.

När en försäkringsförmedlare i annat fall får kännedom om att den har nära förbindelser med någon annan, ska förmedlaren snarast anmäla det till Finansinspektionen.

När en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare eller en anknuten försäkringsförmedlare som inte förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § har nära förbindelser med någon annan, ska det anmälas till Finansinspektionen.

Den försäkringsförmedlare som har anmält en annan försäkringsförmedlare eller det försäkringsföretag som har anmält en försäkringsförmedlare för registrering hos Bolagsverket ska göra anmälan enligt andra stycket snarast när förmedlaren eller företaget får kännedom om den nära förbindelsen.

Samarbete med behöriga myndigheter

7 § Finansinspektionen ska i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Tystnadsplikt

8 § Den som är eller har varit knuten till en försäkringsdistributör som anställd eller uppdragstagare får inte obehörigen röja uppgifter i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja anmälarens eller den utpekade personens identitet.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Revisor

9 § Om en försäkringsförmedlare enligt lag ska utse revisor, får Finansinspektionen förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen av försäkringsförmedlaren. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Revisorn har rätt till skäligt arvode av försäkringsförmedlaren för sitt arbete. Arvodets storlek bestäms av Finansinspektionen.

Avgifter till Finansinspektionen

10 § Försäkringsdistributörer, EES-försäkringsförmedlare med en filial i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 och andra utländska försäkringsförmedlare som har inrättat filial i Sverige enligt 3 kap. 3 § ska med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet med anknytning till denna lag samt Statistiska centralbyråns verksamhet enligt lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna.

Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt denna lag.

Bemyndiganden

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i 10 §.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare från tredjeland, enligt 5 § ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet samt när och hur dessa ska lämnas.

9 kap. Ingripanden

Ingripande mot försäkringsdistributörer och vissa fysiska personer

1 § Om en försäkringsdistributör har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen ska då utfärda ett föreläggande att göra rättelse inom en viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om en försäkringsdistributörs överträdelse är allvarlig, ska tillståndet återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Om en svensk försäkringsförmedlare bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES enligt 3 kap. 6 eller 7 § och har åsidosatt sina skyldigheter enligt den lag eller andra författningar som reglerar försäkringsförmedlaren i det landet ska Finansinspektionen, efter underrättelse från den behöriga myndigheten där, ingripa mot förmedlaren på sätt som anges i andra stycket. Finansinspektionen ska underätta den behöriga myndigheten i det landet om vilka åtgärder som har vidtagits.

Om en svensk försäkringsförmedlare har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i ett annat land inom EES och omfattas av en överenskommelse om att den behöriga myndigheten i det landet ska ha tillsyn över förmedlaren får Finansinspektionen ingripa endast genom att utfärda en anmärkning, meddela en varning eller återkalla försäkringsförmedlaren tillstånd när det gäller överträdelser i verksamheten som förmedlaren bedriver i det andra landet inom EES.

2 § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i en försäkringsförmedlares styrelse eller är dess verkställande direktör, eller på motsvarande sätt företräder försäkringsförmedlaren, eller är ersättare för någon av dem, om försäkringsförmedlaren

1. utövar försäkringsdistribution i Sverige och inte uppfyller kraven på tillstånd eller registrering i 2 kap.,

2. har fått tillstånd att utöva försäkringsdistribution genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

3. för distribution av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att utöva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser,

4. inte uppfyller kraven i någon av 2 kap. 7 och 8 §§, 4 kap. 1–3, 5–10, 12 och 13 §§, 5 kap. 1–7, 9–16 och 18–21 §§, 6 kap. 1–14 §§ eller 7 kap. 1 §, eller

5. har befunnits ansvarig för en överträdelse av lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

Ingripande sker genom

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket hos en försäkringsförmedlare, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

3 § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett försäkringsföretags styrelse eller är dess verkställande direktör, eller är ersättare för någon av dem, om försäkringsföretaget

1. för distribution av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att utöva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser,

2. inte uppfyller kraven i någon av 2 kap. 9 och 10 §§, 4 kap. 1, 3, 5–10, 12 och 13 §§, 5 kap. 1, 8, 11–19 och 21 §§, 6 kap. 1–14 §§ eller 7 kap. 1 §.

Ingripande sker genom

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket hos en försäkringsdistributör, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

4 § Ingripande enligt 2 eller 3 § får ske endast om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

5 § Vid valet av ingripande ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om

1. en överträdelse är ringa eller ursäktlig,

2. försäkringsdistributören gör rättelse eller om den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning verkat för att distributören gör rättelse, eller

3. någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot försäkringsdistributören eller den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

6 § I försvårande riktning ska beaktas om försäkringsdistributören tidigare har begått en överträdelse eller om den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning tidigare orsakat en sådan överträdelse.

I förmildrande riktning ska det beaktas om

1. försäkringsdistributören eller den fysiska personen i distributörens ledning i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning, och

2. distributören snabbt har upphört med överträdelsen, eller den fysiska personen i distributörens ledning snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

7 § Finansinspektionen ska återkalla en försäkringsförmedlares tillstånd om förmedlaren

1. inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat utöva sådan verksamhet som tillståndet avser,

2. har förklarat sig avstå från tillståndet, eller

3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser.

Om en försäkringsförmedlares tillstånd ska återkallas på grund av sådana omständigheter som avses i första stycket 2 eller 3, får

Finansinspektionen, innan tillståndet återkallas, först pröva om det finns skäl att ingripa mot försäkringsförmedlaren enligt 1, 2 och 13 §§ och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande.

I fall som avses i första stycket 1 och 3 får i stället varning meddelas, om det är tillräckligt.

8 § Om någon som ingår i en försäkringsdistributörs styrelse eller är dess verkställande direktör inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 8 § 3, ska Finansinspektionen återkalla försäkringsdistributörens tillstånd. Det får dock ske bara om inspektionen först har beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får kvarstå i sin befattning. Finansinspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess försäkringsdistributören har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

9 § När det gäller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § ska det som anges i 1, 7, 8 och 10 §§ om återkallelse av tillstånd i stället avse återkallelse av registrering.

10 § Om Finansinspektionen har återkallat en försäkringsförmedlars tillstånd eller registrering för att bedriva distribution av livförsäkring eller alla slag av försäkring, ska inspektionen dessutom återkalla försäkringsförmedlaren tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 11 § första stycket.

11 § Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet eller registreringen för en försäkringsförmedlare, ska inspektionen snarast underrätta Bolagsverket om detta.

12 § Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare som har underrättat inspektionen enligt 3 kap. 6 § första stycket eller 7 § första stycket och inspektionen har lämnat över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen ska inrättas eller verksamheten ska bedrivas, ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten om återkallelsen.

När det gäller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § ska det som anges i första stycket om Finansinspektionens återkallelse av tillstånd i stället avse inspektionens återkallelse av registrering.

Första och andra styckena gäller också om Finansinspektionen, i stället för att återkalla tillståndet eller registreringen, har meddelat en varning.

Sanktionsavgift

13 § Om en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en sådan överenskommelse som avses i 8 kap. 4 § första stycket eller en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 3 § meddelats beslut om anmärkning eller varning, får Finansinspektionen besluta om sanktionsavgift.

14 § Sanktionsavgiften ska för juridiska personer uppgå till lägst 5 000 kronor och som högst fastställas till det högsta av

1. tio procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår för en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av ett avtal enligt 8 kap. 4 § första stycket eller en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 3 § eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå,

2. två gånger den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

3. ett belopp i kronor motsvarande fem miljoner euro.

Om överträdelsen har skett under det första verksamhetsåret eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller kraven i 6 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, 8 kap. 3 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller 4 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (2010:2043).

Avgiften tillfaller staten.

15 § Vid ingripande mot en försäkringsförmedlare som är en fysisk person och vid ingripande enligt 2, 3, 30 eller 31 § ska sanktionsavgiften som högst fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Vid överträdelser av lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen kan sanktionsavgiften, i stället för vad som anges i första stycket 2, bestämmas till ett belopp som per den 25 juni 2015 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Avgiften tillfaller staten.

16 § När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till sådana omständigheter som anges i 5 § första stycket och 6 § samt till den fysiska eller juridiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen.

Sanktionsföreläggande

17 § Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 2 §, 3 §, 30 § tredje stycket och 31 § andra stycket tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna en sanktion som är bestämd till tid eller belopp.

När föreläggandet har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter den tid som angetts i föreläggandet är utan verkan.

18 § Ett sanktionsföreläggande ska innehålla uppgift om

1. den fysiska person som föreläggandet avser,
2. överträdelsen och de omständigheter som behövs för att känneteckna den,
3. de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen, och
4. den sanktion som föreläggs personen.

Föreläggandet ska också innehålla en upplysning om att ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om föreläggandet inte godkänns inom den tid som Finansinspektionen anger.

19 § Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid, får Finansinspektionen ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot försäkringsdistributören för samma överträdelse.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

20 § En sanktion enligt 2 §, 3 §, 30 § tredje stycket och 31 § andra stycket får beslutas bara om sanktionsföreläggande har delgetts den som sanktionen riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Förseningsavgift

21 § Om en försäkringsdistributör eller en EES-försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare från tredjeland som bedriver försäkringsdistribution i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 2 § låter bli att i tid lämna de upplysningar som föreskrivits med stöd av 8 kap. 12 §, får Finansinspektionen besluta att denne ska betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Verkställighet och beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift

22 § Sanktionsavgiften eller förseningsavgiften ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet.

23 § Finansinspektionens beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 22 §.

24 § Om sanktionsavgiften eller förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i 22 §, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

25 § En sanktionsavgift eller förseningsavgift som har beslutats faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes. Föreläggande mot försäkringsdistributörer och utländska försäkringsgivare som använder sig av obehöriga förmedlare.

26 § Om en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsgivare eller en försäkringsgivarare från tredjeland som bedriver verksamhet i Sverige enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige, för försäkringsdistribution utnyttjar någon som inte är berättigad att bedriva försäkringsdistribution, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med detta. Detsamma gäller om en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsgivare eller en försäkringsgivare från tredjeland för försäkringsdistribution utnyttjar någon som inte är berättigad att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser.

Ingripande i vissa fall mot EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet med stöd av etableringsfriheten

27 § Om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 har åsidosatt sina skyldigheter enligt bestämmelserna i 4–7 kap. eller föreskrifter som har meddelats med stöd av de bestämmelserna, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen får förelägga EES-försäkringsförmedlaren att göra rättelse.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Finansinspektionen ska underrätta den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna bestämmelse.

Ingripande mot EES-försäkringsförmedlare

28 § Om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 på annat sätt än vad som anges i 27 § har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt andra författningar som reglerar EES-försäkringsförmedlarens verksamhet, får Finansinspektionen begära att den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland ska vidta åtgärder mot förmedlaren.

Finansinspektionen får också hänskjuta ärendet till Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten i enlighet med artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1094/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten), om ändring

av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/79/EG.

Första och andra styckena gäller även om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 1 har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt andra författningar som reglerar EES-försäkringsförmedlarens verksamhet.

29 § Finansinspektionen får utöver vad som anges i 28 § förelägga EES-försäkringsförmedlaren att göra rättelse om

1. den behöriga myndigheten i förmedlarens hemland, efter en begäran enligt 28 § första stycket, inte ingriper eller om ingripandet visar sig vara otillräckligt,

2. överträdelse har skett av en bestämmelse som enligt föreskrifter med stöd av 35 § ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse och ett omedelbart ingripande krävs, eller

3. förmedlarens verksamhet allvarligt skadar konsumentskyddet i allmänhet och om förmedlaren kan antas ha hemvist i ett annat land inom EES endast i syfte att kringgå regler som gäller för utövande av försäkringsdistribution här i landet.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Finansinspektionen ska underrätta behörig myndighet i EES-försäkringsförmedlarens hemland, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om åtgärder som har vidtagits med stöd av första stycket. Den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland ska därutöver informeras innan åtgärder vidtas med stöd av första stycket 1 eller 3.

Ingripande vid internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar

30 § Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen av en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, får Finansinspektionen ingripa mot överträdelser av bestämmelserna i 2 kap. 7–10 §§ och 4–7 kap. eller föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser, om överträdelserna avser verksamheten som bedrivs i Sverige.

Finansinspektionen får då utfärda ett föreläggande att göra rättelse, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig får Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet eller, om det är tillräckligt, meddela en varning.

Om verksamheten i Sverige bedrivs genom en filial, ska Finansinspektionen ingripa mot filialens verkställande direktör med tillämpning av 2 och 4 §§.

Ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland

31 § Om en försäkringsförmedlare från tredjeland bedriver försäkringsdistribution i Sverige enligt 3 kap. 3 § första stycket, ska 1, 7 och 10 §§ tillämpas på verksamheten här i landet.

Finansinspektionen ska ingripa mot filialens verkställande direktör med tillämpning av 2 och 4 §§.

Finansinspektionen ska underrätta behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering

32 § Om någon bedriver försäkringsdistribution i Sverige utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Detsamma gäller om en försäkringsdistributör distribuerar försäkringar av ett slag som denne inte är berättigad att distribuera eller bedriver sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 11 § första stycket utan att ha tillstånd för det.

Är det osäkert om verksamheten omfattas av lagen, får Finansinspektionen förelägga den som bedriver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

Ingripande mot ägare

33 § Om en försäkringsförmedlare har nära förbindelser med någon annan och det hindrar en effektiv tillsyn av förmedlaren, får Finansinspektionen förelägga innehavare av aktier eller andelar, vilka medför att förbindelserna är nära, att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att detta inte längre är fallet.

Vite

34 § Finansinspektionen får förena ett föreläggande eller ett förbud enligt denna lag med vite.

Bemyndigande

35 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka författningar som enligt 29 § första stycket 2 ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse.

10 kap. Överklagande

Överklagande av Finansinspektionens beslut

1 § Finansinspektionens beslut om sanktionsföreläggande enligt 9 kap. 17 § och beslut enligt 9 kap. 32 § andra stycket får inte överklagas.

Andra beslut av Finansinspektionen i enskilda fall enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Överklagande av Bolagsverkets beslut

2 § Bolagsverkets beslut att avskriva en anmälan eller att vägra en registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

2. Genom lagen upphävs lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.

3. Ett tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling ska gälla som ett tillstånd enligt denna lag att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare.

4. En underrättelse från en utländsk försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES enligt 3 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling om att bedriva verksamhet i Sverige ska gälla som en underrättelse enligt 3 kap. 1 § denna lag med rätt för försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution som EES-försäkringsförmedlare i Sverige.

5. Anknutna försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 10 § 1 a lagen om försäkringsförmedling som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som anges i 7 kap. 1 § och som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande driver sådan verksamhet, får driva verksamheten utan tillstånd att utöva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare till den 1 januari 2019 eller, om ansökan om tillstånd att utöva försäkringsdistribution som anknuten försäkringsförmedlare har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess ansökan prövats slutligt.

För övriga anknutna försäkringsförmedlare enligt 1 kap. 10 § 1 a lagen om försäkringsförmedling ska en sådan registrering gälla som registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt denna lag.

6. En registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt 1 kap. 10 § 1 b lagen om försäkringsförmedling ska gälla som registrering som anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare enligt denna lag.

7. Försäkringsförmedlare som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande har tillstånd att driva sidoverksamhet enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling får driva sådan sidoverksamhet till den 1 januari 2019 eller, om tillstånd till värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess ansökan prövats slutligt. Efter den 1 januari 2019 ska ett tillstånd att driva sidoverksamhet enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling gälla som ett tillstånd att driva sidoverksamhet enligt 2 kap. 11 § denna lag, men endast med avseende på sådana tillgångar som anges i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

8. En försäkringsförmedlare som vid denna lags ikraftträdande har tillstånd eller registrering att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling ska senast den 23 februari 2019 uppfylla kompetenskraven i 2 kap. 7 § första stycket 3 och 4 respektive 8 § första stycket 3 och 4 samt i föreskrifter som meddelats med stöd av 2 kap. 16 § 4 och 7.

9. I fråga om avtal om försäkringsförmedling och försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser. Om en försäkringsdistributör godtar en förlängning av avtalet efter ikraftträdandet, gäller dock de nya bestämmelserna.

10. Äldre bestämmelser gäller för överträdelser som ägt rum före ikraftträdandet.

11. För beslut som meddelats enligt lagen om försäkringsförmedling ska bestämmelserna i den lagen gälla för överklagande och vid handläggningen av överklagandet.

12. I förhållande till ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som inte är en medlemsstat i Europeiska unionen tillämpas lagen från den tidpunkt då försäkringsdistributionsdirektivet införlivas i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Häri genom föreskrivs att 3 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för kreditinstitut 4 kap. 1, 2 och 4–6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. för värdepappersföretag 4 kap. 1 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

3. för finansiella institut 4 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse,

4. för utländska försäkringsgivare lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,

5. för börser och clearingorganisationer 12 kap. 9 § och 19 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden,

6. för förvaltningsbolag och fondföretag 1 kap. 6–7, 10 och 11 §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

7. för utgivare av elektroniska pengar 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

8. för företag som driver inlåningsverksamhet 2 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

9. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

9. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

10. för företag som tillhandahåller betaltjänster 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster,

11. för utländska AIF-förvaltare 5 kap. lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

12. för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter 2 och 8 §§ lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter, och

13. för företag som driver verksamhet med bostadskrediter 2 kap. 7 § och 3 kap. 6 och 7 §§ lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

¹ Senaste lydelse 2016:1026.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:173 Förslagen lydelse

2 §

En fysisk eller juridisk person som avser att ägna sig åt valutaväxling i väsentlig omfattning eller annan finansiell verksamhet ska ansöka om registrering hos Finansinspektionen. Ansökan behöver inte göras av

1. företaget som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 6, 8, 9, 11 och 12 lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

2. fysiska eller juridiska personer som *driver försäkringsförmedling* enligt lagen (2005:405) om *försäkringsförmedling*.

2. fysiska eller juridiska personer som *bedriver försäkringsdistribution* enligt lagen (2018:000) om *försäkringsdistribution*.

Finansinspektionen ska registrera personer som kommit in med ansökan, om

1. det finns skäl att anta att verksamheten kommer att drivas på ett sätt som är förenligt med lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, och

2. kravet på ägare och ledning i 3 § första stycket är uppfyllt.

Den som har blivit införd i registret ska tas bort ur registret när ett beslut om föreläggande enligt 7, 9 eller 11 § att upphöra med verksamheten har fått laga kraft. Ett finansiellt institut ska också tas bort ur registret om det anmäler att det inte längre ägnar sig åt verksamhet som omfattas av lagen eller om det på något annat sätt framgår att registreringsplikt inte längre gäller.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

¹ Lagen omtryckt 2004:319.
Senaste lydelse av lagens rubrik 2004:319.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, 3. enligt bestämmelser i lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, eller

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

¹ Senaste lydelse 2015:987.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 Föreslagen lydelse

3 a §

Bestämmelserna i 4 och 5 §§ gäller inte finansiell rådgivning som tillhandahålls av

1. fondbolag och förvaltningsbolag enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

2. försäkringsförmedlare enligt 5 kap. 1 § första stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, 2. försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 11 § första stycket lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

3. värdepappersinstitut och utländska värdepappersföretag enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller

4. AIF-förvaltare enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

Häri genom föreskrivs att 12 kap. 1 a och 10 §§ och 13 kap. 1 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

1 a §²

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett fondbolags styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om fondbolaget

1. har fått tillstånd att driva fondverksamhet genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

2. tillhandahåller diskretionär portföljförvaltning i strid med 1 kap. 4 §,

3. påbörjar marknadsföring av en av bolaget förvaltat värdepappersfond i ett annat land inom EES innan en underrättelse om detta gjorts hos Finansinspektionen i enlighet med 2 kap. 15 c §,

4. inte uppfyller grundläggande krav på organisation och drift av verksamheten enligt 2 kap. 17 eller 17 f § eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 5 avseende dessa bestämmelser,

5. åsidosätter sina skyldigheter eller på annat sätt överträder det som anges om uppdragsavtal i 4 kap. 4–6 §§ och 7 § första stycket,

6. påbörjar förvaltning och marknadsföring av en värdepappersfond utan att fondbestämmelserna godkänts enligt 4 kap. 9 §,

7. vid upprepade tillfällen låter bli att upprätta eller tillhandahålla informationsbroschyr, faktablad, årsberättelse och halvårsberättelse i enlighet med 4 kap. 15–21 §§,

8. vid upprepade tillfällen placerar medel i en värdepappersfond i strid med det som anges i 5 kap. 1, 3–22, 24 eller 25 § eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 9, 10, 12 och 13 avseende dessa bestämmelser,

9. inte uppfyller kraven på hantering av risker i 5 kap. 2 § första eller andra stycket eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 11 avseende dessa bestämmelser,

10. i strid med 11 kap. 5 § första stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla sådana förvärv och avyttringar som avses där, eller

8. vid upprepade tillfällen placerar medel i en värdepappersfond i strid med det som anges i 5 kap. 1, 3–22, 24 eller 25 § eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 10, 11, 13 och 14 avseende dessa bestämmelser,

9. inte uppfyller kraven på hantering av risker i 5 kap. 2 § första eller andra stycket eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 12 avseende dessa bestämmelser,

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2013:563.

² Senaste lydelse 2016:892.

11. i strid med 11 kap. 5 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehavet.

Om en sådan person som anges i första stycket omfattas av tillstånds- eller underrättelseskyldighet enligt 11 kap. 1 eller 4 § för förvärv eller avyttring av aktier i bolaget, ska första stycket 10 och 11 inte gälla för den personen i fråga om dessa aktier.

Ett ingripande enligt första stycket får ske endast om bolagets överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ingripande sker genom

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, eller, för upprepade allvarliga överträdelser, permanent inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett fondbolag, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

10 §³

Om ett fondbolag inte i tid lämnar de upplysningar som det är skyldigt att göra enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 21, får Finansinspektionen besluta att bolaget ska betala en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Om ett fondbolag inte i tid lämnar de upplysningar som det är skyldigt att göra enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 22, får Finansinspektionen besluta att bolaget ska betala en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

13 kap.

1 §⁴

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka poster som får räknas in i startkapitalet enligt 2 kap. 4 §,
2. vilka poster som får räknas in i egna medel enligt 2 kap. 8, 9 och 11 §§,
3. på vilket språk underrättelsen enligt 2 kap. 15 c § första stycket ska skrivas,
4. hur fondbolaget ska offentliggöra handlingarna enligt 2 kap. 15 c § tredje stycket,
5. vad ett fondbolag ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 2 kap. 17, 17 c och 17 f §§,

6. vilka åtgärder ett fondbolag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 2 kap. 17 g §,

6. vilken information som ska lämnas i underrättelsen till andels-

lämnas i underrättelsen till andels-

³ Senaste lydelse 2013:1052.

⁴ Senaste lydelse 2016:892.

ägare enligt 4 kap. 9 a § och på vilket sätt underrättelsen ska lämnas,

7. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 4 kap. 20 §,

8. på vilket språk informationen enligt 4 kap. 20 § ska tillhandahållas,

9. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en värdepappersfond får placeras i enligt 5 kap. 1 § andra stycket första meningen,

10. vilka tekniker och instrument ett fondbolag får använda enligt 5 kap. 1 § tredje stycket samt villkor och gränser för sådan användning,

11. det system för riskhantering som ett fondbolag ska ha enligt 5 kap. 2 § första och andra styckena,

12. kriterier för indexfonder enligt 5 kap. 7 §,

13. beräkning av exponeringar enligt 5 kap. 13 och 14 §§,

14. på vilket sätt underrättelsen till andelsägarna enligt 5 a kap. 7 § ska lämnas,

15. vilka fel och försummelse som ska rapporteras enligt 5 a kap. 18 §,

16. förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 5 a kap. 37 och 46 §§,

17. vilka åtgärder som ett fondbolag ska vidta om det tar emot medel med redovisningsskyldighet enligt 7 kap. 1 §,

18. vilka åtgärder som ett fondbolag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av *bestämmelserna* i 7 kap. 3 §,

19. vad informationen enligt 8 kap. 8 § ska innehålla, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen,

20. på vilket språk de handlingar

ägare enligt 4 kap. 9 a § och på vilket sätt underrättelsen ska lämnas,

8. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 4 kap. 20 §,

9. på vilket språk informationen enligt 4 kap. 20 § ska tillhandahållas,

10. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en värdepappersfond får placeras i enligt 5 kap. 1 § andra stycket första meningen,

11. vilka tekniker och instrument ett fondbolag får använda enligt 5 kap. 1 § tredje stycket samt villkor och gränser för sådan användning,

12. det system för riskhantering ett fondbolag ska ha enligt 5 kap. 2 § första och andra styckena,

13. kriterier för indexfonder enligt 5 kap. 7 §,

14. beräkning av exponeringar enligt 5 kap. 13 och 14 §§,

15. på vilket sätt underrättelsen till andelsägarna enligt 5 a kap. 7 § ska lämnas,

16. vilka fel och försummelse som ska rapporteras enligt 5 a kap. 18 §,

17. förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 5 a kap. 37 och 46 §§,

18. vilka åtgärder ett fondbolag ska vidta om det tar emot medel med redovisningsskyldighet enligt 7 kap. 1 §,

19. vilka åtgärder ett fondbolag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av i 7 kap. 3 §,

20. vad informationen enligt 8 kap. 8 § ska innehålla, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen,

21. på vilket språk de handlingar

som ska lämnas tillsammans med ansökan enligt 8 kap. 19 § ska upprättas,

21. vilka upplysningar som fondbolag, förvaltningsbolag, fondföretag samt förvaringsinstitut ska lämna till Finansinspektionen enligt 10 kap. 2 § första stycket och när upplysningarna ska lämnas, och

22. sådana avgifter för tillsyn som avses i 10 kap. 11 §.

som ska lämnas tillsammans med ansökan enligt 8 kap. 19 § ska upprättas,

22. vilka upplysningar fondbolag, förvaltningsbolag, fondföretag samt förvaringsinstitut ska lämna till Finansinspektionen enligt 10 kap. 2 § första stycket och när upplysningarna ska lämnas, och

23. sådana avgifter för tillsyn som avses i 10 kap. 11 §.

Denna lag träder i kraft den 3 januari 2018.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 17 g § lagen (2004:46) om värdepappersfonder i stället för lydelsen enligt lagen (2017:000) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 *Föreslagen lydelse*

2 kap.

17 g §

Ett fondbolag som i sin verksamhet lämnar råd till *icke-professionella* kunder om fondandelar i andra fall än det som avses i 7 kap. 1 § första stycket 3 ska när det utför sådana tjänster tillämpa 8 kap. 12 och 15 §§ och 9 kap. 3–6, 10, 17, 21, 23 och 27–29 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Ett fondbolag som i sin verksamhet lämnar råd till kunder om fondandelar i andra fall än det som avses i 7 kap. 1 § första stycket 3 ska när det utför sådana tjänster tillämpa 8 kap. 12 och 15 §§ och 9 kap. 3–6, 10, 17, 21, 23 och 27–29 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 och 5 §§, 3 kap. 6 § och 23 kap. 15 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 *Föreslagen lydelse*

2 kap.

3 §

Ett värdepappersbolag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva annan verksamhet än att tillhandahålla de sidotjänster som anges i 2 §.

Ett värdepappersbolag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva valutahandel.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte för att *utöva försäkringsförmedling* under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (2005:405) om *försäkringsförmedling*.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte för att *bedriva försäkringsdistribution* under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (2018:000) om *försäkringsdistribution*.

I 10 kap. finns bestämmelser om tillhandahållande av vissa data-rapporteringstjänster.

5 §

Tillstånd enligt 1 § behövs inte för

1. Sveriges riksbank, Riksgäldskontoret och Kammarkollegiet,
2. anknutna ombud för de verksamheter som anges i 1 kap. 4 b §,
3. börs som driver verksamhet med stöd av sitt tillstånd,
4. försäkringsföretag med tillstånd enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043),
5. företag inom en koncern som tillhandahåller investeringstjänster uteslutande till andra företag i koncernen,
6. fysiska och juridiska personer som tillhandahåller investerings-tjänster, om tjänsten tillhandahålls tillfälligt i samband med annan yrkesmässig verksamhet som regleras av
 - a) bestämmelser i lag eller annan författning, eller
 - b) etiska regler som avser yrkesverksamheten i fråga och som inte utesluter att tjänsten tillhandahålls,
7. fysiska och juridiska personer som för egen räkning handlar med andra finansiella instrument än råvaruderivat eller utsläppsrätter eller derivat hänförliga till utsläppsrätter och som inte tillhandahåller andra investeringstjänster eller utför annan investeringsverksamhet med andra finansiella instrument än råvaruderivat eller utsläppsrätter eller derivat hänförliga till utsläppsrätter, såvida de inte
 - a) är marknadsgaranter,
 - b) är deltagare på en reglerad marknad eller en MTF-plattform eller har direkt elektroniskt tillträde till en handelsplats, med undantag av icke-finansiella enheter som på en handelsplats genomför transaktioner som på ett objektivi t mätbart sätt minskar risker som står i direkt samband med

affärsverksamheten eller likviditetsförvaltningen hos dem eller de koncerner de ingår i,

c) tillämpar en teknik för algoritmisk högfrequenshandel, eller

d) handlar för egen räkning vid utförandet av kundorder,

8. företag som tillhandahåller investeringstjänster som uteslutande består i förvaltning av ett program som syftar till delägarskap för de anställda i företaget,

9. företag som tillhandahåller både

a) investeringstjänster som uteslutande består i förvaltning av program som syftar till delägarskap för de anställda i företaget, och

b) andra investeringstjänster än sådana som anges i a uteslutande till andra företag i koncernen,

10. fondbolag, förvaltningsbolag och fondföretag som får driva verksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder samt AIF-förvaltare som får driva verksamhet enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder i andra fall än efter registrering enligt 2 kap. den lagen,

11. företag som handlar med råvaruderivat, utsläppsrätter eller derivat hänförliga till utsläppsrätter för egen räkning utan att utföra kundorder, eller tillhandahåller investeringstjänster i fråga om sådana instrument till kunderna i sin huvudsakliga verksamhet, om

a) detta utgör en kompletterande verksamhet eller, om företaget ingår i en koncern, detta utgör en kompletterande verksamhet sett till koncernen i dess helhet,

b) den huvudsakliga verksamheten inte utgörs av tillhandahållande av investeringstjänster eller sådana tjänster som avses i 7 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller verksamhet som marknadsgarant för råvaruderivat,

c) företaget inte tillämpar en teknik för algoritmisk högfrequenshandel, och

d) företaget årligen anmäler till Finansinspektionen att undantaget utnyttjas samt på inspektionens begäran rapporterar på vilken grund företaget anser att verksamheten endast är en kompletterande verksamhet,

12. fysiska och juridiska personer som tillhandahåller investeringsrådgivning inom ramen för annan yrkesmässig verksamhet än sådan som omfattas av bestämmelserna i denna lag, om det inte lämnas någon specifik ersättning för rådgivningen,

13. fysiska och juridiska personer som utför investeringsverksamhet, dock inte drift av en andrahandsmarknad, eller tillhandahåller investeringstjänster rörande råvaruderivat för att fullgöra uppgifter

– enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen,

– enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, i den ursprungliga lydelsen,

– enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 eller enligt sådana nätföreskrifter eller riktlinjer som har antagits enligt förordningen, eller

– enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 eller enligt sådana nätföreskrifter eller riktlinjer som har antagits enligt förordningen, om

a) personen är en sådan systemansvarig för överföringssystemet som avses i artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG, i den ursprungliga lydelsen, eller artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG, i den ursprungliga lydelsen,

b) personen tillhandahåller tjänster till en systemansvarig som avses i a och fullgör uppgifterna för den systemansvariges räkning, eller

c) personen är operatör eller förvaltare av energibalanseringssystem, rörledningsnät eller system för balansering av tillgången och efterfrågan på energi,

14. verksamhet enligt 1 § 1 och 5 som drivs av den som är registrerad för *förmedling* av alla slag av försäkringar eller bara livförsäkringar enligt 2 kap. 3 § lagen (2005:405) om *försäkringsförmedling*, om

a) verksamheten bara är en sidoverksamhet till *försäkringsförmedlingen* och bara avser *mottagande och vidarebefordran av order avseende andelar i värdepappersfonder eller sådana fondföretag* som avses i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersfonder eller andelar i specialfonder eller sådana utländska fonder som avses i 4 kap. 2 eller 3 § eller 5 kap. 6 § första stycket 1 eller andra stycket eller 11 § första stycket 1 lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder *samt investeringsrådgivning avseende sådana andelar*,

b) *kunders order vidarebefordras bara direkt till fondbolag, förvaltningsbolag, fondföretag, samt AIF-förvaltare som avses i a*, och

c) *försäkringsförmedlaren i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller andelar i fonder eller fondföretag*,

14. verksamhet enligt 1 § 1 och 5 som drivs av den som är registrerad för distribution av alla slag av försäkringar eller bara livförsäkringar enligt 2 kap. 3 § lagen (2018:000) om *försäkringsdistribution*, om

a) verksamheten bara är en sidoverksamhet till *försäkringsdistributionen* och bara avser *investeringsrådgivning avseende andelar i värdepappersfonder eller sådana fondföretag* som avses i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersfonder eller andelar i specialfonder eller sådana utländska fonder som avses i 4 kap. 2 eller 3 § eller 5 kap. 6 § första stycket 1 eller andra stycket eller 11 § första stycket 1 lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder, *om dessa andelar är tillgångar som svarar mot avsättningar för vilka försäkringstagaren eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken enligt 6 kap. 8 § första stycket försäkringsrörelselagen, och*

b) *försäkringsförmedlaren i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller andelar i fonder eller fondföretag*,

15. företag som är verksamhetsutövare enligt 1 kap. 2 a § lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter som handlar med utsläppsrätter för egen räkning, om

a) företaget inte tillhandahåller andra investeringstjänster eller ägnar sig åt annan investeringsverksamhet, och

b) företaget inte tillämpar en teknik för algoritmisk högfrekvenshandel, och

16. värdepapperscentraler med tillstånd enligt artikel 16 i förordningen om värdepapperscentraler för att tillhandahålla de tjänster som uttryckligen anges i avsnitten A och B i bilagan till den förordningen.

Tillstånd krävs inte heller för sådan förvaltning av finansiella instrument som är reglerad i någon annan lag.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §

Ett värdepappersbolag *skall* när verksamheten påbörjas ha ett startkapital som vid tidpunkten för beslut om tillstånd motsvarar

1. minst 5 000 000 euro om bolagets verksamhet *skall* innefatta mottagande av medel på konto enligt 2 kap. 2 § första stycket 8,

2. minst 730 000 euro om bolaget *skall* driva verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 3, 6 och 8,

3. minst 125 000 euro om inte högre belopp krävs enligt 1 eller 2, och

4. minst 50 000 euro om bolaget *skall* driva enbart verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 1 eller 5 och inte kommer att inneha kunders medel eller värdepapper.

Ett värdepappersbolag som avses i första stycket 4 får som ett alternativ till startkapital ha

1. en ansvarsförsäkring med ett försäkringsbelopp om motsvarande minst 1 000 000 euro per skadeståndskrav och minst 1 500 000 euro per år för samtliga skadeståndskrav,

2. en garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd, eller

3. en kombination av startkapital och försäkring eller garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd.

Om värdepappersbolaget är registrerat som försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 3 § lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, gäller dock i stället för första stycket 4 att bolaget *skall* ha ett startkapital som motsvarar minst 25 000 euro eller ha en

Ett värdepappersbolag *ska* när verksamheten påbörjas ha ett startkapital som vid tidpunkten för beslut om tillstånd motsvarar

1. minst 5 000 000 euro om bolagets verksamhet *ska* innefatta mottagande av medel på konto enligt 2 kap. 2 § första stycket 8,

2. minst 730 000 euro om bolaget *ska* driva verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 3, 6 och 8,

4. minst 50 000 euro om bolaget

ska driva enbart verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 1 eller 5 och inte kommer att inneha kunders medel eller värdepapper.

Om värdepappersbolaget är registrerat som försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 3 § lagen (2018:000) om försäkringsdistribution, gäller dock i stället för första stycket 4 att bolaget *ska* ha ett startkapital som motsvarar minst 25 000 euro eller ha en

ansvarsförsäkring eller en garanti eller liknande utfästelse som täcker den skadeståndsskyldighet som kan uppkomma till följd av verksamheten. Antingen *skall* försäkringsbeloppet uppgå till motsvarande minst 500 000 euro per skadeståndskrav och minst 750 000 euro per år för samtliga skadeståndskrav eller *skall* bolaget ha en kombination av startkapital och försäkring eller garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd.

ansvarsförsäkring eller en garanti eller liknande utfästelse som täcker den skadeståndsskyldighet som kan uppkomma till följd av verksamheten. Antingen *ska* försäkringsbeloppet uppgå till motsvarande minst 500 000 euro per skadeståndskrav och minst 750 000 euro per år för samtliga skadeståndskrav eller *ska* bolaget ha en kombination av startkapital och försäkring eller garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162

Föreslagen lydelse

23 kap.

15 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka upplysningar ett företag ska lämna till Finansinspektionen enligt 2 § första stycket och när upplysningarna ska lämnas,

2. hur uppgiftsskyldigheten enligt 3 § ska fullgöras,

2. hur uppgiftsskyldigheten enligt 3 § *och artikel 26.6 i den delegerade förordningen till MiFID II* ska fullgöras,

3. vilka värdepappersbolag som ska upprätta register som avses i 3 b §, vad registren ska innehålla och inom vilken tid värdepappersbolaget ska ge in registren för olika typer av avtal,

4. löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning hos börser, clearingorganisationer samt sådana utländska företag som har tillstånd att driva en reglerad marknad från filial i Sverige, samt

5. sådana avgifter för tillsyn, ansökningar, anmälningar och underättelser som avses i 12 och 13 §§.

Denna lag träder i kraft den 3 januari 2018 i fråga om 23 kap. 15 § och i övrigt den 23 februari 2018.

2.9 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

Härigenom föreskrivs att 1 § marknadsföringslagen (2008:486) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag har till syfte att främja konsumenternas och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenterna och näringsidkare.

Bestämmelser om marknadsföring finns bl.a. i

- lagen (1992:1672) om paketresor,
- tobakslagen (1993:581),
- lotterilagen (1994:1000),
- sjölagen (1994:1009),
- lagen (1995:1571) om insättningsgaranti,
- lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet,
- lagen (1996:1118) om marknadsföring av kristallglas,
- lagen (1999:158) om investerarskydd,
- lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster,
- lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
- lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,
- prisinformationslagen (2004:347),
- lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler,
- försäkringsavtalslagen (2005:104),
- lagen (2006:484) om franchisegivares informationskyldighet,
- lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
- lagen (2010:510) om lufttransporter,
- radio- och tv-lagen (2010:696),
- alkohollagen (2010:1622),
- konsumentkreditlagen (2010:1846),
- lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt,
- lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
- lagen (2013:1054) om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring,
- lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar,
- lagen (2015:671) om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden, och
- lagen (2015:953) om kollektivtrafikresenärers rättigheter,
- lagen (2016:415) om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner, och
- lagen (2016:415) om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner, och
- lagen (2018:000) om försäkringsdistribution.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

2.10 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 4 b § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 Föreslagen lydelse

30 kap.

4 b §

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmäla-rens identitet.

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument eller lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts verksamhet respektive för verksamhet i värdepappersinstitut, börser och leverantörer av datarapporteringstjänster, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, *lagen (2017:000) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter* eller *lagen (2017:000) om försäkringsdistribution* för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga, om

1. *anmälan eller utsagan avser en överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för*

a) *värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts verksamhet,*

b) *verksamhet i värdepappersinstitut, börser och leverantörer av datarapporteringstjänster,*

c) *den som utvecklar, ger råd om eller säljer en Priip-produkt, eller*

d) *försäkringsdistributörers verksamhet, och*

2. *uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.*

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen

(2017:000) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndigheten utövar tillsyn över enligt den lagen, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Sekretessen enligt andra och tredje styckena gäller inte beslut om sanktioner eller sanktionsförelägganden.

Sekretessen enligt andra stycket gäller inte beslut om sanktioner eller sanktionsförelägganden.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 2 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 3 kap. 2 § tredje stycket,

2. vad en AIF-förvaltare ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 4 kap. 2 § första stycket 4 och 3 § andra stycket och 5 kap. 5 § tredje stycket,

3. vilka poster som får räknas in i startkapitalet och kapitalbasen enligt 7 kap. 1–4 §§,

4. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

5. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

6. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

8. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

9. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

10. vad AIF-förvaltaren ska iaktta för att uppfylla bestämmelserna i 12 kap. 3 §,

4. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 8 kap. 1 a §,

5. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

6. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

8. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

9. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

10. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

11. vad AIF-förvaltaren ska iaktta för att uppfylla bestämmelserna i 12 kap. 3 §,

11. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

12. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

13. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

14. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

15. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

16. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

17. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

18. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

19. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

12. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

13. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

14. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

15. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

16. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

17. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

18. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

19. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

20. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

Denna lag träder i kraft den 3 januari 2018.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:797) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 2 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder i stället för lydelsen enligt lagen (2014:797) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 3 kap. 2 § tredje stycket,

2. vad en AIF-förvaltare ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 4 kap. 2 § första stycket 4 och 8 § tredje stycket och 5 kap. 5 § tredje stycket,

3. vilka poster som får räknas in i startkapitalet och kapitalbasen enligt 7 kap. 1–4 §§,

4. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

5. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

6. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

8. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

9. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

10. vad AIF-förvaltaren ska

4. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 8 kap. 1 a §,

5. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

6. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

8. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

9. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

10. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

11. vad AIF-förvaltaren ska

iaktta för att uppfylla bestämmelserna i 12 kap. 3 §,

11. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

12. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

13. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

14. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

15. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

16. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

17. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

18. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

19. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

iaktta för att uppfylla bestämmelserna i 12 kap. 3 §,

12. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

13. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

14. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

15. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

16. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

17. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

18. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

19. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

20. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:798) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 2 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder i stället för lydelsen enligt lagen (2014:798) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 3 kap. 2 § tredje stycket,

2. vad en AIF-förvaltare ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 4 kap. 2 § första stycket 4,

3. vilka poster som får räknas in i startkapitalet och kapitalbasen enligt 7 kap. 1–4 §§,

4. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

5. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

6. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

8. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

9. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

10. vad AIF-förvaltaren ska iaktta för att uppfylla bestäm-

4. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 8 kap. 1 a §,

5. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

6. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

8. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

9. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

10. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

11. vad AIF-förvaltaren ska iaktta för att uppfylla bestäm-

melserna i 12 kap. 3 §,

11. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

12. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

13. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

14. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

15. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

16. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

17. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

18. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

19. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

melserna i 12 kap. 3 §,

12. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

13. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

14. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

15. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

16. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

17. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

18. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

19. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

20. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 1 a § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder i stället för lydelsen enligt lagen (2017:000) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 *Föreslagen lydelse*

8 kap.

1 a §

En AIF-förvaltare som i sin verksamhet lämnar råd till *icke-professionella* investerare om andelar eller aktier i alternativa investeringsfonder i andra fall än det som avses i 3 kap. 2 § andra stycket 4 ska när den utför sådana tjänster tillämpa 8 kap. 12 och 15 §§ och 9 kap. 3–6, 10, 17, 21, 23 och 27–29 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

En AIF-förvaltare som i sin verksamhet lämnar råd till investerare om andelar eller aktier i alternativa investeringsfonder i andra fall än det som avses i 3 kap. 2 § andra stycket 4 ska när den utför sådana tjänster tillämpa 8 kap. 12 och 15 §§ och 9 kap. 3–6, 10, 17, 21, 23 och 27–29 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Härigenom föreskrivs att 3 och 4 §§ lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

I databasen får sådana uppgifter behandlas som har samlats in med stöd av

1. 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,

2. 9 kap. 3 § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,

3. 10 kap. 2 § första stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

4. 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

5. 7 kap. 4 § första stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

5. 8 kap. 5 § första stycket lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

6. 5 kap. 10 och 11 §§ lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,

7. 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

8. 8 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,

9. 17 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),

10. 5 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

11. 13 kap. 6 § första stycket lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag, och

12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,

13. 6 kap. 2 § lagen (2017:000) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensions-systemet, och

13. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

14. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

¹ Senaste lydelse 2016:65.

4 §

Uppgifter som avses i 3 § 1–11 får behandlas i databasen endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering.

Uppgifter som avses i 3 § 1–13 får behandlas i databasen endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:173 Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Denna lag gäller för fysiska och juridiska personer som driver

1. bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. livförsäkringsrörelse,

3. värdepappersrörelse enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

4. verksamhet som kräver ansökan hos Finansinspektionen enligt lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet eller lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

5. försäkringsförmedling enligt lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av *andra än anknutna* försäkringsförmedlare,

5. försäkringsdistribution enligt lagen (2018:000) om försäkringsdistribution, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av *sådana* försäkringsförmedlare *som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § den lagen,*

6. verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

7. fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

8. verksamhet med att som betalningsinstitut tillhandahålla betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster,

9. verksamhet med att tillhandahålla betaltjänster enligt lagen om betaltjänster utan att vara betalningsinstitut,

10. verksamhet som förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

11. verksamhet med konsumentkrediter enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter,

12. verksamhet med bostadskrediter enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter,

13. verksamhet som fastighetsmäklare med fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666),

14. verksamhet som anordnare av kasinospel enligt kasinolagen (1999:355),

15. verksamhet som anordnare av speltjänster som bedrivs med tillstånd eller registrering enligt lotterilagen (1994:1000), dock inte till den del verksamheten avser anordnande av spel på varuspelsautomater enligt 25 § samma lag,

16. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller en del av verksamheten genomförs eller kommer att

genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer,

17. verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000),

18. verksamhet som auktoriserad eller godkänd revisor eller registrerat revisionsbolag,

19. yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster som inte omfattas av 18,

20. yrkesmässig rådgivningsverksamhet avseende skatter och avgifter (skatterådgivare),

21. yrkesmässig verksamhet som advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

22. yrkesmässig verksamhet som annan oberoende jurist än som avses i 21, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket, eller

23. yrkesmässig verksamhet till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § andra stycket och verksamhetsutövaren inte är en sådan person som avses i 18–22.

Vissa speltjänster får undantas från tillämpning av lagen eller bestämmelser i den enligt föreskrifter som meddelas med stöd av 8 kap. 1 § 1.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

3 Ärendet

Europaparlamentets och rådets direktiv, (EU) 2016/97 om försäkringsdistribution (försäkringsdistributionsdirektivet) antogs den 20 januari 2016. Försäkringsdistributionsdirektivet ersätter försäkringsförmedlingsdirektivet (direktiv 2002/92/EG), och utgör ett införlivande på EU-nivå av reviderade och nya regler för försäkringsföretag och försäkringsförmedlare vid distribution av försäkring och återförsäkring. Direktivet syftar till att skapa mer enhetliga minimiregler vid försäkringsdistribution och förbättra kundskyddet, särskilt vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Ett viktigt inslag i det nya regelverket utgörs av de delegerade akter som försäkringsdistributionsdirektivet ger kommissionen befogenhet att anta (artikel 38). I direktivet anges de närmare villkoren för utövande av delegeringen (artikel 39). Senast den 23 februari 2018 ska hela det nya regelverket vara antaget och tillämpas. Direktivet finns som *bilaga 1*.

Kommissionens förslag till nya regler för försäkringsdistribution offentliggjordes den 3 juli 2012, genom förslag till revidering av försäkringsförmedlingsdirektivet, IMD II (KOM [2012] 360 final). I anslutning till kommissionens förslag upprättades en faktapromemoria av Finansdepartementet som överlämnades till riksdagen (2011/12: FPM176). Kommissionens förslag till det reviderade försäkringsförmedlingsdirektivet ingick i ett konsumentskyddspaket bestående av tre rättsakter (s.k. Consumer Retail Package). Paketet syftar till att stärka konsumentskyddet, harmoniera regleringen och underlätta för gränsöverskridande finansiell verksamhet. Förutom ändringar i försäkringsförmedlingsdirektivet innehöll paketet även förslag till en förordning om upprättande och tillhandahållande av faktablad för vissa paketerade investeringsprodukter (KOM [2012] 352). Det sistnämnda resulterade senare i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter), den s.k. Priip-förordningen. Vidare ingick i konsumentskyddspaketet ett förslag till ändringar i direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (KOM [2012] 350). Det förslaget brukar benämnas UCITS V (Undertakings for Collective Investments in Transferable Securities), se vidare Faktapromemoria 2011/12:177 respektive 2011/12:178. Den 23 juni 2014 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/91/EU om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner.

Under förhandlingen av nya och reviderade regler för försäkringsdistribution inom EU, upprättades en promemoria med förslag till reviderade och nya regler vid försäkringsförmedling, Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22) i Finansdepartementet. Promemorian innehåller förslag till ändringar i befintlig lag om försäkringsförmedling. Promemorians huvudsakliga

innehåll och lagförslag finns i *bilagorna* 2 och 3. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga* 4. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnrFi2014/02191/FMA/FPM).

Regeringen beslutade den 23 maj 2013 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till de lagändringar som krävs i svensk rätt för att genomföra de reviderade och nya regler för bl.a. värdepappersinstitut och börser samt handelsplatser för finansiella instrument som följer av MiFID II och MiFIR (dir. 2013:55). Utredningen, som antog namnet 2013 års värdepappersmarknadsutredning, redovisade sitt uppdrag i januari 2015 genom betänkandet Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2). I betänkandet finns lagförslag som syftar till att uppnå en skärpt och likartad reglering för fram för allt tjänster relaterade till finansiell rådgivning, däribland försäkringsförmedling. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga* 5. De lagförslag som avser försäkringsdistribution finns i *bilaga* 6. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga* 7. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi2015/00578/FMA/V).

4 Bakgrund

4.1 Kort historik

Det var genom lagen (1989:508) om försäkringsmäklare, som trädde i kraft den 1 januari 1990, som det slogs fast att försäkringsmäklare skulle få verka på den svenska marknaden. Dessförinnan hade i praktiken gällt ett förbud mot försäkringsmäklare, dock inte med stöd av lagstiftning utan på grund av den överenskommelse för upphandling av försäkringar som sedan länge hade gällt mellan försäkringsbolagen på den svenska marknaden. Genom s.k. anskaffningsöverenskommelser mellan bolagen infördes en ordning på den svenska försäkringsmarknaden som innebar att försäkringsbolagen endast fick sälja försäkringar genom egna ombud. Försäkringsbolagen förband sig därigenom emellan att inte sälja försäkringar via mäklare eller mäklarföretag och på så sätt förhindrades mäklare att vara verksamma i Sverige.

Förslaget till en särskild lagstiftning om försäkringsmäklare lämnades av Försäkringsverksamhetskommittén i delbetänkandet Försäkringsmäklare i Sverige (SOU 1986:55). Huvudskälet bakom försäkringsmäklarlagen var att avskaffa de etableringshinder som förelåg. Det ansågs nödvändigt av hänsyn till försäkringskunderna, särskilt de enskilda konsumenter som kunde komma att anlita mäklare, att i en särskild lag ställa upp vissa regler för verksamheten. Försäkringsmäklarlagen innehöll både näringsrättsliga och civilrättsliga bestämmelser. De näringsrättsliga bestämmelserna gav anvisningar om själva mäklarbegreppet (oberoende av försäkringsgivarintressen) samt vad som skulle gälla för registrering av mäklare och tillsyn av mäklarverksamheten. Vidare fanns regler om sanktioner mot mäklare som på ett

eller annat sätt bröt mot bestämmelserna i lagen eller som inte följde föreskrifter utfärdade av Finansinspektionen som utgjorde tillsynsmyndighet. De civilrättsliga bestämmelserna gav villkoren för mäklarens uppdrag och ansvar gentemot uppdragsgivare, försäkringsgivare och andra personer, som kunde ha ekonomiska intressen i mäklarens förmedlingsuppdrag. Försäkringsmäklarlagen kompletterades med anvisningar i förordningen (1989:854) om försäkringsmäklare där närmare bestämmelser gavs för ansökan om registrering, om omfattningen av obligatorisk ansvarsförsäkring för mäklaren samt om utbildningskrav.

Regeringen beslutade 1995 att tillsätta en särskild utredare att göra en översyn av försäkringsmäklarlagen. Mot bakgrund av erfarenheterna från tillämpningen av lagen och utvecklingen på försäkringsområdet skulle utredaren föreslå de lagändringar som behövdes för att trygga en sund utveckling av försäkringsmäklarverksamheten och förstärka skyddet för de försäkringstagare som anlidade försäkringsmäklare (dir. 1995:116). Utredarens arbete resulterade i betänkandet Försäkringsmäklare – En lagöversyn av Försäkringsmäklarutredningen (SOU 1997:79). Betänkandet innehöll ett förslag till ny lag om försäkringsmäklarverksamhet. Utredningen föreslog flera ändringar och tillägg till försäkringsmäklarlagen, framför allt inom de näringsrättsliga bestämmelserna. Förslaget kom dock att bli vilande under förhandlingsarbetet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG om försäkringsförmedling (försäkringsförmedlingsdirektivet). Förslaget beaktades emellertid i det efterföljande lagstiftningsarbetet med lagen om försäkringsförmedling.

Försäkringsförmedlingsdirektivet antogs den 9 december 2002. Syftet med direktivet var i första hand att ytterligare underlätta verksamhet över gränserna och att förbättra kundskyddet.

Försäkringsförmedlingsdirektivet föregicks av ett direktiv som antogs redan 1976 om etablering för försäkringsmäklare (77/92 EEG). Det direktivet begränsades dock till regler för en friare etablering av fristående oberoende aktörer inom dåvarande EG. År 1991 kom nästa steg mot en samordning på området mellan EU-länderna genom EU:s beslut om rekommendationer för försäkringsmäklarverksamhet (92/48/EEG). Dessa rekommendationer omfattade allmänna anvisningar för vilka krav som skulle ställas på sådan verksamhet som bedrevs oberoende av försäkringsgivarintressen. För svensk del kom rekommendationerna att konkretiseras genom föreskrifter från Finansinspektionen – Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 1995:52) om god försäkringsmäklarsed – som dock upphörde att gälla då lagen (2005:405) om försäkringsförmedling (försäkringsförmedlingslagen) trädde i kraft.

Lagen om försäkringsförmedling

Försäkringsförmedlingsdirektivet (2002/92/EG) är den EU-rättsakt som för närvarande reglerar försäkringsförmedling. Direktivet har genomförts i svensk rätt i huvudsak genom försäkringsförmedlingslagen, som trädde i kraft den 1 juli 2005 (prop. 2004/05:133). Lagen (1989:508) om försäkringsmäklare och förordningen (1989:854) om försäkringsmäklare upphävdes efter en övergångsperiod fram till och med den 31 mars 2006.

Försäkringsförmedlingslagen kompletteras av dels förordningen (2005:411) om försäkringsförmedling, dels Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2005:11) om försäkringsförmedling.

Försäkringsförmedlingslagen innehåller näringsrättsliga och civilrättsliga bestämmelser som är tillämpliga på den som yrkesmässigt utövar försäkringsförmedling. Lagen reglerar förmedling av försäkringar, oavsett om förmedlingen utförs av försäkringsmäklare eller av försäkringsombud. Lagen är dock inte tillämplig på försäkringsförmedling som utövas av ett försäkringsföretag eller av en anställd hos ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar eller av vissa specialombud. För svenska försäkringsförmedlare gäller tillstånds- och registreringsplikt. Tillstånd lämnas av Finansinspektionen och registrering sker hos Bolagsverket. För s.k. anknutna försäkringsförmedlare föreskrivs ett särskilt registreringsförfarande som innebär att nödvändiga kontroller inför registreringen ska göras av det försäkringsföretag som en anknuten förmedlare träffat avtal med. Det är också försäkringsföretaget som anmäler en anknuten förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

I lagen finns vidare bestämmelser om svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands och om utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige. Bestämmelserna innebär att de grundläggande EU-rättsliga principerna för aktörerna på den finansiella marknaden – principen om en enda auktorisation, principen om hemlandstillsyn och principen om ömsesidigt erkännande – blir tillämpliga på försäkringsförmedlare. Förutsättningarna för att registrering ska kunna ske är i grunden desamma för alla typer av försäkringsförmedlare, med undantag från kravet på ansvarförsäkring som inte gäller för anknutna förmedlare. Även om de grundläggande förutsättningarna är desamma är kraven avseende kunskap och kompetens anpassade efter den verksamhet som ska utövas.

De närmare verksamhetsreglerna för försäkringsförmedlarna är i huvudsak allmänt hållna och uppbyggda kring krav på god försäkringsförmedlingssed, klagomålshantering, skadeståndsskyldighet och dokumentationsskyldighet. Bestämmelserna om informationslämnande till kunden är däremot relativt detaljerade och i vissa fall strängare än de krav som direkt följer av försäkringsförmedlingsdirektivet.

Reglerna om Finansinspektionens tillsyn och ingripanden liknar de bestämmelser som gäller för andra aktörer på det finansiella området.

4.2 Försäkringsdistributionsdirektivet

I följande avsnitt sammanfattas syftet med försäkringsdistributionsdirektivet och det huvudsakliga innehållet i direktivet.

Syftet med försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivets huvudsakliga syfte är att öka harmoniseringen av medlemsstaternas nationella bestämmelser om försäkrings- och återförsäkringsdistribution. Målsättningen är att uppnå en minimigrad av harmonisering. Direktivet innehåller därför

minimiregler som möjliggör för medlemsstaterna att behålla eller införa strängare regler än vad direktivet föreskriver.

Försäkringar kan distribueras av ett flertal olika typer av aktörer. Försäkringsdistributionsdirektivets tillämpningsområde omfattar därför, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, inte bara distribution genom försäkringsförmedlare utan i stort sett all distribution av försäkringsprodukter. Ett av syftena med direktivet är att kundskyddet, så långt som det är möjligt, ska vara detsamma oberoende av distributionskanal. Vid sidan av ambitionen att höja kundskyddsnivån syftar direktivet även till att förbättra den inre marknadens funktionssätt genom att förenkla gränsöverskridande näringsverksamhet, att skapa en sund konkurrens samt att öka harmoniseringen av de administrativa sanktionerna.

Tillämpningsområde

Som framgår ovan omfattar försäkringsdistributionsdirektivets regler inte enbart distribution genom en försäkringsförmedlare utan i stort sett all distribution av försäkringsprodukter (dvs. även försäkringsföretagens försäljning i egen regi). I begreppet försäkringsdistribution innefattas likt begreppet försäkringsförmedling bl.a. förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal. Av skälen till direktivet framgår vidare att även vissa jämförelsefunktioner på webbplatser, rangordning av försäkringar m.m. ska anses vara försäkringsdistribution. Motsvarande förändringar som för begreppet försäkringsförmedling gäller för återförsäkringsdistribution.

Vidare omfattar direktivet, liksom försäkringsförmedlingsdirektivet, vissa undantag. I förhållande till begreppet kunder avses såväl konsumenter som näringsidkare. Däremot har medlemsstaterna möjlighet att undanta tillämpningen av vissa regler i förhållande till distribution som sker till professionella kunder. Vidare är distribution av försäkring mot s.k. stora risker undantagen från ett antal regler (jfr nedan om informationskrav). Inte heller behöver återförsäkringsförmedlare och återförsäkringsföretag följa de reglerna.

Tillstånd och registrering

En av de större skillnaderna mellan försäkringsförmedlingsdirektivet och försäkringsdistributionsdirektivet är att det senare saknar en definition av anknuten försäkringsförmedlare. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller däremot en definition av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet. Direktivet öppnar upp för en möjlighet för en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet att agera på ett försäkringsföretags eller en annan förmedlares ansvar. För denna grupp av förmedlare finns det enligt direktivet en möjlighet att ha en särskild registreringsordning.

Direktivet innehåller också ett krav på att en ansökan om tillstånd ska behandlas inom tre månader från det att en fullständig ansökan lämnats in.

När det gäller förutsättningarna för tillstånd är många av dessa oförändrade. Det nya direktivet ställer emellertid upp ett krav på att nära förbindelser inte får förhindra en effektiv tillsyn. Kraven på kunskap och

kompetens kompletteras även med ett krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling.

En ytterligare förändring är att även försäkringsföretag som distribuerar försäkringar ska uppfylla förutsättningarna för tillstånd.

Direktivet innebär att reglerna om frihet att tillhandahålla tjänster och etableringsfrihet – dvs. då en försäkringsförmedlare från en medlemsstat avser att bedriva verksamhet i en annan medlemsstat – förenklas i vissa avseenden och utvecklas vad gäller framför allt kompetensfördelningen mellan behöriga myndigheter i hem- respektive värdland. Reglerna är likartade med regleringen av gränsöverskridande verksamhet på andra närliggande rättsområden inom finansmarknaden.

Regler för verksamheten

Direktivet innehåller i denna del bl.a. en ny portalbestämmelse om att försäkringsdistributörer ska agera hederligt, opartiskt och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse. Direktivet innehåller vidare regler om ersättning till försäkringsdistributörer och om distributörernas ersättningssystem. I direktivet finns även ett nytt allmänt krav på marknadsföringsmaterial m.m.

Direktivet innehåller även nya regler om s.k. korsförsäljning, dvs. då en försäkringsprodukt eller försäkringstjänst säljs tillsammans med en annan tjänst eller produkt som ett paket eller som ett villkor för något annat avtal m.m. Reglerna innebär bl.a. att kunden i fråga ska informeras om att det är möjligt att köpa paketets olika komponenter separat, varvid priset för dem ska anges. Vidare förbjuds s.k. kopplingsförbehåll, dvs. korsförsäljning då försäkringsprodukten eller försäkringstjänsten inte kan köpas separat från paketet. Förbudet motiveras huvudsakligen av att kopplingsförbehåll snedvrider konkurrensen och begränsar konsumentens valfrihet.

Direktivet innehåller även nya regler om produktgodkännande, produktinformation och produktkännedom.

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om behandling av tillgångar som tillhör kunden och om klagomålshantering, överensstämmer i huvudsak med motsvarande bestämmelser i försäkringsförmedlingsdirektivet.

Informationskrav

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, informationskrav för såväl försäkringsförmedlare som försäkringsföretag och andra marknadsaktörer som distribuerar försäkringsprodukter.

Informationskraven är anpassade efter de olika typer av distributörer som omfattas av direktivet och den verksamhet som dessa avser att utöva. Kraven är således inte desamma för alla typer av distributörer.

Direktivet innehåller i flera avseenden nya och mer preciserade krav när det gäller den information som ska lämnas till kunderna. För merparten av informationskraven i direktivet gäller t.ex. att informationen ska lämnas till kunden i *god tid* innan försäkringsavtal ingås (jfr ”i rimlig tid” enligt försäkringsförmedlingslagen).

Reglerna om allmän information som ska lämnas till kunden motsvaras till stor del av de informationskrav som finns i förmedlingsdirektivet och i lagen om försäkringsförmedling. Direktivet innehåller dock även i denna del nya informationskrav, främst att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska specificera om rådgivning tillhandahålls eller ej. Försäkringsförmedlare ska vidare ange om de företräder kunden eller om de agerar på uppdrag av ett försäkringsföretag.

I förhållande till försäkringsförmedlingsdirektivet innebär reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet även att kravet på information om och hantering av intressekonflikter förtydligas samt att kraven för försäkringsdistributörer i större utsträckning kommer att likna de krav som gäller för värdepappersinstitut enligt lagen om värdepappersmarknaden. I fråga om ersättning ska försäkringsförmedlare bl.a. precisera om det rör sig om arvodes- eller provisionsfinansiering samt i det senare fallet vilket belopp som provisionen uppgår till (om möjligt). För försäkringsföretag gäller att de ska informera kunden om arten av den ersättning som mottas av dess anställda för försäkringsavtalet.

Direktivets regler om rådgivning och om normer för försäljning som sker utan rådgivning är delvis nya och mer preciserade. Försäkringsdistributörer ska, oberoende av om rådgivning tillhandahålls eller inte, klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd samt ge kunden objektiv och förståelig information om försäkringsprodukten som är anpassad efter typen av kund och produktens komplexitet. I likhet med vad som gäller enligt försäkringsförmedlingsdirektivet ska varje avtal som distributören föreslår vara förenligt med kundens krav och behov.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller ett nytt krav vid rådgivning som innebär att distributören är skyldig att tillhandahålla kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar dennes krav och behov. Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare som informerar kunden om att rådgivning sker på basis av en *opartisk och personlig* analys, basera rådgivningen på så många försäkringsavtal på marknaden att en för kunden lämplig lösning kan rekommenderas (jfr begreppet *opartisk* analys i försäkringsförmedlingsdirektivet).

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller även nya regler om vilka formkrav som ska gälla för informationen. All information, inklusive marknadsföringsmaterial, som försäkringsdistributörer lämnar till kunder eller presumtiva kunder ska vara kostnadsfri, opartisk och inte vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant. Direktivet innehåller nya regler som innebär att informationen, under vissa förutsättningar, får lämnas till kunden på ett annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

Vid distribution av skadeförsäkringsprodukter ska kunden ges information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktblad på papper eller något annat varaktigt medium. Produktfaktbladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller nya regler om informationslämnande till anställda som ansluts till ”obligatoriska tjänstepensionssystem”. Medlemsstaterna ska i dessa fall säkerställa att

informationen som avses i 5 kap. i direktivet tillhandahålls den anställde utan dröjsmål efter anslutningen till det berörda systemet.

Som framgårovan innehåller direktivet även nya informationskrav vid s.k. korsförsäljning (jfr ovan om regler för verksamheten).

Ytterligare krav för försäkringsbaserade investeringsprodukter

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller även nya, särskilda regler som ska iakttas vid distribution i samband med försäljning av s.k. försäkringsbaserade investeringsprodukter. Begreppet försäkringsbaserade investeringsprodukter motsvarar de försäkringsprodukter som omfattas av Priip-förordningen och definieras i direktivets artikel 2.1.17. Enkelt uttryckt avses försäkringsprodukter med investeringsinslag. Direktivet undantar dock bl.a. pensionsprodukter från begreppet försäkringsbaserade investeringsprodukter. Reglerna gäller utöver de ovan angivna reglerna för försäljning av försäkringsprodukter i allmänhet.

Reglerna, som gäller försäkringsförmedlare såväl som försäkringsföretag, överensstämmer i stor utsträckning med bestämmelserna om intressekonflikter och investerarskydd i artiklarna 23–25 i MiFID II. Bland dessa ingår bl.a. regler som innebär att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag inte får ta emot tredjepartsersättningar som kan försämra kvaliteten på den tjänst som erbjuds. Därtill anges att åtgärder ska vidtas för att förbygga, identifiera och hantera intressekonflikter.

Direktivet innehåller vidare regler om lämplighets- och passandebedömning, dokumentationsskyldighet samt ett krav på att rapportera på ett tillfredställande sätt, bl.a. genom regelbundna meddelanden om de tjänster som har utförts – i förekommande fall inklusive kostnader och skälen till att en viss rekommendation har getts.

Tillsyn och ingripanden

I likhet med det nu gällande försäkringsförmedlingsdirektivet är medlemsstaterna enligt försäkringsdistributionsdirektivet skyldiga att utse behöriga myndigheter för tillstånds- och registreringsförfarandet, tillsynen m.m. Genom försäkringsdistributionsdirektivet preciseras medlemsstaternas skyldighet att lämna viss offentlig information om nationella regler till skydd för allmänintresset som har betydelse för den som bedriver försäkringsförmedling.

När det gäller tillsynen över EES-försäkringsförmedlare, dvs. utländska försäkringsförmedlare med hemvist i ett land inom EES, innebär försäkringsdistributionsdirektivet en rad förändringar i förhållande till försäkringsförmedlingsdirektivet. Det införs ett s.k. delat ansvar för tillsynen mellan hemlandsmyndigheten och värdlandsmyndigheten när en försäkringsförmedlare har hemvist i ett land inom EES, men bedriver verksamhet i ett annat land inom EES. Uppdelningen innebär att värdlandsmyndigheten ska svara för den s.k. uppförandetillsynen på sin marknad, där verksamheten bedrivs och att hemlandsmyndigheten ska svara för den s.k. stabilitetstillsynen, dvs. kontrollen över att en försäkringsförmedlare har tillfredsställande kvalitet, styrning och kontroll i sin näringsverksamhet.

I försäkringsdistributionsdirektivet finns även bestämmelser om att de behöriga myndigheterna sinsemellan under vissa förutsättningar kan träffa överenskommelser om att en behörig myndighet med avseende på en viss försäkringsförmedlare kan överföra sina befogenheter på en behörig myndighet i en annan medlemsstat. I direktivet uppställs krav på att de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna ska samarbeta och utbyta all relevant information, och att de behöriga myndigheterna ska samarbeta nära varandra när det gäller sanktioner och andra ingripandeåtgärder.

I direktivet finns även krav på att en behörig myndighet i vissa fall ska informera Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) om administrativa sanktioner och andra åtgärder.

I förhållande till nuvarande reglering innebär försäkringsdistributionsdirektivet att bestämmelserna om administrativa sanktioner och åtgärder utvecklas och preciseras, bland annat genom att de utsträcks till fysiska personer i ledande ställning och alla andra fysiska eller juridiska personer som enligt nationell rätt är ansvariga för en överträdelse. För det första ska medlemsstaterna se till att sanktioner och andra åtgärder kan vidtas vid en rad nya typer av överträdelser jämfört med det nuvarande direktivet – t.ex. vid bristande efterlevnad av vissa uppföranderegler. För det andra preciseras att de sanktioner och åtgärder som finns att tillgå ska innefatta åtminstone ett offentligt uttalande, ett föreläggande att upphöra med viss otillåten verksamhet, återkallande av registrering (tillstånd), sanktionsavgifter samt förbud för personer som innehaft en ledande ställning m.fl. att fortsättningsvis verka inom vissa företag. Direktivet innehåller också en allmän bestämmelse om att administrativa sanktioner och åtgärder ska vara effektiva, proportionella och avskräckande samt en bestämmelse om effektiv tillämpning av sanktioner.

Vidare införs bestämmelser om incitament för att uppmuntra anmälningar av överträdelser till tillsynsmyndigheter, bland annat genom ett krav på ”lämpligt skydd” för anställda som avslöjar överträdelser hos sin arbetsgivare (s.k. whistleblowers). Slutligen införs krav på att tillsynsmyndigheterna ska tillförsäkras alla nödvändiga befogenheter för att undersöka eventuella överträdelser.

Delegerade akter

I försäkringsdistributionsdirektivet finns bestämmelser som ger kommissionen befogenhet att anta delegerade akter. Reglerna som kommissionen ska anta avser att komplettera direktivet i fråga om produkttillsyn och krav på styrning, intressekonflikter, information till kunder och bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder. I direktivet anges de närmare villkoren för utövande av delegeringen.

Den europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) har vidare utarbetat tekniska förslag åt kommissionen samt utarbetat förslag på tekniska standarder inom en rad områden. Däribland formatet på standardiserade produktfaktblad för skadeförsäkringar.

Överklagande

I förhållande till nuvarande reglering ställer inte försäkringsdistributionsdirektivet upp några nya krav i fråga om överklaganden.

Införlivande

Enligt direktivet ska medlemsstaterna sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa försäkringsdistributionsdirektivet senast den 23 februari 2018.

4.3 Från försäkringsförmedlingsdirektivet till försäkringsdistributionsdirektivet

Den EU-rättsakt som för närvarande reglerar försäkringsförmedling, dvs. försäkringsförmedlingsdirektivet, skulle enligt direktivet vara genomförd i medlemsstaternas lagstiftning senast den 15 januari 2005.

På engelska benämns försäkringsförmedlingsdirektivet vanligtvis IMD, som är en förkortning av den engelska titeln Insurance Mediation Directive. I försäkringsdistributionsdirektivet anges att försäkringsförmedlingsdirektivet ska upphöra att gälla med verkan från det datum då direktivet ska vara genomfört (artikel 44).

Både försäkringsförmedlingsdirektivet och försäkringsdistributionsdirektivet är s.k. minimiharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna i nationell rätt kan ställa strängare krav på de berörda aktörerna jämfört med vad direktiven föreskriver. Sådana ytterligare bestämmelser ska motiveras av kundskyddsskäl. Detta har fått till följd att försäkringsförmedlingsdirektivet genomförts på olika sätt i medlemsstaterna. Som exempel kan nämnas att lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, som utgör det huvudsakliga införlivandet av direktivet med svensk rätt, i flera avseenden ställer strängare krav på försäkringsförmedlarna än vad försäkringsförmedlingsdirektivet föreskriver. I samband med att kommissionen under åren 2005–2008 granskade hur de olika medlemsstaterna hade genomfört direktivet, stod det enligt kommissionens uppfattning klart att direktivet behövde ses över, i synnerhet för att öka konsumentsskyddet vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Kommissionens förslag till ett reviderat försäkringsförmedlingsdirektiv

Den 3 juli 2012 offentliggjorde kommissionen sitt förslag till revidering av försäkringsförmedlingsdirektivet, IMD II (KOM [2012] 360 final). Kommissionen föreslog bl.a. att utvidga tillämpningsområdet till att även omfatta försäkringsföretagens direktförsäljning till kunder. Därtill föreslogs en rad ändringar och tillägg som framförallt syftade till att öka graden av konsumentskydd och marknadsintegration samt att skapa en sund konkurrens på den europeiska försäkringsmarknaden.

I anslutning till kommissionens förslag upprättades i augusti 2012 en faktagrupp av Finansdepartementet som överlämnades till riksdagen (2011/12:FPM176).

Kommissionens konsumentskyddspaket

Förslaget till det reviderade försäkringsförmedlingsdirektivet ingick i ett konsumentskyddspaket bestående av tre rättsakter (s.k. Consumer Retail Package). Paketet syftade till att stärka konsumentskyddet, harmonisera regleringen och underlätta för gränsöverskridande finansiell verksamhet.

Förutom ändringar i försäkringsförmedlingsdirektivet innehöll paketet även förslag till en förordning om upprättande och tillhandahållande av faktablad för vissa paketerade investeringsprodukter (KOM [2012] 352). Det sistnämnda resulterade senare i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter), den s.k. Priip-förordningen. Förordningen syftar till att öka insynen och öppenheten avseende paketerade investeringsprodukter som erbjuds icke-professionella investerare. Tillämpningstidpunkten för förordningen är, efter att en ändring antagits i december 2016, den 1 januari 2018. Priip-förordningen är tillämplig på vissa typer av paketerade finansiella produkter vars värde baseras på underliggande finansiella produkter. Regelverket avser att bidra till en horisontell och likartad reglering för de aktörer som utvecklar, ger råd om eller säljer paketerade investeringsprodukter.

Vidare ingick i konsumentskyddspaketet ett förslag till ändringar i direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (KOM [2012] 350). Det förslaget brukar benämnas UCITS V (Undertakings for Collective Investments in Transferable Securities), se vidare Faktapromemoria 2011/12:177 respektive 2011/12:178. Den 23 juni 2014 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/91/EU om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner.

Förhandling med uppehåll

Kommissionens förslag följdes av att förhandlingar inleddes i rådet hösten 2012 under ledning av det cypriotiska EU-ordförandeskapet. En kort tid därefter avstannade emellertid detta arbete, och återupptogs inte förrän hösten 2013 under Litauens EU-ordförandeskap.

Den 5 februari 2014 offentliggjorde Europaparlamentet sitt betänkande (A7-0085/2014) och först den 5 november 2014 offentliggjorde rådet sin s.k. allmänna inriktning (14791/14).

Under våren 2015 skedde s.k. trilog-förhandlingar mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet, varefter politisk enighet kunde uppnås den 30 juni 2015. Den 16 juli 2015 offentliggjordes det överenskomna reviderade försäkringsförmedlingsdirektivet, som då fått det nya namnet försäkringsdistributionsdirektivet (Insurance Distribution Directive, IDD). Det nya namnet syftade till att markera att direktivets räckvidd utökats till att även omfatta den distribution av försäkringar som utförs av försäkrings- och återförsäkringsföretag.

Den 24 november 2015 godkände Europaparlamentet texten i försäkringsdistributionsdirektivet och den 14 december 2015 antog rådet

direktivet, varefter det publicerades den 2 februari 2016 i Europeiska unionens officiella tidning.

Kommissionen har under förhandlingarna och inom ramen för översynen av direktivet om försäkringsförmedling, genomfört ett s.k. konsultationsförfarande och även hållit möten med experter från EU:s medlemsstater. Vidare har kommissionen begärt vägledning (call for advice) om innehållet i översynen från den dåvarande Kommittén för europeiska myndigheter med tillsyn över försäkringar och tjänstepensioner (Ceips), sedermera den Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa).

Delegerade akter

Ett viktigt inslag i det nya regelverket utgörs av de delegerade akter och tekniska standards som försäkringsdistributionsdirektivet ger kommissionen befogenhet att anta (artiklarna 10.7 andra stycket, 20.9 och 38).

Reglerna som kommissionen fått befogenhet att anta i förhållande till delegerade akter avser att komplettera direktivet i fråga om produkttillsyn och krav på styrning (artikel 25), intressekonflikter (artikel 28), information till kunder (artikel 29) och bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder (artikel 30). I direktivet anges de närmare villkoren för utövande av delegeringen (artikel 39). De tekniska standarderna som kommissionen ska anta avser i sin tur anpassning av basbelopp i förhållande till ansvarsförsäkring samt standarder för produktfaktablad för försäkringsprodukter.

Den europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) har utarbetat tekniska förslag avseende delegerade akter samt förslag på tekniska standarder och överlämnat dessa till kommissionen. Eiopa publicerade i april respektive juni 2016 konsultationsdokument och gav alla berörda möjlighet att lämna synpunkter. Eiopa överlämnade den 1 februari 2017 ett slutligt tekniskt förslag avseende delegerade akter och den 7 februari samma år förslag på tekniska standarder avseende produktfaktablad.

Under våren 2017 väntas kommissionen anta delegerade akter och tekniska standards, följt av en granskningsperiod av reglerna av Europaparlamentet och rådet under sommaren 2017.

4.4 Utredningar och rapporter

Frågan om hur konsumentskyddet kan stärkas på marknaden för finansiell rådgivning och vid försäkringsförmedling har även varit föremål för flera utredningar och studier. Under beredningen av denna promemoria har även de utredningar och rapporter som beskrivs kortfattat nedan beaktats.

Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling

I departementspromemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22) föreslås ändringar i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling (försäkringsförmedlingslagen). Vissa av förslagen genomför de ändringar i försäkringsförmedlingsdirektivet som anges

inom ramen för MiFID II, såvitt gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 91 i MiFID II, som ibland benämns IMD 1,5). Dessa ändringar i försäkringsförmedlingsdirektivet antogs vid en tidpunkt då det framstod som osäkert huruvida kommissionen, rådet och Europaparlamentet skulle kunna nå en överenskommelse om försäkringsdistributionsdirektivets utformning.

I promemorian föreslås en utvidgad lämplighetsprövning av försäkringsförmedlare som ansöker om tillstånd hos eller som redan har tillstånd av Finansinspektionen. För en svensk fysisk person ska det, utöver att uppfylla de krav som nu gäller, krävas att försäkringsförmedlaren även i övrigt är lämplig att utöva verksamheten. För svenska juridiska personer ska det, utöver de krav som nu gäller, krävas att den som ingår i ledningen eller är ersättare för denne även i övrigt är lämplig att ingå i ledningen. Dessa krav föreslås även gälla för utländska försäkringsförmedlare som ägnar sig åt försäkringsförmedling i Sverige, såvitt gäller förmedlare vars hemland inte ingår i EES. De nya kraven ska inte gälla för anknutna försäkringsförmedlare. Ett tillstånd att utöva försäkringsförmedling ska återkallas om lämplighetskravet inte längre är uppfyllt.

Promemorian innehåller även ett förslag avseende handläggningen av en begäran om återkallelse av tillstånd att utöva försäkringsförmedling.

I promemorian föreslås dessutom en ändring i 5 kap. 4 § försäkringsförmedlingslagen. Ändringen innebär att försäkringsförmedlare som mottar och vidarebefordrar order avseende vissa fondandelar och tillhandahåller investeringsrådgivning avseende sådana andelar som sidoverksamhet, ska följa även vissa föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Vidare föreslås ett förtydligande av definitionen av försäkringsförmedling och nya allmänna krav dels på försäkringsförmedlares uppträdande, dels avseende förmedlares information till kunder.

Promemorian innehåller även ett förslag om att en försäkringsförmedlare i samband med verksamheten inte får marknadsföra andra finansiella tjänster eller produkter än sådana försäkringar som tillståndet eller registreringen avser samt de tjänster och produkter som kunden kan välja inom försäkringen.

Slutligen föreslås en ny bestämmelse med krav på att försäkringsförmedlare ska hantera intressekonflikter i verksamheten på visst sätt. Enligt bestämmelsen får en försäkringsförmedlare inte ta emot och behålla provision eller annan liknande ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att förmedlaren tillvarar kundens intressen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs för att en försäkringsförmedlare ska uppfylla kravet.

Lagändringarna syftar till att stärka skyddet av konsumenter och övriga kunder till försäkringsförmedlare. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2015.

Förslagen i promemorian har inte genomförts i svensk lagstiftning. I denna promemoria ges förslag på hur dessa förslag bör beaktas i lagen om försäkringsdistribution.

Stärkt konsumentskydd vid finansiell rådgivning

Utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivning överlämnade den 3 februari 2014 sitt betänkande Det måste gå att lita på konsumentskyddet (SOU 2014:4). I betänkandet görs bedömningen att det bör övervägas att införa en bestämmelse i försäkringsförmedlingslagen om intressekonflikter som motsvarar den i 8 kap. 21 § lagen om värdepappersmarknaden (samma bet. s. 304). Utredningen påtalar även i övrigt vissa problem som föreligger på bl.a. försäkringsförmedlingsmarknaden, t.ex. när det gäller den obligatoriska ansvarsförsäkringen, gränsdragningen mellan rådgivning och övrig marknadsföring m.m. Utredningens betänkande innehåller dock inga författningsförslag avseende försäkringsförmedlingslagen.

Rapporter från Finansinspektionen

Finansinspektionen har vid flera tillfällen påtalat behovet av ökat konsumentskydd på den svenska marknaden för försäkringsförmedling. Finansinspektionen har i en hemställan till Finansdepartementet i oktober 2007 begärt att regeringen bemyndigar inspektionen att meddela föreskrifter om försäkringsförmedlares förmedling av fondandelar och investeringsrådgivning om fondandelar (dnr Fi2007/8401). Finansinspektionen har vidare i den s.k. tillsynsrapporten för 2012 anført att det krävs en översyn av de krav som gäller för tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt försäkringsförmedlingslagen (Tillsynsrapport 2012, den 24 maj 2012, dnr 12-5723). Finansinspektionen har även vid flera tillfällen, bl.a. i tillsynsrapporten för 2013, framfört att regeringen bör ta initiativ till en lagändring som begränsar möjligheten för försäkringsförmedlare att ta emot provisioner (Tillsynsrapport 2013, den 28 maj 2013, dnr 13-8362, s. 14–16). Dessa rapporter utgjorde även beredningsunderlag till ovan nämnd promemoria Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22).

Finansinspektionen har även i rapporten Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad (dnr 16-1639), som publicerades 3 februari 2016, framfört argument för ett förbud mot alla provisioner vid investeringsrådgivning, portföljförvaltning och förmedling av livförsäkringar samt redovisat konsekvenser av att införa ett sådant förbud. Konsumentskyddsproblem på marknaden för försäkringsförmedling har även uppmärksammats i Finansinspektionens årliga rapporter om konsumentskyddet på finansmarknaden.

4.5 Kort om behovet av en likartad reglering av finansiell rådgivning

Finansiell rådgivning kan tillhandahållas av banker, försäkringsföretag, fondbolag, AIF-förvaltare, värdepappersinstitut och försäkringsförmedlare. Det finns inte någon sammanhållen lagstiftning som reglerar dessa aktörer och den rådgivning de utför. Lagstiftningen, som i huvudsak har sin grund i EU-rätten, består i dag av de lagar som innehåller den näringsrättsliga regleringen av de berörda fysiska eller juridiska personerna. I lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

regleras investeringsrådgivning som utförs av värdepappersinstitut. Rådgivning som utförs av fondbolag, AIF-förvaltare och försäkringsförmedlare regleras i lagen (2004:46) om värdepappersfonder, lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder respektive lagen (2005:405) om försäkringsförmedling. Samtliga dessa lagar införlivar i varierande utsträckning olika EU-direktiv.

Därutöver finns i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningslagen) bl.a. näringsrättsliga regler på nationell nivå om finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument. Rådgivningslagen är i huvudsak tillämplig på sådan rådgivning som inte är tillståndspliktig, och kompletterar alltså de nyss nämnda lagarna. I vissa delar är dock lagen även tillämplig på tillståndspliktig rådgivning, detta eftersom den innehåller de generellt tillämpliga civilrättsliga reglerna om skadeståndsansvar vid vårdslös rådgivning (se vidare nedan i avsnittet om rådgivningslagen).

Försäkringsförmedlare kan som nämns utföra viss begränsad investeringsrådgivning efter tillstånd för sidoverksamhet. I den verksamheten gäller lagen om värdepappersmarknaden i tillämpliga delar. När en försäkringsförmedlare ger råd beträffande placeringar av finansiella instrument inom ramen för en försäkring beror det på karaktären av de råd som lämnas vilket regelverk som blir tillämpligt. Om det är rådgivning avseende försäkring (dvs. inte investeringsrådgivning) är lagen om försäkringsförmedling och rådgivningslagen tillämpliga. När det slutligen gäller försäkringsföretag gäller enbart rådgivningslagen när ett sådant företag lämnar finansiell rådgivning.

Sammanfattningsvis kan således konstateras att olika regler ska tillämpas för verksamhet som, åtminstone ur kundens perspektiv, är relativt likartad. Det finns därför ett behov av en likartad och överskådlig reglering av rådgivning på finansmarknadsområdet. Utgångspunkten måste vara att det ur ett kundskyddsperspektiv inte ska spela någon roll vilken typ av företag det är som utför rådgivningen eller vilken typ av distributionsmodell som används. Det är samtidigt viktigt att reglerna är proportionerliga och att de beaktar de olikheter som finns när det gäller produkter och marknader.

Under de senaste åren har en omfattande reformering av EU-rätten på området genomförts. Detta har fått till följd att det för närvarande pågår arbete med att i svensk rätt genomföra olika EU-direktiv eller göra anpassningar med anledning av EU-förordningar som på olika sätt rör finansmarknadsområdet. Dessa lagstiftningsåtgärder utgör alla ett led i arbetet med att stegvis anpassa de finansiella regelverken mot en likartad reglering för alla aktörer som ger rådgivning på finansmarknadsområdet. I syfte att uppnå en konkurrensneutral marknad för rådgivning på finansmarknadsområdet med ett stärkt skydd för kunden, bör kraven avseende rådgivarens kompetens samt reglerna om lämplighetsbedömning, dokumentation och ersättningssystem vara likartade oavsett vilken typ av rådgivning eller produkt som rådgivaren erbjuder. Även regler om intressekonflikter och ersättningar till och från tredjepart samt regler om information och organisation av verksamheten bör harmoniseras så långt som möjligt. En likartad reglering av aktörerna på den finansiella marknaden bör uppnås genom att lämpliga och ändamålsenliga anpassningar görs stegvis i de lagar som reglerar

respektive aktör, för att säkerställa att reglerna är anpassade till den näringsrättsliga reglering som gäller för den verksamheten.

De nya regelverk som nu följer av försäkringsdistributionsdirektivet och Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (förkortat MiFID II), innebär i flera avseenden ett förstärkt kundskydd jämfört med i dag. I prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR) som beslutades den 30 mars 2017 föreslås bl.a. ett förbud mot ersättning till och från tredjepart som bör utesluta den typ av ersättningar som inte är i kundens intresse och därmed begränsas de problem med intressekonflikter som har förekommit på den svenska marknaden i samband med bl.a. investeringsrådgivning. I propositionen föreslås även ett förbud mot att ta emot och behålla ersättning från tredjepart om rådgivning sker på oberoende grund. För att ytterligare skärpa kundskyddet och minska risken för intressekonflikter vid rådgivning på oberoende grund föreslås därtill ett förbud mot att lämna råd om finansiella instrument som är producerade av institutet eller företag som institutet har nära förbindelser med.

I försäkringsdistributionsdirektivet finns nya regler om kundskydd och hantering av intressekonflikter som ska tillämpas vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och som i stort sett är likalydande med motsvarande regler enligt MiFID II (jfr artiklarna 27–30 i försäkringsdistributionsdirektivet och artiklarna 23–25 i MiFID II). Reglerna möjliggör bl.a. en reglering av tredjepartsersättningar på marknaden för finansiell rådgivning om försäkringsbaserade investeringsprodukter som liknar den för värdepappersinstitutet enligt MiFID II. Det övergripande syftet med de nya reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet är att så långt som möjligt uppnå likvärdiga konkurrensförhållanden och ett likvärdigt kundskydd i fråga om investeringar som görs direkt i finansiella instrument jämfört med investeringar i livförsäkringar med sparandemoment där försäkringspremierna kan placeras i finansiella instrument.

Bestämmelserna i försäkringsdistributionsdirektivet om ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter behandlas mer utförligt i avsnitt 11 i promemorian.

4.6 Försäkringsdistributionsdirektivet i förhållande till rådgivningslagen

Som nämns i föregående avsnitt finns i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningslagen) allmänna näringsrättsliga regler om finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument. De näringsrättsliga bestämmelserna avser bl.a. krav på kompetens hos rådgivaren och krav på dokumentation av rådgivningstillfället (4 §). Dessutom innehåller rådgivningslagen kvalitetskrav i form av skyldighet att iaktta god rådgivningssed, omsorg om konsumentens intressen, individuell anpassning av rådgivningen och att avråda från olämpliga placeringar (5 §). Lagen innehåller därutöver civilrättsliga regler om rätt

till skadestånd, reklamation och preskription. Rådgivningslagens tillämpningsområde framgår av dess inledande bestämmelse i vilken det anges att den gäller finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument och som omfattar placering av konsumentens tillgångar i finansiella instrument eller livförsäkringar med sparmoment. I bestämmelsen anges även att lagen inte är tillämplig när den som utför rådgivningen enbart förordar en annan placering än som nu sagts.

Utöver rådgivningslagens bestämmelser finns regler om finansiell rådgivning framför allt i lagen om värdepappersmarknaden och i försäkringsförmedlingslagen. En särskild fråga som återkommande varit föremål för diskussion är hur bestämmelserna om finansiell rådgivning i de olika lagarna förhåller sig till varandra (se t.ex. prop. 2002/03:133 s. 18, prop. 2004/05:133 s. 99–101, SOU 2014:4 s. 80 och 117–120 samt SOU 2015:2 s. 400–404).

Sedan rådgivningslagen trädde i kraft den 1 juli 2004, har tillämpningsområdet för lagens näringsrättsliga bestämmelser minskat till följd av att olika EU-direktiv (t.ex. direktiv 2004/39/EG om marknader för finansiella instrument [MiFID I] och försäkringsförmedlingsdirektivet) genomförts i svensk rätt. Genom direktiven har särskilda och mer detaljerade näringsrättsliga bestämmelser om rådgivning införts för bl.a. försäkringsförmedlare och värdepappersinstitut. För att undvika de mest tydliga normkonflikterna har det därför varit nödvändigt att från tillämpningsområdet för rådgivningslagens näringsrättsliga bestämmelser undanta den finansiella rådgivning som drivs av t.ex. försäkringsförmedlare. I 3 a § rådgivningslagen stadgas därför bl.a. att bestämmelserna i 4 och 5 §§ inte gäller för finansiell rådgivning som tillhandahålls av försäkringsförmedlare enligt 5 kap. 1 § första stycket försäkringsförmedlingslagen (liknande undantag gäller även för fondbolag, värdepappersinstitut, utländska värdepappersföretag och AIF-förvaltare). I den rådgivningsverksamheten har försäkringsmedlare i stället att följa bestämmelserna i 8 och 9 kap. lagen om värdepappersmarknaden (rådgivningslagens skadeståndsrättsliga regler gäller dock även vid denna typ av rådgivning eftersom lagen om värdepappersmarknaden saknar motsvarande skadeståndsbestämmelser).

I försäkringsförmedlingslagen finns både näringsrättsliga regler och civilrättsliga skadeståndsregler för försäkringsförmedlare med avseende på verksamhet som bedrivs enligt den lagen. I sak motsvarar de näringsrättsliga bestämmelserna helt de bestämmelser i rådgivningslagen som redovisas ovan. I vissa avseenden uppställer försäkringsförmedlingslagen strängare krav än rådgivningslagen (t.ex. beträffande kravet på dokumentation). Bestämmelserna om skadestånd, reklamation och preskription har utformats med motsvarande bestämmelser i rådgivningslagen som förebild (prop. 2004/05:133 s. 106–110).

För att rådgivningslagen ska vara tillämplig i försäkringsförmedlars verksamhet krävs att det är fråga om annan rådgivning än sådan som ges inom ramen för försäkringsförmedlingslagens område. Ett sådant är allokeringrådgivning. I övrigt torde rådgivning endast tillhandahållas med stöd av försäkringsförmedlingslagen eller, i de fall förmedlaren har sidotillstånd till investeringsrådgivning avseende värdepappersfonder, värdepappersmarknadslagen. Försäkringsföretag omfattas inte av

försäkringsförmedlingslagen. Företagen omfattas däremot av rådgivningslagen i dess helhet när de tillhandahåller rådgivning enbart om egna fonder respektive egna (liv-)försäkringar. Även i de fall försäkringsföretag tillhandahåller allokeringrådgivning torde de omfattas av rådgivningslagens bestämmelser (SOU 2014:4 s. 117–120).

När försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II nu genomförs i svensk rätt aktualiseras på nytt frågan om rådgivningslagens tillämpningsområde och dess relevans i förhållande till övrig lagstiftning på försäkrings- och värdepappersområdet. Till skillnad från det nu gällande försäkringsförmedlingsdirektivet omfattar försäkringsdistributionsdirektivet i stort sett all distribution av försäkringsprodukter. Den nya lagen om försäkringsdistribution som föreslås i denna promemoria omfattar således även försäkringsföretagens distribution av försäkring. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller dessutom, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, en definition av rådgivning. Med rådgivning avses i direktivet tillhandahållande av rekommendation till en kund, antingen på dennes begäran eller på initiativ av ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare (artikel 2.9). Redan av dessa skäl står det klart att genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet ytterligare kommer att minska tillämpningsområdet för rådgivningslagens bestämmelser på försäkringsområdet. Det kan vidare konstateras att genomförandet av MiFID II på liknande sätt kommer att minska relevansen av rådgivningslagens bestämmelser på värdepappersområdet. I propositionen om genomförande av MiFID II föreslås t.ex. att undantaget i rådgivningslagen för fondbolag och AIF-förvaltare utvidgas till att omfatta även rådgivning som utförs inom ramen för fondverksamheten. Enligt promemorians bedömning kan emellertid inte uteslutas att det även efter genomförandet av dessa direktiv kommer att finnas aktörer eller tjänster på rådgivningsmarknaden som faller utanför direktivens tillämpningsområden och där rådgivningslagens bestämmelser skulle kunna fylla en viktig funktion. Sammanfattningsvis kan konstateras att det fortfarande finns anledning att analysera frågan om huruvida rådgivningslagen fyller någon faktisk funktion i förhållande till övrig lagstiftning gällande finansiell rådgivning. En sådan fullständig analys kräver dock överväganden som inte ryms inom ramen för denna promemoria.

4.7 Kort marknadsbeskrivning

Försäkringsföretagens försäkringsdistribution

Enligt Finansinspektionens företagsregister (april 2017), finns det i Sverige 123 rikstäckande försäkringsföretag, varav 9 är fondförsäkringsföretag, 30 övriga livförsäkringsföretag och 84 skadeförsäkringsföretag. Därtill finns det 40 större lokala försäkringsföretag och 21 mindre lokala försäkringsföretag. I Sverige finns också 30 utländska försäkringsföretag, filialer och agenturer registrerade.

Enligt Finansinspektionens företagsregister finns det även 857 utländska skadeförsäkringsföretag med gränsöverskridande verksamhet, och

196 utländska livförsäkringsföretag med gränsöverskridande verksamhet. Därtill finns det en utländsk generalrepresentation.

Marknaden är koncentrerad till några större bolag och bolagsgrupper. Inom skadeförsäkring har de fem största försäkringsföretagen/koncernerna 83 procent av marknaden. Inom livförsäkring har de fem största försäkringsföretagen/koncernerna 59 procent av marknaden.

I Sverige distribueras livförsäkringar främst via försäkringsförmedlare och s.k. valcentraler (främst kollektivavtalad tjänstepension). Enligt branschorganisationen Svensk Försäkring förmedlade år 2014, försäkringsförmedlare 31 procent av de totala livförsäkringspremierna medan valcentralerna stod för 28 procent. Direktförsäljningen utan mellanhänder uppgick till 21 procent. Banker och finansiella institutioner stod för 14 procent samt övriga distributionskanaler för 7 procent. Enligt Svensk Försäkring har det inte skett några större förändringar vad gäller fördelningen mellan olika distributionskanaler under de senaste åren.

Hur försäkringsföretagen väljer att distribuera företagets försäkringar är ett beslut som ofta grundar sig på bedömning om vilken modell som är mest lönsam och effektiv för försäkringsföretaget. Faktorer som kan påverka valet av distributionsmodell är t.ex. försäkringsföretagets geografiska etablering, om försäkringsföretaget är nybildat eller inte, vilken typ av försäkring som ska distribueras samt hur viktigt det är för försäkringsföretaget att ha en egen relation med försäkringstagarna avseende den försäkring som ska distribueras.

I de flesta försäkringsföretag finns det anställda som ansvarar för olika delar i företagets distributionsverksamhet. Det är emellertid vanligt att företagets distribution sker genom anknutna försäkringsförmedlare som inte är anställda av försäkringsföretaget. Därtill kan försäkringsföretaget ingå överenskommelse med försäkringsförmedlare som har tillstånd att förmedla försäkring, om att förmedla företagets försäkringar.

Antal försäkringsförmedlare och andra bolag med tillstånd för försäkringsförmedling

Enligt Finansinspektionens företagsregister (april 2017) finns det 1 062 företag i Sverige som har försäkringsförmedling som sin huvudverksamhet. Därtill finns det ett stort antal företag som bedriver försäkringsförmedling men som har annan huvudverksamhet, såsom 13 bankaktiebolag, 10 konsumentkreditinstitut, 4 kreditmarknadsbolag, 3 sparbanker, 9 svenska bankaktiebolag med utländsk filial, och 10 svenska kreditmarknadsbolag med utländsk filial. Därtill finns 17 utländska banker, 1 utländskt livförsäkringsföretag, 7 utländska skadeförsäkringsföretag och 17 utländska försäkringsförmedlare med gränsöverskridande verksamhet som inkluderar försäkringsförmedling.

Enligt Finansinspektionen fanns det 2016 nästan lika många juridiska som fysiska personer med tillstånd för försäkringsförmedling. Vanligast är att försäkringsförmedlare har tillstånd att förmedla både liv- och skadeförsäkring (275 fysiska respektive 231 juridiska personer), näst vanligast är tillstånd att förmedla skadeförsäkring (137 fysiska personer respektive 176 juridiska personer), följt av tillstånd att förmedla livförsäkring (89 fysiska personer respektive 186 juridiska personer).

En fysisk eller juridisk person som har tillstånd från Finansinspektionen att förmedla försäkringar och som är registrerad hos Bolagsverket, kan arbeta direkt för ett försäkringsbolag eller biträda en annan försäkringsförmedlare. En särskild grupp av förmedlare är sådana som utövar försäkringsförmedling vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet, t.ex. resebyråer, bilhandlare, radiohandlare m.fl. Dessa kan träffa avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter, om dessa produkter utgör ett komplement till varor som leverera eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för denna huvudsakliga yrkesverksamhet och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som kan ske till följd av förmedlingen.

En kund kan i sin tur välja att sköta sina kontakter med försäkringsbolaget på egen hand, eller att uppdra åt en försäkringsförmedlare att sköta t.ex. upphandlingen av en försäkring. Ett exempel på det sistnämnda fallet kan vara ett företag som anlitar en försäkringsförmedlare för att upphandla villkor och föreslå försäkringsavtal för de anställdas tjänstepension.

En försäkringsförmedlare är alltså en form av mellanman som kan ha såväl försäkringsgivare som försäkringstagare som uppdragsgivare.

Antal anställda

En försäkringsförmedlare ska anmäla sina anställda försäkringsförmedlare till Finansinspektionen. I inspektionens institutsregister uppgår antalet anställda till 3 420. Därtill finns anställda hos en av de största bankerna som även har ett försäkringsförmedlingstillstånd. Denna banks anställda uppgår till ungefär lika många som det sammanlagda antalet anställda hos övriga försäkringsförmedlare. Övriga storbanker är i stället anknutna försäkringsförmedlare till sina concerninterna försäkringsbolag samt i förekommande fall till andra bolag.

I antalet anställda ingår också anställda försäkringsförmedlare hos bolag som inte primärt är försäkringsförmedlare. Enligt en genomgång som Finansinspektionen gjorde 2015 av förmedlare med tillstånd att förmedla livförsäkring var det genomsnittliga antalet anställda hos livförsäkringsförmedlare cirka fyra anställda medan medianen var en anställd. Åtminstone hälften av livförmedlarna (exklusive fysiska personer med tillstånd för försäkringsförmedling) har endast en anställd. Det högre genomsnittet förklaras med ett fåtal större aktörer med många anställda.

Anknutna försäkringsförmedlare

Det finns två kategorier anknutna försäkringsförmedlare. Den ena kategorin är en person, fysisk eller juridisk, som förmedlar försäkringsprodukter från bara ett försäkringsföretag eller från flera försäkringsföretag om produkterna inte konkurrerar med varandra. Den andra kategorin är en person, fysisk eller juridisk, som förmedlar konkurrerande försäkringsprodukter vid sidan av en annan huvudsaklig yrkesverksamhet om försäkringarna är ett komplement till varor eller tjänster som förmedlaren tillhandahåller i sin huvudsakliga yrkesverksamhet.

En anknuten försäkringsförmedlare behöver inte söka tillstånd hos Finansinspektionen. I stället ska det försäkringsföretag som förmedlaren är anknuten till, anmäla denne för registrering hos Bolagsverket. Innan anmälan får ske, ska försäkringsföretaget kontrollera att förmedlaren uppfyller de krav som gäller för tillstånd. En anknuten försäkringsförmedlare behöver dock inte ha någon ansvarsförsäkring, eftersom försäkringsföretaget har tagit på sig skadeståndsansvaret för denne.

Antal anknutna försäkringsförmedlare

Enligt Finansinspektionen fanns det 2016, totalt 1 458 anknutna förmedlare till ett eller flera försäkringsföretag. Majoriteten av dessa förmedlar skadeförsäkringar (1 178 stycken). Av förmedlarna var 1 231 anknutna till endast svenska försäkringsbolag, medan 277 av förmedlarna var anknutna till antingen enbart eller också utländska bolag.

Ersättningsformer

Ersättningsformerna utvecklas över tid och beror på vilken försäkring det är som förmedlas. Nedan redogörs för tre vanliga finansieringsmodeller på marknaden:

- Försäkringsförmedlaren får betalt av försäkringsföretaget genom olika former av *provision*.
- Kunden (företaget) får betalt av försäkringsföretagen och försäkringsförmedlaren fakturerar för sina tjänster, till ett klientmedelskonto som ägs av företaget.
- Förmedlaren tar betalt direkt av kunden i form av *arvode*.

Enligt Finansinspektionens rapport, Livbolagens provisioner till försäkringsmäklare 2005:2, ingår ofta följande element i försäkringsbolagens provisionsstruktur:

- Nyteckningsersättning för avtal med löpande premier
- Nyteckningsersättning för avtal med engångspremie
- Beståndsvårdsersättning
- Stockersättning
- Offert- och registreringsersättning
- Extraprovisioner

Provisionen baseras på ett provisionsunderlag, dvs. det belopp som provisionssatsen tillämpas på. Provisionsunderlaget utgörs oftast av avtalad årspremie för löpande avtal, inbetald engångspremie eller det förvaltrade kapitalet. Provisionsunderlaget kan också beräknas som en produkt av premien och premiebetalningstiden. Ersättningen till förmedlaren erhålls genom att provisionsunderlaget multipliceras med provisionssatsen.

För avtal med löpande premie förekommer förskottsersättning s.k. up-frontprovision, men även jämn provision eller s.k. trappa förekommer. Up-frontprovision innebär att nyteckningsersättning betalas av försäkringsföretaget till förmedlaren som ett engångsbelopp vid försäkringens tecknande. Jämn provision innebär att nyteckningsersättning fördelas ut med ett lika stort årligt belopp under flera år. Nyteckningsersättning kan också betalas enligt en trappa med olika belopp för varje år.

Samarbetsorganisationer

Flera av försäkringsförmedlarna tillhör någon av de tre större formaliserade samarbetsorganisationerna som finns på marknaden.

Syftet med samarbetsorganisationerna är i huvudsak att uppnå stor-driftsfördelar genom att samarbeta kring funktioner som rör exempelvis digitala system, marknads- och regelanalys och förhandlingar.

Branschorganisationer

Försäkringsföretagens branschorganisation benämns Svensk Försäkring. Den har ett 50-tal försäkringsföretag som medlemmar vilka tillsammans svarar mer än 90 procent av den svenska försäkringsmarknaden.

Svensk Försäkring arbetar för moderna och konkurrenskraftiga spelregler för försäkringsbranschen. Svensk Försäkring arbetar också med att öka kännedomen om privata försäkringars betydelse och om de principer som försäkringar bygger på.

Därtill finns Svenska Försäkringsföreningen (SFF) som är en ideell förening för medlemmar som är intresserade av försäkringsverksamhetens olika områden. Föreningen har till syfte att verka för en sund och ändamålsenlig utveckling av försäkringsbranschen. Svenska Försäkringsföreningen har ett dotterbolag KNS Service AB. Dotterbolaget ansvarar bland annat för utbildningsverksamheten och forsakringsjobb.se.

Den största branschorganisationen för försäkringsförmedlare heter Svenska försäkringsförmedlares förening (Sfm). Föreningen grundades 1990. Föreningen syftar bl.a. till att underlätta för sina medlemmar att hålla sig uppdaterade om nya regler, kompetensutveckling, koordinera dialog med myndigheter och andra intressenter.

År 2012 bildade Sfm InsureSec AB, som är ett institut för självreglering. Försäkringsförmedlarnas självreglering syftar till att komplettera lagar och föreskrifter samt tillsyn av försäkringsförmedling. Detta sker i huvudsak genom InsureSecs verksamhet, som är att: ingå avtal med förmedlare om regelefterlevnad, licensiera registrerade förmedlare efter kontroll av lämplighet och kunskaper samt egen kontroll av regelefterlevnad hos de förmedlare som ingått avtal med InsureSec. Det är dock endast fysiska personer som fått tillstånd av Finansinspektionen att bedriva försäkringsförmedling, som kan registreras och licensieras via InsureSec.

För att verkställa självregleringen finns även en fristående disciplinnämnd. Disciplinnämnden ger bl.a. uttalande om god försäkringsförmedlingssed, och gör bedömningar om en registrerad förmedlare har brutit mot InsureSecs regelverk. Därtill kan disciplinnämnden fatta beslut om disciplinåtgärd, såsom anmärkning, varning och uteslutning från InsureSec.

Skadeförsäkring och livförsäkring

En försäkringsföremedlare kan som nämns ovan, ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen för att förmedla alla försäkringsklasser inom ett försäkringslag, dvs. skadeförsäkring eller livförsäkring. Ansökan kan också begränsas till vissa försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser.

En skadeförsäkring ersätter skador på egendom och betalar skadestånd till tredje man. Även sjuk- och olycksfallsförsäkring klassificeras normalt som skadeförsäkring. Dock inte s.k. lång sjuk- och olycksfallsförsäkring enligt 2 kap. 12 § IV försäkringsrörelselagen (2010:2043) som klassificeras som livförsäkring. En skadeförsäkring löper oftast på ett år. Därefter måste försäkringen förnyas.

En livförsäkring kan vara både en ren försäkringsprodukt och en sparprodukt. I en livförsäkring utgörs risken i huvudsak av dödsfallsrisk eller livsfallsrisk. Inom livförsäkring finns alla grader av icke-finansiell risktäckning. I den ena änden av skalan finns rena riskförsäkringar helt utan inslag av sparande där kunden betalar för att efterlevande ska få ut ett engångsbelopp vid dödsfall. Dessa försäkringar har 100 procent försäkringsrisk och täcker i normalfallet ett år i taget.

I den andra änden av skalan finns en produkt med dödsfallsrisk där den försäkrades efterlevande får 101 procent av sparat kapital vid dödsfall. Inom livförsäkringsområdet finns även försäkringar med livsfallsrisk, dvs. försäkringar där den försäkrade garanteras utbetalningar endast om han/hon lever vid en viss tidpunkt.

Återförsäkring

Återförsäkring är enkelt uttryckt en försäkring för försäkringsföretag. Genom återförsäkring minskar ett försäkringsföretag sin risk för förlust genom att risken delas av ytterligare ett eller flera försäkringsföretag. Återförsäkring kan ske på flera sätt. Ett försäkringsföretag kan exempelvis överföra en del av en särskilt stor risk till ett återförsäkringsföretag (fakultativ återförsäkring). Det kan också på förhand avtala om att löpande överföra en viss andel av samtliga risker (kontraktsbunden återförsäkring) mot en andel av den ursprungliga premien. Om en skada uppstår ersätter återförsäkringsföretaget försäkringsföretaget för sin del av den övertagna risken.

De ekonomiska kraven på ersättning som kan bli följden av exempelvis ett totalhaveri av ett passagerarflygplan eller en färja kan vara för stora att bära för ett enda försäkringsföretag. Genom återförsäkring kan man sprida kostnaderna för förluster så att även stora risker kan försäkras.

Stor marknad för sparande i försäkringslösningar

Finansinspektionen uppger i rapporten Konsumentskyddet på Finansmarknaden (den 11 maj 2017) att mer än hälften av svenskarnas sparande sker i olika former av försäkringslösningar, medräknat premiepensionen. En stor del av detta utgörs av tjänstepensioner. Det finns även ett betydande privat sparande i privata pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar. En övergång från förmånsbestämda till premiebestämda tjänstepensioner och det faktum att allt fler sparar i fond- och depåförsäkring innebär att konsumenter i sitt pensionssparande ställs inför allt fler val. Förutom de avvägningar mellan risk och förväntad avkastning som konsumenter ställs inför vid beslut om andra sparprodukter involverar sparandeförsäkringar ofta flera andra faktorer att ta hänsyn till. I pensionsförsäkringar behöver till exempel beslut ofta fattas kring vad som ska hända med pensionssparandet om den

försäkrade avlider i förtid och om uttag ska ske under en på förhand begränsad tid eller livet ut.

Kort om svenska pensionsförsäkringar i allmänhet

Begreppet pensionsförsäkring förekommer inte specifikt i den svenska försäkringslagstiftningen. Med pensionsförsäkring avses istället en försäkring som i skatteteknisk mening definieras som pensionsförsäkring enligt inkomstskattelagen (1999:1229) (58 kap.). I huvudsak innebär det att försäkringsvillkoren måste ange att utbetalning får ske först när den försäkrade uppnått en viss ålder (ålderspension), den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt helt eller delvis (sjukpension) eller den försäkrade avlider. En livförsäkring som inte uppfyller kraven för pensionsförsäkring utgör i stället en kapitalförsäkring.

Allmänpension, tjänstepensionsförsäkring och privata pensionsförsäkringar

I Sverige finns försäkringslösningar i alla delar av den så kallade pensionspyramiden. I den allmänna pensionen finns premiepensionen som är utformad som ett fondförsäkringssystem, och där det är möjligt att välja en traditionellt förvaltd försäkring vid pensionering, därtill finns tjänstepensionsförsäkringar och privata pensionsförsäkringar. Oavsett typ av pensionsförsäkring så sker själva sparandet på ett sätt som motsvarar innehållet i en fondförsäkring eller traditionellt förvaltd försäkring (eller som en kombination av de båda). Med andra ord förekommer valbarhet inom ramen för såväl statlig pension, tjänstepension och privata pensionsförsäkringar.

Med privata pensionsförsäkringar avses sådana produkter som den blivande pensionären själv tecknar och betalar premierna för.

Med tjänstepension avses en pensionsförsäkring som har samband med tjänst och som den försäkrades arbetsgivare åtagit sig att betala samtliga premier för.

Särskilt om tjänstepension

Tjänstepension förekommer dels som individuell tjänstepension och dels kollektivavtalad tjänstepension.

Med individuell tjänstepension avses en pensionsförsäkring som tecknats på grundval av villkoren i ett anställningsavtal, av en arbetsgivare som inte är bunden av kollektivavtal. I huvudsak går det till på så sätt att arbetsgivaren upphandlar en pensionsplan med hjälp av en försäkringsförmedlare. De större mäklarhusen tillhandahåller regelmässigt sådana tjänster och det kan med stor sannolikhet sägas vara deras viktigaste marknadssegment, då den samlade premievolymen på detta område är mycket hög. Avsikten är att arbetsgivaren med hjälp av rådgivaren ska förhandla fram förmånliga försäkringslösningar och investeringsalternativ för sina arbetstagare. Det är sedan upp till den anställda (försäkringens förmånstagare) att inom ramen för den upphandlade pensionsplanen placera de premier (pensionsavsättningar) som betalas in av arbetsgivaren (försäkringstagaren). Det blir med andra ord upp till den blivande pensionären att välja t.ex. traditionellt förvaltd försäkring eller fondförsäkring (och i så fall bl.a. vilka fonder). Ofta

tillhandahåller den försäkringsförmedlare som hjälpt till att upphandla planen, mot viss provision, även individuell rådgivning i denna del.

Med kollektivavtalad tjänstepension avses en pensionsförsäkring som tecknats på grundval av villkoren i ett kollektivavtal. I huvudsak går det till på så sätt att arbetsmarknadens parter förhandlar om nivåer på pensionsavsättningar inom det aktuella avtalsområdet, varefter försäkringslösningar och investeringsalternativ handlas upp från marknaden. Det samlade premiebeloppet på detta område uppgår till mycket betydande belopp och den allmänna uppfattningen är att den kollektiva upphandlingsformen leder till mycket förmånliga villkor för arbetstagarna (bl.a. rabatterade fondavgifter etc.). Valbarheten inom kollektivavtalad tjänstepension består sammanfattningsvis i att den anställde väljer försäkringsföretag, förvaltningsform och fonder genom att sätta kryss i angivna alternativ på förtryckta broschyrer (den s.k. kryssmarknaden). Utrymmet för individuell rådgivning inom ramen för denna försäkringsform är därför något begränsat.

Något om premiepension

Det statliga premiepensionssystemet är utformat för som ett fondförsäkringssystem, där kapitalförvaltningen sker i värdepappersfonder som sköts av fristående fondförvaltare. Fondförsäkringsmodellen innebär bl.a. att Premiepensionsmyndigheten är andelsägare i de värdepappersfonder där medlen placeras. Det är emellertid den enskilde spararen som bestämmer hos vilka förvaltare medlen ska placeras och som bär den finansiella risken för placeringen. I de fall pensionsspararen inte själv väljer någon fond placeras medlen i AP7 Såfa som förvaltas av Sjunde AP-fonden. Från det att pensionsspararen börjar ta ut pension kan han eller hon välja att övergå till en traditionellt förvaltd pension.

De första s.k. premiepensionsrådgivarna (förvaltningsföretagen) började erbjuda sina tjänster till premiepensionsspararna omkring år 2005. Totalt anlitar ca 600 000 pensionssparare, drygt var sjätte pensionssparare med egen portfölj, så kallade förvaltningstjänster för förvaltning av sina premiepensionsfonder. Tjänsten innebär att företaget övertar förvaltningen mot en avgift. Även enbart rådgivning erbjuds som tjänst av dessa företag.

Det föreligger emellertid formella skillnader av avgörande betydelse mellan premiepension och tjänstepensionsförsäkring, eftersom pensionsrättigheterna inte grundar sig på ett försäkringsavtal och inget försäkringsföretag heller på annat sätt deltar i verksamheten. Detta får till följd att varken försäkringsdistributionsdirektivet, Priips eller någon annan europeisk eller nationell försäkringslagstiftning är tillämplig i förhållande till premiepension. I dag regleras premiepensionen genom nationella bestämmelser i socialförsäkringsbalken och i lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet.

Det förekommer som anges ovan att s.k. premiepensionsrådgivare ger råd i förhållande till vilka fondandelar som den blivande pensionären ska välja. Likväl förekommer det att marknadsaktörer erbjuder tjänster som innebär att de åtar sig att diskretionärt ändra innehavet av fondandelar etc. Det har sedan en ansevärd tid ansetts oklart vilket regelverk, om något, som är tillämpligt på sådan verksamhet.

I prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR), s. 258, anges att när gäller rådgivning som avser finansiella instrument som ingår i olika försäkringslösningar och i premiepensionssystemet anser regeringen att sådan rådgivning bör anses utgöra investeringsrådgivning enligt MiFID II. Det innebär att reglerna om investeringsrådgivning i MiFID II ska tillämpas i förhållande till samtliga rekommendationer i förhållande till specifika finansiella instrument (oavsett om råden lämnas mot bakgrund av ett VP-konto, en försäkring eller för den delen premiepension). Med andra får en premiepensionsrådgivare inte lämna sådana rekommendationer utan att ha erforderligt tillstånd enligt lagstiftningen på värdepappersmarknadsområdet.

5 Allmänna utgångspunkter

5.1 Inledning

Försäkringsdistributionsdirektivet ersätter försäkringsförmedlingsdirektivet som den EU-rättsliga regleringen avseende distribution av försäkringar.

Försäkringsdistributionsdirektivet syftar till att harmoniera nationella bestämmelser avseende försäkrings- och återförsäkringsdistribution inom EU (skäl 2). Direktivet är utformat för att kunna anpassas till eventuella särdrag hos den enskilda marknaden och rättssystemet i varje medlemsstat. Syftet med direktivet är vidare att samordna nationella bestämmelser om tillträde till verksamheter inom försäkrings- och återförsäkringsdistribution.

Genom försäkringsdistributionsdirektivet utökas tillämpningsområdet för den EU-rättsliga regleringen från att gälla för försäkringsförmedlare, till att gälla varje försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet, eller försäkringsföretag när det distribuerar försäkringar.

5.2 Ett samlat genomförande av försäkringsdistributionsdirektivet i en ny lag

<p>Promemorians förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet genomförs i svensk rätt i en ny lag om försäkringsdistribution som ersätter lagen om försäkringsförmedling.</p>
--

Skälen för promemorians förslag

En ny lag eller revidering av befintliga lagar?

I försäkringsdistributionsdirektivet anges att tillämpningen av försäkringsförmedlingsdirektivet har visat att ett antal bestämmelser behöver preciseras ytterligare för att möjliggöra utövandet av

försäkringsdistribution. Därtill anges att skyddet för konsumenter förutsätter att direktivets tillämpningsområde utvidgas till att omfatta all försäljning av försäkringsprodukter. Försäkringsföretag som direktförsäljer försäkringsprodukter bör ingå i direktivets tillämpningsområde på liknande grund som försäkringsagenter och försäkringsmäklare (skäl 7).

Vidare anges (skäl 8) att för att garantera samma nivå av skydd oberoende av den kanal genom vilken kunder köper en försäkringsprodukt, antingen direkt av ett försäkringsföretag eller indirekt av en förmedlare, bör direktivets tillämpningsområde inte bara omfatta försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare utan också andra marknadsaktörer som har försäljning av försäkringsprodukter som sidoverksamhet, såsom resebyråer och biluthyrningsföretag, såvida de inte uppfyller villkoren för att undantas.

Försäkringsdistributionsdirektivet innebär således att tillämpningsområdet utvidgas och att reglerna för verksamheten ändras i förhållande till försäkringsförmedlingsdirektivet.

Inför genomförandet i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet bör man därför för det första ta ställning till om direktivet bör genomföras genom

- a) en ny lag om försäkringsdistribution, som har samma tillämpningsområde som försäkringsdistributionsdirektivet,
- b) att försäkringsförmedlingslagen revideras så att dels tillämpningsområdet utvidgas, dels nya och reviderade bestämmelser införs, eller
- c) att försäkringsförmedlingslagen revideras och det införs nya bestämmelser om försäkringsförmedling, samtidigt som försäkringsrörelselagen (2010:2043) och försäkringsavtalslagen (2005:104) revideras och det införs nya bestämmelser om försäkringsföretagens distribution av försäkring.

I denna promemoria görs bedömningen att försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i en ny lag om försäkringsdistribution. Det finns tre huvudsakliga skäl för det.

Det första skälet är att ändringarna i de gemensamma regler som ska gälla på EU-nivå utvidgar tillämpningsområdet till att även avse försäkringsföretagens och återförsäkringsföretagens distribution av försäkring. Genom en ny lag om försäkringsdistribution följs samma systematik som valts på EU-nivå, dvs. ett nytt direktiv i stället för att revidera direktivet om försäkringsförmedling. Det kommer sannolikt att underlätta vid genomförande av eventuella framtida ändringsdirektiv avseende försäkringsdistributionsdirektivet eller vid behov av att ändra den svenska lagstiftningen på området om regleringen av försäkringsdistribution finns samlad i en enda lag.

Det andra skälet är att vid en revidering av försäkringsförmedlingslagen enligt alternativ b ovan skulle, utöver lagens tillämpningsområde och innehåll, även lagens rubrik behöva ändras för att vara rättvisande. Det skulle i sammantaget medföra att den reviderade lagen i praktiken blir att betrakta som en ny lag.

Det tredje skälet är att en revidering av befintlig lagstiftning som innebär att försäkringsdistributionsdirektivet genomförs genom ändringar försäkringsförmedlingslagen, försäkringsrörelselagen och försäkrings-

avtalslagen, så som anges i alternativ c ovan, skulle innebära att alla dessa lagar förses med nya bestämmelser som inte fullt ut passar in i lagarnas struktur och i princip samma bestämmelser, men riktade till olika subjekt, skulle behöva finnas i flera olika lagar. Det kan leda till tolkningsproblem och för en inhemsk eller utländsk aktör som vill bedriva försäkringsdistribution i Sverige är det dessutom svårare att få en helhetsbild över de krav som gäller om regelverket är uppdelat i olika lagar vars tillämpning är beroende på vilket subjekt som utför distributionen.

Därutöver bör det beaktas att den nya försäkringsdistributionslagen inte bara bör genomföra försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt utan att den nya lagen även bör utformas med hänsyn till förslag i departementspromemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22) samt innehålla ytterligare regler som inte hänför sig till det direktivet. Därtill kommer att också genomförandet i svensk rätt av MiFID II bör beaktas, i syfte att uppnå ett likartat konsumentskydd och likartade konkurrensvillkor på marknaden för finansiell rådgivning om finansiella instrument och försäkringar. Det kommer således att införas en mängd nya regler för försäkringsdistribution. Det underlättar för den som ska tillämpa reglerna om försäkringsdistribution finns samlade i en lag.

En effekt av den valda lösningen är emellertid viss dubbelreglering när det gäller försäkringsföretagens verksamhet i olika avseenden. Dubbelreglering uppkommer bl.a. i fråga om de informationskrav som gäller för försäkringsföretagen enligt försäkringsrörelselagen och försäkringsavtalslagen. Därutöver uppkommer viss dubbelreglering i förhållande till försäkringsrörelselagens bestämmelser om tillsyn och ingripanden. I avsnitten 9, 10 och 12 kommenteras dubbelregleringen vidare. Den dubbelreglering som blir aktuell för försäkringsföretagen bedöms inte leda till några större problem vid tillämpningen av de i sammanhanget aktuella bestämmelserna.

Den sammantagna bedömningen är att försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt genom en ny lag om försäkringsdistribution, som ersätter försäkringsförmedlingslagen.

5.3 Val vid genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet

En grundläggande utgångspunkt att beakta vid genomförande i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet är att direktivet är ett s.k. minimiharmoniseringsdirektiv. I direktivet anges att det har som mål att uppnå en minimigrad av harmonisering och därför inte bör hindra medlemsstaterna från att behålla eller införa strängare bestämmelser för att skydda kunderna, förutsatt att sådana bestämmelser står i överensstämmelse med unionsrätten, inbegripet det direktivet (skäl 3).

I promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22) föreslås att det i svensk rätt ska införas krav som dels går utöver kraven i försäkringsdistributionsdirektivet, dels innebär ny reglering som inte har någon motsvarighet i direktivet. I promemorian

föreslås bl.a. skärpta krav avseende tredjepartersättningar, marknadsföring, regler för sidotillstånd och bestämmelser som avser tillsyn över försäkringsförmedlare.

I betänkandet Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2) lämnar 2013 års värdepappersmarknadsutredning därtill långtgående förslag om provisionsbegränsningsregler som ska gälla för såväl värdepappersinstitut som försäkringsföretag och försäkringsförmedlare. Utredningen föreslår också regler som är strängare än dem i MiFID II när det gäller rådgivning på oberoende grund.

Finansinspektionen har i rapporten Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad (dnr 16-1639), som publicerades den 3 februari 2016, redovisat argument för varför ett förbud mot tredjepartersättningar på marknaden skulle bidra till ett stärkt konsumentskydd. Därtill har kraven på försäkringsdistribution, och då ofta kopplat till regler som rör tillämpningsområde för försäkringsförmedling, provisionsregler och rådgivning om fonder som är valbara inom premiepensionen på Pensionsmyndighetens fondtorg debatterats och analyserats i såväl akademiska studier, som vid hearings och seminarier om försäkringsdistribution.

När utformningen av en ny lag om försäkringsdistribution övervägs bör lagstiftaren således ta ställning till om huruvida det finns skäl för att i svensk rätt införa strängare eller andra regler än dem i försäkringsdistributionsdirektivet, och ta ställning till om förslag som lämnats i andra sammanhang som rör försäkringsdistribution är relevanta i förevarande lagstiftningsärende.

5.4 Möjligheten att införa strängare regler än dem i direktivet bör användas i vissa fall

Promemorians bedömning: Möjligheten att i svensk rätt införa strängare regler än dem i försäkringsdistributionsdirektivet bör utnyttjas. Det bör göras på ett proportionerligt och balanserat sätt för att stärka konsumentskyddet vid finansiell rådgivning, uppnå en konkurrensneutral marknad mellan likartad verksamhet samt för att förbättra förutsättningarna för att bedriva en effektiv tillsyn.

Skälen för promemorians bedömning

Minimireglerna i direktivet är bra men inte alltid tillräckliga

Genom försäkringsdistributionsdirektivet införs nya minimikrav på marknaden för försäkringsdistribution inom unionen. Nytt är, som anges i avsnitt 6, att tillämpningsområdet för regelverket utvidgas jämfört med försäkringsförmedlingsdirektivet. Genom att lika eller likartade regler införs för alla distributörer av försäkring blir marknadsvillkoren mer konkurrensneutrala och konsumentskyddet ökar inom unionen.

Samtidigt införs på unionsnivå även reviderade och nya regler för värdepappersinstitut och för investeringsrådgivning genom MiFID II.

Sammantaget innebär reglerna i de båda direktiven en skärpt reglering avseende såväl försäkringsdistribution som utförande av investeringstjänster och investeringsverksamhet.

Varför är reglerna i direktivet inte tillräckliga?

Finansinspektionen har i sin tillsyn under en längre tid kunnat konstatera att det finns betydande konsumentskyddsproblem på den svenska marknaden för försäkringsförmedling. De påtalade problemen är framför allt relaterade till de intressekonflikter som uppstår med anledning av att förmedlaren ofta ersätts av försäkringsföretag genom s.k. tredjepartersättning (t.ex. provision). I dessa fall informeras inte kunden om ersättningsmodellen på ett transparent sätt, samtidigt som modellen medför att försäkringsförmedlaren har incitament att ge råd om den produkt som ger förmedlaren högst provision i stället för den produkt som är bäst lämpad utifrån kundens krav och behov. Därtill finns det ytterligare problem relaterade till bristande transparens när det gäller om en förmedlare ger råd om, marknadsför eller förmedlar en försäkring eller ett finansiellt instrument, vilket gör det svårt för Finansinspektionen att bedöma om förmedlaren ägnar sig åt det som tillståndet avser. Problem har också uppmärksammats i tillsynen relaterat till möjligheten för en förmedlare att själv begära att få sitt tillstånd återkallat under ett pågående sanktionsärende, för att på så sätt undvika att bli föremål för den sanktion som överträdelsen kan innebära för förmedlaren.

En annat konkurrens- och konsumentskyddsproblem är att det är betydligt enklare att få tillstånd att förmedla livförsäkring med sparmoment än att få tillstånd för investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden. Investeringar som inbegriper försäkringskontrakt tillhandahålls ofta till kunder som möjliga alternativ till investeringar direkt i finansiella instrument (dvs. aktier och andra värdepapper). För att säkerställa lika spelregler för liknande produkter är det viktigt att dessa underkastas lämpliga krav. Att det är betydligt enklare att få tillstånd att förmedla försäkringar med sparmoment än att utföra tjänster som avser finansiella instrument leder till olika konkurrensvillkor för distribution av försäkringar med sparmoment jämfört med distribution av finansiella instrument.

Därtill har både Finansinspektionen och branschaktörer, bl.a. i samband med remittering av promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22), påtalat såväl marknadsproblem som konsumentskyddsproblem relaterade till att det i dag finns olika tolkningar av vad som inbegrips i försäkringsförmedling. Detta påverkar bl.a. marknaden för ansvarsförsäkring, eftersom ansvarsförsäkringsgivarna inte vet fullt ut vilka risker de ska basera premien på samt vilka risker som ansvarsförsäkringen ska avse. Det har skapat svårighet för förmedlarna att erhålla ansvarsförsäkring, men också skapat en otydlighet för konsumenterna kring vilket skydd de har när de får råd om sparande av en försäkringsförmedlare.

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II tar omhand flera av de problem som anges ovan, men bedöms i vissa fall inte vara tillräckliga för att åtgärda de problem som har identifierats på den svenska marknaden för försäkringsdistribution.

Möjligheten att i svensk rätt införa strängare regler än dem i försäkringsdistributionsdirektivet bör därför utnyttjas för att åtgärda de problem som identifierats på den svenska marknaden.

Balanserade lösningar på identifierade problem

Målen för Sveriges finansmarknadspolitik är att säkerställa ett stabilt finansiellt system som präglas av högt förtroende med väl fungerande marknader som tillgodoser hushållens och företagens behov av finansiella tjänster samtidigt som det finns ett högt skydd för konsumenter. Det finansiella systemet ska även bidra till en hållbar utveckling.

I förevarande lagstiftningsärende finns det flera faktorer att beakta som rör såväl marknadens funktionssätt som konsumentskyddet och det gäller att göra en avvägning mellan de olika intressen som ibland ställs emot varandra.

Det kan med andra ord vara svårt att uppnå ett fullgott konsumentskydd utan att påverka marknadens funktionssätt i negativ riktning (t.ex. kan ökade krav på försäkringsdistributörer medföra ökade kostnader och därmed lägre lönsamhet). Å andra sidan bidrar ett starkt konsumentskydd till ett ökat förtroende, vilket i sin tur kan innebära att en ökad efterfrågan på försäkringsprodukter och en mer välfungerande marknad.

Övergripande syfte och mål med regleringen

De nya regler som föreslås bör syfta till att skapa de legala förutsättningar som krävs för att uppnå en välfungerande marknad som präglas av ett starkt konsumentskydd. Målet är att uppnå en balanserad och proportionerlig reglering som tar omhand de problem som har identifierats, utan att välfungerande delar av marknaden regleras mer än nödvändigt. Ett ytterligare mål med den nya regleringen bör vara att uppnå en likartad reglering på marknaden för finansiell rådgivning om försäkring och finansiella instrument. Det sistnämnda målet bör uppnås genom att regleringen i de olika regelverk som gäller för finansiell rådgivning utformas på ett likartat sätt. Regeringens bedömning avseende en likartad reglering av rådgivning på finansmarknadsområdet och skälen för detta anges närmre i prop. 2016/17:162 (s. 442–450). Syftet med en likartad reglering på detta område är att uppnå en konkurrensneutral marknad för rådgivning på finansmarknadsområdet med ett stärkt skydd för kunden.

Riksdagens tillkännagivande avseende oberoende rådgivning

Civilutskottets har tillkännagivit att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär skärpta krav för att någon ska få kalla sig oberoende rådgivare vid finansiell rådgivning till konsument (bet. 2014/15:CU11). Utskottet anser att det är viktigt att stärka konsumentskyddet vid finansiell rådgivning. En del i detta är att undanröja de intressekonflikter som kan uppkomma eftersom de kan leda till bristande eller undermålig rådgivning till konsumenter.

I denna promemoria föreslås kraftigt skärpta regler för försäkringsförmedlare som ger råd på grundval av en opartisk och personlig analys, bl.a. genom ett förbud mot att ta emot och behålla ersättning från någon annan än kunden och genom förbud mot att ge råd om egna produkter. Därtill föreslås utökade informations- och dokumentationsskyldigheter

som ska underlätta för kunden att göra välinformerade val (se avsnitten 9–11).

Genomförandet i svensk rätt av MiFID II innebär även skärpta regler för den som utför investeringsrådgivning på oberoende grund. För sådan rådgivning föreslås ett förbud mot att ta emot och behålla tredjepartsersättningar samt mot att ge råd om egna eller närstående företags produkter (se prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR)).

Flera förslag i denna promemoria tar således omhand de problem som civilutskottets anger i sitt tillkännagivande till regeringen.

5.5 Följändringar i andra lagar

Promemorians förslag: Hänvisningar till lagen om försäkringsförmedling ersätts med hänvisningar till lagen om försäkringsdistribution.

Uppgifter från Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet ska få behandlas i databasen för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna. Sådana uppgifter och uppgifter som samlats in med stöd av lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag ska få behandlas i databasen endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering.

Skälen för promemorians förslag

Lagstiftning med hänvisningar till lagen om försäkringsförmedling

I gällande rätt finns det hänvisningar till försäkringsförmedlingslagen i flera lagar. Sådana hänvisningar finns i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m., lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet, lagen (1998:620) om belastningsregister, lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter, lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, marknadsföringslagen (2008:486), lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna och lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

När det gäller lagen om utländska filialer m.m. (3 §), lagen om valutaväxling och annan finansiell verksamhet (2 §), lagen om belastningsregister (9 §), lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter (3 a §) och marknadsföringslagen (1 §) rör det sig i allt väsentligt bara om hänvisningar till försäkringsförmedlingslagen. I dessa fall saknas anledning att göra någon ändring i sak, varför hänvisningarna bör ersättas med hänvisningar till den nya lagen om försäkringsdistribution och, i förekommande fall, till berörd bestämmelse i den lagen.

Lagen om värdepappersmarknaden

Frågan om ändringar i lagen om värdepappersmarknaden behandlas i avsnitt 7.3.1.

Lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Enligt lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna (4 §) får uppgifter som har samlats in från Riksbanken och flera olika slag av finansiella företag behandlas i databasen endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering. Det kravet gäller dock inte för uppgifter som samlats in med stöd lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag eller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (i det följande benämnd tillsynsförordningen). I sistnämnda fall saknas behov av en sådan begränsning. Skälet för det är att bestämmelserna i tillsynsförordningen redan i sig är utformade så att den för företagen bindande uppgiftsskyldighet som de kan ge upphov till endast kan avse periodisk rapportering (se prop. 2013/14:161 s. 65).

När det gäller uppgifter som samlats in med stöd lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag omfattades även de tidigare av kravet att de ska ha samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering för att de ska få behandlas i databasen (se prop. 2013/14:228 s. 108). Det som anges i den lagen kan dock inte anses ge uttryck för att det endast skulle röra sig om sådan information som samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering (se samma prop. s. 194–195 och 279). Genom en ändring av numreringen i bestämmelserna i lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna som trädde i kraft den 1 mars 2016 (SFS 2016:65) kom uppgifter som samlats in med stöd av lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag emellertid att inte längre omfattas av nämnda krav. Den ändringen motiveras dock inte i förarbetena (se prop. 2015/16:10). Med hänsyn till det anförda och med beaktande av den aktuella informationens karaktär bör kravet att uppgifterna ska ha samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering för att de ska få behandlas i databasen åter gälla även beträffande lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.

Enligt lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet (10 § första stycket första strecksatsen) ska bestämmelser om lämnande av upplysningar till Finansinspektionen i försäkringsrörelselagen (14 kap. 5 §), i lydelse den 31 december 2015, tillämpas. Det innebar tidigare att uppgifter om Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet fick behandlas i databasen enligt lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna om de samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering. Hänvisningen till försäkringsrörelselagen i sistnämnda lagen har dock numera ändrats. Den ändringen, som trädde i kraft den 1 januari 2016 (SFS 2015:701), fick till följd att uppgifter om Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet inte längre får behandlas i databasen. Den konsekvensen av lagändringen uppmärksammades inom ramen för ett annat lagstiftningsärende men först efter avslutad remittering. Det finns nu anledning att återställa rättsläget till det som gällde i frågan före den 1 januari 2016. I nämnda lagstiftnings-

ärende föreslogs en ny lag om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet (se prop. 2016/17:76). I den lagen (lagen [2017:230] om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet), som trädde i kraft den 1 maj 2017, anges att Pensionsmyndigheten ska lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin premiepensionsverksamhet som inspektionen begär (6 kap. 2 §). Sådana uppgifter bör få behandlas enligt lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna. De uppgifter som får hämtas in med stöd av den föreslagna nya lagen är dock inte bara sådana som samlas in genom periodisk rapportering. Kravet att uppgifterna har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering för att de ska få behandlas i databasen bör därför gälla även uppgifter som samlats in med stöd av den lagen.

Lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

I lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (1 kap. 2 §) anges att den gäller för försäkringsförmedling enligt försäkringsförmedlingslagen, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av andra än anknutna försäkringsförmedlare. Genom den lagen genomförs det s.k. tredje penningtvättsdirektivet i svensk rätt (Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism) i svensk rätt. I prop. 2016/17:173 föreslås en ny lag om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Lagen ändras inte i materiellt hänseende i förevarande fråga.

När det gäller avgränsningen av tillämpningsområdet för den lagen till att endast avse verksamhet rörande livförsäkring saknas anledning att göra annan bedömning än den som gjordes vid införandet av den lagen (se prop. 2008/09:70 s. 61). Beträffande undantaget för anknutna försäkringsförmedlare krävs emellertid en anpassning utifrån förslagen i denna promemoria om uppdelning av försäkringsförmedlare, som huvudsakligen föranleds av att försäkringsdistributionsdirektivet till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet inte innehåller någon definition av anknutna försäkringsförmedlare (se avsnitten 7.1.4–7.1.6). Undantaget för anknutna försäkringsförmedlare följer av det tredje penningtvättsdirektivet (se artikel 2 och definitionen av finansiellt institut i artikel 3.2 e) och bärs upp av principen om att ett försäkringsföretag tar det fulla ansvaret för anknutna försäkringsförmedlare (se samma prop.). Avgörande synes alltså vara att någon annan svarar för efterlevnaden av bl.a. penningtvättslagstiftningen i försäkringsförmedlarens ställe. Det finns anledning att ansluta sig till detta synsätt. Enligt den ordning som föreslås i promemorian kommer samtliga försäkringsförmedlare som inte agerar på någon annans ansvar i någon form att behöva tillstånd för försäkringsförmedling. Det är därför lämpligt att lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gäller för samtliga försäkringsförmedlare som har tillstånd och som bedriver verksamhet som avser livförsäkring.

6 Tillämpningsområde

6.1 Inledning

I avsnitt 6 behandlas tillämpningsområdet för regelverket för försäkringsdistribution och vad som innefattas i försäkringsdistribution. Inledningsvis redogörs för huvudsaklig bakgrund och vissa allmänna frågor (avsnitt 6.2). Därefter behandlas frågan om hur försäkringsdistribution förhåller sig till investeringstjänster enligt lagen om värdepappersmarknaden (avsnitt 6.3). Slutligen behandlas frågan om vilka regler försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska följa när de utför investeringstjänster (avsnitt 6.4).

6.2 Allmänt om tillämpningsområdet

6.2.1 Gällande rätt

Försäkringsförmedlares verksamhet regleras i dag i försäkringsförmedlingslagen. Genom den lagen genomförs i huvudsak försäkringsförmedlingsdirektivet i svensk rätt.

Tillämpningsområdet för försäkringsförmedlingsdirektivet omfattar verksamhet som består i att lägga fram, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, eller att ingå sådana avtal, eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal, särskilt vid skada (artikel 2.3). En motsvarande definition finns i försäkringsförmedlingslagen (1 kap. 1 §). I förarbetena till den lagen anges att det centrala momentet i begreppet försäkringsförmedling är möjligheten att påverka kundens försäkringsskydd (prop. 2004/05:133 s. 144).

Varken försäkringsförmedlingslagen eller försäkringsförmedlingsdirektivet är tillämpligt på försäkringsföretagens direktförsäljning av försäkringar till kunder (1 kap. 7 § respektive artikel 2.3 andra stycket).

6.2.2 Tillämpningsområde för regelverket för försäkringsdistribution

Promemorians förslag: Med försäkringsdistribution ska i lagen om försäkringsdistribution avses verksamhet som består i att ge råd om eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås, för annans räkning ingå försäkringsavtal eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av avtalet.

Som försäkringsdistribution ska inte anses verksamhet som bara består i att hänvisa någon till ett försäkringsföretag, en försäkringsförmedlare eller en presumtiv kund, lämna allmän information om försäkring till någon eller inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enstaka fall lämna information eller ge råd om försäkring. Dessutom ska verksamhet som består i skadereglering undantas.

Lagen om försäkringsdistribution ska inte tillämpas på sidoverksamma försäkringsförmedlare när de distribuerar försäkringar som kompletterar en vara eller tjänst om förutsättningarna angående försäkringsskyddets omfattning och premiens storlek är uppfyllda. Den försäkringsdistributör som engagerar en sådan försäkringsförmedlare ska dock säkerställa att verksamheten uppfyller vissa grundläggande krav samt att kunden erhåller viss information.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivets tillämpningsområde omfattar inledande och bedrivande av försäkrings- och återförsäkringsdistribution (artikel 1.1). Det som anges i det följande om försäkringsdistribution gäller även distribution av återförsäkring, om inte annat anges.

När det gäller tillämpningsområdet finns det många likheter mellan försäkringsdistributionsdirektivet och försäkringsförmedlingsdirektivet, men även väsentliga skillnader. Den enskilt mest betydande skillnaden är att även försäkringsföretagens distribution av försäkringar omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet. I denna del avser reglerna det som försäkringsföretag ska beakta när de säljer försäkringar direkt till kunder, men även vissa åtgärder som ska vidtas i övrigt inom ramen för själva försäkringsverksamheten (jfr bl.a. reglerna om information till kunder i artikel 18 respektive om produkttillsyn i artikel 25). Skälet till att försäkringsföretagens verksamhet omfattas anges i direktivet vara att konsumenter bör erhålla samma skyddsnivå oberoende av vilken distributionskanal som försäkringen tillhandahållits genom (skälen 6 och 7). För att garantera en och samma skyddsnivå bör lika villkor tillämpas för alla försäkringsdistributörer.

I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 2.1.1) definieras försäkringsdistribution som

verksamhet som består i att ge råd om, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, att ingå sådana avtal eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada, inbegripet tillhandahållande av information om ett eller flera försäkringsavtal i enlighet med kriterier som kunder väljer via en webbplats eller andra medier samt sammanställande av en rangordningslista med försäkringsprodukter, inklusive pris- och produktjämförelser, eller rabatter på försäkringsavtalspremier, när kunden direkt eller indirekt kan ingå ett försäkringsavtal med hjälp av en webbplats eller andra medier.

I direktivet finns också en definition av försäkringsdistributör. En försäkringsdistributör är varje försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet eller försäkringsföretag (artikel 2.1.8). Vidare definieras även respektive underkategori av försäkringsdistributör var för sig i direktivet (artikel 2.1.3–2.1.7).

Liksom försäkringsförmedlingsdirektivet undantar försäkringsdistributionsdirektivet viss verksamhet. Som försäkringsdistribution ska t.ex. inte anses att inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enskilda fall tillhandahålla information om försäkring, förutsatt att denna verksamhet inte syftar till att bistå kunden med att ingå eller fullgöra ett

försäkringsavtal (artikel 2.2 a). Som exempel på personer som ryms inom detta undantag nämns i direktivet skatteexperter och revisorer (skäl 14). Slutligen ska yrkesmässig handläggning av ett försäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador inte heller anses vara försäkringsdistribution.

Vid sidan av dessa undantag görs i direktivet även en annan begränsning av tillämpningsområdet. Denna begränsning gäller i förhållande till distribution av vissa försäkringar och risker, om den utförs vid sidan av en huvudsaklig yrkesverksamhet, under förutsättning att den bl.a. kompletterar en vara eller en tjänst och försäkringspremien inte överstiger i direktivet angivna belopp (artikel 1.3).

Genomförande i svensk rätt

Utgångspunkt

Tillämpningsområdet för den nya lagen om försäkringsdistribution bör bestämmas med utgångspunkt i den definition av försäkringsdistribution som finns i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 2.1.1). Vidare bör de undantag som anges i direktivet komma till uttryck även i lagen (artiklarna 1.3 och 2.2). Det innebär i huvudsak att gällande bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling om tillämpningsområde bör föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. Reglerna bör dock ändras i förhållande till de skillnader som förligger mellan direktivet och försäkringsförmedlingsdirektivet. För att uppfylla minimireglerna i direktivet bör den nya lagens tillämpningsområde bl.a. utvidgas till att även omfatta försäkringsföretags distribution av försäkringar.

Försäkringsdistributionsdirektivets mycket vida definition av försäkringsdistribution, tillsammans med de undantag och andra begränsningar som också finns i direktivet, väcker motsvarande frågor som vid genomförandet i svensk rätt av försäkringsförmedlingsdirektivet när det gäller vilka typer av verksamheter som omfattas samt vilka omständigheter som har betydelse vid bedömningen. De överväganden och ställningstaganden som har gjorts i tidigare lagstiftningsärenden när det gäller begreppet försäkringsförmedling är i huvudsak relevanta även i förevarande lagstiftningsärende (se prop. 2004/05:133 s. 45–54). De rättskällor som förekommer i anslutning den gällande lagstiftningen på området torde således kunna ge viss vägledning även fortsättningsvis.

När försäkringsdistributionsdirektivet genomförs i svensk rätt införs begreppet försäkringsdistribution i den nya lagen, vilket också omfattar försäkringsföretagens direktförsäljning till kunder. Det är därför motiverat att nedan redovisa en övergripande bedömning av de frågor som nämns ovan. Den närmare gränsdragningen kring tillämpningsområdet är dock ytterst en fråga för rättstillämpningen.

Allmänt om definitionen av försäkringsdistribution

En ren bokstavstolkning av definitionen i försäkringsdistributionsdirektivet ger närmast intryck av att all verksamhet som på något sätt har anknytning till ett försäkringsavtal utgör försäkringsdistribution (jfr definitionen av försäkringsförmedling i artikel 2.3 i försäkringsförmed-

lingsdirektivet och samma prop. s. 47 f.). Mot bakgrund av direktivets innehåll i övrigt bör det dock understrykas att en sådan strikt tolkning varken framstår som riktig eller rimlig. Begreppet försäkringsdistribution bör i stället tolkas i ljuset av det grundläggande syftet med direktivet, dvs. att ställa upp höga krav på yrkeskvalifikationer för sådana aktörer som spelar en central roll vid köp och försäljning av försäkringar.

Med en sådan utgångspunkt kan det inledningsvis konstateras att den som yrkesmässigt hjälper potentiella försäkringstagare med att välja, anordna eller vidmakthålla ett försäkringsskydd, eller biträda försäkringstagare vid försäkringsfall typiskt sett får anses ägna sig åt försäkringsdistribution (jfr skäl 11 till försäkringsdistributionsdirektivet). En annan yrkesgrupp som tydligt faller inom tillämpningsområdet är de som yrkesmässigt bistår försäkringsföretag i deras försäljningsverksamhet och i denna roll uppträder som mellanmän i förhållandet mellan försäkringsgivaren och försäkringstagaren. Även sådan agenturverksamhet som utförs av den som utvecklar försäkringsprodukter och samarbetar med försäkringsföretag genom att placera risker hos dessa faller inom tillämpningsområdet. Den gemensamma nämnaren för den typ av verksamhet som beskrivs ovan är att dessa har möjlighet att *direkt påverka* kundernas försäkringsskydd. Den grundläggande tanken bakom direktivet och därmed även den nya lagen om försäkringsdistribution är att sådan verksamhet även fortsättningsvis endast bör utövas av personer som uppfyller tydliga krav när det gäller bl.a. försäkringsdistributionen samt kunskap och kompetens. De bör också ha en skyldighet att ge kunden adekvata råd och tillhandahålla kunden nödvändig information.

Med den utgångspunkten kan det redan nu konstateras att den verksamhet som bedrivs av de s.k. administrationsbolagen inom den kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringen, normalt inte kan anses utgöra försäkringsdistribution. Deras verksamhet består i administration av försäkringar vars villkor fastställts genom överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter. Sådan verksamhet är av en annan art än den verksamhet som beskrivs ovan. För kollektivavtalsgrundade försäkringar finns det dessutom sedan lång tid ett väl utvecklat kundskydd. När det gäller motsvarande försäkringsadministration utanför det kollektivavtalade tjänstepensionsområdet (s.k. individuell tjänstepension) gör sig i många fall motsvarande skäl gällande. Även i dessa fall fastställs tjänstepensionsplanernas innehåll genom upphandlingsförfaranden, ofta under medverkan av kvalificerade parter i form av försäkringsgivare och arbetsgivare samt deras ombud. Det kan dock noteras att dessa upphandlingar och andra förfaranden i hög grad varierar i total premiestorlek och övrig omfattning. Även förhandlingsparternas kunskaper och erfarenhet är av varierande slag. Bland annat eftersom individuella tjänstepensionsplaner samlar kollektiv som består av färre individer än motsvarande planer på det kollektivavtalade området, blir de valbara produkterna ofta dyrare. Detta kan resultera i att anställda får lägre pension än vad som blivit fallet under en kollektivavtalad tjänstepensionsplan. Huruvida så blir fallet beror emellertid även på den värdeutveckling som produkterna under pensionsplanen har. Förutsatt att förfarandet uppfyller motsvarande grad av kundskydd som uppnås på det kollektivavtalade området, samt att verksamheten inskränker sig till ren administration, bör dock inte heller aktörer som administrerar individuella tjänstepensions-

planer anses utöva försäkringsdistribution. Med administration bör i detta sammanhang avses t.ex. vidarebefordran av information och annan summarisk verksamhet som inte innefattar rådgivning eller andra bedömningar som direkt kan påverka kundens försäkringssituation (se även avsnitt 10.7 om tjänsterpensionsförsäkringsplaner). Bedömningen av vilka förfaranden som uppfyller kraven på kundskydd och var gränsen går i förhållande till vad som utgör ren administration, får ytterst grundas på omständigheterna i det enskilda fallet.

Av definitionen av försäkringsdistribution i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 2.1.1) framgår det vidare att föremålet för distributionen ska vara ett försäkringsavtal. Med detta bör avses ett avtal om försäkring som ingås mellan en försäkringsgivare och en försäkringstagare. Detta utesluter således bl.a. aktiviteter med anknytning till Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet. Det kan dock finnas anledning att göra bedömningen att det som anges i avsnitt 6.3 nedan om gränsdragningsfrågor och krav på tillstånd för värdepappersrörelse i och för sig även är giltigt i fråga om premiepensionsrådgivning och förvaltning (se även prop. 2016/17:162 s. 258). Vidare kan en försäkringstagares egna dispositioner inom ett redan slutet försäkringsavtal inte heller anses vara försäkringsdistribution. Den som däremot ger råd till försäkringstagaren eller en försäkrad om lämpliga dispositioner, eller som på annat sätt aktivt deltar i dispositionerna, får normalt anses ägna sig åt försäkringsdistribution. Detta gäller dock med undantag för tjänster som enligt lagen inte ska anses som försäkringsdistribution (jfr 1 kap. 2 §).

Liksom vid införandet av försäkringsförmedlingslagen bör en övergripande bedömning göras av hur grupp företrädare inom ramen för kollektiv försäkring ska behandlas i detta sammanhang (jfr prop. 2004/05:133 s. 48). Vid obligatorisk grupp försäkring anses försäkringsavtalet vara ingånget mellan försäkringsgivaren och grupp företrädaren (17 kap. 3 § andra stycket och 19 kap. 3 § andra stycket försäkringsavtalslagen [2005:104]). Vid distribution av denna typ av försäkringar är det alltså normalt grupp företrädaren och inte de försäkrade som är att anse som försäkringsdistributörens kund. Följaktligen ska försäkringsdistributören i sådana fall fullgöra sina skyldigheter i förhållande till grupp företrädaren. När det sedan gäller frivilliga grupp försäkringar anses försäkringsavtalet däremot vara ingånget mellan försäkringsgivaren och respektive gruppmedlem (17 kap. 3 § första stycket och 19 kap. 3 § första stycket försäkringsavtalslagen) varför den senare även utgör kund. Vid frivillig grupp försäkring kan anslutning till avtalet dock ske antingen via en grupp företrädare eller direkt till försäkringsgivaren. Fråga kan särskilt i de fallen uppstå om grupp företrädaren ska anses som försäkringsdistributör. I dessa fall bör det dock finnas ett visst utrymme för grupp företrädaren att fullgöra uppgifter enligt gruppavtalet för försäkringsdistributören, utan att den verksamheten för den skall självständigt ska betraktas som försäkringsdistribution. Detta gäller emellertid endast om grupp företrädaren har intressegemenskap med medlemmarna (såsom t.ex. ett fackförbund eller en intresseorganisation i förhållande till sina medlemmar). Under sådana omständigheter får grupp företrädaren anses agera som en uppdragstagare som fullgör förpliktelser som försäkringsdistributören i och för sig är ansvarig för,

eftersom gruppföreträdaren inte kan ha några självständiga försäkringsdistributionsrättsliga förpliktelser i förhållande till kunderna/gruppmedlemmarna. En annan sak är tillämpningsfrågan endast aktualiseras i de fall gruppföreträdaren tar emot ersättning för sitt arbete. Om ingen ersättning utgår föreligger inte försäkringsdistribution.

Om en obligatorisk eller frivillig gruppförsäkring innehåller delar som gör att den försäkrade kan påverka försäkringsskyddets omfattning torde dock råd gentemot en enskild gruppmedlem (som ges mot ersättning) alltid anses utgöra försäkringsdistribution, vilket endast får utföras av en försäkringsdistributör, oavsett om rådet tillhandahålls av gruppföreträdaren eller någon annan.

Krav på yrkesmässighet tas bort

Enligt definitionen av försäkringsförmedlare i försäkringsdistributionsdirektivet är det bara juridiska och fysiska personer som bedriver försäkringsdistribution mot ersättning som omfattas av direktivets tillämpningsområde. Detta motsvaras av det som gäller enligt försäkringsförmedlingsdirektivet i förhållande till begreppet försäkringsförmedling (jfr skäl 11 till försäkringsförmedlingsdirektivet och artikel 2.1.3 i försäkringsdistributionsdirektivet). I försäkringsförmedlingslagen finns emellertid i dag, liksom i den numera upphävda lagen (1989:508) om försäkringsmäklare, i stället för ett krav på ersättning ett rekvisit om att förmedlingen ska ske ”yrkesmässigt”. Innebörden av detta krav utvecklas närmare i förarbetena till den sistnämnda lagen (se prop. 1988/89:136 s. 32 och prop. 2004/05:133 s. 49). Där anges beträffande näringsidkare som har sin vanliga verksamhet inom ett annat yrkesområde att det är av särskild betydelse för bedömningen i vad mån förmedlingen är en återkommande företeelse och i vad mån förmedlingen av försäkringar ingår som en integrerad del i näringsidkarens övriga verksamhet. En annan omständighet av betydelse för bedömningen är enligt förarbetena också hur näringsidkaren marknadsför sin verksamhet. I begreppet yrkesmässighet får anses ingå att försäkringsförmedlingen utförs mot någon form av ekonomiskt utbyte.

Det kan konstateras att förarbetsuttalandena synes medge undantag för verksamhet som sker mot ersättning och uppfyller övriga rekvisit i försäkringsförmedlingsdirektivet, under förutsättning att den inte kan anses yrkesmässig. Hur kravet på yrkesmässighet förhåller sig till de uttryckliga undantag som anges i det direktivet, närmast avseende förmedling i anslutning till annan yrkesverksamhet (artikel 2.3 tredje stycket), utvecklas inte i det sammanhanget. Frågan är här om ett sådant motsvarande krav i den nya lagen om försäkringsdistribution skulle gå för långt och därmed begränsa tillämpningsområdet i förhållande till vad som är möjligt enligt minimireglerna i försäkringsdistributionsdirektivet. Det finns här anledning att göra bedömningen – till skillnad från ovan redovisade uttalanden i förarbetena till försäkringsmäklarlagen och försäkringsförmedlingslagen – att så kan vara fallet. Det finns inget utrymme i den delen att ställa upp ytterligare krav på vad som ska anses som försäkringsdistribution än de som anges i försäkringsdistributionsdirektivet. I vart fall inte om det leder till att sådan verksamhet omfattas av mindre stränga regler än de i direktivet. En annan sak är att den

ändringen torde ha mindre praktisk betydelse på marknaden för försäkringsdistribution, eftersom de omständigheterna som berörs i nämnda förarbeten till viss del undantas enligt reglerna om att tillhandahålla information eller råd om försäkring inom ramen för en annan yrkesverksamhet eller allmän information (jfr artikel 2.2 a och d i direktivet). Mot den bakgrunden saknas skäl att ställa upp ett krav avseende yrkesmässighet i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Skillnaden mellan att tillhandahålla råd, rådgivning och att föreslå försäkringsavtal

Definitionen av begreppet försäkringsdistribution i direktivet avviker från definitionen av försäkringsförmedling i försäkringsförmedlingsdirektivet bl.a. på så sätt att orden *lägga fram* har ersatts med att *ge råd om*. Denna ändring bör komma till uttryck i den nya lagen om försäkringsdistribution. Detta föranleder dock inte någon ändring i sak av det tillståndspliktiga området. Med andra ord får även att lägga fram försäkringsavtal, liksom i dag, anses omfattas av det reglerade området (dvs. försäkringsdistribution). Det innebär att utrymmet för att t.ex. marknadsföra försäkringsprodukter och produkter med klar anknytning till ett försäkringsavtal (t.ex. finansiella instrument), utan att omfattas av tillämpningsområdet för regelverket, även fortsättningsvis torde vara mycket begränsat.

Den nu aktuella ändringen i direktivet bör ses utifrån den nya reglering kring *rådgivning* om försäkringsavtal som direktivet introducerar. Det kan i det sammanhanget konstateras att innebörden av orden ”ge råd” och ”rådgivning” respektive ”att föreslå” inte skiljer sig nämnvärt åt i dagligt tal. Med försäkringsdistributionsdirektivet och terminologin i den nya lagen om försäkringsdistribution förhåller det sig dock delvis annorlunda. Att ge råd om försäkringsavtal bör enligt den nya lagen utgöra försäkringsdistribution, vilket i vid mening i princip omfattar all information och alla de råd som kan lämnas i anslutning till försäkringsavtal. Bland dessa kan nämnas biträde vid kundens val av försäkringsföretag, försäkringstyp, försäkringsavtal, försäkringsbelopp och förmånstagarförordnande. Bland dessa råd intar emellertid biträde, som enligt direktivet definitionsmässigt också utgör rådgivning, en särställning. Rådgivning är råd som innebär att försäkringsdistributören tillhandahåller en personlig rekommendation i fråga om ett eller flera försäkringsavtal (jfr artikel 2.1.15). Detta innebär en individualiserad rekommendation till kunden att förfara på ett visst sätt, dvs. t.ex. en rekommendation att teckna eller behålla en viss försäkring. Den skillnad som direktivet gör mellan råd och rådgivning bör komma till uttryck i lagen om försäkringsdistribution. Med andra ord är det sammanfattningsvis långt ifrån alla typer av biträde som omfattas av ”råd” om försäkringsavtal som också bör utgöra ”rådgivning” avseende försäkringsavtal i den nya lagens mening.

Förebilden för definitionen av rådgivning i försäkringsdistributionsdirektivet finns i definitionen av investeringsrådgivning i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG (förkortat

MiFID I) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (förkortat MiFID II) (jfr artikel 4.1.4 i de båda direktiven). Den närmare tillämpningen av den investeringstjänsten framgår av det s.k. genomförandedirektivet till MiFID I (kommissionens direktiv 2006/73/EG av den 10 augusti 2006 om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet). Preciseringsen har överförts oförändrad till den delegerade förordningen till MiFID II (kommissionens delegerade förordning av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet). Enligt artikel 9 i den delegerade förordningen är det fråga om en personlig rekommendation, om rekommendationen ges till en person i egenskap av investerare eller presumtiv investerare eller i egenskap av ombud för en investerare eller presumtiv investerare. Rekommendationen ska t.ex. avse att köpa, sälja, teckna sig för, byta, lösa in, behålla eller garantera ett speciellt finansiellt instrument. En rekommendation anses inte vara personlig om den enbart sänds ut via distributionskanaler eller till allmänheten. Det som anges i den delegerade förordningen om investeringsrådgivning bör, i tillämpliga delar, även utgöra en vägledning för tillämpningen av begreppet rådgivning enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. När rådgivning lämnas innebär det att försäkringsdistributören måste uppfylla vissa ytterligare krav, bl.a. avseende att motivera rådgivningen, som inte gäller andra typer av råd och annan distribution (se avsnitten 10.4.3 och 11.6.1). Detta motiveras bl.a. av att risken för intressekonflikter är särskilt stor när en försäkringsdistributör rekommenderar ett visst försäkringsavtal framför ett annat.

När det sedan kommer till uttrycket att "föreslå försäkringsavtal" bör det avse bl.a. de rekommendationer när det gäller försäkringsavtal som inte omfattas av definitionen av rådgivning, t.ex. för att de inte utgör en personlig rekommendation. En rekommendation som utgör rådgivning bör i och för sig kunna vara uttrycklig eller underförstådd. Det bör tilläggas att en försäkringsdistributör, som inte lämnar rådgivning, inte får föreslå ett avtal som inte är förenligt med kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd (artikel 20.1 andra stycket). Följande exempel torde kunna ge ytterligare vägledning i denna fråga. Om en försäkringsdistributör träffar en kund och rekommenderar denne att ingå ett visst försäkringsavtal bör den verksamheten utgöra rådgivning som träffas av de strängare kraven. Om en försäkringsdistributör däremot träffar ett antal kunder samtidigt, som inte har någon inbördes intressegemenskap, och allmänt lovordar en eller flera försäkringsprodukter, är detta i och för sig att anse som försäkringsdistribution men bör inte utgöra rådgivning. Försäkringsdistributören ska då endast tillse att de produkter som marknadsförs är förenliga med kundernas krav och behov. Annorlunda förhåller det sig dock om kunderna samlats för att de tillhör samma kategori beträffande t.ex. ålder eller inkomstförhållanden och att det som distributören kommunicerar till kunderna motsvarar rådgivning vid val av försäkring. Även i ett sådant fall bör försäkringsdistributören anses

tillhandahålla en personlig rekommendation som träffas av de strängare kraven.

Försäkringsdistribution utförd genom digitala medier

Definitionen av försäkringsdistribution i direktivet innehåller som nämns ovan ett förtydligande med avseende på försäkringsdistribution som sker via en webbplats eller andra medier (artikel 2.1.1). En särskild fråga är därför om motsvarande klargörande bör komma till uttryck i den nya lagen om försäkringsdistribution. I denna del ska det framhållas att lagen bör vara teknikneutral i förhållande till det sätt på vilken försäkringsprodukter distribueras, varför all distribution som anges i direktivet i och för sig bör falla inom lagens tillämpningsområde.

I regel torde alltså en kunds användande av kommersiella s.k. jämförelsesajter på internet innebära att verksamheten utgör försäkringsdistribution, om verksamheten sker mot ersättning från kunden eller försäkringsdistributören (jfr skäl 12 första meningen till direktivet). Däremot bör en kunds sökningar via en generell s.k. sökmotor på internet, t.ex. Google eller Yahoo, i allmänhet falla utanför tillämpningsområdet. Detta bör dock i enlighet med vad som anges ovan inte gälla s.k. sponsrade annonser, om företaget som tillhandahåller sökmotorn får ersättning från försäkringsdistributören för att rangordna sökresultaten på ett visst sätt, så att distributörens försäkringstjänster framstår som lämpliga i förhållande till t.ex. de valda sökorden.

Det har även kommit att bli alltmer vanligt förekommande att försäkringsföretag och försäkringsförmedlare själva tillhandahåller sina tjänster och produkter till kunder genom digitala medier och plattformar. Sådan teknik kan användas för såväl marknadsföring som rådgivning och annan försäkringsdistribution. Vid sådana förhållanden bör motsvarande bedömningsgrunder som anges ovan göra sig gällande som vid ett fysiskt kundmöte. Med andra ord bör det budskap och information som kommuniceras till kunden vara avgörande för hur verksamheten kategoriseras och om den faller inom tillämpningsområdet. Exempelvis uppfyller en personlig rekommendation avseende ett visst försäkringsavtal definitionen av rådgivning, även om presentationen sker genom informationsteknologi.

Sammanfattningsvis får det anses vara tillräckligt att i den nya lagen om försäkringsdistribution ange vad sådan verksamhet består i. Det bör således inte även anges en motsvarande exemplifiering av medier som i definitionen i direktivet.

Försäkringsdistribution utförd av försäkringsföretag och deras anställda

Som nämns ovan följer det av försäkringsdistributionsdirektivet att verksamhet som inbegrips i definitionen av försäkringsdistribution omfattas av direktivets tillämpningsområde, även när den bedrivs av ett försäkringsföretag eller av en anställd i ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar (artikel 2.1.1 och 2.1.8 i försäkringsdistributionsdirektivet, jfr artikel 2.3 andra stycket i försäkringsförmedlingsdirektivet). Reglerna i direktivet innebär i detta fall skyldigheter som ska beaktas av arbetsgivaren, dvs. försäkringsföretaget, och inte av den anställde personligen.

Ett av syftena med försäkringsdistributionsdirektivet är som nämns ovan att de aktörer som bedriver försäkringsdistribution ska behandlas lika och kunden erhålla samma skyddsnivå oberoende av skillnader mellan olika distributionskanaler (skälen 5 och 6).

Det kan således konstateras att det av försäkringsdistributionsdirektivet följer att undantaget i försäkringsförmedlingslagen (1 kap. 7 §), som undantar all förmedlingsverksamhet som utövas av ett försäkringsföretag eller av en anställd hos ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar, inte bör föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

I sammanhanget bör det dock noteras att samtliga regler i den nya lagen om försäkringsdistribution inte bör gälla försäkringsföretag. När det gäller t.ex. tillstånd och registrering finns de kraven för försäkringsföretagens vidkommande i stället i försäkringsrörelselagen, som är den lag genom vilken Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (Solvens II-direktivet) genförts i svensk rätt (se prop. 2015/16:9).

Undantag för den som endast hänvisar någon till ett försäkringsföretag eller till en försäkringsförmedlare

Till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet innehåller försäkringsdistributionsdirektivet uttryckliga undantag för verksamhet som enbart består i att t.ex. endast hänvisa en potentiell försäkringstagare till en försäkringsgivare, eller informera någon om att det finns försäkringsförmedlare som kan vara behjälpliga vid en upphandling av försäkringsavtal (artikel 2.2 c och d i försäkringsdistributionsdirektivet). Åtgärder som endast inskränker sig till att skapa kontakt mellan en kund och ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare ska således enligt direktivet inte anses utgöra försäkringsdistribution (jfr skäl 13 till försäkringsdistributionsdirektivet). På motsvarande sätt som begreppet försäkringsdistribution, är även det nämnda undantaget teknikneutralt på så sätt att det saknar betydelse om hänvisningen sker vid t.ex. ett kundmöte eller via en webbplats. Ett motsvarande undantag bör införas i den nya lagen, eftersom sådan verksamhet inte kan anses ha en direkt inverkan på kundens försäkringsskydd. Det innebär att sådan verksamhet uttryckligen bör vara undantagen från tillämpningsområdet för lagen om försäkringsdistribution. Lagen bör emellertid vara tillämplig om hänvisningen eller tipset kombineras med råd när det gäller t.ex. lämpligt försäkringsskydd. Undantaget bör inte heller kunna åberopas av den som även biträder eller på annat sätt är delaktig i upprättandet av kontraktshandlingar eller dylikt.

Ett område som särskilt uppmärksammats redan vid införandet av försäkringsförmedlingslagen är den typ av medverkan vid tecknande av försäkringar som sker vid sidan av annan huvudsaklig verksamhet, t.ex. bilhandlars, speditörers och finansbolags medverkan vid tecknande av fordonsförsäkringar, transportförsäkringar respektive försäkringar som har samband med finansieringstjänster (se prop. 2004/05:133 s. 50 f.). Huruvida dessa typer av medverkan ska anses vara försäkringsdistribution eller inte får avgöras utifrån undantagen i lagen och hur verksamheten rent faktiskt bedrivs i det enskilda fallet. Om bilhandlaren,

speditören eller finansbolaget endast hänvisar kunden till en försäkringsgivare utan att på annat sätt direkt eller indirekt påverka kundens val av försäkringsavtal, är det i enlighet med det som anges ovan inte fråga om försäkringsdistribution. Detta gäller även om ersättning utgår för hänvisningen. Om de däremot påtar sig en mer aktiv roll i kundens val av försäkringsskydd eller medverkar vid förhandlingar rörande priset eller villkoren för försäkringen torde det vara fråga om försäkringsdistribution, dvs. sådan verksamhet som kräver särskild kunskap och kompetens. Den omständigheten att någon som en ren serviceåtgärd lämnar ett visst mindre biträde vid tecknande av en försäkring innebär dock inte att det är fråga om försäkringsdistribution.

En i detta sammanhang på marknaden förekommande affärsmodell är att t.ex. en bilhandlare ingår ett samarbete med ett försäkringsföretag om att tillsammans distribuera en s.k. märkesförsäkring, vilken avses vara anpassad till bilhandlarens kunder i fråga om vissa bilmärken (bl.a. avseende premie och skyddets omfattning). I sådana fall är det tillåtet för bilhandlaren att utan något tillstånd för försäkringsdistribution informera kunder om försäkringsprodukten och även försäkringsföretaget om presumtiva försäkringskunder. Om bilhandlaren däremot på annat sätt medverkar till ingåendet av försäkringsavtalet, än endast informerar och hänvisar, får verksamheten i allmänhet anses som försäkringsdistribution (jfr artikel 2.2 i direktivet). I en sådan situation kan bilhandlaren alltså t.ex. varken ta emot ifyllda anmälningsblanketter från kunden eller hantera överföringen av försäkringspremier.

Det bör avslutningsvis nämnas att om en verksamhet som bedrivs av t.ex. en bilhandlare, en speditör eller ett finansbolag i det enskilda fallet skulle vara sådan att den i och för sig ska anses utgöra försäkringsdistribution, och alltså inte undantas enligt något av de uttryckliga undantagen som genomför artikel 2.2 i direktivet, kan distributionen ändå vara undantagen från tillämpningsområdet, om samtliga förutsättningar i den särskilda undantagsregeln för distribution av vissa typer av kompletterande försäkringar är uppfyllda (se artikel 1.3).

Undantag för tillhandahållande av allmän information

Till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet innehåller försäkringsdistributionsdirektivet ett uttryckligt undantag för verksamhet som består i att enbart lägga fram information om försäkringsprodukter (artikel 2.2 d i försäkringsdistributionsdirektivet). Åtgärder som inskränker sig till att endast lämna allmän information om försäkring ska således enligt direktivet inte anses utgöra försäkringsdistribution (jfr skäl 13 och 14 till försäkringsdistributionsdirektivet). Någon direkt påverkan på kundens val av försäkring kan det inte heller anses vara fråga om i sådan situation. Ett motsvarande undantag bör därför införas i den nya lagen om försäkringsdistribution. Således bör den nya lagen om försäkringsdistribution inte vara tillämplig på verksamhet som enbart består i att lämna allmän information eller vägledning om försäkringsprodukter och som inte sker i syfte att direkt eller indirekt bistå någon med att ingå eller fullgöra ett visst försäkringsavtal.

Det bör sakna betydelse för tillämpning av undantaget hur ofta sådan information lämnas och om den som lämnar den bedriver någon annan

verksamhet. Den verksamhet som utövas av t.ex. Konsumenternas försäkringsbyrå omfattas alltså inte av tillämpningsområdet (jfr skäl 12 andra meningen till och artikel 2.2 d i direktivet). Den som i sina lokaler eller på sin hemsida tillhandahåller ett allmänt informationsmaterial om försäkringsprodukter ska alltså inte heller anses utöva försäkringsdistribution, oavsett om informationen avser ett eller flera försäkringsföretag, förutsatt att kunden varken direkt eller indirekt biträds att ingå ett försäkringsavtal genom åtgärden.

Undantag för att ge råd i enstaka fall

I försäkringsdistributionsdirektivet finns liksom i försäkringsförmedlingsdirektivet regler om undantag som tar sikte på t.ex. skattexperter eller revisorer, vilka ibland ger råd om försäkringsskydd inom ramen för sin huvudsakliga verksamhet – dock utan att i övrigt aktivt delta i försäkringsdistributionen (skäl 14 till och artikel 2.2 a i direktivet och artikel 2.3 tredje stycket i försäkringsförmedlingsdirektivet). I likhet med det som gäller i dag enligt försäkringsförmedlingslagen (1 kap. 2 § 3) bör det införas ett motsvarande undantag i den nya lagen om försäkringsdistribution. I sådana situationer kan en nu aktuell medverkan i och för sig tänkas direkt påverka kundens val av försäkring. Det får dock anses vara i kundens intresse att sådana aktörer tillåts ge råd om försäkringar som har anknytning och kompletterar den huvudsakliga verksamheten. Detta undantag bör vidare anses medge ett tillhandahållande av mer konkreta råd än vad som är möjligt med stöd av undantaget avseende allmän information (se ovan). En annan skillnad i förhållande till det undantaget, är att det nu aktuella undantaget förutsätter att sådana råd inte lämnas alltför frekvent och att det sker vid sidan av en annan huvudsaklig verksamhet.

Undantag för skadereglering

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska yrkesmässig handläggning av ett försäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador inte omfattas (skäl 14 till och artikel 2.2 b i direktivet). I likhet med det som gäller i dag enligt försäkringsförmedlingslagen (1 kap. 2 § 4) bör det införas ett undantag i den nya lagen om försäkringsdistribution som omfattar all skaderegleringsverksamhet, oavsett om den utförs för försäkringsföretagets eller någon annans räkning. En annan sak är att skadereglering utgör en del av försäkringsrörelsen och som sådan omfattas den av försäkringsföretagets försäkringsdistribution, även i de fall företaget uppdragit åt någon annan att utföra denna verksamhet.

Undantag för verksamhet som utgör investeringstjänster

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller regler som gäller distribution av försäkringar. I denna promemoria görs bedömningen att som försäkringsdistribution ska inte anses verksamhet i förhållande till en livförsäkring som utgör investeringstjänster enligt lagen om värdepappersmarknaden (se avsnitt 6.3). Den lagen ska betraktas som speciallag när det kommer till sådana tjänster.

Undantag för förmedling av kompletterande försäkringar

Liksom försäkringsförmedlingsdirektivet är direktivets regler inte tillämpliga på vissa personer som inte har försäkringsdistribution som huvudsaklig yrkesverksamhet och som förmedlar försäkringar som kompletterar eller levererar vara eller tjänst (artikel 1.3). För att personen i fråga inte ska omfattas av direktivet ska dock en rad andra förutsättningar också vara uppfyllda, som bl.a. har att göra med försäkringsskyddets omfattning och premiebeloppets storlek.

I likhet med det som gäller i dag enligt försäkringsförmedlingslagen (1 kap. 8 §) bör det införas ett till viss del motsvarande undantag i den nya lagen om försäkringsdistribution. Därmed torde de flesta specialombuds distribution av försäkringar, t.ex. radio- eller TV-handlares, urmakares och resebyråers distribution, liksom i dag, falla utanför den nya lagens tillämpningsområde. Eftersom undantaget i försäkringsdistributionsdirektivet dock i vissa delar avviker från motsvarande undantag i försäkringsförmedlingsdirektivet (jfr artikel 1.2 i försäkringsförmedlingsdirektivet) och direktiven innebär minimi-harmonisering, bör undantaget i den nya lagen ändras i motsvarande mån.

Inledningsvis gör försäkringsdistributionsdirektivet skillnad mellan vilka risker som den distribuerade försäkringen får avse i förhållande till tjänster respektive varor.

När det gäller varor får den försäkrade risken endast avse risken för fel, förlust av eller skador på de varor som tillhandahållits (artikel 1.3 a i).

När det gäller tjänster omfattar undantaget enligt huvudregeln endast försäkring avseende risken för att tjänsten inte kan utnyttjas (bl.a. s.k. avbeställningsskydd, när detta meddelas genom försäkring). Av lydelsen får anses följa att undantaget t.ex. inte omfattar sådan självriskreducering som för närvarande regelmässigt tillhandahålls vid bl.a. biluthyrningstjänster (dvs. risken för att kunden ska behöva ersätta uthyraren för en hög självrisk vid skador på det hyrda fordonet). Någon försäkring mot risken för att den hyrda bilen inte kan utnyttjas rör det ju sig inte om i ett sådant fall. För tjänster som avser resor är undantaget emellertid mer omfattande och den försäkrade risken får i dessa fall även avse skada på eller förlust av bagage och ”andra risker med anknytning till resa” (artikel 1.3 a ii).

Även i premiehänseende gör direktivet till viss del skillnad mellan försäkringar som distribueras i samband med försäljning av varor respektive tjänster. Enligt den generella regeln för premiestorlek är undantaget tillämpligt avseende både varor och tjänster om den inte överstiger 600 euro beräknat proportionellt på årsbasis (artikel 1.3 b).

När det gäller tjänster finns det emellertid en särregel som gäller i förhållande till risken för icke utnyttjande av tjänsten eller risker med anknytning till resa, enligt vilken premien inte får överstiga 200 euro per person, under förutsättning att tjänstens varaktighet inte är längre än tre månader (artikel 1.3 c). Med andra ord erbjuder denna särregel, i förhållande till den generella regeln, en möjlighet att distribuera en försäkring med proportionellt högre försäkringspremie, men under en kortare tidsperiod.

Det kan i samband med begräsningarna avseende premier konstateras att försäkringsdistributionsdirektivet innebär höjda tröskelvärden i det avseendet. Enligt försäkringsförmedlingsdirektivet får det årliga premiebeloppet inte överstiga 500 euro. Som en konsekvens innebär det alltså att försäkringsdistributionsdirektivet medger undantag för försäkringar med högre premier. Det bör noteras att försäkringar som säljs i samband med försäljning av varor och tjänster ofta är dyrare än motsvarande försäkringsskydd som distribueras separat. Bl.a. de ibland korta försäkringsperioderna kan dock göra att de upplevs som billigare än vad de egentligen är. Det kan dock i och för sig vara så att en del försäkringar som kompletterar varor och tjänster inte finns att tillgå i det ordinarie utbudet på försäkringsmarknaden. Vid en samlad bedömning bör i vart fall de krav som ankommer på en försäkringsdistributör som engagerar ett specialombud att säkerställa utgöra ett tillräckligt kundskydd avseende nu aktuella försäkringar.

En särskild fråga är om den aktör som åberopar undantaget måste vara samma person som tillhandahållit varan eller tjänsten. De språkliga preciseringar i fråga om vem som levererat en vara eller en tjänst respektive hos vem en resa har bokats, som till viss del anges i direktivet, bör dock inte anges i lagen. Detta beror på att sådana preciseringar kan medföra omotiverade skillnader mellan distributionssituationer som sakligt sett bör bedömas på samma sätt. Försäkringsskydd i samband med en resa kan t.ex. distribueras av den som anordnar resan, men samma försäkringsskydd kan uppstå som en följd av att resan betalas med ett kreditkort, dvs. distribueras av ett kortföretag. Det finns inga sakliga skäl för att behandla resebyrån och kortföretaget på olika sätt beroende på vem av dem som i det enskilda fallet distribuerar det aktuella försäkringsskyddet. Liknande situationer uppkommer även när det gäller distribution av t.ex. försäkringsskydd i samband med olika finansieringslösningar eller vid förmedling av sjö- och transportförsäkringar (jfr samma prop. s. 146). Den närmare gränsdragningen vid olika försäkringslösningar bör dock överlämnas till rättstillämpningen.

En annan viktig skillnad mellan undantaget i försäkringsdistributionsdirektivet i förhållande till motsvarande undantag i försäkringsförmedlingsdirektivet, är de krav som ställs på en försäkringsdistributör som distribuerar försäkringar genom en förmedlare som undantagits (artikel 1.4.4). Dessa regler aktualiseras också när ett försäkringsföretag distribuerar konsumentförsäkringar via en försäkringsförmedlare (s.k. försäkringsagentur) som i sin tur samarbetar med diverse återförsäljare av varor och tjänster. Motsvarande skyldigheter saknas i princip i nu gällande svensk rätt och bör därför införas i lagen om försäkringsdistribution. I sådana fall ska den försäkringsdistributör som anlitar specialombudet säkerställa att den lämnar viss information till kunden samt att verksamheten sker i enlighet med de grundläggande uppföranderegler som gäller vid försäkringsdistribution (se avsnitten 9 och 10).

Får en försäkringsdistributör delegera en arbetsuppgift till någon som inte är försäkringsförmedlare?

En viktig fråga med anknytning till tillämpningsområdet och som, liksom vid införandet av försäkringsförmedlingslagen, bör belysas på ett övergripande sätt är omfattningen av möjligheten för en försäkringsdistributör att delegera arbetsuppgifter till någon annan (se prop. 2004/05:133 s. 52–54). Frågan har betydelse för både vad försäkringsdistributörer får göra i detta avseende, men även i förhållande till vilka uppgifter en uppdragstagare kan utföra utan att själv falla inom tillämpningsområdet för lagen om försäkringsdistribution.

Att distribuera försäkringar innefattar flera olika arbetsmoment, allt från att boka kundmöten och inhämta information till att analysera kundens försäkringsbehov och lämna förslag eller rekommendation till en försäkringslösning. Vissa arbetsuppgifter är av mer kvalificerad art och av direkt betydelse för vilket försäkringsskydd kunden får – andra är av mer administrativ natur. I vissa fall är arbetsuppgifterna av den arten att inte heller försäkringsdistributören har tillräcklig kompetens för att utföra dem. Som exempel i anslutning till skadeförsäkringar kan nämnas uppgifter i samband med riskbeskrivningar och skadehantering samt värderingsfrågor. Sådana uppgifter kan kräva brandingenjörskompetens eller annan teknisk kompetens. När det gäller vissa livförsäkringar vars värde är exponerade mot marknadsvolatilitet kan nämnas rekommendationer i förhållande till vilka finansiella instrument som försäkringens värde bör speglas mot. I dessa fall är en investeringsrådgivares expertis nödvändig för att kunden ska få lämpliga råd. En annan sak är att sådan senare verksamhet inte utgör försäkringsdistribution och därmed inte heller en verksamhet som distributören kan delegera inom ramen för sitt tillstånd för försäkringsdistribution (se avsnitt 6.3).

Inledningsvis bör nämnas att försäkringsdistributionsdirektivet inte kan anses hindra att en försäkringsdistributör delegerar vissa arbetsuppgifter till någon annan, utan att denne självständigt ska anses som försäkringsförmedlare i direktivets mening. En distributör måste självfallet kunna köpa specialistkunskap i form av teknisk kompetens när det behövs. Det ligger i kundens intresse att dessa arbetsuppgifter utförs av någon som är särskilt kunnig på området. Distribution av försäkringar inrymmer emellertid också arbetsmoment av mindre kvalificerat slag som en försäkringsdistributör bör kunna delegera till någon som inte är försäkringsförmedlare. Direktivets vida definition av försäkringsdistribution och kravet på att alla fysiska personer som direkt deltar i försäkringsdistribution ska uppfylla yrkeskraven, får dock anses innebära att utrymmet för att delegera arbetsuppgifter till någon som inte är försäkringsförmedlare allmänt sett är ganska begränsat. Vid bedömningen av var gränsen går är det viktigt att uppmärksamma att ett av huvudsyftena med direktivet är att förbättra skyddet för kunderna och se till att de betjänas av personer som uppfyller vissa yrkeskrav. Försäkringsdistributören tillhandahåller en kvalificerad tjänst och kunden har rätt att förvänta sig att den utförs av en kunnig person. Frågan gäller således i vilken utsträckning en kund ska behöva acceptera att i olika skeden vara hänvisad till en medhjälpare som i vart fall inte har den formella kompetens som är en förutsättning för att få verka som

försäkringsdistributör. Frågan får delvis, på samma sätt som gäller i fråga om t.ex. fastighetsmäklare, avgöras med ledning av kravet på god försäkringsdistributionsstandard (se avsnitt 9.1).

Det bör i sammanhanget slås fast att försäkringsdistributören själv ska vara med vid de inledande kontakterna med kunden då innehållet i distributionstjänsten diskuteras och kunden får den information som distributören är skyldig att lämna (se avsnitt 10). När det sedan gäller själva distributionsarbetet får det mest centrala och betydelsefulla momentet anses vara att ge kunden rådgivning om vilken försäkring som passar hans eller hennes önskemål eller behov. Denna uppgift får självfallet inte delegeras till någon som inte är försäkringsförmedlare. För att kunna ge kunden en sådan rekommendation måste distributören utreda och bedöma kundens önskemål och behov, ta fram och analysera olika försäkringslösningar samt välja ut en lösning som slutligen rekommenderas kunden. En extern medhjälpare bör kunna biträda distributören i dennes arbete med att utreda kundens önskemål och behov. Försäkringsdistributören måste dock gå igenom och kontrollera den utredning som medhjälparen har gjort och vid direkt kontakt med kunden förvissa sig om att utredningen är tillfredsställande. Det är också distributören själv som ska bedöma kundens försäkringsbehov.

När kundens önskemål och behov är utredda och bedömda bör medhjälparen kunna biträda distributören i dennes arbete med att ta fram olika försäkringslösningar. Försäkringsdistributören måste dock gå igenom och kontrollera den utredning som medhjälparen har gjort och förvissa sig om att den är tillfredsställande. Det är också distributören själv som ska analysera de olika försäkringslösningarna och välja ut den lösning som ska rekommenderas till kunden. Försäkringsdistributören ska också, om den tillhandahållit rådgivning, ange skälen för rekommendationen i direkt kontakt med kunden (se avsnitten 10.4.3 och 11.6.1).

Det finns även andra uppgifter som är mycket viktiga för försäkringstagarens skydd. En sådan uppgift är information till kunden om vad försäkringen omfattar och om försäkringsvillkoren i övrigt. Andra mycket viktiga uppgifter som närmast hör till skötseln av försäkringen är befordran och vidarebefordran av premieaviser och information om sista betalningsdag för premien, om den inte klart framgår, samt fortlöpande bevakning av försäkringsskyddet. Om dessa åtgärder inte utförs av distributören själv, ska han eller hon se till att det finns tillförlitliga rutiner för detta (se 7 kap. Finansinspektionens allmänna råd [FFFS 2005:1] om styrning och kontroll av finansiella företag).

När det gäller andra arbetsuppgifter, som inte är lika centrala för distributionen, kan det vara acceptabelt att uppgifterna delegeras till en medhjälpare som inte är försäkringsförmedlare. En generell förutsättning vid alla fall av delegation, dvs. även i de fall som berörts ovan, är att distributören bedömer att medhjälparen har tillräcklig kompetens för uppgiften. Distributören måste också ha kontroll över utförandet för att vid behov kunna ingripa. Det får inte överlåtas på medhjälparen att fatta beslut eller göra självständiga bedömningar i viktiga frågor. I kontakt-erna utåt ska det tydligt framgå att medhjälparen är just medhjälpare och inte den som utför eller ansvarar för distributionstjänsten eller någon del av denna.

Oavsett om försäkringsdistributören utför allt arbete själv eller delegerar någon uppgift till en extern medhjälpare är det försäkringsdistributören som är ansvarig för arbetets utförande (jfr resonemanget ovan angående gruppförträdare). Om en medhjälpare uppsåtligt eller av oaktsamhet vid arbetets utförande orsakar en kund eller någon annan skada, är distributören ansvarig för detta enligt vad som föreslås i avsnitt 9.10.

6.3 Förhållandet mellan tillämpningsområdet för försäkringsdistributionsdirektivet och lagen om värdepappersmarknaden

6.3.1 Bakgrund

Allmänt om gränsdragningsfrågan

Den nuvarande regleringen av försäkringsförmedlare i försäkringsförmedlingslagen utgör ett relativt begränsat regelverk i förhållande till den mycket varierande verksamhet som det tillämpas på. Även om gränsdragningsfrågorna ibland kan vara komplicerade, torde det i förhållande till majoriteten av de olika tjänster som försäkringsförmedlare i dag tillhandahåller, inte råda någon osäkerhet om i vad mån de omfattas av begreppet försäkringsförmedling eller inte. Bland de tjänster som omfattas ingår t.ex. allehanda råd avseende val av försäkringsgivare samt försäkringsavtal, förvaltningsform, ändring av förmånstagarförordnande, ändring och hantering av försäkringspremier, ändring av efterlevandeskydd och kompletterande riskförsäkringar, ändring av utbetalningstid och tidpunkten för utbetalning. Det nämnda gäller i förhållande till försäkringsavtal inom samtliga försäkringsklasser, dvs. såväl fondförsäkringar som traditionella försäkringar i form av t.ex. livförsäkringar med sparmoment (såsom livförsäkringar med traditionell förvaltning och depåförsäkringar). Sådan verksamhet kan i och för sig betraktas som finansiell rådgivning i vid bemärkelse, men tangerar inte tillämpningsområdet för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Den oklarhet som förekommit avseende förhållandet mellan försäkringsförmedlingslagen och lagen om värdepappersmarknaden kan beskrivas som frågan om till vilken grad försäkringsförmedlare och värdepappersinstitut, inom ramen för sina respektive rörelsetillstånd, får utföra tjänster som omfattas av ordalydelsen för det andra regelverkets tillämpningsområde. Ett av de tydligaste exemplen på denna gränsdragningsproblematik visar sig i fråga om huruvida försäkringsförmedlare och värdepappersinstitut får ge personliga rekommendationer till kunder avseende specifika finansiella instrument vars värde kopplats till en livförsäkring (här avses i första hand fondförsäkringar och depåförsäkringar). Detta förhållande har alltsedan försäkringsförmedlingsdirektivet genomförandes i svensk rätt och försäkringsförmedlingslagen trädde i kraft alltså varit delvis oklart. Det finns flera möjliga tolkningar vilka leder till olika resultat i såväl tillståndsfrågan som vid val av tillämpliga bestämmelser.

Att frågan om gränsdragningen med tiden kommit att bli allt mer aktuell beror i sin tur på den produktutveckling som skett på försäkringsmarknaden de senaste åren. Den utvecklingen kan sägas ha inletts med att fondförsäkringar blivit en allt viktigare sparform och har därefter gått mot försäkringsprodukter som avser att efterlikna direkta investeringar i andra typer av finansiella instrument, såsom bl.a. aktier och även s.k. strukturerade produkter (dvs. finansiella instrument vars värde i sin tur är exponerat mot andra tillgångar). Denna produktutveckling har lett till att allt fler presumtiva investerare kommit i kontakt med försäkringsförmedlare, vilket i sin tur beror på flera faktorer, till exempel att pensionsystemet numera innehåller försäkringskomponenter som förutsätter ett individuellt ansvarstagande för det egna pensionssparandet. Vidare har marknaden för indexobligationer expanderat med bl.a. försäkringsförmedlare som viktig distributionskanal. Den mindre komplicerade och kostsamma tillståndsprocessen och regelverket för försäkringsförmedlare samt möjligheten att binda försäkringstagare till längre avtalsförhållanden innefattandes kontinuerliga investeringar, än i förhållande till direkta placeringar i finansiella instrument genom t.ex. en värdepappersdepå, har bidragit till att försäkringslösningar kommit att rekommenderas allt oftare.

Det kan, som nämns ovan, konstateras att gränsdragningen av tillämpningsområdena för försäkringsförmedlingslagen och lagen om värdepappersmarknaden är av stor betydelse för vilken verksamhet som försäkringsförmedlare och värdepappersinstitut får driva. I förlängningen har detta även implikationer för räckvidden av den ansvarförsäkring som vissa ansvarsförsäkringsgivare erbjuder och som alla försäkringsförmedlare med eget tillstånd är skyldiga att teckna. För försäkringsföretagens rådgivningsverksamhet har gränsdragningsfrågan däremot inte hittills varit av direkt betydelse, eftersom endast försäkringsrörelselagen och lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningslagen) varit tillämplig på den verksamheten. Anledningen till detta är att försäkringsföretag är undantagna från tillämpningsområdet för både försäkringsförmedlingslagen och lagen om värdepappersmarknaden. Ett försäkringsföretag behöver med andra ord inte tillstånd enligt de lagarna för att utföra sådan verksamhet.

Tidigare förslag och praxis

Promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling

I juni 2014 publicerades departementspromemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22). Den promemorian innehåller bl.a. ett förslag om ett förtydligande i försäkringsförmedlingslagen avseende innebörden av begreppet försäkringsförmedling. Med försäkringsförmedling ska enligt det förtydligandet även avses att ge råd om hur kunden ska placera försäkringspremier i fråga om livförsäkring. Ett sådant förtydligande anges innebära en kodifiering av gällande rätt samt vara förenligt med försäkringsförmedlingsdirektivet, eftersom det i det direktivet förutsätts att en försäkringsförmedlare får bistå vid förvaltning av försäkringsavtal (artikel 2.3).

En ståndpunkt i den promemorian är att rekommendationer om placeringar i finansiella instrument inom försäkringsavtal ska anses utgöra

sådana råd om placering av försäkringspremier som omfattas av begreppet försäkringsförmedling. Motiveringen är i huvudsak att sådana rekommendationer endast avser ”indirekta placeringar” i finansiella instrument, eftersom det formellt är försäkringsföretaget som äger de finansiella instrumenten som försäkringens värde sedan exponeras mot. Försäkringsförmedlingslagen är då alltså enligt det som anges i den promemorian ensamt tillämplig när det gäller en rådgivares medverkan vid placeringen. På motsvarande sätt anges detta innebära ett hinder för värdepappersinstitut att medverka vid sådana placeringar, eftersom verksamheten utgör tillståndspliktig försäkringsförmedling.

I promemorian framhålls vidare att denna begränsning framgår, i fråga om investeringstjänsten investeringsrådgivning, av genomförandedirektivet till MiFID I (artikel 52). Enligt det direktivet innebär som nämns ovan investeringsrådgivning en personlig rekommendation till en person i egenskap av investerare eller presumtiv investerare. Rekommendationen ska avse att köpa, sälja, teckna sig för, byta, lösa in, behålla eller garantera ett speciellt finansiellt instrument eller att utnyttja eller inte utnyttja en rätt som ges genom ett visst finansiellt instrument eller att köpa, sälja, teckna sig för, byta eller lösa in ett finansiellt instrument. Denna definition utesluter enligt den promemorian således *indirekta placeringar* i finansiella instrument genom en livförsäkring.

I den promemorian framhålls även att en stor del av de ändringar som föreslås i det vid tidpunkten föreliggande förslaget till försäkringsdistributionsdirektiv syftar till att skapa ett likvärdigt kundskydd vid indirekta investeringar i finansiella instrument genom försäkringar, jämfört med motsvarande skydd vid direkta investeringar enligt MiFID II. Utgångspunkten för översynen av försäkringsförmedlingsdirektivet synes alltså enligt den promemorian vara att den rådgivning som ryms inom begreppet försäkringsförmedling även kan avse placeringar i finansiella instrument inom ramen för ett livförsäkringsavtal.

Möjligheten att tillhandahålla rådgivning avseende ett försäkringsavtal anges dock i den promemorian inte innebära att försäkringsförmedlaren får driva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden. I promemorian noteras att det leder till vissa begränsningar när det gäller hanteringen av vidarebefordran av order från kunder. Således gäller att försäkringsförmedlingslagen inte ger utrymme för att en försäkringsförmedlare ska få ta emot order från en kund eller ett försäkringsföretag och vidarebefordra en sådan order till ett värdepappersinstitut. Sådan orderhantering får nämligen bara utföras av företag som har tillstånd att driva värdepappersrörelse som omfattar investeringstjänsten mottagande och vidarebefordran av order. Försäkringsförmedlarens befattning med investeringar inom försäkringsavtal är därför, bortsett från själva rådgivningen, enligt den promemorian begränsad till att tillgodose kundens önskemål om dispositioner i försäkringen genom att förmedlaren hanterar detta gentemot försäkringsföretaget, som därefter får lägga orden hos ett värdepappersinstitut.

2013 års värdepappersmarknadsutredning

I januari 2015 redovisade 2013 års värdepappersmarknadsutredning sitt uppdrag i betänkandet Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR

(SOU 2015:2). Förslagen i betänkandet, i nu relevanta delar, omfattar de ändringar och tillägg i bl.a. lagen om värdepappersmarknaden, försäkringsförmedlingslagen och försäkringsrörelselagen som utredningen anser föranledda i anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II.

Utredning framhåller att den inte gör samma inskränkande tolkning av begreppet investeringsrådgivning som görs i samband med att definitionen av begreppet försäkringsförmedling behandlas i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling. Utredningen menar att även värdepappersinstitut bör få tillhandahålla investeringsrådgivning inom ramen för en livförsäkring. Utredningen framhåller att slutsatsen att definitionen av investeringsrådgivning utesluter rekommendationer om placeringar i finansiella instrument inom en livförsäkring, tycks baserad på en felaktig tolkning av vad som avses med en personlig rekommendation i genomförandedirektivet till MiFID I. Vid en placering inom ramen för en försäkring är det den försäkrade som får rekommendationen och försäkringsföretaget som formellt köper, säljer eller tecknar sig, och sådan rådgivning skulle med utgångspunkten i nämnda promemoria alltså inte omfattas av definitionen av investeringsrådgivning. Utredningen anmärker dock att det varken i MiFID I eller MiFID II finns något krav på att det ska vara samma person som får rekommendationen och som köper eller säljer det finansiella instrumentet för att rådet ska betraktas som investeringsrådgivning.

Enligt utredningens mening är definitionen av investeringsrådgivning tvärtom medvetet utformad för att täcka in även situationer när den som får rådet och den som genomför transaktionen är olika personer. I nämnda genomförandedirektiv anges t.ex. att den som tar emot rekommendationen kan göra det i egenskap av investerare eller ombud för en investerare. Detta anges också överensstämma med kommissionens uppfattning eftersom det på webbplatsen ”Your questions on MiFID” ställts just en fråga om huruvida den som lämnar råd om fonder inom ramen för en försäkring behöver tillstånd enligt MiFID I. På detta anges kommissionen svarat att det krävs sådant tillstånd om rådet avser specifika finansiella instrument. Därutöver inskränks begreppet investerare inte någonstans i MiFID II till att enbart avse direktinvesterar. Att sedan andra aktörer än värdepappersinstitut (t.ex. försäkringsföretag och försäkringsförmedlare) kan ägna sig åt rådgivning följer enligt utredningen av undantagen i MiFID II och vad som inryms i respektive företagstyps tillstånd.

Finansinspektionen och domstolspraxis

Det lagstöd som i första hand anförts för att försäkringsförmedlare ska få ge personliga rekommendationer om placeringar i finansiella instrument inom en livförsäkring är en relativt extensiv tolkning av delar av försäkringsförmedlingsdirektivets och försäkringsförmedlingslagens definition av försäkringsförmedling, dvs. räckvidden av ”att bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal”. Även det som anges i förarbetena till försäkringsförmedlingslagen om att försäkringsförmedling omfattar rådgivning om lämpliga dispositioner inom ramen för ett redan slutet försäkringsavtal har tagits som intäkt för den slutsatsen (prop.

2004/05:133 s. 48). Den tolkningen får även efterhand anses vunnit viss stadga på marknaden för finansiell rådgivning.

Den nämnda osäkerheten kring regleringen har även föranlett Finansinspektionen att avstå från ingripanden, vilket i sig ytterligare befäst rättsläget. Myndigheten uppdrog i juni 2010 åt en extern utredare att analysera bl.a. denna gränsdragningsfråga avseende försäkringsförmedlares verksamhet (se Fredric Korlings rapport till Finansinspektionen, 2011-01-17). En av slutsatserna i rapporten var att rättsläget framstod som oklart och att inspektionen därför, med hänvisning till den s.k. försiktighetsprincipen, föreslogs avstå från krav på tillstånd för värdepappersrörelse i dessa situationer. Finansinspektionens praxis har även vissa pragmatiska bevekelsegrunder. Inspektionen uppmärksammade nämligen ett problem med att försäkringsförmedlare använde sig av begreppet marknadsföring av finansiella instrument (dvs. rekommendationer som inte uppfyller rekvisiten för investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden) och därigenom kringgick de regelverk som införts för att skydda konsumenterna (se Tillsynsrapport 2010 – Finansinspektionen, s. 27 f.). Finansinspektionen intog därför ståndpunkten att sådan verksamhet var underkastad försäkringsförmedlingsregelverket. Risken fanns annars att den verksamheten fick anses vara helt oreglerad eftersom marknadsföring av finansiella instrument inte bedömts tillståndspliktig enligt MiFID och lagen om värdepappersmarknaden. Syftet med ställningstagande var alltså att förhindra kringgåenden och att därigenom stärka konsumentskyddet. Inspektionen har dock på senare tid ändrat sitt tidigare ställningstagande i gränsdragningsfrågan och anser numer att rekommendationer om finansiella instrument inom en livförsäkring utgör investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden (se remissvar avseende utredningens förslag nedan).

Gränsdragningsfrågan har vidare varit föremål för svenska domstolsavgöranden och även flera ärenden i Allmänna reklamationsnämnden. En gemensam nämnare för dessa fall har varit att de avsett ersättning till kunder från försäkringsförmedlars obligatoriska ansvarsförsäkring på grund av skadeståndsanspråk i anledning av rekommendationer om finansiella instrument vars värde kopplats till livförsäkringslösningar. En av grundförutsättningarna för att erhålla ansvarsförsäkringsersättning är dock att den verksamhet som orsakat skadan definitionsmässigt utgör försäkringsförmedling. Det har att göra med att försäkringsförmedlars obligatoriska ansvarsförsäkring endast täcker ”försäkringsförmedling”. Frågan om räckvidden av det rörelserättsliga begreppet försäkringsförmedling är således indirekt avgörande även civilrättsligt i dessa fall för om kunden, vid vårdslös rådgivning, kan tillgodogöra sig skadestånd ur försäkringsförmedlars ansvarsförsäkring.

Högsta domstolen meddelade i december 2015 prövningstillstånd i ett mål som avser just frågan om en sådan ansvarsförsäkrings räckvidd (T 2761-15). I målet i fråga hade en försäkringstagare yrkat ersättning från ett försäkringsföretag i anledning av vårdslös rådgivning som lämnats av en försäkringsförmedlare som haft sin ansvarsförsäkring hos försäkringsföretaget. Den förmedlade försäkringen utgjordes av en depåförsäkring till vilken knutits en strukturerad produkt (ett s.k. investeringscertifikat, vilket är ett finansiellt instrument), som på relativt kort tid

förlorat hela sitt värde. Båda underrätterna gick på försäkringstagarens linje och avgjorde, efter en noggrann genomgång och tolkning av försäkringsförmedlingsdirektivet och MiFID I, att rådgivningen fick anses utgöra försäkringsförmedling. Av betydelse för tingsrättens bedömning lades bl.a. vikt vid att frånvaron av ingripanden från Finansinspektionen fick anses ha gett kunden fog att tro att rådgivningen utgjort försäkringsförmedling. Högsta domstolen har i oktober 2016 beslutat att inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen om tolkningen av direktiven i denna del.

6.3.2 Klargörande i gränsdragningsfrågan

Promemorians förslag: Som försäkringsdistribution ska inte avses verksamhet som utgör värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:2) förslag avviker från promemorians förslag. Enligt den promemorians förslag ska försäkringsförmedling anses innefatta rådgivning avseende placeringar i finansiella instrument inom ramen för ett livförsäkringsavtal.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget, men invänder mot ståndpunkten att ett värdepappersinstitutets tillstånd att tillhandahålla investeringsrådgivning inte omfattar möjlighet att ge råd om placeringar i finansiella instrument inom en livförsäkring. Vidare framhåller flera remissinstanser att det är av stor vikt att frågan om gränsdragningen mellan försäkringsförmedling och verksamhet som är tillståndspliktig enligt lagen om värdepappersmarknaden utreds ytterligare och blir tydlig. Enligt *Svenska försäkringsförmedlarnas förening* och *Max Matthiessen AB* bör de aktörer som lämnar råd om finansiella instrument även inom en livförsäkring anses utföra investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden och därför ha tillstånd för värdepappersrörelse enligt den lagen.

Utredningens förslag (SOU 2015:2) överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningens förslag avviker från promemorians förslag genom att enligt utredningens förslag ska försäkringsförmedling anses omfatta att lämna råd till konsumenter om placeringar i finansiella instrument inom ramen för ett försäkringsavtal.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Finansinspektionen* hänvisar till att myndigheten tidigare intagit ståndpunkten att tillstånd för försäkringsförmedling även omfattar rådgivning om finansiella instrument inom en försäkring. Det ställningstagande har enligt inspektionen bl.a. föranletts av att förmedlare kringgått regelverket genom att använda sig av begreppet ”marknadsföring” av finansiella instrument. Med hänsyn till bl.a. den utveckling av försäkringsförmedlarnas verksamhet som skett under senare år, anser dock Finansinspektionen att det finns anledning att omvärdera sitt tidigare ställningstagande. Inspektionen konstaterar att råd-

givning om placeringar i finansiella instrument inom ramen för en försäkring inryms i begreppen investeringsrådgivning och portföljförvaltning enligt MiFID II. Utredningens ställningstagande klargör därför, enligt Finansinspektionen, att sådan verksamhet är tillståndspliktig enligt lagen om värdepappersmarknaden och MiFID II. Detta innebär enligt Finansinspektionen att försäkringsförmedlare inte, i motsats till nu gällande svensk praxis och inspektionens tidigare ståndpunkt, kan ge råd ens om fondandelar inom ramen för tillståndet för försäkringsförmedling enligt försäkringsförmedlingslagen. För att få driva sådan verksamhet krävs således tillstånd för värdepappersrörelse, alternativt undantag från lagen om värdepappersmarknaden. *Konsumentverket* anser att försäkringsförmedlare som lämnar råd om finansiella instrument inom ramen för en konsuments försäkring bör anses utgöra investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden och att förmedlaren därför ska ha tillstånd enligt den lagen för att få utföra sådan rådgivning.

Skälen för promemorians förslag

Behovet av ett förtydligande

Det kan inledningsvis konstateras att det finns ett stort behov av att tydliggöra gränsdragningen mellan regelverket för försäkringstjänster och de regler som gäller för värdepappersrörelse – något som även efterfrågas av flera remissinstanser. Detta behov gör sig starkt gällande i förhållande till såväl Finansinspektionens tillsyn som marknadsaktörernas verksamhet och skyddet för deras kunder. Det finns i det sammanhanget anledning att, i likhet med *Finansinspektionen*, betona att den utveckling av försäkringsförmedlarnas verksamhet som skett under senare år överlag föranleder åtgärder för att stärka kundskyddet.

Behovet av ett klargörande i detta sammanhang bör dock bl.a. vägas mot att Högsta domstolen, som nämns ovan, i oktober 2016 beslutat att inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen (när det gäller tolkningen av vissa gränsdragningsfrågor mellan tillämpningsområdena för försäkringsförmedlingsdirektivet och MiFID I). Det kan i anledning av den rättsprocessen antas att viss vägledning kommer ges av EU-domstolen som även är tillämplig i fråga om tolkningen av hur försäkringsdistributionsdirektivet förhåller sig till MiFID II. Anledningen är att tillämpningsområdena för de två äldre direktiven i de delar som nu är aktuella i stora delar överensstämmer med de för de två sistnämnda direktiven. Mot den bakgrunden görs nu följande bedömning.

Det kan inte bortses från att EU-domstolens kommande avgörande innebär en rad begränsningar när det gäller det brådskande behovet av förtydliganden. För det första kommer det att ta en inte oansenlig tid innan EU-domstolen redovisar sitt ställningstagande. Det går för det andra inte att på förhand förutse hur långt det avgörandet kommer att tillgodose behovet av ett förtydligande. Det finns alltså inga garantier för att förhandsavgörandet ger svar med en önskvärd tydlighet på samtliga de frågor som behovet om förtydligande avser. Bland annat gäller det gränsdragningsfrågor i förhållande till andra investeringstjänster än investeringsrådgivning. För det tredje gäller som framgår ovan avgörandet i formell mening inte tolkningen av det direktiv som nu ska genomföras i svensk rätt, dvs. försäkringsdistributionsdirektivet. Det

finns visserligen som nämns ovan många likheter mellan direktiven och gränsdragningsfrågorna, men även vissa skillnader, som i sig kan tala för skilda tolkningar. Det finns således sammanfattningsvis en beaktansvärd risk för att relevanta frågor kommer kvarstå delvis obesvarade även efter det kommande förhandsavgörandet.

Det går inte heller att bortse från att EU-domstolens besked om tolkningen kan innebära mindre önskvärda effekter på den svenska marknaden för finansiell rådgivning. Den svenska försäkringsmarknaden omfattas i högre grad än marknaderna i många andra medlemsstater av produkter som i allt väsentligt avser att efterlikna direkt ägande av finansiella instrument (framför allt gäller det förekomsten av depåförsäkringar). Även om Sverige givetvis är bundet till EU-domstolens tolkning av försäkringsförmedlingsdirektivet, bör det i detta sammanhang framhållas att försäkringsdistributionsdirektivet i högre grad än försäkringsförmedlingsdirektivet utgör ett s.k. minimiharmoniseringsdirektiv. Det innebär att det i förhållande till försäkringsdistributionsdirektivet finns ett betydande utrymme för medlemsstaterna att införa nationella regler och att själva tolka dessa, oavsett vad EU-domstolen kommer fram till i förhållande till det som anges i försäkringsförmedlingsdirektivet.

Sammantaget får det kommande avgörandet om förhandsavgörande från EU-domstolen inte anses utgöra tillräckliga skäl för att avstå från att redan nu göra ett klagörande beträffande gränsdragningsfrågan och begreppet försäkringsdistribution. Det bör i stället betonas att det är av stor vikt att det nu görs ett tydligt ställningstagande som är väl avvägt, med hänsyn tagen till de olika förutsättningar och behov som finns på den svenska marknaden för finansiell rådgivning.

Allmänna utgångspunkter och bedömning

Det bör betonas att själva kärnan i gränsdragningsfrågan avser huruvida viss verksamhet omfattas av antingen försäkringsdistributionsdirektivet eller MiFID II eller om sådan verksamhet omfattas av båda direktivens och lagarnas tillämpningsområden. Av betydelse för den frågan är framför allt direktivens ordalydelse när det gäller tillämpningsområden och relevanta undantag. Även andra faktorer bör dock ges vikt vid bedömningen.

Det kan i och för sig argumenteras för att en bedömning av gränsdragningsfrågan inte borde vara särskilt komplicerad att göra. För den som inte närmare kommit i kontakt med frågan torde det framstå som en självklarhet att en försäkringsförmedlares verksamhet ska avse just försäkringar och inte t.ex. värdepappersrörelse, även i de fall försäkringsprodukterna utformats för att efterlikna ägande av finansiella instrument. Även om frågan är långt ifrån så enkel att avgöra, finns det anledning att ta denna initiala bedömning som utgångspunkt för vidare analys.

Ur ett strikt juridiskt perspektiv är som nämns ovan bedömningen mer komplicerad och erbjuder flera möjliga utfall, vilket inte minst framgår av de olika tolkningar som redovisas i tidigare lagstiftningsärenden och praxis från underrätterna. Anledningen till detta är att själva definitionen av vissa investeringstjänster, enligt bl.a. det som anges i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling, inte ska anses vara

uppfyllda om verksamheten bedrivs i förhållande till ett livförsäkringsavtal. Mot den bakgrunden föranleder klargörandet därför en utförlig redogörelse och motivering.

Det finns anledning att inledningsvis konstatera att såväl verksamhet som utgör försäkringsdistribution som tillhandahållande av investerings-tjänster i och för sig utgör tillståndspliktig verksamhet, men enligt olika regelverk. Det som framför allt talar för att en korsvis tillämpning av regelverken skulle vara möjlig, med innebörden att båda direktiven skulle vara tillämpliga på samma tjänster, är att det uttryckligen framgår av direktiven att försäkringar ofta erbjuds som alternativ eller substitut till investeringar direkt i finansiella instrument (skäl 56 till försäkringsdistributionsdirektivet och skäl 87 till MiFID II). Vidare bör nämnas att kundskyddsreglerna när det gäller tjänster i förhållande till de slag av försäkringar som nu är i fråga, dvs. försäkringsbaserade investeringsprodukter, i relativt hög grad anpassats till de som gäller vid investeringstjänster (jfr kapitel VI i försäkringsdistributionsdirektivet och kapitel II i avdelning II i MiFID II). Det kan i enlighet därmed påstås att direktiven uppmärksammat gränsdragningsfrågan och anpassat reglerna därefter. Detta skulle vidare kunna tas till intäkt för att tillåta ge direktiven en delvis överlappande tillämpning. Konsekvensen av en sådan tolkning som innebär en korsvis tillämpning blir att både försäkringsförmedlare och värdepappersinstitut, med tillstånd under ett av regelverken, då får tillhandahålla bl.a. personliga rekommendationer avseende finansiella instrument inom en livförsäkring (se vidare nedan).

De argument som hittills anförts i den frågan framstår dock inte som tillräckligt övertygande för att låta försäkringsförmedlare tillhandahålla vad som motsvarar investeringstjänster inom en livförsäkring. Detta mot bakgrund av syftena med respektive regelverk och med hänsyn till hur tillämpningsområdena där avgränsats, det följer i stället av själva systematiken i direktiven att de inte är avsedda att tillämpas korsvis.

För det första innehåller regelverken fortfarande i viss mån olika nivåer av såväl direkt som indirekt kundskydd, även om skillnaderna minskat betydligt i förhållande till vad som gällt enligt de tidigare EU-direktiven. Detta talar i sig för att avsikten inte varit att samma tjänster ska kunna tillhandahållas under de olika regelverken. Skillnader föreligger bl.a. i förhållande till regler av central betydelse såsom regleringen när det gäller mottagande av tredjepartsersättningar, rådgivning på oberoende grund och portföljförvaltning. Vidare innehåller de bestämmelser på lägre nivå som kompletterar regleringen i MiFID II mycket detaljerade bestämmelser som i stor utsträckning saknar motsvarighet i motsvarande reglering under försäkringsdistributionsdirektivet. Att försäkringar ofta erbjuds som alternativ eller substitut till investeringar direkt i finansiella instrument motiverar inte att tjänster som motsvarar varandra ska regleras delvis olika.

För det andra är det inte heller så att kundskyddsreglerna i försäkringsdistributionsdirektivet skulle vara utan betydelse om inte försäkringsförmedlare får tillhandahålla sådan verksamhet som gränsdragningsfrågan rör. Distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter aktualiserar nämligen långt ifrån alltid gränsdragningsfrågor mot regelverket på värdepappersmarknadsområdet. Tvärtom finns det en rad tjänster och produkter som oavsett tolkning helt klart faller inom be-

greppet försäkringsdistribution och där de skärpta reglerna avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter kommer utgöra ett viktigt inslag för ett ökat kundskydd. Bland dessa kan nämnas t.ex. marknadsföring och annan distribution av vissa livförsäkringar med traditionell förvaltning. Vidare utgör det försäkringsdistribution att ge rådgivning om färdigpaketerade försäkringsbaserade investeringsprodukter, vilka är exponerade mot fler än ett finansiellt instrument som kunden inte kan välja mellan. Sådana produkter är relativt vanliga på den europeiska livförsäkringsmarknaden och det kan antas att det bl.a. är just sådana produkter som de skärpta kraven i försäkringsdistributionsdirektivet är avsedda att träffa. Som en konsekvens av de delvis olika kraven i de båda direktiven kan det i och för sig finnas en risk att svenska försäkringsdistributörer i ökad omfattning kommer att börja distribuera sådana färdigpaketerade försäkringsbaserade investeringsprodukter, i syfte att undvika de strängare kraven i lagen om värdepappersmarknaden. Bland annat de regler som avser processen för produktgodkännande och distributionsstrategi torde dock i relativt stor utsträckning kunna hantera eventuella problem i förhållande till distributionen av sådana produkter (artikel 25). En försäkringsdistributör som utvecklar en färdigpaketerad försäkringsbaserad investeringsprodukt har helt andra möjligheter i den processen att fastställa t.ex. en lämplig målgrupp av slutkunder, än om försäkringsprodukten gör det möjligt för kunden att fritt välja vilket finansiellt instrument som försäkringen ska exponeras mot.

För det tredje framstår det som tydligt att försäkringsdistributionsdirektivet förutsätter att försäkringsdistribution ska kunna tillhandahållas vid sidan av investeringstjänster, eftersom det finns regler om korsförsäljning som tar sikte på den situation när en försäkringsprodukt tillhandahålls som underordnad en investeringstjänst (artikel 24.3). Vidare ska en försäkringsdistributör som tillhandahåller investeringsrådgivning i samband med en rekommendation om ett paket av kombinerade tjänster eller produkter bedöma huruvida hela det kombinerade paketet är lämpligt (artikel 30.1). De regler som anges i försäkringsdistributionsdirektivet i denna del förefaller inte som förenliga med tolkningen att vissa former av investeringstjänster i förhållande till en livförsäkring ingår i begreppet försäkringsdistribution. Någon korsförsäljning hade det ju i så fall inte varit fråga om.

För det fjärde bör det även i allmänhet framhållas att försäkringsavtalens indelning i försäkringsklasser till vilka bl.a. försäkringsförmedlares tillstånd är knutna, där mindre komplicerade livförsäkringsprodukter tillhör samma klass som mer avancerade, även fortsättningsvis motiverar något lägre instegskrav för försäkringsförmedlare än de som gäller för värdepappersinstitut (se vidare om olika slag av försäkringar nedan). Det medför bl.a. i korthet, om motsvarande förslag som i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling införs, att samtliga försäkringsdistributörer med tillstånd avseende livförsäkringar enligt 2 kap. 2 § försäkringsförmedlingslagen, får ge rekommendationer avseende såväl livförsäkringar med fastställt dödsfallsbelopp som depåförsäkringar och alla därtill kopplade finansiella instrument. De negativa konsekvenserna av den ordningen bör begränsas eftersom en mindre omfattande och kostsam tillståndprocess

samt ett mindre strängt regelverk, gör det möjligt för oseriösa aktörer att bedriva verksamhet som inte är långsiktig.

Ett tänkbart alternativ är givetvis att dela in försäkringsförmedlars tillstånd på ett annat sätt än efter försäkringsklasser, då närmast ett särskilt tillstånd kopplat till försäkringsbaserade investeringsprodukter, vilket i så fall skulle möjliggöra en mer utförlig differentiering av bl.a. instegskraven. En sådan lösning skulle emellertid vara komplicerad och mindre lämplig eftersom den sannolikt bl.a. skulle väcka nya gränsdragningsfrågor och även försvåra förutsättningarna för gränsöverskridande verksamhet.

Ståndpunkter och konsekvenser

Den bedömning som görs i denna promemoria innebär, i motsats till nu gällande svensk praxis i förhållande till begreppet försäkringsförmedling, att försäkringsförmedlare inte bör få tillhandahålla investeringstjänster i förhållande till livförsäkringar inom ramen för ett tillstånd för försäkringsdistribution. Som en konsekvens av det bör inte heller försäkringsföretagens motsvarande verksamhet anses omfattas av begreppet försäkringsdistribution (vad som i stället bör gälla behandlas i avsnitt 6.4).

För att försäkringsförmedlare ska få driva sådan verksamhet bör det således antingen krävas ett sidotillstånd för sådan verksamhet, ett tillstånd för värdepappersrörelse eller att något av undantagen i lagen om värdepappersmarknaden är tillämpligt på den tjänst som utförs. För försäkringsföretag gäller ett undantag från den lagen (2 kap. 5 § första stycket 4). Detta undantag följer direkt av MiFID (artikel 2.1 a i både MiFID I och MiFID II). För försäkringsförmedlare gäller i dag ett begränsat undantag i samma lag för sidoverksamhet i förhållande till vissa investeringstjänster vid förmedling av fondandelar (2 kap. 5 § första stycket 15). I denna promemoria föreslås vissa ändringar och begränsningar när det gäller det undantaget för sidoverksamhet (se avsnitt 7.3). Undantaget för försäkringsförmedlars sidoverksamhet i lagen om värdepappersmarknaden avser emellertid ett i MiFID för medlemsstaterna frivilligt undantag för viss verksamhet och det hänför sig alltså inte till något undantag i direktiven för försäkringsförmedling eller försäkringsdistribution (artikel 3 i både MiFID I och MiFID II, se prop. 2006/07:115 s. 340 f. och prop. 2016/17:162 s. 272 f.). Något generellt undantag från tillämpningsområdet för försäkringsförmedlare finns således inte i MiFID II och inte därför heller i lagen om värdepappersmarknaden (se nedan närmare om undantag). För att en försäkringsförmedlare ska få utföra t.ex. investeringsrådgivning inom ramen för en livförsäkring krävs därför enligt förslaget i denna promemoria tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden.

När det generella undantaget för försäkringsföretag och det begränsade undantaget för försäkringsmäklares sidoverksamhet infördes i den numera upphävda lagen (1991:981) om värdepappersrörelse (1 kap. 1 och 3 b §§), anfördes bl.a. att avsikten endast var att möjliggöra förmedling av fondandelar, vilka i förhållande till andra finansiella instrument typiskt sett ansågs som mindre riskfyllda (se prop. 1994/95:50 s. 94–96). Det kan dock konstateras att undantaget för försäkringsföretag utformades som ett generellt undantag i lagen. När det gäller undantaget

för försäkringsförmedlares sidoverksamhet avsågs enligt förarbetena endast förmedling av fondandelar vid sidan av en försäkring (och att förmedling av sådana andelar inom en försäkring rymdes inom tillståndet för den ordinarie försäkringsförmedlingen). Det kan argumenteras för att denna tidigare tolkning inte leder till några orimliga konsekvenser för kundskyddet när det kommer till fondandelar. Dessvärre leder den tolkningen dock till att rådgivning kring andra typer av finansiella instrument i en livförsäkring även legitimeras, eftersom det inte går att särskilja vissa finansiella instrument från andra när man väl intagit en sådan ståndpunkt om omfattningen av försäkringsförmedlingsbegreppet. Det får därför anses vara en mindre lämplig tolkning som riskerar att leda till mycket allvarliga följder för kunderna. Det består bl.a. i att försäkringsförmedlare får ge rekommendationer till kunder inom ett område som i många fall ligger utanför den verksamhet som deras yrkeskunskap avser.

Det kan dessutom, i enlighet med vad bl.a. *Finansinspektionen* framför, konstateras att en sådan tolkning av tillståndet för försäkringsförmedling blivit otidsenlig som en konsekvens av produktutvecklingen på försäkringsområdet. Utvecklingen har gått från vad som traditionellt sett har förståtts med försäkringsförmedling till att i hög grad inriktas mot rådgivning och förmedling av finansiella instrument. Liksom bl.a. *Max Matthiessen AB* anför kan det vidare konstateras att det primära i en rådgivningssituation som rör investeringar i finansiella instrument inom en livförsäkring ofta är rådgivningen kring de finansiella instrumenten. Inslaget av försäkring är med andra ord underordnat rådgivningen kring de finansiella instrumenten. Det är därför viktigt att se gränsdragningsfrågan även mot den bakgrunden.

Att själva försäkringen över huvud taget aktualiseras och berörs i samband med rådgivningen kring de finansiella instrumenten torde främst ha två syften. Beroende på investeringarnas förväntade avkastning kan ett försäkringsskal ibland ge upphov till en fördelaktig skattesituation, jämfört med ägande i t.ex. en värdepappersdepå, genom exempelvis schablonbeskattning. Den aspekten har emellertid minskat för åtminstone vissa kundkategorier genom att motsvarande beskattningsmodell numera även är möjlig genom ägande i ett investeringssparkonto. Därtill har försäkringsskalet, genom den tolkningen som bl.a. görs i promemorian *Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling*, gjort det möjligt för försäkringsförmedlare att ägna sig åt en verksamhet som de utan försäkringsinslaget inte skulle ha möjlighet att ägna sig åt. Sådana uppenbara kringgåenden för att få ägna sig åt värdepappersrörelse kan inte ha varit förutsedda ens med de nyare regelverken (dvs. försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II). Detta förefaller inte heller lämpligt ur ett kundskyddsperspektiv.

Från försäkringsförmedlarens perspektiv är det vidare i allmänhet rådgivningen om finansiella instrument, och inte försäkringsavtalet, som är det mest inkomstbringande. Detta eftersom ersättningen till försäkringsförmedlaren vanligtvis erhålls i form av provision som till störst del härrör från den som producerat det finansiella instrumentet (dvs. t.ex. den som utvecklat en strukturerad produkt). Det nämnda förhållandet kan inte anses ändras av betalningsmodeller som består i att ersättningen betalas av producenten till försäkringsföretaget och först därefter till försäkrings-

förmedlaren. Sammanfattningsvis kan det konstateras att ofta endast en mindre del av ersättningen egentligen avser förmedlingen av själva försäkringsavtalet.

Vidare har de finansiella instrument som erbjuds på marknaden också utvecklats. Även detta motiverar ställningstagandet att försäkringsförmedlare inte bör få tillhandahålla investeringstjänster i förhållande till livförsäkringar inom ramen för ett tillstånd för försäkringsdistribution. Det finns i dag betydligt fler finansiella instrument att välja mellan och många av dessa är både komplexa och riskfyllda. Mot bakgrund av de överväganden som gjordes när undantagen infördes och tolkades i den nu gällande lagstiftningen kan en sådan utveckling av vad som ryms inom ett tillstånd för försäkringsförmedling inte ha varit avsedd. Även av den anledningen finns det anledning att ändra på den nuvarande ordningen när det nya begreppet försäkringsdistribution införs i svensk rätt. En annan tolkning torde även stå i strid med försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II. Försäkringsdistributionsdirektivet är inte fullt ut utformat för sådan typ av verksamhet som utgör investeringstjänster. Inträdeskraven är som nämns ovan lägre, kundskyddsreglerna i viss mån mindre omfattande och de organisatoriska kraven inte desamma som i MiFID II.

Det kan sammanfattningsvis förutses att konsekvenserna av ståndpunkten i allmänhet innebär att den begränsar försäkringsförmedlars möjligheter att lämna sådana råd som det nu är fråga om inom ramen för sin ordinarie förmedlingsverksamhet. Det finns dock i sammanhanget anledning att, i enlighet med vad *Svenska försäkringsförmedlares förening* anför, framhålla möjligheten för förmedlare som bedriver den typen av verksamhet att göra det genom att t.ex. vara ett anknutet ombud till ett värdepappersinstitut. Med en sådan lösning blir också fler led (försäkringsföretag, värdepappersinstitut och förmedlare) involverade och det kan på så sätt säkerställas att en ändamålsenlig verksamhet i förhållande till kunder bedrivs.

Förhållandet mellan MiFID II, försäkringsdistributionsdirektivet och olika typer av livförsäkringar

Unionsrättsligt regleras distributionen av försäkringar genom försäkringsdistributionsdirektivet, åtskilt från försäkringsföretagens övriga försäkringsverksamhet (som regleras i Solvens II-direktivet). Investeringstjänster, såsom rekommendationer avseende finansiella instrument som uppfyller kriterierna för investeringsrådgivning, regleras däremot i MiFID II. Både försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II innehåller såväl direkta som indirekta kundskyddsregler i olika omfattning.

Förutom att investeringstjänster inom viss verksamhet, exempelvis försäkringsföretagens försäkringsverksamhet, uttryckligen är undantagna från tillämpningsområdet för MiFID II, framstår föremålet för tjänsten som avgörande för vilket regelverk som ska tillämpas (och därmed vilken nivå av skydd som ska gälla i förhållande till kunden). De aktuella direktiven saknar dock närmare vägledning för hur verksamhet som tillsynes faller inom ordalydelsen för båda direktivens tillämpningsområden ska regleras. Det finns därför skäl att översiktligt redogöra för

de olika försäkringar som kan beröras av den nu aktuella gränsdragningsfrågan.

Det kan inledningsvis konstateras att det inte förekommer någon legaldefinition av försäkringsavtal, vare sig inom unionsrätten eller i svensk rätt. Överhuvudtaget framstår den reglering och de många begrepp som omgärdar försäkringsmarknaden som både komplex och delvis överlappande. Exempelvis skiljer sig den svenska civilrättsliga indelningen av försäkringsavtal i personförsäkringar och skadeförsäkringar (enligt försäkringsavtalslagen) från den inom unionen harmoniserade försäkringsrörelserättsliga i olika försäkringsklasser (se bilaga I och II till Solvens II-direktivet). Definitionen av försäkringsbaserade investeringsprodukter enligt försäkringsdistributionsdirektivet och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter) (Priip-förordningen) har heller ingen självklar koppling till dessa två olika indelningar. Därtill kommer den rikliga flora av mer och mindre vedertagna produktamn som används av marknadsaktörerna för benämning av försäkringar med olika egenskaper.

I rörelserättsliga sammanhang delas dock som nämns ovan verksamhet in i förhållande till olika försäkringsklasser. Såväl en mindre komplicerad livförsäkring, där storleken på ersättning vid bl.a. försäkringsfall är bestämd på förhand, som sådana mer komplexa försäkringar, där värdet är exponerat mot marknadsvolatilitet, tillhör dock i huvudsak samma försäkringsklass (både försäkringar med fastställt dödsfallsbelopp och det som brukar kallas traditionellt förvaltade försäkringar samt depåförsäkringar anses vara s.k. traditionella försäkringar, i enlighet med Solvens II-direktivet (bilaga II klass I). Så har även indelningen genomförts i svensk rätt (se 2 kap. 2 § försäkringsförmedlingslagen och 2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen). I svensk lagstiftning förekommer vidare begreppet kapitalförsäkring endast i skatterättsliga sammanhang och definieras där som en livförsäkring som inte uppfyller villkoren för att beskattas som en pensionsförsäkring (58 kap. 2 § inkomstskattelagen [1999:1229]). Vidare föreslås i den nya lagen en annan innebörd av vilka försäkringar som ska anses som pensionsförsäkringar ur ett distributionsrättsligt perspektiv (se 1 kap. 10 § 17). På försäkringsmarknaden används däremot benämningen kapitalförsäkring i en ibland betydligt bredare kontext än i skattelagstiftningen. Till detta kommer att det för en kund, som inte har några djupare kunskaper inom försäkringsområdet, sannolikt även själva benämningen kapitalförsäkring kan vara missledande. Någon försäkring eller annan garanti mot risken att gå miste om det investerade kapitalet behöver det nämligen inte vara fråga om. Vidare kan värdet på både en kapitalförsäkring och en pensionsförsäkring vara exponerat mot marknadsvolatilitet. Från försäkringsdistributionsdirektivets definition av försäkringsbaserade investeringsprodukter undantas emellertid bl.a. pensionsförsäkringar, eftersom pensionsåtaganden sedan länge i hög grad ansett hänförligt till medlemsstaternas interna angelägenheter (artikel 2.1.17 c–e).

På försäkringsmarknaden förekommer i vart fall i huvudsak tre kategorier av livförsäkringar som kunder kan använda för sparandeändamål. De brukar benämnas traditionellt förvaltd livförsäkring, depåförsäkring

och fondförsäkring (varav fondförsäkring tillhör en egen försäkringsklass, dvs. Solvens II-direktivet bilaga II klass III).

Kännetecknande för en traditionellt förvaltd försäkring är att försäkringsgivaren garanterar försäkringstagaren en viss lägsta avkastning på inbetalda premier och kapital, från en viss ålder eller tidpunkt och under en viss ålder eller livsvarigt. Egenskaperna hos en sådan försäkring kan alltså liknas vid de hos en obligation. I en traditionellt förvaltd försäkring har försäkringstagaren mycket små eller ingen möjlighet att påverka placeringsinriktningen för premierna eller försäkringskapitalet. Det är med andra ord inte heller möjligt för försäkringstagaren att exponera försäkringen mot enskilda finansiella instrument. Det är vidare försäkringsgivaren som bär placeringsrisken för den del av försäkringskapitalet som garanterats (dvs. risken för att de underliggande tillgångarna minskar i värde). Utvecklingen av traditionellt förvaltd försäkringsprodukter har i och för sig gått mot lägre ställda garantier i det avseendet. Sammanfattningsvis innebär det att gränsdragningsproblematiken inte aktualiseras i förhållande till tjänster som lämnas i anslutning till livförsäkringar med traditionell förvaltning. Samtliga tjänster i förhållande till sådana produkter faller då inom ramen för begreppet försäkringsdistribution. I den mån det tillkommer en återbäring från en traditionellt förvaltd försäkring, som inte är en pensionsförsäkring, som är exponerad mot marknadsvolatilitet (dvs. varierar beroende på utfallet av försäkringsföretagets kapitalförvaltning) torde den utgöra en försäkringsbaserad investeringsprodukt.

Vid de produkter som på försäkringsmarknaden benämns depåförsäkring, är det däremot försäkringstagaren som själv bär placeringsrisken. Utbetalningarnas storlek bestäms i huvudsak av försäkringens värde, vilket motsvaras av värdeutvecklingen hos de finansiella instrument som försäkringstagaren valt ut. Kännetecknande för en depåförsäkring är att försäkringspremier och kapital får placeras i likvida medel och finansiella instrument (till skillnad från fondförsäkringar, som endast får exponeras mot fondandelar, men som i allt väsentligt annars liknar depåförsäkring, men alltså tillhör en annan försäkringsklass). Det är som nämns ovan försäkringstagaren själv som bestämmer vilka finansiella instrument som de inbetalda premierna eller kapitalet ska exponeras mot. Vilka finansiella instrument som kunden kan välja mellan bestäms av försäkringsföretaget. De finansiella instrumenten förvaras i sin tur i en värdepappersdepå som formellt ägs av försäkringsgivaren, men som försäkringstagaren i regel erhåller en fullmakt till för att möjliggöra ändringar i innehavet. Det är således möjligt att använda en depåförsäkringsprodukt för att efterlikna ett ägande i en värdepappersdepå, dvs. som ett "skal" för ett eller flera finansiella instrument (t.ex. ett investeringscertifikat). Vid sådana förhållanden bör det faktiska föremålet för de råd och rekommendationer som lämnas vara vägledande för valet av tillämpligt regelverk, inte att verksamheten i och för sig lämnas mot bakgrund av en livförsäkringslösning. I den mån råden utgör personliga rekommendationer som avser transaktioner i finansiella instrument, bör det enda tillämpliga regelverket vara lagen om värdepappersmarknaden. Marknadsföring och annan distribution som inte motsvarar investeringstjänster utgör däremot försäkringsdistribution.

Det är i sammanhanget viktigt att påpeka att det är personliga rekommendationer om finansiella instrument som idag utgör den tongivande delen av rådgivningen i samband med distribution av depå- och fondförsäkringar. Det beror på att kundens egentliga investering grundar sig i valet av finansiellt instrument. Rådgivningen gällande valet av försäkringsavtal, mot vilken det finansiella instrumentets värde kopplas, om sådan över huvud taget ges, får i de flesta fall anses vara av underordnad betydelse i detta avseende. Detsamma gäller i förhållande till portföljförvaltning av finansiella instrument inom motsvarande försäkringsprodukter. Med andra ord så bör den som utför investeringstjänster såsom investeringsrådgivning och portföljförvaltning i förhållande till depåförsäkringar och fondförsäkringar ha tillstånd för sådana investeringstjänster enligt lagen om värdepappersmarknaden, såvida inte verksamheten omfattas av ett uttryckligt undantag i den lagen. I den mån verksamhet som utgör försäkringsdistribution tillhandahålls i samband med investeringstjänster bör dock vissa regler i den nya lagen om försäkringsdistribution vara tillämpliga (se avsnitten 9.9 och 10.9 angående korsförsäljning).

Närmare om bedömning av definitioner i förhållande till tillämpningsområdet för respektive regelverk

Det kan konstateras att strukturen på hur tillämpningsområdet formuleras i försäkringsdistributionsdirektivet skiljer sig från den i MiFID II (artikel 1 i de båda direktiven). Att försäkringsdistributionsdirektivets tillämpningsområde är allmänt formulerat, medan MiFID II är betydligt mer specificerat, bör ges betydelse i den nu aktuella gränsdragningsfrågan. Det saknas skäl att ge begreppet försäkringsdistribution en sådan vid innebörd att det omfattar alla tänkbara tjänster vilka inte uppenbart faller utanför dess ordalydelse. Det förhållningssättet är en i Sverige sedan länge etablerad metod när det gäller att bedöma tillämpningsområdet för försäkringsförmedling (jfr avsnitt 6.2).

Försäkringsdistribution definieras i nu aktuellt avseende i direktivet (artikel 1.1) som:

verksamhet som består i att ge råd om, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av ett försäkringsavtal, eller att ingå ett sådant avtal, eller att bistå vid förvaltningen och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada [...].

Definitionen gör således inte någon skillnad mellan olika typer av försäkringar utan gäller samtliga försäkringsklasser.

I definitionen av investeringstjänster och investeringsverksamheter i MiFID II (artikel 4.1.2), hänvisas till avsnitt A i bilaga I till samma direktiv där nio investeringstjänster och investeringsverksamheter specificeras. I MiFID II (artikel 4.1.4) definieras investeringstjänsten investeringsrådgivning på följande sätt:

investeringsrådgivning: tillhandahållande av personliga rekommendationer till en kund på dennes begäran eller på värdepappersföretagets initiativ, i fråga om en eller flera transaktioner som avser finansiella instrument.

I den delegerade förordningen till MiFID II (artikel 9) anges följande i fråga om definitioner för tillämpning av direktivet.

Vid tillämpning av ”investeringsrådgivning” i artikel 4.1.4 i direktiv 2004/39/EG avses med personlig rekommendation en rekommendation till en person i dennes egenskap av investerare eller presumtiv investerare, eller i dennes egenskap av ombud för en investerare eller presumtiv investerare.

Rekommendationen skall presenteras som lämplig för personen i fråga eller vara baserad på en bedömning av den berörda personens omständigheter, och måste utgöra en rekommendation att vidta en av följande åtgärder:

- a) Att köpa, sälja, teckna sig för, byta, lösa in, behålla eller garantera ett speciellt finansiellt instrument.
- b) Att utnyttja eller inte utnyttja en rätt som ges genom ett visst finansiellt instrument att köpa, sälja, teckna sig för, byta eller lösa in ett finansiellt instrument.

En rekommendation är inte en personlig rekommendation om den enbart sänds ut via distributionskanaler eller till allmänheten.

Redan av definitionernas ordalydelse bör det således anses följa att personliga rekommendationer till en kund om att investera i ett specifikt finansiellt instrument även inom ramen för en livförsäkring bör utgöra investeringsrådgivning. Visserligen medför den breda definitionen av försäkringsdistribution att viss ekonomisk rådgivning i samband med tecknandet och upprätthållandet av ett försäkringsavtal kan anses ingå. En förmedlare kan till exempel ägna sig åt olika typer av verksamhet som i sig kan utgöra försäkringsdistribution men även vara delvis oreglerad, såsom juridisk rådgivning och marknadsföring (dvs. om den utförs utan anknytning till försäkringsdistributionen). Vidare torde en försäkringsförmedlare kunna ge vissa allmänna råd om lämplig allokering mellan tillgångsslag och annan allmän placeringsinriktning (mot t.ex. olika geografiska marknader). Det allmänt formulerade tillämpningsområdet medför dock att det går en tydlig gräns vid verksamhet som uttryckligen, och med en högre grad av detaljrikedom, utgör tillståndspliktig verksamhet enligt ett annat regelverk än försäkringsdistributionsdirektivet. Detta gäller särskilt i förhållande till regelverk med ett högre kundskydd. Med hänsyn till att MiFID II innehåller en mer specifik formulering av investeringstjänster – vilka omfattar bl.a. investeringsrådgivning och portföljförvaltning – samt en omfattande och detaljerad reglering, bör det i fråga om sådana tjänster anses utgöra en specialreglering i förhållande till försäkringsdistributionsdirektivet, vilken bör tillämpas framför det sistnämnda direktivets regler. Följaktligen bör lagen om värdepappersmarknaden vara att anse som speciallag i förhållande till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Sammanfattningsvis är slutsatsen, liksom *Finansinspektionens* och *Konsumentverkets* slutsatser, att försäkringsförmedlars verksamhet som består i att ge personliga rekommendationer avseende finansiella instrument och diskretionärt förvalta tillgångarna i en depå- eller fondförsäkring bör anses uppfylla kriterierna för investeringstjänsten investeringsrådgivning respektive portföljförvaltning. Detsamma bör även gälla i förhållande till motsvarande rådgivning och förvaltning inom ramen för Pensionsmyndighetens premiepension. Av det anförda följer att det bör krävas tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden för att utföra sådan verksamhet, om inte något av undantagen från tillståndsplikt i den lagen är tillämpligt. Vidare bör ett värdepappersinstitut inom ramen för

sitt tillstånd enligt den lagen få tillhandahålla sådana tjänster som tillståndet omfattar även inom ramen för en livförsäkring eller premiepensionen.

Som *Svenska försäkringsförmedlares förening* konstaterar är en fråga i anslutning till den nu aktuella gränsdragningsproblematiken den om vilka underliggande tillgångar som inte utgör finansiella instrument en försäkringsförmedlare får ge råd om (t.ex. onoterade aktier och obligationer, fastigheter och vissa råvaror). Underliggande tillgångar inom en försäkring som inte är finansiella instrument träffas nämligen inte av något annat regelverk än försäkringsdistributionsdirektivet och därmed även den nya lagen om försäkringsdistribution. Med andra ord finns det ingen speciallag som ska tillämpas före den nya lagen. I den delen finns det i och för sig ingen annan begränsning av underliggande investeringsalternativ än den som försäkringsföretagen sätter i förhållande till försäkringsprodukten. I anslutning till detta finns det dock återigen anledning att framhålla det ansvar som ligger på den som utvecklar en försäkringsprodukt och de bedömningar som en försäkringsdistributör ska göra i förhållande till bl.a. målgruppen. Dessa skyldigheter gör sig naturligtvis särskilt gällande när det rör sig om underliggande tillgångar som är komplicerade eller av mindre vanligt slag, oavsett om de utgör finansiella instrument eller inte. I det sammanhanget finns det även anledning att framhålla utvecklingen av den regelbildning som kan förväntas komma till stånd genom innebörden av god försäkringsdistributionsstandard.

Vidare är det lämpligt att göra, delvis i motsats till vad *Max Matthiessen AB* anför, samma bedömning som den som görs i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling när det gäller att en försäkringsförmedlare inte bör få ta emot och vidarebefordra order till andra än försäkringsföretag, eftersom ett sådant förfarande skulle utgöra värdepappersrörelse enligt investeringstjänsten mottagande och vidarebefordran av order i fråga om ett eller flera finansiella instrument (2 kap. 1 § 1). Ett motsvarande mottagande och vidarebefordran av order avseende finansiella instrument i en livförsäkring bör således inte anses vara värdepappersrörelse, under förutsättning att verksamheten endast omfattar vidarebefordran av kunders order till ett försäkringsföretag. Detta innebär dock i och för sig inte att bedömningen när det gäller vilket rörelsetillstånd som krävs bör göras utifrån vilka parter som ingår i verksamheten, utan i stället med grund i att en sådan typ av order följer avtalsinnehållet i en livförsäkring och som mottagaren (försäkringsföretaget) endast ska fullfölja i förhållande till ett värdepappersinstitut enligt det som anges i avtalet.

Det kan i sammanhanget noteras att försäkringsdistributionsdirektivet i viss mån innehåller särskilda regler för s.k. rena utförandeorder (artikel 30.3). För sådan verksamhet som försäkringsdistributörer utför bör, liksom för annan verksamhet som har en klar anknytning till försäkringsavtal men som inte omfattas av lagen om värdepappersmarknaden (t.ex. försäkringskunders dispositioner på digitala fondtorg, men även marknadsföring av finansiella instrument inom en livförsäkring), reglerna om försäkringsdistribution gälla.

En särskild fråga i anslutning till utförande av kunders dispositioner är förhållandet till försäkringsförmedlares förutsättningar att ta emot

kunders medel. I den delen kan det inledningsvis noteras att det utgör en naturlig del av försäkringsdistributionen att ta emot och vidarebefordra kunders försäkringspremier till försäkringsföretag. I det sammanhanget bör dock den begränsning framhållas som finns när en försäkringsförmedlare dessförinnan tillhandahållit investeringsrådgivning inom ramen för ett sidotillstånd. Enligt reglerna i MiFID är det en förutsättning för att medlemsstaterna ska få använda sig av det frivilliga undantag, som i gällande svensk rätt används för försäkringsförmedlare, att den som utför en investeringstjänst med stöd av det undantaget inte får inneha några kundmedel (artikel 3.1 första strecksatsen i MiFID I och artikel 3.1 a i MiFID II). Slutsatsen är därför att förutsättningarna för att hantera kundmedel är mer begränsade om försäkringsdistributionen föregåtts av sådan investeringsrådgivning enligt sidotillståndet (dvs. när det är fråga om korsförsäljning). I likhet med vad *Max Matthiessen AB* anför finns det anledning att göra bedömningen att konsekvensen blir att en försäkringsförmedlare som ägnar sig åt sådan verksamhet som utgör försäkringsdistribution i förhållande till fondandelar inom ramen för en fondförsäkring som huvudregel bör få ta emot medel och tillgångar för kunds räkning, men att denne inte får göra det om det sker i samband med investeringsrådgivning, om den rådgivningen utförs med stöd av tillstånd för sidoverksamhet.

Undantagen från tillämpningsområdet för MiFID II-regelverket

Med beaktande av den ovan redovisade ståndpunkten att MiFID II, och därmed lagen om värdepappersmarknaden, bör vara ensamt tillämplig på verksamhet som berörs av den nu aktuella gränsdragningsfrågan, finns det anledning att närmare beakta de undantag som kan tänkas aktualiseras i det regelverket.

I MiFID II anges ett antal undantag från direktivets tillämpningsområde (artikel 2). Vidare får medlemsstaterna välja att i nationell rätt införa ytterligare undantag om de förutsättningar som anges i direktivet är uppfyllda (artikel 3).

I detta sammanhang är särskilt några undantag av intresse (artikel 2.1 a, c och k). Direktivet ska inte tillämpas på följande företag eller personer.

- a) försäkringsföretag eller företag som bedriver sådan verksamhet avseende återförsäkring och retrocession som avses i direktiv 2009/138/EG när de bedriver sådan verksamhet som avses i det direktivet,

[...]

- c) personer som tillhandahåller investeringstjänster i de fall då tjänsten tillhandahålls tillfälligt i samband med annan yrkesmässig verksamhet som regleras av bestämmelser i lag eller annan författning eller etiska regler som avser yrkesverksamheten i fråga, vilka inte utesluter att tjänsten tillhandahålls,

[...]

- k) personer som tillhandahåller investeringsrådgivning inom ramen för annan professionell verksamhet som inte omfattas av detta direktiv, om ingen specifik ersättning lämnas för denna rådgivning,

[...]

Det kan först konstateras att det som nämns ovan finns ett undantag i MiFID II för försäkringsföretags försäkringsverksamhet (artikel 2.1 a). Eftersom försäkringsföretag uttryckligen bedömts stå under erforderlig kontroll inom ramen för andra regelverk och därmed särreglerats på annat sätt (skäl 27 till MiFID II), kan antas att motsvarande skäl inte ansetts göra sig gällande på försäkringsförmedlares försäkringsdistribution. Om försäkringsförmedlare hade ansetts vara föremål för en tillräcklig reglering i detta avseende hade dessa, likt försäkringsföretag, kunna undantagits genom ett motsvarande uttryckligt undantag i MiFID II eller försäkringsdistributionsdirektivet.

Det finns inte heller skäl att anse att försäkringsförmedlares verksamhet i denna del kan anses träffas av något av de ovan angivna mer allmänt hållna undantagen i MiFID II (artikel 2.1 c och k). I allmänhet tillhandahåller nämligen försäkringsförmedlare som är verksamma på det nu aktuella området investeringstjänster avseende finansiella instrument med viss regelbundenhet och erhåller också ersättning för investeringsrådgivningen, varför vare sig tillfällighetskravet (artikel 2.1 c) eller kravet att någon specifik ersättning inte lämnas (artikel 2.1 k) kan anses uppfyllt i de undantagen. Som nämns ovan bör den bedömningen inte påverkas av det förhållandet att ersättningen i vissa fall betalas av producenten av det finansiella instrumentet till försäkringsföretaget och först därefter till förmedlaren.

När det gäller möjlighet för medlemsstaterna att välja att införa ytterligare undantag enligt MiFID II (artikel 3), har som nämns ovan, Sverige valt att undanta försäkringsförmedlare som har tillstånd att som sidoverksamhet förmedla fondandelar (se 2 kap. 5 § första stycket 15 lagen om värdepappersmarknaden). Det svenska genomförandet omfattar således inte t.ex. investeringsrådgivning om andra typer av finansiella instrument. Motivet till det är bl.a. att personliga rekommendationer om fondandelar i allmänhet får anses mindre riskfyllda än sådana om t.ex. strukturerade produkter (se prop. 1994/95:50 s. 94–96).

Mot denna bakgrund finns det sammanfattningsvis anledning att göra bedömningen att undantagen i MiFID II, och därmed även i lagen om värdepappersmarknaden, inte i allmänhet bör vara tillämpliga när det gäller försäkringsförmedlare som driver verksamhet i form av investeringsrådgivning eller portföljförvaltning inom en livförsäkring.

Särskilt om korsvis tillämpning av regelverken

Förutom den omständigheten att de nu aktuella direktiven tar sikte på olika verksamheter – försäkringsdistribution respektive investeringstjänster – och att regelverken är avgränsade och anpassade för den ena eller andra typen av verksamhet, kan det även noteras att de tar sin utgångspunkt i att den sektorsvisa regleringen inte är korsvis tillämplig. Mot den bakgrunden finns det skäl att anse att direktiven inte bör vara tillämpliga samtidigt på en och samma tjänst.

Även om den nya lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden tar sikte på olika slags verksamheter, på sätt som anges ovan, visar förekomsten av de produkter och tjänster som finns på marknaden att det inte utesluter att en och samma aktör i och för sig kan önska driva verksamhet som omfattas av de båda lagarnas

respektive tillämpningsområde. Detta kan även ofta vara till fördel för kunderna, eftersom de då kan få sina samtliga behov av finansiella tjänster tillgodosedda samtidigt, av samma aktör. En annan sak är att det då ofta rör sig om två eller fler separata bedömningar med relativt lite gemensamt, som i sin tur ställer olika krav på rådgivarens kompetens. Först kundens val av lämpligt försäkringsavtal och därefter de finansiella instrument som passar kunden. En verksamhetsutövare måste i en sådan situation enligt förslaget i denna promemoria ha ett tillstånd för respektive verksamhet som drivs.

Det anförda kan alltså få till följd att regelverk som innehåller delvis olika krav kan behöva tillämpas under ett och samma kundmöte. En särskild fråga i det sammanhanget är att kunder delas in i olika kategorier enligt lagen om värdepappersmarknaden (professionell kund och icke-professionell kund, se 8 kap. 15–20 §§), på ett sätt som inte har någon direkt motsvarighet i försäkringsdistributionsregelverket. Detta innebär att det helt enkelt kan tillkomma administrativa pålagor för de aktörer som avser att tillhandahålla båda typer av verksamhet till sina kunder. Det kan dock inte bortses från att en motsatt tolkning, som innebär att aktuella regelverk bedöms vara korsvis tillämpliga och att tillståndet för försäkringsdistribution är tillräckligt, skulle öppna för kringgående av de strängare kraven i lagen om värdepappersmarknaden (s.k. regel-arbitrage). En person som önskar tillhandahålla kunder personliga rekommendationer om finansiella instrument skulle med andra ord kunna välja om han eller hon vill underkasta sig det strängare regelverket enligt lagen om värdepappersmarknaden, alternativt skaffa sig ett tillstånd som försäkringsförmedlare och ge samma rådgivning under det mindre rigorösa regelverket som gäller för den verksamheten. Detta skulle som nämns ovan skapa möjlighet för oseriösa aktörer att bedriva verksamhet som inte är långsiktig.

En tolkning som däremot innebär att endast försäkringsdistributionsdirektivet, och därmed den nya lagen om försäkringsdistribution, är tillämpligt på all rådgivning som lämnas om en livförsäkring, skulle det, på motsvarande sätt som anges i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling, leda till resultatet att värdepappersinstitut inte får lämna investeringsrådgivning i förhållande till finansiella instrument, om instrumentens värdeutveckling kopplas till en sådan försäkring. Något undantag för värdepappersinstitut finns nämligen inte i försäkringsdistributionsdirektivet. En sådan tolkning framstår dessutom som omotiverad och direkt felaktig mot bakgrund av att värdepappersinstitut är föremål för ett strängare och för investeringsrådgivning väl anpassat regelverk.

Enligt gällande rätt kan såväl juridiska som fysiska personer ansöka om tillstånd för att utöva försäkringsförmedling utifrån en relativt enkel och billig tillståndprocess. Förslagen i denna promemoria innebär i och för sig att den ordningen till viss del skärps, men det kommer även i fortsättningen att vara mindre komplicerat och kostsamt än att ansöka tillstånd för att driva värdepappersrörelse. Om försäkringsförmedlingsföretag med stöd av ett sådant enklare och billigare tillstånd kan tillhandahålla investeringsrådgivning avseende finansiella instrument inom en försäkring, medför det att kunder inte fullt ut tillförsäkras det direkta och indirekta kundskydd som regelverket i MiFID II erbjuder.

Om försäkringsförmedlares ansvarsförsäkring

I detta sammanhang finns det även anledning att notera att de oklarheter som funnits när det gäller försäkringsförmedlares rådgivning om placeringar i finansiella instrument inom en försäkring föranlett tvister mellan kunder och ansvarsförsäkringsgivare. Flertalet ansvarsförsäkringsgivare har påtalat att det för närvarande inte går att bedöma riskerna med den typen av verksamhet, varför de valt att inte erbjuda sådan ansvarsförsäkring. Det finns en potentiell försäkringsbrist i detta avseende som är allvarlig, eftersom ansvarsförsäkring är en förutsättning för att få tillstånd som försäkringsförmedlare. Försäkringsförmedlare är av central betydelse för försäkringsmarknadens funktion och det är viktigt att det finns förutsättningar att inleda sådan verksamhet. Även detta är något som i viss mån bör beaktas inom ramen för den nu aktuella gränsdragningsfrågan. Det kan i och för sig antas att ansvarsförsäkringsgivares aktuariella bedömningar av den försäkrade risken kommer att underlättas efter ett klagörande, oberoende av vilket ställningstagande som görs i den frågan.

Det kan alltså konstateras att det nu aktuella klagörandet i gränsdragningsfrågan kan komma att få ett direkt samband med den om ansvarsförsäkringens civilrättsliga räckvidd. I ställningstagandet ligger det därför en avvägning mellan flera olika intressen. Här framstår försäkringsförmedlarnas kunders intresse av att ansvarsförsäkringen ska ges en vid omfattning som särskilt beaktansvärd. Det bör dock framhållas att i princip samtliga livförsäkringsförmedlares ansvarsförsäkringar i sådant fall får täcka en högre risk, eftersom de även kommer anses täcka rådgivning om komplexa finansiella instrument, oavsett om förmedlaren faktiskt ägnar sig åt sådan verksamhet. Även detta är en oundviklig följd av den indelning i försäkringsklasser som nämns ovan, genom vilka både enklare och mer komplexa livförsäkringar tillhör samma klass. Det skulle i sin tur medföra att ansvarsförsäkringarna blir dyrare för det stora flertalet livförsäkringsförmedlare och att en sådan kostnad i förlängningen kan antas övervältras på kunderna. I likhet med det *Svenska försäkringsförmedlares förening* anför kan det även förutses att en annan ordning än den som föreslås i denna promemoria skulle riskera att framför allt påverka mindre aktörer negativt, genom att det inte längre skulle vara möjligt för dem att erhålla ansvarsförsäkring. Detta skulle drabba ett stort antal försäkringsdistributörer och i slutändan deras kunder.

Vidare är det inte möjligt att uppnå ett högt kundskydd sett isolerat till ansvarsförsäkringsfrågan, på något annat sätt än genom att göra en motsatt tolkning jämfört med den som görs i denna promemoria. Mot den bakgrunden talar dock övervägande skäl för att ett i allmänhet högre kundskydd uppnås genom att tillförsäkra kunderna att endast försäkringsförmedlare med sidotillstånd eller aktörer med tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden får tillhandahålla nu aktuella tjänster. Med andra ord motiverar inte det mer omfattande skydd som ansvarsförsäkringen skulle ge vid en motsatt ordning att varje försäkringsförmedlare med tillstånd inom aktuella försäkringsklasser får ge rekommendationer till kunder om finansiella instrument.

Det finns vidare anledning att göra följande bedömning när det gäller *Svensk Försäkrings* förslag att dela upp tillstånden för försäkrings-

förmedling respektive värdepappersrörelse, så att investeringsrådgivning inom en livförsäkring bara skulle få ske inom ramen för en ansvarsförsäkring för värdepappersrörelse. Svensk Försäkring menar att man därmed eventuellt skulle kunna undanta investeringsrådgivning om finansiella instrument från ansvarsförsäkringen för försäkringsförmedlingsverksamhet. Enligt Svensk Försäkring skulle en sådan lösning innebära en plikt för den som förmedlar försäkringar innehållande finansiella instrument att teckna ansvarsförsäkring avseende både försäkringsförmedling och värdepappersrörelse.

Det finns i och för sig anledning att se positivt på innebörden av den lösning som Svensk Försäkring föreslår, men bedömningen är att den inte är genomförbar, eftersom grundproblematiken beror på hur verksamheten de facto definieras i förhållande till tillämpningsområdena för de två regelverken. Om den nu aktuella verksamheten anses omfattas av begreppet försäkringsdistribution, kommer den obligatoriska ansvarsförsäkringen att behöva täcka all sådan verksamhet för att uppfylla de krav som ställs i försäkringsdistributionsdirektivet. Om rådgivningen däremot inte anses utgöra försäkringsdistribution, finns det ingen generell möjlighet att undvika kraven i regelverket på värdepappersmarknadsområdet när det gäller tillstånd och kapital m.m. När det sedan gäller det frivilla undantag som MiFID II (artikel 3) erbjuder, finns det dock anledning att göra bedömningen att en separat ansvarsförsäkring för den delen av verksamheten (dvs. investeringsrådgivningen inom ramen för sidotillstånd) även fortsättningsvis bör utgöra ett lämpligt skydd för att en försäkringsförmedlars skadeståndsskyldighet ska kunna fullgöras inom ramen för sådan verksamhet.

Det klagande som görs i den nu aktuella gränsdragningsfrågan i denna promemoria bör i förhållande till den obligatoriska ansvarsförsäkring för försäkringsdistribution alltså tolkas så att den inte omfattar försäkringsförmedlars investeringstjänster som tillhandahålls inom en livförsäkring. En konsekvens av bedömningen i denna del är att kunder som tillhandahållits investeringsrådgivning från en försäkringsförmedlare saknar skydd från försäkringsförmedlars obligatoriska ansvarsförsäkring, om rådgivningen varit oaktsam och orsakat skada. Kundskyddet i den delen ersätts dock av den separata ansvarsförsäkring som försäkringsförmedlare ska ha om de bedriver viss investeringsrådgivning enligt sidotillstånd. För andra investeringstjänster gäller det kapitalkrav som gäller för värdepappersinstitut. Om försäkringsförmedlaren i stället är anknuten till ett värdepappersinstitut, är det företaget solidariskt betalningsansvarigt för skadestånd som förmedlaren ska utge.

Om försäkringsförmedlaren varken har sidotillstånd, tillstånd för värdepappersrörelse eller är ett anknutet ombud saknas dock i princip skydd för kunden vid förmedlars insolvens. Detta kan leda till olyckliga situationer, men samtidigt kan det konstateras att kundskyddet inte kan utformas för att omfatta samtliga fall då en marknadsaktör utför verksamhet som inte omfattas av dess tillstånd. En annan sak är att försäkringsförmedlare i allmänhet har en skyldighet att tydligt ange för kunden när de råd och rekommendationer den lämnar inte omfattas av dess ansvarsförsäkring. Underlåtenhet att lämna sådan information utgör i sig ett avsteg från god försäkringsdistributionsstandard och om detta

resulterar i en skada för kunden, omfattas det i sin tur av den obligatoriska ansvarsförsäkringen.

6.4 Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som tillhandahåller investeringstjänster

6.4.1 Inledning

Försäkringsföretags och försäkringsförmedlares rådgivning avseende placeringar och investeringar regleras i dag i flera olika lagar. Den huvudsakliga regleringen av rådgivning avseende placeringar och investeringar finns dels i rådgivningslagen, dels i lagen om värdepappersmarknaden. Det bör dock i sammanhanget uppmärksammas att tjänster som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag tillhandahåller i sig kan innehålla moment av finansiell rådgivning, som även regleras i försäkringsförmedlingslagen och försäkringsrörelselagen. Den nya lag om försäkringsdistribution som föreslås i denna promemoria innebär nya och ytterligare regler i denna del.

I avsnitt 6.4 finns, när det gäller försäkringsföretag, förslag som endast indirekt är föranledda av genomförandet i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet. De förändringar som det direktivet innebär på rådgivningsområdet rör försäkringsdistribution och med den ståndpunkt som redovisas i avsnitt 6.3 innefattas inte investeringstjänster i sådan verksamhet.

6.4.2 Gällande rätt

Lagen om finansiell rådgivning till konsumenter

I rådgivningslagen finns dels civilrättsliga regler om rätt till skadestånd, reklamation och preskription, dels näringsrättsliga regler om hur rådgivningen ska bedrivas. Lagens näringsrättsliga reglering gäller dock inte värdepappersinstitut eller försäkringsförmedlare när de bedriver investeringsrådgivning avseende fondandelar med stöd av tillstånd för sidoverksamhet (3 a § respektive 4 och 5 §§). Skälet för det är att motsvarande och mer detaljerade näringsrättsliga regler finns i lagen om värdepappersmarknaden (för försäkringsförmedlarnas del genom hänvisning i försäkringsförmedlingslagen [5 kap. 4 §]). De näringsrättsliga reglerna i rådgivningslagen ska däremot tillämpas på den rådgivning som bedrivs inom ramen för försäkringsförmedlarnas ordinarie förmedlingsverksamhet. Även försäkringsföretag ska vid sin rådgivning följa samtliga regler i rådgivningslagen.

Rådgivningslagen är tillämplig på finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument och som omfattar placering av konsumentens tillgångar i finansiella instrument eller livförsäkringar med sparmoment (1 §). Begreppet finansiell rådgivning omfattar verksamhet som motsvarar investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden, men även vissa andra rekommendationer avseende sådana försäkringar och finansiella instrument. Avsaknaden av en legaldefinition av finansiell rådgivning innebär dock att det ibland kan vara

svårt att särskilja rådgivning från t.ex. marknadsföring och försäljning. Ur en konsuments perspektiv är det dock av väsentlig betydelse att kunna fastställa att det har varit fråga om just rådgivning, eftersom reglerna i rådgivningslagen annars inte är tillämpliga.

I rådgivningslagen ställs krav på hur näringsidkaren ska agera vid rådgivningen. Näringsidkaren ska se till att den personal som lämnar råd har tillräcklig kompetens, att rådgivningen dokumenteras och att dokumentationen lämnas ut till konsumenten (4 §). Näringsidkaren ska i sin rådgivning iakttä god rådgivningssed och med tillbörlig omsorg ta till vara konsumentens intressen samt anpassa rådgivningen efter konsumentens önskemål och behov (5 §). Näringsidkaren ska inte rekommendera andra lösningar än sådana som kan anses lämpliga för konsumenten och även avråda från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga.

I rådgivningslagens civilrättsliga bestämmelser finns regler om skadeståndsansvar, reklamation och preskription (6 och 7 §§). Om näringsidkaren uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakar konsumenten ren förmögenhetsskada kan näringsidkaren bli skyldig att ersätta skadan (6 §). I promemorian Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning (Ds 2017:13) föreslås vissa ändringar avseende skadeståndets bestämmande. Rådgivningslagens civilrättsliga regler är till skillnad från de näringsrättsliga tillämpliga även när värdepappersinstitut driver värdepappersrörelse och försäkringsförmedlare tillhandahåller investeringstjänster inom ramen för sidoverksamhet. Motsvarande civilrättsliga regler finns i försäkringsförmedlingslagen, men inte i lagen om värdepappersmarknaden.

Lagen om värdepappersmarknaden

Lagen om värdepappersmarknaden är tillämplig när värdepappersinstitut driver värdepappersrörelse (dvs. tillhandahåller investeringstjänster eller driver investeringsverksamhet). Försäkringsföretag är undantagna från den lagens tillämpningsområde (2 kap. 5 § första stycket 4).

För värdepappersinstitutens rådgivning gäller, som nämns ovan, inte rådgivningslagens näringsrättsliga bestämmelser. I stället ska lagen om värdepappersmarknaden tillämpas (se 8 kap.). Detsamma gäller när en försäkringsförmedlare utövar investeringstjänster som sidoverksamhet (5 kap. 4 § sista stycket). När MiFID II har genomförts i svensk rätt genom ändringar i lagen om värdepappersmarknaden kommer en del av de nuvarande reglerna att ändras och ytterligare regler att tillkomma (se prop. 2016/17:162).

Begreppen konsument och näringsidkare används inte i lagen om värdepappersmarknaden. I stället ska värdepappersinstitutet dela in kunderna i kategorierna professionella kunder och icke-professionella kunder. En konsument torde vanligtvis definieras som en icke-professionell kund, liksom de flesta företagskunder. Kundindelningen har betydelse för hur kundskyddsreglerna i lagen ska tillämpas.

Försäkringsrörelselagen

Den huvudsakliga regleringen av försäkringsföretagens verksamhet finns i försäkringsrörelselagen. När försäkringsdistributionsdirektivet har genomförts i svensk rätt genom den nya lagen om försäkringsdistribution som föreslås i denna promemoria kommer även den lagen att vara styrande för försäkringsföretagens verksamhet.

I försäkringsrörelselagen regleras försäkringsföretagens rörelse (4 kap.). Rörelsen ska drivas enligt god försäkringsstandard. Begreppet definieras inte i lagen, men tar sikte på ett kvalitativt mått på verksamheten. Begreppet omfattar ett försäkringsföretags hela verksamhet: intern styrning och kontroll, organisation och arbetsmetoder liksom extern verksamhet, såsom information, rådgivning och skadereglering. Några specifika bestämmelser som tar sikte på försäkringsföretagens rådgivning till sina kunder finns dock inte i försäkringsrörelselagen. Som nämns ovan gäller emellertid rådgivningslagen när ett försäkringsföretag lämnar finansiell rådgivning till konsumenter.

Lagen om försäkringsförmedling

För försäkringsförmedlares verksamhet gäller i dag försäkringsförmedlingslagen. En försäkringsförmedlare får ägna sig åt rådgivning dels inom ramen för den ordinarie försäkringsförmedlingsverksamheten, dels som sidoverksamhet (2 kap. 1 § och 5 kap. 1 §). För rådgivning inom ramen för den ordinarie förmedlingsverksamheten – dvs. råd om omdisponeringar inom en försäkring – har det enligt en med tiden utvecklade praxis inte ansetts finnas några begränsningar när det gäller olika slag av tillgångar som förmedlaren får lämna råd om, så länge rådgivningen ryms inom den förmedlingsverksamhet som tillståndet avser (se avsnitt 6.3). När det gäller rådgivning som sidoverksamhet får dock förmedlaren endast lämna investeringsråd om fondandelar.

I rådgivning inom ramen för både den ordinarie förmedlingsverksamheten och sidoverksamhet ska förmedlaren iaktta god försäkringsförmedlingssed och ta till vara kundens intressen (5 kap. 4 §). Förmedlaren ska också anpassa rådgivningen efter kundens behov och önskemål och rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Förmedlaren ska även avråda en kund från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till kundens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter. Det sistnämnda kravet är utformat efter förebild av rådgivningslagen (5 §). Det finns dock inget undantag i rådgivningslagen avseende de näringsrättsliga bestämmelserna för försäkringsförmedlares rådgivning inom den ordinarie verksamheten. Det innebär att på denna verksamhet ska rådgivningslagen i sin helhet tillämpas parallellt med försäkringsförmedlingslagen. Försäkringsförmedlingslagen innehåller även bestämmelser om skadestånd (5 kap. 7 och 8 §§). Även dessa har utformats efter förebild av bestämmelserna i rådgivningslagen och är parallellt tillämpliga med dem.

Försäkringsförmedlares investeringsrådgivning som sidoverksamhet (5 kap. 1 §) är dock som nämns ovan undantagen från rådgivningslagens näringsrättsliga bestämmelser. För den verksamheten gäller i stället kundskyddsbestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden i tillämpliga delar.

Sammantaget innebär detta i näringsrättsligt hänseende att för en försäkringsförmedlare gäller både försäkringsförmedlingslagen och rådgivningslagen för förmedlarens rådgivning inom ramen för den ordinarie verksamheten, och för förmedlarens investeringsrådgivning som sidoverksamhet gäller både försäkringsförmedlingslagen och lagen om värdepappersmarknaden. De civilrättsliga bestämmelserna i rådgivningslagen gäller i samtliga fall.

6.4.3 Tidigare förslag

Promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling

I promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling föreslås ändringar och tillägg i lagen om försäkringsförmedling. De förslagen lämnades innan MiFID II formellt antagits av Europaparlamentet och rådet och publicerats i Europeiska unionens officiella tidning (EUT). Förslagen utgår i stället från en vid den tidpunkten av Europaparlamentet och rådet antagen överenskommelse om MiFID II och avser i huvudsak att i svensk rätt genomföra en ändring i försäkringsförmedlingsdirektivet (se avsnitt 4.4). Vidare avsågs att klargöra gränsdragningsfrågan samt åtgärda vissa problem på den svenska försäkringsmarknaden.

Ändringen i försäkringsförmedlingsdirektivet innehöll inte några regler om provisionsbegränsningar, men däremot en möjlighet för medlemsstaterna att införa sådana. I den promemorian finns bl.a. ett förslag om att en försäkringsförmedlare inom ramen för försäkringsförmedling inte ska få ta emot och behålla provisioner eller annan liknande ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att förmedlaren uppfyller kraven att tillvarata kundens intressen.

2013 års värdepappersmarknadsutredning

Utredningens förslag, i för denna promemoria relevanta delar, avser de ändringar och tillägg i bl.a. lagen om värdepappersmarknaden, försäkringsförmedlingslagen och försäkringsrörelselagen som utredningen anser föranledda i anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II.

Bland utredningens förslag ingår lagändringar i respektive rörelseregleringar som innebär att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska följa centrala kundskyddsbestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden när de ger råd till konsumenter om placeringar i finansiella instrument (se avsnitt 4.4).

6.4.4 Tillämpliga regler när försäkringsförmedlare och försäkringsföretag tillhandahåller investeringstjänster

Promemorians förslag: Bestämmelserna om investeringstjänster i lagen om värdepappersmarknaden ska tillämpas när försäkringsförmedlare inom ramen för sin ordinarie verksamhet tillhandahåller investeringstjänster som gäller försäkringsbaserade investerings-

produkter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Försäkringsföretag som tillhandahåller investeringsrådgivning och portföljförvaltning som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska tillämpa de bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden som anges i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka åtgärder ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av bestämmelserna om investeringstjänster.

Promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedlings (Ds 2014:2) förslag överensstämmer i huvudsak med promemorians förslag när det gäller försäkringsförmedlares verksamhet enligt sidotillstånd. I den promemorian föreslås vidare att försäkringsförmedlares ordinarie verksamhet ska anses innefatta att ge råd till kunder om placeringar i finansiella instrument inom en livförsäkring.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Fondbolagens förening*, *Svenska Bankföreningen*, *Svenska Fondhandlareföreningen*, *Svensk Försäkring och Svenska försäkringsförmedlares förening* invänder mot bemyndigandet som innebär att närmare bestämmelser om otillåtna ersättningar ska meddelas genom myndighetsföreskrifter. *Fondbolagens förening* anser att reglerna för försäkringsförmedlare bör utformas mer likt dem i lagen om värdepappersmarknaden.

Utredningens förslag (SOU 2015:2) överensstämmer delvis med promemorians förslag. Utredningens förslag avviker från promemorians förslag genom att enligt utredningens förslag ska lagen om värdepappersmarknaden tillämpas när försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ger råd om placeringar i finansiella instrument till konsumenterna.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Finansinspektionen* instämmer i att reglerna om investeringsrådgivning bör tillämpas på den rådgivning om finansiella instrument som försäkringsföretag och försäkringsförmedlare ägnar sig åt. *Konsumentverket* instämmer i att reglerna om investeringsrådgivning i lagen om värdepappersmarknaden ska tillämpas på all rådgivningsverksamhet som försäkringsföretag och försäkringsförmedlare bedriver. *Svensk Försäkring* anser att likartade bestämmelser i och för sig bör gälla där risken för intressekonflikter är likartad och likheterna i verksamheterna motiverar det. Samma regler är dock enligt Svensk Försäkring endast motiverade i de fall försäkringsföretags och försäkringsförmedlares rådgivning innebär just investeringsrådgivning. Vidare anser Svensk Försäkring att det saknas en analys i förhållande till förslagets konsekvenser i förhållande till bl.a. tjänstepensionsförsäkringar.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsförmedlares ordinarie förmedlingsverksamhet

Som konstateras i avsnitt 6.3.2 innebär det ställningstagande som görs i denna promemoria när det gäller gränsdragningen mellan reglerna i

försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II att lagen om värdepappersmarknaden bör gälla som speciallag när en försäkringsförmedlare tillhandahåller investerings tjänster inom en livförsäkring. Det innebär således att en försäkringsförmedlare som huvudregel bör vara ett värdepappersinstitut för att få tillhandahålla sådana tjänster. I lagen om värdepappersmarknaden finns vidare undantag i vissa angivna situationer. Det finns därmed inte något behov av att införa några särskilda regler i lagen om försäkringsdistribution som ska gälla för försäkringsförmedlare som tillhandahåller sådana tjänster inom ramen för den ordinarie förmedlingen, eftersom ställningstagande innebär att lagen om värdepappersmarknaden gäller även i det fallet.

Försäkringsförmedlare som bedriver investeringsrådgivning enligt sidotillstånd

Förslagen i denna promemoria innebär vidare att när en försäkringsförmedlare tillhandahåller investeringsrådgivning om fondandelar inom ramen för en försäkring enligt ett sidotillstånd, ska lagen om värdepappersmarknaden gälla i tillämpliga delar. Det sistnämnda följer av de förutsättningar som enligt förslaget ska gälla vid tillämpningen av det frivilliga undantaget i MiFID II (artikel 3) och vad som i övrigt bör anses som nödvändigt för att säkerställa ett starkt kundskydd. Den närmare omfattningen av de regler som ska tillämpas och skälen för det redovisas i avsnitt 7.3.1 om försäkringsförmedlares sidoverksamhet. Detsamma gäller i förhållande till bemyndigande om föreskrifter på det området.

Försäkringsföretag som bedriver investeringsrådgivning och portföljförvaltning

En motsatt tolkning i den nu aktuella gränsdragningsfrågan skulle kunna leda till slutsatsen att den nya lagen om försäkringsdistribution bör vara tillämplig även när försäkringsföretag tillhandahåller investeringstjänster. Med beaktande av att reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet i hög grad är anpassade till den nivå på konsumentskydd som gäller enligt MiFID II, framstår det alternativet i och för sig inte som en direkt olämplig ordning. Det finns inte heller skäl att införa ett krav på särskilt tillstånd för försäkringsföretag i fråga om de tjänster som nu avses. När det gäller försäkringsföretag får kravet på kontroll även anses vara tillgodosett genom den prövning som Finansinspektionen gör av rörelsens omfattning vid ändring av bolagsordning (2 kap. 9 § försäkringsrörelselagen [jfr prop. 1994/95:50 s. 94]).

När det gäller försäkringsföretagens tillhandahållande av investeringstjänster, blir alltså följderna av ställningstagandet i gränsdragningsfrågan, att varken reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet eller i MiFID II är tillämpliga på sådan verksamhet. Som en konsekvens av detta bör inte heller de bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution eller i lagen om värdepappersmarknaden som i svensk rätt genomför de båda direktiven vara det. Utan någon ytterligare reglering i svensk rätt i den delen skulle alltså endast försäkringsrörelselagen och rådgivningslagen, i tillämpliga fall, även i fortsättningen reglera sådan verksamhet. Frågan är således om försäkringsföretagens verksamhet behöver regleras ytterligare

i svensk rätt. I denna promemoria görs bedömningen att det finns ett behov av sådan ytterligare reglering.

Utgångspunkten bör nämligen vara att lika regler ska gälla för alla investeringstjänster, oberoende av om det är värdepappersinstitut, försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som tillhandahåller tjänsterna till kunder. Av detta följer ett högt kundskydd och även konkurrensneutralitet, vilket överväger de negativa konsekvenserna i form av ökad regelbörda för försäkringsföretagen och den kostnad som det i slutändan kan antas medföra för kunderna.

Det innebär emellertid inte att reglerna om investeringsrådgivning i lagen om värdepappersmarknaden, som utredningen föreslår och *Konsumentverket* anför, bör tillämpas på alla råd om finansiella instrument till konsumenter som försäkringsföretag och försäkringsförmedlare lämnar. Eftersom utgångspunkten bör vara att lika regler ska gälla för lika tjänster, bör strävnan i stället vara att tillämpningsområdena ska vara desamma oberoende av vilken aktör som tillhandahåller tjänsterna. Genom att knyta skyldigheterna till begreppet råd uppnås inte en tillräcklig grad av tydlighet i det avseendet. Inte heller finns det tillräckliga skäl att begränsa tillämpningen till att endast avse tjänster som tillhandahålls till gruppen konsumenter.

Det bör med anledning av det som *Svensk Försäkring* anför påpekas att merparten av de materiella bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden som enligt utredningens förslag ska tillämpas av bl.a. försäkringsföretag, enligt förslaget i denna promemoria i stället får en motsvarighet i den nya lagen om försäkringsdistribution. Det finns i och för sig anledning att instämma i utredningens, *Finansinspektionens* och *Pensionsmyndighetens* bedömning att reglerna i lagen om värdepappersmarknaden i huvudsak bör göras tillämpliga på den rådgivning om finansiella instrument som bl.a. försäkringsföretag och försäkringsförmedlare ägnar sig åt. I dessa fall finns det dock skäl att, i likhet med *Svensk Försäkring*, göra bedömningen att exakt samma regler är motiverade bara i de fall verksamheten innebär att investeringstjänster utförs (såsom t.ex. investeringsrådgivning). Den något vidare omfattning som bl.a. *Konsumentverket* förespråkar skulle i och för sig leda till ett högt konsumentskydd. En sådan ordning skulle emellertid inte nödvändigtvis förenkla tillämpningen eller förbättra förutsägbarheten. Det framstår i stället som lämpligt att reglera försäkringsföretags utförande av investeringstjänster på motsvarande sätt som utförande av sådana tjänster regleras i lagen om värdepappersmarknaden. När ett försäkringsföretag å andra sidan utför sådan verksamhet som utgör försäkringsdistribution bör det enligt förslaget i denna promemoria ske i enlighet med de bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution som genomför försäkringsdistributionsdirektivet.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller detaljerade regler som ska gälla för alla råd om försäkring och annan försäkringsdistribution som inte utgör investeringstjänster. Enligt förslaget i denna promemoria ska de reglerna i huvudsak genomföras i svensk rätt genom motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Det innebär att man bör kunna utgå från den distinktion som görs ovan i den nu aktuella gränsdragningsfrågan, när man avgör vilka av kundskyddsregler i de aktuella lagarna som ett försäkringsföretag ska följa (se avsnitt 6.3.2).

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet bör således tillämpas på sådan verksamhet som utgör försäkringsdistribution, medan i viss mån andra regler bör gälla vid tillhandahållande av investeringstjänster. I sammanhanget bör påpekas att om man skulle införa ytterligare begrepp, t.ex. ”råd om placeringar i finansiella instrument” eller ”finansiell rådgivning”, riskerar det att försvåra en sådan ordning. I stället bör det tydligt anges att de berörda bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden gäller endast när försäkringsföretag utför investeringstjänster.

Det innebär sammanfattningsvis att det i den nya lagen om försäkringsdistribution bör anges att bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden ska tillämpas när försäkringsföretag tillhandahåller investeringstjänsterna investeringsrådgivning och portföljförvaltning inom vissa typer av försäkringar. De bestämmelserna bör således inte tillämpas om ett försäkringsföretag skulle tillhandahålla någon annan investeringstjänst än dessa två tjänster, även om detta enligt promemorians bedömning inte bör aktualiseras (se avsnitt 6.3.2). Frågan om huruvida det är möjligt för ett försäkringsföretag att tillhandahålla andra investeringstjänster är emellertid något som även måste avgöras bl.a. utifrån det förbud mot försäkringsfrämmande verksamhet som finns i försäkringsrörelselagen (4 kap. 4 §).

Vidare bör det i detta sammanhang noteras att endast en mindre del av den rådgivning som förekommer på försäkringsmarknaden omfattar tillhandahållande av investeringstjänsten investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden. Tjänstepensionsområdet är dock ett viktigt exempel där det förekommer investeringsrådgivning som inte utgör en obetydlig del av all den rådgivning som utförs. Det finns således anledning att framhålla bedömningen att rådgivning om försäkring är något annat än investeringsrådgivning och avser t.ex. vilken försäkring som passar en viss kund. I de sistnämnda fallen finns det inte anledning att tillämpa lagen om värdepappersmarknaden. Ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning om tjänstepensionsavtal bör alltså inte, som utredningen till viss del verkar föreslå, omfattas av de regler som gäller för investeringsrådgivning enligt den lagen. Så länge råden när det gäller ett sådant avtal inte avser rekommendationer om t.ex. specifika fondandelar, bör således de regler för försäkringsdistribution som föreslås i denna promemoria tillämpas. I det sammanhanget kan framhållas att förslaget att även försäkringsföretag och försäkringsförmedlare ska tillämpa bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden när de utför investeringstjänster bör få marginell betydelse i förhållande till marknaden för kollektivavtalade tjänstepensioner. Förhållandena på den delen av försäkringsmarknaden är sådan att den försäkrade till stor del själv väljer bland försäkringar och fondandelar som är konkurrensutsatta bl.a. när det gäller avgifter.

Det kan dock förutses att förslaget i denna promemoria kommer att kunna föranleda praktiska och administrativa svårigheter för försäkringsföretagen och försäkringsförmedlarna. Vid ett kundmöte som omfattar både försäkringsdistribution och investeringstjänster kommer, som nämns ovan, regelverk med delvis olika krav att behöva beaktas. En sådan kombination av tjänster kan ofta vara en förutsättning för att kunden sammantaget ska få komplett och fullgod rådgivning. Det ligger i sakens natur att om fondförsäkring väljs måste också fonder väljas. Vissa

kunder kan även välja depålösningar för sin pension, som alltså kan exponeras mot andra finansiella instrument än fondandelar. Även frågor om efterlevandeskydd, hälsoförklaringar, riskförsäkringar och sjukförsäkring aktualiseras. Som *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Svenska Bankföreningen* noterar skiljer sig i sådana fall bl.a. det sätt på vilket kunder kategoriseras. Enligt förslaget i denna promemoria kommer även strängare regler avseende tredjepartsersättningar att gälla vid den delen av kundmötet som avser investeringstjänster och det torde därför ibland kunna bli svårt att härleda om tredjepartsersättningen lämnas inom försäkringsdistributionen eller investeringstjänsten. Detta borde i sin tur kunna hanteras genom krav på kontroll och dokumentation av den verksamhet som bedrivs (se avsnitt 11.3).

Nämnda svårigheter motiverar i vart fall inte att andra regler bör gälla vid affärsmodeller som kombinerar försäkringsdistribution och investeringstjänster, i förhållande till det som enligt förslaget i denna promemoria annars kommer att gälla om endast investeringstjänster tillhandahålls. Det saknas bärande skäl till varför det skulle vara tillräckligt för en försäkringskund att få del av investeringstjänster enligt andra regler än de som gäller enligt regelverket på värdepappersmarknadsområdet. De praktiska och administrativa svårigheterna i denna del ska inte heller överdrivas, eftersom reglerna i flera avseenden är lika, och företagen torde även kunna begränsa gränsdragningsproblemen genom att välja tillämpa de strängare kraven på hela sin verksamhet. Vidare bör de regler i försäkringsdistributionsdirektivet som har sin motsvarighet i MiFID II, så långt det är möjligt, genomföras i den nya lagen om försäkringsdistribution på samma sätt som i lagen om värdepappersmarknaden (se avsnitt 11).

En särskild fråga är den om de regler som försäkringsföretag enligt förslaget i denna promemorias ska följa när de tillhandahåller investeringsrådgivning och portföljförvaltning bör anges i bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution eller endast genom hänvisningar i den lagen till lagen om värdepappersmarknaden. Det kan i sammanhanget noteras att det visserligen finnas ett värde i att de regler som gäller för försäkringsföretag i sin helhet finns samlade i en enda lag. Det kan dock konstateras att den lagstiftningsteknik som i regel används i den näringsrättsliga regleringen på finansmarknadsområdet innebär att hänvisningar används. På så sätt kommer bl.a. exakt samma bestämmelser att gälla och eventuella ändringar i de bestämmelser som anges i en hänvisning kan även bli direkt tillämpliga.

Sammanfattningsvis talar övervägande skäl för att den lagstiftningsteknik som vanligtvis används på detta område bör väljas även i detta fall. Mot den bakgrunden uppkommer emellertid även frågan om i vilken lag på försäkringsområdet som hänvisningarna bör föras in i. Alternativen i denna del står i första hand mellan försäkringsrörelselagen och den nya lagen om försäkringsdistribution. Det bör noteras att försäkringsrörelselagen i betydande omfattning avser näringsrättsliga regler som endast indirekt avser kundskyddet. Vidare är de kundskyddsregler som förekommer i den lagen allmänt hållna. Med hänsyn till den utpräglade karaktär av kundskyddsreglering som den nya lagen om försäkringsdistribution innebär enligt förslaget och att hänvisningarna sker till motsvarande regler i lagen om värdepappersmarknaden, bör de regler

som försäkringsföretag ska följa således anges i den nya lagen (genom hänvisningar till lagen om värdepappersmarknaden). Hänvisningarna bör dock inte omfatta föreskrifter som meddelats med stöd av de berörda bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden. Istället bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, med stöd av den nya lagen om försäkringsdistribution, få meddela föreskrifter om vilka åtgärder ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav som gäller när det utför investeringstjänster. Det kan ske genom att försäkringsföretag i tillämpliga delar inkluderas i redan befintliga föreskrifter. Eller så upprättas nya föreskrifter som bara inriktas mot försäkringsföretagens investeringstjänster. Om föreskrifter meddelas med stöd av ett sådant särskilt bemyndigande bör det underlätta en ändamålsenlig tillämpning av bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden för försäkringsföretag (jfr 7 kap. 3 § och 13 kap. 1 § 18 lagen om värdepappersfonder). Oavsett vilken föreskriftsteknik som används bör föreskrifterna dock i allt väsentligt motsvara de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen om värdepappersmarknaden, men även i tillämpliga delar innehålla eventuella regler i bl.a. den delegerade förordningen till MiFID II som är direkt tillämpliga för värdepappersinstitut när de utför investeringstjänster. I föreskrifterna bör det dock, vid behov, kunna göras sådana anpassningar som föranledas av att det är fråga om att regler som är utformade för värdepappersinstitut som ska tillämpas av försäkringsföretag.

Svensk Försäkring framför att rörelsereglering som gäller för försäkringsföretag, enligt Solvens II-direktivet eller för den delen försäkringsdistributionsdirektivet, gör det olämpligt att införa en särreglering av det som ska gälla när försäkringsföretag och försäkringsförmedlare utför investeringsrådgivning. Försäkringsdistributionsdirektivet är emellertid ett minimiharmoniseringsdirektiv. Det innebär att det inte finns något hinder mot att reglera försäkringsdistributörernas verksamhet i skärpande riktning och i svensk rätt införa ytterligare eller strängare krav. Det är i detta fall även lämpligt att så sker bl.a. mot bakgrund av målsättningen om en likartad reglering på marknaden för finansiell rådgivning. Förslaget i denna promemoria innebär att det regelverk som försäkringsföretag ska tillämpa blir mer omfattande och strängare enligt den nya lagen om försäkringsdistribution, inte att tillämpningsområdet för lagen om värdepappersmarknaden utvidgas. Det följer bl.a. av att försäkringsföretag inte behöver något särskilt tillstånd för att tillhandahålla investeringstjänster. Inte heller kommer t.ex. de sanktioner som enligt lagen om värdepappersmarknaden ska påföras vid överträdelser av den lagen att bli aktuella om ett försäkringsföretag skulle göra sig skyldigt till en överträdelse av bestämmelser i den lagen. Den verksamhet som försäkringsföretag bedriver kommer således även i fortsättningen att regleras i försäkringsrörelselagen och, enligt förslaget i denna promemoria, även i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Förhållande till reglerna i rådgivningslagen

Både försäkringsförmedlare som är värdepappersinstitut och försäkringsförmedlare som tillhandahåller investeringsrådgivning enligt tillstånd för sidoverksamhet är enligt gällande rätt undantagna från de näringsrättsliga

bestämmelserna i rådgivningslagen (3 a §). Det finns inte något som motiverar en ändring i det avseendet.

Den parallella reglering som rådgivningslagen även i fortsättningen i viss mån kommer att innebära för försäkringsförmedlars och försäkringsföretags rådgivning avseende vissa försäkringar förutses emellertid inte leda till några nämnvärda problem. De krav som anges i de förhållandevis allmänt hållna näringsrättsliga regler som finns i rådgivningslagen bör anses vara uppfyllda om ett försäkringsföretag följer de mer detaljerade bestämmelserna i den nya lagen om försäkringsdistribution (och de regler som hänvisar till bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden). Detsamma bör gälla i förhållande till försäkringsförmedlarnas försäkringsdistribution vid sidan av eventuellt sidotillstånd. En annan sak är att rådgivningslagens civilrättsliga reglering kan ha ett delvis annat innehåll och bör ges en annan tolkning än den som enligt förslaget i denna promemoria ska gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. En anledning till det är rådgivningslagens karaktär av utpräglad konsumentskyddslagstiftning. Kundens befogade uppfattning om karaktären av den tjänst som tillhandahålls kan t.ex. ges en annan betydelse i det sammanhanget. Det bör däremot vara uteslutet i bedömningen av det tillståndspliktiga området enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Mot den bakgrunden finns det anledning att göra bedömningen att förslaget i denna promemoria inte medför något behov av ändringar i rådgivningslagen. Detta gäller även i förhållande till de förslag till ändringar som föreslås i rådgivningslagens skadeståndsbestämmelse enligt promemorian Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning (Ds 2017:13).

7 Tillstånd och registrering

7.1 Försäkringsförmedling

7.1.1 Tillstånds- och registreringsplikt

Promemorians förslag: Bestämmelserna om tillstånds- och registreringsplikt för försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling förs över i huvudsak oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

I den nya lagen tas det in en bestämmelse om att Finansinspektionen inom tre månader från det att en fullständig ansökan om tillstånd har lämnats in ska underrätta försäkringsförmedlaren om sitt beslut i tillståndsfrågan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en ansökan om tillstånd och en anmälan om registrering ska innehålla.

Skälen för promemorians förslag

Gällande rätt

Försäkringsförmedling får enligt huvudregeln i lagen om försäkringsförmedling utövas bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd fås ges till en svensk fysisk eller juridisk person (2 kap. 1 § första stycket). Tillståndet kan omfatta alla slag av försäkringar, men det kan även begränsas till kategorierna livförsäkring eller skadeförsäkring eller till att avse en eller flera s.k. försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser (2 kap. 2 §). Den som har fått tillstånd ska registreras hos Bolagsverket (2 kap. 3 § första stycket). En försäkringsförmedlare får inte påbörja sin verksamhet förrän registrering har skett (2 kap. 3 § tredje stycket). För närvarande har drygt 1 100 svenska fysiska och juridiska personer tillstånd av Finansinspektionen för försäkringsförmedling (uppgift från Bolagsverket i mars 2017).

För anknutna försäkringsförmedlare gäller inte kravet på tillstånd. I stället ska det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om försäkringsförmedling anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket (2 kap. 4 §). Försäkringsföretaget får bara anmäla sådana förmedlare som uppfyller de krav som ställs för tillstånd till försäkringsförmedling. I anmälan ska – med de begränsningar som gäller för tillståndspliktig verksamhet – omfattningen av förmedlingsverksamheten anges. Inte heller en anknuten försäkringsförmedlare får påbörja sin verksamhet förrän registrering har skett. För närvarande finns knappt 1 500 anknutna försäkringsförmedlare i Bolagsverkets register (uppgift från Bolagsverket i mars 2017). Det rör sig bl.a. om ett stort antal banker och bilåterförsäljare. Majoriteten av de anknutna försäkringsförmedlarna är registrerade inom någon skadeförsäkringsklass.

Anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer är inte skyldiga att ha tillstånd eller vara registrerade, vare sig den juridiska personen är en anknuten eller icke anknuten förmedlare. Enligt Finansinspektionens företagsregister har de tillståndspliktiga försäkringsförmedlarna för närvarande knappt 3 600 anställda som förmedlar försäkringar (uppgift från Finansinspektionens institutsregister i mars 2017). Det innebär att många av försäkringsförmedlarna endast har ett fåtal anställda eller saknar anställda, dvs. utövar verksamheten själva.

Lagen om försäkringsförmedling innehåller en definition av uttrycket anknuten försäkringsförmedlare. Med en sådan förmedlare avses en svensk fysisk eller juridisk person som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden (1 kap. 10 § 1 a). Som anknuten försäkringsförmedlare avses även den som utövar försäkringsförmedling vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter. Detta gäller under förutsättning att försäkringsprodukterna utgör ett komplement till varor som levereras eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för denna huvudsakliga yrkesverksamhet och avtalet innebär att försäkrings-

företaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden (1 kap. 10 § 1 b).

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet kan en försäkringsförmedlare vara såväl en fysisk som juridisk person. I direktivet (artikel 3) behandlas frågan om registrering av försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet, där det bl.a. anges att en förmedlare ska registreras i sin hemmedlemsstat av en behörig myndighet. I direktivet finns regler om behöriga myndigheter (artikel 12). Försäkringsföretag och deras anställda omfattas inte av direktivets krav på registrering (artikel 3.1 andra stycket).

När det gäller juridiska personer är det den juridiska personen som ska registreras. I direktivet anges att kravet på registrering inte behöver tillämpas på alla fysiska personer som arbetar hos en försäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet och som utövar försäkringsdistribution (artikel 3.1 sjunde stycket). Däremot ska i registret anges namnen på de fysiska personer i ledningen vid försäkringsdistributören som ansvarar för försäkringsdistributionen (artikel 3.1 åttonde stycket).

Direktivet öppnar en möjlighet för medlemsstaterna att föreskriva att försäkringsföretag, förmedlare och andra organ får samarbeta med de behöriga myndigheterna vid registrering av försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet och vid tillämpning av de yrkeskrav och krav på organisation som gäller enligt direktivet (artikel 3.1 tredje stycket). I synnerhet får försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet registreras av ett försäkringsföretag, en försäkringsförmedlare, eller av en sammanslutning av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som står under tillsyn av en behörig myndighet (artikel 3.1 fjärde stycket).

En försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet får agera på ett försäkringsföretags eller på en annan förmedlares ansvar (artikel 3.1 femte stycket). I sådant fall får medlemsstaten föreskriva att försäkringsföretaget eller den andra förmedlaren ska ansvara för att försäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet uppfyller villkoren för registrering. Medlemsstaterna får även föreskriva att försäkringsföretaget eller den andra förmedlaren registrerar den som agerar på dess ansvar (artikel 3.1 sjätte stycket).

Genomförande i svensk rätt

Enligt lagen om försäkringsförmedling är det en förutsättning för att få utöva försäkringsförmedling att försäkringsförmedlaren är registrerad. Eftersom det i försäkringsdistributionsdirektivet ställs upp motsvarande krav bör den nya lagen om försäkringsdistribution innehålla bestämmelser om tillstånds- och registreringsplikt för den som ska distribuera försäkringar. I sammanhanget bör nämnas det krav i direktivet om att medlemsstaterna ska se till att ansökningar från förmedlare om

registrering behandlas inom tre månader från det att en fullständig ansökan lämnats in (artikel 3.5). En motsvarande bestämmelse bör tas in i den nya lagen.

För att kunna bli registrerad måste ett antal olika krav vara uppfyllda. Förutsättningarna för tillstånd och registrering behandlas i avsnitt 7.2. I följande avsnitt behandlas de mer övergripande frågorna om tillstånds- och registreringsplikts omfattning och utformning.

I förordningen (2005:411) om försäkringsförmedling finns bestämmelser om ansökan om tillstånd och anmälan för registrering (2 kap.). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör även få meddela föreskrifter om vad en ansökan om tillstånd och en anmälan om registrering enligt den föreslagna lagen ska innehålla. På så sätt genomförs även reglerna i direktivet om vissa uppgifter som ska lämnas in vid ansökan om tillstånd eller anmälan om registrering (artikel 3.6).

7.1.2 Vilka bör omfattas av tillstånds- och registreringsplikten?

Promemorians förslag: Anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer ska inte omfattas av tillstånds- och registreringsplikt. Detsamma ska gälla för försäkringsföretag och deras anställda.

Skälen för promemorians förslag: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 10.1 och 10.2) ska alla fysiska personer som är anställda hos ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution och som direkt deltar i försäkringsdistribution uppfylla yrkeskraven. Därutöver ska de uppfylla kravet på god vandel (artikel 10.3). Frågan gäller nu om det mot bakgrund av dessa individuellt inriktade krav är lämpligt att tillstånds- och registrerings-skyldigheten inte bara ska gälla för de juridiska personerna utan också för de anställda hos de juridiska personerna som direkt deltar i försäkringsdistributionen. Det främsta syftet med en registrering även av de anställda är att det vid tillstånds- och registreringstillfället kan göras en prövning av deras yrkeskvalifikationer och vandel och att Finansinspektionen i ett senare skede ges möjligheter att ingripa direkt mot en enskild anställd som visar sig olämplig eller som inte längre uppfyller förutsättningarna för registrering.

Vid införandet av lagen om försäkringsförmedling var en rad remissinstanser av uppfattningen att nackdelarna med ett sådant system i form av ökad administration var större än fördelarna och Finansinspektionen ansåg att det ur tillsynssynpunkt inte var motiverat med en så långtgående registreringsskyldighet. Mot bakgrund av det Finansinspektionen anfört kan en registreringsskyldighet för anställda hos en juridisk person inte motiveras med hänvisning till behovet av en effektiv tillsyn.

En noggrann förhandsprövning av alla fysiska personer som ska distribuera försäkringar måste dock ske på grund av de individuellt inriktade yrkeskraven i direktivet om försäkringsdistribution. Ett sätt att säkerställa att en sådan förhandsprövning verkligen kommer till stånd är att kräva individuell registrering. Eftersom ett sådant system emellertid medför särskilda kostnader och merarbete, finns det anledning att

överväga om den nödvändiga kontrollen av de anställda kan säkerställas på ett mer kostnadseffektivt sätt. Som redovisas i avsnitt 7.1.7 är kostnadsfrågorna av särskild betydelse mot bakgrund av det stora antal personer som skulle omfattas av regleringen.

I likhet med det som gäller på finansmarknadsområdet i övrigt är den naturliga utgångspunkten att det är den juridiska personen som ansvarar för att de anställda uppfyller de yrkeskrav som gäller för verksamheten. Att en juridisk person som är försäkringsförmedlare fullgjort en sådan nödvändig granskning av sina anställda kan lämpligen kontrolleras i samband med prövningen av ansökan om tillstånd för denna. Den löpande kontrollen av de anställda efter registreringen kan hanteras på ett säkert och effektivt sätt inom ramen för tillsynen över den juridiska personen. Att Finansinspektionen ska ingripa mot den juridiska personen när en anställd försäkringsförmedlare visar sig olämplig som förmedlare får, mot bakgrund av den utökade lämplighetsprövningen och därmed sammanhängande åtgärder som föreslås i denna promemoria, anses tillräckligt. Det finns därför inte anledning att göra någon annan bedömning än den som gjordes i förarbetena till lagen om försäkringsförmedling (prop. 2004/05:133 s. 57–59). De fördelar med registrering av alla fysiska personer som bedriver försäkringsförmedling kan således inte anses uppväga de nackdelar i form av ökad administration som tillkommer med ett sådant registreringskrav. Anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer eller anställda hos försäkringsföretag bör därför inte omfattas av tillstånds- och registreringskyldigheten. Det bör dock – särskilt mot bakgrund av innehållet i direktivet om försäkringsdistribution – av lagstiftningen tydligt framgå att den juridiska personen är skyldig att kontrollera att alla anställda som direkt deltar i försäkringsdistribution uppfyller de gällande yrkeskraven.

Behovet av att ur såväl kundskydds- som tillsynsperspektiv som kund eller annan på ett enkelt och tillförlitligt sätt kunna få bekräftat att en enskild anställd hos en juridisk person har den kunskap och kompetens som krävs för den aktuella verksamheten bör tillgodoses genom verkställighetsföreskrifter. I sammanhanget bör framhållas att det i direktivet finns ett krav om att det ska finnas ett enda informationsställe för registreringsuppgifter om försäkringsförmedlare (artikel 3.3). Vid utformningen av ett sådant system bör naturligtvis de anställdas berättigade behov av integritet beaktas så långt det är möjligt.

Försäkringsföretag och deras anställda behöver inte registrera sig enligt direktivet (artikel 3.1 andra stycket). Försäkringsföretag omfattas redan av tillståndsplikt enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043). Det saknas skäl att gå längre än direktivet i detta avseende.

7.1.3 Behöriga myndigheter för tillståndsgivning och registrering

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska vara behörig myndighet med ansvar för tillståndsgivning och Bolagsverket ska vara registreringsmyndighet även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet omfattar fler aktörer på marknaden än försäkringsförmedlingsdirektivet. Det är svårt att uppskatta hur många fler. Som framgår i avsnitt 7.1.2 ska inte alla som distribuerar försäkringar registreras. Kravet på registrering ska inte gälla anställda hos försäkringsföretag och hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer. Att de anställda som direkt deltar i försäkringsdistribution, alltså även inbegripet anställda hos försäkringsföretag, uppfyller yrkeskraven och kravet på god vandel ska dock kontrolleras av försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren (se nedan i avsnitt 7.2 om förutsättningar för tillstånd). Dessa omständigheter medför sammantaget en ökad administrativ börda och det är därför viktigt att finna resurseffektiva lösningar på registreringsfrågan. Direktivet ger utrymme för olika lösningar. Utgångspunkten bör vara att ansvaret för registrering och kontroll inför registrering läggs på redan befintliga myndigheter.

Finansinspektionen ansvarar i dag för tillståndsgivning och därmed kontrollen inför registrering av försäkringsförmedlare. En naturlig utgångspunkt är därför att inspektionen även fortsättningsvis åläggs detta ansvar. För en sådan lösning talar även den omständigheten att Finansinspektionen redan har den kompetens som krävs för att genomföra denna typ av kontroller. Själva registreringen bör emellertid i enlighet med rådande ordning skötas av Bolagsverket. Bolagsverket har till huvuduppgift att handlägga frågor om registrering av företag (se prop. 2003/04:34). I förarbetena till lagen om försäkringsförmedling anfördes följande. ”En motsvarande ordning där Bolagsverket är registreringsmyndighet och Finansinspektionen sköter tillståndsgivningen finns i dag när det gäller försäkringsbolag och banker. Det innebär att rutiner för det nödvändiga samarbetet mellan Finansinspektionen och Bolagsverket i vart fall i viss mån redan är upparbetade.” (prop. 2004/05:133 s. 59). Uttalandet torde vara i högsta grad giltigt även i dag.

Som nämns ovan ska en juridisk person ha ansvaret för kontrollen av att dennes anställda uppfyller yrkeskraven. Att denna uppgift fullgjorts ska kontrolleras av Finansinspektionen i samband med tillståndsprovning och tillsyn av den juridiska personen.

7.1.4 Sidoverksamma försäkringsförmedlare

Promemorians förslag: En definition av sidoverksam försäkringsförmedlare tas in i lagen om försäkringsdistribution. En sidoverksam försäkringsförmedlare ska ha tillstånd av Finansinspektionen för att få bedriva försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag: Direktivet innehåller en definition av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 2.1.4). Med en sådan förmedlare avses varje fysisk eller juridisk person – utom kreditinstitut och värdepappersföretag enligt definitionen i artikel 4.1.1 och 4.1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (i det följande benämnd tillsynsförordningen) – som mot ersättning inleder

eller bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet, under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda.

- Den fysiska eller juridiska personen i fråga har inte försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet.
- Den fysiska eller juridiska personen distribuerar bara vissa försäkringsprodukter som kompletterar en vara eller en tjänst.
- De berörda försäkringsprodukterna täcker inte livförsäkring eller ansvarsförsäkring, utom när sådant skydd kompletterar den vara eller tjänst som förmedlaren tillhandahåller som huvudsaklig yrkesverksamhet.

I fråga om vilka som enligt direktivet alltså inte får vara försäkringsförmedlare med förmedling som sidoverksamhet kan följande anföras. Med kreditinstitut eller värdepappersföretag avses sådana enligt definitionerna i tillsynsförordningen. I den förordningen anges att med kreditinstitut avses ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja krediter för egen räkning (artikel 4.1.1). Med värdepappersföretag avses i tillsynsförordningen (artikel 4.12) en person enligt definitionen i första ledet i artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG (förkortat MiFID I) och som omfattas av de krav som åläggs genom det direktivet, med undantag av

a) kreditinstitut,

b) lokala företag,

c) företag som inte har tillstånd att tillhandahålla sådana sidotjänster som avses i bilaga I avsnitt B punkt 1 i MiFID I som tillhandahåller endast en eller flera av de investeringstjänster eller den investeringsverksamhet som avses i punkterna 1, 2, 4 och 5 i avsnitt A i bilaga I till det direktivet, som inte får inneha kontanter eller värdepapper som tillhör företagets kunder och som därför aldrig får stå i skuld gentemot dessa.

MiFID I har genomförts i svensk rätt genom lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden. I den lagen används termen värdepappersbolag för sådana företag som i direktivet benämns värdepappersföretag när de är svenska bolag. I lagen (1 kap. 5 § 26) definieras värdepappersbolag som ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd enligt denna lag att driva värdepappersrörelse och som inte är ett bankaktiebolag eller ett kreditmarknadsbolag enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. De investeringstjänster och investeringsverksamheter som anges i MiFID I har i svensk rätt genomförts på motsvarande sätt i lagen om värdepappersmarknaden (avsnitt A i bilaga I respektive 2 kap. 1 §, se prop. 2006/07:115 s. 557–559). Detsamma gäller de sidotjänster som anges i det direktivet (avsnitt B i bilaga I respektive 2 kap. 2 § första stycket, se samma prop. s. 559 f.).

Det som anføres ovan innebär att vissa värdepappersföretag enligt MiFID inte anses som värdepappersföretag i tillsynsförordningens mening, nämligen företag som endast har tillstånd till någon eller flera av investeringstjänsterna mottagande och vidarebefordran av order, utförande av order, diskretionär portföljförvaltning eller investerings-

rådgivning. Ytterligare en förutsättning är att företaget inte förvarar kundens finansiella instrument eller kontanta medel, och inte heller har tillstånd att göra det. Ett genomförande av försäkringsdistributionsdirektivet förutsätter att definitionen av värdepappersföretag i tillsynsförordningen används för att avgöra vilka försäkringsförmedlare som ska kunna bedriva förmedling som sidoverksamhet. Detta innebär att vissa värdepappersbolag kan vara sidoverksamma försäkringsförmedlare enligt förevarande reglering (om de uppfyller förutsättningarna för att bli undantagna enligt leden a–c i definitionen ovan).

Tillsynsförordningen är direkt tillämplig i svensk rätt, men i lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag finns bestämmelser som kompletterar förordningen. I den lagen definieras kreditinstitut som bank och kreditmarknadsföretag enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse samt Svenska skeppshypotekskassan (1 kap. 2 § första stycket 3).

Definitionen i direktivet av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bör införas i den nya lagen om försäkringsdistribution. I lagen bör en sådan försäkringsförmedlare benämnas sidoverksam försäkringsförmedlare. Enligt direktivet ska en sådan försäkringsförmedlare ha en ansvarsförsäkring eller likvärdiga garantier på en nivå som fastställs av medlemsstaterna med beaktande av den sålda produktens karaktär och den verksamhet som bedrivs (artikel 10.5, se mer nedan i avsnitt 7.2.7). En sidoverksam försäkringsförmedlare ska ansöka om tillstånd av Finansinspektionen för att få bedriva försäkringsdistribution. En sådan försäkringsförmedlare ska även anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

I sammanhanget bör nämnas att det får anses vara svårt att i dagsläget överblicka om det i framtiden kommer att finnas ett kommersiellt intresse av att driva verksamhet som sidoverksam försäkringsförmedlare utan att vara knuten genom avtal till något försäkringsföretag eller någon annan försäkringsförmedlare.

I avsnitt 7.1.6 föreslås en särskild ordning för registrering av anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare, dvs. försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet och som agerar på annans ansvar. I avsaknad av någon naturlig anmälare samt kontroll av förutsättningarna för registrering kan den ordningen inte tillämpas på alla sidoverksamma försäkringsförmedlare.

7.1.5 En särskild ordning för registrering av anknutna försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet inte någon definition av anknutna försäkringsförmedlare. Det nya direktivet innehåller emellertid en definition av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 2.1.4, se avsnitt 7.1.4). Det förutsätts i direktivet att en sådan förmedlare ska kunna agera på ett försäkringsföretags eller en annan försäkringsförmedlares ansvar. Gruppen anknutna försäkringsförmedlare regleras i gällande svensk rätt i lagen om försäkringsförmedling (1 kap.

10 § 1). Denna grupp delas i sin tur in i två undergrupper, dels de förmedlare som bedriver förmedling som huvudsaklig verksamhet (1 a), dels de förmedlare som bedriver förmedling vid sidan av sin huvudsakliga verksamhet (1 b). Gemensamt för de båda grupperna är att de är anknutna till ett försäkringsföretag på så sätt att de träffat avtal med ett försäkringsföretag om att det senare är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som är kopplad till verksamheten. Som en följd av detta behöver anknutna försäkringsförmedlare inte ha någon ansvarsförsäkring. För gruppen anknutna försäkringsförmedlare gäller en särskild ordning för registrering (2 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling) i stället för det krav på tillstånd som finns. I avsnitten 7.1.6 och 7.1.7 föreslås en ordning som innebär att det görs åtskillnad mellan anknutna försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution som huvudsaklig verksamhet respektive som sidoverksamhet.

7.1.6 Anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare

Promemorians förslag: En definition av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare tas in i lagen om försäkringsdistribution. Med anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare avses förmedlare som bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet och som agerar på annans ansvar. Utöver att kraven för att vara försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet ska vara uppfyllda krävs bl.a. att försäkringsförmedlaren agerar på ett eller flera försäkringsföretags eller försäkringsförmedlares ansvar för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att försäkringsförmedlaren uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt de grundläggande kraven vid försäkringsdistribution.

För denna grupp av försäkringsförmedlare ska i stället för krav på tillstånd från Finansinspektionen gälla att det försäkringsföretag eller den försäkringsförmedlare med vilket förmedlaren har ingått avtal om försäkringsdistribution ska anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket. Försäkringsföretaget eller den andra ansvariga förmedlaren ska bara få anmäla sådana förmedlare som uppfyller de krav som ställs för tillstånd till försäkringsförmedling. I anmälan ska – med de begränsningar som gäller för tillståndspliktig verksamhet – anges omfattningen av försäkringsdistributionen. Inte heller en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare ska få påbörja sin verksamhet förrän registrering har skett.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad försäkringsföretagen eller annan anmälare ska iaktta vid kontrollen av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlares kvalifikationer och vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

Skälen för promemorians förslag: Den övervägande delen av de som omfattas av gällande lagstiftning om försäkringsförmedling utgörs av personer som har ingått avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla deras försäkringsprodukter. Direktivet om försäkringsdistri-

bution öppnar upp för en möjlighet för en försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet att agera på ett försäkringsföretags eller en annan förmedlares ansvar (artikel 3.1 femte stycket). För denna grupp av förmedlare finns det enligt direktivet en möjlighet att ha en särskild registreringsordning (artikel 3.1 sjätte stycket). Det är den tydliga kopplingen till försäkringsföretagen eller en annan försäkringsförmedlare som gör att det finns en möjlighet att ha en särskild registreringsordning för denna grupp. Ytterligare ett skäl för en sådan särlösning är att den kan ge resursbesparingar och effektivitetsvinster. En sådan ordning tillgodoser även kravet på proportionalitet (jfr skäl 72 till direktivet) som blir framträdande för den grupp som lättningen är avsedd att träffa. Det torde röra sig om företag som i begränsad omfattning distribuerar enklare försäkringsprodukter, företrädesvis skadeförsäkringar med begränsad löptid. Systemet måste naturligtvis vara trovärdigt, praktiskt möjligt att använda och godtagbart från integritetssynpunkt.

För denna grupp av försäkringsförmedlare bör det således i stället för krav på tillstånd från Finansinspektionen införas en ordning som innebär att det försäkringsföretag eller den förmedlare som har tagit på sig ett särskilt ansvar för en viss förmedlare som bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet ska anmäla denne för registrering hos Bolagsverket, efter att ha kontrollerat att förmedlaren uppfyller de krav som gäller för tillstånd till försäkringsförmedling. Den grupp av förmedlare som omfattas torde i allt väsentligt vara sådana anknutna försäkringsförmedlare som inte har förmedling som huvudsaklig verksamhet (1 kap. 10 § 1 b lagen om försäkringsförmedling).

Enligt direktivet får medlemsstaterna kräva att försäkringsföretaget eller den andra försäkringsförmedlaren ska kontrollera att förmedlarnas kunskap och kompetens uppfyller gällande krav samt att försäkringsföretaget eller den andra försäkringsförmedlaren vid behov ska tillhandahålla sidoverksamma förmedlare fortbildnings- och yrkesutvecklingsresurser som motsvarar de krav som gäller för de produkter som säljs av dessa förmedlare (artikel 10.2 fjärde stycket). Beträffande kravet på god vandel ger direktivet en möjlighet i att låta ansvarigt försäkringsföretag eller ansvarig försäkringsförmedlare kontrollera att de sidoverksamma förmedlarnas vandel är god (artikel 10.3 andra stycket). Mot denna bakgrund bör när det gäller sidoverksamma försäkringsförmedlare som är fysiska personer försäkringsföretagen eller de andra förmedlarna kontrollera att personen i fråga har den kunskap, kompetens och vandel som krävs. I de fall den sidoverksamma försäkringsförmedlaren är en juridisk person bör anmälaren kontrollera bl.a. att ledningen för förmedlarföretaget uppfyller de krav som gäller för dessa personer. Kontrollen av de anställda ska dock göras av den sidoverksamma försäkringsförmedlaren, men anmälaren måste förvissa sig om att den sidoverksamma försäkringsförmedlaren genomfört nödvändiga kontroller innan förmedlaren anmäls för registrering hos Bolagsverket.

Att anmälarna får uppgiften att kontrollera att den anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlaren uppfyller yrkeskraven innebär ett ansvar för att detta har gjorts på ett riktigt och fullständigt sätt. De ansvarar självfallet också för att endast förmedlare som uppfyller dessa krav anmäls för registrering hos Bolagsverket. Vidare har de ett ansvar

för att uppdatera de uppgifter som lämnats till Bolagsverket i fråga om t.ex. förmedlares namn eller adress samt vilka slag av försäkring eller försäkringsklasser som förmedlingen avser. De bör också vara skyldiga att för avregistrering hos Bolagsverket anmäla personer som inte längre är anknutna.

Om en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare är anknuten till fler än en uppdragsgivare uppstår frågan om vilken av uppdragsgivarna som ska kontrollera förmedlarens kvalifikationer och anmäla förmedlaren för registrering. Vart och ett av dessa företag bör ansvara för att förmedlaren anmäls för registrering när det gäller förmedling av det egna företagets produkter och att förmedlaren bara anmäls om han eller hon uppfyller yrkeskraven. En anmälare som vid en sådan anmälan förlitar sig på kontroller som ett annat försäkringsföretag eller en annan förmedlare har gjort, gör självfallet detta på egen risk.

Frågan är sedan om anmälarna bör ha något ansvar för den löpande kontrollen av de anmälda förmedlarnas kvalifikationer. Den uppgift som åläggs anmälarna är just att anmäla försäkringsförmedlare för registrering och att bara anmäla sådana förmedlare som uppfyller de angivna kraven. Detta innebär att anmälarnas uppgift är att göra den initiala kontrollen av förmedlarnas kvalifikationer. Den löpande kontrollen av att försäkringsförmedlare, inklusive nu aktuell grupp av försäkringsförmedlare, uppfyller lagens krav bör i likhet med gällande reglering ankomma på Finansinspektionen.

Den närmare innebörden av Finansinspektionens tillsynsansvar behandlas nedan (se avsnitt 12 om tillsyn och ingripanden). Redan nu kan emellertid konstateras att i detta ligger bl.a. att se till att försäkringsföretagen och andra försäkringsförmedlare fullgör de uppgifter som har anförtrots dem, dvs. att kontrollera att anmälda försäkringsförmedlare uppfyller de yrkeskrav som ställs i lagstiftningen och att det för registrering bara anmäls sådana förmedlare som uppfyller dessa krav. I förarbetena till lagen om försäkringsförmedling anfördes följande. ”Det är som *Svenska försäkringsmäklares förening* påtalat av största vikt att inspektionen ser till att försäkringsföretagen har tillfredsställande rutiner för detta.” (prop. 2004/05:133 s. 61). Uttalandet framstår fortfarande som aktuellt och klargör Finansinspektionens uppdrag att utöva tillsyn över dessa försäkringsförmedlare. Direktivet om försäkringsdistribution innebär inte att denna ordning behöver ändras. Det bör även vara möjligt att genom myndighetsföreskrifter klargöra vilken information om den anknutna sidoverksamma förmedlaren som anmälaren har att lämna till Finansinspektionen för att inspektionen ska kunna utöva en effektiv tillsyn.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vad försäkringsföretagen eller en annan anmälare ska iaktta vid kontrollen av de anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlarnas kvalifikationer och vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

Det kan hävdas att den kontroll inför registreringen som ska utföras av anmälarna beträffande anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare är en form av prövning av tillstånd, eftersom vissa materiella krav måste vara uppfyllda för att registrering ska få ske. Det gäller särskilt den vandelsprövning som ska göras. Det bör då återigen betonas att vad som

åläggs försäkringsföretagen eller en annan anmälare endast är en ren kontroll av faktiska omständigheter och inte någon prövning. Vilka omständigheter som ska kontrolleras ska vara så noggrant reglerade genom föreskrifter att kontrollen inte kommer att innehålla någon materiell prövning av det slag som normalt förknippas med en prövning av tillstånd eller en lämplighetsprövning (se dock nedan i avsnitt 7.2.4 för motsatt bedömning när det gäller lämplighetsprövning). Ett motsvarande resonemang kan även föras när det gäller försäkringsförmedlarnas kontroll av anställda som direkt deltar i försäkringsdistributionen.

Som anförs ovan motsvarar denna grupp av förmedlare i allt väsentligt sådana som enligt lagen om försäkringsförmedling är anknutna förmedlare och som utövar försäkringsförmedling vid sidan av sin huvudsakliga verksamhet. Försäkringsförmedlare i denna grupp är, till skillnad från anknutna förmedlare som kan ha försäkringsförmedling som huvudsaklig verksamhet, oförhindrade att förmedla konkurrerande försäkringar. I definitionen av anknuten förmedlare i direktivet om försäkringsförmedling fanns det ingen begränsning i detta avseende och bedömningen gjordes att de möjligheter som direktivet gav skulle utnyttjas med hänvisning till effektivitets- och resursbesparingsskäl (se prop. 2004/05:133 s. 61). Det finns nu anledning att ansluta sig till den gjorda bedömningen. Motsvarande bedömning bör göras även beträffande anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare, dvs. även denna grupp av förmedlare bör kunna förmedla konkurrerande försäkringar. Det kan i sammanhanget framhållas att inte heller försäkringsdistributionsdirektivet innehåller någon begränsning i det nu aktuella avseende.

Benämningen av denna grupp av försäkringsförmedlare bör anknyta till det faktum att det rör sig om försäkringsförmedlare som inte har förmedling som huvudverksamhet. Detta faktum har betydelse för att till viss del motivera undantaget från huvudregeln om tillståndsplikt. Av benämningen bör även framgå att kopplingen till ett ansvarigt försäkringsföretag eller en annan försäkringsförmedlare är av central betydelse.

För de fall där en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare förlorar sin anknytning till ett ansvarigt försäkringsföretag eller en ansvarig annan försäkringsförmedlare hänvisas till avsnitt 7.2.7.

7.1.7 Anknutna försäkringsförmedlare

Promemorians förslag: En definition av anknutna försäkringsförmedlare tas in i lagen om försäkringsdistribution. Med sådana förmedlare avses en svensk fysisk eller juridisk person som bedriver försäkringsdistribution som huvudsaklig yrkesverksamhet och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att distribuera försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden.

Merparten av de anknutna försäkringsförmedlarna ska undantas från kravet på tillstånd av Finansinspektionen och ska i stället omfattas av

den särskilda ordning för registrering som ska gälla för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

De anknutna försäkringsförmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska omfattas av tillståndsplikt. De ska ansöka om tillstånd av Finansinspektionen och inte få påbörja sin verksamhet förrän registrering hos Bolagsverket har skett. För tillstånd ska det inte krävas att dessa anknutna försäkringsförmedlare har en egen ansvarsförsäkring.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad försäkringsföretagen ska iakttä vid kontrollen av anknutna försäkringsförmedlares kvalifikationer och vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

Promemorians bedömning: En anknuten försäkringsförmedlare bör inte få vara anknuten till en annan försäkringsförmedlare.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: En viss andel av de som är anknutna försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling är sådana förmedlare som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar medvarandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada (1 kap. 10 § 1 a). En väsentlig skillnad beträffande denna grupp av förmedlare är att de, till skillnad från sådana anknutna förmedlare som behandlas i avsnitt 7.1.6, kan ha förmedling som huvudverksamhet.

Gemensamt för anknutna försäkringsförmedlare enligt gällande rätt är, förutom möjligheten till ett särskilt registreringsförfarande, att de inte behöver uppfylla kravet att omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet på grund av åsidosättanden vid verksamhetsutövningen (ansvarsförsäkring) (2 kap. 5 § 4 respektive 6 § första stycket 2 lagen om försäkringsförmedling). Det saknas anledning att i den nya lagen om försäkringsdistribution ställa upp ett krav på ansvarsförsäkring för denna grupp av försäkringsförmedlare. En ordning som innebär att försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsförmedling som huvudsaklig verksamhet inte längre ska kunna vara anknuten till ett försäkringsföretag skulle innebära en mycket ingripande förändring för försäkringsförmedlingsmarknaden. Det finns därför anledning att behålla nuvarande ordning, dvs. att även försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution som huvudsaklig verksamhet ska kunna vara anknutna försäkringsförmedlare. Det bör dock i sammanhanget uppmärksammas att det innebär en ordning som inte har något uttryckligt stöd i direktivet om försäkringsdistribution. Direktivet kan emellertid inte anses utgöra något hinder mot en sådan reglering då det inte är fråga om att helt undanta förevarande grupp av försäkringsförmedlare från tillstånds- och registreringsplikt utan endast om att kontrollen av dessa förmedlare ska utföras av någon annan än en myndighet (se särskilt skäl 17).

Det kan dock inte komma i fråga att låta banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag vara anknutna försäkringsförmedlare i nu avsedd mening. En sådan ordning skulle stå i strid med reglerna i direktivet om försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (se avsnitt 7.1.4). Som anges i avsnitt 7.1.6 ovan är alltså avsikten att

försäkringsförmedlare som inte har försäkringsdistribution som huvudsaklig verksamhet – med undantag för vissa banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag – ska tillhöra gruppen anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller i den mån en försäkringsförmedlare saknar anknytning till någon annan – gruppen sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Enligt direktivet ska en försäkringsförmedlare som tillhör gruppen anknutna sidoverksamma förmedlare ha rätt att vara anknuten inte bara till ett försäkringsföretag utan även till en annan försäkringsförmedlare (se avsnitt 7.1.6). När det gäller den nu aktuella gruppen av försäkringsförmedlare som har försäkringsdistribution som huvudsaklig verksamhet framstår det inte lika naturligt med en anknytning till en annan försäkringsförmedlare. Det är här fråga om en nationell reglering av denna grupp av förmedlare och därför saknas av naturliga skäl krav i direktivet på att anknytning till en annan försäkringsförmedlare ska tillåtas. Mot bakgrund av risken för svåröverskådliga företagsstrukturer som kan försvåra tillsynen och med beaktande av att det inte kan förutses något reellt behov av en sådan anknytning, finns det anledning att stanna vid bedömningen att en försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution som huvudverksamhet endast ska få var anknuten till ett försäkringsföretag.

Nästa fråga som uppkommer är om denna grupp av försäkringsförmedlare bör omfattas av en särskild registreringsordning. Enligt förslaget i denna promemoria är huvudregeln att försäkringsdistribution ska få bedrivas endast av den som har tillstånd (se avsnitt 7.1.1). Direktivet innehåller inte någon definition av anknuten försäkringsförmedlare och följaktligen lämnas det inte heller någon uttrycklig öppning för att ha en särskild registreringsordning för denna grupp. Tvärtom anges det i skälen till direktivet att direktivet bör säkerställa att en och samma konsumentskyddsnivå tillämpas och att alla konsumenter omfattas av jämförbara normer. Direktivet bör främja lika villkor och likvärdiga konkurrensvillkor för alla förmedlare oavsett om dessa är knutna till ett försäkringsföretag eller en förmedlare eller inte (skäl 16 till direktivet).

Mot denna bakgrund och med beaktande av det som anförs ovan angående verksamhetens art och omfattning för dessa försäkringsförmedlare kan det inte anses vara en självklar utgångspunkt att anknutna försäkringsförmedlare även i fortsättningen ska vara undantagna från tillståndsplikt. Anknutna försäkringsförmedlare utgör emellertid en betydande del av marknaden för försäkringsförmedling och en ordning som innebär att samtliga anknutna förmedlare skulle omfattas av tillståndsplikt skulle innebära en mycket stor förändring för försäkringsförmedlingsmarknaden. En sådan ordning skulle även medföra särskilda kostnader och merarbete inom ramen för tillståndsprövningen. Kostnadsaspekten och möjligheterna till en effektiv hantering bör tillmätas en särskild vikt mot bakgrund av det stora antalet aktörer som skulle komma att omfattas av en sådan förändring av tillståndsplikten. Det är även angeläget att en ny reglering inte ställer upp hårdare krav än nödvändigt (proportionalitet).

I den grupp som enligt förslaget i denna promemoria regleringen kommer att vara anknutna försäkringsförmedlare går det emellertid att

särskilja den grupp av försäkringsförmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. I dessa fall är det ofta fråga om försäkringar med långa löptider och som inte sällan kan avse betydande premiebelopp. Det är fråga om försäkringar med ett huvudsakligt sparandeinslag. Försäkringsprodukterna i sig kan typiskt sett sägas vara mer komplicerade. Mot den bakgrunden finns det anledning att göra bedömningen att risken för skada för konsumenter är större vid distribution av dessa försäkringar än vid distribution av t.ex. skadeförsäkringar och att behovet av konsumentskydd därför blir särskilt påtagligt när det gäller denna grupp av försäkringar. Som redovisas i avsnitt 7.2.4. är det lämpligt att endast låta tillståndspliktiga försäkringsförmedlare omfattas av den utökade lämplighetsprövningen som föreslås i denna promemoria. Mot bakgrund av den beskrivna marknaden (se även avsnitt 7.2.4 i fråga om behovet av en utökad lämplighetsprövning) framstår det som motiverat att dessa anknutna försäkringsförmedlare bör omfattas av tillståndsplikt och därmed även den utökade lämplighetsprövningen.

Vid en avvägning mellan effektivitets- och kostnadsskäl å den ena sidan och behovet av ökad tillståndsplikt och därmed möjlighet till ökad lämplighetsprövning å den andra sidan, blir slutsatsen alltså att merparten av de anknutna försäkringsförmedlarna bör tillåtas omfattas av den särskilda ordningen för registrering, men att det för anknutna försäkringsförmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet bör införas en tillståndsplikt.

Frågan om de fall där en anknuten försäkringsförmedlare förlorar sin anknytning till ett försäkringsföretag behandlas i avsnitt 7.2.7.

7.1.8 Bör tillståndet kunna begränsas till vissa slag av försäkring och vissa försäkringsklasser?

Promemorians förslag: Bestämmelserna om uppdelning av tillstånd i lagen om försäkringsförmedling ska föras över oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller inte några regler om begränsning av tillståndet till vissa slag av försäkringar eller vissa försäkringsklasser.

På samma sätt som i dag bör tillstånd till försäkringsdistribution kunna begränsas till vissa slag av försäkring. Även om det i försäkringsavtalslagen (2005:104) görs en uppdelning mellan person- och skadeförsäkringar är det mer naturligt att ansluta till det rörelsebegrepp som finns i försäkringsrörelselagen, nämligen liv- och skadeförsäkring.

Det kan vara svårt att upprätthålla en hög kompetens på både liv- och skadeförsäkringsområdet, men om en förmedlare är beredd att förlöpande uppfylla de krav som ställs finns det inte något skäl att hindra tillstånd till såväl liv- som skadeförsäkring. Även i fortsättningen bör det vara möjligt att begränsa ett tillstånd till vissa försäkringsklasser. Det bör nämnas att av de knappt 1 500 anknutna försäkringsförmedlare som är

registrerade i dag är cirka 1 200 av dem registrerade för förmedling av endast skadeförsäkringar (uppgift från Bolagsverket i mars 2017).

Självfallet måste det finnas en överensstämmelse mellan tillståndet för den juridiska personen och kompetensen hos de fysiska personer som distribuerar försäkringar för den juridiska personens räkning. Den juridiska personen ska alltså inte kunna ha tillstånd till försäkringsdistribution omfattande ett större försäkringsområde än den har kompetens för i form av anställda.

Bestämmelserna om uppdelning av tillstånd i lagen om försäkringsförmedling bör föras över oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Även försäkringsförmedlare som endast ska registreras hos Bolagsverket omfattas av en motsvarande möjlighet till begränsning av registreringen till att bara avse vissa försäkringsslag eller försäkringsklasser (4 § tredje stycket). Det är då det anmälande försäkringsföretaget eller, i förekommande fall när det gäller anknutna sidoverksamma förmedlare, den andra försäkringsförmedlaren som ansvarar för att en anmälan för registrering inte avser andra försäkringsslag eller försäkringsklasser än sådana som den anmälda förmedlaren har kunskap och kompetens för.

7.2 Förutsättningar för tillstånd

7.2.1 Inledning

Förslagen i denna promemoria avseende tillstånd innebär sammanfattningsvis att försäkringsdistribution enligt huvudregeln bara ska få bedrivas efter tillstånd och registrering. Som framgår i avsnitt 7.1.1 ska såväl juridiska personer som fysiska personer kunna få tillstånd och registreras som försäkringsförmedlare. Om försäkringsdistributionen bedrivs av en juridisk person är det dock endast den juridiska personen som ska omfattas av tillstånds- och registreringskyldigheten. Försäkringsförmedlare ska enligt förslaget kunna registreras om de är anknutna försäkringsförmedlare som inte avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet, eller som anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

I de följande avsnitten behandlas förutsättningarna för tillstånd. Förslagen innebär sammanfattningsvis följande. Tillstånd får bara ges om förmedlaren har lämplig kunskap och kompetens samt god vandel. Dessa krav ska ställas på fysiska personer som utövar distributionsverksamhet, på anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar samt på ledningen hos juridiska personer. Därutöver införs ett nytt krav på lämplighet i övrigt. Vidare ska det ställas krav på ansvarsförsäkring för förmedlare som inte är anknutna och därmed agerar på någon annans ansvar.

För försäkringsförmedlare som behöver tillstånd ska kontrollen av att förmedlaren uppfyller förutsättningarna för tillstånd göras av Finansinspektionen. Förmedlaren ska sedan låta sig registreras hos Bolagsverket. När det gäller anknutna sidoverksamma förmedlare och anknutna

försäkringsförmedlare som inte avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska motsvarande kontroll göras av den som anmäler försäkringsförmedlaren för registrering.

7.2.2 Kunskap och kompetens

Promemorians förslag: För att en fysisk person ska få tillstånd eller bli registrerad som försäkringsförmedlare krävs att han eller hon har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas.

En fysisk person ska genomgå fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling.

Anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar för en juridisk persons räkning ska uppfylla kraven på kunskap och kompetens samt fortlöpande utbildning och yrkesutveckling. Även anställda hos försäkringsföretag som direkt deltar i distributionen av försäkringar ska uppfylla kraven på kunskap och kompetens samt fortlöpande utbildning och yrkesutveckling. Det är den juridiska personen respektive försäkringsföretaget som ska kontrollera att dessa krav uppfylls.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken kunskap och kompetens som ska krävas samt vad som avses med fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling.

Skälen för promemorians förslag

Gällande rätt

Förutsättningarna för svenska fysiska personer att utöva försäkringsförmedling anges i dag i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 5 §). Ett av kraven för tillstånd för en svensk fysisk person att utöva försäkringsförmedling är att han eller hon har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas. För juridiska personer gäller att de anställda som ska förmedla försäkringar ska uppfylla detta krav (2 kap. 6 § första stycket 4).

Finansinspektionen har meddelat föreskrifter med närmare bestämmelser om kraven för att få tillstånd att utöva försäkringsförmedling (se bemyndiganden i 9 kap. 1 och 2 §§ försäkringsförmedlingslagen och vidaredelegation i 7 kap. 1 § 2–4 förordningen om försäkringsförmedling). I Finansinspektionens föreskrifter finns bl.a. närmare bestämmelser om kraven på kunskap och kompetens (2 kap. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [FFFS 2005:11] om försäkringsförmedling).

Försäkringsdistributionsdirektivet

I direktivet om försäkringsdistribution finns det regler om yrkeskrav (artikel 10 i direktivet). Försäkringsdistributörer och anställda hos försäkringsföretag som utför försäkringsdistributionsverksamhet ska ha lämplig kunskap och kompetens så att de kan fullgöra sina uppgifter och skyldigheter på ett tillfredsställande sätt (artikel 10.1). I direktivet finns

det, till skillnad från i direktivet om försäkringsförmedling, även regler om att nämnda grupp även ska uppfylla krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling så att de kan utföra sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt som motsvarar deras roll och den relevanta marknaden (artikel 10.2). Kraven på kunskap och kompetens ska anpassas utifrån försäkringsdistributörens särskilda verksamhet och till de produkter som distribueras, vilket gäller särskilt för de försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 10.2 femte stycket).

De krav som ställs upp i direktivet i nu aktuellt avseende behöver inte tillämpas på alla fysiska personer som arbetar på ett försäkringsföretag eller hos en försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution. Däremot ska det säkerställas att de relevanta personerna i ledningen för sådana företag som ansvarar för distributionen av försäkringar samt alla andra personer som direkt deltar i distributionen av försäkringar uppfyller kravet på kunskap och kompetens samt kravet på fortlöpande utbildning och yrkesutveckling (se vidare avsnitt 9.6).

Genomförande i svensk rätt

Försäkringsförmedlare fyller en mycket viktig funktion i försäkringssektorn. Såväl försäkringsgivare som försäkringstagare måste kunna utgå från att en förmedlare har nödvändiga yrkeskunskaper. Det finns därför anledning att på detta område ha högt ställda krav på kunskap och kompetens.

Som anges i avsnitt 7.1.8 kan en försäkringsförmedlars tillstånd eller registrering avse alla försäkringsslag, men tillståndet eller registreringen kan också vara begränsade till t.ex. endast en försäkringsklass. En naturlig utgångspunkt är därför att kraven på kunskap och kompetens ska vara anpassade efter den verksamhet som förmedlaren har rätt att utöva. Det bör särskilt betonas att möjligheten till anpassning av kraven gäller för såväl anknutna förmedlare eller anknutna sidoverksamma förmedlare som övriga förmedlare. Det anförda ska även tillämpas beträffande kravet på fortbildning och yrkesutveckling.

Det är inte möjligt och inte heller lämpligt att i lag slå fast vad som ska avses med lämplig kunskap och kompetens eller vad som avses med fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör därför endast tas in allmänna krav som motsvarar dem i direktivet. Kraven på kunskap och kompetens bör avgränsas till att gälla den minsta krets som anges i direktivet, dvs. de som ska omfattas är försäkringsförmedlare som är fysiska personer och de som är anställda av en försäkringsförmedlare som är juridiska personer och som direkt deltar i distributionen av försäkringar för den juridiska personens räkning. Även anställda i försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution omfattas av det aktuella kravet i den mån de anställda distribuerar försäkringar för försäkringsföretagets räkning. Det skulle föra för långt att låta kunskaps- och kompetenskraven omfatta alla anställda hos en försäkringsdistributör, t.ex. även anställda som ägnar sig åt it eller administration. För vägledning kring vad som ska gälla avseende ledningspersoner hänvisas till avsnittet om ägar- och ledningsprövning (avsnitt 7.2.5).

De närmare reglerna om vad som ska gälla i fråga om kraven på kunskap och kompetens samt fortbildning och yrkesutveckling bör bestämmas i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Föreskrifterna bör beslutas efter samråd med branschföreträdare. Det bör härvid framhållas att direktivet (artikel 10.2 andra stycket) innehåller ett krav på att införa och offentliggöra processer för att på ett ändamålsenligt sätt kontrollera och bedöma kunskapen och kompetensen hos de aktuella grupperna baserat på minst 15 timmars fortbildning och yrkesutveckling per år. Hänsyn ska dock tas till de sålda produkternas karaktär, typen av distributör, personernas respektive roller och den verksamhet som bedrivs inom försäkringsdistributionen. Ett framgångsrikt fullgörande av den fortbildning och yrkesutveckling som krävs kan styrkas genom ett intyg (artikel 10.2 tredje stycket).

När det gäller det närmare innehållet i reglerna om kunskap och kompetens kan följande allmänna överväganden och bedömningar göras. Alla förmedlare bör ha kunskap om de regler som gäller för försäkringsdistribution, dvs. i första hand den nya lagen om försäkringsdistribution och föreskrifter och allmänna råd som kommer att kompletta lagen. Därutöver bör alla förmedlare ha kunskap om den eller de försäkringsprodukter som han eller hon förmedlar, vilket kräver såväl viss grundläggande kunskap om försäkring i allmänhet som mer detaljerad kunskap om det aktuella produktområdet. I vissa fall torde det vara nödvändigt med mycket goda kunskaper inom olika specialområden, t.ex. vid förmedling av försäkringar mot stora risker. Utöver dessa kunskaper kan det, beroende på den verksamhet som ska bedrivas, vara nödvändigt för en förmedlare att ha kompetens inom ett antal olika områden. Kunskaper i t.ex. försäkringsrätt, civilrätt, skatterätt och ekonomi torde vara nödvändiga för många förmedlare, liksom kunskaper i mer specifika frågor, såsom åtgärder mot penningtvätt och om rådgivning. Utöver dessa överväganden och bedömningar bör det kommande föreskriftsarbetet ta sin utgångspunkt i de yrkeskunskaps- och kompetenskrav som föreskrivs i bilaga 1 till direktivet (jfr artikel 10.2 fjärde stycket).

Frågor kring kvalitetskrav på utbildningen bör övervägas och behandlas inom ramen för det kommande föreskriftsarbetet.

7.2.3 Vissa övriga förutsättningar för tillstånd

Promemorians förslag: Bestämmelserna om förutsättningarna för tillstånd för försäkringsförmedling i lagen om försäkringsförmedling förs över i huvudsak oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Utöver kraven på kunskap och kompetens, ska kraven på att inte vara underårig, försatt i konkurs m.m. och god vandel även tillämpas på anställda hos försäkringsföretag som direkt deltar i distributionen av försäkringar. Det är försäkringsföretaget som ska kontrollera att dessa krav är uppfyllda.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka allvarliga förmögnehetsbrott och vilken allvarlig ekonomisk brottslighet som avses och om hur registerkontrollen ska gå till.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som ska avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter och vad den juridiska personen i övrigt ska iaktta i samband med kontroll av anställda.

Skälen för promemorians förslag

Gällande rätt

Förutsättningarna för svenska fysiska personer att utöva försäkringsförmedling anges i dag i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 5 §). Tillstånd för en svensk fysisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om den fysiska personen

1. inte är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,

2. inte förekommer i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter,

3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas, och

4. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denne om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter.

För juridiska personer gäller att de anställda som ska förmedla försäkringar ska uppfylla kraven i punkterna 1–3 ovan (2 kap. 6 § första stycket 4 samma lag). Vidare får den juridiska personen inte vara i konkurs eller likvidation. Ett krav på försäkring för skadeståndsskyldighet (ansvarsförsäkring) gäller även för juridiska personer. Slutligen ska den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne uppfylla kravet i punkten 2 ovan samt ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsförmedling. Den juridiska personen ska själv kontrollera att de anställda uppfyller de krav som gäller för dem (2 kap. 6 § andra stycket samma lag).

Med vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet avses brott eller medhjälp till brott enligt 8, 9, 10, 11, 12, 14 eller 15 kap. brottsbalken, skattebrottslagen (1971:69), lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde eller lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument (3 kap. 1 § förordningen om försäkringsförmedling).

Finansinspektionen har meddelat föreskrifter med närmare bestämmelser om kraven för att få tillstånd att utöva försäkringsförmedling (se bemyndiganden i 9 kap. 1 och 2 §§ försäkringsförmedlingslagen och vidaredelegation i 7 kap. 1 § 2–4 försäkringsförmedlingsförordningen). I föreskrifterna preciseras kravet på skötsamhet i ekonomiska angelägenheter på så sätt att vissa funktionärer i bolag som utövar försäkringsförmedling bl.a. inte får vara i konkurs (4 kap. 1 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling). Vidare får den som ska förmedla försäkringar eller ingå i ledningen för en juridisk person som ska förmedla försäkringar inte ha skulder som överstiger 100 000 kronor och som verkställs hos Kronofogdemyndigheten (4 kap.

2 §). En sådan person får inte heller under de senaste fem åren ha fått ett tillstånd eller en registrering som försäkringsförmedling återkallad på grund av att personen har åsidosatt sina skyldigheter som försäkringsförmedlare. Slutligen får personen i fråga inte ha ingått i ledningen för en juridisk person för vilket ett tillstånd eller en registrering har återkallats på så sätt. Detsamma gäller om personen ingick i ledningen inom sex månader före återkallelsen. I Finansinspektionens föreskrifter finns även närmare bestämmelser om kraven på ansvarsförsäkring (5 kap.).

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska fysiska personer som arbetar på ett försäkringsföretag eller hos en försäkringsförmedlare och som utför försäkringsdistribution ha god vandel (artikel 10.3). Ett minimikrav som ställs upp där är att de inte har några anmärkningar i belastningsregistret eller i något annat motsvarande nationellt register för allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet och att de inte tidigare ska ha försatts i konkurs, såvida de inte har blivit rehabiliterade i enlighet med nationell rätt.

Medlemsstaterna får tillåta att försäkringsdistributören kontrollerar att dess anställdas och, i de fall det är lämpligt, försäkringsförmedlarens vandel är god (artikel 10.3 andra stycket).

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa kravet på god vandel på alla fysiska personer som arbetar på ett försäkringsföretag eller hos en försäkringsförmedlare, förutsatt att dessa fysiska personer inte är direkt involverade i försäkringsdistributionen. Medlemsstaterna ska dock säkerställa att de personer i ledningen som ansvarar för – och personal som är direkt involverad i – försäkringsdistributionen uppfyller kravet (artikel 10.3 tredje stycket).

Medlemsstaterna ska beträffande försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet se till att de personer som ansvarar för försäkringsdistributionen som sidoverksamhet uppfyller kravet på god vandel (artikel 10.3 fjärde stycket).

Kravet på god vandel ska kvarstå

Kravet på god vandel finns även i försäkringsförmedlingsdirektivet som har genomförts i svensk rätt genom lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 5 och 6 §§). Utgångspunkten bör därför vara att de nu aktuella bestämmelserna i den lagen bör föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. Nödvändiga anpassningar till direktivet om försäkringsdistribution bör även göras.

Kravet på god vandel omfattar fysiska personer som är försäkringsförmedlare samt fysiska personer som arbetar i ett försäkringsföretag eller hos en försäkringsförmedlare och som utför försäkringsdistribution, under förutsättning att den fysiska personen är direkt involverad i försäkringsdistribution. Därutöver träffar kravet på god vandel även de som ingår i ledningen för en juridisk person som ansvarar för försäkringsdistribution, även inbegripet ledningen för försäkringsföretag (om ledningsprövning, se avsnitt 7.2.5). Kretsen av de personer som omfattas av vandelskravet är i allt väsentligt densamma som enligt försäkringsförmedlingsdirektivet. En skillnad är dock att anställda hos

försäkringsföretag kommer att omfattas av kravet. Genom förutsättningen att personen ska vara direkt involverad i försäkringsdistributionen avgränsas från den berörda kretsen bl.a. arbetstagare inom administration och it eller städpersonal och liknande personalkategorier som inte har någon naturlig koppling till försäkringsdistributionen. Direktivets krav på konkursfrihet bör även tillämpas på juridiska personer. Därutöver bör det krävas att den juridiska personen inte är i likvidation (jfr 11 § revisorslagen [2001:883]).

Vilka register bör kontrolleras?

I försäkringsförmedlingsdirektivet formulerades minimikravet som att en försäkringsförmedlare inte får finnas "i polisregistret eller i något motsvarande nationellt register" (artikel 4.2). I försäkringsdistributionsdirektivet anges i stället att fysiska personer inte får ha några anmärkningar "i belastningsregistret eller i något annat motsvarande nationellt register" (artikel 10.3 första stycket).

Syftet med belastningsregistret är att ge information om sådana belastningsuppgifter som behövs i viss verksamhet hos polis-, skatte-, tull- och åklagarmyndigheter och allmänna domstolar. Registret har också till ändamål att ge information till myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning. Belastningsregistret innehåller uppgifter om bl.a. namn, personnummer, domen, beslutet, strafföreläggandet, föreläggandet av ordningsbot, de brott som den registrerade har begått samt påföljden. Det finns också uppgifter om verkställigheten av påföljden. Normalt ska uppgifter om fängelsestraff tas bort ur belastningsregistret tio år efter frigivningen. Uppgifter om skyddstillsyn eller villkorlig dom ska normalt tas bort tio år efter domen och uppgifter om böter ska normalt tas bort fem år efter domen. Om det emellertid dessförinnan gjorts nya anteckningar i registret, ska ingen av uppgifterna gallras så länge någon av dem ska finnas kvar i registret. En uppgift ska gallras senast tjugo år efter den dom eller det beslut som föranledde att uppgiften fördes in i registret. Regler om belastningsregistret finns i lagen (1998:620) om belastningsregister.

Vid införandet av lagen om försäkringsförmedling gjordes bedömningen att vid lämplighetsprövningen av en försäkringsförmedlare bör det ske en kontroll av innehållet i belastningsregistret. Med hänsyn till att lämplighetsprövningen inte bör ge något utrymme för skönsmässiga bedömningar och till att intrånget i den enskildes personliga integritet bör begränsas så långt som möjligt, bör någon kontroll av innehållet i misstankeregistret inte göras (se prop. 2004/05:133 s. 68). Det finns anledning att nu instämma i den gjorda bedömningen, särskilt mot bakgrund av försäkringsdistributionsdirektivets lydelse i det nu aktuella avseendet.

Vilka brott bör registerkontrollen avse?

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska det vara fråga om allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet (artikel 10.3 första stycket). Den enda rimliga tolkningen är att det måste vara fråga om allvarliga brott som har

anknytning till egendomsbrott och andra allvarliga brott som har samband med ekonomisk verksamhet. Brott som har anknytning till egendomsbrott eller har samband med ekonomisk verksamhet men som inte kan anses allvarliga bör alltså inte omfattas. Detsamma gäller allvarliga brott som inte har anknytning till egendomsbrott eller samband med ekonomisk verksamhet.

Det finns ett flertal olika slags brott som kan anses ha anknytning till egendomsbrott eller samband med ekonomisk verksamhet. För svenskt vidkommande bör detta tolkas så att de brott som avses är allvarliga förmögenhetsbrott och allvarlig ekonomisk brottslighet. Dessa brotts typer anges huvudsakligen i 8, 9, 10, 11, 12, 14 eller 15 kap. brottsbalken samt i skattebrottslagen (1971:69) och lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument.

Frågor om vilka enskilda brott som registerkontrollen ska avse, vad som för en enskild brottstyp ska anses utgöra ett allvarligt brott och vilken tidsperiod som ska kontrolleras bör bestämmas i föreskrifter på lägre nivå än lag. Det är som *Rikspolisstyrelsen* påtalade inför införandet av lagen om försäkringsförmedling av yttersta vikt att här lägga fast klara och tydliga regler. Ansvaret för normgivning av denna art bör därför endast anförtros regeringen (prop. 2004/05:133 s. 69). Regeringen bör därför få meddela föreskrifter om vilka allvarliga förmögenhetsbrott och vilken allvarlig ekonomisk brottslighet som avses.

Hur bör registerkontrollen gå till?

En registerkontroll innebär, vem som än utför den, ett intrång i den personliga integriteten. Den personliga integriteten handlar bl.a. om en önskan eller ett krav att kunna kontrollera uppgifter om sig själv och utomstående möjligheter att ta del av personliga uppgifter. Personlig integritet innefattar såväl en rätt till en privat sfär skyddad från utomstående insyn som en rätt att bestämma över kunskap om sig själv. Den registerkontroll som ska göras inom ramen för tillståndsgivningen utgör självfallet i den bemärkelsen en integritetskränkning. Försäkringsdistributionsdirektivet innebär emellertid att en registerkontroll måste göras innan tillstånd till försäkringsförmedling kan beviljas.

När det gäller den registerkontroll som ska göras av Finansinspektionen har myndigheten redan i dag rätt att vid handläggning av ärenden om ägar- och ledningsprövning samt om tillstånd få uppgifter ur belastningsregistret. Denna rätt bör Finansinspektionen därför ha även i fortsättningen enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

När det sedan gäller den registerkontroll som ska utföras av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare finns det tre tänkbara system för kontroll. Det ena är att Finansinspektionen hämtar in registerutdrag och vidarebefordrar relevant information till försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren. Det andra är att den enskilde själv hämtar in registerutdrag och det tredje att försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren gör det.

Den första lösningen, att Finansinspektionen hämtar in registerutdrag och vidarebefordrar relevant information till försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren, kan vara lämplig från integritetssynpunkt men har flera nackdelar. Den skapar en oklar skiljelinje mellan Finansinspek-

tionens och företagens ansvar genom att företagen inte får det fulla ansvaret för kontrollen av försäkringsförmedlares kvalifikationer. Vidare har den enskilde inte själv någon kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut till företaget. Lösningen innebär också att den eftersträvade effektivitetsvinsten och resursbesparingen inte får fullt genomslag.

När det gäller valet mellan att den enskilde själv hämtar i registerutdrag och att företaget gör det, är den förstnämnda ordningen den bästa lösningen. Integritetskränkningen blir minst när den enskilde har kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut till företaget. Vidare skulle ett system där ett stort antal privata företag ges möjlighet att hämta in registerutdrag innebära en större risk för spridning av uppgifter till andra än dem som ska ta emot dessa. Den gällande ordningen bör därför bestå även i den nya lagen om försäkringsdistribution, nämligen att regeringen får meddela föreskrifter om en ordning som innebär att den enskilde själv ska inhämta ett registerutdrag. Detta är också det system som har valts i bl.a. skollagen (2010:800) och lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Enligt lagen om belastningsregister har en enskild rätt att på begäran skriftligen få del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv (9 §). Ett utdrag som begärs av en enskild kan emellertid innehålla uppgifter om brott som saknar betydelse för den kontroll av förmedlaresandel som företagen eller den ansvariga försäkringsförmedlaren ska göra. Det bör alltså skapas förutsättningar för en enskild att begära ett utdrag som är begränsat till de brott som kontrollen ska avse. Utdraget bör inte innehålla mer information än vad som krävs för kontrollen.

Försäkringsföretaget respektive förmedlingsföretaget ska bara kontrollera innehållet i registerutdraget. Företaget har alltså inte rätt att kräva att få behålla utdraget eller att få en kopia av det. Däremot bör företaget göra en anteckning om att registerutdraget har kontrollerats. En sådan anteckning bör dock inte innehålla några uppgifter om innehållet i registret (jfr 21 § personuppgiftslagen [1998:204]).

Vad bör kontrolleras i fråga om skötsamhet i ekonomiska angelägenheter och hur bör kontrollen gå till?

Som framgår ovan är det lämpligt att det ställs ett krav på skötsamhet i ekonomiska angelägenheter för försäkringsförmedlare. Ett sådant krav är motiverat med hänsyn till dels den centrala roll en förmedlare har vid distributionen av försäkringsprodukter, dels de allvarliga konsekvenser som kan uppstå för kunden om förmedlaren missköter sina åligganden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vad som ska avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter och vad den juridiska personen i övrigt ska iaktta i samband med kontroll av anställda. När kravet preciseras i sådana föreskrifter bör det inte innehålla några inslag av skönsmässig bedömning eftersom denna kontroll ska utföras även av försäkringsföretag och försäkringsförmedlare. Det måste dessutom vara enkelt för den enskilde att kunna visa att kravet är uppfyllt. Det anförda får emellertid inte drivas så långt att det yttersta syftet med kravet inte uppnås, dvs. att förhindra direkt olämpliga personer från att verka som försäkringsförmedlare.

Sammanfattningsvis bör de nu aktuella föreskrifterna innehålla en tydlig anvisning om sådana omständigheter som i sig får anses vara så graverande för den enskilde att han eller hon inte bör ges tillstånd eller bli registrerad. Exempel på sådana omständigheter bör vara väsentliga överträdelse av skyldigheter rörande skatter, avgifter, bokföring eller liknande förpliktelser mot det allmänna. När det gäller vilka krav på skötsamhet i visst hänseende som bör ställas kan ledning också hämtas från vad som gäller för utfärdande av F-skattesedel enligt skatteförfarandelagen (2011:1244). Det är bara misskötsamhet inom viss tid före kontrolltillfället som ska beaktas. Vid den närmare preciseringen av kravet bör samråd ske med berörda myndigheter och branschorganisationer.

På liknande sätt som när det gäller kontrollen av innehållet i belastningsregistret bör utgångspunkten vara att den sökande själv ska kunna inhämta nödvändiga uppgifter och presentera dessa för företaget. Motsvarande bör gälla för kontrollen av innehållet i belastningsregistret – företaget bör endast göra en anteckning om att uppgifterna har kontrollerats. En sådan anteckning bör inte innehålla mer uppgifter än vad som behövs.

7.2.4 En utökad lämplighetsprövning

Promemorians förslag: En fysisk person ska för att få tillstånd till eller bli registrerad för att bedriva försäkringsdistribution även i övrigt vara lämplig att bedriva verksamheten. Detsamma ska gälla den som ska ingå i en juridisk persons ledning eller vara ersättare för denne.

Kravet ska även gälla anknutna försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med kravet på att en försäkringsförmedlare även i övrigt är lämplig för respektive uppdrag.

Promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedlingsförslag (Ds 2014:22) överensstämmer i huvudsak med promemorians förslag. I den promemorian föreslås inte att den utökade lämplighetsprövningen ska omfatta även anknutna försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket*, *Finansinspektionen* och *PTK* anser att det bör närmare övervägas om inte kravet på lämplighet ska omfatta även anknutna försäkringsförmedlare.

Inledning

I promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedlingsförslag (Ds 2014:22) föreslås en skärpning av kraven för tillstånd att utöva försäkringsförmedling. Förslaget innebär att det införs ett krav på att den fysiska person som ska utöva försäkringsförmedling, utöver nuvarande krav, även i övrigt ska vara lämplig att utöva verksamheten.

Samma krav bör ställas på den som ska ingå i ledningen i en juridisk person som ska utöva sådan verksamhet eller vara ersättare för denne. Eftersom det nu finns anledning att ställa sig bakom detta förslag, tar nedanstående avsnitt sin utgångspunkt i förslaget i den promemorian.

Skälen för promemorians förslag

Återkallelse av tillstånd

Som framgår i avsnitt 7.2.3 är det i dag möjligt att avslå en ansökan om tillstånd på den grunden att ett tidigare tillstånd har återkallats endast om återkallelsen har skett på grund av att försäkringsförmedlaren har åsidosatt sina skyldigheter som försäkringsförmedlare. Det får dock anses vara en brist i gällande rätt att Finansinspektionen inte kan beakta om en sökande tidigare har åsidosatt sina skyldigheter som försäkringsförmedlare, eller ingått i ledningen för t.ex. ett aktiebolag som har gjort det, utan att något beslut om ingripande har hunnit fattats. En försäkringsförmedlare kan således i dag undgå fortsatta konsekvenser av bristande regelefterlevnad genom att själv begära att tillståndet återkallas. Om en sådan försäkringsförmedlare därefter beviljas ett nytt tillstånd för försäkringsförmedling finns det en risk för att denne även fortsättningsvis underlåter att följa de bestämmelser som gäller för verksamheten, vilket kan orsaka problem för kunderna i verksamheten. Särskilt från ett konsumentskyddsperspektiv framstår inte denna ordning som tillfredsställande. Se avsnitt 12.2.5 för förslag om en ny ordning vid handläggning av ärenden om återkallelse av tillstånd eller registrering.

Försäkringsförmedlare och försäkringsprodukter

Försäkringsprodukter kan distribueras till kunder på olika sätt. Ett försäkringsföretag kan t.ex. med hjälp av anställd personal sälja försäkringar. En annan möjlighet är att använda en försäkringsförmedlare för distributionen. Försäkringsförmedlarna har i praktiken en viktig roll att spela i distributionen av försäkringsprodukter. Genom försäkringsförmedlare kan en kund få tillgång till olika produkter och hjälp med att välja den produkt som passar denne bäst. Försäkringsförmedlare kan finnas på orter och platser där försäkringsföretagen själva inte finns representerade av egna anställda. När det gäller konsumenter förmedlar försäkringsförmedlare inte bara skadeförsäkring utan även försäkringsprodukter av stor betydelse för kundens privatekonomi, nämligen livförsäkringar med ett sparandemoment. Bland de försäkringsklasser som är av intresse i det sammanhanget finns fondförsäkring (2 kap. 12 § III försäkringsrörelselagen) (2010:2043) och övriga livförsäkringar (2 kap. 12 § I a samma lag). Som framgår av avsnitt 7.1.8 kan ett tillstånd att bedriva försäkringsdistribution omfatta livförsäkring.

Livförsäkring är en försäkring mot olika ekonomiska risker kopplade till en enskild individs levnad. De levnadsrisker för vilka det finns försäkring är främst de ekonomiska konsekvenserna av att dö tidigt (dödsfallsförsäkring) och av att leva länge (livfallsförsäkring).

Skatterättsligt är en försäkring att anse som en pensionsförsäkring om den uppfyller de villkor som uppställs i 58 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). En livförsäkring som inte uppfyller villkoren för en pens-

ionsförsäkring är en kapitalförsäkring (58 kap. 2 § andra stycket samma lag).

En tjänstepensionsförsäkring är en särskild form av livförsäkring som har samband med yrkesutövning och där utbetalning av försäkringsbelopp är beroende av en eller flera personers ålder. En tjänstepension omfattar pensionsförmåner som följer av ett anställningsförhållande. Dessa förmåner grundar sig antingen på ett kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter (kollektivavtalad tjänstepension) eller på ett individuellt avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren (individuell tjänstepension). En betydande del av försäkringsförmedlarna ägnar sig åt tjänstepensionsförsäkringar.

De premier som betalas in avseende en livförsäkring med ett sparandemoment kan förvaltas på olika sätt. Vid traditionell livförsäkring förvaltas premierna av försäkringsföretaget, som vanligtvis garanterar försäkringstagaren eller den försäkrade en viss avkastning på inbetalda premier. Storleken på utbetalningarna – som betalas ut från en viss ålder eller tidpunkt och under antingen en bestämd tid eller för resten av försäkringstagarens livstid – beror sedan på de premier som betalats in och den avkastning som garanterats. Till detta garanterade värde kan det komma belopp som återbäring. Vidare finns fondförsäkring, som är en försäkring där försäkringstagaren bestämmer i vilka fonder hans eller hennes premier ska placeras. Försäkringens värde är kopplat till värdet på andelarna i de fonder försäkringstagarna har valt. Försäkringsföretaget lämnar i normalfallet inte någon garanti för hur stora utbetalningarna kommer att bli. Slutligen kan nämnas depåförsäkring, som innebär att försäkringstagaren eller den försäkrade själv bestämmer inriktningen på sparandet genom att välja mellan olika tillgångsslag, inte endast fonder, som försäkringsföretaget erbjuder. Trots att depåförsäkring delvis liknar fondförsäkring inkluderas denna försäkringsform i samma försäkringsklass som traditionella livförsäkringar (jfr SOU 2012:64 s. 137).

Under 2016 uppgick inbetalda premier för livförsäkringar till cirka 208 miljarder kronor (Svensk Försäkring, Försäkringar i Sverige 2016). Värdet på livförsäkringsföretagens placeringstillgångar uppgick till cirka 3 758 miljarder kronor vid utgången av 2016 (Svensk Försäkring, Försäkringar i Sverige 2016). Angående distributionsformer kan följande nämnas (notera att dessa siffror avser 2015). Mätt i premievoly (s.k. årsbaserade premieekvivalenter) distribuerades 17 procent av livförsäkringar under 2015 av försäkringsföretagen själva och i vart fall 24 procent av försäkringsförmedlare (Svensk Försäkring, Distributionskanaler 2010–2015). Därutöver distribuerades 19 procent genom s.k. bankassurans, dvs. genom banker, och vissa andra finansiella företag. Det kan i det sammanhanget nämnas att vissa banker är registrerade som anknutna försäkringsförmedlare (se avsnitt 7.1).

Iakttagelser vid Finansinspektionens tillsyn och tillståndsprovning

I Finansinspektionens tillsynsrapport för 2012 anfördes kritik mot utformningen av de bestämmelser i försäkringsförmedlingslagen som gäller kraven för tillstånd att utöva försäkringsförmedling (Tillsynsrapport 2012, den 24 maj 2012, dnr 12-5723, s. 17 f.). Enligt inspektionens mening krävs en översyn av dessa bestämmelser. Inspektionen

berörde särskilt de problem som kan uppstå vid en återkallelse av tillstånd som har skett på försäkringsförmedlarens initiativ. Finansinspektionen anförde bl.a. att den vid tillsynen uppmärksammat att försäkringsförmedlare under pågående undersökning har valt att återkalla sitt verksamhetstillstånd för att undvika en sanktion och negativ publicitet. Då återkallelsen inte skett på grund av regelbrott har inspektionen ofta saknat grund att neka nytt tillstånd om samma personer startar ett nytt bolag med liknande verksamhet. I den nämnda Tillsynsrapporten redogörs även för ett konkret exempel på det beskrivna förfarandet. För bemötande av vad Finansinspektionen anför i detta avseende hänvisas till förslaget i avsnitt 12.2.5. Finansinspektionen har också anförat att kraven för tillstånd för försäkringsförmedlare är lägre än vad som gäller för andra finansiella företag eftersom det i lagen om försäkringsförmedling t.ex. inte finns något allmänt krav på lämplighet. Finansinspektionen ansåg sammanfattningsvis att problemen med en alltför enkel tillståndsprocess är allvarliga och att nuvarande regler har gjort det för enkelt att ge sig in på marknaden för försäkringsförmedling.

Mot bakgrund av Finansinspektionens iakttagelser finns det anledning att konstatera att den nuvarande ordningen för tillståndsprövning inte är tillfredsställande.

Behovet av konsumentskydd

Det kan vara svårt för en konsument att bedöma om en försäkringsprodukt är lämplig för honom eller henne när det gäller faktorer som risk, kostnader och potentiell avkastning. Många finansiella produkter är komplexa och nya produkter utvecklas ständigt. Det gäller även för försäkringsprodukter. Studier visar att många konsumenter har svårt att göra enkla beräkningar och har bristande kunskaper om grundläggande finansiella begrepp. Resultatet av ett försäkringsparande visar sig i regel inte förrän långt fram i tiden. Dessa omständigheter påverkar möjligheten att göra ett välgrundat val mellan olika försäkringsprodukter och placeringar inom ramen för en sådan produkt.

De allra flesta konsumenter befinner sig i ett informations- och kunskapsunderläge i förhållande till den som säljer en viss försäkring. Det finns alltså en obalans mellan parterna på försäkringsmarknaden. Detsamma gäller på finansmarknaden i övrigt. Konsumentens underläge skapar också en efterfrågan på bl.a. rådgivningstjänster. Det innebär i sin tur att det bör ställas höga krav på den som ägnar sig åt finansiell rådgivning till konsumenter, såsom vid försäkringsförmedling. Som framgår ovan är livförsäkringar av stor betydelse för konsumenternas privatekonomi.

Utöver Finansinspektionens iakttagelser som redovisas i tillsynsrapporten 2012 (se ovan) har inspektionen under en längre tid även i andra sammanhang påtalat brister i vissa försäkringsförmedlares regel efterlevnad. Det har varit fråga om brister i dokumentationen kring rådgivningen samt i kontrollen av försäkringsförmedlarnas kunskap och erfarenhet (Tillsynsrapport 2011, Erfarenheter av tillsyn och regelutveckling, den 24 maj 2011, dnr 11-5534, s. 20, se även Tillsynsrapport 2013, den 28 maj 2013, dnr 13-8362, s. 12 f.).

Finansinspektionen har vidare i sin s.k. riskrapport beskrivit en utveckling där depåförsäkringar har möjliggjort försäljning av komplicerade produkter inom tillståndet för försäkringsförmedling och därmed en ökad risk för olämplig rådgivning till kunderna. En sådan försäkring kan bli en onödigt dyr förvaringsplats för konsumentens finansiella instrument jämfört med en vanlig värdepappersdepå, särskilt om provisioner styr rådgivarens rekommendation av försäkringslösning (Se Risker i det finansiella systemet 2012, den 8 november 2012, dnr 12-12020, s. 34). Av rapporten framgår även att inspektionen anser att de relativt låga inträdesbarriärerna till försäkringsförmedlarmarknaden har gjort det svårt att hålla oseriösa aktörer borta.

Till följd av de iakttagelser som Finansinspektionen har gjort vid sin tillsyn av försäkringsförmedlare står det klart att skyddet för kunderna, i synnerhet konsumenterna, inte är tillräckligt i praktiken. De brister som inspektionen har observerat är av olika slag och berör olika delar av regelverket. Genomgående rör det sig emellertid om rådgivning och försäljning som har genomförts på ett olämpligt sätt. Den försäkringsförmedlare som har överträtt gällande regelverk på ett sådant sätt att ett ingripande från Finansinspektionens sida kan komma i fråga, bör inte utan vidare kunna få ett nytt tillstånd till försäkringsförmedling om den tidigare verksamheten avslutas. I stället bör det finnas ett utrymme för att pröva om sökanden är lämplig som försäkringsförmedlare. Det gäller även om något ingripande inte beslutades avseende den tidigare verksamheten. Frågan om ett nytt tillstånd ska beviljas eller inte bör bedömas mot bakgrund av hur allvarlig den tidigare överträdelsen var. I vissa fall kan det stå klart att behovet av att skydda kunderna mot felaktig försäkringsförmedling väger tyngre än en näringsidkares intresse av att få utöva försäkringsförmedling.

Lämplighetsprövning i annan lagstiftning

I den näringsrättsliga lagstiftningen finns det för de flesta finansiella företag krav på att personer som ingår i företagets ledning ska vara lämpliga för uppgiften. I denna promemoria används uttrycket lämplighetsprövning för prövningen av om en viss fysisk person är lämplig att driva en viss finansiell verksamhet eller att ingå i ledningen för en juridisk person som driver sådan verksamhet. Uttrycket ledningsprövning avser däremot endast prövningen av ledningen för juridiska personer. Som framgår av avsnitt 7.1 får fysiska personer ges tillstånd att utöva försäkringsförmedling. Det avviker från vad som gäller för t.ex. bankrörelse och värdepappersrörelse.

För tillstånd till försäkringsrörelse, bankrörelse, värdepappersrörelse och fondverksamhet krävs bl.a. att den som avser att ingå i styrelsen för företaget eller vara verkställande direktör, eller dennes ställföreträdare, har de insikter och den erfarenheten för att delta i ledningen av företaget och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift. Kraven på ledningspersoner i fråga om försäkringsrörelse, bankrörelse, värdepappersrörelse och fondverksamhet är således likalydande när det gäller lämplighet i allmänhet. Kraven har införts samtidigt för dessa rörelser, utom när det gäller fondverksamhet (prop. 1995/96:173 s. 84–86 och 91 f.). I fråga om fondverksamhet avses dock ingen skillnad jämfört med vad som gäller på

finansmarknadsområdet i övrigt (prop. 2002/03:150 s. 157). Med kravet avses enligt förarbetena till de lagar som avser försäkringsrörelse, bankrörelse och värdepappersrörelse bl.a. att den som ingår i ledningen bör ha de personliga egenskaper i fråga om omdömesgillhet som uppgiften kräver (prop. 1995/96:173 s. 85). Den prövning av ledningspersoner som Finansinspektionen gör beträffande nämnda finansiella företag brukar kallas ledningsprövning.

Högsta förvaltningsdomstolen har tagit ställning till vissa frågor om ledningsprövning avseende en styrelseledamot i ett fondbolag (rättsfallet HFD 2013 ref. 74). Rättsfallet gällde en person som tidigare hade varit styrelseledamot i ett s.k. finansiellt holdingföretag, dvs. ett moderföretag till ett finansiellt företag. Det finansiella företaget i fråga var en bank. Bankens tillstånd att driva bankrörelse hade återkallats av Finansinspektionen efter att inspektionen hade funnit omfattande och synnerligen allvarliga brister i verksamheten. Sakfrågan i målet gällde om Finansinspektionen haft fog för sin bedömning att personen i fråga inte uppfyllde det krav på lämplighet som ställs för att få ingå i fondbolagets styrelse med anledning av personens tidigare uppdrag och ansvar som styrelseledamot i bankens moderföretag (holdingföretag).

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att finansiella företags verksamhet har stor betydelse för hela samhällslivet och att företagen därför är kringgärdade av omfattande särskild reglering. Reglerna syftar till att säkerställa att vissa för samhället och enskilda särskilt viktiga ändamål kan uppnås, varav finansiell stabilitet och konsumentskydd är centrala. Systemet med ledningsprövning är en viktig komponent i regelverket. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen kan det sägas innebära att lagstiftaren har uppställt det kravet att personer vars lämplighet att ingå i finansiella företags styrelser inte är klarlagd inte ska få vara styrelseledamöter i sådana företag.

Högsta förvaltningsdomstolen gjorde vidare bedömningen att ett finansiellt holdingföretags ledning måste anses ha ett ansvar i förhållande till dotterbolag inom samma företagsgrupp, inte minst när det gäller frågor av avgörande betydelse för att kunna bedöma de finansiella förhållandena.

Av Högsta förvaltningsdomstolens bedömning i rättsfallet följer således bl.a. att det vid ledningsprövning avseende i vart fall fondbolag finns skäl att beakta hur verksamheten har drivits i ett annat finansiellt företag som den personen har ingått i ledningen för, även om det rör sig om ett annat slag av finansiellt företag. Vidare har Högsta förvaltningsdomstolen tolkat kravet på lämplighet på så sätt att det måste vara klarlagt att kravet på lämplighet är uppfyllt. Domstolen har alltså inte tolkat kravet på så sätt att tillstånd ska beviljas såvida det inte är klarlagt att personen i fråga är olämplig för uppdraget. Tolkningen har betydelse för vem som kan sägas ha bevisbördan i förhållande till lämplighetskravet.

Försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller som nämns i avsnitt 7.2.3 ett krav på god vandel (artikel 10.3). Medlemsstaterna får fastställa strängare krav än de som anges i direktivet eller lägga till ytterligare krav

för de försäkringsförmedlare eller återförsäkringsförmedlare som är registrerade inom deras jurisdiktion (jfr skäl 3). Det är således möjligt med hänsyn till direktivet att införa en utökad lämplighetsprövning för svenska försäkringsförmedlare.

Krav på lämplighet bör införas

Mot bakgrund av det ovan anförda bör kraven för tillstånd att bedriva försäkringsdistribution skärpas. Det framstår som angeläget för att stärka konsumentskyddet att motsvarande krav på lämplighet som ställs upp på andra närliggande områden även införs för försäkringsförmedlare. Den samlade bilden som framgår främst av Finansinspektionens tillsynsrapporter ger vid handen att det är för enkelt att komma in på försäkringsförmedlingsmarknaden. En ordning som möjliggör att oseriösa aktörer enkelt kan träda in på och ut från marknaden försvagar kundskyddet samt riskerar att ytterst påverka utbudet av ansvarsförsäkringar. Det bör därför införas ett krav i den nya lagen om försäkringsdistribution på att den fysiska person som ska bedriva försäkringsdistribution, utöver de krav som gäller enligt lagen om försäkringsförmedling, även i övrigt ska vara lämplig att utöva verksamheten. Samma krav bör ställas på den som ska ingå i ledningen i en juridisk person som ska utöva sådan verksamhet eller vara ersättare för denne (se avsnitt 7.2.5 när det gäller övriga krav för juridiska personer). Något motsvarande krav bör dock inte ställas på anställda hos en juridisk person som ska bedriva försäkringsdistribution, eftersom det är den juridiska personen som ska kontrollera om kraven på anställda som ska distribuera försäkringar är uppfyllda (se avsnitt 7.1.2).

Vilka bör omfattas av lämplighetsprövningen och vem bör utföra den?

I promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22) föreslås att lämplighetsprövningen för försäkringsförmedlare ska utvidgas genom ett krav på att den som ska ingå i ledningen för en juridisk person även i övrigt ska vara lämplig att göra det, men att det inte ska gälla även i fråga om anknutna försäkringsförmedlare (s. 33 f.). Det konstateras i den promemorian att förslaget om utökad lämplighetsprövning innebär att strängare krav kommer att gälla för de försäkringsförmedlare som har tillstånd jämfört med anknutna försäkringsförmedlare. Det är en konsekvens av att kraven för registrering av en anknuten försäkringsförmedlare prövas av ett försäkringsföretag och att försäkringsföretagen inte bör göra en allmän lämplighetsprövning. Sådana prövningar bör i stället vara förbehållna myndigheter. I den promemorian anförs vidare att även om det är önskvärt med liknande krav för samtliga försäkringsförmedlare, finns det inte heller skäl att avstå från en lagändring med hänsyn till denna skillnad. Dessutom kommer i praktiken knappast sådana personer som inte allmänt sett är lämpliga för att utöva försäkringsförmedling att registreras som anknutna försäkringsförmedlare. Skälet till det är att det ligger i försäkringsföretagets eget intresse att säkerställa att förmedlaren driver en seriös verksamhet, inte minst då försäkringsföretaget påtar sig ett skadeståndsansvar för förmedlaren.

I nämnda promemoria övervägs också alternativa lösningar för att uppnå ett stärkt konsumentskydd i det nu aktuella avseendet varvid följande anförs. Ett alternativ är således att inte längre göra en uppdelning mellan dessa kategorier av försäkringsförmedlare, dvs. att samtliga förmedlare tillståndsprövas av Finansinspektionen. Ett annat tänkbart alternativ skulle vara att samtliga de anställda som utför försäkringsförmedling hos en juridisk person tillståndsprövas av Finansinspektionen (en slags licensiering), i stället för att den juridiska personen själv kontrollerar om den anställde uppfyller kraven i försäkringsförmedlingslagen. Båda dessa alternativa lösningar innebär dock mycket stora förändringar för försäkringsförmedlingsmarknaden. I vart fall före det att det omarbetade försäkringsförmedlingsdirektivet har antagits finns det inte skäl att överväga förändringar av den omfattningen. Någon lagändring bör enligt den promemorian således inte göras vad gäller anknutna försäkringsförmedlare. I samma promemoria övervägs även en lösning som innebär att ett personligt ansvar för ledningen i en juridisk person som utövar försäkringsförmedling införs. I den promemorian görs dock bedömningen att en sådan lösning skulle kräva överväganden som inte ryms inom ramen för det lagstiftningsärendet.

Som anges ovan går det krav på lämplighet som föreslås i förevarande promemoria längre än vad som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet. I direktivet anges emellertid att det bör säkerställas att en och samma konsumentskyddsnivå tillämpas och att alla konsumenter omfattas av jämförbara normer (se skäl 16). Direktivet bör främja lika villkor och likvärdiga konkurrensvillkor för alla förmedlare oavsett om dessa är knutna till ett försäkringsföretag eller inte. Det anges vidare att det är till fördel för konsumenterna om försäkringsprodukter distribueras via flera olika kanaler och via förmedlare med olika former av samarbete med försäkringsföretag, förutsatt att de är skyldiga att tillämpa jämförbara bestämmelser om konsumentskydd.

Även om det som anges i direktivet om detta torde ha begränsad betydelse i fråga om ett krav som inte ställs upp i direktivet finns det nu anledning att anse – i likhet med den bedömning som gjordes i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22) – att det hade varit önskvärt med liknande krav för samtliga försäkringsförmedlare. Det torde ofta förekomma att en konsument är omedveten om vilken grupp en viss försäkringsförmedlare tillhör och därmed under vilka förutsättningar denne agerar, samtidigt som behovet av konsumentskydd är detsamma oavsett distributionsformen. En ordning som skulle innebära att alla anknutna försäkringsförmedlare skulle omfattas av den utvidgade lämplighetsprövning som föreslås i denna promemoria skulle, av skäl som anges nedan, även medföra att denna grupp skulle behöva tillstånd av Finansinspektionen. Ett sådant förslag skulle få en mycket stor påverkan på försäkringsförmedlingsmarknaden och vara ytterst resurskrävande för Finansinspektionen till följd av att flera aktörer skulle omfattas av tillståndsplikt. Av det skälet får det inte anses lämpligt att gå fullt så långt som *Konsumentverket*, *Finansinspektionen* och *PTK* föreslår. Det som anges ovan om kostnadsaspekten och effektiv hantering samt proportionalitet, se avsnitt 7.1.6, gör sig gällande även här.

Som anges ovan i avsnitt 7.1.7 går det att i den grupp som enligt förslagen i denna promemoria kommer att vara anknutna försäkringsförmedlare att särskilja den grupp av försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Här är det fråga om försäkringar med långa löptider och som ofta kan avse betydande premiebelopp och som typiskt sett har stor privatekonomisk inverkan för de enskilda. Denna grupp omfattas enligt förslaget av tillståndsplikt och kommer därför även att omfattas av lämplighetsprövning.

När det gäller frågan om vem som ska anförtros uppgifter att utföra lämplighetsprövning görs bedömningen att den kontroll inför registrering som ska utföras av den som ska anmäla någon annan för registrering hos Bolagsverket inte är en sådan tillståndsprövning som nödvändigtvis måste utföras av myndigheter (se avsnitt 7.1.6). Den situationen skiljer sig dock från den förevarande då lämplighetsprövningen innefattar bedömningar med mer skönsmässiga inslag. Det framstår inte som praktiskt möjligt eller ens eftersträvansvärt att genom föreskrifter på lägre nivå än lag reglera lämplighetsprövningen så att momentet av materiell prövning tas bort. Det ligger i lämplighetsprövningens natur att den ska utgöra en materiell prövning. Det bör här även nämnas att lämplighetsprövningar i annan lagstiftning utförs av myndighet (se avsnittet ovan om lämplighetsprövning i annan lagstiftning). Eftersom det är fråga om en materiell prövning blir behovet av en enhetlig rättstillämpning och tillhörande praxisbildning särskilt framträdande, vilket ytterligare talar för att uppgiften ska utföras av en och samma myndighet. Det senare motiveras även av effektivitetsvinster som uppstår jämfört med om uppgiften sprids på flera olika myndigheter. Mot denna bakgrund bör Finansinspektionen göra lämplighetsprövningen i samband med prövningen av ansökan om tillstånd. Finansinspektionen är också det organ som inte sällan har tillgång till sådan information som kan ha betydelse för den nu aktuella prövningen (se avsnittet nedan om vad avses med i övrigt lämplig).

Vid lämplighetsprövning enligt annan lagstiftning brukar skötsamhet i ekonomiska angelägenheter kunna vägas in. I lagen om försäkringsförmedling ingår skötsamhet i ekonomiska angelägenheter som ett särskilt rekvisit i den vandelsprövning som ska göras (2 kap. 5 § 2). Mot bakgrund av att en stor del av försäkringsförmedlarna, nämligen anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och merparten av de anknutna försäkringsförmedlarna, även i fortsättningen ska kontrolleras av försäkringsföretag eller någon annan försäkringsförmedlare inför registrering hos Bolagsverket bör denna uppdelning gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Utländska försäkringsförmedlare

Utländska försäkringsförmedlare som hör hemma i ett land inom EES berörs inte av den nu aktuella frågan, eftersom de i huvudsak endast behöver följa de regler som gäller i hemlandet. Det är dock lämpligt att den utvidgade lämplighetsprövningen även ska gälla för förmedlare som hör hemma i ett land som inte ingår i EES. För sådana förmedlare gäller krav på tillstånd av Finansinspektionen (se avsnitt 8.2.2).

Vad avses med i övrigt lämplig?

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vad som avses med kravet på att en försäkringsförmedlare även i övrigt är lämplig för uppdraget.

Följande allmänna överväganden och utgångspunkter bör beaktas när det gäller det närmare innehåll i dessa regler. Det måste vara regler som skapar förutsebarhet och som inte framstår som godtyckliga. Detta får emellertid inte drivas så långt att det yttersta syftet med lämplighetsprövningen inte uppnås, dvs. att förhindra direkt olämpliga personer från att verka som försäkringsförmedlare.

När lämplighetsprövning ska göras enligt den nya lagen om försäkringsdistribution kan ledning hämtas från andra lagar på finansmarknadsområdet, t.ex. försäkringsrörelselagen (2 kap. 4 § första stycket 4). När det gäller de omständigheter som ska ligga till grund för bedömningen kan vissa kriterier anges, utöver vad som framgår av förarbetena till t.ex. försäkringsrörelselagen. Om någon har haft tillstånd för att utöva försäkringsförmedling och i denna verksamhet åsidosatt sina skyldigheter enligt den nya lagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen eller enligt andra författningar som reglerar försäkringsförmedlarnas verksamhet och t.ex. har förklarat sig avstå från tillståndet och om det är antagligt att detta avstående syftar till att undgå en eventuell sanktion i ett pågående tillsynsärende, bör det göras en bedömning i det enskilda fallet om personen kan anses lämplig för att få ett nytt tillstånd vid ett senare tillfälle. Beviskravet antagligt är ett lågt beviskrav, vilket torde innebära att flertalet fall av egna avstående eller återkallelser av tillstånd under pågående tillsynsärenden bör leda till att den efterföljande bedömningen att personen i fråga inte är lämplig att verka som försäkringsförmedlare. Detsamma bör gälla om tillståndet har återkallats för att förmedlaren inte har utövat tillståndspliktig verksamhet under en sammanhängande tid av sex månader eller inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd. Även liknande ageranden som syftar till att undgå en eventuell sanktion i ett pågående tillsynsärende, t.ex. uppsägning av ansvarsförsäkring, bör kunna påverka utfallet av en lämplighetsprövning till sökandens nackdel.

Eventuella överträdelser får beaktas även om något beslut om ingripande inte har fattats av Finansinspektionen. Avgörande bör i stället vara om Finansinspektionen har tillräcklig grund för att dra slutsatsen att en överträdelse har ägt rum. Kravet på att vara lämplig att utöva försäkringsförmedling får i det sammanhanget förstås på så sätt att en överträdelse vanligtvis bör utesluta ett nytt tillstånd, om överträdelserna var så allvarliga att en återkallelse av tillståndet hade kunnat komma i fråga. Det gäller i vart fall om överträdelserna inte ligger längre än fem år tillbaka i tiden (jfr 4 kap. 2 § första stycket 3 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling). Om det kan antas att den tidigare överträdelserna skulle ha föranlett en varning, med eller utan sanktionsavgift, kan det också vara så att personen i fråga inte är lämplig för att på nytt bedriva försäkringsdistribution. Frågan får avgöras med ledning av hur allvarlig överträdelserna var. Det bör inte krävas att den tidigare överträdelserna med visshet hade föranlett en viss sanktion, eftersom en sådan bedömning är svår att göra i efterhand. Om

det rör sig om en tidigare överträdelse som får anses ringa eller ursäktlig, bör den normalt sett inte utesluta att ett nytt tillstånd beviljas.

Lämplighetsprövningen syftar ytterst till att utesluta mindre seriösa försäkringsförmedlare från att bedriva försäkringsdistribution. Om det visar sig att den sökande tidigare har misskött uppdrag som försäkringsförmedlare eller liknande verksamhet på ett påtagligt sätt, bör tillstånd kunna vägras. Detsamma bör gälla om utredningen ger vid handen att sökanden har ägnat sig åt mindre seriös affärsverksamhet. Omständigheter som tidigare konkurser eller stora skatteskulder är däremot hänförliga till den vandelsprövning som ska göras.

7.2.5 Ägar- och ledningsprövning m.m.

Promemorians förslag: Bestämmelserna om ledningsprövning för juridiska personer som är försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling ska föras över i huvudsak oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Utöver dessa krav ska den som ska ingå i ledningen för en juridisk person eller vara ersättare för denne vara i övrigt lämplig att ingå i ledningen.

Kraven på god vandel, tillräcklig insikt och erfarenhet samt i övrigt vara lämplig ska tillämpas även på den som ska ingå i ledningen eller vara ersättare för denne för ett försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som ska avses med i övrigt lämplig att ingå i ledningen,
2. vilken insikt och erfarenhet som krävs för att ingå i ledningen, och
3. vad som ska avses med den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne.

Promemorians bedömning: Det bör inte införas några regler om ägarprövning.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Gällande rätt

Lagen om försäkringsförmedling innehåller inte några krav på ägarprövning, men däremot ska de personer som ska ingå i ledningen för en juridisk person uppfylla vissa krav (2 kap. 6 § första stycket 3). För bl.a. kreditinstitut-, värdepappersbolag och försäkringsföretag finns det däremot regler om såväl ägar- som ledningsprövning.

Reglerna om ägarprövning innebär i huvudsak följande (se t.ex. 3 kap. 2 § första stycket 3 och andra–fjärde styckena lagen om bank- och finansieringsrörelse). Tillstånd att driva verksamhet får bara beviljas om det kan antas att de som kommer att äga ett kvalificerat innehav i företaget inte kommer att motverka en sund utveckling av verksamheten och att de även i övrigt är lämpliga att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget. Med ett kvalificerat innehav förstås att någon

direkt eller indirekt äger aktier eller andelar i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster, eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget. Tillstånd får inte heller beviljas om det kan antas att en person, som i väsentlig mån har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter, eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, kommer att ha ett kvalificerat innehav i företaget. Ägarprövning ska även ske vid vissa förvärv av aktier eller andelar i de aktuella företagen.

Reglerna om ledningsprövning innebär i huvudsak följande (se t.ex. 3 kap. 2 § första stycket 4 och 5 lagen om bank- och finansieringsrörelse). Tillstånd att driva verksamhet får bara beviljas om de som ska ingå i företaget ledning har de insikter och den erfarenhet som krävs för att leda den aktuella verksamheten och att de även i övrigt är lämpliga för en sådan uppgift. Prövningen avser styrelseledamöter och ersättare för dem och – med undantag för medlemsbanker och sparbanker – verkställande direktören och dennes ställföreträdare.

Motsvarande bestämmelser om ledningsprövning finns även i annan lagstiftning på närliggande områden, se ovan avsnitt 7.2.4 om lämplighetsprövning i annan lagstiftning.

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att de relevanta personerna i ledningen för sådana företag som ansvarar för distributionen av försäkringar eller återförsäkringar uppvisar de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet (artikel 10.2 femte stycket).

Medlemsstaterna ska även säkerställa att de personer i ledningen som ansvarar för försäkrings- eller återförsäkringsdistribution uppfyller kravet på godandel (artikel 10.3 tredje stycket).

Bör det införas ledningsprövning av försäkringsförmedlare?

Den ledningsprövning som medlemsstaterna ska säkerställa enligt försäkringsdistributionsdirektivet motsvarar i allt väsentligt den som redan gäller för försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelserna om ledningsprövning i den lagen bör därför föras över i huvudsak oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Försäkringsdistributionsdirektivet omfattar till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet även försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution. Enligt förstnämnda direktiv ska den som ska ingå i ledningen för ett sådant försäkringsföretag uppfylla kraven på godandel och lämplig kunskap och kompetens (artikel 10.2 första och femte stycket samt 10.3 första och tredje stycket). Kravet i direktivet bör därför införas i en motsvarande bestämmelse i den nya lagen.

I försäkringsdistributionsdirektivet är innebörden av begreppet ledning något olika i reglerna om krav på lämplig kunskap och kompetens (artikel 10.1) å ena sidan och i reglerna om krav på godandel (artikel 10.3) å den andra.

Beträffande kravet på lämplig kunskap och kompetens anges i direktivet att medlemsstaterna inte bör betrakta de chefer eller anställda

som inte är direkt involverade i distribution av försäkringsprodukter som relevanta personer (skäl 32). De personer inom ledningsstrukturen som ansvarar för verkställande av strategier och förfaranden med anknytning till distributionen av försäkringsprodukter bör dock uppfylla kraven på lämplig kunskap och kompetens. Kravet på god vandel ska uppfyllas av de personer i ledningen som ansvarar för försäkringsdistributionen (artikel 10.3 tredje stycket).

Enligt lagen om försäkringsförmedling ska den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne uppfylla nämnda krav (2 kap. 6 § första stycket 3). I andra lagar på finansmarknadsområdet beskrivs kretsen för ledningsprövning som ”den som ska ingå i styrelsen för företaget eller vara verkställande direktör i det, eller vara ersättare för någon av dem” (se t.ex. 3 kap. 2 § första stycket 4 lagen om bank- och finansieringsrörelse). Den senare beskrivningen av kretsen framstår som mer precis och därmed något snävare än den beskrivning som finns i lagen om försäkringsförmedling. Nämnda krav i direktivet på god vandel samt lämplig kunskap och kompetens torde kunna träffa även andra anställda med ledande befattningar som inte ingår i styrelsen eller är verkställande direktör (eller ersättare för någon i sådan befattning) i den juridiska personen. En mer allmänt hållen beskrivning av kretsen bedöms även svara mot de båda formuleringarna av begreppet ledning som förekommer i direktivet. Med den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne avses de personer som har det yttersta ansvaret för hur verksamheten bedrivs (jfr prop. 2002/03:139 s. 367). Vem eller vilka dessa personer är får avgöras med ledning av associationsrättsliga regler.

Mot bakgrund av att försäkringsförmedlare som är juridiska personer kan variera avsevärt i såväl storlek som organisationsstruktur bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om den närmare bestämningen av den krets av personer som ska omfattas av prövningen. En utgångspunkt för sådana föreskrifter torde vara allmänna associationsrättsliga regler, men att hänsyn bör tas till de skillnader som försäkringsdistributörer kan uppvisa i nämnda avseenden. Det kan nämnas att Finansinspektionen har meddelat föreskrifter i fråga om vem som ska anses ingå i ledningen för en försäkringsförmedlare (se 3 kap. 1 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling).

När det sedan gäller frågan vilka krav som ledningen ska uppfylla får reglerna om god vandel i direktivet anses innebära att ledningen för den juridiska personen ska uppfylla samma krav på god vandel som gäller för fysiska personer som förmedlar försäkringar för den juridiska personens räkning. De krav som ställs på övriga fysiska personer, dvs. att de inte får vara underåriga, i konkurs, underkastade näringsförbud eller ha förvaltare, följer beträffande aktiebolag och ekonomiska föreningar av annan lagstiftning.

Utöver kravet på god vandel ställs i direktivet krav på att relevanta personer i ledningen ska ha de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet. Direktivets krav i detta avseende får anses uppfyllt med ett krav på att de relevanta personerna som ingår i ledningen ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsdistribution.

Kraven på en juridisk persons ledning ska vara uppfyllda vid tillstånds- eller registreringsstillfället, vilket innebär att en kontroll av ledningen ska ske även om en prövning tidigare skett enligt annan lagstiftning. När det gäller kontrollen av vandelskravet och kravet på tillräcklig insikt och erfarenhet hänvisas till de överväganden som görs i avsnitt 7.2.3.

Bör det införas regler om ägarprövning för försäkringsförmedlare?

Som framgår ovan innebär regleringen på finansmarknadsområdet att det normalt ställs krav på såväl ägar- som ledningsprövning. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller inte några krav på ägarprövning (jfr dock kravet på att en försäkringsdistributör inte får ingå i en svåröverskådlig företagsgrupp om det förhindrar en effektiv tillsyn, se nedan).

Det finns flera avgörande skillnader mellan en försäkringsförmedlare och andra företag som verkar på finansmarknadsområdet. För försäkringsföretag gäller redan i dag ett krav på ägarprövning (2 kap. 4 § första stycket 3 försäkringsrörelselagen). De överväganden som gjordes i denna fråga vid införandet av lagen om försäkringsförmedling framstår fortfarande som aktuella (prop. 2004/05:133 s. 73). Skötseln av en enskild försäkringsförmedlare kan inte anses påverka den finansiella stabiliteten. När det gäller kundskyddet är det framför allt de enskilda personerna som distribuerar försäkringar för förmedlingsföretagets räkning som har betydelse för vilket förtroende kunder kommer att ha för företaget. Förslagen i denna promemoria innebär att det ställs en rad olika krav på de fysiska personer som distribuerar försäkringar. Vidare ställs det även krav på de personer som ingår i företagets ledning. Mot denna bakgrund torde utrymmet för en ägare, som inte ingår i ledningen av företaget, att missbruka sin ställning på ett sätt som påverkar försäkringstagare eller försäkringsgivare vara begränsat. Sammanfattningsvis görs därför bedömningen att det saknas anledning att införa särskilda ägarprövningsregler för försäkringsförmedlare.

7.2.6 Svåröverskådliga företagsgrupper får inte förhindra en effektiv tillsyn

Promemorians förslag: En definition av nära förbindelser och kvalificerat innehav tas in i lagen om försäkringsdistribution. Om den försäkringsförmedlare som ansöker om tillstånd har eller kan väntas komma att få nära förbindelser med någon annan, ska tillstånd få ges bara om förbindelsen inte hindrar en effektiv tillsyn av försäkringsförmedlaren.

En försäkringsförmedlare ska underrätta Finansinspektionen om den får kännedom om att aktier eller andelar i företaget har blivit föremål för förvärv, om förvärvet skulle leda till att förvärvaren får ett kvalificerat innehav eller nära förbindelser mellan försäkringsförmedlaren och någon annan. När det gäller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska det försäkringsföretag eller den försäkringsförmedlare som har anmält den

andre förmedlaren för registrering till Bolagsverket anmäla till Finansinspektionen om den registrerade försäkringsförmedlaren får nära förbindelser med någon annan.

Finansinspektionen ska få förelägga innehavaren av aktier eller andelar att avyttra så stor del av dessa att försäkringsförmedlaren inte längre har nära förbindelser med någon annan.

Skälen för promemorians förslag

Gällande rätt

I lagen om försäkringsförmedling finns det inte något krav på att en försäkringsförmedlare inte får ingå i en svåröverskådlig företagsgrupp även om ingåendet hindrar en effektiv tillsyn.

I andra lagar på finansmarknadsområdet finns det däremot sådana krav. Enligt försäkringsrörelselagen gäller t.ex. att om ett företag har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget (2 kap. 5 §). Detsamma gäller bl.a. enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse (3 kap. 2 § fjärde stycket), lagen om värdepappersmarknaden (3 kap. 2 § tredje stycket) och lagen om värdepappersfonder (2 kap. 2 § tredje stycket).

Kravet i fråga har sitt ursprung i det s.k. BCCI-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 95/26/EG av den 29 juni 1995 om ändring av direktiv 77/780/EEG och 89/646/EEG om kreditinstitut, direktiv 73/239/EEG och 92/49/EEG om andra direkta försäkringar än livförsäkringar, direktiv 79/267/EEG och 92/96/EEG om direkta livförsäkringar, direktiv 93/22/EEG om tjänster inom värdepappersområdet och direktiv 85/611/EEG om företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) i syfte att stärka tillsynen på dessa områden) och infördes i svensk rätt samtidigt på försäkrings-, bank och värdepappersmarknadsområdena (prop. 1995/96:173).

För fondverksamhet infördes kravet vid ett senare tillfälle (prop. 2002/03:150 s. 159).

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt direktivet om försäkringsdistribution ska medlemsstaterna se till att de behöriga myndigheterna nekar registrering om lagar och andra författningar i ett tredjeland som reglerar en eller flera fysiska eller juridiska personer med vilken eller vilka förmedlaren har nära förbindelse, eller svårigheter att kontrollera efterlevnaden av dessa lagar och andra författningar, hindrar myndigheterna från att på ett ändamålsenligt sätt utöva sin tillsyn (artikel 3.7). Enligt direktivet ska även vissa uppgifter begäras in från försäkringsförmedlare som ett villkor för registrering (artikel 3.6). Det rör sig bl.a. om uppgifter om identiteten avseende personer som har nära förbindelser med förmedlare och uppgifter om att innehavet eller de nära förbindelserna inte hindrar de behöriga myndigheterna från att på ett ändamålsenligt sätt utöva sin tillsyn. Medlemsstaterna ska se till att förmedlarna utan oskäligt dröjsmål underrättar de behöriga myndigheterna ifall några ändringar sker i de

uppgifter som tillhandahållits enligt denna punkt (artikel 3.6 andra stycket).

Om en försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet agerar på ett försäkringsföretags eller en annan förmedlares ansvar, får medlemsstaterna föreskriva att de senast nämnda ska ansvara för att den av de först nämnda uppfyller villkoren för registrering (artikel 3.1 femte stycket).

Genomförande i svensk rätt

Det nu aktuella kravet i direktivet om försäkringsdistribution (artikel 3.7) på att en försäkringsdistributör inte får ingå i en svåröverskådlig företagsgrupp om ingåendet hindrar en effektiv tillsyn bedöms motsvara det krav som redan ställs upp i annan lagstiftning på finansmarknadsområdet. Dessa regler i direktivet bör genomföras i svensk rätt i en motsvarande bestämmelse i den nya lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelsen bör utformas efter förebild av motsvarande bestämmelser i andra lagar på finansmarknadsområdet. För närmare vägledning hänvisas till de förarbetsuttalanden som gjordes i samband med genomförandet i svensk rätt av BCCI-direktivet (se prop. 1995/96:173 s. 86–92).

För att en effektiv tillsyn ska kunna bedrivas är det givetvis väsentligt att det kan klarläggas vilka företag som ingår i en svåröverskådlig företagsgrupp. I direktivet (artikel 2.1.13) finns en definition av vad som avses med nära förbindelser i form av en hänvisning till motsvarande definition i Solvens II-direktivet (artikel 13.17 i direktiv i Solvens II-direktivet). Den definitionen motsvarar i sin tur definitionen i BCCI-direktivet (artikel 2.1). En motsvarande definition bör därför tas in i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Syftet med kravet på att tillstånd får ges bara om en förbindelse inte hindrar en effektiv tillsyn av en försäkringsförmedlare är att förhindra att en oklar ägarsituation uppkommer eller består (se samma prop. s. 87). Detta innebär i första hand att tillstånd till försäkringsförmedling inte ska beviljas när en sådan situation föreligger.

Direktivet om försäkringsdistribution får anses förutsätta att nära förbindelser som förhindrar en effektiv tillsyn inte heller får uppkomma efter det att tillstånd beviljats (jfr artikel 3.6). Det bör därför på motsvarande sätt som i andra lagar på finansmarknadsområdet införas ett krav i den nya lagen om försäkringsdistribution på att en försäkringsförmedlare att snarast anmäla till Finansinspektionen om den får kännedom om att den har nära förbindelser med någon annan. Därigenom genomförs även det krav som anges i direktivet (artikel 3.6 andra stycket).

Det bör även övervägas vilka möjligheter till ingripande som bör införas om en sådan situation ändå uppkommer efter ett beviljat tillstånd. En situation där anmälningsskyldigheten som följer av direktivet inte skulle kunna leda till något ingripande framstår som ofullständig. Det bör därför införas en möjlighet för Finansinspektionen att i förekommande fall förelägga innehavare av aktier eller andelar som medför att förbindelserna är nära att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att så inte längre är fallet (jfr t.ex. 15 kap. 15 § försäkringsrörelselagen). Ett

sådant föreläggande bör få förenas med vite. Det bör här framhållas att det i praktiken inte behöver gå så långt eftersom det endast är nära förbindelser som hindrar en effektiv tillsyn som avses. Det finns alltså inget som hindrar att de som berörs av de nära förbindelserna ändrar sin ägarstruktur så att den inte längre är svåröverskådlig.

Det bör särskilt påpekas att i ”nära förbindelser mellan försäkringsförmedlaren och någon annan som hindrar en effektiv tillsyn” innefattas även den situationen som anges i direktivet (artikel 3.7) om att en effektiv tillsyn inte får förhindras av lagar och andra författningar i ett tredjeland, som reglerar en eller flera fysiska eller juridiska personer med vilken eller vilka försäkringsförmedlaren har nära förbindelser, eller svårigheter att kontrollera efterlevnaden av dessa lagar och andra författningar (se samma prop. s. 89 för motsvarande uppfattning).

Det som anförs ovan om tillstånd gäller även registrering för de försäkringsförmedlare som undantas från tillståndsplikten. Direktivet öppnar upp för att låta den som registrerar en annan försäkringsförmedlare ansvara för att den registrerade uppfyller villkoren för registrering (artikel 3.1 femte stycket). Den som anmäler någon annan för registrering i enlighet med den föreslagna särskilda ordningen för registrering ska således säkerställa att en effektiv tillsyn av den registrerade inte förhindras på grund av förhållanden nära förbindelser. Den tänkta ordningen kräver givetvis medverkan från den registrerade när det kommer till tillhandahållande av de uppgifter som är nödvändiga för utövandet av den registrerande aktörens ansvar (jfr artikel 3.6). Skyldigheten att underrätta Finansinspektionen om ändrade förhållanden bör även gälla för den som låter registrera någon annan eftersom konstruktionen om avsteg från huvudregeln om tillstånd vilar främst på att den registrerade agerar på den registrerande aktörens ansvar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt förslaget i avsnitt 7.1.1 meddela föreskrifter om vad en ansökan om tillstånd och en anmälan om registrering ska innehålla. När sådana föreskrifter utformas bör det beaktas att det i direktivet finns krav på vissa uppgifter som ska ingå i en ansökan eller en anmälan (artikel 3.6). När det gäller anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller vissa pensionsförsäkringar och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare bör den som låter anmäla någon annan för registrering ta in och kontrollera de aktuella uppgifterna innan anmälan om registrering sker. I de föreskrifterna bör den kontroll som den registrerande ska utföra i nu aktuellt avseende preciseras närmare. Det kan i sammanhanget noteras att Finansinspektionen har meddelat föreskrifter i vilka det preciseras vad som ska iaktas i samband med anmälan och kontroll av anknutna försäkringsförmedlare i andra avseenden (se 10 kap. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling).

7.2.7 Ansvarsförsäkring

<p>Promemorians förslag: Bestämmelserna om ansvarsförsäkring i lagen om försäkringsförmedling ska föras över oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.</p>
--

För en anknuten försäkringsförmedlare eller en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare ska det inte gälla något krav på ansvarsförsäkring.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ansvarsförsäkring.

Promemorians bedömning: Eftersom det finns ett krav på ansvarsförsäkring för försäkringsförmedlare ska tillståndet eller registreringen återkallas när en anknuten försäkringsförmedlare eller en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare förlorar anknytningen till ett försäkringsföretag eller en annan försäkringsförmedlare.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Gällande rätt

Ett allmänt krav på ansvarsförsäkring finns redan i dag i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 5 § 4 respektive 6 § första stycket 2). I förordningen om försäkringsförmedling (4 kap. 1 §) och i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling (5 kap. 1 §) finns detaljerade regler kring den närmare utformningen av ansvarsförsäkringen.

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 10.4) ska försäkringsförmedlare ha en ansvarsförsäkring som omfattar hela unionens territorium eller annan likvärdig garanti för ansvar till följd av fel eller försummelse i verksamheten. Försäkringen eller garantin ska täcka minst 1 250 000 euro per skada och totalt 1 850 000 euro för alla skador under ett år, såvida inte en sådan försäkring eller garanti redan tillhandahålls av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller annat företag, för vars räkning eller med vars bemyndigande förmedlaren handlar, eller ett sådant företag har tagit fullt ansvar för förmedlarens handlande.

Medlemsstaterna ska kräva att försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet ska ha en ansvarsförsäkring eller likvärdiga garantier på en nivå som fastställs av medlemsstaterna med beaktande av den sålda produktens karaktär och den verksamhet som bedrivs (artikel 10.5).

I direktivet finns även regler om indexering av försäkringsbeloppen (artikel 10.7).

Genomförande i svensk rätt

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare ha en ansvarsförsäkring eller annan likvärdig garanti för ansvar för fel eller försummelse i verksamheten (artikel 10.4). För anknutna förmedlare och anknutna sidoverksamma förmedlare gäller däremot inte något sådant krav eftersom det företag eller den förmedlare, för vars räkning eller med vars bemyndigande förmedlaren handlar, har tagit fullt ansvar för förmedlarens handlande (jfr artikel 3.1). I avsnitt 9.10 föreslås att en försäkringsdistributör som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt bestämmelser om bl.a. god försäkringsdistribu-

tionsstandard ska ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag, en förvaltare av alternativa investeringsfonder eller någon som härleder sin rätt från kunden. Kravet på att förmedlarna ska ha ansvarsförsäkring innebär att den skadelidande i viss utsträckning kan hållas skadeslös, även om distributören av någon anledning inte förmår att fullgöra sin skadeståndsskyldighet.

Som framgår av direktivet skulle den skadelidande kunna skyddas på annat sätt än genom krav ansvarsförsäkring, t.ex. genom särskilda kapitalkrav eller genom att det skapas en särskild garantiordning. Denna typ av alternativa lösningar har varit föremål för överväganden av såväl Försäkringsverksamhetskommittén (SOU 1986:55 s. 146 f.) som Försäkringsmäklarutredningen (SOU 1997:79 s. 141 f.), varvid det i huvudsak konstaterats att en lösning som bygger på ansvarsförsäkring har avgörande fördelar. Samma bedömning gjordes vid införandet av lagen om försäkringsförmedling (prop. 2004/05:133 s. 75). Det finns inte anledning att nu göra någon annan bedömning och det bör därför inte införas någon möjlighet för försäkringsförmedlare att använda sig av ”annan likvärdig garanti”.

Sammanfattningsvis bör det således i den nya lagen om försäkringsdistribution tas in ett krav på att tillstånd för en svensk fysisk eller juridisk person att bedriva försäkringsdistribution får ges bara om personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om sådan försäkring. Det finns i detta sammanhang anledning att ansluta sig till den övergripande och allmänna bedömning som gjordes i förarbetena till lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 75–78). Det bör emellertid anmärkas att beloppen för ansvarsförsäkringen är högre i försäkringsdistributionsdirektivet än i försäkringsförmedlingsdirektivet.

Som framgår ovan omfattas inte anknutna förmedlare och anknutna sidoverksamma förmedlare av kravet på ansvarsförsäkring. I fråga om vad som ska gälla i de fall där anknytningen upphör görs följande överväganden. För anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter gäller inte tillståndsplikten utan endast registrering hos Bolagsverket.

För anknutna försäkringsförmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet gäller kravet på tillstånd, men dessa är undantagna från kravet på ansvarsförsäkring. Det övergripande syftet med den särskilda ordningen för registrering är att förenkla och effektivisera systemet och ordningen bärs upp huvudsakligen av den nära kopplingen till någon annan tillståndspliktig aktör. Redan detta talar med viss styrka för att inte öppna upp en möjlighet för att låta registreringen bestå om den tidigare ansvarige aktören inte längre står kvar. Ett alternativ hade kunnat vara att ge den anknutne förmedlaren en viss tid på sig att antingen teckna en egen ansvarsförsäkring eller teckna avtal med någon annan om att denne skulle vara ansvarig i nu aktuellt avseende. När det gäller möjligheten att teckna en egen ansvarsförsäkring kan det noteras att en anknuten sidoverksam förmedlare eller

en anknuten förmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet skulle vid bibehållen registrering i praktiken i allt väsentligt agera som en tillståndspliktig försäkringsförmedlare, men utan att någon egentlig tillståndsprövning har ägt rum. Ett tillåtande av att låta registreringen bestå vid tecknande av nytt avtal med annan ansvarig aktör skulle riskera att underminera vikten av den kontroll som den anmälade aktören ska göra inför registrering av den anknutne förmedlaren (jfr det som anges i avsnitt 7.1.6 i fråga om ansvaret vid anknytning till flera försäkringsföretag). Det förutsätts att varje aktör som går in och åtar sig ett eventuellt skadeståndsansvar åt någon annan också gör en egen kontroll av att förutsättningarna för att bedriva verksamhet är uppfyllda. Mot denna bakgrund och med beaktande av att den särskilda ordningen för registrering av nämnda grupper av förmedlare inte kan anses särskilt betungande, bör registreringen återkallas om anknytningen för den registrerade försäkringsförmedlaren upphör att gälla. Det behöver emellertid inte regleras särskilt eftersom avsaknaden av en ansvarsförsäkring utgör ett åsidosättande av den nya lagen. Vid angivna förhållanden bör ingripande med stöd av den allmänna bestämmelsen om ingripande kunna ske (9 kap. 1 §).

När det gäller anknutna förmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet är frågan inte lika enkel. Denna grupp av förmedlare agerar med eget tillstånd, men undantas från kravet på ansvarsförsäkring. Även för denna grupp är emellertid anknytningen till någon annan aktör av sådan central betydelse att den får anses utgöra en förutsättning för tillståndet. Mot denna bakgrund bör återkallelse på den grunden att kravet på ansvarsförsäkring inte är uppfyllt kunna ske med stöd av den allmänna bestämmelsen om ingripande.

7.3 Verksamhet med sidotillstånd

7.3.1 Investeringsrådgivning med sidotillstånd

Promemorians förslag: Möjligheten för försäkringsförmedlare att få utöva sidoverksamhet i form av mottagande och vidarebefordran av order samt investeringsrådgivning med avseende på vissa fondandelar tas bort. För att utöva sådan verksamhet ska det krävas tillstånd till värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Försäkringsförmedlare som är registrerade för förmedling av alla slag av försäkringar eller enbart livförsäkringar ska kunna få ett särskilt tillstånd (sidotillstånd) för investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fondförsäkring eller depåförsäkring.

Vid prövning av en ansökan om sidotillstånd ska bestämmelserna om förutsättningar för tillstånd gälla i tillämpliga delar. Den som har fått sidotillstånd ska registreras hos Bolagsverket.

För en försäkringsförmedlare med sidotillstånd ska de krav på startkapital eller ansvarsförsäkring som följer av lagen om värdepappers-

marknaden och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen gälla.

En försäkringsförmedlare med sidotillstånd ska även följa vissa bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden i tillämpliga delar.

Finansinspektionen ska få förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva annan sidoverksamhet om det finns särskilda skäl.

Följändringar görs i lagen om värdepappersmarknaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som gör det möjligt att tillämpa reglerna i det delegerade direktivet och den delegerade förordningen till MiFID II även på försäkringsförmedlare när de utför investeringsrådgivning.

Promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedlingsförslag (Ds 2014:22) överensstämmer delvis med promemorians förslag. I den promemorian föreslås ingen ändring av omfattningen av den sidoverksamhet som försäkringsförmedlare får driva med stöd av det s.k. sidotillståndet. I den promemorian föreslås att det klargörs att en försäkringsförmedlare som driver sidoverksamhet även ska vara skyldig att följa föreskrifter som meddelats med stöd av bemyndiganden i lagen om värdepappersmarknaden.

Remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller har inget att invända mot det.

Skälen för promemorians förslag

Sidotillståndets omfattning

I dag har försäkringsförmedlare möjlighet att ansöka om ett särskilt tillstånd att motta och vidarebefordra order avseende svenska värdepappersfonder och specialfonder och deras utländska motsvarigheter, samt lämna investeringsrådgivning avseende sådana fonder (se 5 kap. 1–3 §§ lagen om försäkringsförmedling). Den som fått ett sådant tillstånd behöver inte tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden för den verksamheten, som utgör värdepappersrörelse (se 2 kap. 5 § första stycket 15).

Det undantaget från tillståndsplikt har tillkommit genom användande av en valmöjlighet i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG (artikel 3.1) (se prop. 2006/07:115 s. 345 f.). Direktivet gav en rätt för medlemsstaterna att undanta viss värdepappersrörelse från tillståndsplikt, om rörelsen endast består av mottagande och vidarebefordrande av order samt investeringsrådgivning med avseende på fondandelar. Samma valmöjlighet finns kvar i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (artikel 3.1 b). De båda direktiven benämns i det följande MiFID I respektive MiFID II. Enligt MiFID II är det en förutsättning för tillämpning av undantaget att vissa krav är uppfyllda beträffande de personer som undantas från tillståndsplikten (artikel 3.2). Vilka dessa krav är anges nedan. I den mån undantaget i MiFID II

utnyttjas i form av ett sidotillstånd måste således vad som anges i den artikeln genomföras i svensk rätt.

I propositionen Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR) görs bedömningen att även investeringsrådgivning som utförs inom ramen för försäkringslösningar utgör tillståndspliktig verksamhet enligt lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2016/17:162 s. 257 f.). Också mottagande och vidarebefordran av order avseende fondandelar utgör tillståndspliktig verksamhet enligt den lagen. I denna promemoria görs bedömningen att dessa investeringstjänster inte utgör försäkringsdistribution, inte ens om tjänsterna avser finansiella instrument som ska ingå i en fondförsäkring eller depåförsäkring. Det innebär att ett tillstånd till försäkringsförmedling endast kommer att ge rätt till rådgivning om det försäkringskydd som en kund får genom att ingå ett försäkringsavtal. En försäkringsförmedlare kommer således att kunna ge råd om huruvida en kund ska teckna en fondförsäkring, en depåförsäkring eller en traditionell livförsäkring, men inte om vilka finansiella instrument som ska ingå i en depåförsäkring eller vilka fondandelar som ska ingå i en fondförsäkring. Inte heller kommer en försäkringsförmedlare att kunna ta emot och förmedla order avseende fondandelar som ska ingå i en fondförsäkring eller depåförsäkring.

Att som i dag ge försäkringsförmedlare möjlighet att med stöd av ett sidotillstånd bedriva viss värdepappersrörelse, utan krav på direkt anknytning till försäkringsdistribution, går knappast att förena med kravet på tillstånd för investeringsrådgivning samt mottagande och vidarebefordran av order med avseende på fondandelar och andra finansiella instrument. Det särskilda tillståndet till sidoverksamhet för försäkringsförmedlare att driva viss värdepappersrörelse utan direkt anknytning till försäkringsdistribution bör därför tas bort. Den försäkringsförmedlare som i fortsättningen vill kunna ta emot och vidarebefordra order samt lämna investeringsrådgivning avseende fondandelar kommer därför att behöva ansöka om tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden.

I den nämnda propositionen gör regeringen bedömningen att frågan om utnyttjande av möjligheten enligt MiFID II att undanta försäkringsförmedlare från vissa krav enligt det direktivet bör övervägas inom ramen för det förevarande lagstiftningsärendet. För de försäkringsförmedlare som ägnar sig åt distribution av fondförsäkringar kommer investeringsrådgivning rörande fondandelar som kan ingå i en fondförsäkring även fortsättningsvis att vara en verksamhet som har ett nära samband med försäkringsdistributionen. Med den definition av försäkringsdistribution som föreslås gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution kommer det dock, som anges ovan, inte att vara möjligt för en försäkringsförmedlare att driva den verksamheten enbart på grundval av ett tillstånd till försäkringsdistribution eftersom den anses vara tillståndspliktig värdepappersrörelse.

I en fondförsäkring får endast ingå fonder som förvaltas av den som har rätt att driva fondverksamhet enligt lagen om värdepappersfonder eller av den som har rätt att förvalta specialfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder (2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen). Även i en depåförsäkring kan premierna investeras i sådana fondandelar. I en depåförsäkring kan investeringar

även ske i andelar i fonder som hör hemma i länder utanför EES och som motsvarar andelar i svenska värdepappersfonder och specialfonder. Risknivån i de placeringar som görs i fondandelar är typiskt sett väsentligt lägre än i de placeringar som görs i andra finansiella instrument inom ramen för en depåförsäkring, t.ex. i olika derivatinstrument och strukturerade produkter. Det kan också innebära en fördel för många kunder om ett större antal försäkringsförmedlare har möjlighet att lämna rådgivning avseende fondandelar i sådana försäkringar som distribueras av förmedlarna i fråga. För en sådan ordning talar hushållens behov av tillgång till finansiella tjänster i detta avseende. Det framstår som opraktiskt att en kund ska behöva söka upp en annan aktör för att få rådgivning om innehållet i den försäkring som en försäkringsdistributör har distribuerat. Det bör mot den angivna bakgrunden vara möjligt för en försäkringsförmedlare med tillstånd att utöva försäkringsdistribution avseende fondförsäkringar och depåförsäkringar att efter särskilt tillstånd lämna investeringsrådgivning med avseende på fondandelar som ska ingå i en fondförsäkring eller depåförsäkring. Det bör införas en möjlighet att få ett sådant särskilt tillstånd enligt den nya lagen om försäkringsdistribution och ett motsvarande undantag från tillståndsplikt för värdepappersrörelse bör göras i lagen om värdepappersmarknaden. Ett av kraven för sidotillstånd bör liksom för sidotillstånd som får ges enligt lagen om försäkringsförmedling vara att investeringsrådgivningen ska vara en sidoverksamhet till försäkringsdistributionen. Registrering som försäkringsförmedlare ska alltså inte kunna vara ett sätt att undgå tillståndskravet i lagen om värdepappersmarknaden.

På grund av den begränsning som föreslås avseende fondandelar som ingår i en specifik fondförsäkring eller depåförsäkring bör det saknas anledning att det inom ramen för ett sidotillstånd även ska finnas rätt att ta emot och vidarebefordra order avseende fondandelar. Eftersom det är fråga om en försäkring är det inte försäkringstagaren som äger fondandelarna utan det är försäkringsgivaren som gör det. För försäkringsgivaren uppkommer däremot ett åtagande gentemot försäkringstagaren, där åtagandets storlek svarar mot värdet på de aktuella fondandelarna. I promemorian görs därför bedömningen att det med hänsyn till dessa förhållanden inte är fråga om utförande av investeringstjänsten mottagande och vidarebefordran av order i lagen om värdepappersmarknaden. Behovet av undantag för en sådan investeringstjänst finns därför inte längre när verksamheten med sidotillstånd enligt förslaget inte ska få avse fondandelar som inte ska ingå i en försäkring.

En av förutsättningsarna för undantag från tillståndsplikt enligt lagen om värdepappersmarknaden är att försäkringsförmedlaren inte får inneha kundmedel eller kunders värdepapper och därför inte vid någon tidpunkt får stå i skuld till sina kunder (se 2 kap. 5 § första stycket 15 c och artikel 3.1 a i MiFID II). Då detta är en förutsättning enligt MiFID II bör kravet kvarstå lagen, även om det kan ifrågasättas om denna situation aktualiseras i praktiken mot bakgrund av begränsningen av vilka investeringstjänster som får utövas med ett sidotillstånd.

Förutsättningarna för sidotillstånd

En förutsättning för sidotillstånd bör liksom i dag vara att försäkringsförmedlaren är registrerad för förmedling av alla slag av försäkringar eller enbart livförsäkringar (jfr prop. 2004/05:133 s. 91). Det innebär att det inte finns något hinder för en anknuten förmedlare eller en anknuten sidoverksam förmedlare att få ett sidotillstånd under förutsättning att den uppfyller kraven i övrigt.

På samma sätt som gäller i dag innebär ett sidotillstånd även i fortsättningen inte någon rätt för försäkringsförmedlaren att utöva sådan sidoverksamhet i andra länder inom EES med stöd av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster (se artikel 3.3 i MiFID II).

En försäkringsförmedlare som utövar sidoverksamhet ska uppfylla kraven på startkapital eller ansvarsförsäkring som följer av lagen om värdepappersmarknaden och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, dvs. samma krav bör gälla vid utövande av sidoverksamhet som vid värdepappersrörelse som drivs av ett värdepappersbolag (se 3 kap. 6 § lagen om värdepappersmarknaden och prop. 2006/07:115 s. 351–358).

Försäkringsförmedlare som har fått ett sidotillstånd bör registrera sig hos Bolagsverket på samma sätt som gäller för försäkringsförmedlare med tillstånd för försäkringsdistribution (se avsnitt 7.1.1). Sidoverksamhet med stöd av ett sidotillstånd bör inte heller få påbörjas förrän registrering har skett.

Möjligheten för Finansinspektionen att i undantagsfall förbjuda en viss annan sidoverksamhet bör gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution (se prop. 2004/05:133 s. 93 f.).

Övriga tillämpliga bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden och MiFID II

Det anförda innebär att Sverige inte kommer att utnyttja undantaget i MiFID II (artikel 3.1 b) i lika stor utsträckning som Sverige i dag utnyttjar motsvarande undantag i MiFID I. Detta är helt i enlighet med MiFID II eftersom det nu aktuella undantaget från tillståndsplikt är något som medlemsstaterna kan välja att använda sig av. Undantaget är alltså frivilligt, till skillnad från de andra undantag från tillståndsplikt som finns i det direktivet (artikel 2).

Det nu aktuella undantaget i MiFID II innehåller till skillnad från motsvarande undantag i MiFID I ett krav på att de som undantas från tillståndsplikt ska omfattas av krav som minst motsvarar vissa krav i direktivet (se artikel 3.2 första stycket i MiFID II). De krav som avses är villkor och förfaranden för auktorisation och fortlöpande tillsyn (artiklarna 5.1, 5.3, 7–10, 21–23) och uppföranderegler (artiklarna 24.1, 24.3–24.5, 24.7, 24.10, 25.2, 25.5 och 25.6) samt organisatoriska krav (första, sjätte och sjunde stycket i artikel 16.3, 16.6 och 16.7). Därutöver ska dessa personer omfattas av genomförandeakter och delegerade akter som kommissionen antar och, om den nationella ordningen medger att dessa personer utser anknutna ombud, de särskilda krav som gäller för värdepappersföretag som utser anknutna ombud (artikel 29). I skälen till MiFID II anges att en medlemsstat som väljer att använda sig av det nu aktuella undantaget ska tillämpa krav som åtminstone är jämförbara med

dem i direktivet (skäl 42). Medlemsstaterna ska även kräva att personer som undantas från tillståndsplikten ska omfattas av ett system för ersättning till investerare som erkänns i enlighet med direktiv 97/9/EG alternativt att personen har en ansvarsförsäkring som, med beaktande av den storlek, riskprofil och rättsliga form som den undantagna personen har, säkerställer ett likvärdigt skydd för deras kunder (artikel 3.2 andra stycket). I artikelns tredje stycke finns ett undantag från kravet i andra stycket som innebär att medlemsstater som redan har sådana lagar och andra författningar på plats före den 2 juli 2014, fram till och med den 3 juli 2019 får kräva att personer som undantas från tillståndsplikten, när de tillhandahåller investeringstjänsterna mottagande och vidarebefordran av order och/eller tillhandahållande av investeringsrådgivning avseende andelar i företag för kollektiva investeringar och agerar som mellanhänder för ett förvaltningsföretag enligt definitionen i direktiv 2009/65/EG, ska vara solidariskt ansvariga tillsammans med förvaltningsbolaget för alla skador som åsamkats kunden i samband med de tjänsterna.

I denna promemoria föreslås att lagen om försäkringsdistribution ska vara tillämplig även på en försäkringsförmedlare som utövar sidoverksamhet med stöd av sidotillstånd, om inte annat anges (se avsnitt 6.4.4). Utgångspunkten är således att verksamhet med stöd av sidotillstånd regleras i lagen om försäkringsdistribution. Framför allt mot bakgrund av de krav som MiFID II ställer upp behöver det övervägas vilka bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden som därutöver ska vara tillämpliga på denna verksamhet. Även enligt gällande rätt är vissa bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden tillämpliga för försäkringsförmedlare som utövar verksamhet med sidotillstånd (se 5 kap. 4 § fjärde stycket lagen om försäkringsförmedling som innehåller en hänvisning till 8 kap. lagen om värdepappersmarknaden). De bestämmelser som avses är enligt förarbetena sådana som innehåller centrala rörelseregler (8 kap. 1, 9–12, 14, 21–23, 26 och 27 §§, se prop. 2006/07:115 s. 677). Detta innebär att samma skyldigheter som gäller för ett värdepappersbolag som driver värdepappersrörelse gäller för en försäkringsförmedlare som tillhandahåller tjänster med stöd av ett sidotillstånd. Mot bakgrund av kravet i MiFID II måste det säkerställas att reglerna även i fortsättningen blir desamma för en försäkringsförmedlare när den driver värdepappersrörelse som för ett värdepappersbolag. Det innebär att avsevärt fler bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden måste bli tillämpliga för försäkringsförmedlare med sidotillstånd enligt den nya lagen om försäkringsdistribution än vad som är fallet i dag enligt lagen om försäkringsförmedling. Utöver kravet i direktivet talar konkurrensneutralitet och behovet av konsumentskydd för en likartad reglering.

I den mån bestämmelserna i lagen om försäkringsdistribution kan anses motsvara vissa bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden är det inte strikt nödvändigt att hänvisa till de senare bestämmelserna. Mot bakgrund av att det är fråga om krav som minst motsvarar kraven i MiFID II finns det emellertid ingenting som hindrar att reglerna i lagen om värdepappersmarknaden tillämpas framför reglerna i lagen om försäkringsdistribution ens i de fall där den senare lagen kan anses ställa upp motsvarande krav. Redan det skälet att den investeringsrådgivning

som kan komma i fråga med stöd av ett sidotillstånd utgör värdepappersrörelse och inte försäkringsdistribution talar med viss styrka för att alla de aktuella bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden bör tillämpas på försäkringsförmedlare när de driver värdepappersrörelse med stöd av ett sådant tillstånd.

Det bör påpekas att även om lagen om försäkringsdistribution enligt förslaget i denna promemoria innehåller vissa bestämmelser som motsvarar dem i lagen om värdepappersmarknaden är dessa utformade med beaktande av att det är fråga om försäkringsdistribution. På motsvarande vis förhåller det sig givetvis med bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden, dvs. att de är utformade för värdepappersrörelse. Denna omständighet får stor betydelse när det gäller bestämmelser i föreskrifter på lägre nivå än lag, som reglerna i Kommissionens delegerade direktiv (EU) 2017/593 av den 7 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU i fråga om skydd av finansiella instrument och medel som tillhör kunder, produktstyrningskrav och regler för tillhandahållande eller mottagande av avgifter, provisioner eller andra monetära eller icke-monetära förmåner (delegerade direktivet till MiFID II) och Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet (delegerade förordningen till MiFID II) samt, i förekommande fall, myndighetsföreskrifter. De bestämmelserna kompletterar det som gäller enligt lagen om värdepappersmarknaden och den helhet som därigenom uppnås i regelverket riskerar att gå förlorad eller i vart fall kraftigt försvagas om de i stället skulle tillämpas tillsammans med lagen om försäkringsdistribution. Sammanfattningsvis framstår det därför som mest ändamålsenligt att de bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden som i svensk rätt genomför de berörda reglerna i MiFID II (artikel 3.2) ska tillämpas även när försäkringsförmedlare driver värdepappersrörelse med stöd av sidotillstånd. Detta bör uppnås genom att det i lagen om försäkringsdistribution införs hänvisningar till dessa bestämmelser i tillämpliga delar.

Bland de krav som anges i artikel 3.2 första stycket i MiFID II finns inte krav på kunskap och kompetens samt de generella reglerna om ersättningar till eller från tredjepart (se dock artikel 24.7 i MiFID II om tredjepartsersättning vid oberoende investeringsrådgivning). Av prop. 2016/17:162 framgår det att regeringen eftersträvar att uppnå en likartad reglering för alla aktörer som utför rådgivning på finansmarknadsområdet. I propositionen föreslås att fondbolag och AIF-förvaltare som lämnar råd om fondandelar inom ramen för sin fondverksamhet ska tillämpa bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden om intressekonflikter, om kompetenskrav för den personal som tillhandahåller rådgivning och om lämplighetsbedömning och regler om rapportering och lämplighetsförklaring till kund. Fondbolag och AIF-förvaltare ska även tillämpa bestämmelserna i den lagen om ersättningsystem, information till kund vid investeringsrådgivning, om ersättningar som betalas till eller tas emot från tredjepart och om indelning av kunder i kategorier (se samma prop. s. 451–460 och avsnitt 13 nedan). Även när det gäller försäkringsförmedlare som driver verksamhet med stöd av

sidotillstånd bör bestämmelserna om kunskap och kompetens samt vissa ytterligare bestämmelser om ersättningar till eller från tredjepart i lagen om värdepappersmarknaden vara tillämpliga. Förutom ambitionen om att uppnå en likartad reglering talar även risken för svårigheter vid tillämpningen av de bestämmelser som gäller enligt rättsakter som antas av kommissionen för denna lösning. Enligt förslaget i denna promemoria ska lagen om försäkringsdistribution innehålla likartade bestämmelser om kunskap och kompetens samt ersättningar till och från tredjepart och sett i sin helhet kan kraven som följer av lagen om värdepappersmarknaden inte anses vara alltför betungande för denna grupp av försäkringsförmedlare.

I lagen om värdepappersmarknaden används inte begreppen konsument och näringsidkare. I stället ska värdepappersinstituterna dela in kunderna i kategorierna professionella kunder och icke-professionella kunder. En konsument torde vanligtvis definieras som en icke-professionell kund, liksom de flesta företagskunder. Kundindelningen har betydelse för hur kundskyddsreglerna i 9 kap. i den lagen ska tillämpas. Mot denna bakgrund bör även reglerna om indelning av kunder i lagen om värdepappersmarknaden gälla för försäkringsförmedlare som utövar sidoverksamhet med stöd av sidotillstånd (9 kap. 3–6 §§ lagen om värdepappersmarknaden). Det är även denna ordning som föreslås ska gälla för försäkringsföretag

Det kan hävdas att en konstruktion som bygger på hänvisningar till annan lag kan leda till gränsdragningsproblem vid tillämpningen av de båda regelverken. Det kan även finnas vissa fördelar med att samla all lagstiftning som rör försäkringsdistribution i en och samma lag. I detta fall görs emellertid bedömningen att det finns starka skäl att tydliggöra att det föreligger en skillnad mellan försäkringsdistribution och värdepappersrörelse. Det är inte heller fråga om att låta bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden bli tillämpliga på all finansiell rådgivning och investeringsrådgivning utan detta kommer bara bli aktuellt i de fall en försäkringsförmedlare driver värdepappersrörelse med stöd av ett sidotillstånd (jfr förslaget i SOU 2015:2 om en enhetlig reglering av finansiell rådgivning och investeringsrådgivning). Det borde, i förening med karaktären av de bestämmelser som det hänvisas till, innebära att frågan om gränsdragningsproblem inte bör överdrivas. När det gäller reglerna om organisation och kapitalkrav m.m. för försäkringsförmedlare följer dessa av försäkringsdistributionsdirektivet och ska givetvis tillämpas även på försäkringsförmedlare med sidotillstånd. Det innebär att vissa bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden dessutom ska gälla för den värdepappersrörelse som drivs som sidoverksamhet till försäkringsdistributionen. Att det enligt förslaget i denna promemoria anges i den nya lagen om försäkringsdistribution att bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden ska gälla i tillämpliga delar tydliggör att det vid tillämpningen av dessa bestämmelser måste göras vissa mindre anpassningar som föranleds av begrepps-skillnader i de olika lagarna.

När det gäller de ytterligare krav som uppställs i artikel 3.2 i MiFID II (krav på den som utser anknutna ombud och krav på investerarskydd) görs följande överväganden. I 6 kap. lagen om värdepappersmarknaden finns bestämmelser om anknutna ombud. Enligt gällande rätt får endast

ett svenskt värdepappersinstitut eller ett utländskt värdepappersföretag som hör hemma inom EES utse ett anknutet ombud (6 kap. 1 §, se även definitionen av anknutet ombud i 1 kap. 5 § 1). Mot bakgrund av det föreslagna sidotillståndets karaktär som präglas starkt av att det utgör ett undantag från förhållandevis långtgående krav som uppställs för den person som ska vara värdepappersinstitut enligt lagen om värdepappersmarknaden, skulle det föra för långt att medge att även försäkringsförmedlare som har sidotillstånd skulle ges rätt att utse anknutna ombud. Av denna anledning aktualiseras inte kraven avseende anknutna ombud (artikel 29) för försäkringsförmedlare med sidotillstånd.

Kravet på investerarskydd bygger på direktivet 97/9/EG av den 3 mars 1997 om system för ersättning till investerare. Direktivet är genomfört i svensk rätt genom lagen (1999:158) om investerarskydd. Investerarskyddet är tänkt att träda in om ett värdepappersinstitut försätts i konkurs, eller om en utländsk myndighet förklarar att finansiella instrument och likvida medel är indisponibla, och investeraren inte kan få tillbaka sina tillgångar. Investerare har normalt separationsrätt till sina tillgångar om institutet går i konkurs och det är endast när separationsrätt inte föreligger som investerarskyddet aktualiseras. Utformningen av förevarande sidotillstånd innebär som framgår ovan att undantaget i MiFID II utnyttjas i mer begränsad omfattning än tidigare, då endast investeringstjänsten investeringsrådgivning får utföras med stöd av tillståndet. Med beaktande av detta och då försäkringsförmedlare med sidotillstånd inte får inneha kundmedel eller kunders värdepapper och därför inte vid någon tidpunkt får stå i skuld till sina kunder görs bedömningen att en situation där investerarskyddet skulle kunna aktualiseras aldrig kan uppstå. Vid denna bedömning får inte heller det som anges i artikel 3.2 tredje stycket i MiFID II någon betydelse. Det sagda innebär att ett genomförande av artikel 3.2 andra och tredje styckena i MiFID II inte kräver någon lagstiftningsåtgärd.

De bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden som i svensk rätt motsvarar de regler som enligt MiFID II (artikel 3.2) åtminstone ska gälla för sådan verksamhet som får drivas när en medlemsstat har valt att utnyttja möjligheten till undantag i direktivet, bör således som utgångspunkt gälla i tillämpliga delar för försäkringsförmedlare som driver värdepappersrörelse med stöd av sidotillstånd (3 kap. 1, 2, 5 och 11 §§, 8 kap. 12, 14, 16–20 §§, 9 kap. 1, 9, 10, 14, 15, 17, 20, 22, 23, 26–29 §§, 23 kap. 5 §, 24 kap. 7–11 §§, 25 kap. 1, 4, 5 §§ och 26 kap. 2 §, se prop. 2016/17:162 s. 913–927). Bestämmelserna i 8 kap. 17–20 §§ i den lagen bör dock undantas från tillämpning på försäkringsförmedlars sidoverksamhet då dessa inte är tillämpliga vid investeringsrådgivning. På motsvarande sätt som gäller för försäkringsföretag som bedriver investeringsrådgivning eller portföljförvaltning bör bestämmelsen i 9 kap. 16 § lagen om värdepappersmarknaden tillämpas på försäkringsförmedlars sidoverksamhet även om detta inte utgör ett krav enligt MiFID II.

Därutöver bör även motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden som i dag gäller för försäkringsförmedlare gälla i tillämpliga delar (8 kap. 9–11 och 9 kap. 13, 18 och 19 §§ lagen om värdepappersmarknaden i lydelsen enligt förslaget i samma prop.).

Slutligen bör även bestämmelserna om kunskap och kompetens, de generella reglerna om ersättningar till eller från tredjepart och om indelning av kunder i lagen om värdepappersmarknaden (8 kap. 15 § och 9 kap. 3–6 och 21 §§ i lydelsen enligt förslaget i samma prop.) gälla i tillämpliga delar.

Följändringar och bemyndiganden

För att samma konsumentskydd ska kunna uppnås i den nu aktuella sidoverksamheten bör föreskrifter på lägre nivå än lag, och som gäller för värdepappersinstitut med motsvarande verksamhet, gälla även för berörda försäkringsförmedlare. Detta bör uppnås genom att ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka åtgärder en försäkringsförmedlare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 13 §. Det får förutsättas att dessa föreskrifter till sitt innehåll kommer att uppvisa stor likhet med motsvarande föreskrifter som har meddelats med stöd av bemyndiganden i lagen om värdepappersmarknaden.

De regler som försäkringsförmedlare med sidotillstånd ska följa när de utför investeringsrådgivning kompletteras av detaljerade regler i det delegerade direktivet till MiFID II och den delegerade förordningen till MiFID II. Avsikten är att dessa regler även ska tillämpas på försäkringsförmedlare. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter som gör det möjligt att tillämpa dessa regler även på försäkringsförmedlare med sidotillstånd. Sådana föreskrifter bedöms vara möjliga att meddela med stöd av bemyndigandet som beskrivs i stycket ovan.

I lagen om värdepappersmarknaden finns i dag vissa hänvisningar till lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 3 § och 3 kap. 6 §). De hänvisningarna bör ersättas med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution.

7.3.2 Ska investeringsrådgivning om premiepension med sidotillstånd vara tillåten?

Promemorians bedömning: Det saknas tillräckliga skäl att tillåta att en försäkringsförmedlare med stöd av ett särskilt tillstånd (sidotillstånd) får lämna investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i premiepensionssystemet.

Skälen för promemorians bedömning: I propositionen Nya regler om marknader för finansiella instrument MiFID II och MiFIR görs bedömningen att rådgivning som avser finansiella instrument som ingår i premiepensionssystemet utgör investeringsrådgivning enligt MiFID II (s. 258). Det innebär en ändring i förhållande till hur sådan rådgivning bedöms enligt Finansinspektionens nuvarande praxis. Det sidotillstånd som föreslås i avsnitt 7.3.1 i denna promemoria är begränsat till investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå i en försäkring.

Premiepensionen är en del av den allmänna pensionen och inbegrips inte i tjänstepension eller annan privat försäkring. Investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå i premiepensionssystemet får alltså inte ske

med ett sådant sidotillstånd som föreslås ovan. För att få utföra investeringsrådgivning om sådana fondandelar kommer det alltså krävas tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden. Som anförs i avsnitt 7.3.1 eftersträvas att uppnå en likartad reglering för alla aktörer som utför rådgivning på finansmarknadsområdet. För en kund ska det inte spela någon roll vilken typ av företag det är som utför rådgivningen eller vilken typ av distributionsmodell som används. Utgångspunkten är att nå en balanserad lösning som gynnar bra rådgivning till kunder samtidigt som hushållens behov av tillgång till finansiella tjänster tillgodoses. Kundskyddet ska vara likvärdigt oavsett vilken typ av rådgivare som en kund träffar. Samtidigt är det viktigt att reglerna är proportionerliga och beaktar de olikheter som finns när det gäller produkter och marknader (se samma prop. s. 447 f.). Till skillnad från vad som gäller investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå i en försäkring är det här inte fråga om verksamhet som har ett nära samband med försäkringsdistribution.

I betänkandet Fokus Premiepension (SOU 2016:61) redogör 2016 års premiepensionsutredning för s.k. premiepensionstjänster. Med sådana avses olika tjänster (information, marknadsföring och rådgivning) som avser premiepensionssparande och som tillhandahålls av andra än Pensionsmyndigheten. I betänkandet för utredningen ett resonemang kring om dessa premiepensionstjänster behövs eller borde behövas. Utredningen gör bedömningen att det bör tillsättas en särskild utredning som får i uppdrag att titta på frågorna om i vilken utsträckning de olika s.k. rörelserättsliga reglerna för olika aktörer på det finansiella området är direkt – eller analogt – tillämpliga på det som kallas premiepensionstjänster och om det finns behov av ett mer långtgående skydd än det som ges med en tillämpning av dessa regler (se samma bet. s. 167–169). Utredningens förslag är för närvarande föremål för beredning i Regeringskansliet.

I betänkandet redogör utredningen även för vissa problem på marknaden för dessa premiepensionstjänster. Problemen rör huvudsakligen att många kunder upplever marknadsföringsmetoder kring premiepension som vilseledande, påträngande och aggressiva. Det framgår även att klagomålen på de s.k. förvaltningsföretagen inom premiepensionen har mer än fördubblats mellan 2013 och 2014 (se samma bet. s. 163 f. och Pensionsmyndighetens rapport Förvaltningstjänster inom premiepensionen [PID144703, september 2015]). Det har även förekommit problem med intressekonflikter och bristande informationsgivning som gör det möjligt för kunden att förstå vad tjänsten går ut på. De kartläggningar som Pensionsmyndigheten har gjort av tjänsterna ger stöd för att det finns en rad tveksamheter kring hur dessa tjänster erbjuds och utförs (se betänkandet Det måste gå att lita på konsumentskyddet [SOU 2014:4 s. 360 f.]). Det har även framkommit att kunder i vissa fall felaktigt har fått uppfattningen att företag som tillhandahåller förvaltningstjänster skulle ha ett samarbete med Pensionsmyndigheten eller att det uppträder på myndighetens uppdrag. I betänkandet Det måste gå att lita på konsumentskyddet redogörs det även för ytterligare problem på marknaden kring premiepensionstjänster (s. 360–375).

Att det i enlighet med det som anförs i prop. 2016/17:162 kommer att krävas tillstånd för värdepappersrörelse för att få utföra investerings-

rådgivning om fondandelar som ingår som tillgångar i premiepensions-systemet medför en betydande inskränkning för marknaden. Den lösning som föreslås måste vara balanserad och gynna bra rådgivning till kunder samtidigt som hushållens behov av tillgång till finansiella tjänster tillgodoses. Att endast aktörer som har tillstånd för värdepappersrörelse får utföra investeringsrådgivning medför en risk för koncentrationsproblem i och med att små aktörer riskerar att slås ut från marknaden och kan leda till en geografisk snedvridning. Samtidigt måste behovet av kundskydd ha en särskilt framträdande position i ljuset av de problem på marknaden som redovisas ovan.

Det nya regelverk som följer av genomförandet i svensk rätt MiFID II innebär i sig ett förstärkt kundskydd jämfört med i dag. Reglerna om förbud mot ersättning till och från tredjepart bör utesluta den typ av ersättningar som inte är i kundens intresse och därmed begränsa de problem med intressekonflikter som har förekommit på den svenska marknaden i samband med bl.a. investeringsrådgivning. I nämnda proposition föreslås dessutom att möjligheten i MiFID II att i undantagsfall gå längre och införa ytterligare krav utnyttjas genom att det i svensk rätt införs högre ställda krav på dem som tillhandahåller investeringsrådgivning på oberoende grund. Det innebär att ett värdepappersinstitut som har informerat kunden om att investeringsrådgivningen lämnas på oberoende grund i den verksamheten får lämna råd enbart om finansiella instrument som är utgivna, utfärdade eller tillhandahållna av någon annan än institutet självt eller företag som institutet har nära förbindelser med. Dessutom måste institutet göra en bedömning av ett tillräckligt stort och diversifierat urval av finansiella instrument för att tillgodose kundens investeringsmål. Genom att inskränka möjligheten till investeringsrådgivning på oberoende grund så att den tjänsten inte omfattar finansiella instrument som institutet eller ett närstående företag ger ut, minskar risken ytterligare för intressekonflikter och kundskyddet stärks i högre grad (se prop. 2016/17:162 s. 447).

När det gäller behovet av kundskydd vid investeringsrådgivning om premiepension kan detta således beaktas genom dels de förändringar av reglerna som följer av genomförandet av MiFID II, dels om det ställs upp ett krav på att sådan investeringsrådgivning endast får ske på oberoende grund. Mot bakgrund av de omfattande problem som finns på marknaden för premiepensionstjänster får dessa åtgärder emellertid inte anses tillräckliga för att tillgodose det eftersträvade kundskyddet. Det saknas således övervägande skäl att tillåta att en försäkringsförmedlare med stöd av ett sidotillstånd ska få lämna investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i premiepensionssystemet.

8 Verksamhet över gränserna

8.1 Inledning

Gällande rätt

Utländska försäkringsförmedlare som har sin hemvist inom EES, får under vissa förutsättningar utöva försäkringsförmedling utan tillstånd av Finansinspektionen (3 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling). Det förutsätter att Finansinspektionen har fått en underrättelse om att försäkringsförmedlaren avser att utöva sådan verksamhet från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland. Inom EES tillämpas principen om hemlandstillsyn, vilken också är vanligt förekommande i övrigt på finansmarknadsområdet. Hemlandstillsyn innebär att de behöriga myndigheterna i förmedlarens hemland har huvudansvaret för tillsynen av försäkringsförmedlaren oberoende av var inom EES som verksamheten bedrivs.

De utländska försäkringsförmedlare vars hemland inte hör till EES får utöva försäkringsförmedling från filial i Sverige efter tillstånd av Finansinspektionen (3 kap. 2 § samma lag).

För närvarande utövar drygt 5 200 utländska försäkringsförmedlare verksamhet i Sverige genom gränsöverskridande verksamhet från sitt hemland och 13 genom filial i Sverige (uppgift från Finansinspektionens företagsregister den 1 april 2017).

Lagen om försäkringsförmedling innehåller även bestämmelser om svenska försäkringsförmedlare som vill utöva försäkringsförmedling genom gränsöverskridande verksamhet eller genom filial i annat land inom EES (4 kap.).

Försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivet ska tillämpas på inledande och bedrivande av försäkringsdistribution i unionen (artikel 1.1). Direktivet gäller fysiska eller juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där för att inleda eller bedriva distribution av försäkringsprodukter (artikel 1.2). Direktivet ska inte tillämpas på försäkringsdistributionsverksamhet som utövas för risker och åtaganden utanför unionen (artikel 1.6). Direktivet ställer upp krav på att samtliga som utövar eller har rätt att utöva försäkringsdistributionsverksamhet i en medlemsstat ska behandlas lika, vilket innebär att förmedlare som är etablerade i tredjeland, men som utövar verksamhet inom unionen måste behandlas lika. Det anges även att genom direktivet regleras inte försäkringsdistributionsverksamhet i tredjeland. Medlemsstaterna åläggs att underrätta kommissionen om alla svårigheter av allmän natur som deras försäkringsdistributörer möter vid etablering eller bedrivande av försäkringsdistributionsverksamhet i tredjeländer.

En försäkringsförmedlare ska registreras i sin hemmedlemsstat vid en behörig myndighet (artikel 3.1, artikel 2.10 innehåller en definition av hemmedlemsstat).

I direktivet finns regler om gränsöverskridande verksamhet och filialetablering för försäkringsförmedlare från andra medlemsstater inom

unionen (artiklarna 4 och 6). Direktivet innehåller en uttrycklig reglering av vilka uppgifter som ska lämnas i den underrättelse om avsikt att utöva försäkringsförmedling i en annan medlemsstat som ska lämnas till den behöriga myndigheten hemmedlemsstaten. Direktivet innehåller även vissa förfaranderegler som ska iakttas när en försäkringsförmedlare har för avsikt att inrätta en filial eller erbjuda och tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat (artiklarna 4.2 och 6.2 och 6.3).

Slutligen föreskrivs en skyldighet för försäkringsförmedlare från andra medlemsstater att anmäla ändringar av de uppgifter som lämnats i en underrättelse om avsikt att inrätta filial eller erbjuda och tillhandahålla tjänster (artiklarna 4.3 och 6.4).

Försäkringsdistributionsdirektivet riktar sig till medlemsstaterna i EU (artikel 46), men det får förutsättas att det direktivet liksom försäkringsförmedlingsdirektivet ska komma att bli gällande även i förhållande till länder inom EES (se avsnitt 16.8 för övergångsreglering om tillämpning i förhållande till vissa länder inom EES). I rubriken till försäkringsdistributionsdirektivet anges dessutom att denna text är av betydelse för EES. Vid genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt bör hänsyn tas till denna förutsättning. I det följande kommer därför benämningen EES att användas och bör då likställas med EU. Av samma skäl justeras även begreppen hemmedlemsstat och värdmedlemsstat till hemland och värdland för att bättre spegla att direktivet är gällande i förhållande till länder inom EES.

8.2 Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

8.2.1 Försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES

Promemorians förslag: En försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES får bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här i landet. Försäkringsförmedlaren får börja erbjuda och tillhandahålla tjänster från sitt hemland så snart Finansinspektionen blivit underrättad om detta av en behörig myndighet i det landet.

En försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES får bedriva försäkringsdistribution från en filial eller permanent närvaro i Sverige med början en månad efter det att Finansinspektionen har tagit emot en underrättelse om dennes avsikt att bedriva försäkringsdistribution i Sverige från en behörig myndighet i förmedlarens hemland, eller dessförinnan om Finansinspektionen tillåter det.

I lagen om försäkringsdistribution ska anges vilka uppgifter som underrättelser om att bedriva försäkringsdistribution här i landet ska innehålla.

Finansinspektionen ska tillhandahålla information om vilka bestämmelser som ska gälla för EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet här i landet.

Skälen för promemorians förslag

Direktivets territoriella tillämpningsområde

Försäkringsdistributionsdirektivet gäller för fysiska och juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där för att inleda och bedriva distribution av försäkrings- och återförsäkringsprodukter (artikel 1.2) Direktivets territoriella tillämpningsområde avgränsas på två sätt. För det första görs en åtskillnad mellan försäkringsdistribution av försäkringar som avser risker och åtaganden inom unionen och sådan distribution av försäkringar som avser risker och åtaganden utanför unionen (artikel 1.6). För det andra görs en åtskillnad mellan försäkringsdistributörer som är etablerade i en medlemsstat och sådana som är etablerade i tredjeland, dvs. ett land utanför unionen (se artikel 1.2 och 1.6 tredje stycket).

När det gäller frågan om territoriell avgränsning av direktivets tillämpningsområde bedöms det inte föreligga någon skillnad i förhållande till direktivet om försäkringsförmedling. Försäkringsdistribution anses således äga rum inom EU om risken är belägen där eller om åtagandet görs där (se artikel 2 d i rådets andra direktiv 88/357/EEG av den 22 juni 1988 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring, och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utöva friheten att tillhandahålla tjänster samt om ändring av direktiv 73/239/EEG, EG:s andra skadeförsäkringsdirektiv, samt artikel 1 g i EG:s livförsäkringsdirektiv). De angivna reglerna i dessa försäkringsdirektiv har genomförts i svensk rätt genom lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige (1 kap. 7 §, se även 1 kap. 17 och 18 §§ försäkringsrörelselagen).

När det gäller frågan om var en försäkringsförmedlare är etablerad får ledning sökas i reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om var en försäkringsförmedlare ska registreras. Där anges att en försäkringsförmedlare ska registreras i sin hemmedlemsstat vid en behörig myndighet (artikel 3.1). Med hemmedlemsstat avses för fysisk person den medlemsstat där förmedlaren har sitt hemvist och driver sin verksamhet samt för juridisk person den medlemsstat där förmedlarens säte är beläget, eller om förmedlaren enligt nationell lagstiftning inte har något säte, den medlemsstat där förmedlarens huvudkontor är beläget (artikel 2.10). En försäkringsförmedlare ska anses vara etablerad i en medlemsstat där han eller hon ska registreras enligt direktivet.

Utövande av friheten att erbjuda och tillhandahålla tjänster

Försäkringsdistributionsdirektivet innebär på samma sätt som direktivet om försäkringsförmedling en rätt för en EES-förmedlare som hör hemma i ett annat land inom EES att bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige (s.k. gränsöverskridande verksamhet). I direktivet finns det förfaranderegler som gäller när en försäkringsförmedlare önskar bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land än sitt hemland (artikel 4.2). Överförda på svenska förhållanden innebär de följande.

Den EES-förmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution i Sverige måste först underrätta den behöriga myndigheten i sitt hemland om sin

avsikt. Den gränsöverskridande verksamheten får sedan påbörjas så snart Finansinspektionen från den behöriga myndigheten i försäkringsförmedlarens hemland har fått underrättelsen om försäkringsförmedlarens avsikt att inleda verksamhet här i landet. Finansinspektionen ska till den behöriga myndigheten snarast bekräfta mottagandet av en sådan underrättelse.

Direktivet kräver inte att den behöriga myndigheten i värdlandet, i detta fall Finansinspektionen, ska informera EES-försäkringsförmedlare som önskar bedriva verksamhet i värdlandet direkt om vilka regler som gäller för verksamheten här. Direktivet föreskriver i stället en ordning som innebär att de reglerna ska offentliggöras på lämpligt sätt (artikel 11) och att den aktuella EES-försäkringsförmedlaren ska få information om dessa genom hänvisning till var dessa finns tillgängliga. Ytterst handlar det om att Finansinspektionen ska tillhandahålla information om de bestämmelser som gäller för EES-försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige genom att offentliggöra dem. Det bör därför av tydlighetsskäl tas in en bestämmelse i den nya lagen om försäkringsdistribution om att Finansinspektionen ska informera EES-försäkringsförmedlaren om dessa bestämmelser. I avsnitt 12 behandlas frågan om vilka dessa bestämmelser är, men det kan redan här nämnas att det rör sig om uppföranderegler.

Försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 4.1 och 6.1) innehåller till skillnad från förmedlingsdirektivet regler om vilka uppgifter en underrättelse om gränsöverskridande verksamhet eller filialetablering ska innehålla. De reglerna är utformade i enlighet med det s.k. Luxembourgprotokollet av den 28 april 2006 som tagits fram inom ramen för samarbete i Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors (CEIOPS), vilket i sin tur utformats efter förebild från vad som gäller för försäkringsföretag enligt ett annat samarbetsprotokoll (det s.k. Siena-protokollet av den 30 oktober 1997). Tillämpningen av de nya lagbestämmelserna torde inte innebära någon saklig skillnad i förhållande till vad som redan gäller enligt den nuvarande ordningen (jfr 9 kap. 1 och 2 §§ Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling.).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare skriftligen underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om ändringar avseende de uppgifter som har lämnats i en underrättelse (artikel 4.3). Underrättelsen ska ske senast en månad innan ändringen genomförs. Hemlandets behöriga myndighet ska också informera värdlandets behöriga myndighet om ändringen så snart som det är praktiskt möjligt och senast en månad från den dag då den mottog meddelandet om ändring. Direktivets krav i detta avseende tillgodoses genom nationell lagstiftning i hemlandet (jfr förslaget i avsnitt 8.3 om vad som ska gälla för svenska försäkringsförmedlare som önskar bedriva verksamhet i ett annat land inom EES i motsvarande situation).

Utövande av etableringsfriheten

Enligt artikel 6 får på samma sätt som enligt förmedlingsdirektivet en EES-förmedlare som hör hemma i ett annat land inom EES bedriva

försäkringsdistribution här genom att inrätta filial eller en permanent närvaro.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller till skillnad från förmedlingsdirektivet en definition av filial. I artikel 2.12 anges att med filial avses en förmedlares agentur eller filial som är belägen i en annan medlemsstat än hemmedlemsstaten. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör en definition av filial tas in. Frågan om vad som avses med filial innebär ytterst en uttolkning av EU-rättens innehåll. Detsamma gäller begreppet permanent närvaro. En precisering i lag som går utöver det som direktivet föreskriver skulle innebära ett försök att kodifiera eller anknyta till EU-domstolens rättspraxis. Utformningen av en sådan precisering måste därutöver lämna utrymme för den framtida rättsutvecklingen. En sådan kodifiering av rådande praxis är alltid förenad med vissa risker för att det uppstår en nationellt avvikande rättsutveckling varför promemorian bedömer att det inte är lämpligt att i lag precisera definitionen ytterligare (se prop. 2010/11:87 s. 36 f. där ett snarlikt resonemang förs).

Förfaranderegler som gäller när försäkringsförmedlare önskar inrätta filial i Sverige finns i artikel 6.2. Överförda på svenska förhållanden innebär de följande.

EES-förmedlaren måste underrätta den behöriga myndigheten i sitt hemland om sin avsikt att inrätta filial i Sverige. I artikel 6.1 anges vilka uppgifter som en sådan underrättelse ska innehålla. Den behöriga myndigheten där ska därefter pröva om förutsättningarna är uppfyllda för att försäkringsförmedlaren ska få inrätta filialen och om de är det inom en månad vidarebefordra underrättelsen till Finansinspektionen. Inspektionen ska snarast bekräfta mottagandet och ska därefter inom en månad från mottagandet underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om de bestämmelser som gäller för verksamheten i Sverige. Det ankommer därefter på den behöriga myndigheten i hemlandet att underrätta försäkringsförmedlaren om dessa och om att förmedlaren får inleda verksamhet i Sverige under förutsättning att verksamheten är förenlig med nämnda bestämmelser. Den önskade verksamheten genom inrättande av filial kan påbörjas senast en månad efter det att Finansinspektionen mottagit en underrättelse enligt ovan då det i direktivet finns en bestämmelse om att försäkringsförmedlaren får inleda verksamheten även om den inte erhåller någon underrättelse i enlighet med det sagda (se artikel 6.2 tredje stycket). Reglerna förutsätter vidare att aktuell verksamhet kan inledas tidigare än en månad från det att Finansinspektionen mottagit underrättelsen om avsikt, beroende på när inspektionen inom fristen om en månad väljer att underrätta hemlandet. En bestämmelse om att försäkringsförmedling från filial i Sverige får inledas tidigare än inom en månad om Finansinspektionen tillåter det bör därför tas in i den nya lagen om försäkringsdistribution.

När det gäller information om vilka bestämmelser som gäller för verksamheten här i Sverige hänvisas till vad som anförts ovan i frågan under avsnittet om utövande av friheten att erbjuda och tillhandahålla tjänster. Det bör däremot framhållas att det vid inrättande av filial krävs att Finansinspektionen underrättar hemlandets behöriga myndighet om dessa bestämmelser och att direktivet förutsätter att den senast nämnda

behöriga myndigheten vidarebefordrar denna information till EES-försäkringsförmedlaren.

I fråga om vad en underrättelse om avsikt att inrätta filial ska innehålla hänvisas till det som anges ovan under rubriken utövande av friheten att erbjuda och tillhandahålla tjänster. Detsamma gäller i fråga om bedömningen gällande skyldigheten att underrätta om ändringar av dessa uppgifter (artikel 6.4).

8.2.2 Övriga utländska försäkringsförmedlare

Promemorians förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om övriga utländska försäkringsförmedlars rätt att utöva försäkringsförmedling i Sverige ska föras över oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsförmedlare från tredjeland får således efter tillstånd av Finansinspektionen bedriva försäkringsdistribution från filial i Sverige. Tillstånd får ges bara om försäkringsförmedlaren uppfyller motsvarande krav som gäller för svenska tillståndspliktiga försäkringsförmedlare.

Bestämmelserna om begränsning av tillstånd och registrering hos Bolagsverket som gäller för svenska tillståndspliktiga försäkringsförmedlare ska tillämpas även för denna grupp av försäkringsförmedlare.

Skälen för promemorians förslag: Som anges i avsnitt 8.1 innehåller direktivet ett krav på att samtliga personer som utövar eller har rätt att utöva försäkringsdistribution på en medlemsstats territorium behandlas lika. Det aktuella kravet måste förstås som att även försäkringsförmedlare från tredjeland ska omfattas av kravet på tillstånd och registrering eftersom de i annat fall inte kan sägas behandlas lika. Direktivet förändrar således inte vad som gällde enligt försäkringsförmedlingsdirektivet, varför nuvarande bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling bör föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Försäkringsförmedlare från tredjeland bör därför, efter tillstånd av Finansinspektionen, få bedriva försäkringsdistribution från filial i Sverige. Som förutsättning för tillstånd bör alltså gälla att försäkringsförmedlaren i sitt hemland har tillstånd till eller är registrerad för att bedriva försäkringsdistribution, att förmedlaren där står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet och att den myndigheten har medgett att förmedlaren etablerar sig i Sverige samt att det finns skäl att anta att förmedlaren uppfyller de krav för tillstånd som tillämpas på svenska försäkringsförmedlare. Beträffande de krav som tillämpas på svenska försäkringsförmedlare hänvisas till det som anges i avsnitt 7.2.

Bestämmelserna om begränsning av tillstånd och registrering hos Bolagsverket som gäller för svenska tillståndspliktiga försäkringsförmedlare bör tillämpas även för utländska försäkringsförmedlare från tredjeland (se avsnitten 7.1.1 och 7.1.8).

Vad en sådan försäkringsförmedlare har att iakttä vid utövandet av sin verksamhet här i Sverige behandlas i avsnitt 9.

8.3 Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands

Promemorians förslag: En svensk försäkringsförmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution från en filial eller permanent närvaro i ett annat land inom EES ska underrätta Finansinspektionen om sin avsikt innan verksamheten påbörjas. Detsamma gäller om försäkringsförmedlaren avser att ändra en sådan verksamhet.

Finansinspektionen ska pröva om förutsättningarna är uppfyllda för att försäkringsförmedlaren ska få inrätta filialen samt i övrigt iaktta de förfaranderegler som följer av direktivet i detta avseende.

Om en svensk försäkringsförmedlare vill erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES utan att inrätta filial där, ska förmedlaren underrätta Finansinspektionen om detta innan verksamheten påbörjas. Detsamma ska gälla om försäkringsförmedlaren avser att ändra en sådan verksamhet.

Finansinspektionen ska i övrigt iaktta de förfaranderegler som följer av direktivet i detta avseende.

Innehållet i en underrättelse om att inrätta filial eller erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES ska anges i lagen om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska anmäla till Bolagsverket om försäkringsförmedlare underrättar om sin avsikt att inrätta filial eller erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES. Detsamma ska gälla om försäkringsförmedlare underrättar Finansinspektionen om ändring i sådan verksamhet.

Promemorians bedömning: Det bör inte införas någon reglering om tillståndsplikt eller anmälningsskyldighet för svenska försäkringsförmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution i tredjeland.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

En enda auktorisation

I likhet med förmedlingsdirektivet är avsikten med försäkringsdistributionsdirektivet att en auktorisation ska erkännas av alla EU:s medlemsstater. Detta möjliggör för svenska försäkringsförmedlare att verka inom EU och, till följd av EES-avtalet, även inom EES. På samma sätt som EES-försäkringsförmedlare kan bedriva försäkringsdistribution här genom att antingen inrätta filial eller erbjuda och tillhandahålla tjänster ska svenska försäkringsförmedlare kunna bedriva försäkringsdistribution inom EES i dessa former. De ovan beskrivna förfaranderegler som tillämpas på EES-förmedlare när de önskar inleda verksamhet i Sverige är tillämpliga även i förevarande situation, vilket innebär följande ordning för svenskt vidkommande.

Utövande av etableringsfriheten

En svensk försäkringsförmedlare som önskar bedriva försäkringsdistribution genom att inrätta filial i ett annat land inom EES måste först underrätta Finansinspektionen om sin avsikt. Enligt förslaget i avsnitt

8.2.1 ska den nya lagen innehålla bestämmelser om vilka uppgifter en sådan underrättelse ska innehålla. Finansinspektionen har då att pröva om förutsättningarna är uppfyllda för att försäkringsförmedlaren ska få inrätta filialen. I artikel 6.2 i direktivet anges att om den behöriga myndigheten i hemlandet inte har skäl att betvivla att försäkringsförmedlarens organisatoriska struktur eller ekonomiska situation är otillräcklig med beaktande av den planerade distributionsverksamheten, ska den inom en månad efter att ha mottagit ifrågavarande underrättelse vidarebefordra uppgifterna till värdlandets behöriga myndighet. Direktivet måste förstås på så sätt att det inte ska finnas någon osäkerhet i fråga om försäkringsförmedlarens organisatoriska struktur eller ekonomiska situation är tillräcklig utifrån den planerade distributionsverksamheten (jfr den engelska språkversionen av artikel 6.2: "Unless the competent authority of the home Member state has reason to doubt the adequacy of the organisational structure or the financial situation of the insurance ... intermediary ..."). Den behöriga myndigheten i värdlandet ska bekräfta mottagandet av underrättelsen utan dröjsmål, vilket bedöms motsvara "snarast" för Finansinspektionens vidkommande (se avsnitt 8.2.1), och ska därefter inom en månad efter mottagandet underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet (Finansinspektionen) om de bestämmelser som gäller för verksamheten i värdlandet. Finansinspektionen ska när följande information erhållits från värdlandets behöriga myndighet underrätta försäkringsförmedlaren dels skriftligen när den behöriga myndigheten i värdlandet bekräftat mottagandet av underrättelsen, dels om de bestämmelser som gäller för verksamheten i värdlandet samt att försäkringsförmedlaren får inleda verksamhet där under förutsättning att verksamheten är förenlig med dessa bestämmelser. Direktivet förutsätter att svenska försäkringsförmedlare får etablera filial och inleda verksamhet i värdlandet så snart den behöriga myndigheten där underrättar Finansinspektionen om de bestämmelser som gäller för verksamheten där, eller, i avsaknad av sådan underrättelse, så snart fristen om en månad har löpt ut. Tidpunkten för när den svenska försäkringsförmedlaren får inleda sin verksamhet i en annan medlemsstat får anses vara en fråga för det aktuella värdlandet och är således inte något som det finns anledning att reglera i svensk lag (se Lagrådets yttrande över förslag till ny lag om investeringsfonder [prop. 2002/03:150 s. 449]).

Om Finansinspektionen finner att det inte finns förutsättningar för att lämna över underrättelsen till värdlandets behöriga myndighet, ska inspektionen meddela beslut om det inom en månad från det att underrättelsen togs emot. Med detta avses ett beslut som även innehåller skälen för beslutet, vilket följer av förvaltningslagen. Ett sådant beslut – eller underlåtenhet att meddela beslut – ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol (se avsnitt 13).

En svensk försäkringsförmedlare är skyldig att skriftligen underrätta Finansinspektionen om ändringar avseende de uppgifter som lämnats i en underrättelse enligt ovan. Underrättelsen ska ske senast en månad innan ändringen genomförs. Direktivet uppställer som krav att den behöriga myndigheten i hemlandet informerar den behöriga myndigheten i värdlandet om ändringen så snart som det är praktiskt möjligt och senast en

månad från den dag den mottagit underrättelsen om ändring. Kravet på så snart som det är praktiskt möjligt bedöms i förening med den absoluta fristen om en månad täckas av ett skyndsamhetskrav. Finansinspektion ska således informera den behöriga myndigheten i värdlandet om ändringen skyndsamt och senast en månad från den dag underrättelsen om ändring mottogs.

Utövande av friheten att erbjuda och tillhandahålla tjänster

En svensk försäkringsförmedlare som vill erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES måste först underrätta Finansinspektionen. Enligt förslaget i avsnitt 8.2.1 ska den nya lagen innehålla bestämmelser om vilka uppgifter en sådan underrättelse ska innehålla. Inspektionen ska sedan inom en månad från det att underrättelsen mottogs lämna över den till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där förmedlaren önskar erbjuda och tillhandahålla tjänster (värdlandet). Värdlandets behöriga myndighet ska bekräfta mottagandet av underrättelsen utan dröjsmål. När bekräftelse har skett ska Finansinspektionen skriftligen underrätta försäkringsförmedlaren om detta samt om de bestämmelser som gäller för verksamheten i värdlandet och att försäkringsförmedlaren får inleda verksamhet där under förutsättning att verksamheten är förenlig med dessa bestämmelser. Informationsskyldigheten beträffande tillämpliga bestämmelser torde kunna fullgöras av Finansinspektionen genom information om var dessa finns tillgängliga.

En svensk försäkringsförmedlare är skyldig att skriftligen underrätta om ändringar avseende de uppgifter som lämnats i en underrättelse enligt ovan. Underrättelsen ska ske senast en månad innan ändringen genomförs. Finansinspektion ska informera den behöriga myndigheten i värdlandet om ändringen skyndsamt och senast en månad från den dag underrättelsen om ändring togs emot.

Anmälan till registreringsmyndighet

I artikel 3.1 nionde stycket i direktivet föreskrivs att medlemsstaterna ska se till att det i registren över försäkringsförmedlare ska anges i vilka medlemsstater en försäkringsförmedlare är verksam enligt bestämmelserna om etableringsfrihet eller friheten att tillhandahålla tjänster. Överfört till svenska förhållanden innebär det att Finansinspektionen måste underrätta Bolagsverket om en försäkringsförmedlare har anmält till inspektionen att förmedlaren avser att förmedla försäkringar i ett annat land inom EES genom en filial eller utan att inrätta en filial. Direktivet uppställer även som krav att medlemsstaterna ser över registrens giltighet varför Finansinspektionens underrättelseskyldighet till Bolagsverket i detta avseende bör utsträckas till att även omfatta sådana underrättelser om ändring som kan komma in från försäkringsförmedlare.

Verksamhet i tredjeland

Direktivet innehåller inte några bestämmelser om inhemska försäkringsförmedlares verksamhet i tredjeland, vilket innebär att det står en medlemsstat fritt att reglera denna fråga. Det saknas anledning att nu göra någon annan bedömning än den som gjordes vid införandet av lagen

om försäkringsförmedling, dvs. att det inte bedöms föreligga något behov av att i lag föreskriva tillståndsplikt eller anmälningsskyldighet för svenska försäkringsförmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution i tredjeland (jfr prop. 2004/05:133 s. 114).

9 Regler för verksamheten

9.1 Grundläggande krav vid försäkringsdistribution

Promemorians förslag: Nuvarande krav på försäkringsförmedlare att i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingssed ersätts med ett krav på försäkringsdistributörer att driva sin verksamhet enligt god försäkringsdistributionsstandard.

Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och om skyldighet att i vissa fall avråda en kund förs över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Ett krav införs på att försäkringsdistributörer ska handla hederligt, rättvist och professionellt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad försäkringsdistributörer ska iaktta för att uppfylla sina skyldigheter i fråga om god försäkringsdistributionsstandard, omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och att avråda samt att handla hederligt, rättvist och professionellt.

Promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedlings (Ds 2014:22) förslag överensstämmer delvis med promemorians förslag. I den promemorian föreslås endast ett krav på att en försäkringsförmedlare ska handla hederligt, rättvist och professionellt.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svenska försäkringsförmedlarnas förening* ifrågasätter behovet av att ställa krav på att försäkringsförmedlare ska handla hederligt, rättvist och professionellt, mot bakgrund av att försäkringsförmedlare är förpliktade att följa god försäkringsförmedlingssed.

Skälen för promemorians förslag

God försäkringsdistributionsstandard, omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och skyldighet att avråda

Den nya lagen om försäkringsdistribution kommer att gälla för försäkringsdistributörer som ingår i en mycket mångskiftande grupp, alltifrån stora försäkringsföretag med tusentals anställda till näringsidkare som i en enskild firma driver verksamhet som försäkringsförmedlare (se avsnitt 4.2). Som regeringen fann vid införandet av lagen om försäkringsförmedling ter det sig därför vare sig önskvärt eller möjligt att ställa upp detaljerade regler för hur försäkringsdistribution ska utövas (se prop. 2004/05:133 s. 98 f.). Det finns behov av flexibilitet i regelverket, både mellan olika aktörer och över tiden.

Det finns därför goda skäl att behålla en ordning som liknar den som råder i dag, att de som ägnar sig åt försäkringsförmedling ska iaktta god

försäkringsförmedlingssed, ett uttryck som är tänkt att spegla utvecklingen i branschen och synen hos branschorgan och berörda myndigheter (se samma prop.).

Det bör dock komma till tydligare uttryck i den nya lagen om försäkringsdistribution att försäkringsdistributörer ska hålla en kvalitativt tillfredsställande standard i sin verksamhet och att denna standard ska stå i överensstämmelse med en faktiskt förekommande praxis hos en representativ krets av försäkringsdistributörer. För att markera denna förskjutning bör kravet på att försäkringsförmedlare ska iakttä god försäkringsförmedlingssed ersättas med ett krav på att försäkringsdistributörer ska driva sin försäkringsdistribution enligt god försäkringsdistributionsstandard. En förebild för detta krav är det som redan gäller för försäkringsföretag och som innebär att ett försäkringsföretag ska driva sin rörelse enligt god försäkringsstandard (se 4 kap. 3 § försäkringsrörelselagen och prop. 1998/99:87 s. 180).

Det saknas skäl att ta bort eller ändra kravet i lagen om försäkringsförmedling på att en försäkringsförmedlare med tillbörlig omsorg ska ta till vara kundens intressen. Detta krav bör därför gälla även enligt lagen om försäkringsdistribution för samtliga försäkringsdistributörer. Med kund bör även i fortsättningen avses den fysiska eller juridiska person i förhållande till vilken försäkringsdistributionstjänsten tillhandahålls (se prop. 2004/05:133 s. 99).

Det saknas även skäl att ta bort det nuvarande kravet i lagen om försäkringsförmedling på att en försäkringsförmedlare ska anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden (5 kap. 4 § andra stycket).

Enligt lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 4 § tredje stycket) ska en försäkringsförmedlare avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter. Den skyldigheten bör gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. I likhet med det som anfördes vid införandet av lagen om försäkringsförmedling får det anses följa redan av kravet på iakttagande av god försäkringsdistributionsstandard att en försäkringsdistributör har en plikt att avråda en konsument från att teckna en försäkring som konsumenten inte har behov av, även om konsumenten vill teckna den (se samma prop. s. 101). För klarhetens skull bör det dock även fortsättningsvis uttryckligen anges i lag att det för försäkringsdistributörer gäller en sådan skyldighet i förhållande till konsumenter. När det gäller en försäkringsdistributörs förhållande till kunder som inte är konsumenter utan näringsidkare, kan en sådan skyldighet följa av kravet på att verksamheten ska drivas enligt god försäkringsdistributionsstandard, precis som en sådan plikt i dag kan följa av kravet på god försäkringsförmedlingssed (se samma prop.).

För försäkringsföretagens del kommer de nu behandlade rörelsereglerna att gälla vid sidan av kravet på att ett försäkringsföretags rörelse ska drivas enligt god försäkringsstandard (4 kap. 3 § 1 försäkringsrörelselagen). Reglerna om hur ett försäkringsföretag ska agera vid sin försäkringsdistribution torde i de flesta fall komma att inta ställning som speciallag (*lex specialis*) i förhållande till kravet på god försäkrings-

standard. I praktiken torde det dock inte uppkomma några normkonflikter mellan å ena sidan de krav som enligt förslaget ska gälla enligt lagen om försäkringsdistribution i fråga om god försäkringsdistributions-sed, omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och skyldighet att avråda och handla hederligt samt å andra sidan kravet i försäkringsrörelselagen på att ett försäkringsföretags rörelse ska drivas enligt god försäkrings-standard.

Försäkringsdistributörer ska handla hederligt, rättvist och professionellt

För värdepappersinstitut gäller redan i dag ett krav på att instituten ska handla hederligt rättvist och professionellt. Det kravet infördes när motsvarande regler i MiFID I (artikel 19.1) genomfördes i svensk rätt (se prop. 2006/07:115 s. 578).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att försäkringsdistributörer, när de utför försäkringsdistribution, alltid agerar hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse (artikel 17.1). Det kravet motsvarar det som gäller enligt MiFID I.

Dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i en motsvarande bestämmelse i lagen om försäkringsdistribution som ålägger försäkringsdistributörer att handla hederligt, rättvist och professionellt, i enlighet med förslaget i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedlings (Ds 2014:22). Det kan invändas, som *Svenska försäkringsförmedlares förening* gör, att ett sådant krav redan gäller i dag till följd av att försäkringsförmedlare är skyldiga att iaktta god försäkringsförmedlings-sed. Genom att införa ett uttryckligt krav i den nya lagen om att försäkringsdistributörer ska agera hederligt, rättvist och professionellt tydliggörs det emellertid att samma krav gäller för försäkringsdistributörer som för värdepappersinstitut när de agerar som mellanmän och rådgivare på de finansiella marknaderna. Som anges i nämnda promemoria (s. 70) bör det i allmänhet ställas likvärdiga krav i fråga om uppträdandet gentemot kunder på den som utövar försäkringsdistribution respektive driver värdepappersrörelse.

Bemyndigande att meddela föreskrifter

Den grundläggande kvalitetsnivå på verksamheten som kravet på god försäkringsdistributionsstandard i den nya lagen om försäkringsdistribution ska avse bör preciseras ytterligare i föreskrifter på lägre nivå än lag. Därför bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vilka åtgärder en försäkringsdistributör ska vidta för att uppfylla kravet på god försäkringsdistributionsstandard. På så vis kan det av regelverket direkt framgå att vissa förfaranden inte är förenliga med en kvalitativt tillfredsställande standard för verksamheten. Liknande bemyndiganden finns redan i dag på försäkringsområdet (se 4 kap. 18 § 3 försäkringsrörelselagen), bankområdet (se 16 kap. 1 § 4 lagen om bank- och finansieringsrörelse) och värdepappersmarknadsområdet (se 8 kap. 42 § 1 och 2 lagen om värdepappersmarknaden).

Bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter bör även avse vilka åtgärder som

försäkringsdistributörer ska vidta för att uppfylla kraven på omsorgsplikt, anpassning av rådgivning, skyldighet att avråda samt att handla hederligt, rättvist och professionellt. Därigenom kan det säkerställas att regelverket löpande kan anpassas efter de skiftande förhållanden som förekommer på försäkringsmarknaden över tiden. Den branschpraxis som bildats kring begreppet god försäkringsförmedlingssed bör kunna ge ledning när föreskrifter tas fram.

9.2 Villkor för rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys

Promemorians förslag: En försäkringsförmedlare som informerat en kund om att rådgivning lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys, ska vara skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden.

En sådan analys ska inte få omfatta försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren själv eller av företag som kan anses närstående till förmedlaren.

Om rådgivning lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys, ska den inte heller få föregås eller efterföljas av icke oberoende investeringsrådgivning som är hänförlig till samma försäkringsavtal.

En försäkringsförmedlare som informerat kunden om att rådgivningen lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys, ska inte få ta emot och behålla ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden.

Förbudet mot att ta emot och behålla ersättning ska inte gälla mindre icke-monetära förmåner som försäkringsdistributören har informerat kunden om och som kan höja kvaliteten på tjänsten till kunden och som är av en sådan omfattning och art att de inte kan anses hindra distributören från att uppfylla sina skyldigheter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för rådgivning som lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys.

Skälen för promemorians förslag

Skärpta villkor för rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys

Om en försäkringsförmedlare har informerat kunden om att den ger råd på grundval av en *opartisk och personlig analys*, ska förmedlaren ge detta råd på grundval av en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal tillgängliga på marknaden (artikel 20.3 i försäkringsdistributionsdirektivet, informationskravet i artikel 19.1 c behandlas närmare i avsnitt 10.3.2). Underlaget för analysen ska till sin omfattning vara sådant att det möjliggör för förmedlaren att ge en personlig rekommendation i enlighet med yrkesmässiga kriterier om vilket försäkringsavtal som i tillräcklig utsträckning skulle motsvara kundens behov (ett liknande krav gäller redan i dag för försäkringsförmedlare

enligt 5 kap. 4 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, jfr begreppet *opartisk analys* i artikel 12.2 i försäkringsförmedlingsdirektivet).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet får medlemsstaterna, i fråga om distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter, föreskriva att försäkringsförmedlare som informerar kunder om att rådgivning tillhandahålls på *oberoende grund* ska bedöma ett tillräckligt stort antal av de försäkringsprodukter som är tillgängliga på marknaden och att rådgivningen inte endast får innefatta försäkringsförmedlarens egna produkter eller produkter som tillhandahålls av företag som är närstående till förmedlaren (artikel 29.3 fjärde stycket).

Medlemsstaterna får ålägga försäkringsdistributörer strängare krav än dem i direktivet och då särskilt ytterligare förbjuda eller begränsa erbjudande eller mottagande av ersättningar från tredjepart (artikel 29.3 första stycket i försäkringsdistributionsdirektivet).

I lagen om värdepappersmarknaden finns uttryckliga bestämmelser om värdepappersinstitutens hantering av intressekonflikter (8 kap. 21 §). Genom de bestämmelserna genomförs motsvarande regler i MiFID I (artikel 18). I den lagen finns det dock inte någon direkt motsvarighet till det nuvarande kravet i lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 4 § andra stycket) på att en förmedlare är skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden, om förmedlare har informerat kunden om att han eller hon lämnar rådgivning på grundval av en opartisk analys. I MiFID II finns det emellertid ett liknande krav för värdepappersföretag (artikel 24.7 a) som innebär att när ett värdepappersföretag har informerat kunden om att investeringsrådgivningen lämnas på *oberoende grund*, ska företaget bedöma ett tillräckligt stort urval av finansiella instrument som inte ska vara begränsat till instrument som utfärdats av företaget självt eller företag som det har nära förbindelser med. Även om MiFID II, till skillnad från försäkringsdistributionsdirektivet, är ett fullharmoniseringsdirektiv får medlemsstaterna trots det i undantagsfall införa ytterligare krav för värdepappersföretag när det gäller investerarskydd. Sådana krav måste dock vara objektivt motiverade och proportionella för att hantera specifika risker för investerarskyddet eller marknadsintegriteten som är särskilt viktiga för den aktuella medlemsstatens marknadsstruktur (artikel 24.12).

I prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR) föreslår regeringen att möjligheten i MiFID II att införa ytterligare krav utnyttjas. Enligt förslaget ska ett värdepappersinstitut som har informerat kunden om att investeringsrådgivningen lämnas på oberoende grund bedöma ett tillräckligt stort och diversifierat urval av finansiella instrument som är tillgängliga på marknaden för att säkerställa att kundens investeringsmål på lämpligt sätt kan tillgodoses (s. 432–436). Värdepappersinstitutet får i den verksamheten inte lämna råd om produkter producerade av institutet eller av företag som institutet har nära förbindelser med. Som skäl för förslaget anförs bl.a. att Finansinspektionen i ett antal rapporter påtalat att företagens egna produkter ofta ger en högre marginal som ger bättre intjäning till det rådgivande företaget och att detta i princip skapar samma incitament som vid provisionsdriven rådgivning, dvs. att

rådgivarna har incitament att rekommendera de egna produkterna framför andra (se samma prop.).

Som framgår ovan används i försäkringsdistributionsdirektivet begreppet *opartisk och personlig analys* beträffande rådgivning om försäkringsprodukter i allmänhet och begreppet *oberoende grund*, efter förebild av MiFID II, när rådgivningen avser försäkringsbaserade investeringsprodukter. Den sakliga innebörden av begreppen torde i huvudsak vara densamma. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör begreppet *opartisk och personlig analys* användas oavsett vilken typ av försäkringsprodukter rådgivningen avser. Därigenom behålls en terminologi liknande den nuvarande i lagen om försäkringsförmedling (opartisk analys, 5 kap. 4 § andra stycket). Samtidigt bedöms detta begrepp på ett tydligare sätt markera skiljelinjen mellan rådgivning avseende försäkring respektive investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden (jfr på oberoende grund). Det beskriver också på ett bättre sätt den typ av tjänst som avses.

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 20.3) om hur omfattande förmedlarens marknadsanalys ska vara vid opartisk och personlig rådgivning bör genomföras i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Det finns emellertid skäl att härutöver, på motsvarande sätt som vid investeringsrådgivning på oberoende grund, ytterligare stärka kundskyddet vid rådgivning avseende försäkringsavtal som lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys. I den nya lagen bör det därför i enlighet med det anförda införas ett förbud mot att lämna rådgivning på grundval av en och opartisk och personlig analys när det gäller försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren, av företag som försäkringsförmedlaren har nära förbindelser med eller av andra företag till vilka förmedlaren har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande att det kan riskera förutsättningarna för rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys (beträffande begreppet *nära förbindelser* se 1 kap. 10 § 15 samt avsnitt 7.2.6).

Ett sådant förbud går visserligen längre än vad som anges i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 29.3 fjärde stycket). I direktivet anges bl.a. att rådgivningen inte endast får innefatta försäkringsförmedlarens egna produkter eller produkter som tillhandahålls av företag som är närstående till förmedlaren. Som framgår ovan ger dock direktivet (artikel 29.3 första stycket) medlemsstaterna rätt att ålägga försäkringsdistributörer sådana strängare krav. Förbudet kan därför inte av det skälet anses stå i strid med direktivet. Förbudet går längre än försäkringsdistributionsdirektivet även på så sätt att det omfattar alla försäkringsprodukter, inte endast försäkringsbaserade investeringsprodukter. Det finns emellertid inte skäl att låta mindre stränga kundskyddsregler gälla för rådgivning som uppges vara opartisk om den avser andra försäkringsprodukter än försäkringsbaserade investeringsprodukter. Även i denna del är den strängare regleringen i förhållande till försäkringsdistributionsdirektivet tillåten eftersom direktivet endast syftar till att uppnå en minimigrad av harmonisering (se skäl 3).

De skäl som talar för en inskränkning av möjligheten för värdepappersinstitut att lämna investeringsrådgivning på oberoende grund till att avse endast finansiella instrument som har utfärdats av någon annan än

institutet självt eller någon som det har nära förbindelser med gör sig självfallet gällande även i fråga om rådgivning avseende försäkringsavtal. En motsvarande inskränkning av möjligheten till rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys, genom ett förbud mot att tillhandahålla s.k. egna produkter, minskar på samma sätt risken för intressekonflikter på försäkringsområdet.

Förbud mot viss investeringsrådgivning i samband med rådgivning avseende försäkringsavtal på grundval av en opartisk och personlig analys

För att ytterligare stärka kundskyddet vid rådgivning om försäkringsavtal som uppges vara opartisk och personlig bör det enligt den nya lagen om försäkringsdistribution även gälla ett förbud mot att rådgivning som lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys föregås eller efterföljs av icke-oberoende investeringsrådgivning avseende samma försäkringsavtal. Även ett sådant förbud bidrar till tydlighet för kunderna. Det reducerar samtidigt risken för intressekonflikter i den investeringsrådgivning som ges avseende försäkringsavtalet.

De flesta kunder befinner sig i ett informations- och kunskapsunderläge i förhållande till de som tillhandahåller rådgivning och det är av största vikt att kunder inte riskerar att bli vilseledda om rådgivningens karaktär. Den kund som har fått eller ska få en opartisk och personlig rådgivning om en försäkring bör därför kunna utgå från att även den investeringsrådgivning som erbjuds i anslutning till denna är oberoende och fri från intressekonflikter. Genom det förbud som nu föreslås minskar risken att kunden förväxlar eller missförstår rådgivningen för det fall förmedlaren erbjuder både försäkrings- och investeringsrådgivning avseende ett och samma försäkringsavtal. Det föreslagna förbudet är befogat ur ett kundskyddsperspektiv och det bedöms inte heller strida mot unionsrätten eller försäkringsdistributionsdirektivet (jfr skäl 3 till direktivet).

Förutsättningar för en ny typ rådgivningsmarknad att växa fram

I dagsläget existerar i stort sett inte några försäkringsförmedlare på den svenska marknaden som erbjuder en rådgivning som kan betecknas som helt opartisk. De förslag som lämnas ovan bedöms dock förbättra förutsättningarna för en sådan typ av rådgivning att etablera sig på marknaden. En rådgivning som enbart utgår från kundens intresse skulle innebära att konkurrensen på rådgivningsmarknaden främjas genom en möjlighet för helt fristående förmedlare att få en mer framträdande roll. Att det i dag inte finns några sådana förmedlare kan inte anses vara ett argument för att det inte skulle finnas tillräckliga skäl för att t.ex. införa ett förbud mot att lämna råd om egna produkter vid försäkringsrådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys. Avsaknaden av helt "fristående" förmedlare kan mycket väl delvis vara en följd av att det i dag inte finns någon konkurrensfördel med att tillhandahålla helt opartisk rådgivning om försäkring, eftersom förmedlare i dag inte är förhindrade att använda termen "opartisk analys" om sin rådgivningsverksamhet trots att det förekommer intressekonflikter i den verksamheten. Som anförs ovan bedöms de inskränkningar som nu föreslås när

det gäller rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys, kunna bidra till att en helt opartisk rådgivning växer fram (jfr även prop. 2016/17:162 s. 432–436).

Hos försäkringsföretag torde det inte finnas incitament att erbjuda opartisk och personlig rådgivning på samma sätt som hos försäkringsförmedlare. Försäkringsföretagen distribuerar huvudsakligen egna försäkringsprodukter och i vissa fall produkter som tillhandahålls av närstående företag. Det finns därför inte skäl att i den nya lagen om försäkringsdistribution ställa upp samma förbud för försäkringsföretag som det som föreslås för försäkringsförmedlare. Däremot bör ett försäkringsföretag som betecknar sin rådgivning om egna produkter som opartisk anses agera i strid med det krav på god försäkringsdistributionsstandard som föreslås.

I sammanhanget ska vidare understrykas att det som nu föreslås inte endast kommer att vara tillämpligt när rådgivningen uttryckligen betecknas som rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys. Det bör självfallet vara gälla även för det fall försäkringsförmedlaren i andra ordalag beskriver rådgivningen som ”fristående” eller liknande i förhållande till tredjepart. Det bör också gälla om försäkringsförmedlaren i anslutning till rådgivningen beskriver sig själv eller sin verksamhet som fristående, oberoende eller opartisk eller om förmedlaren uttrycker sig på något annat sätt som kan ge kunden uppfattningen att även rådgivningen kommer att lämnas eller har lämnats på grundval av en opartisk och personlig analys.

Det bör emellertid framhållas att det som föreslås är avsett att reglera *tjänsten* rådgivning när den tillhandahålls på grundval av en opartisk och personlig analys och inte att fastställa en definition en ny typ av aktör på försäkringsmarknaden, en opartisk försäkringsrådgivare. Försäkringsdistributionsdirektivet medger, i likhet med nuvarande reglering, att ett och samma försäkringsförmedlingsföretag tillhandahåller såväl opartisk som icke opartisk rådgivning.

Motsvarande förhållanden gäller även för värdepappersföretag enligt MiFID II när det gäller möjligheten att utföra investeringsrådgivning både på oberoende grund och icke-oberoende grund (se prop. 2016/17:162 s. 433).

Bemyndigande

MiFID II kompletteras bl.a. av kommissionens delegerade förordning (EU) av den 25 april 2016 (C[2016] 2398 final) om komplettering av MiFID II vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet. I den delegerade förordningen ställs särskilda krav upp för de värdepappersföretag som tillhandahåller investeringsrådgivning både på oberoende grund och icke-oberoende grund. Enligt förordningen ska ett värdepappersföretag som tillhandahåller investeringsrådgivning på både oberoende och icke-oberoende grund bl.a., i god tid innan det tillhandahåller sina tjänster, på ett varaktigt medium ha informerat sina kunder om rådgivningen kommer att vara oberoende eller icke-oberoende (jfr artikel 19.1 c i försäkringsdistributionsdirektivet). Företaget ska vidare ha infört adekvata organisatoriska krav och kontroller för att se till att båda typer

av rådgivningstjänster och rådgivare är klart skilda från varandra och att kunderna inte riskerar att förväxla den rådgivning som de får samt att kunderna ges den typ av rådgivning som är lämplig för dem. Värdepappersföretaget ska vidare inte tillåta en fysisk person att tillhandahålla både oberoende och icke-oberoende rådgivning (artikel 53 i den delegerade förordningen).

Kommissionen har inte befogenhet att anta delegerade akter när det gäller reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys. Enligt promemorians bedömning bör de bestämmelser om sådan rådgivning som föreslås i den nya lagen om försäkringsdistribution preciseras ytterligare i föreskrifter på en lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om villkor för rådgivning som lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys. Vid utformningen av sådana föreskrifter bör ledning kunna hämtas från den delegerade förordning som kompletterar reglerna i MiFID II om investeringsrådgivning på oberoende grund. En sådan lösning motiveras av att det är fråga om likartade verksamheter som bör regleras på ett likartat sätt. Det bör dock beaktas att reglerna i det delegerade direktivet avser värdepappersinstitut och de särskilda förhållanden som råder på värdepappersmarknaden.

Provisionsförbud vid rådgivning om försäkring som lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys

I försäkringsdistributionsdirektivet finns informations- och handlingsregler som är hänförliga till rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys (artiklarna 19.1 c, 20.3 och artikel 29.3 [oberoende grund]). Som framgår ovan finns i MiFID II liknande regler i fråga om investeringsrådgivning som lämnas på oberoende grund. MiFID II innehåller emellertid även ett förbud mot tredjepartsersättning när ett värdepappersföretag tillhandahåller investeringsrådgivning på oberoende grund eller portföljförvaltning (artikel 24.7 b och 24.8). Något motsvarande förbud mot tredjepartsersättningar vid rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys finns inte i försäkringsdistributionsdirektivet. Enligt försäkringsdistributionsdirektivet får dock medlemsstaterna begränsa eller förbjuda godtagande eller mottagande av arvode, provisioner eller andra monetära ersättningar eller icke-monetära ersättningar som utbetalas till eller tillhandahålls försäkringsdistributörerna av någon tredjepart, eller av en person som agerar för tredjeparts räkning, i samband med distribution av försäkringsprodukter (artikel 22.3).

Sammanfattningsvis innebär de nu aktuella reglerna i MiFID II att ett värdepappersföretag som har informerat kunden om att rådgivningen sker på oberoende grund, inte får ta emot och behålla ersättning som utbetalas eller tillhandahålls av någon tredjepart eller av en person som agerar för tredjeparts räkning i fråga om tjänsten. Mindre icke-monetära ersättningar som är av en sådan karaktär att de kan höja kvaliteten på tjänsten och är av en sådan storlek och art att de inte kan anses påverka företagets skyldighet att agera i kundens intresse får tas emot, men de måste redovisas för kunden. Samma förbud, att inte få ta emot och behålla ersättningar från tredjepart eller av en person som agerar för

tredjeparts räkning i fråga om tjänsten, gäller även vid portföljförvaltning. I det delegerade direktivet till MiFID II (artikel 12) finns regler om överföring till kunden av ersättningar eller förmåner som ett värdepappersinstitut inte får behålla i samband med att det tillhandahåller investeringsrådgivning på oberoende grund eller portföljförvaltning samt om sådana mindre icke-monetära förmåner ett institut får ta emot och behålla även vid sådana investeringstjänster.

Regeringen har nyligen föreslagit att nämnda regler i MiFID II ska genomföras i svensk rätt i lagen om värdepappersmarknaden och att det delegerade direktivet till MiFID II ska genomföras i myndighetsföreskrifter (prop. 2016/17:162 s. 441). I det sammanhanget konstaterar regeringen bl.a. att det finns betydande utmaningar på marknaden för rådgivning när det gäller intressekonflikter och tredjepartsersättningar. Vidare konstateras att Finansinspektionen i sin tillsynsverksamhet särskilt uppmärksammat problem hänförliga till försäkringsförmedling i samband med rådgivning kring livförsäkringar med sparandemoment (dvs. försäkringar vars värde baseras på finansiella instrument, t.ex. depå- och fondförsäkringar).

Även i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling noteras att Finansinspektionen vid upprepade tillfällen uppmärksammat problem på försäkringsrådgivningsmarknaden som är hänförliga till tredjepartsersättningar (se s. 55–58).

Det kan med hänsyn till det anförda konstateras att det på försäkringsområdet finns ett behov av en reglering avseende tredjepartsersättningar vid rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys motsvarande den reglering som med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II har föreslagits för värdepappersinstitut vid investeringsrådgivning på oberoende grund. Vid genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet bör därför reglerna i det direktivet om rådgivning på grundval av en personlig och opartisk analys kompletteras med ett förbud i den nya lagen om försäkringsdistribution mot att ta emot och behålla ersättning från tredjeman vid sådan rådgivning. Förbudet i lagen bör inte omfatta mindre, icke-monetära förmåner som försäkringsdistributören har informerat kunden om och som kan höja kvaliteten på tjänsten till kunden och som är av en sådan omfattning och art att de inte kan anses hindra distributören från att uppfylla sina grundläggande skyldigheter gentemot kunden. Genom det förslaget uppnås även i det nu aktuella hänseendet likartade regler för de aktörer som verkar på försäkringsområdet respektive värdepappersmarknadsområdet.

Det provisionsförbud som enligt förslaget i denna promemoria ska gälla enligt i lagen om försäkringsdistribution vid rådgivning som lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys bör, precis som det provisionsförbud som nyligen har föreslagits i lagen om värdepappersmarknaden, preciseras ytterligare i myndighetsföreskrifter. Sådana föreskrifter bör få meddelas inom ramen för det bemyndigande som föreslås när det gäller föreskrifter om villkor för rådgivning som lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys (se ovan). Vid utformningen av föreskrifterna bör ledning kunna hämtas från reglerna i det delegerade direktivet till MiFID II om tredjepartsersättningar vid investeringsrådgivning på oberoende grund. Det bör dock beaktas att

reglerna i det delegerade direktivet till MiFID II avser värdepappersinstitut och de förhållanden som råder på värdepappersmarknaden.

9.3 Ersättningar till och från tredjepart vid all form av försäkringsdistribution

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör ska inte få erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen motverkar att distributionen bedrivs enligt god försäkringsdistributionsstandard eller om den motverkar distributörens möjligheter att uppfylla sina skyldigheter i fråga om omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och att avråda samt att handla hederligt, rättvist och professionellt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur ersättning ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller de grundläggande kraven som anges i första stycket.

Skälen för promemorians förslag: I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 17.3) finns generella regler om ersättningar från någon annan än kunden (s.k. tredjepartsersättningar). Reglerna som gäller vid all form av försäkringsdistribution och omfattar alla typer försäkringsprodukter innebär bl.a. att en försäkringsdistributör inte får ta emot ersättning som står i strid med skyldigheten att agera i enlighet med kundernas bästa intresse (reglerna om ersättningssystem i artikel 17.3 behandlas i avsnitt 9.5).

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller även regler om strängare krav när det gäller ersättningar till och från tredjepart vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 29.2). Dessa regler behandlas i avsnitt 11.

De generella reglerna om tredjepartsersättningar till försäkringsdistributörer bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Det framstår som lämpligt att då knyta an till de allmänna principer som ska gälla enligt direktivet (artikel 17.1) i fråga om att handla hederligt, rättvist och professionellt samt till kraven på god försäkringsdistributionsstandard, omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och skyldighet att avråda (se avsnitt 9.1). En försäkringsdistributör bör därför inte få erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden om ersättningen kan motverka distributörens möjligheter att uppfylla dessa grundläggande krav. Genom att på så sätt avvika något i förhållande till ordalydelsen i direktivet (artikel 17.3) förtydligas innebörden av begreppet kundernas bästa intresse. Det innebär dock inte någon avvikelse i sak, eftersom en ersättning som står i strid med skyldigheten att agera i kundernas bästa intresse samtidigt måste anses strida mot de grundläggande principerna.

Kommissionen har inte någon befogenhet att anta delegerade akter när det gäller de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om hur ersättning från någon annan än kunden ska

vara utformad för att inte motverka att försäkringsdistributören uppfyller sina grundläggande skyldigheter. Vid utformningen av föreskrifterna bör viss ledning kunna hämtas från delegerade akter som kommissionen får anta enligt direktivet (kommissionen har enligt artikel 38 befogenhet att anta delegerade akter när det gäller reglerna i artikel 29.2 om försäkringsbaserade investeringsprodukter). Det bör dock beaktas att de regler som kommissionen får anta inte är formellt tillämpliga, då de avser den strängare nivå av kundskydd som gäller för försäkringsbaserade investeringsprodukter än den nivå som är avsedd att gälla generellt (nivån enligt artikel 17.3). Föreskrifterna bör utformas så att de är väl avvägda i förhållande till de olika slag av försäkringsdistribution som omfattas samt även ta hänsyn till de förhållanden som råder på marknaden för bl.a. skadeförsäkringsprodukter som inte har samma finansiella koppling som livförsäkringsprodukter.

9.4 Förbud mot viss marknadsföring

Promemorians förslag: En försäkringsförmedlare får inte i samband med försäkringsdistribution marknadsföra andra finansiella tjänster än sådana försäkringar som omfattas av förmedlarens tillstånd eller registrering.

Om en försäkringsförmedlare har ett särskilt tillstånd (sidotillstånd) för investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fondförsäkring eller depåförsäkring, får förmedlaren även marknadsföra sådana fondandelar som omfattas av det tillståndet.

Om försäkringsförmedlaren har rätt enligt någon annan författning än lagen om försäkringsdistribution att tillhandahålla andra finansiella tjänster än de som omfattas av förmedlarens tillstånd eller registrering, ska det inte vara förbjudet för förmedlaren att marknadsföra de tjänsterna.

Förbudet mot marknadsföring av andra finansiella tjänster än sådana som omfattas av en försäkringsförmedlares tillstånd ska inte gälla försäkringsförmedlare som har en annan huvudsaklig verksamhet än försäkringsdistribution.

Promemorians bedömning: Det behövs inte några särskilda regler för vilken marknadsföring som ska vara tillåten för försäkringsföretag.

Promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedlings (Ds 2014:22) förslag överensstämmer i huvudsak med promemorians förslag. Förslaget i den promemorian när det gäller marknadsföring av fondandelar inom ramen för ett tillstånd att driva sidoverksamhet tar sikte på ett tillstånd till sidoverksamhet enligt lagen om försäkringsförmedling.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* anser att vissa av de situationer som beskrivs i promemorian innefattar rådgivning snarare än marknadsföring, medan andra situationer utgör marknadsföring. Verket anser det att det behöver övervägas om försäkringsförmedlare missgynnas i förhållande till marknadsföringsföretag. *Svenska försäkringsförmedlares förening* finner att förslaget, tillsammans med den utvidg-

ning av begreppet försäkringsförmedling som föreslås till att även innefatta rådgivning om placeringar inom ramen för en försäkring, leder till att en förmedlare får marknadsföra alla typer av finansiella instrument, vilket enligt föreningens mening inte är en lämplig lösning. *Max Mathiessen AB* efterfrågar en tydligare definition av vad som avses med marknadsföring av andra finansiella produkter eller tjänster än tillståndet avser. Bolaget menar att utrymmet enligt gällande rätt för en försäkringsförmedlare att marknadsföra försäkringar är begränsat eftersom marknadsföringen mycket snart skulle vara att betrakta som försäkringsförmedling, och att en kund som vänder sig till eller blir kontaktad av en försäkringsförmedlare bör kunna utgå från att det som förmedlaren gör är försäkringsförmedling.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: Som redovisas i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (s. 46 f.) har det förekommit att försäkringsförmedlare hänvisar kunder till andra finansiella företag som tillhandahåller andra tjänster än försäkringsavtal, och därigenom marknadsför andra finansiella företags finansiella tjänster. Den marknadsföringen är för kunder svår att skilja från den rådgivning som lämnas av försäkringsförmedlare inom ramen för deras försäkringsdistribution, exempelvis i form av förslag att ingå ett visst försäkringsavtal. Det finns, i enlighet med det som anges i nämnda promemoria, anledning att dra slutsatsen att möjligheten att marknadsföra finansiella instrument i vissa fall används som ett sätt att kringgå de regler som gäller för investeringstjänster och investeringsverksamhet enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Det finns därför skäl att inskränka försäkringsförmedlares möjlighet att marknadsföra finansiella tjänster till sådana tjänster som omfattas av deras tillstånd eller registrering. En sådan ordning bör därför därmed gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Det leder till, som *Konsumentverket* berör, att försäkringsförmedlares möjligheter att bedriva marknadsföring blir mindre omfattande än rena marknadsföringsföretags. Denna begränsning får dock godtas mot bakgrund av det kundskyddsintresse som gör sig gällande. Kundens intresse av att kunna lita på att en försäkringsförmedlare som kunden träffar endast agerar inom ramen för sitt tillstånd eller registrering väger tyngre än försäkringsförmedlarens intresse av att kunna marknadsföra även andra tjänster än de som omfattas av tillståndet.

Ett förbud för försäkringsförmedlare att marknadsföra tjänster som ligger utanför förmedlarens tillstånd leder också till att det blir mindre viktigt att i rättstillämpningen dra en gräns mellan rådgivning och marknadsföring. Den gränsen kan ofta vara svår att dra, ett problem som *Max Mathiessen AB* berör. Om marknadsföring av tjänster som inte får tillhandahållas med stöd av ett tillstånd att utöva försäkringsdistribution är förbjuden på samma sätt som rådgivning avseende de tjänsterna, uppkommer det emellertid ingen oklarhet i fråga om försäkringsförmedlaren agerar inom sitt tillstånd eller inte.

I sammanhanget har det betydelse att enligt förslaget i denna promemoria kommer en försäkringsförmedlare i fortsättningen inte att ha möjlighet att med stöd av sitt tillstånd för försäkringsförmedling lämna investeringsrådgivning avseende tillgångar som är avsedda att ingå i en fond- eller depåförsäkring. Det är en skillnad i förhållande till den ovan

nämnda promemorian. För att kunna utföra sådan rådgivning kommer det enligt förslaget att krävas sidotillstånd eller tillstånd att driva värdepappersrörelse (se avsnitt 7.3.1). Av det skälet torde det inte uppkomma några sådana problem som *Svenska försäkringsförmedlares förening* tar upp. En försäkringsförmedlars rätt att marknadsföra finansiella instrument kommer enligt förslaget inte att regleras i lagen om försäkringsdistribution utan i lagen om värdepappersmarknaden. Ett tillstånd för försäkringsförmedling kommer endast att ge rätt att lämna rådgivning om försäkringsskydd, inte vilka finansiella placeringar som ska göras inom ramen för ett försäkringsavtal. Förslaget kommer därför inte, som Svenska försäkringsförmedlars förening befarar, ge en försäkringsförmedlare rätt att marknadsföra alla typer av finansiella instrument.

I likhet med förslaget i den ovan nämnda promemorian inskränker förslaget i förevarande promemoria inte rätten att driva verksamhet med stöd av något annat rörelsetillstånd. Den som exempelvis har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden har därför rätt att ägna sig åt marknadsföring inom ramen för den rörelsen i den utsträckning det är tillåtet enligt den lagen. En försäkringsförmedlare som är anknuten ombud enligt lagen om värdepappersmarknaden får även i fortsättningen marknadsföra de tjänster som omfattas av tillståndet enligt den lagen.

I enlighet med förslaget i ovan nämnda promemoria bör ett förbud mot viss marknadsföring inte omfatta de försäkringsförmedlare som har en annan huvudsaklig verksamhet än försäkringsdistribution. I sådan verksamhet torde det inte sällan förekomma att olika slags finansiella tjänster, t.ex. både och krediter och försäkringar, tillhandahålls vid sidan av den huvudsakliga verksamheten. Det kan exempelvis röra sig om kreditköp av hushållsmaskiner och särskilda försäkringar som erbjuds med avseende på dessa. I sådan verksamhet torde det också sällan förekomma marknadsföring av finansiella instrument, den verksamhet där missförhållanden enligt det som anförs i ovan nämnda promemorian främst har förekommit (se s. 47).

Förslaget innebär inte något generellt förbud mot viss marknadsföring. Avsikten är endast att reglera vad som får marknadsföras inom ramen för ett tillstånd att driva verksamhet som försäkringsförmedlare. Därför kan det, som anförs i ovan nämnda promemorian, inte anses strida mot tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen (se s. 51).

Det finns inte skäl för att ett förbud mot viss marknadsföring ska gälla även för försäkringsföretag. Huruvida det är tillåtet för ett försäkringsföretag att marknadsföra även andra finansiella företags tjänster bör även i fortsättningen avgöras enligt det som allmänt gäller enligt försäkringsrörelselagen om förbud för ett försäkringsföretag att driva annan verksamhet än försäkringsrörelse och därmed sammanhängande verksamhet (4 kap. 4 §).

9.5 Ersättningssystem

Promemorians förslag: En försäkringsdistributörs system för att ersätta personal som arbetar med försäkringsdistribution, inklusive dem som direkt leder eller ansvarar för detta arbete, ska vara uppbyggt på ett sätt som inte negativt påverkar försäkringsdistributörens förmåga att uppfylla skyldigheterna om bl.a. god försäkringsdistributionsstandard och att handla hederligt, rättvist och professionellt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försäkringsdistributörers ersättningssystem.

Skälen för promemorians förslag: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att försäkringsdistributörer inte bedömer sina anställdas prestationer på ett sätt som står i strid med skyldigheten att agera i enlighet med kundernas bästa intresse (artikel 17.3). I synnerhet får en försäkringsdistributör inte införa system med ersättningar, försäljningsmål eller annat som skulle kunna ge vederbörande eller dess anställda incitament att rekommendera en kund en viss försäkringsprodukt när försäkringsdistributören skulle kunna erbjuda en annan försäkringsprodukt som bättre skulle motsvara kundens behov.

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om försäkringsdistributörers ersättningar till sina anställda bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsdistributör ska således utforma sina ersättningssystem så att de inte negativt påverkar distributörens förmåga att uppfylla de grundläggande kraven vid försäkringsdistribution, dvs. att distributören ska driva sin verksamhet enligt god försäkringsdistributionssed, uppfylla kraven i fråga om omsorgsplikt och att avråda och vid rådgivning efter en opartisk och personlig analys samt handla hederligt, rättvist och professionellt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om försäkringsdistributörers ersättningssystem. På så sätt kan regelverket anpassas till de skiftande förhållanden och olika ersättningsmodeller som från företag till företag och från tid till annan förekommer på försäkringsmarknaden (jfr 7 kap. 1 § 7 lagen om verksamhet med bostadskrediter, se prop. 2015/16:197 s. 19 och 142–145). Det förtjänar att påpekas att det inte finns något bemyndigande för kommissionen att meddela föreskrifter genom delegerade akter i anslutning till de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet.

9.6 Rutiner och riktlinjer för intern kontroll av kunskap och kompetens m.m.

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av att distributören och dess anställda uppfyller kraven på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling samt god vandel. Försäkringsdistributören ska i register dokumentera de åtgärder som den vidtar för att uppfylla kraven.

En försäkringsdistributör ska utse en eller flera personer som ansvarar för att distributören fullgör dessa skyldigheter. På begäran av Finansinspektionen ska distributören lämna inspektionen uppgift om namnet på den eller de ansvariga personerna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven i första och andra stycket.

Skälen för promemorians förslag: Som framgår ovan ställer försäkringsdistributionsdirektivet upp vissa krav på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling och god vandel som försäkringsdistributörer och deras anställda bl.a. måste uppfylla för att distributören ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution (se artikel 10.1–10.3 och avsnitt 7.2.2, 7.2.3 och 7.2.5). Motsvarande regler i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 4.1 och 4.2) har genomförts i svensk rätt i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 5 och 6 §§). Försäkringsrörelselagen innehåller liknande regler för försäkringsföretag (2 kap. 4 och 5 §§).

Försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 10.8) innehåller emellertid även krav på att försäkrings- och återförsäkringsföretag ska godkänna, genomföra och regelbundet se över sina interna policyer och erforderliga interna förfaranden för att säkerställa att dessa krav (artikel 10.1–10.3) uppfylls fortlöpande. Företagen ska ta fram en funktion för att säkerställa ett korrekt genomförande av de policyer och förfaranden som godkänts. De ska vidare inrätta, upprätthålla och uppdatera register för all relevant dokumentation med avseende på uppfyllandet av dessa krav och på begäran av hemmedlemsstatens behöriga myndighet lämna ut namnet på den person som ansvarar för nämnda funktion.

Regler om intern kontroll av nu aktuellt slag finns både i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 6 § andra stycket) och i försäkringsrörelselagen (10 kap.). Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet är dock delvis nya och mer detaljerade och bör därför genomföras i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Kraven på rutiner och riktlinjer för intern kontroll bör dock gälla för försäkringsdistributörer generellt på samma sätt som kraven på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling och god vandel (artikel 10.1–10.3). En sådan utvidgning i förhållande till direktivet är som nämns i avsnitt 9.2 tillåten eftersom direktivet endast syftar till att uppnå en minimigrad av harmonisering (se skäl 3).

En försäkringsdistributör bör således ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av att distributören och dess anställda uppfyller vissa krav på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling samt god vandel (se avsnitt 7.2.2, 7.2.3 och 7.2.5). Försäkringsdistributören bör vara skyldig att inrätta, upprätthålla och uppdatera register för dokumentation av de åtgärder som den vidtar för att uppfylla kraven samt utse personer som ansvarar för att distributören fullgör nämnda skyldigheter. Distributören bör på begäran av Finansinspektionen vara skyldig att lämna ut namnet på den eller de ansvariga personerna.

De nu aktuella kraven på intern kontroll bör på motsvarande sätt som kraven på kunskap och kompetens m.m. vara anpassade efter arten av den verksamhet som bedrivs (jfr artikel 10.1–10.3).

Vilka åtgärder en försäkringsdistributör ska vidta för att uppfylla kraven på interna rutiner och riktlinjer bör preciseras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad försäkringsdistributören ska iaktta för att uppfylla dessa krav.

9.7 Produktgodkännande

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör som tar fram försäkringsprodukter för distribution till kunder ska fastställa, tillämpa och löpande se över en process för godkännande av de försäkringsprodukter denne tar fram. Processen ska även avse betydande förändringar av befintliga försäkringsprodukter. En försäkringsprodukt eller en betydande förändring av en försäkringsprodukt ska godkännas enligt processen innan den marknadsförs eller distribueras till kunder (produktgodkännande).

I processen för produktgodkännande ska det anges en fastställd målgrupp av slutkunder för en försäkringsprodukt. I processen ska alla relevanta risker för målgruppen bedömas och det ska prövas om den avsedda strategin för distribution av försäkringsprodukten är lämplig för målgruppen. Alla rimliga åtgärder ska vidtas för att försäkringsprodukter ska distribueras till den avsedda målgruppen

Ett försäkringsföretag ska i sin process för produktgodkännande regelbundet se över de försäkringsprodukter som företaget erbjuder eller marknadsför. Företaget ska vid översynen beakta vilka händelser som skulle kunna väsentligt påverka riskerna för produktens målgrupp. Företaget ska även bedöma om en försäkringsprodukt fortfarande motsvarar målgruppens behov och om den avsedda distributionsstrategin fortfarande är lämplig.

Processen för produktgodkännande ska vara proportionerlig och ändamålsenlig i förhållande till de försäkringsprodukter som ska distribueras.

Distribution av försäkring mot stora risker ska inte omfattas av kraven om produktgodkännande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försäkringsdistributören ska iaktta för att uppfylla kravet i fråga om produktgodkännande.

Skälen för promemorians förslag: I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 25) finns det regler om det som i försäkringsbranschen ibland benämns NPAP eller New Product Approval Process, dvs. en process för godkännande av nya försäkringsprodukter. I direktivet finns två grundläggande krav: att en försäkringsdistributör ska ha process för godkännande av nya försäkringsprodukter och att varje ny försäkringsprodukt och betydande anpassning av en existerande försäkringsprodukt ska godkännas i enlighet med den processen (artikel 25.1 första stycket). Processen ska vara proportionerlig och ändamålsenlig i förhållande till en försäkringsprodukts art (artikel 25.1 andra stycket). I direktivet regleras innehållet i processen för produktgodkännande närmare (artikel 25.1 tredje stycket). Processen ska ange den tillänkta marknaden – målmark-

naden – för varje ny försäkringsprodukt. Därutöver ska alla relevanta risker för målmarknaden bedömas, liksom frågan om den avsedda distributionsstrategin är förenlig med målmarknaden. Under processen ska alla rimliga åtgärder vidtas för att se till att försäkringsprodukten distribueras till den tilltänkta målmarknaden. Försäkringsföretag ska förstå och regelbundet se över sina försäkringsprodukter för att bedöma om en produkt fortfarande är förenlig med målmarknaden behövs och om den avsedda distributionsstrategin fortfarande är lämplig (artikel 25.1 fjärde stycket).

Reglerna om produktgodkännande ska inte tillämpas på försäkringsprodukter som utgör försäkringar mot stora risker (artikel 25.4).

Kommissionen får anta delegerade akter för att specificera reglerna om produktgodkännande (artikel 25.2).

Reglerna om produktgodkännande i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. I lagen bör termen målgrupp användas i stället för målmarknad, eftersom den förra termen är tydligare. Även i lagen bör termen försäkringsprodukt användas eftersom den tar sikte på en typ av försäkringskontrakt snarare än individuella försäkringsavtal. Vidare bör ett krav på produktgodkännande gälla för ändringar av en befintlig försäkringsprodukt snarare än en anpassning av den. Reglerna i direktivet får uppfattas på så sätt att det är ändringar av en försäkringsprodukt som ska underkastas ett krav på produktgodkännande.

Direktivet får anses kräva att processen för produktgodkännande dokumenteras och finns tillgänglig hos försäkringsdistributören. Det kan alltså inte anses tillräckligt att en sådan process bara är informell och i praktiken tillämpas utan att vara tydligt preciserad i någon form av styrande dokument. Om Finansinspektionen begär att få ta del av processen för produktgodkännande inom ramen för sin tillsyn, ska distributören kunna förse inspektionen med dokument där processen framgår.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven i fråga om produktgodkännande. Därigenom kan de delegerade akter som kommissionen får anta enligt försäkringsdistributionsdirektivet genomföras i svensk rätt, om de skulle antas i form av direktiv. Därutöver blir det även möjligt göra de anpassningar av reglerna om produktgodkännande som kan krävas på grund av de skiftande förhållandena på den svenska försäkringsmarknaden över tiden. Bland annat kan det tänkas att det på området för kollektivavtalad försäkring finns skäl göra särskilda anpassningar.

9.8 Produktinformation och produktkännedom

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör som själv tar fram försäkringsprodukter ska lämna tillräcklig information om sina försäkringsprodukter till de övriga försäkringsdistributörer som ska distribuera produkterna.

En försäkringsdistributör som distribuerar försäkringsprodukter som distributören inte själv tar fram ska ha rutiner för att få tillgång till sådan information som den som tar fram produkterna ska lämna. Försäkringsdistributören ska ha god kännedom om de distribuerade försäkringsprodukterna och om de målgrupper som fastställts.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven på produktinformation och produktkännedom.

Skälen för promemorians förslag: I försäkringsdistributionsdirektivet ställs krav på att de försäkringsdistributörer – försäkringsförmedlare och försäkringsföretag – som utvecklar försäkringsprodukter ska ge var och en av sina distributörer all erforderlig information om försäkringsprodukten och processen för produktgodkännande, inbegripet målmarknaden för försäkringsprodukten (artikel 25.1 femte stycket). I direktivet finns ett korresponderande krav på de försäkringsdistributörer som inte själva utvecklar försäkringsprodukter ska införa system för att erhålla den information som de produktutvecklande försäkringsdistributörerna är skyldiga att tillhandahålla (artikel 25.1 sjätte stycket). Vidare krävs att de försäkringsdistributörer som inte utvecklar försäkringsprodukter ska förstå egenskaperna hos de försäkringsprodukter de distribuerar samt vilken en produkts målmarknad är.

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla dels kravet produktinformation, dels kravet på produktkännedom. Som anges i avsnitt 9.7 om produktgodkännande får kommissionen anta delegerade akter i anslutning till dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet. Om sådana delegerade akter antas i form av direktiv kan de genomföras i svensk rätt i föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandet. Vidare ger bemyndigandet möjlighet till de anpassningar som kan visa sig nödvändiga på den svenska försäkringsmarknaden, se avsnitt 9.7.

9.9 Korsförsäljning och kopplingsförbehåll

Promemorians förslag: Om en försäkringsdistributör erbjuder en kund att ingå ett försäkringsavtal tillsammans med en annan tjänst eller produkt, som en del av ett paket eller som ett villkor i en överenskommelse eller ett paket, och försäkringsavtalet är av underordnad betydelse i förhållande till övriga delar av överenskommelsen eller paketet, ska distributören erbjuda kunden att köpa den andra tjänsten eller produkten utan att ingå försäkringsavtalet.

Detta ska inte gälla om försäkringsavtalet erbjuds tillsammans med

1. investeringstjänster och investeringsverksamheter enligt lagen om värdepappersmarknaden, eller
2. ett betalkonto med grundläggande funktioner som avses i betaltjänstlagen.

Promemorians bedömning: Det som anges i försäkringsdistributionsdirektivet om att distribution av försäkringsprodukter som täcker flera risker inte får förhindras kräver inte någon åtgärd.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller regler om det som i direktivet benämns korsförsäljning, dvs. när försäkringar tillhandahålls tillsammans med andra produkter och tjänster (artikel 24). I direktivet finns även regler om information som vid korsförsäljning ska lämnas till en kund (artikel 24.1 och 24.2). De reglerna behandlas i avsnitt 10.9.

I direktivet (artikel 24.3) finns därutöver regler om vad som ska gälla för korsförsäljning och om s.k. kopplingsförbehåll, dvs. när det ställs som villkor för att kunden ska få köpa en viss tjänst att kunden också köper en annan tjänst. Huvudregeln är att en försäkringsdistributör som erbjuder en försäkring som är underordnad en annan vara eller tjänst måste erbjuda kunden att köpa varan eller tjänsten utan att teckna försäkringen. I vissa fall är dock kopplingsförbehåll tillåtna. De fallen är när en försäkring är underordnad en investeringstjänst eller investeringsverksamhet som avses i MiFID I, när en försäkring är underordnad ett kreditavtal som avses Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU av den 4 februari 2014 om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU och förordning (EU) nr 1093/2010 (bolånedirektivet) eller när en försäkring är underordnad ett betalkonto som avses i direktiv 2014/92/EU (betalkontodirektivet).

Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) får enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 24.4) utforma riktlinjer för granskning och tillsyn av metoder för korsförsäljning och situationer när korsförsäljning inte är förenlig med en försäkringsdistributörs skyldigheter enligt den grundläggande regeln att en försäkringsdistributör alltid ska agera hederligt, rättvist och professionellt i sina kunders bästa intresse (artikel 17.1). Reglerna om korsförsäljning får dock inte förhindra distribution av försäkringsprodukter som täcker flera risker (artikel 24.5). Medlemsstaterna ska se till att en försäkringsdistributör alltid specificerar kundens krav och behov när det sker korsförsäljning (artikel 24.6). Slutligen anges att medlemsstaterna har rätt att behålla eller anta striktare bestämmelser om korsförsäljning eller ingripa mot korsförsäljning om de kan visa att den verksamheten är negativ för konsumenterna (artikel 24.7).

De grundläggande reglerna om korsförsäljning i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsdistributör ska vara skyldig att erbjuda kunden att köpa en tjänst utan att teckna en försäkring, om försäkringen är underordnad en annan vara eller tjänst och tillhandahålls som en del av ett paket eller som ett villkor för samma överenskommelse. Det bör understrykas detta bara gäller den situationen när en försäkring är en underordnad del av en överenskommelse eller ett paket. Om det kravet inte är uppfyllt, exempelvis eftersom en försäkring inte är en underordnad del av en överenskommelse, då får situationen bedömas enligt allmänna civil- och näringsrättsliga regler.

Även de regler i direktivet som tillåter kopplingsförbehåll, i fråga om betalkonton samt investeringstjänster och investeringsverksamheter, bör genomföras i bestämmelser i lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsförmedlare ska få ställa som villkor för en överenskommelse att en kund tecknar en försäkring, om försäkringen är en underordnad del av ett paket som också består av ett betalkonto enligt lagen (2010:751) om betaltjänster eller investeringstjänster och investeringsverksamheter enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Däremot bör reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om att tillåta kopplingsförbehåll när det gäller kreditavtal som avses i bolånedirektivet inte tas in i lagen om försäkringsdistribution. Begreppet kreditavtal i bolånedirektivet motsvaras av begreppet bostadskredit i konsumentkreditlagen (2010:1846) (2 §, se prop. 2015/16:197 s. 33 och 64–66). Enligt konsumentkreditlagen får en näringsidkare inte ställa som villkor för att bevilja en bostadskredit att konsumenten också köper andra finansiella produkter eller tjänster (13 c §, se samma prop. s. 42 och 84–86). Enda undantaget från den regeln är villkor om att konsumenten ska öppna ett konto eller annan tjänst som möjliggör betalningar av krediten. Om en försäkringsdistributör skulle få tillhandahålla försäkringar och bostadskrediter som ett sammanhållet paket enligt lagen om försäkringsdistribution skulle det därför stå i strid med konsumentkreditlagen. Någon sådan möjlighet bör därför inte införas i lagen om försäkringsdistribution.

Det ställningstagandet innebär försäkringsdistributörernas kunder i högre grad än vad som följer av direktivet kan ställa krav på att få köpa en finansiell produkt eller tjänst utan att samtidigt behöva teckna en försäkring. Konsumentskyddet stärks alltså, varför den avvikelse som sker från försäkringsdistributionsdirektivet är tillåten (se skäl 3 till och artikel 24 i direktivet).

Det bör påpekas särskilt att de bestämmelser som föreslås i lagen om försäkringsdistribution för att i svensk rätt genomföra reglerna om korsförsäljning i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 24.3) inte är civilrättsliga utan offentligrättsliga. Det innebär att avtal som ingås i strid med de bestämmelserna inte blir ogiltiga utan kan åberopas mot kunden. Däremot kan överträdelse av bestämmelserna föranleda ett ingripande inom ramen för Finansinspektionens tillsyn, vilket i sist hand kan leda till återkallelse av ett tillstånd eller en registrering.

Eiopa får alltså enligt försäkringsdistributionsdirektivet att utforma riktlinjer i anslutning till reglerna om korsförsäljning och ange de situationer där korsförsäljning inte är förenlig med de grundläggande kraven för försäkringsdistribution. Sådana riktlinjer kommer att gälla vid sidan om den nya lagen om försäkringsdistribution, och ha en status som liknar den som Finansinspektionens allmänna råd har. Det kan förekomma att riktlinjer från Eiopa innehåller regler av sådan betydelse att de bör kunna göras bindande genom att föras in i myndighetsföreskrifter (se prop. 2015/16:9 s. 198 f.). När det gäller sådana riktlinjer om korsförsäljning som Eiopa kan komma att meddela med stöd av försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 24.4) torde viktiga regler i dem vid behov kunna föras in i myndighetsföreskrifter med stöd av de bemyndiganden som föreslås när det gäller de grundläggande kraven för försäkrings-

distribution, reglerna om ersättning från någon annan än kunden samt om ersättningsystem (se avsnitten 9.1, 9.3 och 9.5).

Kravet i direktivet, på en anpassad analys av kundens önskemål och behov vid försäljning av försäkringar som en del av ett större paket (artikel 24.6), kan tillgodoses genom föreskrifter som meddelas med stöd av det bemyndigande som föreslås i avsnitt 9.1.

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet reglerar endast det fallet att en försäkring tillhandahålls tillsammans med någon annan vara eller tjänst. Fall där försäkringar mot olika slag av risker distribueras tillsammans faller utanför reglernas tillämpningsområde. Vidare finns inte heller i svensk rätt något förbud för en försäkringsdistributör att distribuera sådana försäkringar, så länge distributören agerar inom de försäkringsklasser som rörelsetillståndet eller registreringen avser. Det följer därför redan av gällande rätt att försäkringsdistribution får ske av försäkringar som täcker flera olika risker, och den situationen ändras inte vid genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet. Det som anges i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 24.5) kräver av det skälet inte någon åtgärd.

9.10 Övriga regler för verksamheten

Promemorians förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om behandling av tillgångar som tillhör kunden, klagomålshantering, skadeståndsskyldighet samt om arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen förs över till lagen om försäkringsdistribution.

Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om skadeståndsskyldighet förs över till den nya lagen och justeras så att en försäkringsdistributör ska ersätta ren förmögenhetskada som uppkommer på grund av att distributören uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt bestämmelserna om grundläggande krav vid försäkringsdistribution eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av bemyndigande som avser den bestämmelsen. Bestämmelserna om skadeståndsskyldighet i lagen om försäkringsdistribution ska även vara tillämpliga på sidoverksamhet med fondandelar som en försäkringsförmedlare får bedriva med stöd av ett särskilt tillstånd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid hanteringen av klagomål.

Promemorians bedömning: Kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol får anses uppfyllda i gällande svensk rätt.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Behandling av tillgångar som tillhör kunden

Några av rörelsereglerna i försäkringsdistributionsdirektivet har i princip inte ändrats i förhållande till försäkringsförmedlingsdirektivet. Det är fallet med reglerna om skydd av kunders medel (artikel 10.6 i försäkringsdistributionsdirektivet respektive artikel 4.4 i försäkrings-

förmedlingsdirektivet). I båda direktiven ges medlemsstaterna möjlighet att välja mellan olika sätt att skydda medel som tillhör kunderna: bestämmelser om att betalningar som sker till en försäkringsförmedlare ska anses ha skett till försäkringsgivaren (alternativ a), krav på att en försäkringsförmedlare ska ha vissa ekonomiska resurser (alternativ b), krav på att kundmedel ska hållas avskilda (alternativ c) eller krav på att en garantifond ska inrättas. Sverige valde vid genomförandet av försäkringsförmedlingsdirektivet att införa ett krav på att kundmedel ska hållas åtskilda (alternativ c, se prop. 2004/05:133 s. 104–106).

Det har inte framkommit skäl för att i dag välja någon annan lösning för skyddet av kundernas medel än krav på att pengar och andra tillgångar som en försäkringsförmedlare får hand om för kundens räkning ska hållas avskilda från egna tillgångar. Nuvarande bestämmelser om detta i lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 5 §) bör därför föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Det kan här erinras om att försäkringsförmedlare med sidotillstånd inte får ta emot kunders medel eller fondandelar i sin sidoverksamhet (se 2 kap. 5 § första stycket 14 c lagen om värdepappersmarknaden och avsnitt 7.3.1).

Enligt förslaget i denna promemoria kommer lagen om värdepappersmarknaden också i fortsättningen att vara tillämplig på värdepappersrörelse som drivs av försäkringsförmedlare som har fått särskilt tillstånd att driva sådan rörelse. Investeringsrådgivning och andra investerings-tjänster och investeringsverksamheter kommer inte att få drivas av försäkringsförmedlare enbart på grundval av ett tillstånd till försäkringsdistribution, även om den verksamheten avser investeringar inom ramen för en försäkring. För de försäkringsförmedlare som driver sådan verksamhet enligt lagen om värdepappersmarknaden kommer således bestämmelserna om hantering av kunders medel och finansiella instrument i den lagen att gälla (8 kap. 34–36 §§).

Klagomålshantering

Reglerna om klagomålshantering i försäkringsdistributionsdirektivet är oförändrade i förhållande till dem i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 14 respektive artikel 10). Den enda skillnaden är att reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet är tillämpliga på alla försäkringsdistributörer, såväl försäkringsförmedlare som försäkringsföretag, medan reglerna i försäkringsförmedlingsdirektivet endast är tillämpliga på försäkringsförmedlare.

Bestämmelsen om klagomålshantering i lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 6 §) bör därför föras över till lagen om försäkringsdistribution. I likhet med i försäkringsdistributionsdirektivet bör bestämmelsen i lagen om försäkringsdistribution gälla för såväl försäkringsförmedlare som försäkringsföretag.

För både försäkringsföretagens och försäkringsförmedlarnas del kommer bestämmelsen i lagen om försäkringsdistribution att vara tillämplig vid sidan om de riktlinjer om klagomålshantering som Eiopa antagit (se Riktlinjer för försäkringsföretags hantering av klagomål, EIOPA-BoS 12-069, och Riktlinjer för försäkringsförmedlares hantering av klagomål, EIOPA-BoS 13/164). Bestämmelsen i lagen, som genomför

regler i ett EU-direktiv, kommer att ha företräde framför de nämnda riktlinjerna.

Liksom i dag bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vad som ska iakttas vid hantering av klagomål. Bestämmelser om klagomålshantering finns i dag i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling. Om det finns skäl kan bemyndigandet användas för att ta in regler i Eiopas nyss nämnda riktlinjer i myndighetsföreskrifter. Eiopas riktlinjer torde i annat fall inte ensamma kunna läggas till grund för ett ingripande mot en försäkringsdistributör (se prop. 2015/16:9 s. 198 f.).

Twistlösning

Försäkringsdistributionsdirektivet ställer krav på att medlemsstaterna ska inrätta adekvata, effektiva, opartiska och oberoende förfaranden för klagomål och twistlösning utanför domstol (artikel 15). Kravet i direktivet får anses ta sikte på tvister där kunder har civilrättsliga anspråk på en försäkringsdistributör snarare än klagomål i form av synpunkter på bemötande och handläggning (i den engelska språkversionen anges att det är fråga ”out-of-court complaint and redress”, dvs. utomrättsliga krav och gottgörelser).

Vid genomförandet i svensk rätt av försäkringsförmedlingsdirektivet gjordes bedömningen att det i Sverige finns lämpliga och effektiva förfaranden och organ för twistlösning utanför domstol avseende tvister mellan försäkringsförmedlare och deras kunder (se prop. 2004/05:133 s. 138). I det sammanhanget lyftes Konsumenternas Försäkringsbyrå och Allmänna reklamationsnämnden fram som forum för twistlösning utanför domstol. Även vid genomförandet i svensk rätt av bolånedirektivet gjordes bedömningen att det direktivets krav på mekanismer för twistlösning utanför domstol var uppfylla i svensk rätt och att någon ytterligare reglering inte behövde införas (se prop. 2015/16:197 s. 183–187).

Det saknas skäl att göra en annan bedömning av behovet av lagstiftningsåtgärder för att genomföra reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om twistlösning utanför domstol än de som gjordes vid genomförandena av motsvarande regler i försäkringsförmedlingsdirektivet och bolånedirektivet. Kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på förfaranden för klagomål och twistlösning utanför domstol får således anses uppfylla i gällande svensk rätt.

Skadeståndsskyldighet

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller inte några regler om skadeståndsskyldighet. Däremot får direktivet anses förutsätta att åtminstone försäkringsförmedlare kan åläggas skadeståndsansvar för fel och försummelse vid sin försäkringsdistribution med tanke på att direktivet ställer krav på att försäkringsförmedlare ska ha en ansvarsförsäkring (se artikel 10.4 och 10.5).

Genomförandet i svensk rätt medför inte något behov av ändring av de nuvarande bestämmelserna om skadeståndsskyldighet för försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 7 och 8 §§). De skäl som anfördes beträffande preskriptionstid m.m. när de infördes i lagen

om försäkringsförmedling gör sig alltså gällande (se prop. 2004/05:133 s. 106–110). Bestämmelserna bör därför föras över till lagen om försäkringsdistribution.

Det finns inte längre skäl att i fråga om skadeståndsskyldighet behandla försäkringsföretag annorlunda än försäkringsförmedlare. En bärande tanke bakom försäkringsdistributionsdirektivet är att en kund ska åtnjuta samma skydd vare sig han eller hon möter ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare som försäkringsdistributör (se skäl 8 till direktivet). Bestämmelserna om skadeståndsskyldighet i lagen om försäkringsdistribution bör därför ålägga försäkringsföretag samma skadeståndsskyldighet vid försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare.

Inom tillämpningsområdet för bestämmelserna när det gäller vilka regelöverträdelser som ska kunna utlösa skadeståndsskyldighet faller en försäkringsdistributörs åsidosättande av sina skyldigheter enligt föreskrifter som meddelats i anslutning till de grundläggande kraven vid försäkringsdistribution i lagen om försäkringsdistribution. Det bör här nämnas att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få möjlighet att meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla de grundläggande kraven vid försäkringsdistribution om bl.a. god försäkringsdistributionsstandard (se avsnitt 9.1). Föreskrifter som meddelas med stöd av det bemyndigandet kommer att precisera innebörden av de krav som anges i lagen.

Försäkringsföretag kommer enligt förslaget i denna promemoria inte heller i fortsättningen att omfattas av något särskilt tillståndskrav för att få ägna sig åt investeringstjänster och investeringsverksamheter i den utsträckning som det är möjligt enligt försäkringsrörelselagen (se 2 kap. 5 § första stycket 4 lagen om värdepappersmarknaden 4 kap. 4 § försäkringsrörelselagen). Det innebär att det inte råder någon skillnad mellan sådan verksamhet som avser investeringar inom ramen för en fond- eller depåförsäkring eller investeringar som inte har anknytning till en sådan försäkring. Det står numera klart att investeringsrådgivning som utförs inom ramen för en försäkringslösning inte utgör försäkringsdistribution utan är att bedöma som tillståndspliktig verksamhet enligt lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2016/17:162 s. 257 f.). Det är således inte i något av fallen att bedöma som försäkringsdistribution när ett försäkringsföretag utför investeringstjänster och investeringsverksamheter enligt lagen om värdepappersmarknaden. Huruvida ett försäkringsföretag får ägna sig åt investeringstjänster och investeringsverksamheter kommer således, liksom i dag, att avgöras av förbudet i försäkringsrörelselagen mot försäkringsfrämmande verksamhet. Frågan om ett åsidosättande inom ramen för den verksamheten som är att betrakta som investeringstjänster och investeringsverksamheter enligt lagen om värdepappersmarknaden bör leda till skadeståndsskyldighet får bedömas enligt de skadeståndsregler som gäller för dem som driver värdepappersrörelse (se bl.a. 6 § lagen [2003:862] om finansiell rådgivning till konsumenter).

Bestämmelsen om skadeståndsskyldighet i lagen om försäkringsdistribution bör dock vara tillämplig på sådan verksamhet som kommer att få drivas med stöd av sidotillstånd (se avsnitt 7.3.1). Detta motsvarar det som gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling för den

sidoverksamhet med fondandelar som en försäkringsförmedlare kunnat driva med stöd av ett särskilt tillstånd enligt den lagen (se 5 kap. 1 och 7 §§). Skadeståndsskyldighet för den försäkringsförmedlare som agerar med stöd av ett sidotillstånd bör regleras på samma sätt.

Försäkringsdistributörer bör, på motsvarande sätt som försäkringsförmedlare, kunna avtala bort sin skadeståndsskyldighet som avser återförsäkring eller försäkring mot stora risker (1 kap. 9 § lagen om försäkringsförmedling, se prop. 2004/05:133 s. 109).

Arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen

I lagen om försäkringsförmedling finns krav på arbetsordning och arbetsfördelningen mellan bolagsorganen i försäkringsförmedlare (5 kap. 9 §, se prop. 2013/14:86). För försäkringsaktiebolag följer motsvarande krav på arbetsordning och instruktioner av försäkringsrörelselagen (11 kap. 7 a §).

Det finns inte skäl att vid genomförandet i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet göra någon ändring när det gäller försäkringsförmedlare. Eftersom försäkringsaktiebolag redan omfattas av sådana krav finns det inte heller skäl att utsträcka tillämpningsområdet till att även omfatta sådana företag.

10 Informationskrav och uppföranderegler

10.1 Inledning

10.1.1 Allmänt

En välfungerande marknad präglas bl.a. av god information om varans eller tjänstens kvalitet och pris hos såväl köpare som säljare. Den kännetecknas av att produkter och tjänster som inte är konkurrenskraftiga slås ut eftersom konsumenter helt enkelt inte vill köpa produkter eller tjänster som är för dyra eller dåliga. På försäkringsmarknaden befinner sig dock de allra flesta försäkringstagare i ett informations- och kunskapsunderläge i förhållande till de personer som ger råd om eller säljer försäkringar. Många försäkringsprodukter är komplicerade och komplexa vilket innebär att det ofta är svårt för en kund att fullt ut förstå och bedöma kvalitet i relation till pris avseende den produkt som erbjuds eller föreslås. Detta påverkar självfallet kundernas möjligheter att göra välgrundade val mellan olika produkter. Kunderna kan därmed inte heller påverka utbudet av produkter och tjänster i önskvärd utsträckning. Detta påverkar sammantaget villkoren för konkurrens och konsumentskydd på försäkringsmarknaden. Det är mot bakgrund av den obalans som råder på marknaden viktigt att försäkringsdistributörer, innan försäkringsavtal ingås och under avtalstiden, ger sina kunder relevant och begriplig information om förhållanden som kan vara av intresse för kunderna.

I försäkringsdistributionsdirektivet finns omfattande informationskrav och uppföranderegler för försäkringsdistributörer (kapitel V, artiklarna

17–25). Kraven och reglerna är anpassade efter de olika typer av distributörer som omfattas av direktivet och den verksamhet som dessa avser att utöva. Informationskraven är således inte desamma för alla typer av distributörer. Som framhålls i avsnitt 9 är försäkringsdistributörer inte en homogen grupp. Det är således inte möjligt att ställa upp alltför detaljerade regler för hur försäkringsdistribution ska utövas (se prop. 2004/05:133 s. 98 f.). Det finns som redan nämns i det avsnittet behov av flexibilitet i regelverket, både mellan olika aktörer och över tiden. Syftet med informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet är att försäkringstagare i så stor utstäckning som möjligt ska få samma information och åtnjuta samma konsumentskydd oberoende av distributionskanal.

I skälen till direktivet anges att det innehåller minimiregler om den information som försäkringsdistributörer måste lämna till sina kunder (skäl 52). Vidare anges att medlemsstater bör kunna behålla eller anta striktare bestämmelser inom området för informationslämnande om bestämmelserna är förenliga med unionsrätten.

I direktivet inleds kapitlet om informationskrav och uppföranderegler med allmänna principer för hur försäkringsdistributörer ska uppträda gentemot sina kunder (artikel 17). De reglerna behandlas delvis nedan i avsnitt 10.6 om former för informationen, men i övrigt i avsnitt 9 om regler för verksamheten. Kapitlet innehåller därefter regler om allmän information som ska lämnas till kunden (artikel 18), information som syftar till att tydliggöra eventuella intressekonflikter (artikel 19) och informationskrav vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning (artikel 20). I direktivet anges även vilken information som ska lämnas av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 21). Kapitlet innehåller vidare regler om formkrav för den information som ska lämnas (artikel 23) samt undantag från informationsplikten i vissa fall (artikel 22). I kapitlet finns slutligen även särskilda regler om informationskrav och uppföranderegler vid korsförsäljning (artikel 24) samt krav i fråga om produkttillsyn och styrning (artikel 25). De reglerna behandlas delvis även i avsnitt 9 om regler för verksamheten. Informationskraven vid korsförsäljning (delar av artikel 24) behandlas emellertid i avsnitt 10.9.

Kapitel V i försäkringsdistributionsdirektivet motsvaras delvis av kapitel III i försäkringsförmedlingsdirektivet som har genomförts i svensk rätt genom lagen om försäkringsförmedling (6 kap.). I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling finns ytterligare bestämmelser bl.a. om vad som krävs för att uppfylla informationsskyldigheten gentemot kunderna (6 kap.). Tillämpningsområdet för försäkringsdistributionsdirektivet är dock som redan nämns i avsnitt 4.2 vidare än det för försäkringsförmedlingsdirektivet. Försäkringsdistributionsdirektivet omfattar inte bara försäkringsförmedlare utan även försäkringsföretag och andra marknadsaktörer som har försäljning av försäkringsprodukter som sidoverksamhet. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller dessutom i vissa avseenden nya och mer preciserade krav när det gäller den information som ska lämnas till kunderna.

10.1.2 Kort om överlappande informationskrav

Som framgår ovan (avsnitt 5.1.2) kommer genomförandet i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet att ge upphov till viss dubbelreglering när det gäller försäkringsföretagens verksamhet i olika avseenden. Detta gäller bl.a. i fråga om den informationsskyldighet som ska gälla för försäkringsföretagen. För företagen finns i dag såväl näringsrättsliga som civilrättsliga bestämmelser om den information som ska lämnas till den som erbjuds att teckna försäkring, till försäkringstagare och andra ersättningsberättigade under utbetalningstiden. De huvudsakliga näringsrättsliga bestämmelserna finns i försäkringsrörelselagen och i föreskrifter som meddelats av Finansinspektionen (se Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [FFFS 2011:39] om information som gäller försäkring och tjänstepension). De huvudsakliga civilrättsliga bestämmelserna finns i försäkringsavtalslagen. Bestämmelser om information finns också i bl.a. lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige, marknadsföringslagen, lagen om finansiell rådgivning till konsumenter och föreskrifter som meddelats av Konsumentverket.

De informationskrav som finns i försäkringsrörelselagen och försäkringsavtalslagen är förhållandevis allmänt formulerade jämfört med försäkringsdistributionsdirektivets informationsregler.

Enligt försäkringsrörelselagen ska ett försäkringsföretags information till försäkringstagare och dem som erbjuds att teckna försäkring vara anpassad efter försäkringens art och tydligt visa försäkringens villkor och värdeutveckling. Även andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar ska ges den information de behöver. Ett försäkringsbrev ska vidare innehålla uppgifter både om de allmänna försäkringsvillkoren och om de särskilda villkoren för den försäkring som avses i brevet (4 kap. 2 §). Med stöd av ett bemyndigande i lagen (4 kap. 18 §) får Finansinspektionen meddela föreskrifter om vilken information som ett försäkringsföretag ska lämna. I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om information som gäller försäkring och tjänstepension finns kortfattade allmänna krav på information till försäkringstagare och ersättningsberättigade (2 kap. 1 och 2 §§), information som ska lämnas innan en försäkring meddelas (3 kap. 1 §) och information som ska lämnas under försäkrings- och utbetalningstiden (4 kap. 1 och 2 §§).

I sak är det delvis fråga om informationskrav som motsvaras av regler i försäkringsdistributionsdirektivet. De informationskrav som föreslås gälla för försäkringsföretagen enligt den nya lagen om försäkringsdistribution till följd av direktivet är dock betydligt mer omfattande och detaljerade än de informationskrav som i dag gäller för företagen enligt försäkringsrörelselagen och nämnda myndighetsföreskrifter. Detta gäller särskilt i fråga om den information som ska lämnas innan ett försäkringsavtal ingås. Informationskraven i den nya lagen om försäkringsdistribution kommer därför till viss del att överlappa de nuvarande informationskraven. Denna typ av dubbelreglering är emellertid inte ovanlig på finansmarknadsområdet och i den utsträckning informationskraven är överlappande kommer försäkringsföretagen i regel uppfylla de nuvarande informationskraven genom att uppfylla de mer omfattande krav som föreslås gälla enligt den nya lagen.

I förhållande till de informationskrav som anges i försäkringsavtalslagen torde överlappningen bli mer begränsad. Försäkringsavtalslagen innehåller visserligen vissa bestämmelser om information innan en försäkring meddelas (se t.ex. 2 kap. 2 och 3 §§) men därutöver mer detaljerade krav på information som ska lämnas när avtal har ingåtts och under avtalstiden som i allt väsentligt saknar motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet. Således är det främst i fråga om kraven på förköpsinformation som en dubbelreglering uppstår. Det bör dock framhållas att det här endast är fråga om en partiell överlappning eftersom den information som enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska lämnas till en kund innan avtal ingås i huvudsak saknar någon direkt motsvarighet i försäkringsavtalslagens bestämmelser om förköpsinformation (t.ex. information om pris- och ersättning, intressekonflikter och rådgivning). Den dubbelreglering som uppstår i förhållande till försäkringsavtalslagen bedöms därmed inte bli särskilt omfattande. Ett försäkringsföretag som lever upp till de strängaste av de krav som följer av dessa lagar torde i praktiken uppfylla sina förpliktelser enligt bägge lagarna.

Det finns i och för sig lagtekniska invändningar mot att ha olika informationskrav för försäkringsföretagen i olika lagar. Den överlappning som uppkommer i förhållande till försäkringsavtalslagens bestämmelser om förköpsinformation skulle t.ex. kunna tala för att man bör slopa dessa informationskrav i den lagen. En sådan åtgärd vore dock olycklig eftersom ett åsidosättande av de informationskrav som föreslås gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution inte kommer ha några avtalsrättsliga följder. De ovan angivna bestämmelserna i försäkringsavtalslagen har däremot betydelse för förståelsen av den avtalsrättsliga följden vid underlåtenhet att lämna viss information enligt den lagen (se t.ex. 2 kap. 8 §). Även i fråga om den dubbelreglering som uppkommer i förhållande till försäkringsavtalslagen bör det framhållas att försäkringsföretagen är vana vid att det finns bestämmelser i olika lagar och andra föreskrifter som gäller parallellt. I förarbetena till försäkringsavtalslagen förutsätts att det finns ytterligare informationskrav utöver de som anges i den lagen som företagen också måste följa (se prop. 2003/04:150 s. 382). Försäkringsföretagen besitter dessutom i regel god juridisk kompetens. Sammantaget bedöms därför inte den dubbelreglering som redogörs för ovan få några större konsekvenser för försäkringsföretagen.

10.2 Allmän information till kunden

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om

1. sin identitet, adress och om den är en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag,

2. den eller de myndigheter som utövar tillsyn över försäkringsdistributören,

3. huruvida försäkringsdistributören tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som säljs, och

4. de möjligheter som finns för kunden att framställa klagomål mot försäkringsdistributören respektive få en tvist med förmedlaren eller företaget prövad utanför domstol.

En försäkringsförmedlare ska även i god tid innan ett försäkringsavtal ingås informera kunden om

1. det register som förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras,
2. ansvarförsäkringen, och
3. huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning.

En sidoverksam försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information om sin identitet, myndigheter som utövar tillsyn och möjligheten att framställa klagomål respektive få tvist prövad samt om register, registrering och ansvarsförsäkringen. Samma informationskrav ska gälla för en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare, dock med undantag av kravet på information om ansvarsförsäkringen.

Anknutna försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare ska, i stället för att informera om ansvarsförsäkringen, informera kunden om att det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vissa skyldigheter som anges i lagen om försäkringsdistribution.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den information som en försäkringsdistributör ska lämna till sina kunder.

Skälen för promemorians förslag

Bakgrund

I försäkringsdistributionsdirektivet finns krav på allmän information som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska lämna till kunder innan försäkringsavtal ingås (artikel 18). De informationskraven motsvaras i huvudsak av de krav som gäller i dag för försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 §, artikel 12.1 i försäkringsförmedlingsdirektivet). Som anges i avsnitt 10.1 ställer dock försäkringsdistributionsdirektivet, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, upp specifika informationskrav även för försäkringsföretag. Därtill ska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsförmedling som sidoverksamhet uppfylla vissa av de allmänna informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 18 och 21). I denna promemoria föreslås att de kraven ska gälla även för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare (se nedan).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska informationen som huvudregel lämnas till kunden *i god tid* innan ett försäkringsavtal ingås (artikel 18). Enligt lagen om försäkringsförmedling gäller i dag att informationen ska lämnas *i rimlig tid* innan ett avtal ingås (6 kap. 1 §). Uttrycket ”i god

tid” förekommer i flera lagar på värdepappersmarknadsområdet (se lagen om värdepappersmarknaden, lagen om värdepappersfonder och lagen om förvaltare av allmänna investeringsfonder). Även i MiFID II finns krav på att allmän information till kunden ska lämnas i god tid innan avtal ingås (artikel 24). För kunden upplevs ofta sparande i finansiella instrument och i vissa livförsäkringar som likartade sparalternativ. Därför bör informationskraven i den nya lagen om försäkringsdistribution i så stor utsträckning som möjligt utformas på samma sätt som i lagen om värdepappersmarknaden. I den nya lagen bör det därför i enlighet med försäkringsdistributionsdirektivet ställas upp krav på att informationen till kunden i regel ska lämnas i god tid innan ett avtal ingås. Innebörden av att information ska lämnas i god tid bör variera beroende på omständigheterna. Det innebär dock att försäkringsdistributören som huvudregel ska lämna informationen i samband med de inledande kontakterna med kunden och att kunden ska få tillräckligt med tid för att ta del av informationen innan ett avtal ingås. Kravet på att informationen ska lämnas till kunden i god tid innan avtalet ingås gäller för merparten av de informationskrav som ställs i kapitel V i försäkringsdistributionsdirektivet.

I förhållande till de krav om allmän information som för närvarande gäller enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 §) innebär de allmänna informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 18) inte några större nyheter i sak. I några avseenden ställs det dock i lagen upp informationskrav som går utöver dem i direktivet (se 6 kap. 1 § första stycket 3, 5 och 6). Det som anges i direktivet innebär emellertid inte att det finns skäl att ändra eller ta bort dessa informationskrav. De kraven bör därför gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om den information som en försäkringsdistributör ska lämna till sina kunder. En motsvarande möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter finns även i dag när det gäller lagen om försäkringsförmedling (se nuvarande bemyndigande i 7 kap. 1 § 10 förordningen om försäkringsförmedling).

Identitet och adress

En försäkringsdistributör ska lämna information till kunden om sin identitet, adress och om huruvida de är försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag (artikel 18 första stycket a i och andra stycket b i i försäkringsdistributionsdirektivet). Även försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet omfattas av dessa informationskrav (artikel 21).

För försäkringsförmedlare gäller i dag motsvarande krav enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § första stycke 1). I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det införas ett informationskrav för alla typer av försäkringsdistributörer för att i svensk rätt genomföra det som gäller enligt direktivet i detta avseende. Informationen om identitet bör innehålla uppgift om såväl namn som person- eller organisationsnummer. Vidare bör informationen om adress omfatta såväl postadress som besöksadress, telefonnummer, e-postadress och eventuell webbadress.

Tillsynsmyndigheter

En försäkringsförmedlare ska enligt lagen om försäkringsförmedling informera sina kunder om vilken myndighet som utövar tillsyn över förmedlaren (6 kap. 1 § första stycket 3). Något motsvarande informationskrav ställs inte upp i försäkringsdistributionsdirektivet. Det nuvarande informationskravet är dock befogat, bl.a. eftersom det är olika myndigheter som sköter registrering (Bolagsverket) respektive tillsyn (Finansinspektionen). Utöver den tillsyn som Finansinspektionen utövar, ansvarar Konsumentverket för att granska företagens marknadsföring och reklam. Det finns därför skäl för att det nuvarande informationskravet ska gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Informationen bör omfatta Finansinspektionens och Konsumentverkets post-adresser, telefonnummer, e-postadresser och webbplatsadresser.

Information om huruvida rådgivning tillhandahålls

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska försäkringsförmedlare och försäkringsföretag informera sina kunder om huruvida de tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som säljs (artikel 18 första stycket a ii och andra stycket b ii). Försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet omfattas inte av detta krav (jfr artikel 21).

Något allmänt informationskrav av det slag som ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet finns inte i dag i lagen om försäkringsförmedling. Ur ett kundperspektiv måste det anses rimligt att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag, redan vid de inledande kontakterna med kunden, lämnar information om huruvida kunden har möjlighet att få rådgivning om de produkter som säljs. Ett sådant informationskrav bör därför införas för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag i den nya lagen om försäkringsdistribution.

För försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som informerat sina kunder om att de tillhandahåller rådgivning föreslås dessutom ytterligare informationskrav i fråga om den faktiska rådgivningen. Dessa krav behandlas i avsnitt 10.3 om intressekonflikter och i avsnitt 10.5 om vissa informationskrav och uppföranderegler vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning.

Information om klagomåls- och överprövningsmöjligheter

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 18 a iii och b iii) ska försäkringsförmedlare och försäkringsföretag informera kunden om de möjligheter som finns att framställa klagomål mot förmedlaren eller företaget (artikel 14) respektive få en tvist med förmedlaren eller företaget prövad utanför domstol (artikel 15). Även försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet omfattas av dessa informationskrav (artikel 21, jfr även anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare). Motsvarande krav för försäkringsförmedlare finns i dag i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § första stycket 7 och 8).

Det nu aktuella informationskravet i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Det innebär att kravet, i enlighet med

direktivet, ska gälla för alla försäkringsdistributörer. Det är angeläget att kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål och få tvister lösta på ett lämpligt och effektivt sätt och att deras klagomål besvaras utan dröjsmål. Informationskravet bör innefatta en skyldighet för försäkringsdistributörer att informera sina kunder om möjligheten att vända sig till Konsumenternas Försäkringsbyrå, Konsumenternas Bank- och finansbyrå och Allmänna reklamationsnämnden.

Information om försäkringsförmedlarregistret

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare lämna information till kunden om det register förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras (artikel 18 a iv). Även försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet omfattas av detta informationskrav.

Motsvarande krav gäller i dag för försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § första stycket 2). För att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet bör informationskravet införas i den nya lagen om försäkringsdistribution och gälla för försäkringsförmedlare och sidoverksamma försäkringsförmedlare. Kravet bör vidare, i enlighet med vad som anförs ovan, även gälla för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Ansvarsförsäkring och ansvarigt försäkringsföretag

Enligt lagen om försäkringsförmedling ska försäkringsförmedlare informera sina kunder om ansvarsförsäkringen (6 kap. 1 § första stycket 6). För anknutna försäkringsförmedlare gäller i stället en skyldighet att upplysa kunden om att det försäkringsföretag, med vilket förmedlaren ingått avtal om att förmedla dess produkter, är ansvarigt för förmedlarens handlande (6 kap. 1 § andra stycket). Några motsvarande informationskrav finns inte i försäkringsdistributionsdirektivet. Kravet på ansvarsförsäkring är dock även fortsättningsvis, ur ett kundskyddsperspektiv, ett viktigt inlag i regleringen av försäkringsförmedlare. Det saknas därför skäl att ta bort det kompletterande informationskrav för anknutna försäkringsförmedlare som i dag finns i lagen om försäkringsförmedling. Kravet bör därför införas i den nya lagen om försäkringsdistribution och gälla även för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Information om vem försäkringsförmedlaren företräder

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare informera kunden om huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning (artikel 18 a v). Någon direkt motsvarighet till det kravet finns varken i försäkringsförmedlingsdirektivet eller i lagen om försäkringsförmedling.

Det är av naturliga skäl viktigt att en kund, innan den ingår ett försäkringsavtal, får tydlig och relevant information om förhållandena för den som avser att sälja försäkringsprodukten i fråga. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör därför, för att i svensk rätt genomföra de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet, införas ett krav på att en försäkringsförmedlare ska informera kunden om huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning. I

tillämpliga fall bör informationen avse bl.a. förhållandet mellan försäkringsföretaget och förmedlaren (jfr skäl 40 till direktivet).

Det bör vidare framhållas att det nu aktuella informationskravet kompletteras av krav på information om intressekonflikter (se nedan avsnitt 10.3).

10.3 Information om intressekonflikter

10.3.1 Bakgrund

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller ett antal informationskrav för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som på olika sätt syftar till att tydliggöra eventuella intressekonflikter för kunderna (artikel 19). Även sidoverksamma försäkringsförmedlare (och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare) omfattas delvis av de kraven (se artikel 21). I sak motsvaras de nu aktuella informationskraven i direktivet delvis av de informationskrav som gäller i dag för förmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 och 2 §§, artikel 12.1 i försäkringsförmedlingsdirektivet). I den lagen finns det dock inte några uttryckliga bestämmelser om intressekonflikter som motsvarar dem i lagen om värdepappersmarknaden (se t.ex. 8 kap. 12 § och 9 kap. 9 §).

I förhållande till gällande rätt innebär försäkringsdistributionsdirektivet att reglerna om information om och hantering av intressekonflikter förtydligas samt att kraven för försäkringsdistributörer i högre utsträckning kommer att likna de krav som gäller för värdepappersinstitut enligt lagen om värdepappersmarknaden. Detta motiveras bl.a. av att det i viss utsträckning rör sig om en likartad verksamhet och att en och samma marknadsaktör kan ha tillstånd att ge råd om och förmedla såväl finansiella instrument som försäkringar (se promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling [Ds 2014:22], s. 67). Tredjepartsersättning i form av bl.a. provisioner är vanligt förekommande vid förmedling av såväl finansiella instrument som försäkring. Därtill upplever kunden ofta både finansiella instrument och försäkringar som komplexa produkter. Det innebär att det inom båda dessa marknader finns skäl att införa ett skärpt och likvärdigt kundskydd som minskar risken för de intressekonflikter som finns vid distribution av finansiella instrument och försäkringar. De allmänna informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet när det gäller intressekonflikter kompletteras i vissa avseenden av ytterligare informationskrav och uppföranderegler vid bl.a. rådgivning och vid försäljning utan rådgivning (artikel 20) samt vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (artiklarna 26–30), se avsnitt 9 om regler för verksamheten och avsnitt 11 om försäkringsbaserade investeringsprodukter.

10.3.2 Information om ägarförhållanden m.m.

Promemorians förslag: En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren har ett kvalificerat innehav i ett försäkringsföretag eller

om ett försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett försäkringsföretag har ett kvalificerat innehav i försäkringsförmedlaren.

En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås även lämna information till kunden om huruvida förmedlaren

1. lämnar rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys,

2. genom avtal är förpliktigad att förmedla försäkringar uteslutande för ett eller flera försäkringsföretags räkning, eller

3. förmedlar försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag i annat fall.

Förmedlaren ska, i förekommande fall, även ange namnen på de aktuella försäkringsföretagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försäkringsförmedlares informationsskyldighet när det gäller intressekonflikter.

Skälen för promemorians förslag

Information om vissa ägarförhållanden

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 19.1 a och b) ska en försäkringsförmedlare informera kunden om huruvida förmedlaren, direkt eller indirekt, innehar 10 % eller mer av rösterna eller av kapitalet i ett visst försäkringsföretag eller om ett visst försäkringsföretag eller moderbolag till ett visst försäkringsföretag, direkt eller indirekt, innehar 10 % eller mer av rösterna eller kapitalet i förmedlarverksamheten.

Ett likalydande krav finns i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 12 c och d) och har genomförts i svensk rätt i en bestämmelse i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § första stycket 4). Vid genomförandet av försäkringsförmedlingsdirektivet utformades emellertid bestämmelsen i lagen efter hur definitionen av begreppet *kvalificerat innehav* var utformat i den numera upphävda försäkringsrörelselagen (1982:713). I förarbetena anges bl.a. följande (prop. 2004/05:133 s. 82):

Det huvudsakliga syftet med bestämmelsen i direktivet får antas vara att kunden ska få information om sådant ägande som kan medföra att försäkringsförmedlaren intar en beroendeställning i förhållande till en försäkringsgivare. Mot denna bakgrund bör bestämmelsen i den nya lagen i stället utformas efter hur begreppet *kvalificerat innehav* har definierats i 1 kap. 9 i § försäkringsrörelselagen (1982:713). Detta innebär att informationskravet inte bara kommer att omfatta innehav som överstiger tio procent, utan även innehav som på annat sätt möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget.

Det finns inte skäl att när det gäller genomförandet i svensk rätt av motsvarande regler i försäkringsdistributionsdirektivet göra någon annan bedömning än den som gjordes vid genomförandet av försäkringsförmedlingsdirektivet. Den nuvarande bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling bör därför föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution (jfr även 1 kap. 15 § försäkringsrörelselagen [2010:2043]).

Viss information i fråga om det försäkringsavtal som erbjuds

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet är en försäkringsförmedlare skyldig att informera kunden om huruvida förmedlaren, i fråga om det avtal som föreslås eller som det ges råd om, lämnar rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys, eller om förmedlaren på grund av avtal eller på annan grund förmedlar försäkringar endast från ett visst eller vissa försäkringsföretag (artikel 19.1 c). För det fall försäkringsförmedlaren endast förmedlar försäkringar från ett visst eller vissa försäkringsföretag, ska förmedlaren även ange namnen på de aktuella företagen.

För en kund är det naturligtvis viktigt att veta om den förmedlare som kunden anlitar tillhandahåller rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys. Syftet med informationskraven är att kunden ska ges möjlighet att bedöma och värdera de förslag på försäkringslösning som lämnas av förmedlaren i det enskilda fallet. Informationskravet är dessutom direkt kopplat till de uppföranderegler som ställs upp i direktivet för distributörer som uppger sig ge opartisk rådgivning och till de ytterligare villkor som enligt förslagen i denna promemoria ska gälla vid sådan rådgivning (se avsnitt 9 om regler för verksamheten).

De nu aktuella informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet motsvarar dem i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 12 andra stycket). De kraven har genomförts i svensk rätt i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 2 § första stycket 1, 2 och 3 och andra stycket). För att genomföra reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet bör nuvarande bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

10.3.3 Information om pris och ersättningar

Promemorians förslag: En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som förmedlaren erhåller för försäkringsavtalet, vem eller vilka som betalar ersättningen och storleken på ersättningen eller, om detta inte är möjligt, grunderna för hur ersättningen bestäms.

Ett försäkringsföretag ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som företagets anställda tar emot för försäkringsavtalet, vem eller vilka som betalar ersättningen och storleken på ersättningen eller, om detta inte är möjligt, grunderna för hur ersättningen bestäms.

Sidoverksammas försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som tas emot för försäkringsavtalet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försäkringsdistributörers skyldighet att lämna information om pris och ersättningar.

Skälen för promemorians förslag

Informationskrav i försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet är försäkringsförmedlare och försäkringsföretag skyldiga att lämna viss information till sina kunder om den ersättning som tas emot för försäkringsavtalet (artikel 19.1 d och e och 19.2–19.5).

En försäkringsförmedlare är enligt direktivet skyldig att informera kunden om arten av den ersättning som tas emot för försäkringsavtalet samt lämna uppgift om huruvida förmedlaren avseende avtalet arbetar på grundval av ett arvode som betalas direkt av kunden, en provision av något slag, någon annan typ av ersättning eller en kombination av de angivna ersättningsstyperna. Endast om arvodet ska betalas direkt av kunden är förmedlaren skyldig att informera om arvodets storlek eller, om det inte är möjligt, metoden för att beräkna beloppet.

Försäkringsföretag ska enligt direktivet informera sina kunder om arten av den ersättning som tas emot av företagets anställda för försäkringsavtalet.

För såväl förmedlare som företag gäller en skyldighet att lämna sådan information i samband med varje betalning som kunden gör inom ramen för försäkringsavtalet efter det att det ingåtts. Informationen behöver dock inte lämnas på nytt om det är fråga om löpande premiebetalningar eller andra planmässiga betalningar som kunden gör inom avtalet (artikel 19.3 och 19.5).

Försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet är endast skyldiga att informera sina kunder om arten av den ersättning som tas emot för försäkringsavtalet (artikel 21).

Gällande rätt

I försäkringsförmedlingsdirektivet finns inga informationskrav som motsvarar reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om information om pris och ersättningar. I försäkringsförmedlingsdirektivet ställs det endast vid telefonförsäljning till konsumenter upp ett krav på att förmedlaren ska lämna information om priset för tjänsten (artikel 13.3). Trots detta infördes vid genomförandet i svensk rätt av det direktivet ett allmänt krav i lagen om försäkringsförmedling på prisinformation för försäkringsförmedlare (6 kap. 1 § första stycket 5). Det kravet innebär att en försäkringsförmedlare ska lämna information till kunden om priset för försäkringsförmedlingen eller grunderna för hur priset bestäms och om provision eller annan ersättning kan förväntas bli betald av annan än kunden.

I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling finns detaljerade bestämmelser om information om pris och ersättningar. De innebär att en försäkringsförmedlare bl.a. ska informera kunden om all ersättning som förmedlaren får för försäkringsförmedlingen, oavsett om den betalas av någon annan än kunden eller inte (6 kap. 5 §). Informationen ska som huvudregel avse storleken på ersättningen eller, om detta inte är möjligt, grunderna för hur ersättningen bestäms. I förekommande fall ska information även lämnas om ersättning till förmedlarens anställda eller uppdragstagare. Särskilda

bestämmelser finns även för vissa former av ersättningar (6 kap. 6–11 §§).

Genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet

Mot bakgrund av det som anförs ovan kan det konstateras att den nuvarande informationsskyldigheten som gäller för försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling i allt väsentligt uppfyller de krav som ställs upp för försäkringsförmedlare i försäkringsdistributionsdirektivet. Genom Finansinspektionens föreskrifter gäller dock redan i dag en informationsskyldighet för försäkringsförmedlare som är mer långtgående än den som anges i direktivet. De nuvarande informationskraven i Finansinspektionens föreskrifter bör vara befogade även i fortsättningen. Många kunder på försäkringsmarknaden befinner sig som nämns i avsnitt 10.1 i ett stort informations- och kunskapsunderläge i förhållande till de som säljer försäkringsprodukterna. Det är därför viktigt att kunderna får fullständig och tydlig information. En naturlig och rimlig utgångspunkt måste därför vara att den som anlitar en försäkringsförmedlare alltid ska få en klar och tydlig prisuppgift. Att det råder öppenhet och tydlighet gentemot kunden när det gäller pris och kostnader är alltid väsentligt, men särskilt viktigt när det gäller försäkringsförmedlare eftersom dessa kan bli ersatta för sitt arbete på olika sätt. I de fall en försäkringsförmedlare får ersättning för sitt arbete genom provision som betalas av försäkringsgivaren får det antas att kostnaden för detta ytterst kommer att belasta kunden eller i vart fall kollektivet av försäkringstagare. Utan en öppen redovisning av dessa kostnader är det svårt för kunden att överblicka vilket faktiskt pris som han eller hon slutligen kommer att få betala för det arbete som utförs av försäkringsförmedlaren (jfr prop. 2004/05:133 s. 83–85).

Det finns med hänsyn till det anförda skäl för att det enligt den nya lagen om försäkringsdistribution bör gälla en informationsskyldighet för försäkringsförmedlare som går utöver det som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet och som i större utsträckning motsvarar de krav som i dag finns i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling när det gäller information om pris och ersättningar. I den nya lagen bör det dock, till skillnad i lagen om försäkringsförmedling, uttryckligen anges att en försäkringsförmedlare, som huvudregel, ska vara skyldig informera kunden om arten och storleken på den eller de ersättningar som förmedlaren tar emot med anledning av försäkringsavtalet och om vem eller vilka som betalar ersättningen. Genom att införa ett sådant informationskrav i den nya lagen understryks vikten av tydlig och fullständig prisinformation till kunderna. Det innebär således ett längre gående krav än det i försäkringsdistributionsdirektivet. Kravet stärker kundskyddet i förhållande till det som gäller enligt direktivet och är därför ett sådant strängare krav som medlemsstaterna får införa (se skäl 3). Den innebär samtidigt att det i lagen om försäkringsdistribution ställs upp informationskrav för försäkringsförmedlare som är mer likvärdiga de krav som ställs upp på värdepappersmarknadsområdet (jfr artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet och artikel 24.4 i MiFID II).

Det är självfallet viktigt att kunden får tydlig prisinformation oavsett om kunden köper försäkringsprodukten via en försäkringsförmedlare

eller direkt av ett försäkringsföretag. Försäkringsföretag bör således redan av denna anledning också omfattas av en sådan informations-skyldighet. Det är också nödvändigt att ställa upp ett informationskrav för försäkringsföretag för att undvika den snedvridning av konkurrensen som skulle uppkomma om försäkringsföretag inte skulle omfattas av informationskrav och därmed uppmuntrades att sälja sina produkter direkt till kunderna snarare än via förmedlare i syfte att undvika sådana kraven (jfr skäl 41 till direktivet).

De krav på information om pris och ersättningar som ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet för försäkringsföretag och för sidoverksamma försäkringsförmedlare bör vara tillräckliga. Det finns därför inte skäl att för dessa aktörer, på motsvarande sätt som för föreslås för försäkringsförmedlare, införa en informationsskyldighet som går utöver den i direktivet. Det informationskrav som i direktivet anges för sidoverksamma försäkringsförmedlare bör vidare, enligt vad som anförs ovan, gälla även för gruppen anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet är försäkringsförmedlare och försäkringsföretag, som nämns i avsnitt 10.3.3, även skyldiga att lämna information till kunden samband med varje betalning som kunden gör inom ramen för försäkringsavtalet efter det att det ingåtts. Informationen behöver dock inte lämnas på nytt vid löpande premiebetalningar eller andra planmässiga betalningar (artikel 19.3 och 19.4). Det informationskravet i direktivet får anses genomfört genom förslaget i avsnitt 10.4 att information ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

Avslutningsvis bör även nämnas att de allmänna informationskrav avseende pris och ersättning som anges i direktivet kompletteras av mer omfattande informationskrav för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 29). Dessa krav behandlas i avsnitt 11.

10.4 Information vid förnyelse och ändring av försäkringsavtalet

<p>Promemorians förslag: Information ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.</p>

Skälen för promemorians förslag: I försäkringsförmedlingsdirektivet anges att informationen ska lämnas till kunden innan ett första försäkringsavtal ingås och vid behov när det ändras eller förnyas (artikel 12.1). Det reglerna har genomförts i svensk rätt genom två likalydande bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § tredje stycket och 2 § tredje stycket). Enligt de båda bestämmelserna ska viss information som anges i lagen (allmän information, information om intressekonflikter och information om pris och ersättningar) lämnas även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs. I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling finns också bestämmelser som innebär att viss information ska lämnas

till kunden efter avtalets ingående. Enligt de föreskrifterna ska en försäkringsförmedlare bl.a. informera kunden om all ersättning som förmedlaren får för förmedlingen, *oavsett vid vilken tidpunkt* ersättningen betalas (se 6 kap. 5 §).

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller inte något generellt krav på att information ska lämnas vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet. Som framgår i avsnitt 10.3.2 finns det enligt direktivet endast beträffande vissa typer av kundbetalningar en skyldighet för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag att lämna information till kunden i samband med varje sådan betalning (artikel 19.3 och 19.4).

En kund bör, även efter det att ett avtal ingåtts, få relevant information när de förhållanden som förelåg när avtalet ingicks ändras i något avseende eller när avtalet förnyas. Det bör därför införas en generell bestämmelse i lagen om försäkringsdistribution om att information ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs. Bestämmelsen bör utformas efter förebild från nuvarande bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 och 2 §§) och bör på motsvarande sätt omfatta allmän information, information om intressekonflikter och om pris och ersättningar. Förnyad information kan t.ex. behöva lämnas om det skett viktiga förändringar i ägarförhållandena eller om en försäkringsförmedlare har bytt försäkringsgivare när det gäller ansvarsförsäkringen.

Genom förslaget genomförs även kravet i försäkringsdistributionsdirektivet att kunden ska få förnyad information om eventuella intressekonflikter samt om pris och ersättningar i samband varje betalning som kunden gör inom ramen för försäkringsavtalet efter det att det ingåtts, när det är fråga om andra betalningar än löpande premiebetalningar eller andra planmässiga betalningar (artikel 19.3 och 19.5).

10.5 Vissa informationskrav och uppföranderegler vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning

10.5.1 Bakgrund

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller specifika informationskrav för försäkringsdistributörer vid rådgivning och informationskrav som gäller oberoende av om rådgivning lämnas eller inte (artikel 20). Syftet med den generella informationsskyldigheten är att kunder, även vid försäljning utan rådgivning, ska få relevant information om de aktuella försäkringsprodukterna så att de kan fatta välgrundade beslut (jfr skäl 48 till direktivet). Dessa informationskrav kompletteras av ett antal uppföranderegler i direktivet som avser distributörens agerande under och efter distributionstillfället. Distributören ska innan avtal ingås, och oberoende av om rådgivningen ges eller inte, specificera kundens krav och behov och anpassa den efterföljande distributionen och eventuella rådgivningen efter den enskilde kunden.

I försäkringsdistributionsdirektivet finns även regler om standardiserade produktfaktblad för skadeförsäkringsprodukter. De reglerna komp-

letteras av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter).

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet motsvaras delvis av krav som finns även i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 12.2 och 12.3). De reglerna i sistnämnda direktiv har i svensk rätt genomförts i försäkringsförmedlingslagen (5 kap. 4 § första–tredje styckena). Förslaget i avsnitt 9.1.1 innebär att flera av dessa krav kommer att ställas på samtliga försäkringsdistributörer (omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och skyldighet att avråda). I försäkringsdistributionsdirektivet finns emellertid även i några ytterligare krav. Även de kraven bör anges i bestämmelserna i den nya lagen om försäkringsdistribution. Jämfört med försäkringsförmedlingsdirektivet är kraven i det direktivet dessutom mer specificerade i den meningen att indelningen i regler avseende rådgivning respektive generella informationskrav är tydligare. Motsvarande uppdelning bör göras också i den nya lagen.

10.5.2 Allmän skyldighet att klargöra kundens krav och behov samt krav på anpassad produktinformation

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör ska innan ett försäkringsavtal ingås

1. klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd, och
2. ge kunden objektiv och förståelig information om försäkringsprodukten, som är anpassad efter kunden och produktens komplexitet.

Skälen för promemorians förslag: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsdistributör innan försäkringsavtal ingås specificera kundens krav och behov och ge kunden objektiv information om försäkringsprodukten på grundval av de uppgifter som erhållits från kunden (artikel 20.1 första och andra styckena och 20.2). Distributören ska med beaktande av försäkringsproduktens komplexitet och typen av kund ge relevant och tydlig information om produkten så att kunden kan fatta ett välgrundat beslut. Varje avtal som föreslås ska vara förenligt med kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd.

I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 20.4, som i stora delar är likalydande med artikel 20.1) anges vidare att tillämpningen av regler i Solvens II-direktivet (artiklarna 183 och 184) med informationskrav för skadeförsäkringsföretag inte ska påverkas av de krav som anges i förevarande direktiv samt att informationskraven i det direktivet gäller oavsett om rådgivning lämnas och oberoende av huruvida försäkringsprodukten är en del av ett paket (korsförsäljning).

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet innebär bl.a. en skyldighet för försäkringsdistributören att anpassa information och eventuella förslag efter den enskilde kundens krav och behov.

Delvis motsvarande regler finns i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 12.3). De innebär att en försäkringsförmedlare, innan ett avtal

ingås, särskilt på grundval av de uppgifter som kunden lämnat, åtminstone specificera kundens krav och behov samt ange skälen till varje råd som ges beträffande en viss försäkringsprodukt. Redovisningen ska vara anpassad till det erbjudna försäkringsavtalets komplexitet.

Dessa regler i försäkringsförmedlingsdirektivet har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (bl.a. 5 kap. 4 § andra stycket första meningen, se även avsnitt 10.11 om dokumentationsskyldighet). De innebär att en skyldighet för försäkringsförmedlare att anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. I denna promemoria föreslås att denna skyldighet ska gälla för samtliga försäkringsdistributörer (se avsnitt 9.1).

Som nämns ovan innehåller dock försäkringsdistributionsdirektivet även ett krav på specificering av kundens krav och behov samt objektiv information om försäkringsprodukten, oberoende av om rådgivning tillhandahålls eller inte. För att genomföra dessa krav i svensk rätt bör en motsvarande bestämmelse införas i den nya lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsdistributör bör således vara skyldig att klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringskydd samt att ge kunden objektiv och förståelig information om försäkringsprodukten som är anpassad efter kunden och produktens komplexitet.

I förhållande till gällande rätt innebär förslaget att det införs ett generellt krav om objektiv produktinformation till kunden. Det får även anses innebära ett förtydligande av att den enskilde kundens krav och behov av försäkring ska kartläggas oavsett om rådgivning lämnas eller inte (jfr 5 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling). Försäkringsdistribution behöver inte nödvändigtvis innefatta ett rådgivningsmoment och det är angeläget att kunder, även vid försäljning utan rådgivning, får information och förslag på försäkringsavtal som är anpassade efter deras krav och behov. Det grundläggande syftet med förslaget är att motverka otillbörlig försäljning av försäkringsprodukter (jfr skäl 44 till direktivet). I detta sammanhang finns även anledning att peka på den dokumentationsskyldighet som föreslås ska gälla för distributörer vid försäkringsdistributionen (jfr nedan avsnitt 10.11).

Genom förslaget genomförs de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt (delar av artikel 20.1 första och andra styckena samt artikel 20.2 och 20.4 i direktivet). I enlighet med det direktivet har förslaget inte någon inverkan på de informationskrav för skadeförsäkringsföretag som gäller enligt Solvens II-direktivet.

10.5.3 Krav på personlig rekommendation vid rådgivning

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör som ger kunden rådgivning innan ett försäkringsavtal ingås ska tillhandahålla kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss försäkring bäst motsvarar kundens krav och behov.

Skälen för promemorians förslag: Om en försäkringsdistributör ger råd om val av försäkring, innan ett försäkringsavtal ingås, ska distributören tillhandahålla kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss försäkringsprodukt bäst motsvarar kundens krav och behov (artikel 20.1 tredje stycket i försäkringsdistributionsdirektivet). I enlighet med det som framgår i avsnitt 10.5.2 ska försäkringsdistributören innan rådgivningen ha klargjort kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd (jfr även skäl 45 till direktivet).

Som nämns i avsnitt 10.5.1 innehåller försäkringsförmedlingsdirektivet en liknande skyldighet för försäkringsförmedlare (artikel 12.3). De reglerna har i svensk rätt genomförts genom bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (delvis genom 5 kap. 4 § andra stycket första meningen). Det innebär en skyldighet för försäkringsförmedlare att anpassa sin rådgivning efter kundens krav och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Något uttryckligt krav på att förmedlaren ska ge kunden en personlig rekommendation med koppling till en specifik försäkringsprodukt finns inte i den lagen. Av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling följer att försäkringsförmedlaren ska innehålla uppgift om varje råd som har lämnats till kunden och skälen för varje råd (7 kap. 3 §, jfr avsnitt 10.11 nedan om dokumentations-skyldigheten).

Kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på en personlig rekommendation vid rådgivning är således mer precist och i förhållande till gällande rätt får det anses innebära en skärpning av kravet på att anpassa rådgivningen efter den enskilde kunden. För att genomföra direktivet bör det därför i den nya lagen om försäkringsdistribution införas ett krav på att försäkringsdistributörer, vid rådgivning, ska tillhandahålla kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens krav och behov.

Även om de ovan nämnda reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet och försäkringsförmedlingsdirektivet delvis skiljer sig åt i sak, torde intentionen bakom dem i huvudsak vara desamma. Syftet är att rådgivningssituationen ska anpassas till den enskilde kundens kunskapsnivå och möjlighet att tillgodogöra sig rådgivarens resonemang. Den rådgivning som ges ska vara anpassad till den enskilde kundens behov, önskemål och förutsättningar. För att kunna åstadkomma en sådan anpassning måste försäkringsdistributören kartlägga konsumentens förkunskaper, grund för försäkringsbehov, vissa ekonomiska och sociala förhållanden, önskemål och riskbenägenhet etc. Försäkringsdistributören ska därefter, mot bakgrund av en helhetsbedömning baserad på vad som framkommit vid denna kartläggning, motivera varför den försäkringslösning som föreslås bäst motsvarar kundens krav och behov.

10.6 Former för informationen

10.6.1 Allmänna krav på informationens utformning

Promemorians förslag: All information, inklusive marknadsföringsmaterial, som en försäkringsdistributör lämnar till kunder ska vara kostnadsfri, opartisk och inte vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant.

Skälen för promemorians förslag: Som en allmän princip anges i försäkringsdistributionsdirektivet att medlemsstaterna ska säkerställa att all information med anknytning till direktivet, däribland marknadsföringsmaterial, som försäkringsdistributörer skickar till kunder eller presumtiva kunder ska vara opartisk, tydlig och inte vilseledande (artikel 17.2). Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant.

Någon direkt motsvarighet till dessa krav finns inte i försäkringsförmedlingsdirektivet eller i lagen om försäkringsförmedling. Reglerna har i stället utformats efter förebild av regler på värdepappersmarknadsområdet. I MiFID I finns motsvarande regler för värdepappersföretag (artikel 19.2). De reglerna har i svensk rätt genomförts genom bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (8 kap. 22 §) där det även ingår hänvisningar till marknadsföringslagen (2008:486) samt lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler (2005:59). MiFID II innehåller likalydande regler (artikel 24.3).

De grundläggande krav som kommer till uttryck i de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet är viktiga ur ett kundskyddsperspektiv. Vidare finns även i nu aktuellt hänseende skäl att ställa upp likvärdiga krav på försäkringsområdet respektive värdepappersmarknadsområdet. Dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet bör därför genomföras i en motsvarande bestämmelse i den nya lagen om försäkringsdistribution. All information, inklusive marknadsföringsmaterial, som försäkringsdistributörer lämnar till kunder bör såldes vara rättvisande och tydlig och får inte vara vilseledande. Marknadsföringsmaterial bör lätt kunna identifieras som sådant.

10.6.2 Mer specifika formkrav

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör ska lämna informationen till kunden kostnadsfritt och i en pappershandling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för kunden.

Informationen ska vara klar och begriplig och lämnas på svenska alternativt på ett officiellt språk i det land inom EES där risken är belägen, i det land inom EES där åtagandet görs eller på annat språk som distributören och kunden kommer överens om.

Vid telefonförsäljning får försäkringsdistributören lämna informationen till kunden muntligen före avtalet ingås och i en handling eller i någon annan läsbar form efter det att avtalet ingåtts.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka formkrav som ska gälla för informationen.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska all information som lämnas i enlighet med direktivet meddelas kunderna kostnadsfritt på papper, klart och korrekt på ett sätt som är förstäeligt för kunden och på ett officiellt språk i den medlemsstat där risken är belägen eller i den medlemsstat där åtagandet görs eller på annat språk som parterna kommit överens om (artikel 23.1).

Av direktivet (artikel 23.2) följer att informationen får lämnas på ett annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats under vissa förutsättningar (artikel 23.4 på annat varaktigt medium respektive artikel 23.5 på webbplats). Även om informationen lämnats till kunden i enlighet med dessa undantag ska informationen lämnas kostnadsfritt till kunden i pappersform om kunden begär det (artikel 23.3). Tillämpningen av de båda undantagen förutsätter enligt direktivet att ett lämnande av informationen, på ett annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats, kan anses vara lämpligt med hänsyn till de affärsförbindelser som råder mellan försäkringsdistributören och kunden samt att kunden har regelbunden tillgång till internet (artikel 23.6).

Vid telefonförsäljning ska den information som lämnas till kunden av försäkringsdistributören före avtalets ingående, inklusive produktfaktalbladet för produkten, överensstämma med unionsregler som är tillämpliga på distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter. Försäkringsdistributören ska vid telefonförsäljning, efter det att avtal ingåtts, lämna informationen till kunden i enlighet med det som anges ovan, även om kunden har valt att få förhandsinformationen på ett annat varaktigt medium än papper (artikel 23.7).

Gällande rätt

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 23) motsvaras i huvudsak av regler i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 13) som har genomförts i svensk rätt i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 3 och 4 §§). Enligt gällande rätt ska en försäkringsförmedlare lämna all information till kunden i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för kunden (6 kap. 3 § första stycket, artikel 13.1 a i försäkringsförmedlingsdirektivet). Informationen ska vidare vara klar och begriplig och lämnas på svenska (6 kap. 3 § andra stycket). Om den förmedlade försäkringen avser ett åtagande i ett annat land inom EES, ska informationen lämnas på ett officiellt språk i det landet (6 kap. 3 § tredje stycket). Informationen får lämnas på annat språk, om kunden begär det (6 kap. 3 § fjärde stycket, artikel 13.1 b och c).

Informationen får lämnas muntligen om kunden begär det, om omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt eller om försäkringen förmedlas per telefon (6 kap. 4 § första stycket). I sådana fall ska dock informationen

lämnas på det sätt som följer av huvudregeln snarast efter det att försäkringsavtal har ingåtts (6 kap. 4 § andra stycket).

Det finns inte något bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka formkrav som ska gälla för den information som ska lämnas till kunden enligt lagen om försäkringsförmedling. Finansinspektionen har meddelat föreskrifter om vad försäkringsförmedlare ska iaktta när det gäller utlämnande av sådan dokumentation som en förmedlare ska upprätta om vad som har förekommit vid förmedlingstillfället (se bemyndigande i 7 kap. 1 § 7 förordningen om försäkringsförmedlingsförordningen, jfr avsnitt 10.11 om dokumentationsskyldigheten). I de föreskrifterna anges bl.a. att dokumentationen får utföras på valfritt medium under förutsättning att dokumentationen för varje förmedlingstillfälle är lätt att söka och identifiera samt kan lämnas till kunden i en handling eller någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för kunden (7 kap. 5 §).

Finansinspektionen har vidare utfärdat allmänna råd om vilken information som bör lämnas muntligen till kunden (se allmänna råd till respektive paragraf i 6 kap. nämnda föreskrifter).

Genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet

De formkrav för informationen som ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 23) överensstämmer till stor del med de krav som gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling. I några avseenden skiljer sig dock kraven i försäkringsdistributionsdirektivet från dem i gällande svensk rätt.

Direktivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet och lagen om försäkringsförmedling, bl.a. ett uttryckligt krav på att informationen till kunderna ska meddelas kostnadsfritt (artikel 23.1 d). Detta krav bör på motsvarande sätt som i direktivet anges i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller vidare kompletterande regler om vilket språk informationen får lämnas på. Som framgår ovan ska informationen enligt lagen om försäkringsförmedling som huvudregel lämnas på svenska (6 kap. 3 § andra stycket). Om den förmedlade försäkringen avser ett åtagande i ett annat land inom EES, ska dock informationen lämnas på ett officiellt språk i det landet. Försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 23.1 c) medger emellertid också, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet och lagen om försäkringsförmedling, att informationen lämnas på ett officiellt språk i den medlemsstat där risken är belägen. Det innebär ett förtydligande av begreppet ”medlemsstat för åtagandet” när det är fråga om förmedling av skadeförsäkring (se prop. 2004/05:133 s. 87). I enlighet med försäkringsdistributionsdirektivet bör nuvarande undantag i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 3 § tredje stycket) kompletteras med ett motsvarande förtydligande och föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

På motsvarande sätt som i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 23.1 c, jfr även artikel 13.1 c i försäkringsförmedlingsdirektivet) bör det i den nya lagen anges att informationen även får lämnas på ett annat språk

som parterna kommit överens om (jfr 6 kap. 3 § fjärde stycket lagen om försäkringsförmedling och samma prop. s. 87 f.). Som huvudregel bör dock även fortsättningsvis gälla att informationen ska lämnas på svenska.

Försäkringsdistributionsdirektivet skiljer sig från försäkringsförmedlingsdirektivet och lagen om försäkringsförmedling även när det gäller möjligheten att frånga kravet på skriftlig information innan försäkringsavtalet. Enligt lagen får informationen lämnas muntligen om kunden begär det, om omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt eller om försäkringen förmedlas per telefon (6 kap. 4 § första stycket, jfr artikel 13.2 och 13.3 i försäkringsförmedlingsdirektivet). I försäkringsdistributionsdirektivet medges endast undantag från kravet på skriftlig information vid telefonförsäljning (artikel 23.7). Det innebär att alla de nuvarande undantagen i lagen om försäkringsförmedling inte kan behållas. Undantag från skriftlighetskravet bör i enlighet med direktivet därför medges enbart vid telefonförsäljning. Vid förmedling av försäkringar per telefon är det av naturliga skäl inte möjligt att lämna skriftlig information innan försäkringsavtalet ingås. Denna information får i stället lämnas muntligen före avtalet ingås och i en handling eller i någon annan läsbar form efter det att avtalet ingåtts.

I försäkringsdistributionsdirektivet anges vidare bl.a. att försäkringsdistributören, vid telefonförsäljning, ska lämna informationen till kunden *omedelbart* efter det att försäkringsavtal ingåtts (artikel 23.7). En liknande undantagsregel om att information får lämnas i efterhand finns i direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter (artikel 5.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG). Undantagsregeln i det direktivet har, i fråga om tidpunkten för lämnande av informationen, i svensk rätt genomförts i lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler på det sätt att informationen ska lämnas *snarast* efter det att avtalet har ingåtts (se 3 kap. 3 och 4 §§ och prop. 2004/05:13 s. 53, 158 och 160). Tidpunkten för att lämna informationen i efterhand vid telefonförsäljning bör anges på samma i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Reglerna om information i distansförsäljningsdirektivet får vidare anses gälla parallellt med reglerna om information i försäkringsdistributionsdirektivet (se artikel 4.1 distansförsäljningsdirektivet). Detta innebär att försäkringsdistributören, vid telefonförsäljning eller andra distansavtalssituationer, även ska uppfylla de informationskrav som följer av distansförsäljningsdirektivet.

Bemyndigande

I skälen till försäkringsdistributionsdirektivet anges bl.a. att det bör fastställas enhetliga regler för att ge kunden möjlighet att välja det medium på vilket informationen ska lämnas, vilket medger användning av elektronisk kommunikation när det med hänsyn till omständigheterna vid transaktionen är lämpligt (skäl 50). Kunden bör dock ha rätt att få information på papper. I linje med det som anges i skälen innehåller försäkringsdistributionsdirektivet, till skillnad från försäkringsmedlings-

direktivet och lagen om försäkringsförmedling, detaljerade regler om under vilka förutsättningar informationen får lämnas på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats (artikel 23.2–23.6). Dessa detaljerade regler i direktivet bör genomföras i svensk rätt genom föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför meddela föreskrifter om vilka formkrav som ska gälla för informationen.

10.7 Särskilt formkrav vid distribution av skadeförsäkring

Promemorians förslag: Vid distribution av skadeförsäkringsprodukter ska en försäkringsdistributör ge kunden information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktablad på papper eller något annat varaktigt medium.

Produktfaktabladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som ska gälla i fråga om utformningen av och innehållet i produktfaktablad enligt första stycket.

Skälen för promemorians förslag: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 20.5) ska, i fråga om skadeförsäkringsprodukter, objektiv information om försäkringsprodukten ges kunden i form av ett standardiserat produktfaktablad för försäkringsprodukter på papper eller något annat varaktigt medium. Utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten ska upprätta produktfaktabladet (artikel 20.6). I direktivet (artikel 20.7 första stycket) finns även krav när det gäller utformningen av produktfaktabladen och en uppräknning av de uppgifter som produktfaktabladen ska innehålla (artikel 20.8). Medlemsstaterna får fastställa att produktfaktabladen för försäkringsprodukten ska tillhandahållas tillsammans med information som krävs enligt andra relevanta unionslagstiftningsakter eller nationell rätt, under förutsättning att alla krav i direktivet på produktfaktabladet är uppfyllda (artikel 20.7 andra stycket).

Någon motsvarighet till dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet finns varken i försäkringsförmedlingsdirektivet eller i lagen om försäkringsförmedling.

Som nämns i avsnitt 10.7 kompletteras de nya reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om standardiserade produktfaktablad för skadeförsäkringsprodukter av EU-förordningen om Priip-produkter. Den förordningen ska börja tillämpas den 1 januari 2018. Av förordningen följer bl.a. att faktabladet ska utgöra informationsunderlag före ingående av avtal och att det ska vara tydligt och lättläst samt att det inte får vara vilseledande. Faktabladet ska vara avfattat på högst tre A4-sidor och vara klart åtskilt från marknadsföringsmaterialet för produkten. En person som ger råd om eller säljer en Priip-produkt ska förse en icke-professionell investerare med faktabladet i god tid innan investeraren är bunden av något erbjudande eller avtal avseende produkten. Om vissa förutsättningar är uppfyllda kan dock faktabladet tillhandahållas investeraren

först efter det att ett avtal har ingåtts. Förordningen syftar till att öka insynen och öppenheten avseende paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter som erbjuds icke-professionella investerare. Syftet är att investerarna ska förstå produkternas viktigaste egenskaper och risker, kunna jämföra olika produkter med varandra och fatta välgrundade investeringsbeslut.

De skäl som redovisats ovan när det gäller faktablad för Priip-produkter får antas ha bäring även på t.ex. skadeförsäkringsprodukter. Kravet på att kunden genom ett faktablad ska få begriplig information om de viktigaste egenskaperna hos den aktuella skadeförsäkringsprodukten framstår som befogat och helt i linje med försäkringsdistributionsdirektivets intention att höja kundskyddet. Enligt promemorians bedömning kan det finnas skäl att uppställa liknande krav även för andra typer av försäkringsprodukter, t.ex. övriga livförsäkringsprodukter och pensionsförsäkringar. En utvidgning av informationsskyldigheten genom krav på produktfaktablad för andra typer av försäkringsprodukter bör dock vara harmoniserad på EU-nivå. Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska Eiopa samråda med nationella myndigheter som genomfört konsumenttester och därefter utarbeta utkast till tekniska standarder för genomförande med avseende på ett standardiserat presentationsformat för produktfaktablad för försäkringsprodukter med närmare uppgifter om presentationen av de uppgifter som avses i direktivet (artikel 20.9). Eiopa har överlämnat utkastet till tekniska standarder till kommissionen den 7 februari 2017.

Det finns med hänsyn till det anförda inte tillräckliga skäl att i denna promemoria överväga införande av krav som i nu aktuella avseenden går längre än dem i försäkringsdistributionsdirektivet. Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 20.5 och 20.6) om de allmänna kraven på produktfaktablad för skadeförsäkringsprodukter bör därför genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistributionslagen. Det innebär att vid distribution av skadeförsäkringsprodukter ska försäkringsdistributören ge kunden information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktablad på papper eller något annat varaktigt medium. Produktfaktabladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten. Med skadeförsäkringsprodukter bör avses sådana försäkringsprodukter som är hänförliga till de försäkringsklasser som anges i bestämmelserna om tillstånd för direkt skadeförsäkringsrörelse i försäkringsrörelselagen (2 kap. 11 §).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vilka krav som ska gälla i fråga om produktfaktabladens utformning och innehåll. Därigenom kan de detaljerade reglerna om produktfaktablad i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 20.7 och 20.8) genomföras i svensk rätt genom föreskrifter på lägre nivå än lag.

10.8 Särskilt informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan och krav i förhållande till andra kollektiva försäkringar

10.8.1 Särskilt informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan

Promemorians förslag: Om en anställd ansluts till en obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan, ska de försäkringsdistributörer som omfattas av planen säkerställa att viss information lämnas till den anställde utan dröjsmål efter anslutningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iakttä för att uppfylla denna skyldighet.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Om en försäkringsdistributör är ansvarig för tillhandahållandet av ”obligatoriska tjänstepensionssystem” och en anställd anslutits till ett sådant system utan att ha fattat ett individuellt beslut om att ansluta sig, ska medlemsstaterna enligt försäkringsdistributionsdirektivet säkerställa att informationen som avses i kapitel V i direktivet tillhandahålls den anställde utan dröjsmål efter anslutningen till det berörda systemet (artikel 22.5, se avsnitt 10.2 när det gäller kapitel V).

I skälen till direktivet (skäl 49) anges vidare att när det gäller grupp-försäkring bör kund avse den företrädare för en grupps medlemmar som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning, varvid den individuella gruppmedlemmen inte kan fatta ett individuellt beslut om att ansluta sig, t.ex. till obligatoriska tjänstepensionssystem. I skälen anges även att gruppens företrädare, i tillämpliga fall, utan dröjsmål efter införlivandet av en medlem i grupp-försäkringen, bör tillhandahålla försäkringsproduktens faktablad samt information om distributörens affärsverksamhet.

Gällande rätt

Varken i försäkringsförmedlingsdirektivet eller i lagen om försäkringsförmedling finns några regler som motsvarar reglerna om obligatoriska tjänstepensionssystem i försäkringsdistributionsdirektivet. I försäkringsavtalslagen (2005:104) finns civilrättsliga bestämmelser om olika typer av kollektiva försäkringar (17–20 kap.). I försäkringsrörelselagen finns näringsrättsliga bestämmelser om informationskrav för försäkringsföretag (4 kap. 2 §). Med stöd av ett särskilt bemyndigande (4 kap. 18 § 2 försäkringsrörelselagen och 7 kap. 2 § 8 försäkringsrörelseförordningen [2011:257]) har Finansinspektionen meddelat föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2011:39) om information som gäller försäkring och tjänstepension. Av de föreskrifterna framgår att när det gäller kollektivavtalsgrundande försäkringar som följer en överenskommelse mellan en arb-

etsgivarorganisation och en central arbetstagarorganisation får avtalsparterna avtala om vilken information som ska lämnas, hur den ska lämnas och av vem den ska lämnas (1 kap. 4 §). Även när det gäller andra kollektivavtalsgrundade försäkringar eller gruppförsäkringar får försäkringsföretagen i olika utsträckning avtala med kollektivavtalsparterna eller andra som kan anses företräda försäkringstagarna om vilken information som ska lämnas eller om hur och av vem den ska lämnas.

Vid kollektivavtalad tjänstepensionsförsäkring är det således enligt gällande svensk rätt tillåtet för avtalsparterna att i stor utsträckning själva bestämma vilken information som ska lämnas och hur informationsgivningen i övrigt ska ske. En sådan lösning motiveras av att villkoren för de kollektivavtalade försäkringarna förhandlas fram av starka organisationer som är kvalificerade att ta till vara individernas intressen (jfr prop. 2003/04:150 s. 143). Vid andra gruppförsäkringar finns det också ett utrymme för försäkringsföretaget att komma överens med gruppföreträdaren att denne ska fullgöra vissa av försäkringsföretagets skyldigheter (se 17 kap. 4 § och 19 kap. 4 § försäkringsavtalslagen). Den nuvarande ordningen innebär att informationslämnandet lätt kan anpassas efter de olika typer av kollektiva försäkringar som finns på den svenska marknaden. På det kollektivavtalade området uppfylls t.ex. försäkringsföretagens informationsskyldighet rent praktiskt till stor del av valcentraler som bl.a. har till uppgift att vid anslutning av en anställd lämna information till den anställde om de valbara försäkringsföretagen och deras erbjudanden.

Genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet

I Sverige finns det i gällande rätt inte något lagstadgat krav om tjänstepension och därmed inte heller någon "obligatorisk" tjänstepension i egentlig mening. För svenskt vidkommande aktualiseras därför frågan vad som avses med begreppet "obligatoriska tjänstepensionssystem" i försäkringsdistributionsdirektivet.

Vid försäkringsdistribution är kunden och den försäkrade ofta den samma. Vid distribution av tjänstepensionsförsäkring är det emellertid arbetsgivaren, och inte den anställde, som i huvudregel är att betrakta som kund i förhållande till försäkringsgivaren i direktivets bemärkelse. Detta är en konsekvens av att arbetsgivaren i dessa fall är såväl försäkringstagare som den vars pensionsförpliktelse försäkrats. Det är vidare en etablerad och väl fungerande modell på den svenska tjänstepensionsmarknaden att informationslämnandet och betalningar inom pensionsplanen fullgörs genom valcentraler eller försäkringsförmedlare (se även avsnitt 6.2.2). Detta får till följd att det i regel inte förekommer något informationsflöde som sker direkt mellan försäkringsföretaget, arbetsgivaren och den anställde. Arbetsgivaren saknar i många fall kännedom om vilka val den anställde gjort inom ramen för pensionsplanen. Vidare saknar försäkringsföretaget närmare uppgifter om den anställde (den försäkrade) innan denne gjort sina val och ett försäkringsavtal under planen därmed uppstår. Det beskrivna skapar vissa utmaningar när det gäller försäkringsdistributörens fullgörande av skyldigheter i informationshänseende.

I denna promemoria görs bedömningen att avsikten med de nu aktuella reglerna i direktivet är att reglera fall då en anställd ansluts automatiskt till en förutbestämd tjänstepensionsförsäkringsplan som beskrivs ovan (dvs. obligatorisk, jfr skäl 49 till direktivet). Reglerna i direktivet kan sägas innehålla ett krav på en utvidgad informationsskyldighet som syftar till att säkerställa att inte bara kunden (arbetsgivaren), utan även den försäkrade (den anställde), i dessa fall får relevant information om de försäkringsdistributörer som omfattas av pensionsplanen och om de olika tjänstepensionsförsäkringsalternativ som distributörerna erbjuder. Att informationen ska tillhandahållas den anställde utan dröjsmål efter anslutningen innebär visserligen i någon mening ett undantag från fallet då den försäkrade såsom kund får information i god tid innan avtalets ingående. I förevarande fall är dock undantaget helt naturligt eftersom den försäkrade inte är kund i formell mening, och försäkringsgivaren inte har någon direktkontakt med den anställde innan avtalets ingående (kontakten sker genom en valcentral).

I de fall en försäkringsdistributör tar direkt kontakt med den anställde, i syfte att påverka dennes val eller avseende dispositioner inom redan slutna försäkringsavtal, är dock den anställde att anse som kund i förhållande till distributören. Distributören får i dessa fall anses ägna sig åt försäkringsdistribution och ska då uppfylla de informationskrav som gäller gentemot kunden i vanlig ordning (jfr prop. 2004/05:133 s. 48).

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om utökad informationsplikt (artikel 22.5) bör genomföras i svensk rätt i en motsvarande bestämmelse i lagen om försäkringsdistribution. Om en anställd ansluts till en obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan ("obligatoriska tjänstepensionssystem") bör det ankomma på de försäkringsdistributörer som omfattas av planen, att säkerställa att information lämnas till den anställde utan dröjsmål efter anslutningen.

Med tjänstepensionsförsäkring bör avses tjänstepensionsförsäkring enligt den definition som infördes i försäkringsrörelselagen vid genomförandet i svensk rätt av det s.k. tjänstepensionsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut [IORP 1]). Enligt den definitionen avses med tjänstepensionsförsäkring livförsäkring som har samband med yrkesutövning och där utbetalning av försäkringsbelopp (engångsbelopp eller periodiska utbetalningar) beror av att en eller flera personer förväntas uppnå en viss ålder samt försäkringar som meddelas som tillägg till sådana försäkringar (1 kap. 8 § i lydelsen den 31 december 2015). Definitionen omfattar således försäkringsprodukter under vilka förmåner betalas ut med anledning av uppnådd eller förväntat uppnående av pensionsålder likväl som förmåner i form av utbetalningar vid dödsfall, invaliditet eller upphörande av anställning eller i form av bidrag eller tjänster som tillhandahålls vid sjukdom, medellöshet eller dödsfall (se prop. 2004/05:165 s. 219).

Förslaget innebär således att det utökade informationskravet ska gälla när en anställd ansluts till en på förhand bestämd ("obligatorisk") tjänstepensionsförsäkringsplan. Informationsskyldigheten ska vidare omfatta de olika typer av tjänstepensionsförmåner som omfattas av definitionen ovan. Varje försäkringsdistributör som omfattas av en sådan pensionsplan ska säkerställa att information lämnas till den anställde utan

dröjsmål efter anslutningen (anställningen). Innebörden av att information ska lämnas utan dröjsmål varierar beroende på omständigheterna. Det får dock anses innebära att informationen ska lämnas till den anställde skyndsamt efter anslutningen till pensionsplanen. I förhållande till gällande rätt innebär det främst en precisering av vilken information som ska lämnas till den anställde och avseende när informationen ska lämnas. Kravet på att försäkringsdistributören ska *säkerställa* att informationen lämnas innebär att det inte nödvändigtvis är försäkringsdistributören som ska lämna informationen till den anställde. Därmed bör förslaget inte heller utgöra något hinder mot att behålla den informationsmodell som används på den svenska marknaden i dag och där valcentralerna har en viktig funktion vid uppfyllandet av försäkringsdistributörens informationsskyldighet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktaga för att uppfylla sina skyldigheter när det gäller den nu aktuella informationen.

10.8.2 Kort om försäkringsdistributionsdirektivets krav i förhållande till kollektiva försäkringar

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 22.5) är enligt ordalydelsen endast tillämpliga på ”obligatoriska tjänstepensionssystem”. I direktivet finns det inte några generella regler om gruppförsäkring som på motsvarande sätt säkerställer att den försäkrade får relevant information. Vid såväl obligatorisk som frivillig gruppförsäkring ska således såväl reglerna om krav- och behovsprövning som informationskraven i direktivet uppfyllas gentemot varje enskild *kund* enligt huvudregeln. Enligt direktivet (artikel 20.2) ska emellertid uppgifter vid krav- och behovsprövningen och objektiv information om försäkringsprodukten (artikel 20.1) anpassas till den föreslagna försäkringsprodukten komplexitet och typen av kund. Därigenom tillåts således en viss anpassning av de krav som ställs upp i direktivet. De eventuella svårigheter som direktivet kan tänkas medföra i nu aktuellt hänseende bör vid kravens genomförande ses mot bakgrund av att gruppförsäkringar utgör en i huvudsak väl fungerande och viktig försäkringsform som i betydande omfattning bidragit till en hög grad av försäkringsteckning i Sverige.

I fråga om vem som ska anses vara kund vid gruppförsäkring gör direktivet en skillnad mellan obligatorisk och frivillig gruppförsäkring som inte helt överensstämmer med motsvarande indelning i svensk försäkringsavtalsrätt avseende kollektiv försäkring. Enligt direktivet ska nämligen den företrädare för en grupp medlemmar som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning anses som kund (skäl 49 till direktivet). Därigenom aktualiseras frågan om huruvida de informationsmodeller som används i Sverige i dag vid gruppförsäkring kan anses möjliggöra att kraven i direktivet uppfylls. Som framgår i avsnitt 10.8.1 är det enligt gällande rätt i viss omfattning tillåtet för avtalsparterna att själva bestämma hur informationslämnandet ska ske.

Innan frågorna behandlas om vem som bör anses som kund vid distribution av olika kollektiva försäkringar, och således utgör föremålet

för krav- och behovsprövningen samt informationskrav, ska det framhållas att det i allmänhet föreligger möjligheter att uppdra åt någon annan att vidarebefordra och ta emot information. Informationskraven bör i enlighet därmed inte anses hindra att försäkringsföretaget uppdrar åt en gruppföreträdare eller försäkringsförmedlare att fullgöra informationslämnandet till en kund (se avsnitt 6.2.2). I dessa fall föreligger i så fall ett uppdragsförhållande mellan försäkringsdistributören och den som anlitas i det avseendet. Det distributionsrättsliga ansvaret i förhållande till kunden kan dock försäkringsdistributören inte överlåta på någon annan. En annan sak är att en försäkringsdistributör som med den aktsamhet som uppgifterna föranleder har uppdragit åt t.ex. en gruppföreträdare att faktiskt fullgöra vissa distributörens skyldigheter, inte torde kunna bli föremål för några mer ingripande sanktioner om uppdragstagaren brister i dessa uppgifters utförande. Vidare kan den som är att betrakta som kund i ett visst avseende låta information som ska lämnas till denne i stället mottas av någon annan. Som framgått görs bedömningen att det som huvudregel är arbetsgivaren som utgör försäkringsföretagets kund i förhållande till tjänstepensionsförsäkringar. I sådana fall kan det förefalla naturligt att försäkringsföretaget och arbetsgivaren kommer överens om att de försäkrade i vissa fall ska ta emot information för arbetsgivarens (kundens) räkning, i förkommande fall via en valcentral.

Frågan om vem som ska betraktas som försäkringsföretagets *kund* har delvis redan behandlats ovan. Nedan följer emellertid en närmare redogörelse för denna bedömning i förhållande till samtliga nu aktuella försäkringar.

Vid kollektivavtalade tjänstepensionsplaner följer planen en överenskommelse mellan en arbetsgivarorganisation och en central arbetstagarorganisation. Försäkringsföretag upphandlas för att erbjuda de tjänster som följer av tjänstepensionsplanen. När en arbetsgivare ansluter sig till kollektivavtalet blir denne även skyldig att följa tjänstepensionsplanen. Det innebär att arbetsgivarens anställda ansluts till tjänstepensionsplanen och kan välja bland de försäkringar som omfattas. När den anställde gjort sina val inom planen så uppstår det ett försäkringsavtal mellan arbetsgivaren och försäkringsföretaget under vilket den anställde blir försäkrad. Vid en sådan ordning får arbetsgivaren, i enlighet med den bedömning som nämns ovan, anses utgöra en sådan gruppföreträdare som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning i direktivets mening (se avsnitt 10.8.1 ovan och skäl 49 till direktivet). Arbetsgivaren är således den som ska betraktas som försäkringsföretagets kund när det kommer till krav- och behovsprövning samt informationslämnande.

Vid individuella tjänstepensionsplaner utgör planen en del av anställningsavtalet mellan en arbetsgivare och en anställd. Även i dessa fall upphandlas försäkringsföretag för att erbjuda de tjänster som följer av planen. Vid anställningen ansluts den anställde till tjänstepensionsplanen varvid denne kan välja bland de försäkringar som omfattas. När den anställde gjort sina val så uppstår, liksom vid kollektivavtalade tjänstepensionsplaner, ett försäkringsavtal mellan arbetsgivaren och försäkringsföretaget under vilket den anställde blir försäkrad. Även i dessa fall får arbetsgivaren anses utgöra en gruppföreträdare som ingår

ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning och är således den som är försäkringsföretagets kund när det kommer till krav- och behovsprövning samt informationslämnande.

Vid obligatorisk grupp försäkring ingår en grupp företrädare och ett försäkrings företag ett gruppavtal, vilket även utgör försäkringsavtalet mellan parterna. De enskilda gruppmedlemmarna ansluts automatiskt till försäkringen såsom försäkrade och har ingen betalningsskyldighet mot försäkringsgivaren. I enlighet med vad som anges ovan i förhållande till tjänstepensioner, får grupp företrädaren vid obligatorisk grupp försäkring anses ingå ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning och ska således betraktas som försäkringsföretagets kund.

Vid frivillig grupp försäkring ingås, liksom vid obligatorisk grupp försäkring, ett gruppavtal mellan en grupp företrädare och ett försäkrings företag. Vid frivillig grupp försäkring ingås dock försäkringsavtal med varje enskild gruppmedlem som därmed även blir försäkringstagare (efter ansökan eller reservationsanslutning). Försäkringsvillkoren har emellertid i huvudsak bestämts redan i gruppavtalet. Grupp företrädaren kan i förevarande fall inte anses ingått något försäkringsavtal för medlemmarnas räkning, vilket i sin tur innebär att det är respektive gruppmedlem som ska anses som försäkringsföretagets kund när det kommer till krav- och behovsprövning samt informationslämnande.

När det gäller reglerna om den *krav- och behovsprövning* och det *informationslämnande* som ska ske innan försäkringsavtal ingås i förhållande till nu aktuella försäkringar görs följande bedömning.

Vid kollektivavtalad tjänstepension får det anses ha gjorts en översiktlig krav- och behovsprövning av arbetsmarknadens parter redan när pensionsplanen förhandlas fram inom ramen för kollektivavtalet. Genom att arbetsgivaren (kunden) är ansluten eller ansluter sig till kollektivavtalet och därmed pensionsplanen, får denne anses bekräfta att den prövningen överensstämmer med dennes krav och behov. När det gäller den information som ska lämnas till arbetsgivare (kunder) och därefter försäkrade när de ansluts till planen, bör ett försäkrings företag kunna uppdra åt en valcentral att vidarebefordra den information som krävs.

När det sedan gäller individuell tjänstepension bör en erforderlig prövning av arbetsgivarens (kundens) krav och behov kunna ske av försäkringsföretaget inom ramen för den upphandling som görs av försäkringsföretag inom planen. Även erforderlig information bör kunna överlämnas av försäkringsföretaget till arbetsgivaren i samband med den upphandlingen. Efter att en anställd anslutits till planen genom sin anställning, ska försäkringsföretaget lämna motsvarande information även till denne. I förekommande fall torde en försäkringsförmedlare kunna biträda försäkringsföretaget med att vidarebefordra den information som krävs.

Vid obligatorisk grupp försäkring bör försäkringsföretagets prövning av grupp företrädarens (kundens) krav och behov kunna ske i samband med den förhandling som föregår gruppavtalet/försäkringsavtalet. Vidare bör den information som ska lämnas av försäkringsföretaget till grupp företrädaren kunna överlämnas i samband med den förhandlingen.

Vid frivillig grupp försäkring får (liksom vid kollektivavtalad tjänstepension) anses ha gjorts en översiktlig krav- och behovsprövning på

gruppnivå redan när gruppavtalet ingås mellan gruppföreträdaren och försäkringsföretaget, där vissa antaganden görs på grundval av gruppmedlemmarnas intressegemenskap. Försäkringsföretaget bör i samband därmed, dvs. innan några försäkringsavtal ingås med gruppmedlemmarna, kunna uppdra åt gruppföreträdaren att vidarebefordra uppgifter om de antaganden som gjorts i gruppavtalet samt den information i övrigt som krävs till gruppmedlemmarna (kunderna). Detta kan t.ex. ske när gruppmedlemmarna erbjuds att teckna frivillig gruppförsäkring. Genom att den enskilde gruppmedlemmen (kunden) därefter lämnar en anmälan eller förhåller sig passiv (reservationsanslutning) får denne anses ha bekräftat att prövningen överensstämmer med dennes krav- och behov av försäkring.

Med hänsyn till det ovan anförda får de anpassade informationsmodeller som används på den svenska marknaden i dag vid tjänstepensioner liksom vid obligatorisk respektive frivillig grupp-försäkring, anses kunna tillämpas även fortsättningsvis för att uppfylla de krav som ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet.

De kan vidare konstateras att bestämmelserna om krav- och behovsprövning samt informationslämnande ska tillämpas vid försäkringsdistribution som sker efter det att den nya lagen om försäkringsdistribution träder i kraft. Det innebär att krav- och behovsprövning eller informationslämnande inte aktualiseras i förhållande till förmedlingsavtal och försäkringsavtal som ingåtts före den tidpunkten (se avsnitt 16.6). När det sedan gäller försäkringsavtal som ingås efter den tidpunkten, men på grundval av tjänstepensionsplaner eller gruppavtal avseende frivillig grupp-försäkring som förhandlats fram innan ikraftträdandet, uppkommer emellertid fråga om hur försäkringsföretaget bör agera för att uppfylla reglerna. Den frågan kan antas vara av stor betydelse eftersom det i denna del rör sig om överenskommelser med långa löptider.

När det först kommer till informationskraven så innebär de att uppdaterad information kan behöva lämnas till den som är att betrakta som kund, innan några nya försäkringsavtal ingås under redan befintliga tjänstepensionsplaner eller gruppavtal avseende frivillig grupp-försäkring. När det sedan kommer till krav- och behovsprövningen så beror behovet av ytterligare åtgärder på i vad mån kundens krav och behov beaktats i samband med den process som i varje enskilt fall föregått tjänstepensionsplanen eller gruppavtalet avseende frivillig grupp-försäkring. Det får emellertid anses att förfarandet på det kollektivavtalade området redan nu uppfyller reglerna om krav- och behovsprövning i direktivets mening. Någon förnyad krav- och behovsprövning bör som en utgångspunkt inte heller aktualiseras i förhållande till redan föreliggande individuella tjänstepensionsplaner. Det motsvarande bör anses gälla i förhållande till gruppavtal avseende frivillig grupp-försäkring, i vart fall om gruppföreträdaren äger intressegemenskap med gruppmedlemmarna. Denna bedömning gör sig särskilt gällande med stöd av den ovan nämnda anpassning av kraven som försäkringsdistributionsdirektivet tillåter (artikel 20.2), i kombination med karaktären hos den i huvudsak väl fungerande del av försäkringsmarknaden som nu berörs.

10.9 Särskilda informationskrav vid korsförsäljning

Promemorians förslag: När en försäkringsdistributör erbjuder en försäkringsprodukt tillsammans med en annan, underordnad produkt eller tjänst som inte är en försäkring – som en del av ett paket eller av ett och samma avtal – ska distributören informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna separat och, om detta är möjligt, ge en adekvat beskrivning av de olika delarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel.

Om risken eller försäkringsskyddet i ett sådant avtal eller paket skiljer sig från den risk eller det försäkringsskydd som beståndsdelarna medför var för sig, ska distributören ge en adekvat beskrivning av de olika beståndsdelarna i avtalet eller paketet och av på vilket sätt deras inbördes samspel kan påverka risken eller försäkringsskyddet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iakttä för att fullgöra informationsskyldigheten vid korsförsäljning.

Skälen för promemorians förslag: Som framgår i avsnitt 9 innehåller försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 24.1–24.7) särskilda och nya regler om korsförsäljning (artiklarna 24.3–24.7 behandlas i avsnittet om regler för verksamheten och behandlas således inte i förevarande avsnitt). Någon definition av vad som avses med korsförsäljning finns inte i försäkringsdistributionsdirektivet. Av direktivet kan dock utläsas att med korsförsäljning avses förfaranden då en försäkringsprodukt erbjuds tillsammans med en annan produkt, som inte är en försäkring, som en del av ett paket eller av ett och samma avtal (artikel 24.1 och 24.3). I skälen till direktivet (skälen 53 och 54) anges vidare att korsförsäljning är en vanligt förekommande strategi som försäkringsdistributörer använder i hela unionen. Metoden kan innebära fördelar för kunder men kan också medföra att kundernas intressen inte beaktas i tillräcklig mån. Vidare anges att reglerna i direktivet inte bör påverka tillämpningen av unionens lagstiftningsakter med regler om korsförsäljning av vissa kategorier av varor eller tjänster.

Om en försäkringsprodukt erbjuds tillsammans med en annan underordnad produkt eller tjänst ska försäkringsdistributören informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna i avtalet separat och, om detta är möjligt, ge en adekvat beskrivning av de olika delarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel (artikel 24.1).

Om risken eller försäkringsskyddet i ett sådant avtal eller paket skiljer sig från den risk eller det försäkringsskydd som beståndsdelarna medför var för sig, ska distributören ge en adekvat beskrivning av de olika beståndsdelarna och hur deras samverkan kan påverka risken eller försäkringsskyddet (artikel 24.2).

Som framgår i avsnitt 10.5.2 är försäkringsdistributörer, även vid korsförsäljning, skyldiga att klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd innan avtal ingås (artikel 24.6).

Eiopa får utforma riktlinjer för granskning och tillsyn av metoder för korsförsäljning samt ange de situationer där korsförsäljning inte är

förenlig med skyldigheten att agera hederligt, rättvist och professionellt och i enlighet med kundernas bästa intresse (artikel 24.4). Som framgår i avsnitt 9.8 bedöms sådana riktlinjer vid behov kunna föras in i myndighetsföreskrifter med stöd av de bemyndiganden som föreslås i anslutning till de grundläggande kraven för försäkringsdistribution, ersättning från någon annan än kunden samt om ersättningssystem.

Det finns i gällande svensk rätt inte några regler om korsförsäljning av försäkringsprodukter. Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om informationskrav vid korsförsäljning bör genomföras i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Det kan finnas ett behov av att kunna precisera informationskraven vid korsförsäljning genom föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att fullgöra informationsskyldigheten vid korsförsäljning.

10.10 Skyldighet att vidarebefordra information

Promemorians förslag: Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om att en försäkringsförmedlare som tar emot sådan information om försäkringsavtalet som en försäkringsgivare är skyldig att lämna till försäkringstagaren ska vidarebefordra informationen till försäkringstagaren förs över oförändrad till lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag: Enligt lagen om försäkringsförmedling ska en försäkringsförmedlare till kunden vidarebefordra sådan information om försäkringsavtalet som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna till en försäkringstagare (6 kap. 5 §). För att tydliggöra vilket ansvar försäkringsförmedlaren har är bestämmelsen utformad som en skyldighet för förmedlaren att vidarebefordra viss information till försäkringstagaren (prop. 2004/05:133 s. 88 f.). Syftet med kravet är att säkerställa att försäkringstagaren får del av nödvändig information från försäkringsgivaren, även i de fall någon av parterna använder sig av en mellanman. Regeln om vidarebefordran träffar bara sådan information som försäkringsgivaren faktiskt lämnat till förmedlaren. Förmedlaren har således ingen skyldighet att aktivt söka efter den information som försäkringsgivaren är skyldig att lämna. Genom att ordet vidarebefordra används, görs det tydligt att förmedlaren inte har rätt att bearbeta eller förändra försäkringsgivarens informationsmaterial. Att förmedlaren på grund av kravet på god försäkringsförmedlingssed (jfr god försäkringsdistributionsstandard, se avsnitt 9.1) eller kravet på tillbörlig omsorg kan anses ha en skyldighet att förklara, förtydliga eller komplettera försäkringsgivarens information är en annan sak. För försäkringstagaren ska det vara tydligt från vem olika slags information härrör (se samma prop.).

Det saknas skäl att ta bort eller ändra det nuvarande kravet i lagen om försäkringsförmedling att en försäkringsförmedlare ska vidarebefordra viss information till försäkringstagaren. Kravet är förenligt med försäkringsdistributionsdirektivet och bestämmelsen i lagen om för-

säkringsförmedling bör därför föras över oförändrad till den nya lagen om försäkringsdistribution.

10.11 Dokumentationskyldighet

Promemorians förslag: Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om att en försäkringsförmedlare ska dokumentera vad som förekommit vid distributionstillfället och lämna dokumentationen till kunden förs över till lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelsen ska gälla även för försäkringsdistributörer som inte är försäkringsföremedlare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om dokumentation.

Skälen för promemorians förslag: Enligt lagen om försäkringsförmedling ska försäkringsförmedlaren dokumentera vad som förekommit vid förmedlingstillfället och lämna dokumentationen till kunden (6 kap. 6 §). Ytterligare bestämmelser om dokumentation finns i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling (7 kap.).

Nuvarande bestämmelse i lagen om försäkringsförmedling är utformad efter förebild av motsvarande bestämmelse i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter (4 §) men den har också sin grund i försäkringsförmedlingsdirektivet (prop. 2004/05:133 s.105). Enligt det direktivet ska en försäkringsförmedlare, innan ett avtal ingås, särskilt på grundval av de uppgifter som kunden lämnat, åtminstone specificera kundens krav och behov samt ange skälen till varje råd som ges om en viss försäkringsprodukt (artikel 12.3). Redovisningen ska anpassas till det erbjudna försäkringsavtalets komplexitet. Av direktivet följer vidare att redovisningen ska lämnas på papper eller annat varaktigt medium som kunden har tillgång till och kan utnyttja samt vara klar och korrekt på ett sätt som är förståeligt för kunden (artikel 13.1).

Vid genomförandet i svensk rätt av försäkringsförmedlingsdirektivet konstaterades bl.a. att en i det närmaste absolut dokumentationskyldighet följer av de nu aktuella reglerna i det direktivet och att undantag från denna skyldighet skulle innebära ett direkt brott mot direktivet (samma prop.). Vidare konstaterades att redovisningen till kunden, på samma sätt som annan information till kunden, ska lämnas på papper eller annat varaktigt medium som kunden har tillgång till och kan utnyttja.

Den nuvarande dokumentationskyldighet som gäller för försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling fyller en viktig funktion för kundernas säkerhet, men även för förmedlarna. Om en tvist skulle uppstå mellan förmedlare och kund om vad som förevarit vid förmedlingstillfället utgör dokumentationen viktigt bevismaterial. Dokumentationskravet bör gälla även i fortsättningen. Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om att en försäkringsförmedlare ska dokumentera vad som förekommit vid distributionstillfället och lämna dokumentationen till kunden bör därför föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. I försäkringsdistributionsdirektivet finns informations- och

formkrav för försäkringsdistributörer som i allt väsentligt motsvarar de nämnda kraven i försäkringsförmedlingsdirektivet (jfr artikel 20.1 första och andra stycket, artikel 20.2 och artikel 23.1). Kravet i den nya lagen bör därför utvidgas i förhållandet till det nuvarande kravet i lagen om försäkringsförmedling så att det gäller även försäkringsdistributörer som inte är försäkringsförmedlare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om dokumentationen och om skyldigheten att lämna ut den till kunden.

10.12 Undantag från informationsplikten

Promemorians förslag: Information till kunden behöver inte lämnas när försäkringsdistributören bedriver distributionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker, vid förmedling av återförsäkring eller vid verksamhet med stöd av sidotillstånd.

Skälen för promemorians förslag: Som framgår i avsnitt 10.1 ställer försäkringsdistributionsdirektivet upp specifika krav på vilken information som ska lämnas till kunden, vem som ska lämna informationen och om hur och när den ska lämnas. I direktivet finns även undantag från dessa informationskrav (artikel 22).

Enligt direktivet behöver den allmänna information och den särskilda information om intressekonflikter och om rådgivning som annars ska lämnas inte lämnas när försäkringsdistributören bedriver distributionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker (artikel 22.1 första stycket). Vad som avses med stora risker definieras i direktivet (artikel 2.1.16).

Medlemsstaterna får även föreskriva att viss information som annars ska lämnas vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter inte behöver lämnas till en professionell kund enligt definitionen i MiFID II (artikel 22.1 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet och artikel 4.1.10 i MiFID II). Det undantaget från informationsplikt behandlas dock inte i förevarande avsnitt utan i avsnitt 11.6.5.

I skälen till försäkringsdistributionsdirektivet (skäl 51) anges att behovet av att kräva information är mindre när kunden är ett företag som önskar återförsäkring eller försäkringsskydd för kommersiella och industriella risker, eller när endast försäkringsbaserade investeringsprodukter distribueras och kunden är en professionell kund enligt definitionen MiFID II.

Reglerna om undantag från informationsplikt i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 22.1 första stycket) motsvaras av regler i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 12.4). Enligt sistnämnda direktiv behöver sådan information som nu är aktuell inte lämnas när försäkringsförmedlaren förmedlar försäkringar mot stora risker eller när det rör sig om förmedling av återförsäkringsförmedlare. De reglerna i försäkringsförmedlingsdirektivet har genomförts i svensk rätt genom ett motsvarande undantag i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 7 §). Enligt det undantaget ska bestämmelser om information i den lagen inte tillämpas vid förmedling av återförsäkring, förmedling av försäkring mot

stora risker eller sidoverksamhet som avser förmedling av fondandelar. I förarbetena anges, beträffande undantaget vid förmedling av fondandelar, att de särskilda informationskraven för försäkringsförmedlare inte bör vara tillämpliga vid denna typ av sidoverksamhet eftersom förmedlaren då ska uppfylla de krav som gäller för den verksamheten (prop. 2004/05:133 s. 90).

Undantagen från informationsskyldigheten vid verksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker och vid förmedling av återförsäkring motiveras av att det i de aktuella fallen får antas att kunden kommer att kräva den information från distributören som kunden anser sig behöva (jfr samma prop. s. 90 och skäl 51 till försäkringsdistributionsdirektivet).

Som framgår ovan medger försäkringsdistributionsdirektivet motsvarande undantag från informationsskyldigheten som de som i dag gäller enligt lagen om försäkringsförmedling vid distribution av försäkringar mot stora risker. Det som anges i skälen till direktivet får vidare anses ge stöd för ett fortsatt undantag från informationsplikten vid förmedling av återförsäkring (skäl 51).

Det undantag från informationsplikten som gäller vid förmedling av fondandelar enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 7 § 3) bör vara motiverat även i fortsättningen med hänsyn till förslaget i denna promemoria att den gruppen av distributörer ska följa de informationskrav som gäller enligt lagen om värdepappersmarknaden (se avsnitt 7.3.1).

Sammanfattningsvis bör bestämmelserna om undantag från informationsskyldigheten för försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelserna i den nya lagen bör gälla för alla försäkringsdistributörer.

10.13 Påföljd vid utebliven information

Promemorians förslag: Marknadsföringslagen ska även tillämpas om en försäkringsdistributör inte lämnar information till kunden i enlighet med lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag: Enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 8 §) ska marknadsföringslagen tillämpas om näringsidkaren inte lämnar information i enlighet med lagen. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt marknadsföringslagen. Några motsvarande regler finns inte i försäkringsdistributionsdirektivet.

Den nämnda bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling utgör ett komplement till de sanktioner som Finansinspektionen får tillgripa mot en försäkringsförmedlare som åsidosätter sina skyldigheter (8 kap. samma lag). Det förhållandet att marknadsföringslagen är tillämplig i ett visst fall innebär således inte något hinder mot att Finansinspektionen ingriper mot förmedlaren med stöd av lagen om försäkringsförmedling. Liknande hänvisningar om tillsyn över bestämmelser om information finns i flera andra lagar på finansmarknadsområdet, bl.a. lagen om värdepappersfonder (4 kap. 20 § tredje stycket) och lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder (10 kap. 3 § tredje stycket).

Det är lämpligt att det marknadsrättsliga sanktionssystemet även i fortsättningen kan tillämpas som ett komplement till de särskilda sanktioner som gäller vid överträdelser av rörelsereglerna (jfr prop. 2004/05:133 s. 88). Den nuvarande bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 8 §) bör därför föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. Med hänsyn till tillämpningsområdet för den nya lagen bör bestämmelsen också gälla försäkringsdistributörer som inte är försäkringsförmedlare. Lydelsen bör dessutom justeras så att det anges att även marknadsföringslagen ska tillämpas (jfr prop. 2016/17:78 s. 20). Därigenom förtydligas att ingripande enligt marknadsföringslagen utgör ett komplement till de sanktioner som Finansinspektionen föreslås få tillgripa mot en försäkringsdistributör enligt den nya lagen (se avsnitt 12).

11 Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar

11.1 Inledning

I avsnitt 6 redogörs för tillämpningsområdet för det nya regelverket för försäkringsdistribution och vissa gränsdragningsfrågor i förhållande till lagen om värdepappersmarknaden. Vidare redogörs för de grundläggande regler som gäller vid försäkringsdistribution (avsnitt 9). De reglerna har anknytning till förevarande avsnitt eftersom de i förlängningen syftar till att upprätthålla allmänhetens förtroende för försäkringsmarknaden och stärka skyddet för kunder.

I avsnitt 11 finns förslag till ytterligare krav som ska gälla för försäkringsdistributörer när de distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar vars värde är exponerat mot marknadsvolatilitet. Några motsvarande krav finns varken i försäkringsförmedlingsdirektivet eller i försäkringsförmedlingslagen. På värdepappersmarknadsområdet har det nyligen föreslagits reviderade och liknande krav med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II.

I försäkringsdistributionsdirektivet finns motsvarigheter till reglerna i MiFID II på i huvudsak följande områden:

- Förebyggande av intressekonflikter (artikel 27 i direktivet och artikel 16.3 i MiFID II).
- Hantering av intressekonflikter (artikel 28.1 i direktivet och artikel 23.1 i MiFID II).
- Information till kunder om intressekonflikter (artikel 28.2 i direktivet och artikel 23.2 i MiFID II).
- Information till kunder (artikel 29.1 i direktivet och artikel 24.4 i MiFID II).
- Ersättningar från tredjepart (artikel 29.2 i direktivet och artikel 24.9 i MiFID II), och

– bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder (artikel 30 i direktivet och artikel 25 i MiFID II).

De reglerna kompletteras även av en omfattande och mycket detaljerad reglering i delegerade akter som antas av kommissionen (artiklarna 28.4, 29.4 och 30.6 i direktivet samt artiklarna 23.4, 24.13 och 25.8 i MiFID II).

I de följande avsnitten finns dels redogörelser för innehållet i ovan nämnda regler i försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II, dels förslag på hur de ska genomföras i svensk rätt. Alla hänvisningar till lagen om värdepappersmarknaden avser lydelsen enligt förslagen i prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR).

11.2 Krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter

Promemorians förslag: Högre ställda krav ska gälla för försäkringsdistribution som avser distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Sidoverksamma försäkringsförmedlare ska inte få distribuera sådana försäkringar.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

I försäkringsdistributionsdirektivet finns ytterligare krav som gäller en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter (kapitel VI, artiklarna 26–30). Reglerna motiveras av den senaste tidens utveckling av produkter och tjänster på finansmarknaderna och betydelsen av att säkerställa ett högt förtroende och effektivt kundskydd på alla finansiella områden (jfr skäl 10 till direktivet). Försäkringsbaserade investeringsprodukter erbjuds ofta till kunder som möjliga alternativ till eller substitut för direkta investeringar i finansiella instrument. För att uppnå ett enhetligt investerarskydd och undvika risken för regelarbiterage är det viktigt att försäkringsbaserade investeringsprodukter, utöver de uppförandenormer som gäller för alla försäkringsprodukter, omfattas av regler med särskild inriktning på investeringsinslaget (skäl 56 till direktivet).

Genomförande i svensk rätt

Av portalbestämmelsen till det kapitel i försäkringsdistributionsdirektivet som innehåller ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter följer att reglerna gäller för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag (kapitel VI, artikel 26). Den tillämpningen och avgränsningen bör genomföras i svensk rätt på i huvudsak motsvarande sätt i den nya lagen enligt det som anges i det följande.

I artikel 26 anges de krav som ställs i kapitlet gälla vid försäkringsdistribution som bedrivs i samband med *försäljning* av försäkrings-

baserade investeringsprodukter. Att dessa regler tillämpas i förhållande till alla delar av distributionskedjan är emellertid nödvändigt för att effektivt hantera de intressekonflikter som förekommer på försäkringsmarknaden. För att det ska gälla bör det i den nya lagen om försäkringsdistribution anges att de ytterligare kraven ska gälla när *försäkringsdistribution* avser försäkringsbaserade investeringsprodukter. Det innebär att kraven gäller vid all distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och att tillämpningsområdet därmed bör vara något vidare än det som enligt ordalydelsen gäller enligt direktivet.

Artikel 26 i direktivet innehåller vidare vad som får anses vara ett indirekt förbud mot att sidoverksamma försäkringsförmedlare distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter (jfr artikel 2.1.3 och 2.1.6 i förhållande till 2.1.4). Ett sådant förbud bör även komma till uttryck i den nya lagen. Motivet till det är, förutom de krav som direktivet innebär på dess genomförande, att försäkringsbaserade investeringsprodukter kan vara både komplexa och innebära risker för kunden. Samtidigt är sidoverksamma försäkringsförmedlare föremål för vissa anpassade krav bl.a. avseende kunskap och kompetens. Av detta följer vidare att endast försäkringsdistributörer som uppfyller de högst ställda kraven under regelverket bör få distribuera sådana försäkringar.

11.3 Förebyggande, identifiering och hantering av intressekonflikter

11.3.1 Förebyggande av intressekonflikter

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga åtgärder vidtas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som utför distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga mått och steg vidtas för att förhindra att deras kunders intressen påverkas negativt av intressekonflikter (artikel 27 första meningen).

Genomförande i svensk rätt

De redovisade reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet motsvarar i huvudsak regler som finns i MiFID II (artikel 16.3). De reglerna i MiFID II genomförs i svensk rätt i en bestämmelse i lagen om värdepappersmarknaden (8 kap. 12 §). På motsvarande sätt bör reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet genomföras i en bestämmelse i den nya lagen om försäkringsdistribution. Genom enhetliga bestämmelser i de

båda lagarna kan man undvika omotiverade bördor i form av regelskillnader för de aktörer som tillhandahåller både försäkringsdistribution och investeringstjänster. Det är även viktigt för att uppnå målet med en enhetlig spelplan och konkurrensneutralitet för liknande verksamheter.

Systemen för att förebygga intressekonflikter ska vara proportionerliga

De system som ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare ska fastställa och tillämpa för att förebygga intressekonflikter ska enligt försäkringsdistributionsdirektivet vara proportionerliga i förhållande till den verksamhet som bedrivs, de försäkringsprodukter som säljs och arten av distributör (artikel 27 andra meningen). Det innebär i allmänhet att högre ställda krav ställs på verksamheter och produkter där risken för intressekonflikter är större. Särskilt höga krav bör t.ex. ställas om verksamheten är omfattande eller i hög grad finansieras genom tredje-partersättningar, personalen ersätts med provision, eller de försäkringsbaserade investeringsprodukterna är av särskilt komplicerad art. Det kan på motsvarande sätt finnas skäl att ställa något lägre krav vid endast distribution av traditionellt förvaltade försäkringar än sådan som även omfattar fond- eller depåförsäkringar. Det anförda bör komma till uttryck i den ovan nämnda bestämmelsen i den nya lagen om försäkringsdistribution genom att det i den anges att alla *rimliga* åtgärder ska vidtas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter.

Försäkringsdistributörer som erbjuder eller tar emot ersättning enligt olika regelverk

När det gäller de organisatoriska och administrativa förfarandenas förhållande till tredjepartsersättningar görs följande bedömning. Försäkringsdistributörer bör ha en sådan organisation och sådana arrangemang fastställda som säkerställer att verksamhet där ersättningar från tredjepart är tillåtna eller är föremål för mindre stränga regler inte blandas samman med verksamhet där ersättningar från tredjepart är förbjudna eller mer begränsade. I annat fall riskerar kundskyddet att bli delvis illusoriskt eftersom ersättningar från olika verksamheter kan sammanblandas och därmed tas emot trots att detta kan vara förbjudet, vilket givetvis inte är i kundens bästa intresse. Ett exempel på detta kan vara när en försäkringsdistributör tillhandahåller både rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys och sådan som inte är det.

Vidare ägnar sig många distributörer åt både försäkringsdistribution och investeringstjänster (se avsnitt 6.4). För sådana tjänster gäller delvis olika begränsningar avseende bl.a. tredjepartsersättningar. Försäkringsdistributörer bör därför ha sådan kontroll över sina tjänster och verksamhet i övrigt att den behöriga myndigheten ska kunna utföra sina tillsynsuppgifter. Kravet att en försäkringsdistributör ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga åtgärder vidtas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter bör således innebära även att distributören ska säkerställa att verksamhet där ersättningar från tredje-

part är tillåtna inte blandas samman med verksamhet där sådana ersättningar är förbjudna.

Vidare bör verksamheten också dokumenteras av distributören på ett sådant sätt att intern kontroll möjliggörs och att Finansinspektionen i efterhand kan kontrollera att reglerna följts. En försäkringsdistributör bör således på fråga från Finansinspektionen kunna visa upp dokumentation av vilka åtgärder som har vidtagits för att särskilja verksamhet som är finansierad genom tredjepartsersättningar från sådan verksamhet där ersättningar från tredjepart är förbjudna. Detta bör alltså även omfatta dokumentation av hur distributören har säkerställt att transaktioner i den verksamhet där ersättningar från tredjepart är förbjudna inte ingår bland de transaktioner som ligger till grund för ersättningsberäkningen.

11.3.2 Identifiering och hantering av intressekonflikter

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör ska vidta alla lämpliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera intressekonflikter.

Om de förfaranden som en försäkringsdistributör har fastställt och tillämpar för att förebygga intressekonflikter inte räcker för att förhindra att kundens intressen kan komma att påverkas negativt, ska kunden informeras om arten eller källan till intressekonflikten i god tid innan ett försäkringsavtal ingås. Informationen ska lämnas på ett varaktigt medium och vara tillräckligt tydlig och detaljerad för att kunden ska kunna fatta ett välgrundat beslut.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 28) ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som utför distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter vidta alla lämpliga åtgärder för att identifiera intressekonflikter. Med intressekonflikter avses dels sådana konflikter mellan företaget självt – inbegripet ledning och personal m.fl. – och kunder, dels sådana konflikter mellan olika kunder (artikel 28.1). Detta får anses inkludera även de intressekonflikter som orsakas av att försäkringsdistributören tar emot ersättningar från tredjepart, distributörens eget ersättningssystem eller andra incitamentsstrukturer. Om de organisatoriska och administrativa förfaranden som försäkringsdistributören infört och tillämpar inte räcker för att rimligen förhindra risken för att kundens intressen påverkas negativt, ska företaget klart och tydligt informera kunden om intressekonflikternas allmänna karaktär eller ursprung i god tid innan ett försäkringsavtal ingås (artikel 28.2). Informationen ska lämnas på ett varaktigt medium och vara tillräckligt tydlig och detaljerad med hänsyn till kundens art, för att kunden ska kunna fatta ett välgrundat beslut när det gäller den försäkringsdistributionsverksamhet där intressekonflikten uppstår (artikel 28.3).

Genomförande i svensk rätt

De redovisade reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet motsvarar i huvudsak regler som finns i MiFID II (artikel 23). De reglerna genomförs i svensk rätt i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 9 §). På motsvarande sätt bör reglerna om identifiering och hantering av intressekonflikter i försäkringsdistributionsdirektivet genomföras i bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna). De detaljerade regler som kommer att anges i delegerade akter som antas av kommissionen bör, under förutsättning att de antas i form av direktiv, genomföras genom myndighetsföreskrifter (se avsnitt 11.6.7).

Som nämns ovan innebär de åtgärder som löpande ska vidtas i verksamheten att de aktörer som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter ska identifiera samt informera om de eventuella intressekonflikter som uppstått i verksamheten, trots de system som införts för att förebygga och förhindra uppkomsten av desamma (28.1). Om intressekonflikter identifieras förefaller det emellertid naturligt att försäkringsdistributören i första hand förhindrar att dessa riskerar att skada kundernas intressen. Det innebär dock en skyldighet som inte uttryckligen framgår av ordalydelsen av den bestämmelsen i direktivet (artikel 28.2). Dock motsvaras detta av vad som gäller enligt den ovan nämnda bestämmelsen i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 9 §), vilken genomför MiFID II i nu aktuellt hänseende (artikel 23.1). Således bör gälla att först om de åtgärderna inte räcker till för att förhindra riskerna för att kundernas intressen skadas, bör kunden klart och tydligt informeras om de identifierade intressekonflikternas allmänna karaktär eller ursprung.

Vidare bör kretsen av personer som ska tas med i bedömningen avseende intressekonflikter göras vid. Det finns ingen anledning att lämna vissa personer utanför denna bedömning, om deras intressen kan riskera att hamna i konflikt med kundens. I direktivet används uttrycket ”koppling [...] genom kontroll”, vilket skulle kunna leda till oklarheter i det avseendet (artikel 28.1). Det kan dock konstateras att även sådana personer bör omfattas.

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 413–418).

11.4 Information till kunder om försäkringsdistributionen och de försäkringsbaserade investeringsprodukterna

Promemorians förslag: Kunder ska i god tid innan ett avtal ingås förses med lämplig och lättbegriplig information avseende försäkringsdistributionen och de försäkringsbaserade investeringsprodukterna. Informationen ska bl.a. omfatta lämplig information avseende alla kostnader och tillhörande avgifter.

Informationen ska ge kunden rimliga möjligheter att förstå arten av och vilka risker som är förknippade med den försäkringsdistribution och de försäkringsbaserade investeringsprodukter som erbjuds.

När rådgivning tillhandahålls ska informationen till kunden även omfatta närmare information om på vilka grundval rådgivningen lämnas.

Skälen för promemorians förslag

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 29.1) ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som utför distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter i god tid innan ett avtal ingås tillhandahålla kunder lämplig information avseende distributionen av försäkringsbaserade investeringsprodukter samt avseende alla kostnader och tillhörande avgifter (artikel 29.1 första stycket och skäl 42 till direktivet).

Informationen ska åtminstone omfatta följande (artikel 29.1 första stycket).

– När rådgivning lämnas, huruvida försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kommer att ge kunden en regelbunden bedömning av lämpligheten hos den försäkringsbaserade investeringsprodukten som det rekommenderar den kunden.

– När det gäller information om försäkringsbaserade investeringsprodukter och föreslagna placeringsstrategier, lämplig vägledning om och varningar för de risker som är förknippade med investeringar i de försäkringsbaserade investeringsprodukterna eller särskilda föreslagna placeringsstrategier.

– När det gäller informationen om samtliga kostnader och tillhörande avgifter som ska lämnas, information om distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, inbegripet eventuell kostnad för rådgivning, kostnaden för den försäkringsbaserade investeringsprodukt som rekommenderas eller marknadsförs till kunden och information om hur kunden får betala för den, inbegripet eventuella tredjepartsbetalningar.

Informationen om alla kostnader och avgifter, inbegripet kostnader och avgifter som har samband med distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, som inte orsakas av förekomsten av underliggande marknadsrisk, ska räknas samman så att kunden kan förstå den totala kostnaden liksom den kumulativa verkan på investeringens avkastning, och när kunden så begär, ska en uppdelning av kostnaderna och avgifterna per post ges. Sådan information ska i förekommande fall ges till kunden regelbundet, och åtminstone årligen, under investeringens hela livscykel (artikel 29.1 andra stycket).

Information ska tillhandahållas i begriplig form på ett sådant sätt att kunder har rimlig möjlighet att förstå arten av och den risk som är förknippad med den försäkringsbaserade investeringsprodukt som erbjuds och därigenom är väl informerade inför investeringsbeslutet (artikel 29.1 tredje stycket).

Genomförande i svensk rätt

De redovisade reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet motsvarar i huvudsak regler som finns i MiFID II (artikel 24.4). De reglerna genomförs i svensk rätt i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 14, 15 och 17 §§). På motsvarande sätt bör reglerna om information i försäkringsdistributionsdirektivet genomföras i bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna).

De krav på transparens som reglerna ger uttryck för är av central betydelse för kundskyddet. De bedöms dock inte ensamt kunna åtgärda de problem som finns på marknaden för försäkringsdistribution (se avsnitt 11.5). Välinformerade kunder är emellertid en förutsättning för att i allmänhet öka medvetenheten och på så sätt minska försäkringsdistributörers kunskapsöverläge, vilket i förlängningen bedöms bidra till att minska förekomsten av olämplig försäkringsdistribution. Tillsammans med de andra krav och begränsningar som nu föreslås innebär detta en betydande höjning när det gäller kundskydd.

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 364–369).

11.5 Begränsningar och förbud avseende ersättningar till eller från tredjepart

11.5.1 Begränsningar avseende tredjepartersättningar

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör får i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter bara erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden om ersättningen inte har någon negativ inverkan på den distribuerade produkten och den inte försämrar förutsättningarna att uppfylla skyldigheterna att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

I försäkringsdistributionsdirektivet finns särskilda regler om tredjepartersättningar vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 29.2). De kraven innebär att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska anses fullgöra sina skyldigheter när de betalar eller tar emot tredjepartersättning, endast då betalningen eller förmånen inte har någon negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten till kunden, och inte försämrar försäkringsförmedlarens eller försäkringsföretagets förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

Utöver dessa regler finns det i försäkringsdistributionsdirektivet även generella regler avseende ersättningar från tredjepart som gäller vid all form av försäkringsdistribution och omfattar samtliga försäkringsprodukter (artikel 17.3). De generella reglerna innebär att en försäkringsdistributör inte får ta emot ersättning som står i strid med skyldigheten att agera i enlighet med kundernas bästa intresse (se avsnitt 9.3).

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om tredjepartsersättningar vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter är utformade efter förebild av motsvarande regler MiFID II (artikel 24.9). De reglerna i MiFID II är dock något strängare än dem i försäkringsdistributionsdirektivet, eftersom de bl.a. ställer upp krav på att ersättningar från någon annan än kunden i princip endast är tillåten om den är utformad för att höja kvaliteten på tjänsten. Dessa regler i MiFID II genomförs i svensk rätt i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 21 §).

Genomförande i svensk rätt

Det kan inledningsvis noteras att det finns betydande utmaningar på marknaden för försäkringsdistribution när det gäller intressekonflikter kopplade till tredjepartsersättningar. När vissa försäkringsprodukter och till dem kopplade finansiella instrument genererar högre provisioner än andra uppstår ekonomiska incitament att rikta distributionen utifrån provisionens storlek, snarare än utifrån vad som är bäst för kunden.

Finansinspektionen har i det sammanhanget vid flera tillfällen framhållit problem hänförliga till försäkringsförmedling i samband med rådgivning kopplad till försäkringsbaserade investeringsprodukter. En mer djupgående redogörelse för dessa problem i anslutning till tredjepartsersättningar vid finansiell rådgivning finns i prop. 2016/17:162 (se s. 429–441). I Finansinspektionens rapport ”Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad” (den 3 februari 2016) konstateras bl.a. att den största delen av de totala provisionsutbetalningarna till försäkringsförmedlare och värdepappersbolag för finansiella produkter – inom eller utanför försäkringslösningar – kommer från försäljning av produkter där provisioner ofta utgår i samband med tecknande av produkten och inte fortlöpande under produktens löptid. Enligt Finansinspektionen har det i tillsynen löpande iakttagits exempel på rådgivning som drivs av de provisioner som rådgivaren eller försäkringsförmedlaren tar emot snarare än vad som är bäst för konsumenten. Det finns således anledning att, i likhet med bl.a. Finansinspektionen, betona vikten av att lösa de problem som har uppmärksamrats när det gäller finansiell rådgivning. Mot den bakgrunden föreligger det ett klart behov av lagstiftningsåtgärder när det gäller tredjepartsersättningar.

Ett genomförande i svensk rätt av reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om tredjepartsersättningar utgör en del av lösningen på de problem som nämns ovan. Regleringen innebär att även försäkringsdistributörer som tillhandahåller rådgivning som inte lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys ska omfattas av begränsningar när det gäller möjligheten att erbjuda eller ta emot tredjepartsersättning (se avsnitten 9.2 och 9.3). Om ersättningen har en negativ inverkan på kvaliteten på tjänsten – och därmed strider mot företagets skyldighet att

tillvarata kundens bästa intresse – får försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren inte ta emot den. Även om det enligt försäkringsdistributionsdirektivet således fortfarande finns visst utrymme för en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag att ta emot tredjepartsersättningar, finns det anledning att göra bedömningen att reglerna i direktivet – särskilt kravet på att ersättningen inte får försämra företagets förutsättningar att uppfylla kravet att agera i enlighet med kundens bästa – bör sälla bort ersättningar som till sin art har som syfte eller kan skapa incitament för företaget att inte fullt ut beakta vad som är kundens bästa.

Redan de krav som måste införas i svensk rätt när det gäller tredjepartsersättningar för att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet bör således reducera de problem som bl.a. Finansinspektionen uppmärksammat.

Försäkringsdistributionsdirektivet innebär ett stärkt kundskydd

Försäkringsdistributionsdirektivet och de kompletterande reglerna i de delegerade akter som ska antas av kommissionen om hur försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska förhindra intressekonflikter och ersättningar från tredjepart utgör ett omfattande och detaljerat regelverk. Reglerna i direktivet om tredjepartsersättning bör även ses i ett vidare sammanhang, dvs. mot bakgrund av andra rörelse- och kundskyddsregler i direktivet.

Direktivet och de delegerade akterna innehåller nya och strängare regler som har potential att, i betydande omfattning, skärpa villkoren när det gäller tredjepartsersättning vid tillhandhållande av rådgivning och annan försäkringsdistribution. Försäkringsdistributionsdirektivet innebär exempelvis mer preciserade krav på den information om kostnader som distributören ska ge till kunden och reglerna innebär bl.a. att eventuella betalningar från tredjepart ska redovisas separat (se avsnitt 11.4). I direktivet finns även krav när det gäller hur försäkringsdistributörer ska ersätta sin personal (se avsnitt 9.5). De innebär att distributörer ska se till att det inte ersätter sina anställda på ett sätt som står i strid med skyldigheten att agera i kundens bästa intresse (artikel 17.3). Regelverket kommer även att innebära utökade krav på kunskap och kompetens hos de personer som ger råd eller information om försäkringsbaserade investeringsprodukter (se avsnitt 7.2.2). Direktivet innehåller också ytterligare krav när det gäller lämplighetsbedömningar vid rådgivning kring försäkringsbaserade investeringsprodukter (se avsnitt 11.6.1). Det finns dessutom detaljerade krav om produktgodkännande (se avsnitt 9.7).

Sammanfattningsvis innebär reglerna i direktivet ett starkare och förbättrat kundskydd jämfört med det skydd som finns i dag. Dessa regler bör även motverka de problem med intressekonflikter som har uppmärksamats av bl.a. Finansinspektionen.

Är ett mer långtgående förbud än det i försäkringsdistributionsdirektivet motiverat?

Försäkringsdistributionsdirektivet är ett minimiharmoniseringsdirektiv. Det innebär att medlemsstaterna får införa strängare krav i nationell rätt bl.a. när det gäller tredjepartsersättningar (artikel 29.3). Den handlingsfriheten är mer omfattande än den som gäller enligt MiFID II (jfr artikel

24.12). Om en medlemsstat inför strängare krav, ska de gälla även för utländska försäkringsdistributörer som bedriver gränsöverskridande försäkringsdistribution i den medlemsstaten (artikel 29.3 femte stycket).

För att avgöra om det i svensk rätt bör införas några ytterligare krav när det gäller tredjepartsersättningar bör det först tas ställning till den grundläggande frågan om hur omfattande problemen med tredjepartsersättningar är när försäkringsföretag och försäkringsförmedlare utför försäkringsdistribution avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter i Sverige. Det kan i den delen konstateras att de problem som förevarit på marknaden för finansiell rådgivning i Sverige till betydande del hänfört sig till försäkringsförmedlares verksamhet. En stor samstämmighet råder bland myndigheter och organisationer som bevakar konsumentintressen om att problemens omfattning nu motiverar att det i svensk rätt införas krav som går utöver dem som följer av försäkringsdistributionsdirektivet.

Detta skulle kunna tala för mer omfattande begränsningar eller till och med ett förbud mot tredjepartsersättningar vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Något generellt förbud får emellertid inte anses lämpligt eftersom det i ett slag skulle ändra marknadsförutsättningarna på ett mycket svårförutsebart sätt. I det sammanhanget kan konstateras att om ett förbud införas skulle det kunna bli svårt att senare hantera eventuella negativa och oförutsedda marknadskonsekvenser av förbudet. Bland annat kan det antas att ett förbud kraftigt skulle minska antalet mindre aktörer verksamma på försäkringsmarknaden. Argumenten mot ett förbud gör sig särskilt gällande mot bakgrund av att det framstår som mer lämpligt att först pröva och utvärdera regler som är av mindre ingripande art.

En ordning som i och för sig framstår som tänkbar är att höja nivån avseende begränsningar av tredjepartsersättningar vid försäkringsdistribution till den nivå som gäller enligt MiFID II. Som nämns ovan gäller enligt det direktivet att ersättningar från någon annan än kunden i princip endast är tillåten om den är utformad för att *höja kvaliteten* på tjänsten (artikel 24.9). Det kan på goda grunder argumenteras för att när det gäller produkter och tjänster som i princip är utbytbara mot finansiella instrument (dvs. försäkringsbaserade investeringsprodukter) finns det skäl för att försäkringsdistributörer ska uppfylla krav beträffande tredjepartsersättningar som är på samma nivå som dem värdepappersbolag ska uppfylla. Detta gäller inte minst i förhållande till förverkligandet av ambitionen att uppnå en enhetlig spelplan när det gäller finansiell rådgivning. Den omständigheten synes dock ha beaktats, trots skillnaden avseende nivåer, inom ramen för de båda direktiven (jfr skäl 56 till försäkringsdistributionsdirektivet och skäl 87 till MiFID II).

I sammanhanget finns anledning att uppmärksamma att målet om konkurrensneutralitet och lika kundskydd i betydande grad redan uppnåtts även genom ställningstagandet i denna promemoria i frågan om gränsdragning mellan försäkringsdistribution och värdepappersrörelse och att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag i enlighet med det i huvudsak ska tillämpa lagen om värdepappersmarknaden när de tillhandahåller investeringstjänster (se avsnitt 6.4). Den nu aktuella skillnaden i nivå som föreligger mellan försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II i denna del ska inte heller överdrivas. Skillnaden, som till viss

del är av mer principiell och teoretisk art, innebär att ersättningar som förhåller sig neutrala till kvaliteten på den relevanta tjänsten skulle vara tillåtna enligt försäkringsdistributionsdirektivet, men inte enligt MiFID II. Vad den skillnaden innebär i praktiken är dock svår att förutse i mer detalj, även om de dokumentationskrav som föreligger enligt båda regelverken bör innefatta en skyldighet att visa belägg för att reglerna följs. Det finns vidare andra förhållanden än frågan om nivå som är av betydligt större betydelse för lösningen av de problem som förekommer i förhållande till tredjepartsersättningar.

Vidare bör det även beaktas att krav i svensk rätt som går längre än dem i försäkringsdistributionsdirektivet kommer att innebära vissa utmaningar i förhållande till de detaljerade regler om ersättningar till och från tredjepart som kommer att anges i delegerade akter som antas av kommissionen. De bestämmelser i de delegerade akterna som reglerar vad som ska anses utgöra en negativ inverkan på tjänsten skulle i så fall sakna relevans som vägledning för hur svensk rätt ska tolkas i förhållande till tredjepartsersättningar. Denna problematik kan i och för sig tänka lösas genom att de delegerade akterna för MiFID II istället tillämpas på nu aktuell försäkringsdistribution. Ett sådant förhållande får dock inte anses vara optimalt, särskilt inte i ljuset av förverkligandet av den gemensamma inre marknaden för försäkringsdistribution som direktivet har som målsättning (se skäl 9 till direktivet). Detta framstår som ett förhållandevis högt pris för den marginella skillnad som nivåerna innebär i detta hänseende.

Sammanfattningsvis får det inte anses finnas tillräckliga skäl för att i svensk rätt införa samma krav som de i MiFID II när det gäller ersättningar till och från tredjepart även för försäkringsdistribution. De särskilda problem som förekommer på den svenska marknaden i dessa avseenden bör i stället åtgärdas genom ett kompletterande särskilt förbud mot vissa tredjepartsersättningar samt genom att utöka reglernas räckvidd till att även omfatta vissa pensionsförsäkringar (se avsnitten 11.5.2 och 11.6.6).

Begränsningar avseende tredjepartsersättningar

Som redogörs för ovan är de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om begränsning av tredjepartsersättningar (artikel 29.2) utformade efter förebild av motsvarande regler i MiFID II (artikel 24.9). De reglerna genomförs i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 21 §). På motsvarande sätt bör reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet genomföras i bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelserna bör utformas i huvudsak på samma sätt som i lagen om värdepappersmarknaden (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna). Den skillnad som försäkringsdistributionsdirektivet innebär i förhållande till nivån på begränsningarna bör dock beaktas. De detaljerade regler som kommer att anges i delegerade akter som antas av kommissionen bör, under förutsättning att de antas i form av direktiv, genomföras genom myndighetsföreskrifter (se avsnitt 11.6.7).

Det innebär att en avgift, provision eller en icke-monetär förmån inte bör anses vara godtagbar om tillhandahållandet av de relevanta tjänsterna

eller produkterna påverkas negativt eller snedvrids på grund av ersättningen. Innebörden av begreppet ersättning bör i detta sammanhang ges en vid tolkning och även innefatta sådana betalningar som ett företag som ingår i samma koncern som distributören lämnar eller tar emot. Det innebär vidare att en distributör som distribuerat t.ex. en fondförsäkring inte heller bör få tillgodogöra sig vissa ersättningar från ett fondbolag som ingår i samma koncern som distributören, t.ex. genom koncernbidrag från det fondbolaget. En annan ordning skulle göra det alltför enkelt att kringgå begränsningarna genom att distributören bl.a. rekommenderar den egna koncernens fondprodukter tillsynes utan ersättning.

En försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag bör fortlöpande uppfylla kraven, dvs. så länge det fortsätter att betala eller att ta emot ersättning. Som anges ovan bör försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget även kunna visa belägg för att all ersättning som betalats eller mottagits av företaget inte har någon negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten eller produkten och inte heller försämrar förutsättningarna att tillvarata kundens intressen. Detta bör bl.a. kunna säkerställas genom interna förteckningar över alla ersättningar som betalats eller tagits emot av en tredjepart i samband med försäkringsdistributionen. Dessutom bör försäkringsförmedlare och försäkringsföretag registrera hur ersättningarna som betalats till eller tagits emot förhåller sig till den tjänst eller produkt som tillhandahålls till de berörda kunderna. Det bör även framgå vilka åtgärder som har vidtagits för att se till att distributörens förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kunden bästa intresse inte försämras.

Försäkringsdistributionsdirektivets regler är ett första steg som bör utvärderas

Förslaget i denna promemoria innebär således försäkringsdistributionsdirektivets regler om ersättningar till och från tredjepart vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter kompletteras med ett särskilt förbud mot vissa tredjepartsersättningar samt att reglernas räckvidd utvidgas till att även omfatta vissa pensionsförsäkringar. Förslaget bedöms leda till ett stärkt kundskydd vid den distribution som försäkringsföretag och försäkringsförmedlare utför av sådana produkter jämfört med det skydd som finns i dag. Det är emellertid viktigt att, när de nya reglerna har tillämpats under en tid, det görs en utvärdering av vilken effekt de har fått i syfte att avgöra om det kvarstår några problem med intressekonflikter vid den försäkringsdistribution som tillhandahålls. Om det visar sig att vissa problem på marknaden finns kvar trots det nya regelverket, bör lagstiftaren överväga om det finns behov av att införa ytterligare åtgärder.

11.5.2 Förbud mot vissa tredjepartsersättningar

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör får i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter inte erbjuda
--

eller ta emot ersättning från någon annan än kunden som till väsentlig del avser tjänster som ännu inte utförts, som till sin storlek baseras på premiebetalningar som inte har betalats av kunden, eller andra ersättningar som storleksmässigt står i uppenbart missförhållande till de tjänster som har utförts.

Skälen för promemorians förslag: En särskilt problematisk form av tredjepartsersättning utgörs av de förskottsbetalningar, s.k. up-front ersättning, som förekommer på försäkringsmarknaden. En del av bakgrunden till problematiken ligger i att kunder på försäkringsmarknaden, i motsats till t.ex. på värdepappermarknaden, ofta ingår avtal som sträcker sig över längre tidsperioder.

Även om det bland aktörerna på den finansiella marknaden råder delade meningar om vad som konstituerar en up-front ersättning, får det i allmänhet beskrivas som en provision som betalas till försäkringsförmedlaren direkt när försäkringsprodukten tecknas, vilken till sin storlek beräknas efter en viss procent av det investerade beloppet (försäkringskapitalet) eller de försäkringspremier som kunden förväntas betala under försäkringsperioden. Ofta inbegriper sådan provision belopp av betydande storlek för en ibland begränsad arbetsinsats. Vidare finns det i vissa fall en återbetalningsskyldighet beträffande en del av provisionen om kunden avbryter försäkringsavtalet i förtid.

Ersättningsformen får anses vara problematisk eftersom den riskerar att skapa vissa särskilda intressekonflikter. Bland annat kan det uppstå incitament för försäkringsförmedlaren att underlåta att ge lämpliga råd till kunden som resulterar i att en del av den redan erhållna provisionen behöver betalas tillbaka till försäkringsföretaget. Om den skyldigheten istället ankommer på kunden så skapar det i sig inlåsnings effekter. Vidare kan det i vissa fall förefalla lockande för försäkringsförmedlaren att rekommendera en flytt av försäkringskapitalet, eftersom det kan resultera i en stor engångsbetalning till förmedlaren. Det har på marknaden förekommit uppmärksammade fall med flera tillsynes omotiverade flyttar av kunders försäkringskapital efter varandra (s.k. flyttkarusell).

I de allra flesta fall torde många up-front-ersättningar vara otillåtna redan enligt de bestämmelser som genomför de generella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 17.3), eller i vart fall anses påverka tjänsten eller produkten negativt (artikel 29.2). I synnerhet torde de ytterligare regler som kommer att anges i de delegerade akter som antas av kommissionen i denna del (i förhållande till artikel 29.2 i direktivet) lämna ett mycket begränsat utrymme för sådana ersättningar. Behovet av ett kompletterande förbud i svensk rätt mot up-front ersättningar borde således vara begränsat. I sammanhanget måste dock beaktas att det fortfarande råder viss osäkerhet i frågan om både tolkningen av de nu aktuella reglerna i direktivet och den slutliga utformningen av den delegerade akten i denna del. I ljuset av detta framstår det som mycket angeläget att det i svensk rätt blir helt klarlagt att vissa up-front provisioner inte är acceptabla med hänsyn till kundskyddet – en ståndpunkt som delas av såväl tillsynsmyndigheter och konsumentorganisationer som företrädare för branschen. Ett särskilt förbud mot up-front-ersättningar bör således införas i svensk rätt.

Det bör i sammanhanget dock återigen framhållas att det inte finns någon legaldefinition av varken up-front ersättning eller andra dylika ersättningar. Ersättningsmodeller såsom up-front, beståndsersättning och stockersättning ska även i framtiden vara tillåtna, förutsatt att de är utformade på ett sätt som är förenligt med de krav som ställs upp i den nya lagen om försäkringsdistribution. Förbudet mot up-front-ersättningar bör tolkas i ljuset av att det är ersättningar vars storlek står i uppenbart missförhållande till den försäkringsdistribution som utförs som avses. Med andra ord innebär förslaget i denna promemoria inget absolut förbud mot att ersättning utgår i förhållande till försäkringsdistribution som ännu inte utförts, så länge ersättningens storlek och den tid som förskottsbetalningen avser inte avviker i någon väsentlig mån. Om en försäkringstagare betalar en försäkringspremie bör det alltså i princip vara tillåtet att provision utgår i förhållande till den premien även om någon försäkringsförmedling inte utförts, om distributionen avses utföras i en relativ närtid.

I förhållande till beståndsersättning bör det framhållas att det förekommer modeller som innebär fördelar ur företagsekonomiskt hänseende. Effektivitet och en lägre kostnadsbild skapar även i allmänhet förutsättningar för billigare försäkringsprodukter. Med beståndsersättning avses i detta fall att ett försäkringsföretag uppdrar till en försäkringsförmedlare att fullgöra en del av sin försäkringsrörelse (s.k. outsourcing). Uppdraget kan t.ex. avse informationsgivning och kundvård. En annan sak är att försäkringsförmedlaren därutöver kan ha ett legitimt affärsmässigt intresse av att behålla så stor del av kundkontakten som möjligt. Förslaget i denna promemoria innebär inte ett förbud mot sådana arrangemang. Den ersättning som utgår för uppdraget bör dock vara affärsmässigt motiverad i förhållande till det uppdrag som lämnats. Det bör även i det avseendet finnas en tydlig skillnad mellan möjligheterna att mot betalning outsourca en del försäkringsrörelsen och att utge ersättning för de tjänster som en försäkringsförmedlare utför för en kund. Försäkringsförmedlaren bör således inte få bli överkompenserad på så sätt att viss tredjepartsersättning egentligen avser kundanskaffning och försäljning och beräknas på framtida intäkter för försäkringsföretaget. Det ligger därvid en fara i att försäkringsföretagens kundanskaffning sker genom försäkringsförmedlare, eftersom det ofta ger förmedlarens kunder sken av att förmedlare inte har några egna intressen i försäljningen. Det bör i det sammanhanget läggas vikt vid försäkringsföretagets kostnader att utföra den delen av försäkringsrörelsen i egen regi. Om ersättningen överstiger sådana beräknade kostnader, får det anses föreligga en presumtion för att ersättningen avser försäkringsförmedlarens egen försäkringsdistribution i förhållande till kunden, vilken alltså är otillåten om den står i uppenbart missförhållande till den försäkringsdistribution som utförs.

11.6 Bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder

11.6.1 Lämplighetsbedömning vid rådgivning

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör ska när den tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt hämta in nödvändiga upplysningar från kunden om dennes kunskaper och erfarenheter av produkten samt om kundens ekonomiska situation och mål med investeringen, så att distributören kan rekommendera produkter som är lämpliga för kunden.

Om en försäkringsdistributör korsförsäljer rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt tillsammans med investeringsrådgivning ska distributören bedöma lämpligheten av överenskommelsen eller paketet som helhet.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.1) ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag när de tillhandahåller rådgivning (vid sidan av den krav- och behovsprövning som försäkringsdistributörer alltid ska utföra i god tid innan ett försäkringsavtal ingås), även inhämta nödvändiga upplysningar om kundens eller den presumtiva kundens kunskaper och erfarenheter på det relevanta investeringsområdet. Detta gäller för den specifika typen av produkt eller tjänst, den personens finansiella ställning, inbegripet vederbörandes förmåga att bära förluster, och den personens investeringsmål, inbegripet risktolerans. Detta så att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kan rekommendera kunden eller den presumtiva kunden de försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för den personen och i synnerhet är förenliga med den personens risktolerans och förmåga att bära förluster. När en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag tillhandahåller investeringsrådgivning med rekommendation om ett paket av kombinerade tjänster eller produkter, ska denne bedöma huruvida hela det kombinerade paketet är lämpligt (artikel 30.1 andra meningen).

Genomförande i svensk rätt

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om bedömning av lämplighet i samband med rådgivning är ett av de viktigaste kraven för att uppnå ett högt kundskydd. Syftet med bestämmelsen är att endast rekommendationer avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för kunden ska kunna lämnas. De reglerna kompletterar den krav- och behovsprövning som försäkringsdistributörer ska utföra i god tid innan ingåendet av alla typer av försäkringsavtal, men en lämplighetsbedömning ska därutöver utföras av distributören vid rekommendationer i anslutning till redan ingångna försäkringsavtal. Vidare innefattar reglerna fler och mer detaljerade krav än en passande-

bedömning, när det gäller beaktande av kundens finansiella situation (se avsnitt 11.6.2).

Reglerna om lämplighetsbedömning bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. De detaljerade regler som kommer att anges i delegerade akter som antas av kommissionen bör, under förutsättning att de antas i form av direktiv, genomföras genom myndighetsföreskrifter (se avsnitt 11.6.7).

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.1) har utformats efter förebild av regler som finns i MiFID II (artikel 25.2). De reglerna i MiFID II genomförs i svensk rätt i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 23 §). Med hänsyn till det anförda bör utgångspunkten vara att även bestämmelserna i den nya lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden ska vara så lika som möjligt (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna).

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 371 f.).

11.6.2 Passandebedömning vid annan försäkringsdistribution än rådgivning

Promemorians förslag: Försäkringsdistributörer ska när de utför annan försäkringsdistributionsverksamhet än rådgivning, begära att kunden lämnar upplysningar om sin kunskap och erfarenhet av den erbjudna eller efterfrågade typen av produkt eller tjänst, så att distributören kan bedöma om den tänkta försäkringstjänsten eller försäkringsprodukten är passande för kunden. Om tjänsten avser en kombination av tjänster eller produkter som ska bedömnings avse överenskommelsen eller paketet som helhet.

En försäkringsdistributör ska varna kunden i de fall tjänsten eller produkten inte passar kunden. Om en kund inte lämnar uppgifter eller lämnar ofullständiga uppgifter, ska kunden varnas om att försäkringsdistributören inte kan avgöra om produkten passar kunden.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.2) ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag när de tillhandahåller annan försäkringsdistribution än rådgivning (vid sidan av den krav- och behovsprövning som försäkringsdistributörer alltid ska utföra innan ett försäkringsavtal ingås), begära att kunden eller den presumtiva kunden lämnar upplysningar om sin kunskap och erfarenhet på det för den erbjudna eller efterfrågade produkten eller tjänsten relevanta investeringsområdet, så att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kan bedöma om den tänkta försäkringstjänsten eller försäkringsprodukten är passande för kunden. När det är fråga om en kombination av tjänster eller produkter ska bedömningen gälla huruvida

hela det kombinerade paketet är lämpligt. Om försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget mot bakgrund av de upplysningar som erhållits anser att produkten inte är passande för kunden eller den presumtiva kunden, ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget varna kunden eller den presumtiva kunden om det. Den varningen får lämnas i standardiserad form. Om kunder eller presumtiva kunder inte lämnar de upplysningar, eller om de lämnar otillräckliga upplysningar om sin kunskap och erfarenhet, ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget varna dem om att de inte kan avgöra om den tänkta produkten är passande för dem. Den varningen får lämnas i standardiserad form.

Genomförande i svensk rätt

Även reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om passandebedömning, i samband med annan försäkringsdistribution än rådgivning, är mycket viktiga för att uppnå ett högt kundskydd. Syftet med bestämmelsen är att endast produkter och tjänster som passar kunden ska kunna distribueras, och därmed förhindra förekomsten av olämplig försäkringsdistribution. De reglerna kompletterar den krav- och behovsprövning som försäkringsdistributörer ska utföra i god tid innan ingåendet av alla typer av försäkringsavtal, men en passandedömning ska därutöver utföras av distributören vid försäkringsdistribution i anslutning till redan ingångna försäkringsavtal. Vidare innefattar reglerna färre krav än en lämplighetsbedömning, när det gäller beaktande av kundens finansiella situation (se avsnitt 11.6.1).

Reglerna om passandebedömning i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. De detaljerade regler som kommer att anges i delegerade akter som antas av kommissionen bör, under förutsättning att de antas i form av direktiv, genomföras genom myndighetsföreskrifter (se avsnitt 11.6.7).

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.2) har utformats efter förebild av regler som finns i MiFID II (artikel 25.3). De reglerna i MiFID II genomförs i svensk rätt i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 24 §). Med hänsyn till det anförda bör utgångspunkten vara att även bestämmelserna i den nya lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden ska vara så lika som möjligt (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna).

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 378–384).

11.6.3 Undantag från passandebedömning vid annan försäkringsdistribution än rådgivning

<p>Promemorians förslag: Om försäkringsdistributionen tillhandahålls på kundens initiativ och ingen rådgivning lämnas behöver försäkringsdistributören inte utföra någon passandebedömning, om kunden</p>
--

informerats om detta och distributionen avser försäkringar som endast ger exponering mot icke-komplexa finansiella instrument eller okomplicerade försäkringsbaserade investeringsprodukter. En passandebedömning ska ändå göras om en kredit beviljas i samband med försäkringsdistributionen.

Skälen för promoriens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.3) finns en möjlighet för medlemsstaterna att införa regler som innebär att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag, när de tillhandahåller annan försäkringsdistribution än rådgivning, under vissa förutsättningar, inte behöver göra en passandebedömning. Detta gäller under förutsättning att verksamheten avser avtal som endast ger investeringsexponering för finansiella instrument som bedöms som icke-komplexa och som inte innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den därmed förbundna risken, eller icke-komplexa försäkringsbaserade investeringsprodukter. Vidare måste försäkringsdistributionen utföras på initiativ av kunden eller den presumtiva kunden. Kunden eller den presumtiva kunden måste även klart och tydligt ha informerats om att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget, när de tillhandahåller försäkringsdistributionen, inte behöver bedöma den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsbaserade investeringsproduktens eller den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsdistributionens ändamålsenlighet och att kunden eller den presumtiva kunden därför inte åtnjuter samma skydd. En sådan varning får lämnas i standardiserad form. Även i sådana fall måste försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget fullgöra sina skyldigheter när det gäller förebyggande och hantering av intressekonflikter.

Genomförande i svensk rätt

Reglerna om undantag från passandebedömning i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.3) har utformats efter förebild av regler som finns i MiFID II (artikel 25.4). De reglerna i MiFID II genomförs i svensk rätt i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 25 §). Med hänsyn till det anförda bör utgångspunkten vara att även bestämmelserna avseende undantag från passandebedömning i den nya lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden ska vara så lika som möjligt (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna). Detta gäller särskilt som det undantaget i MiFID II inte innebär någon valmöjlighet för medlemsstaterna utan är ett obligatoriskt undantag. Redan de förutsättningar som gäller för undantaget skapar förutsättningar för ett godtagbart kundskydd.

På en punkt är det dock motiverat att det enligt svensk rätt bör gälla en högre nivå på kundskyddet än den miniminivå som gäller enligt försäkringsdistributionsdirektivet. Det är i det fall där en kredit beviljas i samband med försäkringsdistributionen. Under sådana omständigheter får det anses att, i likhet med det som gäller enligt MiFID II och lagen

om värdepappersmarknaden, kunden är i ett sådant läge att försäkringsdistributören åtminstone bör utföra en passandebedömning.

De detaljerade regler som kommer att anges i delegerade akter som antas av kommissionen bör, under förutsättning att de antas i form av direktiv, genomföras genom myndighetsföreskrifter (se avsnitt 11.6.7).

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 378–384).

11.6.4 Dokumentation och rapportering till kunder

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör ska dokumentera vad distributören och kunden kommit överens om och lämna rapporter till kunden om de tjänster som tillhandahållits.

En försäkringsdistributör som tillhandahåller rådgivning ska lämna en lämplighetsförklaring till kunden om motiven till de rekommendationer som lämnats.

Skälen för promemoriens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.4) ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag upprätta en dokumentation som innehåller de mellan försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget och kunden överenskomna handlingarna i vilket eller vilka parternas rättigheter och skyldigheter anges, samt övriga villkor för försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretagets tillhandahållande av tjänster till kunden. Rättigheter och skyldigheter för överenskommelsens parter får ingå i form av hänvisningar till andra handlingar eller rättsakter.

Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget på ett varaktigt medium lämna tillfredsställande rapporter till kunden om de tjänster som tillhandahållits (artikel 30.5). De rapporteringarna ska inkludera regelbundna meddelanden till kunder, med beaktande av typen av och komplexiteten hos de aktuella försäkringsbaserade investeringsprodukterna och arten av den tjänst som tillhandahållits kunden och ska, i förekommande fall, innehålla uppgifter om kostnaderna för de transaktioner och tjänster som utförts för kundens räkning. När försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt ska de, innan avtalet ingås, lämna ett lämplighetsutlåtande till kunden på ett varaktigt medium som specificerar vilken rådgivning som getts och hur denna rådgivning motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper.

Om avtalet ingås med hjälp av en teknik för distanskommunikation som hindrar att ett lämplighetsutlåtande tillhandahålls i förväg får försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget lämna ett skriftligt lämplighetsutlåtande på ett varaktigt medium omedelbart efter det att kunden har bundits av ett avtal, under förutsättning att båda följande villkor är uppfyllda:

– Kunden har gett sitt samtycke till att erhålla lämplighetsutlåtandet utan oskäligt dröjsmål efter det att avtalet ingåtts.

– Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget har erbjudit kunden möjligheten att senarelägga ingåendet av avtalet så att lämplighetsutlåtandet först kan erhållas före sådant ingående.

Om en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag har informerat kunden om att de kommer att utföra en regelbunden lämplighetsbedömning ska den regelbundna rapporten innehålla en uppdaterad förklaring om hur den försäkringsbaserade investeringsprodukten motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper.

Genomförande i svensk rätt

De nu aktuella reglerna om dokumentation och rapportering till kund i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.4 och 30.5) bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i lagen om försäkringsdistribution.

Dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet har utformats efter förebild av regler som finns i MiFID II (artikel 25.5 och 25.6). De reglerna i MiFID II genomförs i svensk rätt i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 26–29 §§). Med hänsyn till det anförda bör utgångspunkten vara att även bestämmelserna avseende dokumentation och rapportering i den nya lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden ska vara så lika som möjligt (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna).

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 373–376).

11.6.5 Regler som är dispositiva vid försäkringsdistribution till professionella kunder

Promemorians förslag: De krav som avser information, passandebedömning och lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering ska vara dispositiva när försäkringsdistributionen sker i förhållande till en professionell kund.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 22.1) får medlemsstaterna föreskriva att den särskilda information som ska lämnas om försäkringsbaserade investeringsprodukter (artiklarna 29 och 30) inte behöver lämnas till en professionell kund enligt definitionen i MiFID II (artikel 4.1.10 i MiFID II).

Genomförande i svensk rätt

Frågan är om den möjlighet som medlemsstaterna har enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 22.1) att införa undantag från de nu aktuella informationskraven bör utnyttjas i svensk rätt och, i så fall, i

vilken omfattning. Utan att i detalj gå in på rekvisiten för att en kund ska anses som professionell kund enligt MiFID II, kan det inledningsvis konstateras att den frågan i huvudsak grundar sig på huruvida kunden antingen är en finansiell aktör, ett företag med en betydande verksamhet, eller har begärt att behandlas som en sådan kund (se 9 kap. 4 och 5 §§ lagen om värdepappersmarknaden).

Det finns mycket som talar för att professionella kunder bör kunna tillvarata sina egna intressen, antingen själva eller genom att anlita rådgivare, och efterfråga den information som de anser sig behöva. Det framstår därför som att det finns ett begränsat behov av tvingande kundskyddsregler i det avseendet.

Professionella kunder kan i och för sig även vara företag som inte bedriver någon finansiell verksamhet. Det är bl.a. med hänsyn till det inte motiverat att helt undanta informationskraven vid försäkringsdistribution som sker i förhållande till professionella kunder. Det bör även nämnas att motsvarande informationskrav i MiFID II, som utgör förebilden för informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet, tillämpas till viss del även i förhållande till professionella kunder. Det är således lämpligare att endast delvis införa det frivilliga undantaget i försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt. Det bör ske på så sätt att informationskraven görs dispositiva i förhållande till sådan försäkringsdistribution. På så sätt kan försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren och den professionella kunden beröra frågan innan försäkringsdistributionen inleds och då komma överens om vad som ska gälla dem emellan. De krav i den nya lagen om försäkringsdistribution som avser information, passandebedömning och lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering bör således vara dispositiva när försäkringsdistributionen sker i förhållande till en professionell kund.

11.6.6 Krav vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet

Promemorians förslag: En försäkringsdistributör som distribuerar pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska tillämpa reglerna avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter när det gäller effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden, identifiering och hantering av intressekonflikter, tredjepartsättningar, lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivet är i huvudsak tillämpligt även vid distribution av pensionsförsäkringar. Från definitionen av försäkringsbaserade investeringsprodukter undantas dock bl.a. pensionsförsäkringar. Det gäller även i de fall försäkringarna är exponerade mot marknadsvolatilitet (artikel 2.1.17). Som en konsekvens är de ytterligare krav som enligt direktivet (artiklarna 26–30) gäller vid distribution av försäk-

ringsbaserade investeringsprodukter inte tillämpliga på distribution av pensionsförsäkringar.

Ett införande av ytterligare krav i svensk rätt

Det bör noteras att skälet för att distribution av pensionsförsäkringar är undantaget från de särskilda reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet för försäkringsbaserade investeringsprodukter inte är att distribution inom den produktkategorin inte kan omfattas av intressekonflikter. Anledningen är i stället att medlemsstaternas pensionssystem sedan länge i hög grad ansetts utgöra deras interna angelägenheter. Vidare varierar dessa system mycket från medlemsstat till medlemsstat.

För svenskt vidkommande framstår det som angeläget att flertalet av de särskilda krav som föreslås i denna promemoria när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter även ska tillämpas vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. I praktiken är det här i allt väsentligt fråga om tjänstepensionsförsäkringar (sett till antal och total premievolum). En sådan ordning motiveras av att det kan uppkomma intressekonflikter även på denna del av försäkringsmarknaden, eftersom det i allt väsentligt handlar om liknande produkter som andra försäkringar för sparandeändamål, vilka företrädesvis skattemässigt behandlas olika. Det finns inte heller några skäl för att undanta distribution av pensionsförsäkringar i ljuset av den samlade bilden av den reglering av distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter som nu föreslås.

När den gäller kraven avseende effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden samt identifiering och hantering av intressekonflikter har även en försäkringstagare eller försäkrad inom ramen för en pensionsförsäkring ett skyddsvärt behov av att den försäkringsförmedlare eller det försäkringsföretag som distribuerar pensionsprodukten inför sådana system och att kunden fredas från intressekonflikter.

När det gäller tredjepartsersättningar torde det vara svårt att motivera att vad som närmast kan betraktas som ”skadliga provisioner” i fortsättningen ska vara tillåtna endast på pensionsmarknaden. Det förhållandet ändras inte heller av de distributionsformer som förekommer på tjänstepensionsmarknaden, t.ex. att tjänstepensionsprodukter upphandlas med biträde av kvalificerade ombud och med omfattande rabatter.

Även sådan lämplighetsbedömning som ska genomföras vid rådgivning bör tillämpas vid distribution av pensionsförsäkringar vars värde är exponerade mot marknadsvolatilitet. Motivet till det är att även en försäkringstagare eller försäkrad inom ramen för en pensionsförsäkring, vid specifika rekommendationer, har ett motsvarande behov av att få sina individuella förutsättningar i förhållande till försäkringens investeringsinslag övervägda. Detsamma gäller i fråga om dokumentation och rapportering, eftersom även en pensionsförsäkringskund har ett motsvarande behov av att få dokumentation och rapporter. I förekommande fall bör försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kunna fullgöra sina skyldigheter genom en uppdragstagare, t.ex. en försäkringsförmedlare eller en valcentral. De regler som föreslås i denna promemoria torde inte heller påverka de positiva effekter i fråga om distributionsformer och

stordriftsfördelar som uppkommer för kunderna inom de olika upphandlingsformerna (som bl.a. den s.k. kryssmarknaden).

Det finns emellertid inte några tillräckligt starka skäl för att de särskilda informationskraven även bör gälla vid distribution av pensionsförsäkringar. Detsamma gäller kravet på passandebedömning när någon rådgivning inte lämnas. I detta sammanhang bör det beaktas att det, framför allt på tjänstepensionsområdet, redan finns väletablerade informationskanaler och att villkoren har förhandlats i en pensionsöverenskommelse. På så sätt får en tillräcklig bedömning av produkterna redan anses ha gjorts i förhållande till kollektivet. Vidare riskerar en obligatorisk reglering i dessa delar att resultera i administrativt betungande krav som inte vägs upp av ett motsvarande ökat kundskydd.

En försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som distribuerar pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet bör således tillämpa reglerna avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter i den nya lagen om försäkringsdistribution när det gäller effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden, identifiering och hantering av intressekonflikter, tredjepartsersättningar, lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering.

11.6.7 Ytterligare bestämmelser i föreskrifter på lägre nivå än lag

Promemorians förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar för att uppfylla kraven avseende förebyggande och hantering av intressekonflikter, information till kunder, tredjepartsersättningar, lämplighets- och passandebedömningar samt dokumentation och rapportering.

Skälen för promemorians förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 38 och 39) får kommissionen anta delegerade akter med avseende på intressekonflikter (artikel 28), information (artikel 29) och bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet samt rapportering till kunder (artikel 30).

De delegerade akterna ska för det första avse dels åtgärder som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag rimligen kan förväntas genomföra för att identifiera, förebygga, hantera och informera om intressekonflikter när de bedriver försäkringsdistributionsverksamhet, dels lämpliga kriterier för bestämning av vilka typer av intressekonflikter som kan vara till skada för försäkringsförmedlars eller försäkringsföretags kunders eller presumtiva kunders intressen (artikel 28.4).

De delegerade akterna ska även avse dels kriterierna för bedömning av huruvida incitament som betalats eller mottagits av en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag har en negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten till kunden, dels kriterierna för

bedömning av huruvida försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som betalar eller mottar incitament fullgör sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse (artikel 29). I de delegerade akterna ska beaktas arten av de tjänster som kunden eller den presumtiva kunden erbjuds eller tillhandahålls, med beaktande av transaktionernas typ, föremål, storlek och frekvens. Detta gäller även arten av de produkter som erbjuds eller tas under övervägande, inklusive olika typer av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Vidare ska i delegerade akter anges hur försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska uppfylla kraven på bedömning av lämplighet, ändamålsenlighet och rapportering (artikel 30.6).

Genomförande i svensk rätt

Kommissionen har enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 38 och 39) således möjlighet att anta delegerade akter med ytterligare regler om intressekonflikter, information, bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet samt rapportering till kunder. Eiopa publicerade i april 2016 ett konsultationsdokument och gav alla berörda möjlighet att lämna synpunkter senast den 3 oktober 2016. Eiopa har den 1 februari 2017 lämnat ett slutligt förslag avseende delegerade akter till kommissionen.

Av försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 39.5) i följer att en delegerad akt som beslutats av kommissionen med stöd av direktivet inte träder i kraft om antingen Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den. En delegerad akt med ytterligare föreskrifter om de krav som gäller i fråga om provisionsbegränsningar kan ha formen av antingen ett direktiv eller en förordning. Det är för närvarande inte känt vilken form de delegerade akterna med regler som kompletterar försäkringsdistributionsdirektivet kommer att ha.

Det kan konstateras att Eiopas förslag innehåller delar som är välkomna ur ett kundskyddsperspektiv. I förslaget anges bl.a. relativt tydligt att vissa typer av ersättningar (provisioner) får anses påverka tjänsten negativt på det sätt som avses i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 29.2).

Om en kommande delegerad akt ges formen av ett direktiv kommer den att behöva genomföras i svensk rätt (en delegerad förordning är däremot direkt tillämplig i svensk rätt). Att döma av Eiopas förslag kommer innehållet i de delegerade akterna att vara av en förhållandevis hög detaljeringsgrad. Mot den bakgrunden framstår det som lämpligt att de delegerade akterna enligt artikel 38 genomförs i svensk rätt genom myndighetsföreskrifter. Av det skälet bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter i anslutning till de ytterligare bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution som enligt förslaget i denna promemoria ska gälla vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Det är i dagsläget delvis oklart om huruvida det i de delegerade akter som får antas av kommissionen kommer finnas några närmare bestämmelser om vad försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska iakttas för att uppfylla kraven i försäkringsdistributionsdirektivet på effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden för att förebygga intresse-

konflikter (artikel 27). De reglerna anges nämligen inte i den uppräknning i direktivet (artikel 38) av vad de delegerade akterna får avse. Kommissionen får emellertid anta delegerade akter när det gäller bl.a. åtgärder för att förebygga intressekonflikter (artikel 28.4). Oavsett hur det förhåller sig finns det dock ett behov av relativt detaljerade bestämmelser som kan komplettera de bestämmelser som enligt förslaget i avsnitt 11.3.1 ska gälla på detta område enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska iakttä vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter för att uppfylla kraven avseende förebyggande och hantering av intressekonflikter.

När det gäller de särskilda informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 29) kan följande noteras. Kommissionen får anta delegerade akter även när det gäller reglerna om information till kunder (se artikel 38 i direktivet). När det i direktivet (artikel 29.4) preciseras vilket innehåll som de delegerade akterna ska ha, anges det dock inte uttryckligen att de ska avse informationskrav. Förhållandet kan således anses vara delvis det omvända jämfört med som anges ovan om delegerade akter när det gäller effektiva administrativa och organisatoriska förfaranden för att förebygga intressekonflikter. Det finns dock ett behov av relativt detaljerade bestämmelser som kompletterar de bestämmelser om informationskrav som enligt förslaget i avsnitt 11.4 ska gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska iakttä vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter för att uppfylla kraven avseende information till kunder.

När det sedan gäller de bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution som enligt förslaget i avsnitt 11.6.6 ska vara tillämpliga även vid distribution av vissa pensionsförsäkringar kan det konstateras att de delegerade akterna som antas av kommissionen inte är tillämpliga. Det får dock anses vara lämpligt att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela motsvarande föreskrifter om vad en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska iakttä för att uppfylla kraven även när det gäller sådana pensionsförsäkringar. I det sammanhanget bör det betonas att de föreskrifterna bör hänsyn tas till de distributionsformer som förekommer på pensionsområdet. Mot den bakgrunden bör föreskrifterna till och med kunna medge vissa undantag från de krav som enligt förslagen i denna promemoria ska gälla försäkringsbaserade investeringsprodukter, i de fall det anses nödvändigt i förhållande till pensionsmarknadens funktion. Detta är särskilt viktigt eftersom det är svårt att på förhand förutse samtliga effekter i det avseendet.

Det finns av naturliga skäl inte heller några regler i delegerade akter när det gäller det förbud mot up front-ersättningar som föreslås i avsnitt 11.5.2. Regleringen av ersättningsmodeller är av teknisk natur och det finns därför anledning att komplettera de bestämmelser som enligt förslaget ska gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Det bör krävas bestämmelser med en förhållandevis hög detaljeringsgrad och det framstår därför som lämpligt att införa sådana i myndighetsföre-

skrifter. Detta gäller både bestämmelser som träffar befintliga otillbörliga ersättningsmodeller, men även sådana som kan tänkas uppstå i framtiden eller rent av som en konsekvens av det nya regelverk som föreslås. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska iakttä vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter för att uppfylla kraven avseende sådana tredjepartsersättningar.

12 Tillsyn och ingripanden

12.1 Tillsyn

12.1.1 Behörig myndighet och registreringsmyndighet

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska vara behörig myndighet med ansvar för tillsyn över försäkringsdistributörerna.

Bestämmelserna om Bolagsverket som registreringsmyndighet och dess verksamhet i lagen om försäkringsförmedling ska föras över oförändrade till lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag: Det saknas skäl att ändra den i dag gällande ordningen att Finansinspektionen är tillsynsmyndighet för försäkringsförmedlars och försäkringsföretags försäkringsdistribution och att Bolagsverket är registreringsmyndighet (jfr avsnitt 7.1.3). Därför bör i den nya lagen om försäkringsdistribution på motsvarande sätt som i lagen om försäkringsförmedling (7 kap. 1 och 3 §§) anges att de båda myndigheterna ska ha kvar dessa uppgifter. Även bestämmelsen om handläggningen vid registrering bör föras över oförändrad till den nya lagen (7 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling). Genom denna ordning tillgodoses kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på att Sverige som medlemsstat ska utse en behörig myndighet (artikel 12.1) och kravet på registrering av försäkringsdistributörer (artikel 3.1 första stycket).

12.1.2 Tillsynen över försäkringsdistributörer

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska ha tillsyn över att den som i Sverige bedriver försäkringsdistribution följer lagen om försäkringsdistribution och andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet.

Finansinspektionen ska därutöver ha tillsyn över svenska försäkringsdistributörer som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES.

Promemorians bedömning: Försäkringsdistributionsdirektivet ställer upp ett krav på att den behöriga myndigheten i ett värdland utövar tillsyn över EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i värdlandet. Detta krav tillgodoses genom att Finansinspek-

tionen ska ha tillsyn över den som i Sverige bedriver försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Allmänna utgångspunkter för tillsynen

Som framgår ovan omfattar försäkringsdistributionsdirektivet i stort sett all distribution av försäkringsprodukter (se t.ex. avsnitt 4.2). Därmed omfattas också merparten av de aktörer som verkar på försäkringsmarknaden av skyldigheter som anges i direktivet. Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att de behöriga myndigheterna utövar tillsyn över marknaden, inbegripet marknaden för sidoordnade försäkringsprodukter som marknadsförs, distribueras eller säljs i eller från deras medlemsstat (artikel 1.5). De behöriga myndigheterna ska enligt direktivet ha alla de befogenheter som är nödvändiga för att genomföra sina uppgifter enligt direktivet (artikel 12.3).

Som framgår nedan innehåller försäkringsdistributionsdirektivet detaljerade och delvis nya sanktionsregler som ska genomföras i svensk rätt (se avsnitt 12.2 nedan). Den sanktionsregim som följer av direktivet förutsätter att de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna kan utöva en effektiv tillsyn över de olika typer av aktörer som omfattas av direktivet och att myndigheten i tillsynen kan ingripa mot dessa aktörer med de sanktioner och andra åtgärder som anges i direktivet. Finansinspektionen bör därför ha tillsyn över att den som i Sverige bedriver försäkringsdistribution följer lagen om försäkringsdistribution, och andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet. Därigenom säkerställs att Finansinspektionen får de befogenheter som inspektionen behöver ha för att utföra sitt tillsynsuppdrag. På så sätt tillgodoses också kravet i försäkringsdistributionsdirektivet att Sverige som medlemsstat ska ge den behöriga myndigheten alla de befogenheter som den behöver för att kunna utföra sina uppgifter (artikel 12.3).

Tillsyn vid verksamhet över gränserna

När en EES-försäkringsförmedlare bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES än hemlandet ska den behöriga myndigheten i det land där verksamheten bedrivs antingen ingripa eller underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om EES-försäkringsförmedlaren överträder de bestämmelser som följer av försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 5.1, 8.1 och 8.2). Som framgår nedan under avsnitt 12.2.14 är den behöriga myndigheten i värdlandets möjligheter att agera beroende av dels om EES-försäkringsförmedlaren bedriver verksamhet i värdlandet med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster, dels vilka regler i försäkringsdistributionsdirektivet överträdelsen avser. Den behöriga myndigheten i värdlandet har i alla fall en skyldighet enligt direktivet att åtminstone underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om överträdelser som begås av EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet inom dess territorium. För att uppfylla direktivets krav i detta avseende bör Finansinspektionen även ansvara för att utöva tillsyn över EES-försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i Sverige med stöd av etableringsfriheten

eller friheten att tillhandahålla tjänster. Detta innebär emellertid inte som redovisas nedan i avsnitt 12.2.14 att Finansinspektionen har möjligheter att ingripa direkt mot en EES-försäkringsförmedlare i alla situationer som den gör sig skyldig till en överträdelse, vilket kan framstå som otillfredsställande. För att kunna fullgöra underrättelseskyldigheten till den behöriga myndigheten i hemlandet krävs dock att ansvaret för den formella tillsynen läggs på Finansinspektionen. Att Finansinspektionens tillsyn även ska omfatta EES-försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i Sverige följer redan av förslaget ovan om att inspektionen ska ha tillsyn över dem som här i landet bedriver försäkringsdistribution.

Svenska försäkringsförmedlare kan bedriva försäkringsdistribution i andra medlemsstater med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster. Om en svensk försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES överträder bestämmelser som gäller för den verksamheten ska den behöriga myndigheten i det landet under vissa förutsättningar och på motsvarande sätt som enligt ovan underrätta Finansinspektionen om överträdelsen. Som framgår nedan i avsnitt 12.2.4 ankommer det på Finansinspektionen att ingripa mot svenska försäkringsförmedlare på olika sätt. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det därför tas in en särskild bestämmelse om att Finansinspektionens tillsyn även omfattar svenska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES.

När det gäller utländska försäkringsförmedlare som inte hör hemma inom EES och som bedriver försäkringsdistribution i Sverige bör Finansinspektionen ha samma tillsynsansvar som för svenska försäkringsförmedlare. Finansinspektionen bör få ingripa mot dessa i samma omfattning och under samma förutsättningar som i fråga om svenska försäkringsförmedlare (se avsnitt 12.2.16). Att Finansinspektionens tillsyn även ska omfatta sådana utländska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i Sverige följer redan av förslaget ovan om att inspektionen ska ha tillsyn över dem som här i landet bedriver försäkringsdistribution.

12.1.3 Överenskommelse om överföring av tillsynsansvar

Promemorians förslag: Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, ska Finansinspektionen ha tillsyn över den verksamhet som förmedlaren bedriver här i landet.

Om Finansinspektionen träffar en sådan överenskommelse eller en överenskommelse om att en behörig myndighet i ett annat land inom EES ska ha tillsyn över en svensk försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i det landet, ska Finansinspektionen därefter fatta ett beslut i enlighet med överenskommelsen.

Finansinspektionen ska underrätta den berörda försäkringsförmedlaren och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om inspektionen ingår en sådan överenskommelse.

Skälen för promemorians förslag: I försäkringsdistributionsdirektivet finns regler om att de behöriga myndigheterna sinsemellan kan träffa överenskommelser om att en behörig myndighet med avseende på en viss försäkringsförmedlare kan överföra sina befogenheter på en annan behörig myndighet (artikel 7.1). En förutsättning för sådana överenskommelser är att den försäkringsförmedlare som överenskommelsen rör har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i ett annat land än det land där den har sin hemvist, och att överenskommelsen innebär att det är den behöriga myndigheten i det land där det huvudsakliga verksamhetsstället finns (värdlandet) som tar över tillsynen från den behöriga myndigheten i det land där hemvistet finns (hemlandet).

Dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet bör i svensk rätt genomföras på så sätt att det regleras vad som ska gälla i de fall Finansinspektionen ingår internationella överenskommelser om överföring av tillsynsansvar.

Internationella överenskommelser av detta slag torde inte kräva riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan (se 10 kap. 3 § regeringsformen). Regeringen bör därför kunna bemyndiga Finansinspektionen att ingå sådana överenskommelser.

Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen av en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, bör inspektionen ha möjlighet att utöva tillsyn i samma omfattning och utifrån samma förutsättningar som om EES-försäkringsförmedlaren vore en svensk försäkringsförmedlare. Detta motiveras av att Finansinspektionen i en sådan situation bör kunna ingripa med stöd av merparten av bestämmelserna om ingripanden i lagen om försäkringsdistribution (se avsnitt 12.2.14). På samma sätt som kommer att gälla för en svensk försäkringsförmedlare som från Sverige bedriver gränsöverskridande verksamhet bör Finansinspektionens tillsynsansvar enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES omfatta den gränsöverskridande verksamhet som bedrivs av EES-försäkringsförmedlare från Sverige till andra länder inom EES (se artikel 7.2 andra stycket). Detta utgör en förutsättning för att Finansinspektionen ska kunna ingripa om EES-försäkringsförmedlaren i sin verksamhet i det andra landet inom EES överträder uppförandereglererna i lagen om försäkringsdistribution, dvs. de regler som motsvarar bestämmelserna i kapitel V och VI i direktivet.

Om Finansinspektionen träffar en överenskommelse om att en behörig myndighet i ett annat land inom EES ska ha tillsyn över en svensk försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i det landet förutsätts att den myndighetens tillsynsansvar över den svenska försäkringsförmedlaren regleras i det landets lag. En av förutsättningarna för överenskommelser av förevarande slag är att det huvudsakliga verksamhetsstället ligger i ett annat land inom EES. Det kan emellertid inte uteslutas att en svensk försäkringsförmedlare som omfattas av en sådan överenskommelse även bedriver en verksamhet från ett verksamhetsställe i Sverige. Det bör därför konstateras att överenskommelsen inte bör inverka på Finansinspektionens tillsyn över den verksamheten i Sverige.

En överenskommelse om överföring av tillsynsansvar till eller från en behörig myndighet i ett annat land inom EES innebär inte i sig några rättsverkningar mot den försäkringsförmedlare eller EES-försäkringsförmedlare som överenskommelsen avser. För att rättsverkningar ska uppkomma krävs att Finansinspektionen, efter det att överenskommelsen har ingåtts, meddelar ett förvaltningsbeslut med samma innehåll som överenskommelsen (se prop. 2015/16:9 s. 432 f.). I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det därför anges att Finansinspektionen ska fatta ett särskilt förvaltningsbeslut med anledning av en sådan överenskommelse (jfr 19 kap. 25 § andra stycket försäkringsrörelselagen).

I den nya lagen bör det anges att Finansinspektionen har en skyldighet att underrätta den berörda försäkringsförmedlaren och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) om inspektionen ingår en sådan överenskommelse (artikel 7.1).

12.1.4 Upplysningsskyldighet, förseningsavgift och möjlighet att genomföra undersökningar

Promemorians förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om att försäkringsförmedlare, utländska försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige och försäkringsföretag har en skyldighet att till Finansinspektionen lämna upplysningar om sin verksamhet ska föras över i huvudsak oförändrade till lagen om försäkringsdistribution. Detsamma gäller bestämmelserna om Finansinspektionens möjlighet att göra platsundersökningar och bestämmelserna om förseningsavgift vid underlåtelse att lämna upplysningar till Finansinspektionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar en försäkringsförmedlare, EES-försäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare från tredjeland ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet samt när och hur dessa uppgifter ska lämnas.

Skälen för promemorians förslag: Enligt lagen om försäkringsförmedling är försäkringsförmedlare, utländska försäkringsförmedlare som utövar verksamhet i Sverige och försäkringsföretag skyldiga att till Finansinspektionen lämna vissa upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär (7 kap. 4 § första stycket). Finansinspektionen får när den anser det nödvändigt genomföra undersökningar hos försäkringsförmedlare, försäkringsföretag och utländska försäkringsförmedlare med filial i Sverige (7 kap. 4 § andra stycket). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar som ska lämnas till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet (9 kap. 2 § 9). Om de upplysningar som föreskrivits med stöd av bemyndigandet inte lämnas i tid får Finansinspektionen besluta att den som brustit i sin upplysningsskyldighet ska betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor (8 kap. 14 §). Bestämmelser med i huvudsak motsvarande innehåll finns även i försäkringsrörelselagen (17 kap. 5–7 §§ och 18 kap. 19 §).

Även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution bör det finnas möjlighet för Finansinspektionen att begära in upplysningar av de aktörer som bedriver distributionsverksamhet i Sverige. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör också få meddela föreskrifter om vilka upplysningar dessa aktörer ska lämna till Finansinspektionen samt hur uppgifterna ska lämnas. Möjligheten för Finansinspektionen att påföra förseningsavgift vid åsidosättande av upplysningsskyldigheten bör också finnas kvar enligt den nya lagen liksom möjligheten att genomföra undersökningar hos försäkringsförmedlare, försäkringsföretag och filialer till utländska försäkringsförmedlare.

Det bör slutligen även i den nya lagen finnas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att vissa uppgifter som ska lämnas till Finansinspektionen i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

12.1.5 Utökad samarbetskyldighet för Finansinspektionen

Promemorians förslag: Finansinspektionens skyldighet att samarbeta med behöriga myndigheter i andra länder inom EES ska utvidgas till att även omfatta Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten.

Promemorians bedömning: Svensk rätt uppfyller redan kravet på att de personer som tar emot eller lämnar ut information i samband med försäkringsdistributionsdirektivet ska vara bundna av tystnadsplikt.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: Finansinspektionens skyldighet att samverka med andra organ inom ramen för EU-samarbetet bör utvidgas (jfr 7 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling). Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna samarbeta och utbyta all relevant information (artikel 13). De behöriga myndigheterna ska även samarbeta nära varandra när det gäller sanktioner och andra ingripandeåtgärder (artikel 31.6). I direktivet finns det också krav på att en behörig myndighet i vissa fall ska informera Europeiska kommissionen (artiklarna 5.3 och 8.5). Dessa krav på samverkan med behöriga myndigheter i andra länder inom EES och med Europeiska kommissionen och Eiopa bör i svensk rätt genomföras på så sätt att det i den nya lagen om försäkringsdistribution införs en bestämmelse om att Finansinspektionen i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Eiopa i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen (se bl.a. 17 kap. 3 § försäkringsrörelselagen).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 13.4) krävs att alla personer som tar emot eller lämnar ut information i samband med detta direktiv ska vara bundna av tystnadsplikt på det sätt som föreskrivs i det s.k. Solvens II-direktivet (artikel 64 i sistnämnda direktiv). Tystnadsplikten enligt Solvens II-direktivet gäller för samtliga personer som tjänstgör eller har tjänstgjort hos tillsynsmyndigheter, liksom revisorer

eller experter som är verksamma för dessa myndigheters räkning. I 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) finns bestämmelser om sekretess i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bl.a. försäkringsväsendet. Sekretessen enligt bestämmelsen gäller för uppgifter om affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser och för uppgifter om ekonomiska eller personliga förhållanden för annan som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som myndighetens verksamhet avser. Den aktuella bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen bedöms motsvara det krav som försäkringsdistributionsdirektivet ställer upp.

12.1.6 Rapportering om missförhållanden

Promemorians bedömning: Finansinspektionens rutiner och tekniska lösningar för att ta emot och följa upp anmälningar om överträdelser av de regler som gäller för försäkringsdistributörer uppfyller kraven i försäkringsdistributionsdirektivet.

Kravet på att den behöriga myndigheten ska inrätta effektiva mekanismer för att säkerställa skydd mot repressalier, diskriminering och andra former av orättvis behandling för anställda hos försäkringsdistributörer som rapporterar om överträdelser till den behöriga myndigheten är tillgodosett i gällande rätt.

Det bör inte ställas upp några krav på att Finansinspektionen eller försäkringsdistributörer ska inrätta mekanismer för rapportering av överträdelser som går utöver kraven i försäkringsdistributionsdirektivet.

Skälen för promemorians bedömning: Försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 35) innehåller regler om effektiva mekanismer för rapportering av överträdelser av de nationella bestämmelser som antagits för att genomföra direktivet och om skydd för anställda som rapporterar om sådana överträdelser.

Inledningsvis kan det konstateras att syftet med särskilda system för rapportering av missförhållanden och överträdelser är att möjliggöra för anställda att kunna rapportera om allvarliga händelser utan risk för repressalier. Personer som rapporterar överträdelser och därmed ”blåser i visselpipan” kallas för visselblåsare (efter engelskans whistle blowers). Regler om rapportering av överträdelser förekommer även i andra EUrättsakter på finansmarknadsområdet (jfr t.ex. artikel 65 i förordningen om värdepapperscentraler, artikel 71 i kapitaltäckningsdirektivet, artikel 28 i Priip-förordningen och artikel 73 i MiFID II).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att de behöriga myndigheterna inrättar effektiva system för att möjliggöra och uppmuntra rapportering till dem om faktiska eller potentiella överträdelser av de nationella bestämmelser som antagits för att genomföra direktivet (artikel 35.1).

Finansinspektionen ansvarar i dag för tillsyn över finansiella marknader och företag. Finansinspektionens uppgift som tillsynsmyndighet utövas på flera olika sätt, bl.a. genom att ta emot och följa upp tips från anmälare. På Finansinspektionens webbplats finns information om hur

den som vill anmäla oegentligheter ska gå till väga. En sådan anmälan kan sedan, om det bedöms föreligga skäl för det, ligga till grund för inspektion eller andra former av undersökningar av företaget i fråga.

Vid anpassningen av svensk rätt till marknadsmissbruksförordningen och vid genomförandet i svensk rätt av kommissionens genomföranddirektiv (EU) 2015/2392 av den 17 december 2015 om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014 vad avser rapportering till behöriga myndigheter av faktiska eller potentiella överträdelse av den förordningen gjorde regeringen bedömningen att regler om bl.a. mekanismer för att möjliggöra och ta emot anmälningar borde införas i föreskrifter på förordningsnivå (prop. 2016/17:22 s. 303–308). Sådana regler finns nu i förordningen (2016:1318) om Finansinspektionens rutiner för mottagande av anmälningar om regelöverträdelse, som omfattar hela finansmarknadsområdet. Den förordningen medför det inte behöver införas någon ytterligare reglering kring effektiva procedurer för att ta emot och följa upp anmälningar om överträdelse av försäkringsdistributionsdirektivet.

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 35.2 b) ska den behöriga myndighetens system omfatta ett lämpligt skydd mot repressalier, diskriminering och andra former av orättvis behandling för anställda hos försäkringsdistributörer, och om möjligt andra personer, som rapporterar om överträdelse som gjorts hos dessa enheter.

I svensk rätt har det fram till nyligen inte funnits någon särskild skyddslagstiftning för arbetstagare som slår larm om missförhållanden. Vid arbetstagares larm tillämpas därför en rad olika rättsregler från olika rättsområden, bl.a. finns ett skydd i arbetsrätten genom kravet på saklig grund för uppsägning i lagen (1982:80) om anställningsskydd. Även rättsgrundsatsen om god sed på arbetsmarknaden ger visst skydd. Denna rättsgrundsats upprätthålls genom Arbetsdomstolens praxis på området och innebär bl.a. att omplacering under vissa förhållanden kan underkastas en rättslig prövning som liknar prövningen vid uppsägning (den s.k. bastubadarprincipen). Anställda i offentlig sektor har dessutom ett särskilt skydd om de använder sig av den grundlagsskyddade meddelarfriheten (se 3 kap. tryckfrihetsförordningen). Även enskildas rätt till yttrandefrihet enligt den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen) kan under vissa förutsättningar ge skydd mot repressalier för anställda som slagit larm om missförhållanden.

Den 1 januari 2017 trädde lagen (2016:749) om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden i kraft den 1 januari 2017 (prop. 2015/16:128). Den lagen innebär att en arbetsgivare inte får utsätta en arbetstagare för repressalier på grund av att arbetstagaren slår larm om allvarliga missförhållanden i arbetsgivarens verksamhet. En arbetstagare som utsätts för en repressalie av arbetsgivaren i strid med den lagen ska ha rätt till skadestånd. Även inhyrdas som slår larm om allvarliga missförhållanden i inhyrarens verksamhet skyddas i förhållande till inhyraren.

Vid genomförandet i svensk rätt av motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet (artikel 71.2 b), förde regeringen ett utförligt resonemang ifråga om skydd för arbetstagare som slår larm om missförhållanden (prop. 2013/14:228 s. 246). Regeringen konstaterade att de reglerna har

stora likheter med dem i Europarådets civilrättsliga konvention om korruption (artikel 9). Vidare hänvisade regeringen till den bedömning avseende de reglerna som gjordes vid genomförandet av konventionen och konstaterade att svensk rätt ansetts uppfylla kraven.

Sedan kapitaltäckningsdirektivet genomfördes har frågan om huruvida svensk rätt ger skydd för anställda som anmäler överträdelse mot att drabbas av repressalier m.m. varit föremål för överväganden inom ramen för lagstiftningsärenden med anledning av förordningen om värdepapperscentraler, Priip-förordningen och MiFID II. Enligt de rättsakterna (artikel 65.2 b i förordningen om värdepapperscentraler, 28.2 b i Priip-förordningen och artikel 73.2 b i MiFID II) ska medlemsstaterna se till att anställda som anmäler överträdelse av institut har ett lämpligt skydd. Som ett minimum ska de i vart fall inte drabbas av repressalier, diskriminering eller andra former av orättvis behandling. Även i de lagstiftningsärendena hänvisade regeringen till motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet (artikel 71.2 b) och de stora likheterna med reglerna i Europarådets civilrättsliga konvention om korruption (prop. 2015/16:10 s. 216, prop. 2016/17:78 s. 51 f. och prop. 2016/17:162 s. 514). Regeringen uttalade i de sammanhangen att det saknas anledning att göra en annan bedömning i fråga om behovet av särskilda genomförandeåtgärder i svensk rätt med anledning av de skyddsreglerna, än den som regeringen gjorde i fråga om motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet. I de lagstiftningsärendena redogjordes det även för att det vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet var en särskild fråga huruvida en hänvändelse direkt till myndighet utan att först ha försökt åstadkomma rättelse internt skulle kunna betraktas som illojalt och vara grund för uppsägning. Regeringen konstaterade vidare i de sammanhangen att reglerna i kapitaltäckningsdirektivet fastslår vissa huvuddrag för det skydd som ska införas för att uppmuntra rapportering av överträdelse och att det inte uttryckligen framgår att företrädare ska ges för intern rapportering. Kapitaltäckningsdirektivet reglerar helt enkelt inte frågan om en anmälan ska göras direkt till behörig myndighet eller först måste göras till arbetsgivaren. Regeringen ansåg därför att den frågan i stället måste avgöras med tillämpning av gällande regler och rättsprinciper på området för svenska förhållanden, t.ex. grundläggande avtalsrättsliga principer och innehållet i den arbetsrättsliga lojalitetsplikten och gränserna för arbetstagares kritikrätt enligt vad som följer av Arbetsdomstolens praxis. Inte heller försäkringsdistributionsdirektivet (se artikel 35) lämnar tydligt besked i frågan om en anmälan ska göras direkt till behörig myndighet eller först måste göras till arbetsgivaren. Den frågan får därmed, i enlighet med regeringens tidigare bedömning avseende förordningen om värdepapperscentraler, Priip-förordningen och MiFID II, avgöras med tillämpning av gällande regler och rättsprinciper på området för svenska förhållanden. Det bör även poängteras att den nya lagen om särskilt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden innebär en förstärkning av skyddet mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden i arbetsgivarens verksamhet. Med allvarliga missförhållanden avses i den lagen brott med fängelse i straffskalan eller därmed jämförliga missförhållanden. Det ska vara fråga om så kvalificerade överträdelse av gällande normer och föreskrifter, eller så stora brister i övrigt att missförhållandet objektivt sett kan

betraktas som allvarligt. Vid bedömningen ska hänsyn tas till graden av allmänintresse av att missförhållandet kommer fram och kan åtgärdas. Exempel på sådana allvarliga missförhållanden kan t.ex. bestå i överträdelser av regler till skydd för fungerande marknader. I vart fall mer kvalificerade överträdelser av dessa regler, som sker med viss systematik eller berör en stor krets av t.ex. konsumenter, kan utgöra allvarliga missförhållanden (prop. 2015/16:128 s. 96–99).

Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning när det gäller de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet än den som har gjorts i de ovan nämnda tidigare lagstiftningsärendena när det gäller motsvarande regler i andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet. Det behövs således inte några särskilda åtgärder i svensk rätt med anledning av de nu aktuella skyddsreglerna i försäkringsdistributionsdirektivet.

Eftersom försäkringsdistributionsdirektivet innebär en minimireglering får medlemsstaterna föreskriva ytterligare krav även i nu aktuell hänseende. Fråga uppkommer därför om det bör krävas att Finansinspektionen ska inrätta några ytterligare mekanismer för att möjliggöra rapportering om överträdelser av de bestämmelser som genomför direktivet i svensk rätt. En närliggande fråga är om det bör krävas att försäkringsdistributörer ska inrätta lämpliga förfaranden för att deras anställda och andra personer ska kunna rapportera faktiska eller potentiella överträdelser internt. Bedömningen är dock att det i detta sammanhang inte finns anledning att ställa några ytterligare krav i svensk rätt när det gäller förfaranden för rapportering av överträdelser.

Skyddet för anmälarens och den utpekade personens identitet (artikel 35.2 c) behandlas i avsnitt 12.1.7.

12.1.7 Sekretess för vissa uppgifter

Promemorians förslag: Det ska införas en bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen om sekretess i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga, om anmälan eller utsagan avser en överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för försäkringsdistributörens verksamhet, och uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Den som är eller har varit knuten till en försäkringsdistributör som anställd eller uppdragstagare får inte obehörigen röja uppgifter i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja anmälarens eller den utpekade personens identitet.

Promemorians bedömning: Kravet på skydd för anmälarens identitet i försäkringsdistributionsdirektivet föranleder ingen lagstiftningsåtgärd när det gäller uppgifter som förekommer i en statlig myndighets verksamhet.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Sekretess i Finansinspektionens tillsynsverksamhet

I 30 kap. 4 § OSL regleras den sekretess som gäller i Finansinspektionens verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet. Sekretess gäller för uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser, om det kan antas att denne lider skada om uppgiften röjs (punkt 1). Här gäller ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet. När det gäller uppgift om ekonomiska eller personliga förhållanden för annan som har trätt i affärsförbindelse med den som myndighetens verksamhet avser finns inget skaderekvisit utan sekretessen är absolut (punkt 2). Det kan noteras att tillämpningsområdet för bestämmelsen har utvidgats sedan den först infördes, från att endast avse tillsyn över vissa tillståndspliktiga institut till att numera avse tillsyn med avseende på värdepappersmarknaden (8 kap. 5 § sekretesslagen [1980:100], se prop. 1991/92:113 s. 130–133). Begreppet tillsyn ska inte ges en alltför snäv tolkning (prop. 1979/80:2 Del A s. 233). Även verksamhet som syftar till att förhindra problem i bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden och försäkringsväsendet kan klassas som tillsyn (prop. 2015/16:5 s. 708).

De fysiska och juridiska personer som enligt förslagen i denna promemoria kommer att stå under Finansinspektionens tillsyn i fråga om den verksamhet som regleras i försäkringsdistributionsdirektivet är de som kommer att bedriva tillståndspliktig verksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution samt försäkringsrörelselagen. Det rör sig således om olika kategorier av försäkringsförmedlare och försäkringsföretag. Mot denna bakgrund bedöms 30 kap. 4 § OSL kunna tillämpas vid Finansinspektionens tillsyn enligt lagen om försäkringsdistribution.

Skydd för anmälarens och den utpekade personens identitet

Som framgår i avsnitt 12.1.6 innehåller försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 35) regler med krav på effektiva mekanismer för rapportering av överträdelse av de nationella bestämmelser som antagits för att genomföra direktivet och om skydd för anställda som rapporterar om sådana överträdelse. Skyddet ska bl.a. innebära ett identitetsskydd för både en anmälare och den fysiska person som anklagas för en överträdelse såvida inte nationell rätt kräver att identiteten röjs i samband med vidare utredningar eller rättsliga förfaranden (artikel 35.2 c). Detta torde omfatta såväl handläggning vid en myndighet som ett företags interna rapporteringssystem. Om t.ex. åtal väcks till följd av en anmälan om en överträdelse eller om en fråga om beslut om sanktioner mot en försäkringsdistributör prövas hos Finansinspektionen eller vid allmän förvaltningsdomstol, gäller däremot inte något krav på identitetsskydd (jfr prop. 2015/16:10 s. 225).

Motsvarande regler om skydd för anmälarens identitet finns i andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet (jfr bl.a. artikel 65.2 d i förordningen om värdepapperscentraler, artikel 71.2 d i kapitaltäckningsdirektivet, artikel 28.2 c i Priip-förordningen och artikel 73.1 c i MiFID II). Vid genomförandet i svensk rätt av kapitaltäckningsdirektivet infördes en ny bestämmelse i OSL (30 kap. 4 b §) som innebär att sekretess gäller i

en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av en bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet (prop. 2013/14:228 s. 254–259). I det sammanhanget fördes ett ingående resonemang om de överväganden som legat till grund för förslaget, bl.a. behandlas valet mellan att föreskriva att den som anmäler en överträdelse ska uppge sitt namn men därefter erbjudas ett skydd för att identiteten inte röjs (sekretessskydd) eller att det ska ställas krav på anonyma anmälningar. Valet innebar ett sekretesskydd. Vid införandet av nödvändiga lagändringar till följd av förordningen om värdepapperscentraler, Priip-förordningen och MiFID II gjorde regeringen samma bedömning som vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet (prop. 2015/16:10 s. 225, prop. 2016/17:78 s. 54 och prop. 2016/17:162 s. 515).

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 35.2 c) motsvarar reglerna i kapitaltäckningsdirektivet (artikel 71.2 d), förordningen om värdepapperscentraler (artikel 65.2 d), Priip-förordningen (artikel 28.2 c) och MiFID II (artikel 73.1 c). Det finns inte skäl för att göra en annan bedömning avseende det skydd för en anmälarens identitet som försäkringsdistributionsdirektivet föreskriver. Bestämmelsen i 30 kap. 4 b § första stycket OSL omfattar den tillsyn som Finansinspektionens kommer att bedriva enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. När det gäller kravet på skydd för anmälarens identitet i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 35.2 c) krävs således inte någon lagstiftningsåtgärd beträffande uppgifter i en statlig myndighets verksamhet.

När det gäller frågan om skydd för den utpekade personens identitet kan följande konstateras. Kapitaltäckningsdirektivet innehåller inte något krav på medlemsstaterna att införa bestämmelser om ett sådant skydd men i likhet med försäkringsdistributionsdirektivet innehåller förordningen om värdepapperscentraler, Priip-förordningen och MiFID II ett sådant krav. Frågan om skydd för den anmäldes identitet behandlades därför i samband med införandet av nödvändiga lagändringar till följd av förordningen om värdepapperscentraler (prop. 2015/16:10 s. 226–229), Priip-förordningen (prop. 2016/17:78 s. 55–58) och MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 515–519). Vid införandet av nödvändiga lagändringar till följd av förordningen om värdepapperscentraler konstaterade regeringen bl.a. att någon sekretess för uppgift om identiteten på den som omfattas av en anmälan till Finansinspektionen inte förelåg sedan tidigare. Därför föreslogs en ny bestämmelse i 30 kap. 4 b § andra stycket OSL (utformad efter förebild av 35 kap. 1 § samma lag). För att minimera ingreppet i offentlighetsprincipen gjorde regeringen bedömningen att den nya bestämmelsen bara skulle reglera den situation som beskrivs i förordningen om värdepapperscentraler.

Det kan konstateras att det i gällande svensk rätt inte finns någon bestämmelse som tillgodoser det skydd för den anmäldes identitet som ska finnas enligt försäkringsdistributionsdirektivet. För att fullt ut uppfylla det krav på sekretess som ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet behöver därför OSL kompletteras med en ny sekretessbestämmelse.

Försäkringsdistributionsdirektivets krav på identitetsskydd för den som anmälan avser är motiverat av andra skäl än vad som motiverar skydd för anmälarens identitet. Syftet med sekretessen avseende anmälaren är att möjliggöra för personal att utan rädsla för repressalier kunna rapportera allvarliga överträdelser begångna inom företaget (prop. 2013/14:228 s. 257 f.). Något sådant syfte finns inte med sekretesskyddet för den som anmäls. Motivet för identitetsskydd för den anmälda är i stället integritetsskäl. Det kan finnas en risk för att den utpekade personen kan utsättas för andras missaktning om hans eller hennes namn blir känt. Samtidigt finns det ett påtagligt intresse av insyn i tillsynsmyndigheters verksamhet, inte minst när det gäller sådan samhällsekonomiskt betydelsefull tillsyn som förekommer på finansmarknadsområdet. Den nya sekretessbestämmelsen bör utformas efter förebild av bestämmelsen i 30 kap. 4 b § andra stycket OSL, genom att det stycket får en ny utformning som därutöver även omfattar ett skydd för den anmäldes identitet enligt bestämmelserna i andra och tredje styckena. Sekretess bör gälla i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om en överträdelse av en bestämmelse som gäller för försäkringsdistributörens verksamhet, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men. Det är alltså fråga om ett s.k. omvänt skaderekvisit. För att minimera ingreppet i offentlighetsprincipen bör bestämmelsen begränsas till att endast omfatta en statlig myndighets verksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution och uppgifter i en anmälan eller utsaga om överträdelser av bestämmelser som gäller för försäkringsdistributörens verksamhet. Förslaget innebär vidare att meddelarfrihet ska gälla. Den tystnadsplikt som följer av den nya bestämmelsen bör inte inskränka rätten enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter (30 kap. 30 § första stycket OSL).

Försäkringsdistributionsdirektivet ställer krav på ett identitetsskydd i alla skeden av förfarandet. Regleringen i OSL om tystnadsplikt och förbud att lämna ut allmänna handlingar riktar sig till myndigheter och personer verksamma i det allmänna tjänst. På finansmarknadsområdet finns det i stället särskilda regler om tystnadsplikt för olika slag av finansiella företag och verksamheter i den lagstiftning som gäller för olika sektorer av finansmarknaden, t.ex. bank-, försäkrings- eller värdepappersrörelse. Sekretesskydd för anmälarens men inte för den utpekade personens identitet finns bl.a. i lagen om bank- och finansieringsrörelse (1 kap. 10 § första stycket) och lagen om värdepappersmarknaden (1 kap. 11 § andra stycket) men inte i lagen om försäkringsförmedling och försäkringsrörelselagen. En ändring i det avseendet i lagen om värdepappersmarknaden har emellertid nyligen föreslagits (prop. 2016/17:162 s. 515). För att säkerställa skyddet för en anmälares och en utpekad persons identitet i alla skeden av förfarandet i enlighet med försäkringsdistributionsdirektivet bör det enligt lagen om försäkringsdistribution gälla ett förbud för den som är eller har varit knuten till en försäkringsdistributör som anställd eller uppdragstagare att obehörigen röja en uppgift i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja

anmälares eller den utpekade personens identitet. Skyddet bör framför allt omfatta uppgifter som kommuniceras från Finansinspektion inom ramen för ett tillsynsärendet eller som hanteras inom en juridisk persons interna rapporteringssystem och som på något sätt kan avslöja vem anmälaren eller den utpekade är. I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av kapitaltäckningsdirektivet (prop. 2013/14:228 s. 255–259).

12.1.8 Förordnande av revisor vid revision av försäkringsförmedlare

Promemorians förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om förordnande av revisor ska föras över till lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag: För försäkringsförmedlare som enligt lag ska utse revisor gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling att Finansinspektionen får förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen av försäkringsförmedlaren (7 kap. 6 §). Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor. Revisorn har vidare rätt till skäligt arvode av försäkringsförmedlaren för sitt arbete. Arvodets storlek bestäms av Finansinspektionen. Motsvarande bestämmelser om Finansinspektionens möjlighet att förordna om revisor vid revision av försäkringsföretag finns i försäkringsrörelselagen (17 kap. 11 §).

Det bör även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution finnas en motsvarande möjlighet för Finansinspektionen att förordna en revisor som deltar i revisionen av en försäkringsförmedlare. Även i den nya lagen bör anges att revisorn har rätt till skäligt arvode av försäkringsförmedlaren för sitt arbete samt att arvodets storlek ska bestämmas av Finansinspektionen.

12.1.9 Avgifter

Promemorians förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om avgifter till Finansinspektionens ska föras över i huvudsak oförändrade till lagen om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska få ta ut årliga avgifter från de olika typer av företag som står under inspektionens tillsyn enligt lagen om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska också få ta ut avgifter för ansökningar om tillstånd och anmälningar som görs enligt lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om dessa avgifter.

Skälen för promemorians förslag: På samma sätt som enligt bl.a. försäkringsrörelselagen (17 kap. 29 §) och lagen om försäkringsförmedling (7 kap. 7 §) bör Finansinspektionen få ta ut avgifter för att finansiera sin verksamhet enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Finansinspektionen bör således få ta ut årliga avgifter från de olika typer av företag som står under inspektionens tillsyn enligt lagen

samt avgifter för ansökningar om tillstånd och anmälningar. Regeringen bör få meddela föreskrifter om sådana avgifter. I dag finns föreskrifter om avgifter till Finansinspektionen i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet och i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen.

12.2 Ingripande mot försäkringsdistributörer och vissa fysiska personer

12.2.1 Inledning

Reglerna om ingripanden i försäkringsförmedlingsdirektivet innebär i huvudsak att medlemsstaterna ska besluta om lämpliga sanktioner dels för personer som utövar verksamhet som försäkringsförmedlare utan att vara registrerade, dels för försäkringsföretag som utnyttjar försäkringsförmedlingstjänster som tillhandahålls av personer som inte är registrerade i någon medlemsstat, dels för försäkringsförmedlare som inte följer de nationella bestämmelser som har antagits i enlighet med direktivet (artikel 8). Den närmare utformningen av bestämmelser om ingripandebefogenheter är enligt det direktivet en fråga för varje medlemsstat att hantera. Försäkringsförmedlingsdirektivets regler har i svensk rätt genomförts i lagen om försäkringsförmedling (8 kap.). Utöver de bestämmelser som har sin grund i direktivet innehåller lagen även bestämmelser om ingripanden som i huvudsak utformats efter förebild av bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse och försäkringsrörelselagen och bestämmelser i numera upphävda lagen om försäkringsmäklare och förordningen om försäkringsmäklare (se prop. 2004/05:133 s. 123–133).

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet detaljerade regler om ingripanden som ska göra det möjligt för de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna att vid överträdelse av reglerna i direktivet besluta om vissa angivna disciplinåtgärder. Administrativa sanktioner och andra åtgärder ska enligt försäkringsdistributionsdirektivet vara effektiva, proportionella och avskräckande (artikel 31.1). De typer av åtgärder som enligt direktivet åtminstone ska kunna aktualiseras är föreläggande om att upphöra med ett visst agerande, återkallelse av tillstånd, och offentligt utlåtande med uppgift om den ansvariga fysiska eller juridiska personen och överträdelsens art (artikel 33.2 a–d och 33.3). I de nya reglerna anges vilka överträdelser som ska kunna leda till sanktioner eller andra administrativa åtgärder (artikel 33.1 e och f) och vilka omständigheter som ska beaktas vid utövandet av ingripandebefogenheterna (artikel 34). Av direktivet följer även bl.a. krav på att tillsynsmyndigheten ska ha möjlighet att ingripa mot försäkringsdistributörer genom sanktionsavgifter och krav på att vissa fysiska personer ska kunna hållas ansvariga för en juridisk persons överträdelser genom ett tillfälligt förbud att utöva vissa funktioner samt genom sanktionsavgifter (artiklarna 31.4 och 33.2 e och f). Direktivet reglerar även nivån på den högsta sanktionsavgift som

åtminstone ska kunna tas ut (artikel 33.2 e och f). I direktivet finns vidare regler om hur ett offentliggörande av beslut om sanktioner och åtgärder ska ske (artikel 32), regler om krav på system för mottagande och hantering av anmälningar från s.k. visselblåsare och skydd för personuppgifter vid sådana anmälningar (artikel 35) samt om behöriga myndigheters rapporteringsskyldighet till Eiopa (artikel 36).

De regler om sanktioner som finns i försäkringsdistributionsdirektivet utgör en minimireglering. Det är alltså tillåtet för medlemsstaterna att i nationell rätt införa strängare regler än vad som följer av direktivet (artikel 33.4).

I de följande avsnitten redogörs för de förslag som syftar till att i svensk rätt införa den sanktionsregim som försäkringsdistributionsdirektivet kräver för de olika aktörer som omfattas av skyldigheterna i direktivet.

12.2.2 Administrativa sanktioner eller straffrättsliga påföljder

Promemorians bedömning: Det saknas anledning att införa bestämmelser om straffansvar för överträdelse av de bestämmelser som i svensk rätt genomför försäkringsdistributionsdirektivet.

Skälen för promemorians bedömning: Försäkringsdistributionsdirektivets regler om sanktioner är inte avsedda att påverka tillämpningen av straffrättsliga påföljder i medlemsstaterna (artikel 31.2). Om en medlemsstat väljer att inte införa administrativa sanktioner utan i stället använda straffrättsliga påföljder, ska medlemsstaterna meddela kommissionen de relevanta straffrättsliga bestämmelserna. En sanktionsregim som motsvarar den som finns i försäkringsdistributionsdirektivet har införts i flera lagar på finansmarknadsområdet. I de tidigare lagstiftningsärendena, som rört bl.a. lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersfonder, har regeringen bedömt att det saknas skäl att införa bestämmelser om straffansvar för överträdelse av de bestämmelser som genomför de aktuella direktiven (jfr bl.a. prop. 2015/16:170 s. 84–86). Det saknas skäl att göra en annan bedömning i detta lagstiftningsärende. Sanktionerna för överträdelse av de bestämmelser som i svensk rätt genomför försäkringsdistributionsdirektivet bör således vara av administrativt slag.

12.2.3 Ingripande genom föreläggande, förbud att verkställa beslut, anmärkning, återkallelse av tillstånd, förverkande av koncession eller varning

Promemorians förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om Finansinspektionens möjligheter att ingripa genom föreläggande, förbud att verkställa beslut, anmärkning, återkallelse av en försäkringsförmedlars tillstånd, förverkande av ett försäkringsföretags koncession och varning ska föras över till lagen om försäkringsdistribution.

Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om att reglerna om återkallelse av tillstånd ska vara tillämpliga även på registrering ska föras över i huvudsak oförändrad till den nya lagen.

Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om att sidotillstånd ska återkallas om tillstånd eller registrering för att bedriva försäkringsdistribution återkallats och att Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket eller behöriga myndigheter i andra länder om ändringar i fråga om tillstånd eller registrering ska föras över till den nya lagen.

Promemorians bedömning: Försäkringsdistributionsdirektivets krav på ingripande genom offentligt meddelande i vilket den fysiska eller juridiska personen liksom överträdelsens karaktär anges är uppfyllt genom de övriga ingripandemöjligheter som föreslås i lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: De nuvarande bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om ingripande och sanktioner gentemot försäkringsförmedlare och försäkringsföretag innebär bl.a. att Finansinspektionen ska ingripa om en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller, för försäkringsförmedlarnas räkning, andra författningar som reglerar förmedlarens verksamhet (8 kap. 1 och 8 §§). Finansinspektionen ska då utfärda ett föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om en försäkringsförmedlares överträdelse är allvarlig ska förmedlarens tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas. Om ett försäkringsföretags överträdelse är allvarlig ska Finansinspektionen på motsvarande sätt förverka företagens koncession eller, om det är tillräckligt, meddela varning.

Finansinspektionen får avstå från ett ingripande om överträdelsen är ringa eller ursäktlig, om försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget gör rättelse eller om något annat organ har vidtagit åtgärder mot förmedlaren eller företaget och dessa åtgärder bedöms som tillräckliga (8 kap. 1 § tredje stycket och 8 § tredje stycket.).

I lagen om försäkringsförmedling finns det även bestämmelser om ingripanden mot bl.a. försäkringsförmedlare och försäkringsföretag (och utländska försäkringsförmedlare) vid vissa särskilt angivna brister eller ageranden (8 kap. 1–5 och 8–9 §§). Finansinspektionen ska bl.a. återkalla en försäkringsförmedlares tillstånd om förmedlaren inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat utöva sådan verksamhet som tillståndet avser, om förmedlaren har förklarat sig avstå från tillståndet eller under en sammanhängande tid av sex månader inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser eller inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd (8 kap. 2 § första stycket). Om någon som ingår i ledningen för en juridisk person inte uppfyller vissa krav får tillståndet också återkallas om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i ledningen och han eller hon efter en viss tid trots detta fortfarande finns kvar i ledningen för den juridiska personen (8 kap. 2 § andra stycket). Ett beslut om återkallelse får vidare förenas med förbud att fortsätta verksamheten. Under vissa förutsättningar får även i nu angivna fall i stället varning meddelas.

Som nämns ovan (avsnitt 12.2.1) innehåller försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 33.1), till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, en uppräknning av regler som, om de överträds, ska kunna leda till sanktioner eller andra administrativa åtgärder. Som överträdelser som ska kunna medföra ett ingripande anges i direktivet att personer underlåtit att registrera sin distributionsverksamhet i enlighet med direktivet och att försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag använder sig av sådana personers försäkrings- eller återförsäkringstjänster. En överträdelse kan också bestå i att ett tillstånd att bedriva försäkringsdistribution har beviljats på grundval av oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt. Slutligen anges som överträdelser att försäkringsdistributörer inte iakttar direktivets krav på kunskap och kompetens, utbildning och yrkesutveckling och god vandel (artikel 10), att försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag inte iakttar uppförandereglerna i kapitlen V och VI i direktivet (artiklarna 17–30) vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller att dessa aktörer inte iakttar uppförandereglerna i kapitel V vid distribution av andra försäkringsprodukter än försäkringsbaserade investeringsprodukter. I direktivet anges de olika typer av ingripandeåtgärder som åtminstone ska kunna bli aktuella vid olika de uppräknade överträdelserna (artikel 33.2 a–d och 33.3).

En första fråga är om ingripandemöjligheten bör begränsas till sådana överträdelser som anges i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 33.1). När det gäller försäkringsförmedlare och försäkringsföretag får de nuvarande bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling anses täcka de regelöverträdelser som räknas upp där; i vissa fall genom de särskilda bestämmelserna om ingripande, men i flertalet fall genom de generella bestämmelserna om ingripande som innebär att ingripande kan följa på i princip varje överträdelse av bestämmelser som gäller för verksamheten (8 kap. 1 § första stycket och 8 § första stycket). Det krävs således inte att de nuvarande, allmänt utformade ingripandebestämmelserna, i lagen om försäkringsförmedling ersätts med nya bestämmelser som innehåller överträdelsekataloger i enlighet med den struktur som finns i direktivet. Samma bedömning har gjorts vid genomförandet i svensk rätt av liknande regler i t.ex. kapitaltäckningsdirektivet (prop. 2013/14:228 s. 231 f.) och i UCITS V-direktivet (prop. 2015/16:170 s. 86–90). Det finns inte skäl att i detta lagstiftningsärende göra någon annan bedömning än den som har gjorts i dessa lagstiftningsärenden. De generella bestämmelserna om ingripande mot försäkringsförmedlare och försäkringsföretag i lagen om försäkringsförmedling bör därför behållas och i den nya lagen om försäkringsdistribution gälla för alla typer av försäkringsdistributörer. De möjligheter som därigenom kommer att finnas för Finansinspektionen att ingripa mot försäkringsdistributörer för överträdelser av lagen om försäkringsdistribution bedöms uppfylla direktivets krav (artikel 33.2 a–c och 33.3).

Det bör för tydlighetens skull framhållas att försäkringsdistribution inte nödvändigtvis behöver bedrivas av en juridisk person. En fysisk person kan t.ex. bedriva försäkringsförmedlingsverksamhet med eget tillstånd i enskild näringsverksamhet. Finansinspektionens ingripandemöjligheter ska således omfatta både juridiska och fysiska personer med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Denna ordning gäller också redan i dag

genom bestämmelserna om ingripande mot försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling (jfr 8 kap. 1 §).

För försäkringsföretag finns en sanktionsregim i lagen om försäkringsrörelse (18 kap.) som delvis lever upp till försäkringsdistributionsdirektivets krav. Mot en sådan lösning som föreslås ovan kan därför anföras att kraven i försäkringsdistributionsdirektivet på att den behöriga myndigheten ska kunna besluta om sanktioner eller andra administrativa åtgärder gentemot försäkringsföretag delvis redan är uppfyllt genom dessa bestämmelser. Det gagnar dock förutsebarheten och säkerställer ett korrekt genomförande i svensk rätt av de nya reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet att ingripanden mot försäkringsföretag som åsidosätter sina skyldigheter enligt den nya lagen om försäkringsdistribution också regleras i den lagen. Det blir härigenom en viss överlappning. Den situationen kan uppkomma att en överträdelse av bestämmelserna i lagen om försäkringsdistribution samtidigt utgör en överträdelse som kan leda till administrativa sanktioner enligt lagen om försäkringsrörelse. Det kan i och för sig finnas invändningar mot att ha liknande överträdelse- och ingripandebestämmelser i olika lagar. Samtidigt är det inte ovanligt på finansmarknadsområdet. Försäkringsföretagen är således vana vid att det finns bestämmelser i olika lagar och andra föreskrifter som gäller parallellt (se även avsnitt 10.2). Om ett förfarande utgör en överträdelse av både lagen om försäkringsrörelse och den nya lagen om försäkringsdistribution kan således Finansinspektionen välja enligt vilken av lagarna som ingripande ska ske.

12.2.4 Ingripande mot svenska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES

Promemorians förslag: Om en svensk försäkringsförmedlare bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster och har åsidosatt sina skyldigheter enligt den lag eller andra författningar som reglerar försäkringsförmedlaren verksamhet i det landet ska Finansinspektionen, efter underrättelse från den behöriga myndigheten där, ingripa mot förmedlaren och underrätta den behöriga myndigheten i det landet om vilka åtgärder som har vidtagits. Finansinspektionen får ingripa genom att utfärda ett föreläggande att göra rättelse inom en viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig ska förmedlaren tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Om en svensk försäkringsförmedlare har sin huvudsakliga verksamhet i ett annat land inom EES och omfattas av en överenskommelse om att den behöriga myndigheten i det landet ska ha tillsyn över förmedlaren får Finansinspektionen ingripa endast genom att utfärda en anmärkning, meddela en varning eller återkalla försäkringsförmedlaren tillstånd när det gäller överträdelsen i verksamheten som förmedlaren bedriver i det andra landet inom EES.

Skälen för promemorians förslag: Om en svensk försäkringsförmedlare bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES med stöd av antingen etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster och i det landet åsidosätter sina skyldigheter ska den behöriga myndigheten i värdlandet i vissa fall underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet (artiklarna 5.1 och 8.2). Den behöriga myndigheten i hemlandet, alltså där försäkringsförmedlaren har sin hemvist, ska i förekommande fall ingripa mot försäkringsförmedlaren och underrätta värdlandsmyndigheten om vidtagna åtgärder (artiklarna 5.1 andra stycket och 8.2). För att Sverige ska uppfylla direktivets krav i detta avseende bör det i den nya lagen om försäkringsdistribution tas in en bestämmelse som ger Finansinspektionen möjlighet att ingripa mot en försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES (se avsnitt 12.2.14 för ingripanden mot EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige). Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot en försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES bör vara desamma som i andra fall. Finansinspektionen ska vara skyldig att underrätta den behöriga myndigheten i värdlandet om vilka åtgärder som har vidtagits.

Om Finansinspektionen har ingått en internationell överenskommelse om att tillsynen över en försäkringsförmedlare med hemvist och tillstånd eller registrering i Sverige ska utövas av en behörig myndighet i ett annat land inom EES, innebär det inte att försäkringsförmedlaren grundläggande ställning som svenskt associationsrättsligt och näringsrättsligt subjekt ändras. Det innebär att den utländska myndigheten med vilken Finansinspektionen har ingått överenskommelse om överföring av tillsynsansvar inte har möjlighet att göra en prövning som kan leda till en återkallelse av försäkringsförmedlaren tillstånd, eller i förekommande fall, återkallelse av registrering. Tillståndet att utöva försäkringsförmedling har en gång meddelats en svensk fysisk eller juridisk person av Finansinspektionen och det kan inte återkallas av en utländsk myndighet. Beslut om ingripanden genom anmärkning, varning eller återkallelse av tillstånd eller registrering med anledning av regelöverträdelser ska alltså även i fortsättningen ligga inom Finansinspektionens kompetensområde också för de försäkringsförmedlare som omfattas av en internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar. Den utländska myndigheten med vilken Finansinspektionen har ingått en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar kan däremot ingripa mot försäkringsförmedlaren genom att utöva de befogenheter som den myndigheten ska ha enligt försäkringsdistributionsdirektivet, nämligen t.ex. föreläggande att göra rättelse och föreläggande att upphöra med verksamheten i det landet (artiklarna 8.3 och 33.2 b). En bestämmelse om att Finansinspektionen får ingripa mot en sådan svensk försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES endast genom att utfärda en anmärkning, meddela en varning eller återkalla försäkringsförmedlaren tillstånd bör därför tas in i den nya lagen. Detta bör emellertid gälla endast för den verksamhet som förmedlaren bedriver i det andra landet inom EES. Om den svenska försäkringsförmedlaren även bedriver verksamhet i Sverige, som i detta fall inte kan vara förmedlaren huvudsakliga verksamhet, ska Finansinspektionen inom

ramen för sitt tillsynsansvar ha möjligheter att ingripa mot förmedlaren enligt de allmänna bestämmelserna om tillsyn och ingripande.

12.2.5 Ingripanden mot försäkringsförmedlare i särskilda fall m.m.

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska återkalla en försäkringsförmedlars tillstånd om förmedlaren

1. inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat bedriva sådan verksamhet som tillståndet avser,
2. har förklarat sig avstå från tillståndet, eller
3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har bedrivit sådan verksamhet som tillståndet avser.

Om en försäkringsförmedlars tillstånd ska återkallas på grund av sådana omständigheter som avses i 2 eller 3, får Finansinspektionen, innan tillståndet återkallas, först pröva om det finns skäl att ingripa mot försäkringsförmedlaren enligt de allmänna bestämmelserna om ingripande enligt lagen om försäkringsdistribution och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande.

I fall som avses i 1 och 3 får i stället varning meddelas, om det är tillräckligt.

Promemorians bedömning: Bolagsverket bör inte få besluta om återkallelse av registreringen för en anknuten försäkringsförmedlare när förmedlaren har förklarat sig avstå från sin registrering som anknuten försäkringsförmedlare.

Promemorians Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedlings (Ds 2014:22) förslag överensstämmer i huvudsak med promemorians förslag. Den promemorians förslag avviker från promemorians förslag genom att det innebär att Finansinspektionen när en försäkringsförmedlare har förklarat sig avstå från tillståndet att utöva försäkringsförmedling och det samtidigt pågår ett ärende om ingripande mot förmedlaren, om det är till nytta för utredningen i ingripandeärendet, ska få förena ärendena för gemensam handläggning. I den promemorian föreslås även att Finansinspektionen, om det kan ske utan betydande olägenhet för förmedlaren, får avgöra frågan om ingripande innan inspektionen avgör om tillståndet ska återkallas på frivillig grund, samt att Finansinspektionen, om det finns skäl för det, får besluta att ärendena inte längre ska handläggas gemensamt.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Finansinspektionen* anser att uttrycket ”betydande olägenhet” skapar stor osäkerhet kring bestämmelsens tillämpbarhet. Finansinspektionen noterar att det i bestämmelsen i 14 kap. 6 § rättegångsbalken som promemorian hänvisar till inte ställs upp något sådant krav. Enligt promemorian ska bedömningen grunda sig på vad som typiskt sett är en olägenhet för förmedlaren och inte göra en bedömning i det enskilda fallet. Eftersom sammanläggningen syftar till att det, trots en ansökan om återkallelse, ska vara möjligt att ge förmedlaren en sanktion torde en sammanläggning enligt Finansinspektionens uppfattning i de flesta fall typiskt sett utgöra en betydande olägenhet för

förmedlaren. Eftersom en förmedlare vid sammanläggning av ärenden indirekt tillåts driva en verksamhet vidare trots att det föreligger indikationer på brister i verksamheten torde en sammanläggning också typiskt sett kunna anses vara till nackdel för tredje man. Rekviset skulle därför enligt Finansinspektionens bedömning begränsa bestämmelsens tillämpbarhet avsevärt. Finansinspektionen föreslår att möjligheten att förena ärendena för gemensam handläggning i stället grundar sig på att inspektionen bör ha möjlighet att bedriva en effektiv tillsyn och att skapa praxis för ökad regelefterlevnad på finansmarknaden, vilket i sin tur har betydelse för konsumentskyddet på marknaden. Finansinspektionen ifrågasätter vidare huruvida det kan anses vara till fördel för utredningen i ingripandeärendet att förena ärenden för gemensam handläggning på det sätt som föreslås, och menar att en sådan sammanläggning snarare är en förutsättning för att utredningen alls ska kunna fortgå. Därtill anser inspektionen att det bör vara möjligt att avvakta med att återkalla en försäkringsförmedlars tillstånd på formell grund, och i stället pröva om det finns skäl att ingripa mot förmedlaren på grund av regelöverträdelser, även när förmedlaren under en sammanhängande tid av sex månader inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser och då förmedlaren inte längre uppfyller kraven på tillstånd. *Konsumentverket* bedömer att det kan finnas viss diskrepans mellan förslaget, som signalerar stor försiktighet, respektive vad som anges i skälen i promemorian. Det kan därför övervägas om förslaget bör formuleras om för att stämma bättre överens med skälen och för att göra bestämmelsens tillämplighet tydlig.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Återkallelse av försäkringsförmedlars tillstånd i särskilda fall

I lagen om försäkringsförmedling finns bestämmelser om återkallelse av försäkringsförmedlars tillstånd som i huvudsak avser andra fall än de där förmedlaren har brutit mot den lagen och eller mot föreskrifter som meddelats med stöd av den (8 kap. 2 §). Enligt dessa bestämmelser ska Finansinspektionen återkalla en försäkringsförmedlars tillstånd om förmedlaren inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat utöva sådan verksamhet som tillståndet avser, har förklarat sig avstå från tillståndet, under en sammanhängande tid av sex månader inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser (8 kap. 2 § första stycket 1–3). Tillståndet ska även återkallas om förmedlaren inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd (8 kap. 2 § första stycket 4).

Det bör även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution finnas en skyldighet för Finansinspektionen att återkalla en försäkringsförmedlars tillstånd om förmedlaren inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat bedriva sådan verksamhet som tillståndet avser, har förklarat sig avstå från tillståndet eller under en sammanhängande tid av sex månader inte har bedrivit sådan verksamhet som tillståndet avser (8 kap. 2 § första stycket 1–3). Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling bör därför föras över till den nya lagen.

När det gäller skyldigheten för Finansinspektionen att återkalla tillståndet för försäkringsförmedlare som inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd är emellertid situationen annorlunda. Den nuvarande bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om återkallelse av

tillstånd (8 kap. 2 § första stycket 4) bör därför inte föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution (jfr prop. 2006/07:115 s. 502 f. och prop. 2007/08:57 s. 98). Enligt förslaget i avsnitt 7.2 ska det nämligen i den nya lagen anges vilka förutsättningar som måste vara uppfyllda för att tillstånd för en försäkringsförmedlare ska få ges. Om en förmedlare inte längre uppfyller kraven, ska Finansinspektionen således ingripa med stöd av den allmänna bestämmelse om ingripande som föreslås i avsnitt 12.2.3.

Liksom i dag bör Finansinspektionen även i fortsättningen i vissa fall kunna välja att utfärda en varning i stället för att återkalla försäkringsförmedlarens tillstånd, om det bedöms vara tillräckligt (jfr 8 kap. 2 § tredje stycket lagen om försäkringsförmedling).

Finansinspektionens prövning när en försäkringsförmedlare har förklarats sig avstå från tillståndet m.m.

Som anges i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling kan det i vissa fall vara befogat att Finansinspektionen först får pröva om det finns skäl att ingripa mot en försäkringsförmedlare med anledning av att denne åsidosatt de regler som gäller för verksamheten innan inspektionen återkallar den aktuella förmedlarens tillstånd med anledning av att denne förklarar sig avstå från sitt tillstånd (s. 34–36). Om en sådan återkallelse sker har Finansinspektionen i dag typiskt sett inte möjlighet att, med åberopande av regelöverträdelser i den verksamhet som bedrivits inom ramen för det första tillståndet, neka den försäkringsförmedlare som tidigare avstått från sitt tillstånd att få ett nytt tillstånd. När en försäkringsförmedlare förklarar sig avstå från tillståndet ska Finansinspektionen utan dröjsmål besluta om en återkallelse (se 7 § förvaltningslagen [1986:223]), och då finns sällan utrymme för någon utredning av huruvida det förekommit regelöverträdelser hos försäkringsförmedlaren. Enligt gällande rätt finns det därför alltför stora möjligheter för den försäkringsförmedlare som befarar ett ingripande från Finansinspektionens sida att undvika detta genom att avstå från sitt tillstånd att utöva försäkringsförmedling. Sådana avstående tycks också ha förekommit i stor omfattning (se t.ex. Finansinspektionens tillsynsrapport 2012, den 24 maj 2012, dnr 12-5723 s. 17 f.).

2014 års värdepappersmarknadsutredning konstaterade att den problematik som redogörs för i promemorian gäller även i fråga om t.ex. värdepappersinstitut (SOU 2015:2 s. 615). Utredningen föreslog därför att en bestämmelse, motsvarande den som föreslås i promemorian, ska införas i lagen om värdepappersmarknaden. Regeringen har med anledning av utredningens förslag nyligen föreslagit att det i lagen om värdepappersmarknaden ska införas en bestämmelse som innebär att Finansinspektionen, innan tillståndet återkallas för bl.a. ett värdepappersinstitut eller en börs, först ska få pröva om det finns skäl att ingripa mot företaget med anledning av regelöverträdelser och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande (prop. 2016/17:162 s. 574–577).

Mot bakgrund av det ovan anförda bör det i den nya lagen om försäkringsdistribution införas en motsvarande möjlighet för Finansinspektionen att pröva om det finns skäl att ingripa mot en försäkringsförmedlare med anledning av regelöverträdelser innan ett tillstånd

återkallas efter det att försäkringsförmedlaren förklarat sig avstå från sitt tillstånd. På så sätt skapas rättsliga förutsättningar för Finansinspektionen att, i de fall det bedöms motiverat, utreda huruvida försäkringsförmedlaren gjort sig skyldig till regelöverträdelser och sedan fatta ett beslut om ingripande. Detta ingripandebeslut kan sedan tjäna till ledning vid en eventuell ny ansökan om tillstånd till försäkringsförmedling från samma person eller personer.

Det kan anföras skäl mot att införa en möjlighet för Finansinspektionen att i den nyss nämnda situationen utreda regelöverträdelser och besluta om ingripanden. Främst handlar det om intresset som en försäkringsförmedlare kan ha av att inte behöva ha ett rörelsetillstånd som förmedlaren inte längre vill ha. Detta intresse hos förmedlaren får dock anses mindre skyddsvärt än intresset av att skydda konsumenter genom att ge Finansinspektionen goda möjligheter att utreda och ingripa mot regelöverträdelser.

Finansinspektionens möjlighet att, när en försäkringsförmedlare avstår från sitt rörelsetillstånd, utreda om förmedlaren gjort sig skyldig till regelöverträdelse, bör, på motsvarande sätt som föreslås i lagen om värdepappersmarknaden, utvidgas i förhållande till det som föreslås i ovan nämnda promemoria. Den bör också utformas på ett så enkelt och robust sätt som möjligt. Detta är nödvändigt för att konsumentskyddet ska kunna stärkas i så hög grad som möjligt.

Som *Finansinspektionen* och *Konsumentverket* påpekar riskerar ett krav, som det som föreslås i nämnda promemoria, på att det ska vara till nytta för utredningen att även efter ett avstående från rörelsetillståndet pröva om det förekommit regelöverträdelser emellertid att försvåra tillämpningen. Att det införs en särskild möjlighet för Finansinspektionen att fortsätta handläggningen även efter det att en försäkringsförmedlare avstått från sitt rörelsetillstånd är en formell förutsättning för att utredningen alls ska kunna drivas vidare, vilket Finansinspektionen också lyfter fram. Det bör på grund av det anförda inte ställas upp något krav på att det ska vara till nytta för utredningen att fortsätta handläggningen när en försäkringsförmedlare avstått från sitt rörelsetillstånd.

Finansinspektionens möjlighet att först pröva om det finns skäl att ingripa mot en försäkringsförmedlare bör inte heller vara beroende av vilken olägenhet en fortsatt handläggning kan vålla förmedlaren. Som *Finansinspektionen* anför kan ett sådant krav skapa oklarhet om när inspektionen kan använda sig av denna möjlighet. Syftet med förslaget är att Finansinspektionen ska kunna ingripa mot regelöverträdelser. För att det syftet ska uppnås bör det inte ställas något krav på att Finansinspektionen ska få använda sig av denna möjlighet endast när det inte vållar betydande olägenhet för försäkringsförmedlaren i fråga.

Möjligheten för Finansinspektionen att vid ett avstående av rörelsetillståndet från en försäkringsförmedlars sida göra en prövning av huruvida förmedlaren gjort sig skyldig till regelöverträdelser, bör inte heller, som det föreslås i nämnda promemoria, begränsas till de situationer då det hos inspektionen pågår ett ärende mot försäkringsförmedlaren om misstänkta regelöverträdelser. I stället bör Finansinspektionen ha möjlighet att pröva huruvida regelöverträdelser skett även när en försäkringsförmedlare avstår från sitt rörelsetillstånd och det då inte pågår någon utredning hos inspektionen. Det kan tänkas att själva avståendet ger

Finansinspektionen anledning att befara att det har skett regelöverträdelser. Finansinspektionen bör då inte vara förhindrad att företa en utredning om detta, endast på grund av att något ärende om regelöverträdelser hos försäkringsföremedlaren inte pågick då avståendet skedde.

Finansinspektionens möjligheter att utreda om det förekommit regelöverträdelser hos den försäkringsförmedlare som avstår från sitt rörelsetillstånd bör inte heller, som det föreslås i nämnda promemoria, utformas som en möjlighet att förena ärenden till gemensam handläggning. Den bör i stället ges karaktären av ett undantag från den huvudregel som innebär att rörelsetillståndet ska återkallas om en försäkringsförmedlare avstår från tillståndet. En regel om gemensam handläggning av ärenden, efter mönster från rättegångsbalken (14 kap. 6 §), ter sig mindre ändamålsenlig för handläggningen av ärenden hos en förvaltningsmyndighet som Finansinspektionen. Det kan noteras att varken förvaltningslagen eller förvaltningsprocesslagen (1971:291) innehåller någon sådan regel.

Förslaget i denna promemoria innebär således att det införs en i lag reglerad rätt för Finansinspektionen att avvakta med återkallelse av ett tillstånd när en försäkringsförmedlare förklarar sig avstå från tillståndet. Kravet på effektiv handläggning i förvaltningslagen innebär då inte att en återkallelse på grund av ett avstående måste ske genast (7 §). Hur ett avstående från ett tillstånd att utöva försäkringsförmedling bör handläggas är något som får avgöras i det enskilda fallet, med ledning av förvaltningslagen och allmänna förvaltningsrättsliga principer.

Hur ett ärende ska avslutas där det förekommit ett avstående från ett meddelat tillstånd att utöva försäkringsförmedling kan variera mellan olika situationer.

Finansinspektionens möjligheter att göra en prövning av och – i förekommande fall – ingripa mot regelöverträdelser, bör även omfatta andra situationer än då en försäkringsförmedlare har förklarat sig avstå från rörelsetillståndet. Annars skulle, som *Finansinspektionen* påpekar, en försäkringsförmedlare som befarar ett ingripande från Finansinspektionens sida och som vill undvika att bli föremål för ett ingripande beslut kunna kringgå den föreslagna nya regeln. Det kan tänkas att en försäkringsförmedlare låter bli att driva verksamhet under sex månader så att dess tillstånd därför ska återkallas. Det kan vidare tänkas att en försäkringsförmedlare gör sig av med den ansvarsförsäkring som förmedlaren är skyldig att ha. Då uppfyller försäkringsförmedlaren inte längre kraven för tillstånd och dess tillstånd ska därför återkallas.

För att undvika sådana kringgåenden bör Finansinspektionen även få pröva huruvida det förekommit regelöverträdelser och, i förekommande fall ingripa, även när en försäkringsförmedlare inte har bedrivit verksamhet enligt sitt tillstånd under en sammanhängande tid av sex månader. Som framgår ovan kommer Finansinspektionen att kunna ingripa mot en försäkringsförmedlare som inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd med stöd av den allmänna bestämmelse om ingripande i den nya lagen om försäkringsdistribution som föreslås i avsnitt 12.2.3.

Det som föreslås gälla för försäkringsföremedlares avståenden av rörelsetillstånd bör även gälla anknutna försäkringsförmedlares avståenden av registrering. Det innebär att det kan finnas skäl för Finansinspektionen att inleda undersökningar även då en anknuten förmedlare avstår från sin registrering. För att Finansinspektionen ska kunna pröva huru-

vida det finns skäl att inleda undersökningar mot de anknutna förmedlare som förklarar sig avstå från sin registrering, bör det endast vara Finansinspektionen som får meddela beslut om återkallelse av anknutna förmedlars registrering. Bolagsverkets rätt att i sådana situationer återkalla registreringen bör därför inte finnas kvar enligt den nya lagen om försäkringsdistribution (jfr 8 kap. 4 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling).

12.2.6 Ingripanden vid vissa brister hos ledningen i juridiska personer

Promemorians förslag: Om någon som ingår i en försäkringsdistributörs styrelse eller är dess verkställande direktör inte uppfyller kraven på god vandel, tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och på att även i övrigt vara lämplig att ingå i ledningen, ska Finansinspektionen återkalla försäkringsdistributörens tillstånd. Det får dock ske bara om inspektionen först har beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får kvarstå i sin befattning. Finansinspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess försäkringsdistributören har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

Skälen för promemorians förslag: Enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse får Finansinspektionen, i stället för att återkalla tillståndet för ett kreditinstitut på grund av att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte uppfyller lagens krav, besluta att styrelseledamoten eller den verkställande direktören inte längre får vara det (15 kap. 2 § andra stycket). Finansinspektionen får då förordna en ersättare. Enligt förarbetena är avsikten att alternativet ska kunna väljas i stället för återkallelse i de fall då det finns brister i ledningen i ett i övrigt livskraftigt institut och institutet inte självt förmår ändra på situationen (se prop. 2002/03:139 s. 384–386 och 549). Liknande bestämmelser finns även i bl.a. lagen om värdepappersfonder (12 kap. 3 § andra stycket).

Finansinspektionens enda möjlighet att ingripa mot olämpliga ledande befattningshavare i juridiska personer som driver försäkringsförmedling är enligt lagen om försäkringsförmedling att återkalla tillståndet. Återkallelse får dock bara ske om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i ledningen och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i ledningen för den juridiska personen (jfr 8 kap. 2 § andra stycket). Denna möjlighet att återkalla tillståndet bör finnas kvar även i den nya lagen om försäkringsdistribution. I den nya lagen bör det dock, efter förebild av nämnda bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersfonder, även införas en möjlighet för Finansinspektionen att, som ett alternativ till återkallelse, besluta att

en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får kvarstå i sin befattning. Finansinspektionen bör enligt den nya lagen om försäkringsdistribution även kunna förordna en ersättare om det är nödvändigt. Ersättarens uppdrag bör vidare gälla till dess försäkringsdistributören har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör (jfr 15 kap. 2 § tredje stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse och 12 kap. 3 § andra stycket lagen om värdepappersfonder).

12.2.7 Sanktionsavgifter mot juridiska personer

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska kunna ingripa mot en försäkringsdistributör som är en juridisk person, en EES-försäkringsförmedlare som står under inspektionens tillsyn enligt ett internationellt avtal eller en försäkringsförmedlare från tredjeland genom beslut om sanktionsavgift. Sanktionsavgift får beslutas om Finansinspektionen har meddelat en anmärkning eller varning.

Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och som högst fastställas till det högsta av

1. tio procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår för en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare som står under inspektionens tillsyn enligt ett internationellt avtal eller en försäkringsförmedlare från tredje land eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår,

2. två gånger den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

3. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Avgiften ska tillfalla staten.

Om överträdelsen har skett under det första verksamhetsåret eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, ska omsättningen få uppskattas.

Avgiften ska inte få vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller kraven på soliditet och likviditet i lagen om bank- och finansieringsrörelse eller lagen om värdepappersmarknaden eller kraven på stabilitet i försäkringsrörelselagen.

Skälen för promemorians förslag: I försäkringsdistributionsdirektivet anges de administrativa sanktioner och åtgärder som åtminstone ska kunna bli aktuella för olika överträdelser som anges i direktivet. Dessa administrativa sanktioner omfattar bl.a. sanktionsavgifter mot juridiska personer (artikel 33.2 e). Av reglerna i direktivet följer att sanktionsavgiften för en juridisk person som högst ska fastställas till det högsta av fem miljoner euro, fem procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall motsvarande omsättning på koncernnivå eller ett belopp motsvarande två gånger den vinst som gjorts eller den förlust som undvikits till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Finansinspektionen har enligt gällande rätt möjlighet att förena ett beslut om varning eller anmärkning för en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag med en straffavgift (8 kap. 12 och 13 §§ lagen om försäkringsförmedling). Det innebär att Finansinspektionen får besluta att en anmärkning eller varning på grund av överträdelse enligt de generella bestämmelserna i den lagen (8 kap. 1 och 8 §§) ska kombineras med en straffavgift. Straffavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor. Avgiften får vidare inte överstiga tio procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår för försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget. Om överträdelsen har skett under det första verksamhetsåret eller om uppgifter om omsättningen saknas eller är bristfälliga får den uppskattas. Avgiften får inte vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller vissa krav i lagen om bank- och finansieringsrörelse (6 kap. 1 §), lagen om värdepappersmarknaden (8 kap. 3 §) eller försäkringsrörelselagen (4 kap. 1 §). När avgiftens storlek beslutas, ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som har föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

De nuvarande bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling är således inte tillräckliga för att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet. Nya bestämmelser om avgifter, som uppfyller kraven i direktivet, bör således införas. Avgifterna bör benämnas sanktionsavgifter och inte straffavgifter. Den nuvarande konstruktionen, att sanktionsavgifter beslutas i förening med en anmärkning eller en varning, är en ordning som gäller enligt svensk rätt och som inte följer av försäkringsdistributionsdirektivet (se prop. 2002/03:139 s. 551). Den nuvarande ordningen bör dock vara förenlig med försäkringsdistributionsdirektivet och bör därför gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Regler om sanktionsavgifter liknande de som nu ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet finns i bl.a. kapitaltäckningsdirektivet (artikel 66.2 första stycket c och e och andra stycket). De reglerna har genomförts i svensk rätt i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen om värdepappersmarknaden, där det finns tre alternativa beräkningssätt för Finansinspektionen att fastställa sanktionsavgifternas högsta belopp (15 kap. 8 § första stycket respektive 25 kap. 9 § första stycket). När de genomfördes tolkades de enligt följande (se prop. 2013/14:228 s. 235 f.). Det högsta beloppet enligt de alternativa beräkningarna utgör ett avgiftstak. Finansinspektionen har att beakta den ram som detta avgiftstak ställer upp. Sanktionerna ska vara proportionella i förhållande till överträdelsen i fråga. Samma bedömning har gjorts i flera andra lagstiftningsärenden (jfr prop. 2015/16:10 s. 248–252, prop. 2015/16:26 s. 95–97 och prop. 2016/17:173 s. 362–365). Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om sanktionsavgifter för juridiska personer bör genomföras i svensk rätt på samma sätt.

Försäkringsdistributionsdirektivet avviker emellertid från bl.a. kapitaltäckningsdirektivet och flertalet andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet genom att sanktionsavgiften ska kunna bestämmas till fem procent av omsättningen, och inte tio procent. En avgiftsnivå som motsvarar tio procent av omsättningen förekommer bl.a. i lagen om bank- och finansieringsrörelse (15 kap. 8 §), lagen om värdepappersfonder (12 kap. 8 §) och lagen om värdepappersmarknaden (25 kap. 9 §). För över-

trädelser av lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska sanktionsavgiften för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag kunna fastställas till tio procent av omsättningen (se förslag i prop. 2016/17:173). Något skäl till att se mera allvarligt på överträdelser av penningtvätsregelverket än på överträdelser av de grundläggande bestämmelserna som reglerar försäkringsdistribution finns inte. Detta faktum, samt att en sanktionsavgift som motsvarar tio procent av omsättningen kan beslutas mot andra finansiella företag, motiverar att sanktionsavgiftens högsta nivå i den nya lagen om försäkringsdistribution sätts högre än i försäkringsdistributionsdirektivet och att den beräknas på samma sätt som i andra lagar på finansmarknadsområdet. Det innebär att sanktionsavgifterna för juridiska personer kan komma i fråga bör kunna uppgå till högst det högsta av:

1. tio procent av den juridiska personens omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår,
2. två gånger den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller
3. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Beräkningsmetoderna ska ses som alternativa. Det högsta beloppet enligt de alternativa beräkningssätten utgör ett avgiftstak, vilket innebär att Finansinspektionen inte kan bestämma en sanktionsavgift som överstiger detta belopp (jfr prop. 2015/16:10 s. 250). Det högsta beloppet kan t.ex. komma att överstiga såväl fem miljoner euro som tio procent av omsättningen, om två gånger vinsten av överträdelsen uppgår till ett högre belopp. Det finns inte skäl att i bestämmelsen i lagen om försäkringsdistribution hänvisa till den förlust som undvikits till följd av regelöverträdelsen (jfr artikel 33.2 e ii). Som vinst får även betraktas t.ex. ökade intäkter som beror på att regelöverträdelsen möjliggjort finansiella aktiviteter som annars vore förbjudna, liksom uteblivna kostnader som föranletts av den bristande regelefterlevnaden (se prop. 2016/17:162 s. 602 f. och prop. 2016/17:173 s. 612 f.).

Om den juridiska person som begått överträdelsen är ett moderföretag eller ett dotterföretag till ett moderföretag som är skyldigt att upprätta en koncernredovisning utgör koncernens omsättning den relevanta årsomsättningen som ska bestämma sanktionens högsta belopp (artikel 33.2 e i försäkringsdistributionsdirektivet). I direktivet hänvisas, i fråga om vilka koncerner som omfattas, till direktiv 2013/34/EU (redovisningsdirektivet). Reglerna om sanktionsavgifternas storlek i försäkringsdistributionsdirektivet överensstämmer, som nämns ovan, till stora delar med motsvarande regler i andra EU-direktiv som har genomförts i svensk rätt, bl.a. kapitaltäckningsdirektivet men även UCITS V-direktivet och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG (fjärde penningtvättsdirektivet).

I tidigare lagstiftningsärenden har frågan om koncernens omsättning som tak för sanktionsavgiften behandlats på olika sätt. I prop. 2016/17:162 förs ett längre resonemang om frågan om omsättningens beräkning i vissa fall (s. 595–604). Där utvecklas frågan om vad som ska avses med omsättning på koncernnivå när koncernen består av olika typer av företag. I den propositionen finns förslag till genomförande av flera EU-direktiv som, liksom försäkringsdistributionsdirektivet, innehåller regler om sanktionsavgifter som beräknas på koncernnivå. Regeringen gör i det sammanhanget bedömningen att den högsta sanktionsavgiften beräknad utifrån omsättning, när den juridiska personen ingår i en koncern, bör bestämmas utifrån sådan omsättning på koncernnivå som motsvarar den typ av omsättning som den juridiska personen har. Utifrån befintliga redovisningsregler kan det finnas tre typer av omsättning: omsättning från verksamhet som redovisas enligt årsredovisningslagen, omsättning från verksamhet som redovisas enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och omsättning från verksamhet som redovisas enligt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

De sanktionsavgifter som föreslås i denna promemoria bör bestämmas på samma sätt. Det är således verksamheten som är föremål för ingripande som bör avgöra vad som är den relevanta omsättningen på koncernnivå. En annan sak är att posterna för beräkning av omsättningen måste hämtas ur koncernredovisningen för det yttersta moderföretaget. Ur denna redovisning bör således hämtas de intäktsposter som motsvarar den typ av verksamhet som bedrivs av det företag som sanktionen ska riktas mot. Detta bör framgå i den nya lagen om försäkringsdistribution genom att det anges att det är ”motsvarande” omsättning på koncernnivå som i tillämpliga fall ska ligga till grund för beräkningen.

Som redogörs för ovan finns i lagen om försäkringsförmedling en bestämmelse som tar sikte på en situation där överträdelsen har ägt rum under en försäkringsförmedlares eller ett försäkringsföretags första verksamhetsår eller en situation där uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga (8 kap. 13 § andra stycket). I ett sådant fall får en uppskattning av omsättningen göras. Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet utgör inte något hinder mot att den bestämmelsen förs över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 33.2 e och f) uttrycks sanktionsavgiften i euro. När det gäller sanktionsavgifter för både fysiska personer (se avsnitt 12.2.6) och juridiska personer anges att för medlemsstater vars valuta inte är euro, ska motsvarande värde i nationell valuta dagen för direktivets ikraftträdande tillämpas. Det innebär att den valutakurs som kommer att ligga till grund för omräkning mellan euro och svenska kronor inte kommer att förändras. I fråga om vilken valutakurs som bör tillämpas vid omräkning mellan euro och svenska kronor gjordes, när det gäller en ändring av insättningsgarantins täckningsbelopp, bedömningen att den s.k. mittkursen som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm AB (Stockholmsbörsen) bör användas (se prop. 2010/11:23 s. 13 f.). Det är även denna mittkurs som tillämpas för omräkning av sanktionsavgiften för fysiska personer enligt kapitaltäckningsdirektivet (prop. 2014/15:57 s. 46). Det är därför lämpligt att tillämpa mittkursen för omräkning av sanktionsavgiften även enligt försäkrings-

distributionsdirektivet. Enligt mittkursen den 23 februari 2016 motsvarade 1 euro 9,3632 svenska kronor.

I försäkringsdistributionsdirektivet anges inte något lägsta belopp för sanktionsavgifter. Det bör dock finnas en begränsning av sanktionsavgiftens storlek även i lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling (8 kap. 13 §) om att avgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor bör därför föras över till den nya lagen.

Även i den nya lagen om försäkringsdistribution bör anges att sanktionsavgifter som beslutas för juridiska personer ska tillfalla staten.

Som framgår i avsnitten 12.2.13 och 12.2.14 ska Finansinspektionen även kunna ingripa genom sanktionsavgift mot vissa utländska försäkringsdistributörer, vilket bör anges i bestämmelserna i lagen om försäkringsdistribution som avser påförande av sanktionsavgifter.

12.2.8 Sanktionsavgift mot försäkringsdistributörer som är fysiska personer

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska ingripa mot en försäkringsdistributör som är en fysisk person genom sanktionsavgift, om distributören har åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen om försäkringsdistribution eller andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet

Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och som högst fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som försäkringsdistributören gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller
2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Om en försäkringsdistributör som är en fysisk person har befunnits ansvarig för en överträdelse av lagen om penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen ska sanktionsavgiften kunna bestämmas till ett belopp som per den 25 juni 2015 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Avgiften ska tillfalla staten.

Skälen för promemorians förslag: I denna promemoria föreslås inte att det ska ställas upp något krav i den nya lagen om försäkringsdistribution på att verksamhet som omfattas av den lagen ska bedrivas i en viss juridisk form. Även en fysisk person kommer således att kunna bedriva sådan verksamhet genom enskild näringsverksamhet. Vid överträdelser som begås av en sådan fysisk person bör Finansinspektionen, på motsvarande sätt som för juridiska personer, ha möjlighet att besluta om sanktionsavgift. Finansinspektionen har redan i dag möjlighet att besluta om straffavgift för fysiska personer (försäkringsförmedlare) enligt lagen om försäkringsförmedling (8 kap. 12 och 13 §§) på samma grunder som vid beslut mot juridiska personer.

Frågan om sanktionsavgifter mot fysiska personer har nyligen varit föremål för övervägande med anledning av genomförandet i svensk rätt av revisorsdirektivet (prop. 2015/16:162). I det lagstiftningsärendet övervägdes om införandet av sanktionsavgifter som en möjlig disciplinär

åtgärd skulle leda till att förfarandet hos Revisorsinspektionen blir straffrättsligt i Europakonventionens mening. Regeringen kom, genom en sammantagen bedömning, fram till att så inte var fallet. Regeringen anförde bl.a. att de sanktionsavgifter som föreskrivs i revisionspaketet inte kan omvandlas till en frihetsberövande påföljd (samma prop. s. 150). De beslutas inom ramen för ett disciplinförfarande som syftar till att upprätthålla förtroendet för ett reglerat yrke. Åtgärden riktar sig därmed inte till allmänheten eller en större krets personer, utan till en väldefinierad yrkeskår bestående av högutbildade personer som av fri vilja har underkastat sig den tillsyn som följer med rätten att utöva revisorsyrket. Disciplinåtgärderna ska i och för sig vara avskräckande (artikel 30.2 i revisorsdirektivet) och sanktionsavgifterna kan anses ha en viss bestraffande funktion. Huvudsyftet med disciplinåtgärderna kan emellertid enligt regeringens uppfattning inte anses vara att en felande revisor ska få ett kännbart straff utan att de ska verka som ett incitament för revisorerna att följa regelverket och att skydda allmänheten från brister i revisionen. Motsvarande bedömning bör göras i förevarande lagstiftningsärende. Beslut om sanktionsavgift mot fysiska personer med eget tillstånd enligt den nya lagen om försäkringsdistribution bör därför inte förutsätta att överträdelsen är av allvarlig art. Det saknas också skäl att i den nya lagen införa krav på att personen ska ha agerat uppsåtligt eller grovt oaktsamt (jfr avsnitt 12.2.7).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 33.2 f) ska sanktionsavgiften för en fysisk person som högst fastställas till det högsta av 700 000 euro eller ett belopp motsvarande två gånger den vinst som gjorts eller den förlust som undvikits till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa. På motsvarande sätt som för juridiska personer gäller att för medlemsstater som inte har euron som valuta ska den högsta sanktionsavgift som ska kunna tas ut motsvara de nämnda värdena i den nationella valutan per den 23 februari 2016.

Enligt den nya lagen om försäkringsdistribution bör således gälla att sanktionsavgiften för en försäkringsdistributör som är en fysisk person ska fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som försäkringsdistributören gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

På samma sätt som redogörs för ovan (avsnitt 12.2.7) i fråga om juridiska personer ska beräkningsmetoderna anses som alternativa när den högsta sanktionsavgiften för en fysisk person bestäms. Det bör även i det nu aktuella fallet endast vara möjligt för Finansinspektionen att besluta om sanktionsavgift i förening med en anmärkning eller en varning. På motsvarande sätt som för juridiska personer bör avgiften tillfalla staten.

I enlighet med vad som anförs ovan (avsnitt 12.2.7) bör även i förevarande fall bör den s.k. mittkursen som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm AB (Stockholmsbörsen) tillämpas för omräkning av sanktionsavgiften (jfr prop. 2014/15:57 s. 46).

Fjärde penningtvättsdirektivet innehåller i likhet med försäkringsdistributionsdirektivet regler om sanktionsavgifter mot fysiska personer (artikel 59.3). Regeringen har nyligen föreslagit att fjärde penningtvättsdirektivet genomförs i svensk rätt bl.a. genom nya bestämmelser i

lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2016/17:173). Om en försäkringsförmedlare som är en fysisk person överträder lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska personen enligt det förslaget kunna bli föremål för sanktionsavgifter som per den 25 juni 2015 motsvarade fem miljoner euro (artikel 59.3 b). En bestämmelse med motsvarande innehåll bör föras in i den nya lagen om försäkringsdistribution.

12.2.9 Ingripande mot fysiska personer i försäkringsdistributörens ledning

Promemorians förslag: Om ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare är en juridisk person ska Finansinspektionen kunna ingripa mot en fysisk person som ingår i den juridiska personens styrelse eller är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder den juridiska personen, eller är ersättare för någon av dem, för en överträdelse som den juridiska personen gjort sig skyldig till. De överträdelser som kan föranleda sanktioner mot fysiska personer i ledningen ska anges uttryckligen i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska endast ingripa om överträdelsen som den juridiska personen har gjort sig skyldig till är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ett ingripande ska ske genom

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får inneha en ledande position i ett försäkringsföretag eller i en försäkringsförmedlare, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

Sanktionsavgiften ska som högst fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Om den juridiska personen har befunnits ansvarig för en överträdelse av lagen om penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen, ska sanktionsavgiften kunna bestämmas till ett belopp som per den 25 juni 2015 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Avgiften ska tillfalla staten.

Skälen för promemorians förslag

En överträdelsekatalog

Av försäkringsdistributionsdirektivet följer att om skyldigheter gäller juridiska personer i händelse av en överträdelse av de nationella bestämmelser som genomfört direktivet, ska sanktioner och åtgärder kunna tillämpas på ledningen och andra personer som enligt nationell rätt bär ansvar för överträdelsen (artikel 31.4).

I den överträdelsekatalog som finns i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 31.1) räknas ett antal överträdelser upp som kan begås försäkringsdistributörer, försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare. Som framgår ovan (avsnitt 12.2.3) kan överträdelserna bl.a. bestå i att försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som bedriver distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter inte iakttar uppföranderegler i kapitlen V och VI i direktivet (artiklarna 17–30), att en försäkringsförmedlare bedriver distributionsverksamhet utan tillstånd eller att försäkringsförmedlare erhållit tillstånd på grund av oriktiga uppgifter.

För att i svensk rätt genomföra motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet har det i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen om värdepappersmarknaden införts nya bestämmelser som uttryckligen anger de överträdelser för vilka sanktioner kan riktas mot fysiska personer i kreditinstitutens eller värdepappersbolagens ledningsorgan (15 kap. 1 a § respektive 25 kap. 1 a §). Detta motiveras bl.a. av att en sådan ordning skapar tydlighet och förutsebarhet för den enskilde, vilket inte minst är viktigt då bestämmelserna kan anses ha straffrättslig karaktär (prop. 2014/15:57 s. 38 f.). De regelöverträdelser som enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska kunna föranleda sanktioner mot fysiska ledningspersoner bör av samma skäl anges uttryckligen i lagen om försäkringsdistribution. Överträdelsekatalogen bör möjliggöra ingripanden mot fysiska ledningspersoner för de överträdelser som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet. Därutöver bör anges att överträdelser av lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen ska kunna medföra ingripande mot ledningspersoner (jfr prop. 2016/17:173 s. 388–391).

Personkretsen som kan träffas av sanktioner

Vid genomförandet i svensk rätt av kapitaltäckningsdirektivet förde regeringen ett resonemang kring den personkrets som i det nu aktuella hänseendet bör kunna träffas av sanktioner och konstaterade då att denna i en svensk kontext bör bestå av styrelsen, den verkställande direktören och ersättare för dessa (prop. 2014/15:57 s. 39). Det saknas skäl att i förevarande lagstiftningsärende avvika från den bedömning som tidigare gjorts i fråga om kretsen av ledningspersoner mot vilka ingripande bör kunna ske när det gäller de försäkringsdistributörer som drivs i form av aktiebolag eller ekonomiska föreningar.

Som anförs ovan kan dock försäkringsdistribution som inte bedrivs av ett försäkringsföretag ske i andra former än aktiebolag och ekonomiska föreningar. Det innebär att alla försäkringsdistributörer inte omfattas av krav på att utse en styrelse eller en verkställande direktör. Det bör därför i lagen om försäkringsdistribution föras in en bestämmelse som gör det möjligt för Finansinspektionen att ingripa mot en ledningsperson även i juridiska personer som inte har en styrelse. Kretsen som ska kunna träffas av sanktioner bör omfatta den eller de personer som har motsvarande ställning eller ansvar som styrelsen i ett aktiebolag eller en ekonomisk förening. Därigenom blir det möjligt att ingripa mot bl.a. komplementären i kommanditbolag eller bolagsmän i handelsbolag.

Ingripanden mot ledningspersoner förutsätter att verksamheten bedrivs av en juridisk person. En fysisk person som driver enskild näringsverksamhet kan därför inte drabbas av dubbla sanktioner. I handelsbolag kan dock en sanktion mot bolaget och en personlig sanktion för en bolagsman innebära att den samlade sanktionen som personligen drabbar bolagsmannen blir oproportionerligt hög, om Finansinspektionen inte beaktar det faktum att bolagsmannen är personligt ansvarig även för bolagens utgifter. Finansinspektionen ska dock, vid bestämmandet av sanktionsavgiftens storlek och vid val av ingripande, ta hänsyn till, bl.a. den finansiella ställningen hos den som drabbas av en sanktion (se avsnitt 12.2.8). Därigenom kan hänsyn tas till den samlade sanktionens allvarlighet, och en proportionerlig tillämpning kan uppnås.

Förutsättningar för ingripanden mot ledningspersoner

Vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet anförde regeringen även att det, för att understryka att det är instituten som står i fokus då sanktioner övervägs och att sanktioner mot fysiska personer endast bör komma i fråga i särskilda fall, ska krävas att institutets överträdelse är allvarlig för att sanktioner mot fysiska personer ska komma i fråga (prop. 2014/15:57 s. 41). Regeringen uttalade vidare att det allmänt betraktat ter sig som mer befogat med ett ingripande mot personer i ett instituts ledning vid sådana regelöverträdelser som kan medföra allvarliga konsekvenser för stabiliteten i institutet eller i det finansiella systemet som helhet. Detsamma gäller vid överträdelser som kan hota andra viktiga samhällsintressen, t.ex. bekämpningen av penningtvätt, eller där skyddet för enskilda konsumenter äventyras på ett särskilt påtagligt sätt.

I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det med hänsyn till det anförda, på samma sätt som i lagen om bank- och finansieringsrörelse, anges att det ska vara fråga om en allvarlig överträdelse för att ett ingripande mot en fysisk person i ledningen ska kunna ske. I likhet med det som anges i förslaget i prop. 2016/17:173 om ändring i lagen om försäkringsförmedling när det gäller nya bestämmelser om ingripande vid överträdelser av lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, bör det i den nya lagen om försäkringsdistribution anges att ingripande kan ske vid upprepade eller systematiska överträdelser, vilket ytterligare förtydligar förutsättningarna för när ingripande kan ske.

Av denna begränsning följer således att i en situation där en fysisk persons agerande i och för sig bedömts som mycket anmärkningsvärt, men där verksamhetsutövarens överträdelse samtidigt inte bedöms som tillräckligt graverande, kan en sanktion inte riktas mot den enskilde. Det bör dock inte krävas att ett sanktionsbeslut har meddelats mot en verksamhetsutövare för att en sanktion mot en fysisk person ska kunna komma i fråga. Det följer av att det kan finnas situationer som i och för sig borde ha lett till ett sanktionsbeslut mot försäkringsdistributören, men där något sådant inte har meddelats exempelvis på grund av att distributören har försatts i konkurs innan överträdelsen upptäcktes. En sådan situation bör inte utesluta ett ingripande mot en fysisk person.

Även frågan om subjektiva rekvisit som förutsättning för ansvar vid ingripande mot ledningspersoner berördes vid genomförandet av kapital-

täckningsdirektivet. Regeringen anförde i det sammanhanget att för att förtydliga när det kan bli fråga om ansvar för en fysisk person avseende ett instituts överträdelse är det lämpligt att införa ett subjektivt rekvisit som förutsättning för ingripande (prop. 2014/15:57 s. 42). Därigenom understryks ytterligare att det bör vara fråga om särskilt allvarliga fall för att en sanktion ska kunna komma i fråga. Införandet av ett subjektivt rekvisit motiveras också av sanktionens straffrättsliga karaktär. Enligt grundläggande straffrättsliga principer bör det inte utdömas sanktioner av straffliknande karaktär utan att personen i fråga i något avseende har visat uppsåt eller oaktsamhet. Försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 33) ställer inte upp något krav på att det införs ett subjektivt rekvisit som förutsättning för ansvar. Det finns dock inget hinder för en medlemsstat att införa ett sådant villkor. På samma grunder som i tidigare lagstiftningsärenden, bör subjektiva rekvisit införas som förutsättning för ansvar även vid ingripande mot ledningspersoner enligt lagen om försäkringsdistribution.

Var den nedre gränsen för det subjektiva rekvisitet bör sättas beror på vilket handlande man vill ingripa mot, men även på det intrång och den olägenhet som det innebär för personen som blir föremål för sanktionen. Mot bakgrund av att sanktioner mot fysiska personer med ledningsansvar endast bör komma i fråga i särskilt allvarliga fall bör, i likhet med vad som gäller enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse (15 kap. 1 a §), en nedre gräns sättas vid grov oaktsamhet. Detta innebär att det endast är en mer kvalificerad form av oaktsamhet som kan träffas av en sanktion. Exempel på sådan grov oaktsamhet kan vara att styrelsen eller verkställande direktören medvetet tagit en risk i fråga om riktigheten hos vissa uppgifter som lämnas till Finansinspektionen. Ett medvetet risktagande kan det vidare vara fråga om när styrelsen eller verkställande direktören underlåtit att se till att det finns en ändamålsenlig organisation på plats för rapportering eller informationslämnande, eller underlåtit att regelbundet följa upp hur organisationen fungerar. Det bör också anses grovt oaktsamt att underlåta att sätta sig in i innebörden av sådana regler om styrning och kontroll som har väsentlig betydelse för försäkringsdistributionsverksamheten.

Sanktioner som ska kunna riktas mot personer i ledande ställning

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att det finns en administrativ sanktion som inbegriper ett tillfälligt förbud för personer med ledningsansvar hos en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag att utöva sådana funktioner (artikel 33.2 d).

En motsvarande sanktion infördes i bl.a. lagen om bank- och finansieringsrörelse vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet. Regeringens överväganden i det sammanhanget har bäring även på förevarande lagstiftningsärende. Regeringen konstaterade då att sanktionen i stor utsträckning liknar ett näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud (prop. 2014/15:57). Ett sådant förbud beslutas av allmän domstol och innebär bl.a. att personen inte får vara ledamot eller suppleant i styrelsen för ett aktiebolag och inte heller vara verkställande direktör eller vice verkställande direktör i aktiebolag. Regeringen konstaterade att det skulle kunna hävdas att reglerna om näringsförbud innebär att den

svenska lagstiftningen uppfyller kapitaltäckningsdirektivets krav i fråga om den aktuella sanktionen. Näringsförbud kan meddelas på en rad grunder. Den grund som oftast torde bli aktuell att tillämpa innebär att personen har gjort sig skyldig till brott för att näringsförbud ska kunna meddelas. Regeringen ansåg dock att en sådan förutsättning inte bör gälla i detta sammanhang (samma prop. s. 45).

Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning i förevarande lagstiftningsärende. Det nu aktuella förbudet bör innebära att personen inte får upprätthålla funktionen hos den juridiska personen. Förbudet bör även omfatta alla motsvarande ledande funktioner i andra försäkringsdistributörer. Försäkringsdistributionsdirektivet ställer inte upp några krav på att det anges en viss tidsrymd för hur länge ett förbud ska kunna gälla. En sådan tidsrymd bör dock införas i lagen om försäkringsdistribution för att tillgodose kraven på förutsebarhet och rättssäkerhet. I likhet med lagen om bank- och finansieringsrörelse (15 kap. 1 a §) bör ett sådant förbud gälla under en viss tid, lägst tre och högst tio år.

En ledningsperson ska som anförs ovan också kunna bli föremål för beslut om sanktionsavgift (artikel 33.2 f). I medlemsstater som inte har euron som valuta ska sanktionsavgiftens högsta belopp kunna uppgå till motsvarande 700 000 euro i nationell valuta den 23 februari 2016. Även i fråga om sanktionsavgift för en ledningsperson bör den s.k. mittkursen som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm AB (Stockholmsbörsen) tillämpas för omräkning av sanktionsavgiften (jfr avsnitt 12.2.7).

Om det ger ett högre maxbelopp än ett belopp motsvarande 700 000 euro, ska sanktionsavgiften kunna bestämmas till två gånger den vinst som ledningspersonen erhållit till följd av överträdelsen.

Beslut om ett tidsbegränsat förbud att utöva en ledande funktion och beslut om sanktionsavgift bör kunna användas tillsammans eller var för sig. Försäkringsdistributionsdirektivet föreskriver (artikel 34) att alla relevanta omständigheter ska beaktas när den behöriga myndigheten fastställer typen av och nivån på administrativa sanktioner eller åtgärder (se avsnitt 12.2.10). Finansinspektionen ska därför beakta samtliga omständigheter i det enskilda fallet när inspektionen fastställer en proportionerlig sanktion.

Fjärde penningtvättsdirektivet innehåller i likhet med försäkringsdistributionsdirektivet regler om sanktionsavgifter mot fysiska personer. Regeringen har nyligen föreslagit att dessa regler ska genomföras i svensk rätt bl.a. genom nya bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (prop. 2016/17:173). Om en försäkringsdistributör överträder lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska en fysisk person i distributörens ledning kunna bli föremål för sanktionsavgifter som per den 25 juni 2015 motsvarade fem miljoner euro (artikel 59.3 b). Detta bör anges i lagen om försäkringsdistribution.

Något om sanktioner mot fysiska ledningspersoner i förhållande till dubbelprövningsförbudet

I den europeiska konventionen av den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen) finns civila och politiska rättigheter reglerade. Sverige har ratificerat Europakonventionen och konventionen har införlivats med

svensk rätt genom lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. I regeringsformen (2 kap. 19 §) finns ett förbud mot att meddela lag eller föreskrift som står i strid med Europakonventionen. För såväl EU:s institutioner som för medlemsstaterna gäller även Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU:s rättighetsstadga).

Europakonventionens sjunde tilläggsprotokoll (artikel 4), som även det har ratificerats av Sverige och gäller som lag, ger Europakonventionen en reglering av principen om att den som en gång blivit dömd eller frikänd av domstol för ett brott ska vara skyddad mot nytt åtal och ny dom för samma brott. Rättigheten eller förbudet har flera benämningar: dubbelbestraffningsförbudet, dubbelprövningsförbudet, förbudet mot dubbla förfaranden och den latinska benämningen *ne bis in idem* (ej två gånger i samma sak). I det följande används termen dubbelprövningsförbudet (jfr bl.a. prop. 2016/17:22 s. 79). Dubbelprövningsförbudet innebär bl.a. att ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han eller hon redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat. Dubbelprövningsförbudet i Europakonventionens sjunde tilläggsprotokoll är begränsat till att gälla samma rättssubjekt. Vidare innebär det ett skydd bara mot lagföring inom en och samma stat. I andra delar är innebörden av det inte lika tydlig. Detta gäller bl.a. frågor om vad som avses med att lagföras eller straffas eller vad som utgör samma brott.

I EU:s rättighetsstadga (artikel 50) finns också en bestämmelse om dubbelprövningsförbudet. Enligt den får ingen lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilken han eller hon redan har blivit frikänd eller dömd i unionen genom en lagakraftvunnen brottmålsdom i enlighet med lagen. Bestämmelsen är inte helt identisk med den om dubbelprövningsförbudet i Europakonventionens sjunde tilläggsprotokoll. Det är inte heller helt självklart att den har exakt samma innebörd som konventionens dubbelprövningsförbud. En viktig skillnad mot Europakonventionen med tillhörande lag är att EU:s rättighetsstadga bara gäller vid tillämpning av unionsrätten. Det är således av vikt vad som utgör unionsrätt. Det kan också nämnas att bestämmelsen har ett vidare tillämpningsområde, då det i stället för att begränsas till samma stat, gäller ”i unionen”.

Som framgår ovan (avsnitt 12.2.8) bedöms de föreslagna bestämmelserna om sanktionsavgifter mot fysiska personer med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution inte leda till att förfarandet hos Finansinspektionen blir straffrättsligt i Europakonventionens mening. När det gäller ingripanden mot personer i ett företags ledning för företagets överträdelse har dock regeringen tidigare bedömt att det kan antas att det kan bli fråga om anklagelse för brott och straff i Europakonventionens mening (se bl.a. prop. 2014/15:57 s. 22 och prop. 2016/17:162 s. 546). Samma bedömning bör göras när det gäller de bestämmelser om ingripanden mot fysiska ledningspersoner som föreslås i denna promemoria. I sådana situationer kan dubbelprövningsförbudet därmed aktualiseras. Problemet med dubbel lagföring och straff bedöms dock kunna uppkomma endast i undantagsfall. Som framgår ovan kan t.ex. en överträdelse av penningtvättslagen bli föremål för ett adminis-

trativt ingripande för ett agerande som under vissa förhållanden även kan innebära t.ex. näringspenningtvätt eller medhjälp till penningtvättsbrott som kan föranleda straffrättsliga påföljder enligt lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott. Ett annat exempel på när en överträdelse enligt försäkringsdistributionsdirektivet samtidigt skulle kunna vara ett brott är den situationen att en försäkringsförmedlare har fått sitt tillstånd genom att lämna falska uppgifter (se artikel 33.1 c). Samma gärning skulle kunna utgöra t.ex. urkundsförfalskning enligt 14 kap. brottsbalken.

Även om det går att hitta exempel på gärningar som både utgör brott och som kan ligga till grund för en administrativ sanktion mot samma fysiska ledningsperson bör det vara fråga om undantagsfall. Det är en rad omständigheter som ska inträffa för att detta ska ske. I de få fall som det antas bli fråga om när det gäller administrativa sanktioner mot fysiska ledningspersoner med anledning av ett företags överträdelser, måste de myndigheter som hanterar ärendet, oavsett om det är Finansinspektionen eller rättsvårdande myndigheter, handlägga ärendet med hänsyn till reglerna om dubbelprövningsförbudet. Beroende på den enskilda situationen kan en konsekvens av reglerna bli att en handläggning hos Finansinspektionen i vissa fall kan hindra en handläggning hos andra myndigheter eller tvärt om. Regeringen har i lagstiftningsärenden med anledning av bl.a. kapitaltäckningsdirektivet, förordningen om värdepapperscentraler och öppenhetsdirektivet bedömt att det för dessa ärenden inte behövs införas några särskilda regler för handläggningen (se prop. 2014/15:57 s. 52, prop. 2015/16:10 s. 256, prop. 2015/16:26 s. 98 och prop. 2015/16:170 s. 100–102). Även när det gäller genomförandet av MiFID II i svensk rätt har regeringen gjort den bedömningen, och utförligt redovisat hur dubbelprövningsförbudet kan påverka handläggningen hos berörda myndigheter (se prop. 2016/17:162 s. 545–550). Det finns inte skäl att göra en annan bedömning i förevarande lagstiftningsärende. Sammantaget görs således bedömningen att det inte bör införas några särskilda bestämmelser i lagen om försäkringsdistribution för att motverka riskerna för att någon ska bli föremål för dubbla förfaranden.

12.2.10 Omständigheter som ska vara styrande vid beslut om sanktioner

Promemorians förslag: Det ska i lagen om försäkringsdistribution anges faktorer som ska ligga till grund för valet av sanktion och för sanktionsavgiftens storlek.

Finansinspektionen ska ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.

Finansinspektionen ska i försvårande riktning beakta om den som har begått överträdelsen tidigare har gjort sig skyldig till överträdelser eller om en fysisk person i försäkringsdistributörens ledning tidigare orsakat en sådan överträdelse.

I förmildrande riktning ska det beaktas om den ansvariga personen genom ett aktivt samarbete i väsentlig utsträckning har underlättat Finansinspektionens utredning samt – när en anmälan görs, uppgifter

lämnas till eller överträdelsen påtalats av Finansinspektionen – försäkringsdistributören upphör eller snarast upphör med överträdelsen respektive om den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning snabbt har verkat för att överträdelsen ska upphöra.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska hänsyn tas till de angivna omständigheterna samt till den finansiella ställningen hos den som har begått överträdelsen och, om det går att fastställa, den vinst som har erhållits.

Skälen för promemorians förslag: Av försäkringsdistributionsdirektivet följer att när de behöriga myndigheterna fastställer typen av och nivån på administrativa sanktioner eller åtgärder ska medlemsstaterna se till att de beaktar alla relevanta omständigheter (artikel 34). Som exempel på omständigheter som i tillämpliga fall ska beaktas anges överträdelsens allvarlighet och varaktighet, den finansiella ställningen för den fysiska eller juridiska person som hålls ansvarig och förluster för tredje man som överträdelsen vållat, i den mån dessa kan fastställas. Utgångspunkten enligt direktivet är således att alla relevanta omständigheter ska beaktas vid bestämmandet av typ av sanktion. Detsamma ska gälla när sanktionsavgiftens storlek bestäms.

Motsvarande regler finns i kapitaltäckningsdirektivet (artikel 70). När det direktivet genomfördes i svensk rätt uttalade regeringen att det, för att främja förutsebarheten och enhetligheten i tillämpningen av bestämmelserna, är rimligt att som utgångspunkt låta samtliga de i direktivet omnämnda omständigheterna framgå av lag (prop. 2013/14:228 s. 238). En sådan lagreglering bör vara till fördel för både tillämpande myndighet och instituten. För att inte hindra utrymmet för egna bedömningar och möjligheten att ta hänsyn till särskilda omständigheter i det enskilda fallet, bör dock lagtexten utgöra en exemplifierande uppräkningslista av vilka omständigheter som ska beaktas.

Det finns inte skäl att göra en annan bedömning i förevarande lagstiftningsärendet. För att i svensk rätt genomföra motsvarande regler i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 34) bör det i den nya lagen om försäkringsdistribution införas en exemplifierande uppräkningslista av omständigheter som ska beaktas vid valet av sanktion och vid bestämmandet av sanktionsavgiftens storlek.

12.2.11 Sanktionsföreläggande

Promemorians förslag: Frågor om ingripanden mot ledningspersoner vid överträdelser från försäkringsdistributörens sida ska prövas genom sanktionsföreläggande.

I lagen om försäkringsdistribution ska det anges vilka uppgifter ett sådant föreläggande ska innehålla.

Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom utsatt tid, ska Finansinspektionen få ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot försäkringsdistributören.

Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

En sanktion ska få beslutas bara om den som sanktionen riktas mot har delgetts sanktionsföreläggande inom två år från det att överträdelserna ägde rum.

Skälen för promemorians förslag: Administrativa sanktioner ska som redovisas i avsnitten 12.2.8 och 12.2.9 kunna riktas inte bara mot juridiska och fysiska personer med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution utan även mot fysiska personer i försäkringsdistributörens ledning. Försäkringsdistributionsdirektivet lämnar till medlemsstaterna att utforma förfarandet vid beslut om sanktioner. På liknande sätt förhåller det sig med andra EU-direktiv på finansmarknadsområdet, t.ex. kapitaltäckningsdirektivet. Vid genomförandet av det direktivet infördes bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse enligt vilka sanktioner mot fysiska personer i ett instituts ledning ska prövas genom ett sanktionsföreläggandeförfarande. Förfarandet med ett inledande sanktionsföreläggande kan sägas utgöra ett mellanting av domstols- och förvaltningsmyndighetsbeslut. Införandet av bestämmelser om sanktionsförelägganden motiverades med att ramarna för beslutsförfarandet bör sättas utifrån rättssäkerhetsaspekter. Därutöver bör hänsyn tas till rådande rättstradition när det gäller vilka uppgifter som svenska förvaltningsmyndigheter normalt ansvarar för (prop. 2014/15:57 s. 57).

Ingripanden mot fysiska personer för instituts överträdelser enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse prövas således av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande som, om det godkänns, blir att jämställa med en dom som fått laga kraft. Ingripanden mot ledningspersoner enligt lagen om försäkringsdistribution är i allt väsentligt av samma karaktär som motsvarande ingripanden enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse. I prövningen ingår bedömningar av subjektiva rekvisit och det blir sannolikt aktuellt att ta ställning till komplicerade händelseförlopp samt mer eller mindre omfattande utredningsmaterial och bevisning. Dessutom är det fråga om att påföra höga sanktionsavgifter. Regeringen anser därför att det finns övervägande skäl som talar för att prövningen av sanktioner mot fysiska personer för ett instituts överträdelser bör ske i domstol och inte hos förvaltningsmyndighet (jfr samma prop. s. 58). Genom ett förfarande med sanktionsföreläggande kombineras fördelarna med att kunna använda domstolarnas process för bevisföring med det snabbare förfarande som ett beslut av Finansinspektionen innebär. Den kompetens om finansmarknaden som finns hos Finansinspektionen kommer till sin rätt, och på samma sätt som när bindande beslut fattas kan inspektionen utforma rättsbildande praxis. En ordning med sanktionsföreläggande är därför att föredra när det gäller överträdelseärenden mot fysiska personer i företagets ledningsorgan. Bestämmelser om sanktionsförelägganden vid ingripande mot ledningspersoner bör mot bakgrund av det anförda föras in även i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Det saknas anledning att för sanktionsavgifter som beslutas enligt lagen om försäkringsdistribution avvika från de principer som anges i lagen om bank- och finansieringsrörelse. I lagen om försäkringsdistribution bör därför föras in bestämmelser om sanktionsförelägganden efter förebild av motsvarande bestämmelser i den lagen (15 kap. 9 a–9 d §§). Det anförda innebär bl.a. att Finansinspektionens beslut om

sanktionsföreläggande inte heller enligt lagen om försäkringsdistribution ska kunna överklagas (se vidare avsnitt 13).

12.2.12 Verkställighet av beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift

Promemorians förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om verkställighet av beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift ska föras över till lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag: I lagen om försäkringsförmedling finns bestämmelser om verkställighet av straffavgifter och förseningsavgifter som Finansinspektionen beslutat om (8 kap. 15–18 §§). Av dessa följer att en avgift ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar från det att beslutet fick laga kraft, eller den längre tid som anges i beslutet. Beslut om avgifter som fått laga kraft får därefter verkställas utan föregående dom eller utslag. I gällande rätt finns också bestämmelser om indrivning och preskription.

Bestämmelser av motsvarande innehåll bör finnas även i den nya lagen om försäkringsdistribution. De bör anpassas till den nya lagens innehåll i övrigt genom att omfatta sanktionsavgifter som beslutats genom förfarandet med sanktionsföreläggande och genom att avse sanktionsavgifter och inte straffavgifter. Den sistnämnda termen utmönstras (se avsnitt 12.2.7).

12.2.13 Föreläggande mot försäkringsdistributörer som använder sig av förmedlare som saknar tillstånd eller registrering

Promemorians förslag: Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om att försäkringsföretag inte får använda sig av obehöriga försäkringsförmedlare ska föras över i huvudsak oförändrad till lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelsen ska utvidgas till att omfatta försäkringsdistributörer och EES-försäkringsgivare och försäkringsgivare från tredjeland som bedriver verksamhet i Sverige.

Skälen för promemorians förslag: Lagen om försäkringsförmedling innehåller en bestämmelse om att ett försäkringsföretag för förmedling av försäkringar inte får utnyttja någon som inte är berättigad att utöva försäkringsförmedling (8 kap. 9 §). Försäkringsföretag får enligt den bestämmelsen inte heller för förmedling utnyttja någon som inte är berättigad att förmedla sådana försäkringar som förmedlingen avser. Om detta sker ska Finansinspektionen förelägga försäkringsföretaget att upphöra med detta.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller ett krav på att medlemsstaterna ska se till att försäkringsföretag och försäkringsförmedlare när de utnyttjar tjänster från försäkringsförmedlare eller sidoverksamma försäkringsförmedlare endast utnyttjar sådana försäkringsdistributions-tjänster som tillhandahålls av registrerade försäkringsförmedlare eller

sidoverksamma försäkringsförmedlare (artikel 16). Enligt direktivet ska medlemsstaterna ingripa med sanktioner om en försäkringsdistributör använder en oregistrerad persons försäkringsdistributionstjänster (artikel 33.1 b). Dessa krav i direktivet bör genomföras i svensk rätt på så sätt att det i den nya lagen om försäkringsdistribution tas in en bestämmelse som i allt väsentligt motsvarar den som finns i lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen bör dock justeras så att den även ger Finansinspektionen möjlighet att förelägga EES-försäkringsgivare och försäkringsgivare från tredjeländ som bedriver verksamhet i Sverige att upphöra med användandet av obehöriga försäkringsdistributörer. På så sätt får Finansinspektionen möjlighet att förhindra att alla slags försäkringsdistributörer och försäkringsgivare som är verksamma på den svenska marknaden använder sig av obehöriga försäkringsdistributörer.

12.2.14 Ingripande mot EES-försäkringsförmedlare

Promemorians förslag: Om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige med stöd av etableringsfriheten har åsidosatt sina skyldigheter enligt uppföranderegler i lagen om försäkringsdistribution ska Finansinspektionen ingripa. Finansinspektionen ska få förelägga EES-försäkringsförmedlaren att göra rättelse. Om rättelse inte sker ska Finansinspektionen få förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Om en sådan EES-försäkringsförmedlare på något annat sätt har åsidosatt sina skyldigheter här i landet, ska Finansinspektionen få begära att den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland ska vidta åtgärder mot förmedlaren. Finansinspektionen ska också få hänskjuta ärendet till Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten. Detsamma gäller om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige med stöd av friheten att tillhandahålla tjänster har åsidosatt sina skyldigheter här i landet.

I följande tre situationer ska Finansinspektionen få förelägga EES-försäkringsförmedlare att göra rättelse.

1. Om den behöriga myndigheten i förmedlarens hemland, efter en begäran av Finansinspektionen, inte ingriper eller om ingripandet visar sig vara otillräckligt.

2. Om överträdelsen avser en bestämmelse som ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse och ett omedelbart ingripande krävs.

3. Om förmedlarens verksamhet allvarligt skadar konsumentskyddet i allmänhet och om förmedlaren kan antas ha hemvist i ett annat land inom EES endast i syfte att kringgå regler som gäller för utövande av försäkringsdistribution här i landet.

Om rättelse inte sker ska Finansinspektionen få förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Bestämmelser om att Finansinspektionen ska informera behörig myndighet i EES-försäkringsförmedlarens hemland, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om åtgärder som vidtas mot en EES-försäkringsförmedlare

ska tas in i den nya lagen. I vissa fall ska Finansinspektionen informera innan åtgärder vidtas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka författningar som ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse.

Promemorians bedömning: Skyldigheten i försäkringsdistributionsdirektivet för medlemsstaterna att offentliggöra nationella bestämmelser för att skydda allmänintresset och därmed sammanhängande skyldigheter bör genomföras genom föreskrifter på förordningsnivå.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Ingripande i vissa fall mot EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet med stöd av etableringsfriheten

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om ingripande mot EES-försäkringsförmedlare skiljer sig delvis åt beroende på om förmedlaren bedriver verksamhet i Sverige med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster (se artiklarna 5.1, 8.1 och 8.2). När det gäller ingripanden vid utövande av etableringsfriheten ska den behöriga myndigheten i värdlandet vidta lämpliga åtgärder om en försäkringsförmedlare överträder sådana lagar eller andra författningar som genomför reglerna i kapitlen V och VI i direktivet (artikel 8.1). Enligt den engelska språkversionen av direktivet har den behöriga myndigheten i värdlandet rätt att vidta lämpliga åtgärder ("take appropriate measures"). I den svenska språkversionen av direktivet anges däremot "föreslå nödvändiga åtgärder". Av den engelska språkversionen av direktivet framgår det att det är vidtagande av åtgärder som avses. Försäkringsdistributionsdirektivets regler i nu nämnda avseenden bör genomföras i svensk rätt i bestämmelser om ingripanden mot EES-försäkringsförmedlare i den nya lagen om försäkringsdistribution. Den nya lagen bör innehålla en särskild bestämmelse om ingripande direkt mot en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige med stöd av etableringsfriheten. Ett sådant ingripande bör bestå av föreläggande om att göra rättelse och ytterst ett förbud för EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution i Sverige. I bestämmelsen bör även anges att Finansinspektionen är skyldig att underrätta behörig myndighet i EES-försäkringsförmedlarens hemland, Europeiska kommissionen och Eiopa om vilka åtgärder som vidtas.

Ingripande mot EES-försäkringsförmedlare

Om den behöriga myndigheten i värdlandet har skäl att anse att en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet med stöd av etableringsfriheten överträder någon annan av de skyldigheter som anges i försäkringsdistributionsdirektivet än reglerna i kapitlen V och VI ska den underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om detta (artikel 8.2). Så är även fallet om den behöriga myndigheten i värdlandet har skäl att anse att en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet med

stöd av friheten att tillhandahålla tjänster underlåter att fullgöra någon av de skyldigheter som fastställs i direktivet (artikel 5.1 första stycket).

I de fall som den behöriga myndigheten i värdlandet ska underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om överträdelse är det den senare behöriga myndigheten som primärt har att ingripa mot försäkringsförmedlaren (artiklarna 5.1 andra stycket och 8.2). Det är först om de åtgärder som vidtagits av hemlandsmyndigheten visat sig vara otillräckliga eller om den myndigheten inte vidtar några åtgärder som den behöriga myndigheten i värdlandet, efter att ha informerat den behöriga myndigheten i hemlandet, får vidta åtgärder mot försäkringsförmedlaren, inbegripet att hindra förmedlaren från att fortsätta bedriva verksamhet i det landet (artiklarna 5.1 tredje stycket och 8.3 första stycket). En förutsättning för ett sådant ingripande är att försäkringsförmedlaren agerar på ett sätt som tydligt skadar intressena för värdlandets konsumenter i stort eller hindrar försäkringsmarknaden från att fungera väl. Den behöriga myndigheten i värdlandet kan också välja att hänskjuta ärendet till Eiopa och begära dess biträde (artiklarna 5.1 fjärde stycket och 8.3 tredje stycket).

I vissa fall kan en behörig myndighet i en värdland ingripa direkt mot en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet inom dess territorium. Om en omedelbar åtgärd krävs för att skydda konsumenternas rättigheter får nödvändiga åtgärder vidtas (artiklarna 5.2 och 8.4). Direktivet är inte avsett att påverka möjligheterna för värdlandet att vidta nödvändiga och icke-diskriminerande åtgärder för att inom sitt territorium ingripa mot överträdelse som inte är förenliga med de rättsliga bestämmelser för att skydda allmänintresset som är tillämpliga på försäkringsdistributörer inom deras territorier (artikel 9.1). Det finns då möjlighet att hindra en försäkringsförmedlare från att bedriva ny verksamhet i värdlandet. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras behöriga myndigheter på lämpligt sätt offentliggör de relevanta nationella bestämmelser för att skydda allmänintresset som är tillämpliga på försäkringsdistributörer inom deras territorier (artikel 11.1). Ett direkt ingripande mot en EES-försäkringsförmedlare kan också komma i fråga om verksamheten helt eller huvudsakligen är inriktad på värdlandets territorium med enda syfte att kringgå de rättsliga bestämmelser som skulle vara tillämpliga om den berörda förmedlaren hade sin hemvist eller sitt säte i värdlandet och om dess verksamhet dessutom allvarligt hotar försäkringsmarknadernas sätt att fungera med avseende på konsumentskyddet (artikel 9.2).

De nämnda reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i bestämmelser om ingripanden mot EES-försäkringsförmedlare i den nya lagen om försäkringsdistribution. Dessa bestämmelser bör omfatta EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet här i landet såväl med stöd av etableringsfriheten som friheten att tillhandahålla tjänster. Därutöver bör det tas in bestämmelser om i vilka fall Finansinspektionen har möjlighet att ingripa direkt mot en sådan EES-försäkringsförmedlare. Sådana ingripanden bör bestå av föreläggande om att göra rättelse och förbud för EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution i Sverige.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vilka bestämmelser som ska anses ha särskild

betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse. Som nämns ovan ställer försäkringsdistributionsdirektivet upp ett krav på att medlemsstaterna ska se till att den behöriga myndigheten offentliggör de relevanta nationella bestämmelser för att skydda allmänintresset som är tillämpliga på den som bedriver försäkringsdistribution på medlemsstatens territorium (artikel 11.1). Detta gäller även information om huruvida och hur medlemsstaten har valt att tillämpa strängare bestämmelser än de som anges i direktivet (artikel 29.3). Medlemsstaterna ska inrätta en enda kontaktpunkt som ska ansvara för tillhandahållandet av information om bestämmelser för att skydda allmänintresset. En lämplig behörig myndighet bör utgöra en sådan kontaktpunkt (artikel 11.4). Utifrån direktivets utformning framstår det som lämpligt att dessa krav genomförs genom föreskrifter på förordningsnivå.

12.2.15 Ingripanden vid en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar

Promemorians förslag: Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen av en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, ska Finansinspektionen få ingripa mot överträdelse av bestämmelserna om förutsättningar för tillstånd, kunskapskrav och uppförande och föreskrifter som meddelats avseende dessa bestämmelser, om överträdelserna avser verksamheten som bedrivs i Sverige.

Finansinspektionen ska då utfärda ett föreläggande att göra rättelse inom en viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelserna är allvariga, ska Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet eller, om det är tillräckligt, meddela en varning.

Om verksamheten i Sverige bedrivs i en filial, ska Finansinspektionen kunna ingripa mot filialens verkställande direktör för vissa överträdelse som filialen befunnits ansvarig för. Ingripande ska kunna ske på samma sätt och enligt samma förfarande som för ledningspersoner i en försäkringsdistributör som är en juridisk person.

Skälen för promemorians förslag: Som framgår i avsnitt 12.1.3 ska Finansinspektionen kunna träffa en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES som innebär att inspektionen åtar sig ett utökat ansvar för tillsyn och ingripanden mot en EES-försäkringsförmedlars verksamhet i Sverige. Finansinspektionen får, när en sådan överenskommelse träffas, det huvudsakliga ansvaret för att säkerställa att kraven avseende kunskap och kompetens och lämplighet m.m. uppfylls i den svenska verksamheten. Finansinspektionen ska även i vissa avseenden agera som behörig myndighet i hemland i förhållande till verksamheten som bedrivs i Sverige. Det innebär bl.a. att Finansinspektionen kommer att ha huvudansvaret för tillsyn avseende bestämmelser om uppförande i lagen om försäkringsdistribution när det gäller försäkringsdistribution som sker från Sverige till andra länder inom EES.

Om en överenskommelse träffas ska Finansinspektionen även agera som behörig myndighet i hemlandet i fråga om reglerna i kapitel VII i försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 31–36), som gäller administrativa sanktioner och andra åtgärder (artikel 7.1). Utgångspunkten är alltså att Finansinspektionen ska ha samma möjligheter att ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som mot försäkringsdistributörer som agerar med stöd av tillstånd eller registrering i Sverige. Detta avviker från hur Finansinspektionen kan ingripa mot övriga EES-försäkringsförmedlare (jfr avsnitt 12.2.14). En bestämmelse som reglerar möjligheterna att ingripa mot EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse om överförd tillsyn måste således föras in i den nya lagen.

Om en överenskommelse om överföring av tillsyn har träffats ska Finansinspektionen överta ansvaret att agera som behörig myndighet i hemland när det gäller kapitlen IV–VII i direktivet (artiklarna 10–36). Det innebär att ansvar för frågor om tillstånd och registrering (regleras i kapitel II, artikel 3) inte omfattas av Finansinspektionens behörighet. En konsekvens av detta bör vara att Finansinspektionen inte heller ska kunna återkalla ett tillstånd eller en registrering som beslutats av en behörig myndighet i ett annat land inom EES. I stället bör Finansinspektionen kunna förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva verksamhet i Sverige. I övrigt bör möjligheterna till ingripande vara de-samma som mot svenska försäkringsdistributörer, vilket innebär att Finansinspektionen ska kunna utfärda ett föreläggande att göra rättelse inom viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Vid allvarliga överträdelse ska Finansinspektionen kunna besluta om varning i stället för ett förbud mot att bedriva verksamhet i Sverige.

I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det anges vilka bestämmelser i den lagen som, om de överträds, ska kunna medföra ingripande mot en EES-försäkringsförmedlare. Även överträdelse av föreskrifter på lägre nivå än lag som meddelats avseende de bestämmelserna i lagen ska kunna föranleda ett ingripande. Behovet av en sådan begränsning följer av att Finansinspektionen tar över ansvaret för ingripanden endast när det gäller de skyldigheter för försäkringsdistributörer som avses i kapitlen IV–VI i försäkringsdistributionsdirektivet. Om en EES-försäkringsförmedlare överträder andra bestämmelser än de som i enlighet med det som anförs ovan ska anges i lagen, får Finansinspektionen således ingripa med de begränsningar som gäller för EES-försäkringsförmedlare (jfr avsnitt 12.2.12).

Som nämns ovan är utgångspunkten att Finansinspektionen, för de utpekade överträdelse, ska kunna ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES på samma sätt som mot en svensk försäkringsdistributör. Mot svenska försäkringsdistributörer som är juridiska personer ska Finansinspektionen, vid allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelse, ingripa mot en styrelseledamot, den verkställande direktören eller andra som på motsvarande sätt företräder distributörer som inte har en styrelse eller verkställande direktör. Det måste förutsättas att en EES-försäkringsförmedlare som bedöms ha sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige är etablerad i landet här genom en filial. En filial är inte någon egen juridisk person, och saknar en styrelse eller motsvarande funktion. Enligt lagen (1992:160) om

utländska filialer ska en filial emellertid ha en verkställande direktör (8 §). Den verkställande direktören är enligt samma lag ansvarig för filialens verksamhet (10 §). Den verkställande direktören i en filial bör, mot denna bakgrund, anses vara den person som enligt svensk rätt är ansvarig för filialens överträdelser på det sätt som avses i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 31.4). För att genomföra direktivets krav på att Finansinspektionen ska agera som en behörig myndighet i hemland i förhållande till EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES, bör inspektionen få ingripa mot den verkställande direktören i filialen genom beslut om sanktionsavgift eller ett tidsbegränsat förbud mot att upprätthålla funktionen som verkställande direktör i en filial till en EES-försäkringsförmedlare. Ett sådant ingripande bör kunna ske på samma förutsättningar och enligt samma förfarande som ett ingripande mot en ledningsperson i en svensk försäkringsförmedlare (jfr avsnitt 12.2.9).

12.2.16 Ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland

Promemorians förslag: Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland som bedriver försäkringsdistribution i Sverige ska föras över oförändrad till lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag: Frågan om ingripanden mot försäkringsförmedlare från tredjeland regleras inte i försäkringsdistributionsdirektivet (se avsnitt 8.2.1 om direktivets territoriella tillämpningsområde). Däremot följer det av direktivet att försäkringsförmedlare från tredje land och EES-försäkringsförmedlare ska behandlas lika (artikel 1.6 andra stycket).

Försäkringsförmedlare från tredjeland ska således omfattas av kraven i den nya lagen om försäkringsdistributions i samma utsträckning som svenska förmedlare och EES-försäkringsförmedlare. De ska stå under Finansinspektionens tillsyn i fråga om den verksamhet som bedrivs från en filial i Sverige och de ska endast bedriva verksamhet genom filial här i landet efter tillstånd av Finansinspektionen.

Om en försäkringsförmedlare från tredjeland överträder lagen om försäkringsdistribution måste Finansinspektionen ha möjlighet att ingripa. I lagen om försäkringsförmedling finns en bestämmelse om ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland som utövar förmedling här i landet från filial (8 kap. 11 §). Ingripande mot en sådan försäkringsförmedlare får ske i samma omfattning och under samma förutsättningar som i fråga om svenska försäkringsförmedlare. Det saknas anledning att göra någon ändring när det gäller Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot försäkringsförmedlare från tredjeland (se liknande bedömning avseende tillstånd för försäkringsförmedlare från tredjeland i avsnitt 8.2.2). Finansinspektionen ska således kunna ingripa mot filialen genom att inspektionen utfärdar ett föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelserna är allvariga, ska tillståndet återkallas eller, om det är tillräckligt,

varning meddelas. Tillståndet för en försäkringsförmedlare från tredjeland bör även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution, i likhet med det som gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling, återkallas om förmedlaren inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat utöva sådan verksamhet som tillståndet avser, har förklarat sig avstå från tillståndet eller under en sammanhängande tid av sex månader inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser. I likhet med det som i avsnitt 12.2.3 föreslås ska gälla beträffande svenska försäkringsförmedlare bör Finansinspektionen, vid återkallelse på någon av de grunderna, först pröva om det finns skäl att ingripa mot försäkringsförmedlaren på annat sätt och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande. Det bör även fortsättningsvis vara möjligt att besluta om sanktionsavgift mot förmedlare från tredjeland. När det är fråga om en filial bör beräkningen av den högsta sanktionsavgiften ske utifrån omsättningen för den juridiska personen som filialen utgör del av (se avsnitt 12.2.7).

I avsnitt 12.2.15 föreslås att Finansinspektionen, i vissa fall, ska kunna ingripa mot den verkställande direktören i en filial till en EES-försäkringsförmedlare, om filialen befunnits ansvarig för en överträdelse av lagen om försäkringsdistribution. Samma ingripandemöjlighet bör finnas även gentemot den verkställande direktören i en filial till en försäkringsförmedlare från tredjeland, eftersom sådana förmedlare enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska behandlas på samma sätt som EES-förmedlare (artikel 1.6 andra stycket). Finansinspektionen bör få ingripa mot den verkställande direktören i filialen genom beslut om sanktionsavgift eller ett tidsbegränsat förbud mot att upprätthålla funktionen som verkställande direktör i en filial till en försäkringsförmedlare. Ett sådant ingripande bör kunna ske på samma förutsättningar och enligt samma förfarande som ett ingripande mot en ledningsperson i en svensk försäkringsförmedlare (jfr avsnitt 12.2.9).

På samma sätt som i dag bör Finansinspektionen vara skyldig att underrätta den behöriga myndigheten i försäkringsförmedlarens hemland om åtgärder som har vidtagits mot förmedlaren.

12.2.17 Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering

Promemorians förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om ingripande mot den som bedriver verksamhet utan att vara berättigad till det eller den som agerar utöver sitt tillstånd eller sin registrering ska föras över i huvudsak oförändrade till lagen. Om försäkringsdistribution Detsamma ska gälla bestämmelserna om Finansinspektionens möjligheter att utreda om lagen är tillämplig på verksamheten och om ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

Skälen för promemorians förslag: Lagen om försäkringsförmedling innehåller bestämmelser om att Finansinspektionen ska förelägga den som bedriver försäkringsförmedling i Sverige utan att ha tillstånd till det att upphöra med det. Detsamma gäller om en förmedlare förmedlar

försäkringar av ett slag som denne inte är berättigad att förmedla eller utövar sidoverksamhet avseende fondandelar utan att vara registrerad för det (8 kap. 19 § första stycket). Den lagen innehåller även bestämmelser om Finansinspektionens möjligheter att utreda om lagen är tillämplig (8 kap. 19 § andra stycket) och att ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten (8 kap. 3 §). Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller ett krav på att medlemsstaterna ska göra det möjligt att ingripa mot dem som inte registrerar sin verksamhet med försäkringsdistribution (artikel 33.1 a). Genom att föra över de nu aktuella bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling till den nya lagen om försäkringsdistribution tillgodoses försäkringsdistributionsdirektivets krav. Beträffande de övriga bestämmelserna finns det inga skäl att i sak ändra det som gäller enligt lagen om försäkringsförmedling och även de bör därför föras över till den nya lagen.

12.2.18 Vite

Promemorians förslag: Föreläggande och förbud som Finansinspektionen beslutar om ska kunna förenas med vite.

Skälen för promemorians förslag: Enligt lagen om försäkringsförmedling får Finansinspektionen förena föreläggande och förbud som meddelas enligt den lagen med vite (8 kap. 20 §). Enligt förslaget i avsnitt 12.2.3 ska Finansinspektionen även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution kunna besluta om förelägganden och förbud mot försäkringsdistributörer. I syfte att säkerställa att dessa förelägganden och förbud följs, bör Finansinspektionen ha möjlighet att besluta om vite också enligt den nya lagen.

12.2.19 Offentliggörande av beslut

Promemorians bedömning: Skyldigheten att offentliggöra beslut om sanktioner och andra åtgärder i enlighet med försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras genom föreskrifter på förordningsnivå.

Skälen för promemorians bedömning: Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller krav på att sanktioner eller åtgärder till följd av överträdelse av de nationella bestämmelser som införlivat direktivet ska offentliggöras på de behöriga myndigheternas officiella webbplats, (artikel 32.1–32.3). Direktivet har som utgångspunkt att offentliggörande ska ske, men tillåter under vissa förutsättningar att besluten offentliggörs anonymiserat, att offentliggörandet skjuts upp eller att offentliggörandet underlåts. För att i svensk rätt genomföra direktivet fullt ut krävs således att det införs tvingande bestämmelser om offentliggörande som riktar sig till de behöriga myndigheterna.

Vid genomförandet i svensk rätt av kapitaltäckningsdirektivet hade regeringen att förhålla sig till motsvarande regler om offentliggörande i det direktivet (artikel 68). Regeringen konstaterade då att det föreligger en presumtion för att uppgifter om åtgärder eller sanktioner får offentliggöras, men sekretess råder om det kan antas att den berörde lider skada

om uppgiften röjs (prop. 2013/14:228 s. 233 f.). Kapitaltäckningsdirektivet förutsätter offentliggörande, men tillåter att beslut offentliggjordes anonymiserat, bl.a. om ett offentliggörande skulle utgöra en oproportionerlig åtgärd eller bedömas orsaka en oproportionell skada för berörda institut. Regeringen gjorde därför bedömningen att bestämmelserna om sekretess i Finansinspektionens verksamhet, som finns i 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, inte utgör hinder mot att publicera besluten på det sätt som föreskrivs i det direktivet.

Samma bedömning bör göras i fråga om Finansinspektionens offentliggörande av beslut om ingripanden och sanktioner som meddelas med stöd av den nya lagen om försäkringsdistribution. Detta följer av att försäkringsdistributionsdirektivet gör det möjligt för de behöriga myndigheterna att bedöma om ett offentliggörande är proportionerligt och vid behov göra sådana offentliggöranden på anonym grund (artikel 32.1). Det finns därför inte någon konflikt mellan bestämmelser om sekretess i OSL och försäkringsdistributionsdirektivets krav på offentliggörande av beslut.

Kravet på offentliggörande av beslut om ingripanden och sanktioner som beslutas för enskilda och ett offentliggörande av besluten på Finansinspektionens webbplats kommer vidare att utgöra en behandling av personuppgifter enligt personuppgiftslagen. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller dock, genom möjligheten att i vissa fall publicera besluten anonymt (artikel 32), mekanismer för att tillgodose skyddet för personuppgifter.

Även frågan om personuppgiftslagen utgör ett hinder för att offentliggöra beslut på det sätt som anges i försäkringsdistributionsdirektivet var föremål för överväganden i samband med genomförandet av motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet (se samma prop. s. 233). Regeringen konstaterade då att det i personuppgiftslagen anges att avvikande bestämmelser i en annan lag eller förordning har företräde framför personuppgiftslagen och att det alltså inte är nödvändigt att frågan regleras i lag. Samma bedömning bör göras i förevarande lagstiftningsärende.

I tidigare lagstiftningsärenden har regeringen gjort bedömningen att bestämmelser om publicering av beslut bör anges i förordning (jfr samma prop. s. 233 f.). Det saknas skäl att göra någon annan bedömning i detta lagstiftningsärende.

12.2.20 Utökad underrättelseskyldighet till Eiopa

Promemorians bedömning: Den utökade skyldigheten för Finansinspektionen att underrätta Eiopa som följer av försäkringsdistributionsdirektivet bör regleras genom föreskrifter på förordningsnivå.

Skälen för promemorians bedömning: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att deras behöriga myndigheter informerar Eiopa om alla administrativa sanktioner och åtgärder som påförts men inte offentliggjorts (artikel 36.1).

De behöriga myndigheterna ska därutöver årligen ge Eiopa information i aggregerad form om alla administrativa sanktioner och andra åtgärder som påförts i enlighet med direktivet (artikel 36.2). Eiopa ska offentliggöra den informationen i en årlig rapport.

Om den behöriga myndigheten har offentliggjort en administrativ sanktion eller annan åtgärd ska den samtidigt informera Eiopa om denna (artikel 36.3).

De återgivna reglerna i direktivet omfattar för Sveriges del endast Finansinspektionen. Den utökade underrättelseskyldigheten som de reglerna innebär bör regleras i föreskrifter som meddelas av regeringen.

13 Överklagande

Promemorians förslag: Finansinspektionens beslut om sanktionsföreläggande eller att förelägga någon att lämna upplysningar för att kunna bedöma om en viss verksamhet är tillståndspliktig ska inte få överklagas.

Andra beslut av Finansinspektionen i enskilda fall enligt lagen om försäkringsdistribution ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Finansinspektionen ska få bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Bolagsverkets beslut att avskriva en anmälan eller att vägra en registrering ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Skälen för promemorians förslag: Lagen om försäkringsförmedling innehåller bestämmelser om överklagande av Finansinspektionens respektive Bolagsverkets beslut. Det saknas anledning att frångå den nuvarande ordningen.

Finansinspektionens beslut enligt den nya lagen om försäkringsdistribution om att förelägga någon att lämna upplysningar för att kunna bedöma om en viss verksamhet är tillståndspliktig bör således inte få överklagas. Inte heller ett sanktionsföreläggande bör få överklagas (jfr prop. 2014/15:57 s. 65). Andra beslut av Finansinspektionen i enskilda fall enligt den lagen bör få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det bör dock inte gälla s.k. normgivningsbeslut som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223).

Finansinspektionen bör på samma sätt som enligt lagen om försäkringsförmedling få bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse enligt den nya lagen ska gälla omedelbart.

Bolagsverkets beslut att avskriva en anmälan eller att vägra en registrering enligt den nya lagen bör i likhet med vad som gäller enligt lagen om försäkringsförmedling få överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Prövningstillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätten.

Genom förslaget tillgodoses försäkringsdistributionsdirektivets krav på rätt till domstolsprövning (artiklarna 6.3 andra stycket och 31.5).

14 Fondbolag och AIF-förvaltare

14.1 Inledning

I avsnitt 14 behandlas rådgivning om andelar i fonder som fondbolag och AIF-förvaltare får tillhandahålla inom ramen för sin fondverksamhet och frågan om företagen i så fall bör tillämpa vissa bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden vid sådan rådgivning till alla kunder. Frågan om det som bör gälla vid sådan rådgivning behandlas även i avsnitt 10.4 i prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR).

14.2 Rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder

Promemorians förslag: De bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden som fondbolag och AIF-förvaltare ska tillämpa när de utför rådgivning om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet, ska tillämpas vid sådan rådgivning till alla kunder.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka åtgärder ett fondbolag och en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som gäller när de utför rådgivning om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet.

Skälen för promemorians förslag

Gällande rätt

Fondbolagens verksamhet regleras i lagen om värdepappersfonder. I den lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (UCITS-direktivet) i svensk rätt. AIF-förvaltares verksamhet regleras i lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder, som genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU av den 8 juni 2011 om förvaltare av alternativa investeringsfonder samt om ändring av direktiv 2003/41/EG och 2009/65/EG och förordningarna (EG) nr 1060/2009 och (EU) nr 1095/2010 (AIFM-direktivet) i svensk rätt.

Fondbolag får inom ramen för sin fondverksamhet tillhandahålla rådgivning om fondandelar och AIF-förvaltare får tillhandahålla rådgivning om andelar eller aktier i alternativa investeringsfonder. Ett fondbolag eller en AIF-förvaltare som inom ramen för sin fondverksamhet lämnar råd om andelar i värdepappersfonder eller om andelar eller aktier i alternativa investeringsfonder ska följa de näringsrättsliga reglerna i

lagen om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningslagen). I den lagen ställs krav på hur en näringsidkare ska agera vid rådgivning till en konsument. En näringsidkare som tillhandahåller finansiell rådgivning är skyldig att se till att den som utför rådgivningen har tillräcklig kompetens (4 §). De krav som ställs på rådgivaren i detta hänseende specificeras i Finansinspektionens och Konsumentverkets föreskrifter (Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [FFFS 2004:4] om finansiell rådgivning till konsumenter och Konsumentverkets föreskrifter och allmänna råd [KOVFS 2004:5] om finansiell rådgivning till konsumenter). Näringsidkaren är också skyldig att dokumentera vad som förekommit vid rådgivningstillfället och ska lämna ut denna dokumentation till konsumenten. Bestämmelser om vilka uppgifter som ska dokumenteras, vad som ska överlämnas till konsumenten och när dokumentering kan underlåtas finns också i Finansinspektionens och Konsumentverkets föreskrifter. Förutom de formella kraven på dokumentation och kompetens hos rådgivaren finns det i rådgivningslagen även bestämmelser om hur rådgivningen ska utföras (5 §). En näringsidkare ska i sin rådgivning iaktta god rådgivningssed och med tillbörlig omsorg ta till vara konsumentens intressen. Näringsidkaren ska vidare anpassa rådgivningen efter konsumentens önskemål och behov samt inte rekommendera andra lösningar än sådana som kan anses lämpliga för konsumenten. Rådgivaren är även skyldig att avråda konsumenten från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till konsumentens behov, ekonomiska förhållanden och andra omständigheter.

Redan föreslagna ändringar

Som en av flera åtgärder för att uppnå en likartad reglering för alla aktörer som utför rådgivning på finansmarknadsområdet föreslås i prop. 2016/17:162 att fondbolag och AIF-förvaltare som lämnar råd om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet ska tillämpa bestämmelser om investeringsrådgivning i lagen om värdepappersmarknaden (s. 451–456). Det förslaget innebär att i huvudsak samma regelverk kommer att gälla oavsett om det är ett värdepappersinstitut, ett fondbolag eller en AIF-förvaltare som lämnar råd på finansmarknadsområdet. Enligt förslaget ska fondbolag och AIF-förvaltare när de utför rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamheten tillämpa bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden om intressekonflikter, om kompetenskrav för den personal som tillhandahåller rådgivning, om lämplighetsbedömning och regler om rapportering och lämplighetsförklaring till kund. Fondbolag och AIF-förvaltare ska enligt förslaget även tillämpa bestämmelserna i samma lag om ersättningssystem, information till kund vid investeringsrådgivning, om ersättningar som betalas till och tas emot från tredjepart och om indelning av kunder i kategorier. Detsamma ska gälla för förvaltningsbolag och utländska AIF-förvaltare som driver verksamhet från filial i Sverige.

I samma proposition (avsnitt 10.4) föreslås att de ovan nämnda bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden ska tillämpas om ett fondbolag eller en AIF-förvaltare lämnar råd om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet till icke-professionella kunder. Det innebär en skillnad i förhållande till förslaget från 2013 års värdepappersmarknads-

utredning som innebar att reglerna i lagen om värdepappersmarknaden ska tillämpas när råd lämnas till konsument. Finansinspektionen föreslog i sitt remissvar att reglerna bör gälla i förhållande till alla kunder och inte enbart konsument. Regeringen gjorde emellertid bedömningen att det skulle innebära en sådan utvidgning av tillämpningsområdet som skulle kräva överväganden som det inte fanns utrymme för att göra inom ramen för det lagstiftningsärendet. Regeringen ansåg dock att man i stället borde utgå från de kundkategorier som används i MiFID II: icke-professionell kund och professionell kund. I nämnda proposition föreslås att reglerna ska tillämpas när råd lämnas till en icke-professionell kund. Kundkategorin icke-professionell kund överensstämmer till stor del, om än inte helt, med det som avses med konsument.

Bör tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta råd om andelar i fonder till alla kunder?

I syfte att uppnå en mer likartad reglering på finansmarknadsområdet, bör samma regler gälla i förhållande till alla kunder oavsett om de är icke-professionella kunder eller professionella kunder. Fondbolag och AIF-förvaltare bör därför, i likhet med värdepappersinstitut, tillämpa bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden när de lämnar råd om andelar i fonder till kunder. De bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden som fondbolag och AIF-förvaltare enligt förslaget i ovan nämnda proposition ska tillämpa vid rådgivning om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet bör därför tillämpas vid sådan rådgivning till alla kunder. Detsamma bör gälla för utländska förvaltningsbolag och AIF-förvaltare som driver verksamhet från filial i Sverige.

Bemyndigande att meddela föreskrifter

De regler i MiFID II som fondbolag och AIF-förvaltare enligt förslaget i ovan nämnda proposition ska tillämpa när de utför rådgivning om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet kompletteras av detaljerade regler i det delegerade direktivet till MiFID II och den delegerade förordningen till MiFID II. I propositionen anges att avsikten är att det i förevarande promemoria ska ingå förslag till ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter som gör det möjligt att tillämpa reglerna i det delegerade direktivet till MiFID II och den delegerade förordningen till MiFID II även på fondbolag och AIF-förvaltare när de utför sådan rådgivning (s. 455 f). I enlighet med det bör därför regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vilka åtgärder ett fondbolag och en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som gäller när de utför rådgivning om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet.

15 Tillhandahållande av information om klagomål enligt den delegerade förordningen till MiFID II

15.1 Inledning

I avsnitt 15 behandlas en fråga som inte avser genomförandet i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet utan vissa krav som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument och rådets direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (förkortat MiFID II). I prop. 2016/17:162 föreslås att MiFID II ska genomföras i svensk rätt i huvudsak genom ändringar i lagen om värdepappersmarknaden och att Finansinspektionen ska vara behörig myndighet i Sverige. Reglerna i MiFID II kompletteras i många fall av detaljerade regler i rättsakter som antas av kommissionen. En sådan rättsakt är kommissionens delegerade förordning (EU) av den 25 april 2016 (C[2016] 2398 final) om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet (i det följande benämnd den delegerade förordningen till MiFID II). Den delegerade förordningen till MiFID II, som är direkt tillämplig i medlemsstaterna, ska börja tillämpas samtidigt som de lagar och andra författningar som genomför MiFID II, dvs. den 3 januari 2018. I avsnitt 14 behandlas frågan om behovet av kompletterande bestämmelser i svensk rätt med anledning av ett krav i den delegerade förordningen till MiFID II på att värdepappersföretag ska tillhandahålla den behöriga myndigheten information om klagomål från kunder och om hanteringen av sådana klagomål (artikel 26.6).

15.2 Bemyndigande att meddela föreskrifter

Promemorians förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur värdepappersinstitut ska fullgöra skyldigheten att tillhandahålla Finansinspektionen information om klagomål och hantering av klagomål enligt artikel 26.6 i den delegerade förordningen till MiFID II.

Skälen för promemorians förslag

Krav enligt den delegerade förordningen till MiFID II

I MiFID II finns krav på medlemsstaterna att bl.a. säkerställa upprättandet av effektiva och ändamålsenliga klagomålsförfaranden utanför domstol för konsumenttvister rörande värdepappersföretags tillhandahållande av investerings- och sidotjänster (artikel 75.1). Dessa regler i MiFID II motsvarar i huvudsak reglerna enligt det direktiv som MiFID II ersätter och som har genomförts i svensk rätt. Regeringen har vid genomförandet av MiFID II, med hänvisning till att kraven redan får

anses tillgodosedda i svensk rätt, gjort bedömningen att någon lagstiftningsåtgärd inte är påkallad (se prop. 2016/17:162 s. 588).

I den delegerade förordningen till MiFID II finns kompletterande bestämmelser till reglerna i MiFID II om hantering av klagomål. Där anges bl.a. att värdepappersföretagen ska tillhandahålla de behöriga myndigheterna information om klagomål och hantering av klagomål (artikel 26.6). Enligt förordningen gäller dessa krav även kreditinstitut som tillhandahåller investeringstjänster eller utför investeringsverksamhet (artikel 1.2). I svensk rätt benämns sådana företag, som i EU-rätten benämns värdepappersföretag, värdepappersbolag när de är svenska. Termen värdepappersinstitut saknar motsvarighet i EU-rätten och används i svensk rätt som gemensam beteckning för värdepappersbolag, svenska kreditinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse och utländska företag som driver värdepappersrörelse från filial i Sverige. Kraven i den delegerade förordningen till MiFID II gäller således för alla dessa företag.

Syftet med kraven i den delegerade förordningen till MiFID II är att göra finansmarknaderna mer transparenta och säkra samt förbättra investerarnas förtroende och deltagande på dessa marknader. De syftar även till att öka de finansiella marknadernas stabilitet och tillförlitlighet. Det förutsätts vidare enligt förordningen att rapporteringsskyldigheten ska gälla klagomål från såväl befintliga som presumtiva kunder (skäl 38) och att skyddet för personuppgifter beaktas vid behandling av sådana uppgifter avseende kunder och tjänster som tillhandahålls kunder (skälen 39 och 129). Kraven i den delegerade förordningen möjliggör för Finansinspektionen att få kännedom om samtliga inkomna klagomål och därmed även möjlighet att vidta eventuella åtgärder med anledning av dessa. Samtliga klagomål som inkommer till Finansinspektionen registreras och används av inspektionen inom ramen för dess tillsyn.

Gällande rätt

Värdepappersinstitut ska enligt lagen om värdepappersmarknaden lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen (23 kap. 2 § första stycket). För övervakningen av att bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden och föreskrifter meddelade med stöd av lagen följs får Finansinspektionen även begära att ett företag eller någon annan tillhandahåller uppgifter, handlingar eller annat (23 kap. 3 § första stycket 1). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar ett värdepappersinstitut ska lämna till Finansinspektionen och när upplysningarna ska lämnas samt hur skyldigheten att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat ska fullgöras (23 kap. 15 § 1 och 2). Regeringen har bemyndigat Finansinspektionen att meddela sådana föreskrifter (se 6 kap. 1 § 65 och 67 förordningen [2007:572] om värdepappersmarknaden och Finansinspektionens föreskrifter [FFFS 2007:16] om värdepappersrörelse). Ett värdepappersinstitut ska, utöver de upplysningar som det ska lämna enligt dessa föreskrifter, även lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär (23 kap. 2 § tredje stycket lagen om värdepappersmarknaden).

Behov av kompletterande åtgärder i svensk rätt

Av den delegerade förordningen till MiFID II följer att värdepappersinstitut ska tillhandahålla behöriga myndigheter information om klagomål och hantering av klagomål (artikel 26.6). Finansinspektionen bör som behörig myndighet i Sverige ha möjlighet att föreskriva hur och i vilken omfattning sådan information ska lämnas till inspektionen. Som framgår ovan tar gällande rätt sikte på situationer där Finansinspektionen på begäran (dvs. inte löpande) hämtar in information och möjliggör för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva vilka uppgifter som ska lämnas, men inte hur de ska lämnas. Eftersom de nu aktuella reglerna i den delegerade förordningen till MiFID II avser en löpande klagomålsrapportering och det därmed blir fråga om en stor mängd data som ska hanteras, är lämpligt att föreskriftsrätten avgränsas till frågan om hur rapporteringsskyldigheten ska fullgöras, dvs. formen för rapporteringen. Den delegerade förordningen till MiFID II ger också utrymme för en sådan föreskriftsrätt. Bemyndigandet bör därför utformas så, att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur värdepappersinstitut ska tillhandahålla information om klagomål och hantering av klagomål enligt den delegerade förordningen till MiFID II för att uppgiftsskyldigheten enligt förordningen (artikel 26.6) ska fullgöras. Ett sådant bemyndigande i lagen om värdepappersmarknaden möjliggör en senare föreskriftsrätt till Finansinspektionen i förordningen om värdepappersmarknaden när det gäller formen för uppgiftslämnandet.

16 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

16.1 Ikraftträdande

Promemorians förslag: Lagen om försäkringsdistribution ska träda i kraft den 23 februari 2018. Genom lagen upphävs lagen om försäkringsförmedling. Även de övriga lagändringar som föreslås ska träda i kraft den 23 februari 2018 med undantag av en lag om ändring i lagen om värdepappersmarknaden som ska träda i kraft den 3 januari 2018.

Skälen för promemorians förslag: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna senast den 23 februari 2018 sätta i kraft de lagar och författningar som är nödvändiga för att följa direktivet (artikel 42.1 första stycket). För att uppfylla det kravet bör lagen om försäkringsdistribution träda i kraft den 23 februari 2018. Detsamma bör gälla de övriga lagändringar som föreslås i denna promemoria med undantag av bestämmelsen i 23 kap. 15 § lagen om värdepappersmarknaden (se avsnitt 15.2). Den lagändringen föreslås träda i kraft den 3 januari 2018, dvs. vid den tidpunkt då övriga lagändringar som genomför MiFID II i svensk rätt ska träda i kraft (se prop. 2016/17:162 s. 611).

Försäkringsförmedlingsdirektivet ska enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 44 första stycket) upphöra att gälla med verkan från och med den 23 februari 2018. Lagen om försäkringsförmedling bör därför upphöra att gälla vid den tidpunkten.

16.2 Övergångsbestämmelser för försäkringsförmedling

Promemorians förslag: Ett tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling ska gälla som ett tillstånd enligt lagen om försäkringsdistribution att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare.

Försäkringsförmedlare från andra länder inom EES som utövar försäkringsförmedling i Sverige efter underrättelse enligt lagen om försäkringsförmedling ska ha rätt att bedriva försäkringsdistribution som EES-försäkringsförmedlare i Sverige.

Skälen för promemorians förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet innebär inte någon ändring när det gäller kravet på registrering för försäkringsförmedlare (se artikel 3 i försäkringsförmedlingsdirektivet och artikel 3 i försäkringsdistributionsdirektivet). Beskrivningen av verksamheten försäkringsförmedling i försäkringsförmedlingsdirektivet avviker inte heller i grunden från beskrivningen av verksamheten försäkringsdistribution i försäkringsdistributionsdirektivet (se artikel 2.3 i försäkringsförmedlingsdirektivet och artikel 2.1 i försäkringsdistributionsdirektivet).

Befintliga tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling bör därför fortsätta att gälla, som tillstånd enligt lagen om försäkringsdistribution att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare. Detta bör anges i en övergångsbestämmelse. Med tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling avses inte bara tillstånd enligt 2 kap. 1 § utan även tillstånd för utländska försäkringsförmedlare från tredjeland enligt 3 kap. 2 § den lagen.

När det gäller utländska försäkringsförmedlare från andra länder inom EES som utövar försäkringsförmedling i Sverige efter underrättelse enligt 3 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling bör dessa mot bakgrund av det som anges ovan inte behöva underrätta på nytt om sin avsikt att bedriva verksamhet över gränserna. Denna grupp av försäkringsförmedlare bör alltså få rätt att med stöd av den tidigare underrättelsen bedriva försäkringsdistribution som EES-försäkringsförmedlare i Sverige.

Som anges ovan ska det inte krävas något nytt tillstånd eller förnyad underrättelse om verksamhet över gränserna för att få fortsätta bedriva försäkringsdistribution. De som omfattas av övergångsbestämmelserna ska emellertid senast den 23 februari 2019 vara skyldiga att uppfylla de ytterligare kraven på kunskap och kompetens (se avsnitt 16.5). När det gäller övriga krav på försäkringsdistributörer som ställs upp enligt den nya lagen om försäkringsdistribution ska dessa uppfyllas fr.o.m. den

23 februari 2018. Om dessa krav inte uppfylls kommer ingripande enligt bestämmelserna i den lagen att kunna aktualiseras.

16.3 Övergångsbestämmelser för anknutna försäkringsförmedlare

Promemorians förslag: Registrering som anknuten försäkringsförmedlare med försäkringsförmedling som huvudsaklig verksamhet enligt lagen om försäkringsförmedling ska gälla som registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsdistribution under förutsättning att försäkringsförmedlaren inte ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Anknutna försäkringsförmedlare med försäkringsförmedling som huvudsaklig verksamhet och som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter och som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande driver sådan verksamhet, får driva verksamheten utan tillstånd att utöva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare till den 1 januari 2019 eller, om ansökan om tillstånd att utöva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess ansökan prövats slutligt.

En registrering som anknuten försäkringsförmedlare med annan huvudsaklig verksamhet än försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling ska gälla som registrering som anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för promemorians förslag: Begreppet anknuten försäkringsförmedlare kommer att ha en annan innebörd enligt den nya lagen om försäkringsdistribution än vad det har enligt lagen om försäkringsförmedling. De förmedlare vars huvudverksamhet är försäkringsdistribution och som i dag är anknutna försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 10 § 1 a) kommer i fortsättningen att behöva tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare om de ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § (se 6 kap. 1 § och 7 kap. 1 § den nya lagen). Detta innebär bl.a. att dessa förmedlare behöver uppfylla kraven i den utökade lämplighetsprövningen, men de kommer även fortsättningsvis att vara undantagna från kraven på en egen ansvarsförsäkring. Dessa anknutna försäkringsförmedlare bör medges en viss övergångstid för att söka ett tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som anknuten försäkringsförmedlare. De bör få fortsätta att driva verksamheten som anknutna försäkringsförmedlare till den 1 januari 2019. Försäkringsdistributionsdirektivet, som inte innehåller någon motsvarande övergångsregel, kan inte anses utgöra något hinder mot att en övergångsbestämmelse som den föreslagna införs i svensk rätt. Om en sådan förmedlare dessförinnan har lämnat in en ansökan om tillstånd att utöva försäkringsdistribution som anknuten försäkringsförmedlare bör försäkringsförmedlaren också få fortsätta att bedriva verksamhet som anknuten försäkringsförmedlare

till dess ansökan prövats slutligt, dvs. genom ett beslut eller en dom som har fått laga kraft. Detta bör anges i en övergångsbestämmelse.

De övriga försäkringsförmedlare har försäkringsdistribution som huvudsaklig verksamhet och är anknutna enligt lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 10 § 1 a), dvs. de som inte ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter, kommer alltså inte att omfattas av tillståndsplikt enligt den nya lagen utan i stället av den särskilda ordningen för registrering. För denna grupp av försäkringsförmedlare, liksom för de försäkringsförmedlare som i dag *inte* har försäkringsförmedling som sin huvudsakliga verksamhet och som är anknutna försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 10 § 1 b), medför upphävandet av lagen om försäkringsförmedling inte någon ändring i de grundläggande rättsliga förutsättningarna för att driva verksamhet. Dessa försäkringsförmedlare som har det gemensamma att de omfattas av den särskilda ordningen för registrering bör därför kunna fortsätta att driva sin verksamhet enligt den nya lagen om försäkringsdistribution utan att behöva registrera sig på nytt. Deras redan gjorda registreringar bör gälla även enligt lagen om försäkringsdistribution. Även detta bör anges i en övergångsbestämmelse.

16.4 Övergångsbestämmelser för verksamhet med sidotillstånd

Promemorians förslag: Försäkringsförmedlare som vid tidpunkten för ikraftträdande av lagen om försäkringsdistribution har tillstånd att driva sidoverksamhet med fondandelar får driva sidoverksamheten till den 1 januari 2019 eller, om en ansökan om tillstånd till värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess ansökan prövats slutligt. Efter den 1 januari 2019 ska ett tillstånd att driva sidoverksamhet enligt lagen om försäkringsförmedling gälla som ett tillstånd att driva sidoverksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution, men endast när det gäller fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fond- eller depåförsäkring.

Skälen för promemorians förslag: Som föreslås i avsnitt 7.3.1 kommer det att finnas kvar en möjlighet för försäkringsförmedlare att få ett särskilt tillstånd att driva sidoverksamhet med fondandelar (investeringsrådgivning). Ett sådant sidotillstånd kommer att avse investeringsrådgivning om fondandelar som är tänkta att ingå som tillgångar i antingen en fond- eller depåförsäkring.

En av de större förändringarna som föreslås i denna promemoria när det gäller sidotillstånd är att det enligt den nya lagen om försäkringsdistribution krävs att fondandelarna har anknytning till en försäkring. Den försäkringsförmedlare som önskar fortsätta utföra investerings-tjänster som mottagande och vidarebefordran av order eller investeringsrådgivning avseende fondandelar som inte har en sådan anknytning kommer därför att behöva ansöka om tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Försäkringsförmedlare som i dag driver sidoverksamhet med fondandelar som inte har någon anknytning till försäkringar bör få en viss tid på sig att avsluta den verksamheten eller, om de så önskar, begränsa verksamheten till att endast avse fondandelar med anknytning till en försäkring eller ansöka om tillstånd till värdepappersrörelse. Den tiden bör lämpligen löpa till den 1 januari 2019. Detta bör regleras i en övergångsbestämmelse. Försäkringsdistributionsdirektivet berör inte vad som ska gälla för verksamhet med sidotillstånd, men bedöms inte heller hindra att en sådan övergångsbestämmelse införs i svensk rätt. Förslaget i denna promemoria om en inskränkning av den verksamhet som får bedrivas med stöd av ett sidotillstånd innebär att Sverige inte utnyttjar undantaget i MiFID II (artikel 3.1) i lika stor utsträckning som Sverige utnyttjar motsvarande undantag i MiFID I (se avsnitt 7.3.1). Eftersom undantaget är frivilligt för medlemsstaterna bedöms förslaget vara förenligt med MiFID II. Av samma anledning kan MiFID II inte anses utgöra hinder mot att under en övergångsperiod vara mer tillåtande i fråga om vilken verksamhet som får utövas inom ramen för ett sidotillstånd.

De försäkringsförmedlare som i dag har ett särskilt tillstånd att driva sidoverksamhet med fondandelar som inte har någon anknytning till en försäkring bör inte vara tvungna att ansöka om ett nytt sidotillstånd enligt lagen om försäkringsdistribution, som enligt förslaget i denna promemoria endast kan avse fondandelar med anknytning till en försäkring (se avsnitt 7.3.1). Tillstånd till sidoverksamhet som meddelats enligt lagen om försäkringsförmedling bör därför efter det att övergångsperioden löpt ut gälla som tillstånd enligt lagen om försäkringsdistribution att utföra investeringsrådgivning avseende fondandelar som är tänkta att ingå som tillgångar i antingen en fond- eller depåförsäkring.

Förevarande övergångsbestämmelse avser bara tillståndet att driva verksamhet med sidotillstånd. MiFID II uppställer i förhållande till MiFID I ytterligare krav för sådan verksamhet som med stöd av nämnda undantag i direktivet kan få bedrivas med sidotillstånd. De bestämmelser som i svensk rätt genomför dessa krav ska dock tillämpas på verksamheten fr.o.m. den 23 februari 2018. I MiFID II anges att medlemsstaterna ska till kommissionen och Esma ska anmäla om de utnyttjar den undantagsmöjlighet som direktivet ger och säkerställa att det i varje auktorisation som beviljas i enlighet med den omnämns att den beviljas i enlighet med undantaget i direktivet (artikel 3.4 MiFID II). Kravet i det senare ledet bör inte uppfattas som ett hinder mot att genom en övergångsbestämmelse låta redan utfärdade sidotillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling gälla under angivna förutsättningar som sidotillstånd enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Däremot bör det från Finansinspektionens sida i samband med övergången till det nya regelverket på lämpligt sätt klargöras för försäkringsförmedlare som har sidotillstånd att förutsättningarna för sidotillståndet (auktoriseringen) vilar på en annan rättslig grund (artikel 3.1 MiFID II). Det kan även finnas betydande fördelar med att i anslutning till denna information lämna upplysningar om de tillkommande krav som följer av MiFID II (artikel 3.2) och som ska gälla för verksamhet som bedrivs med sidotillstånd.

16.5 Övergångsbestämmelse för krav på kunskap och kompetens

Promemorians förslag: En försäkringsförmedlare som vid ikraftträdandet av lagen om försäkringsdistribution har tillstånd eller registrering att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling ska senast den 23 februari 2019 uppfylla de nya kompetenskraven i lagen och i föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Skälen för promemorians förslag: Enligt försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 40) ska medlemsstaterna se till att försäkringsförmedlare som redan registrerats enligt försäkringsförmedlingsdirektivet senast den 23 februari 2019 följer de bestämmelser i nationell lagstiftning som genomför reglerna i direktivet om kunskap och kompetens hos försäkringsdistributörer (artikel 10.1, se avsnitt 7.2.2).

Övergångsregeln i direktivets bör genomföras i svensk rätt genom motsvarande övergångsbestämmelse i lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsförmedlare som redan har tillstånd eller registrering enligt lagen om försäkringsförmedling bör därigenom inte behöva uppfylla dessa krav förrän senast den 23 februari 2019.

16.6 Övergångsbestämmelse för tidigare ingångna avtal

Promemorians förslag: I fråga om avtal om försäkringsförmedling och försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet av lagen om försäkringsdistribution ska äldre bestämmelser gälla. Om en försäkringsdistributör godtar en förlängning av avtalet efter ikraftträdandet, ska dock de nya bestämmelserna gälla.

Skälen för promemorians förslag: För tydlighets skull bör det i övergångsbestämmelser till lagen om försäkringsdistribution anges att äldre bestämmelser ska gälla för avtal om försäkringsförmedling som har ingåtts före lagens ikraftträdande. En liknande övergångsbestämmelse infördes i anslutning till lagen om försäkringsförmedling (se punkten 5 i övergångsbestämmelserna till den lagen). Detsamma bör gälla försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet av lagen om försäkringsdistribution. Utgångspunkten är således att de bestämmelser som genomför försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt ska tillämpas på försäkringsavtal som ingås efter ikraftträdandet av den nya lagen. Bestämmelserna om krav- och behovsprövning samt informationslämnande får anses vara av central betydelse när det gäller frågan om försäkringsavtal. Då krav- och behovsprövning samt informationslämnande ska ske i anslutning till avtals ingående aktualiseras inte dessa bestämmelser i den nya lagen när det gäller redan ingångna avtal om försäkringsförmedling eller försäkringsavtal (se avsnitt 10.8.2). Försäkringsdistributionsdirektivet berör inte vad som ska gälla i fråga om avtal som ingåtts före ikraftträdandet, men bedöms inte heller mot ovanstående

bakgrund hindra att förevarande övergångsbestämmelse införs i svensk rätt.

16.7 Övergångsbestämmelser för ingripanden och överklaganden

Promemorians förslag: Äldre bestämmelser ska gälla för överträdelser som ägt rum före ikraftträdandet.

För beslut som meddelats enligt lagen om försäkringsförmedling ska bestämmelserna i den lagen gälla för överklagande och vid handläggningen av överklagandet.

Skälen för promemorians förslag: Det bör införas en särskild övergångsbestämmelse som reglerar vilka bestämmelser som ska vara tillämpliga vid ett ingripande enligt lagen om försäkringsdistribution. En sådan övergångsbestämmelse infördes i anslutning till lagen om försäkringsförmedling (se punkten 6 i övergångsbestämmelserna till den lagen). Innehållet i den övergångsbestämmelsen bör anpassas till den terminologi som används i annan lagstiftning på finansmarknadsområdet (se t.ex. punkten 4 i övergångsbestämmelserna till lagen [2015:960] om ändring i lagen om värdepappersmarknaden). Äldre bestämmelser ska gälla för överträdelser som ägt rum före ikraftträdandet.

På motsvarande sätt som enligt punkten 7 i övergångsbestämmelserna till lagen om försäkringsförmedling ska bestämmelserna där gälla för ett överklagande av ett beslut som meddelats enligt den lagen och vid handläggningen av överklagandet.

16.8 Övergångsbestämmelse om tillämpning i förhållande till vissa länder inom EES

Promemorians förslag: Ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som inte är en medlemsstat i Europeiska unionen ska anses tillhöra EES i den mening som avses i lagen om försäkringsdistribution från den dag försäkringsdistributionsdirektivet har införlivats med avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

Skälen för promemorians förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet riktar sig till medlemsstaterna i EU (artikel 46), dvs. inte i utgångsläget till de länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) som inte är medlemsstater i EU (Island, Lichtenstein och Norge). För att försäkringsdistributionsdirektivet ska bli gällande även i förhållande till dessa länder krävs att försäkringsdistributionsdirektivet infogas i EES-avtalet efter ett särskilt beslut av en kommitté som är gemensam för EU och EFTA, den organisation som de tre ovan nämnda länderna tillhör (se How EU acts become EEA acts and the need for adaptations, Note by Subcommittee V on legal and institutional questions, Standing committee of the EFTA states, Ref. 1113623, 23 May 2013,

<http://www.efta.int/media/documents/eea/1113623-How-EU-acts-become-EEA-acts.pdf>).

I förslaget till den nya lagen om försäkringsdistribution förekommer avgränsningar i förhållande till EES. Det innebär att lagen enligt sin lydelse omedelbart blir tillämplig även i förhållande till länder inom EES som inte är medlemsstater i EU. Det gäller oberoende av om försäkringsdistributionsdirektivet har infogats i EES-avtalet och därigenom blivit gällande även i förhållande till de länder inom EES som inte är medlemsstater. Detta leder till att försäkringsförmedlare med hemvist utanför EU men inom EES behandlas som om de hörde hemma i ett land där försäkringsdistributionsdirektivet är gällande trots att så inte är fallet. En av konsekvenserna av detta är att bestämmelserna om tillsyn (se avsnitt 12.1.2) blir tillämpliga på dessa försäkringsförmedlare även om tillsynsmyndigheterna i deras hemländer inte omfattas av tillsynssamarbetet som följer av försäkringsdistributionsdirektivet.

Det bör införas en övergångsbestämmelse för att undvika att lagen om försäkringsdistribution behandlar länder inom EES som om försäkringsdistributionsdirektivet gällde för dem innan så är fallet. Ett land inom EES som inte är en medlemsstat i Europeiska unionen bör därför anses tillhöra EES i den mening som avses i lagen om försäkringsdistribution från den dag försäkringsdistributionsdirektivet har införlivats med EES-avtalet. En liknande övergångsbestämmelse har tagits in i övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om ömsesidigt bistånd med indrivning av vissa sanktionsavgifter vid utstationering (se prop. 2016/17:26 s. 7 och 40 f.).

17 Förslagets konsekvenser

17.1 Inledning

17.1.1 En ny lag om försäkringsdistribution

I denna promemoria föreslås en ny lag om försäkringsdistribution som i huvudsak genomför försäkringsdistributionsdirektivet i svensk lagstiftning. Den nya lagen innebär skärpta och delvis nya krav för försäkringsdistribution. Genom den nya lagen skapas ett gemensamt regelverk för den försäkringsdistribution som bedrivs av försäkringsföretag och olika kategorier av försäkringsförmedlare. Därtill omfattas även andra marknadsaktörer som har försäljning av försäkringsprodukter som sidoverksamhet, såsom resebyråer och biluthyrningsföretag, såvida de inte uppfyller villkoren för att undantas. Hittills har bara försäkringsförmedlares distribution av försäkringar varit lagreglerad i motsvarande omfattning. Den föreslagna lagen kan därför bidra till ett starkare kundskydd samt en ökad konkurrensneutralitet mellan olika aktörer på marknaden för försäkringsdistribution.

17.1.2 Problem och mål med regleringen

De problem som finns på marknaden för försäkringsdistribution och de mål som finns för regleringen redogörs för översiktligt i avsnitt 5 Allmänna utgångspunkter. Därtill beskrivs de specifika problem som vissa av förslagen syftar till att åtgärda, i de skälsavsnitt som följer efter förslaget i respektive avsnitt.

Sammanfattningsvis är de problem som särskilt uppmärksammats på den svenska marknaden för försäkringsdistribution relaterade till; oklarhet avseende tillämpningsområdet för försäkringsförmedling, intressekonflikter relaterade till ersättningsmodeller, att kunden ofta är i ett kunskapsunderläge samt bristande transparens när det gäller om en förmedlare ger råd om, marknadsför eller förmedlar en försäkring eller ett finansiellt instrument. Därtill har problem också uppmärksammats i tillsynen relaterat till möjligheten för en förmedlare att själv begära att få sitt tillstånd återkallat under ett pågående sanktionsärende, för att på så sätt undvika att bli föremål för den sanktion som överträdelsen kan innebära för förmedlaren.

De nya och reviderade regler som föreslås i promemorian syftar till att skapa de legala förutsättningar som krävs för att uppnå en välfungerande marknad som präglas av ett starkt konsumentskydd. Målet är att uppnå en balanserad och proportionerlig reglering som tar omhand de problem som har identifierats, utan att välfungerande delar av marknaden regleras mer än nödvändigt.

Ett ytterligare mål med den nya regleringen är att bidra till en mer likartad reglering av rådgivning på finansmarknadsområdet i enlighet med vad som anges närmre i prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR) (s. 442–450). Syftet men en likartad reglering på detta område är att uppnå en konkurrensneutral marknad för rådgivning på finansmarknadsområdet med ett stärkt skydd för kunden.

17.1.3 Alternativa lösningar

Försäkringsdistributionsdirektivets huvudsakliga syfte är att öka harmoniseringen av medlemsstaternas nationella bestämmelser om försäkrings- och återförsäkringsdistribution. Målsättningen är att uppnå en minimigrad av harmonisering. Direktivet innehåller därför regler som möjliggör för medlemsstaterna att behålla eller införa strängare regler än vad direktivet föreskriver. I avsnitt 4 Bakgrund anges mer om direktivets syfte och innehåll.

I avsnitt 5 Allmänna utgångspunkter redogörs för bedömningen att den nya lagen om försäkringsdistribution bör innehålla bestämmelser som i vissa fall går utöver försäkringsdistributionsdirektivets krav för att åtgärda de behov och problem som identifierats på den svenska marknaden.

Förslag till reglering som går utöver försäkringsdistributionsdirektivets finns i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22). I promemorian föreslås t.ex. ett förtydligande när det gäller definitionen av försäkringsförmedling, skärpta regler för mark-

nadsföring, ett förbud för försäkringsförmedlare att ta emot och behålla provision eller annan liknande ersättning från någon annan än kunden om ersättningen kan påverka kundens intressen negativt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigades, enligt förslag i promemorian, att meddela föreskrifter om vad som krävs av en försäkringsförmedlare för att uppfylla kravet på att motverka intressekonflikter och kraven på att inte ta emot och behålla provision eller annan liknande ersättning i vissa fall. Därtill finns förslag som innebär krav på utökad lämplighetsprövning i samband med att en fysisk eller juridisk person ansöker om tillstånd att utöva försäkringsförmedling. I promemorian föreslås även nya regler i samband med egen återkallelse av tillstånd under pågående sanktionsärende.

Därtill har vissa förslag som rör försäkringsförmedling lämnats i betänkandet Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2). De förslag som rör försäkringsförmedling avser tillämpningsområde för försäkringsförmedling och enhetliga regler för tredjepartsersättningar.

Betänkandets förslag ligger till grund för förslagen i prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR). I denna proposition görs bl.a. ställningsstagandet att när gäller rådgivning som avser finansiella instrument som ingår i olika försäkringslösningar och i premiepensionssystemet anser regeringen att sådan rådgivning bör anses utgöra investeringsrådgivning enligt MiFID II (se s. 258).

Förslagen i nyss nämnda promemoria, betänkande och proposition som rör försäkringsdistribution, och de remissynpunkter som lämnats med anledning av de förslagen utgör grund för flera av de kompletterande bestämmelser som föreslås i denna promemoria. De förslag som lämnas i promemorian är emellertid inte alltid utformade i enlighet med de tidigare förslagen, och skälen till avvikelser redovisas i respektive avsnitt i allmännotiveringen.

Därtill är bedömningen i denna promemoria att det finns anledning att införa regler utöver dem som föreslås i ovan nämnda promemoria och betänkande, för att uppnå målen med regleringen.

För de krav som går utöver direktivets, finns det ofta flera alternativa sätt att utforma bestämmelsen på. Effekterna kan bli mer eller mindre långtgående beroende på hur lagkravet utformas. Vid utformningen av kraven i förslagen i promemorian har målet om att uppnå en balanserad och proportionerlig reglering som tar omhand de problem som har identifierats, utan att välfungerande delar av marknaden regleras mer än nödvändigt, varit vägledande.

17.2 Vilka berörs av regleringen?

Förslagen i denna promemoria berör i huvudsak försäkringsföretag och olika kategorier av försäkringsförmedlare. Därtill omfattas även andra marknadsaktörer som har försäljning av försäkringsprodukter som sidoverksamhet, såsom resebyråer och biluthyrningsföretag, såvida de inte uppfyller villkoren för att undantas. Några av förslagen berör även fondmarknaden och marknaden för övriga finansiella instrument. De

myndigheter som berörs av förslagen är Finansinspektionen, Bolagsverket, Konsumentverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten och Sveriges Domstolar. Därtill berörs befintliga och presumtiva kunder på försäkringsmarknaden.

I det följande beskrivs närmre vilka aktörer som berörs av den förslagna lagen.

17.3 Berörda företag

17.3.1 Försäkringsföretag

Företag

Enligt Finansinspektionens företagsregister april 2017, finns det i Sverige 123 rikstäckande försäkringsföretag, varav 9 är fondförsäkringsföretag, 30 övriga livförsäkringsföretag och 84 skadeförsäkringsföretag. Därtill finns det 40 större lokala försäkringsföretag och 21 mindre lokala försäkringsföretag. I Sverige finns också 30 utländska försäkringsföretag, filialer och agenturer registrerade.

Dessa försäkringsföretag berörs av den nya regleringen när de utvecklar försäkringsprodukter, utför försäkringsdistribution eller när de uppdrar åt en försäkringsförmedlare eller annan aktör att distribuera försäkringsföretagets försäkringar.

Enligt Finansinspektionens företagsregister finns det även 857 utländska skadeförsäkringsföretag med gränsöverskridande verksamhet och 196 utländska livförsäkringsföretag med gränsöverskridande verksamhet. Därtill finns det en utländsk generalrepresentation. De utländska försäkringsföretagen berörs av förslagen i denna promemoria om de bedriver gränsöverskridande verksamhet i Sverige som inkluderar försäkringsdistribution.

Anställda

Enligt branschorganisationen Svensk Försäkring arbetade omkring 20 100 personer inom den svenska försäkringsbranschen år 2015. Det motsvarar 0,7 procent av antalet anställda på arbetsmarknaden. Andelen kvinnor som arbetar i försäkringsbranschen är 53 procent. Det finns många olika yrken inom försäkringsbranschen. De vanligaste är skadereglerare, kundservice- och försäljningspersonal, men det finns även ekonomer och jurister. Av anställda inom försäkringsbranschen är det i huvudsak personer i ledande positioner, anställda som arbetar med att utveckla och säkerställa företagets regelefterlevnad och anställda som bedriver försäkringsdistribution som berörs av förslagen i denna promemoria.

17.3.2 Försäkringsförmedlare

Försäkringsförmedlare med eget tillstånd

Regleringen berör även fysiska och juridiska personer som har tillstånd att förmedla försäkring i någon försäkringsklass. Enligt Finans-

inspektionens företagsregister (april 2017) finns det 1 062 företag i Sverige som har försäkringsförmedling som sin huvudverksamhet. Därtill finns det ett stort antal företag som bedriver försäkringsförmedling men som har annan huvudverksamhet, såsom 13 bankaktiebolag, 10 konsumentkreditinstitut, 4 kreditmarknadsbolag, 3 sparbanker, 9 svenska bankaktiebolag med utländsk filial, och 10 svenska kreditmarknadsbolag med utländsk filial. Därtill finns 17 utländska banker, 1 utländskt livförsäkringsföretag, 7 utländska skadeförsäkringsföretag och 17 utländska försäkringsförmedlare med gränsöverskridande verksamhet som inkluderar försäkringsförmedling.

Sidoverksam förmedlare

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller en definition av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 2.1.4). I promemorian föreslås att en definition av sidoverksam försäkringsförmedlare tas in i lagen om försäkringsdistribution. En sidoverksam försäkringsförmedlare ska ha tillstånd av Finansinspektionen för att få bedriva försäkringsdistribution. En sådan försäkringsförmedlare ska även anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

De förlag som rör sidoverksamma förmedlare påverkar ingen befintlig grupp försäkringsförmedlare utan kommer att beröra dem som, när den nya lagen har trätt ikraft, väljer att ansöka om tillstånd att bli sidoverksam försäkringsförmedlare. Det är svårt att i dagsläget överblicka om det i framtiden kommer att finnas ett kommersiellt intresse av att driva verksamhet som sidoverksam försäkringsförmedlare utan att vara knuten genom avtal till något försäkringsföretag eller någon annan försäkringsförmedlare.

Anställda

Anställda hos fysiska och juridiska personer med tillstånd för förmedling av försäkring i någon försäkringsklass, berörs i stor utstäckning av förslagen i denna promemoria. De uppgår enligt Finansinspektionens register till ca 3 400 personer. I antalet anställda ingår även anställda försäkringsförmedlare hos företag som inte primärt är försäkringsförmedlare.

Därtill finns det ett stort antal anställda hos en av de största bankerna i Sverige som även har försäkringsförmedlingstillstånd. Denna banks anställda uppgår till ungefär lika många som det sammanlagda antalet anställda hos övriga försäkringsförmedlare. Övriga storbanker är i stället anknutna försäkringsförmedlare till sina koncerninterna försäkringsbolag samt i förekommande fall till andra bolag.

Anknutna försäkringsförmedlare

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller ingen definition av anknuten försäkringsförmedlare. I befintlig lag om försäkringsförmedling finns emellertid en definition av anknuten försäkringsförmedlare (1 kap. 10 § 1 a). I denna promemoria föreslås att kategorin anknuten försäkringsförmedlare ska finnas kvar även i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Enligt Bolagsverket finns det i Sverige 1 458 förmedlare som är anknutna till ett eller flera försäkringsföretag. Majoriteten av dessa förmedlar skadeförsäkringar (1 178 stycken). Av förmedlarna är 1 231 anknutna till endast svenska försäkringsbolag, medan 277 av förmedlarna är anknutna till antingen enbart eller också utländska företag. Samtliga anknutna försäkringsförmedlare berörs av förslagen i denna promemoria.

Anknutna försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter och/eller vissa pensionsförsäkringar

I promemorian föreslås att anknutna försäkringsförmedlare som vill distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter och/eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet, till skillnad från övriga anknutna försäkringsförmedlare, ska ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen och registreras hos Bolagsverket. Förslaget får till följd att de anknutna försäkringsförmedlare som vill distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter och/eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet behöver genomgå samma lämplighetsprövning som de försäkringsförmedlare som inte är anknutna. I övrigt gäller samma villkor som för anknutna försäkringsförmedlare.

Det finns för närvarande 280 anknutna försäkringsförmedlare som förmedlar livförsäkringar. Det finns emellertid inga uppgifter om hur många av dessa som förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter och/eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. En preliminär bedömning är dock att en majoritet av de anknutna förmedlare som förmedlar livförsäkringar kommer att beröras av förslagen avseende tillstånd och registrering.

Anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare

I promemorian finns också förslag som särskilt gäller för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. Den grupp av förmedlare som omfattas motsvarar i allt väsentligt dagens anknutna försäkringsförmedlare som inte har förmedling som huvudsaklig verksamhet (1 kap. 10 § 1 b lagen om försäkringsförmedling).

Försäkringsförmedlare som förmedlar försäkring i liten utsträckning

I befintlig lag om försäkringsförmedling finns undantagsregler för försäkringsförmedling som bedrivs i begränsad utsträckning och bl.a. inte överskrider fastlagda tröskelvärden (1 kap. 8 §).

Genom försäkringsdistributionsdirektivet ändras villkoren för motsvarande undantagsbestämmelser. Ändringarna innebär bl.a. att den försäkringsdistributör som uppdrar åt aktören att distribuera försäkringar ska säkerställa att verksamheten även i dessa fall följer vissa bestämmelser samt att viss information lämnas till kunden.

Eftersom det inte finns krav på tillstånd eller registrering för denna kategori enligt lagen för försäkringsförmedling, är det svårt att uppskatta hur många som kommer att beröras av de nya bestämmelserna.

17.3.3 Marknaden för finansiella instrument

Fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag

För många fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag inom EES som har gränsöverskridande verksamhet i Sverige eller marknadsför sina fonder i Sverige är fond- och depåförsäkringar samt pensionsförsäkringar viktiga plattformar för försäljning och marknadsföring av fonder. Det är därför vanligt med samarbeten mellan fondbolag, AIF-förvaltare, förvaltningsbolag och försäkringsföretag samt försäkringsförmedlare avseende de fonder som är valbara inom ramen för olika försäkringslösningar. För vissa fondbolag och förvaltningsbolag är även Pensionsmyndighetens fondtorg inom ramen för premiepensionssystemet en viktig kanal för försäljning och marknadsföring av värdepappersfonder och fondföretag.

I maj 2017 finns det enligt Finansinspektionens företagsregister 52 fondbolag med tillstånd till fondverksamhet i Sverige och 86 AIF-förvaltare med tillstånd. Av dessa har 22 tillstånd till fondverksamhet. Enligt Finansinspektionens företagsregister finns 984 fondföretag som får marknadsföras i Sverige enligt lagen om värdepappersfonder. Flera av fondföretagen har dessutom flera delfonder. Enligt registret finns även 57 utländska alternativa investeringsfonder som får marknadsföras till icke-professionella investerare i Sverige. Den svenska fondmarknaden kännetecknas således av att ett stort antal utländska fonder marknadsförs i Sverige. Det är emellertid oklart i vilken utstäckning som förvaltningsbolag och utländska AIF-förvaltare samarbetar med försäkringsföretag och försäkringsförmedlare för att marknadsföra och förmedla fonder till svenska investerare.

17.4 Berörda myndigheter

Ett flertal myndigheter bedöms påverkas av förslagen i denna promemoria; Finansinspektionen, Bolagsverket, Konsumentverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten och Sveriges Domstolar. I det följande beskrivs de ekonomiska konsekvenserna för dessa myndigheter.

17.5 Ekonomiska konsekvenser för myndigheter

17.5.1 Finansinspektionen

Inledning

Finansinspektionen berörs i stor utstäckning av förslagen i denna promemoria. Finansinspektionen ansvarar för tillståndsgivningen och för tillsynen över de aktörer som bedriver försäkringsdistribution i Sverige. I det följande anges de huvudsakliga konsekvenserna av förslagen för Finansinspektionen.

Föreskrifter och allmänna råd

Förslaget innebär konsekvenser för Finansinspektionen genom att myndighetens föreskrifter och allmänna råd måste anpassas till en ny lagstiftning. Enligt förslaget får regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddela föreskrifter på flera olika områden. Detta arbete kommer att innebära både en ombearbetning av redan befintliga föreskrifter och allmänna råd som utfärdats av Finansinspektionen, och utarbetande av nya föreskrifter och allmänna råd.

Tillstånd

Gällande bestämmelser i försäkringsförmedlingslagen om tillstånds- och registreringsplikt för försäkringsförmedlare förs över i huvudsak oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution. Försäkringsförmedling får således enligt huvudregeln bedrivas bara efter tillstånd från Finansinspektionen och tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person.

Däremot höjs vissa av kraven för att få tillstånd, bl.a. genom en utökad lämplighetsprövning av de förmedlare som ansöker om tillstånd.

Därtill föreslås att flera aktörer ska omfattas av tillståndsplikt: sidoverksamma förmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som vill förmedla försäkringsbaserade investeringsprodukter och/eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Reglerna i försäkringsförmedlingslagen om tillstånd för försäkringsförmedlare att bedriva sidoverksamhet i form av mottagande och vidarebefordran av order samt investeringsrådgivning med avseende på vissa fondandelar föreslås tas bort. För att bedriva sådan verksamhet kommer det att krävas tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Det införs i stället en möjlighet för försäkringsförmedlare som är registrerade för förmedling av alla slag av försäkringar eller enbart livförsäkringar att få ett särskilt tillstånd (sidotillstånd) för investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fond- eller depåförsäkring. Enligt förslaget till övergångsreglering kommer emellertid befintliga sidotillstånd att gälla som nya sidotillstånd. Därmed besparas såväl försäkringsförmedlare som Finansinspektionen betydande arbete med att hantera ansökningar om nya sidotillstånd för dem som i dag redan har ett sidotillstånd. Det förutsätts däremot att Finansinspektionen i samband med övergången till det nya regelverket genomför vissa riktade informationsinsatser mot de försäkringsförmedlare som i dag har ett sidotillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling (se avsnitt 16.4).

De försäkringsförmedlare som vill ge råd om andra finansiella instrument än fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fond- eller depåförsäkring kommer att behöva ansöka om tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden, eller att förmedlaren är anknutet ombud till ett värdepappersinstitut.

De två nya tillståndskategorierna och den nya sidotillståndskategorin tillsammans med de utökade tillståndskraven innebär troligen en permanent ökning av Finansinspektionens arbetsuppgifter. Denna del av Finansinspektionens verksamhet finansieras dock genom avgifter från

dem som ansöker om tillstånd och bör därmed inte påverka myndighetens resurser negativt.

Tillsyn och ingripande

Finansinspektionen är enligt förslaget den myndighet som ansvarar för tillsynen över att de bestämmelser i svensk rätt som föreslås för att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet följs. Finansinspektionen beslutar också om ingripande vid regelöverträdelser antingen direkt eller, när det gäller fysiska personer i ett finansiellt företags ledning, genom sanktionsföreläggande. Finansinspektionen kommer att behöva anpassa sin tillstånds- och tillsynsverksamhet med anledning av det föreslagna nya och ändrade regelverket. I vissa avseenden är det fråga om samma slags anpassningar som är nödvändiga också på grund av genomförandet i svensk rätt av andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet. Det gäller bl.a. i fråga om handläggning av ärenden om överträdelser och den föreslagna beslutsordningen avseende fysiska personer i företagets ledning. I materiellt hänseende bedöms de ändringar som är en följd av genomförandet av reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet inte medföra någon större förändring av antalet sådana ärenden hos Finansinspektionen.

Promemorian innehåller även andra förslag som ger Finansinspektionen utökade tillsyns- och ingripandeverktyg. Ett sådant är det som innebär att om en försäkringsförmedlare t.ex. har förklarat sig avstå från sitt tillstånd att bedriva försäkringsförmedling eller sin registrering som försäkringsförmedlare, får Finansinspektionen, innan tillståndet eller registreringen återkallas, först pröva om det finns skäl att ingripa mot försäkringsförmedlaren med anledning av regelöverträdelser hos denne och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande. Bolagsverket ska inte längre få besluta om återkallelse av registreringen för en anknuten försäkringsförmedlare när förmedlaren har förklarat sig avstå från sin registrering som anknuten försäkringsförmedlare. Finansinspektionen ska fatta samtliga beslut om återkallelser av tillstånd eller registreringar för försäkringsförmedlare. Förslaget kan komma att leda till fler sanktionsärenden. De tydligare reglerna i kombination med att det enligt förslaget blir svårare för en försäkringsförmedlare att undgå sanktioner genom att själv ansöka om att återkalla sitt tillstånd, kan samtidigt leda till färre tillsynsärenden och en minskad arbetsbörda för Finansinspektionen.

Förslagen i denna promemoria bedöms sammantaget ge Finansinspektionen förbättrade förutsättningar att bedriva en mer effektiv och verkningfull tillsyn. Finansinspektionens prövning av ärenden finansieras genom avgifter som tas ut av dem som gör en ansökan eller anmälan eller lämnar in en underrättelse. Myndigheten disponerar dessa intäkter. Övrig verksamhet, såsom tillsyn och regelgivning, finansieras via anslag i statens budget. Eventuella ökade kostnader kan hanteras inom myndighetens befintliga ramar.

Gränsöverskridande tillsyn och ingripande

Enligt förslagen ska Finansinspektionen även ha tillsyn över svenska försäkringsdistributörer som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES. Finansinspektionen ges möjlighet att ingå överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES om överföring av tillsynsansvar. Förslagen är en följd av genomförandet av reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet. Det är emellertid svårt att bedöma i hur stor utsträckning som Finansinspektionen kommer att ingå överenskommelser om överföring av tillsynsansvar och vilka de ekonomiska konsekvenserna av förslaget blir. Det kan emellertid framhållas att Finansinspektionen, i de flesta fall vid en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar till Finansinspektionen från en behörig myndighet i ett annat land inom EES, bedöms kunna ta ut tillsynsavgift från den EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en sådan överenskommelse (se avsnitt 12.2.15 och författningskommentaren till 8 kap. 10 §).

Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om att utländska försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige och försäkringsföretag har en skyldighet att till Finansinspektionen lämna upplysningar om sin verksamhet ska föras över i huvudsak oförändrade till lagen om försäkringsdistribution. Detsamma gäller bestämmelserna om Finansinspektionens möjlighet att göra platsundersökningar och bestämmelserna om förseningsavgift vid underlåtelse att lämna upplysningar till Finansinspektionen. Dessa förslag bör således inte innebära några ekonomiska konsekvenser för Finansinspektionen jämfört med i dag.

De förslag som innebär att Finansinspektionen i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Eiopa i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, följer av direktivet. Det utökade samarbetet och informationsutbytet bör emellertid endast i begränsad utsträckning påverka Finansinspektionens verksamhet. Den utökade samverkansskyldigheten och Eiopas roll i denna kan emellertid leda till en effektiviserad gränsöverskridande tillsyn.

Sammanfattning av konsekvenser för Finansinspektionen

Sammanfattningsvis kan konstateras att förslagen i promemorian innebär utökade arbetsuppgifter för Finansinspektionen. Den ökade arbetsbelastning som uppstår genom omarbetning av befintliga föreskrifter och allmänna råd eller framtagande av nya sådana, samt genom hantering av nya tillstånd, får dock i huvudsak anses vara av engångskaraktär. Myndigheten behöver därför säkerställa att det finns tillräcklig bemanning för att administrera och besluta om ansökningar om nya tillstånd under en övergångsperiod. De nya tillståndskategorierna och den utökade kraven i samband med ansökan om tillstånd och den löpande verksamheten kommer emellertid leda till även en viss permanent ökning av arbetsuppgifter för Finansinspektionen.

Enligt förslaget får Finansinspektionen även fortsättningsvis ta ut årliga avgifter från de företag som står under inspektionens tillsyn. Finansinspektionen får enligt förslaget också ta ut avgifter för

ansökningar om tillstånd och anmälningar som görs enligt lagen. Samtliga budgetära konsekvenser ska hanteras inom befintliga anslagsramar.

17.5.2 Bolagsverket

Bolagsverket är registreringsmyndighet för alla försäkringsförmedlare enligt försäkringsförmedlingslagen. Denna ordning består i förslaget till ny lag om försäkringsdistribution. Bolagsverket har således redan den organisation och de system som krävs för registrering och avregistrering av försäkringsförmedlare.

Enligt förslaget ska inte Bolagsverket längre få besluta om återkallelse av registreringen för en anknuten försäkringsförmedlare, när förmedlaren har förklarat sig avstå från sin registrering som anknuten försäkringsförmedlare. Finansinspektionen ska enligt förslaget fatta samtliga beslut om återkallelser av tillstånd eller registreringar för försäkringsförmedlare. Detta kommer att innebära minskade arbetsuppgifter för Bolagsverket. I övrigt bedöms inte förslagen att påverka Bolagsverkets uppgifter i någon större utstäckning. Bolagsverket är en avgiftsfinansierad myndighet. Eventuella budgetära konsekvenser ska hanteras inom befintliga anslagsramar.

17.5.3 Konsumentverket

Konsumentverket ansvarar bl.a. för granskningen av företagens marknadsföring och reklam. Enligt förslaget införs skärpta regler för marknadsföring som bl.a. innebär att en försäkringsförmedlare, i samband med försäkringsdistribution, inte får marknadsföra andra finansiella tjänster än sådana försäkringar som omfattas av förmedlarens tillstånd eller registrering. Förslaget bedöms emellertid inte medföra någon ökad arbetsbelastning eller kostnad för Konsumentverket.

17.5.4 Pensionsmyndigheten

Genom förslag i prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR), som beslutades den 30 mars 2017, skärps villkoren för försäkringsförmedlare som vill ge råd om fonder på Pensionsmyndighetens fondtorg. Enligt nyss nämnda proposition ska en försäkringsförmedlare ha tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden för att få ge investeringsrådgivning om fondandelar på Pensionsmyndighetens fondtorg.

Förslaget innebär en ändring jämfört med gällande rätt. I befintlig lagstiftning anges inte specifikt vad som gäller vid investeringsrådgivning om fondandelar på Pensionsmyndighetens fondtorg. Eftersom de fonder som finns representerade på Pensionsmyndighetens fondtorg är finansiella instrument, är det emellertid rimligt att investeringstjänster relaterade till dessa fonder omfattas av åtminstone samma regler som dem som gäller på övriga marknaden för finansiella instrument.

Premiepensionen utgör tillsammans med inkomstpensionen de huvudsakliga byggstenarna i den allmänna pensionen i Sverige. Det statliga pensionssystemet omfattas inte, även fast det kan sägas vara försäkringsliknande, av den lagstiftning som rör den privata försäkringsmarknaden. Det har bidragit till osäkerhet om vilka regler som ska gälla vid rådgivning, förvaltning och marknadsföring av privata tjänster i relation till Pensionsmyndighetens fondtorg. De oklarheter som samtidigt har funnits avseende vad tillståndet att bedriva försäkringsförmedling avser i relation till de investeringstjänster som anges i MiFID I och MiFID II har ytterligare bidragit till osäkerheten.

I betänkandet Fokus premiepension (SOU 2016:61) föreslås att en särskild utredning bör tillsättas som klargör reglerna för dessa tjänster. I vad mån en sådan utredning behövs får bedömas i annat sammanhang, men de ställningstaganden som görs i prop. 2016/17:162, och de förslag som presenteras i denna promemoria kan bidra till att klargöra några av frågorna avseende premiepensionstjänster.

För det första innebär förslagen att det är tillståndspliktig verksamhet att ge investeringsrådgivning om fonder på Pensionsmyndighetens fondtorg enligt lagen om värdepappersmarknaden och för det andra innebär förslagen att en försäkringsförmedlare inte får marknadsföra fonder som är valbara på Pensionsmyndighetens fondtorg.

Dessa förslag påverkar marknaden för rådgivning och marknadsföring om fondandelar på Pensionsmyndighetens fondtorg och får konsekvenser för dem som i dag inte har tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden och vill ge investeringsrådgivning om fonder på fondtorget. Förslagen bedöms emellertid inte påverka Pensionsmyndighetens verksamhet eller budget.

17.5.5 Polismyndigheten

Polismyndigheten ansvarar för att lämna ut de registerutdrag som bl.a. behövs inom ramen för Finansinspektionens tillstånds- och tillsynsverksamhet. Enligt förslaget ska försäkringsföretag och försäkringsförmedlare begära att vissa anställda eller de som vill vara anknutna till företaget eller förmedlaren visar upp ett utdrag ur belastningsregistret. Denna ordning motsvaras i allt väsentligt av vad som redan gäller i dag. Den skillnaden att även vissa anställda hos försäkringsföretag ska omfattas av registerkontrollen bedöms inte medföra några större öknings av antalet utdrag ur belastningsregistret. Förslaget innebär inte heller att det tillkommer några nya uppgifter för Polismyndigheten. De eventuella merkostnader som förslaget innebär för polisorganisationen ska finansieras inom ramen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

17.5.6 Sveriges Domstolar

Den föreslagna lagen innehåller, i likhet med lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, möjligheter att överklaga beslut som meddelats av Finansinspektionen eller av Bolagsverket. Finansinspektionen ges enligt förslaget utökade verktyg för att kunna bedriva en mer effektiv tillsyn. Detta kan komma att innebära fler beslut om sanktioner från

Finansinspektionen, vilket i sin tur kan leda till att fler överklaganden av Finansinspektionens beslut. Även de regler om sanktionsföreläggande som föreslås kan medföra en ökad måltillströmning i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Mål på finansmarknadsområdet är i allmänhet mycket resurskrävande och även en liten målökning kan leda till väsentligt ökade kostnader.

Förslaget innebär samtidigt en tydligare reglering avseende tillståndens tillämpningsområde samt utökade dokumentations- och informationskrav, vilket kan bidra till färre rättsprocesser.

Flera av förslagen syftar till att stärka konsumetskyddet genom skärpta transparenskrav. Ökad transparens kan möjligen leda till att fler försäkringstagare förstår och ifrågasätter de tjänster och de produkter som de har köpt av en försäkringsdistributör, vilket också skulle kunna medföra att fler kunder driver mål om skadestånd i allmän domstol. Det är emellertid svårt att förutse om förslagen kommer att ge en sådan effekt.

Den samlade bedömningen är att förslagen kan leda till en viss ökning av antalet mål i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Eventuella kostnadsökningar bör hanteras inom befintliga anslagsramar.

17.6 Ekonomiska konsekvenser för berörda företag

17.6.1 Ekonomiska konsekvenser för försäkringsdistributörer

Inledning

Försäkringsföretagen omfattas inte av befintlig lag om försäkringsförmedling. För försäkringsföretagen innebär därför försäkringsdistributionsdirektivet och förslaget till ny lag om försäkringsdistribution att försäkringsföretagen behöver utforma nya eller anpassa befintliga administrativa, tekniska och organisatoriska system till de nya lagkraven. Därtill behöver försäkringsföretagen gå igenom avtal med försäkringsförmedlare och andra aktörer såsom fondbolag, förvaltningsbolag och AIF-förvaltare för att säkerställa att villkoren är i enlighet med de nya reglerna.

Försäkringsförmedlare omfattas redan i dag av lagkrav som rör förmedling av försäkring. För försäkringsförmedlare innebär därför förslag till ny lag om försäkringsdistribution att befintlig verksamhet behöver anpassas till de reviderade och delvis nya regler som föreslås. För förmedlarna innebär det bl.a. en kostnad att utbilda personal, vid behov ändra ersättningsmodeller och i vissa fall ansöka om nytt tillstånd. Förslaget medför troligen störst förändring för de försäkringsförmedlare som förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Dessa förmedlare behöver vid behov anpassa verksamheten till de utökade krav som föreslås för att minska risken för intressekonflikter i samband med förmedling av dessa försäkringar.

Tillämpningsområde och definitioner

För de försäkringsföretag som säljer ansvarförsäkringar till försäkringsförmedlare och andra som har tillstånd att förmedla försäkringar, innebär ett klagörande avseende tillämpningsområdet för försäkringsförmedling i relation till investeringsrådgivning att det blir lättare att fastställa premier för försäkringen. Osäkerheten om vad som utgör tillämpningsområdet för försäkringsförmedling har bidragit till ett minskat utbud på ansvarsförsäkringar. Ett klagörande om tillämpningsområdet kan därför bidra till att utbudet på marknaden för ansvarsförsäkring ökar.

För försäkringsförmedlare innebär klagörandet av tillämpningsområdet för försäkringsförmedling, att de försäkringsförmedlarna som vill ge investeringsrådgivning om finansiella instrument måste ansöka om tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden. Avgiften för att få sin ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse prövad kostar 350 000 kronor. Därtill medför det betydande kostnader att upprätta en ansökan. Enligt en grov uppskattning gjord i prop. 2016/17:162 (se s. 635) kan arbetskostnaden för att upprätta en ansökan om tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden uppgå till 196 700 kronor.

En försäkringsförmedlare kan även välja att ansöka om ett särskilt tillstånd (sidotillstånd) för investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fondförsäkring eller depåförsäkring. Det är troligt att avgiften för att ansöka om det sidotillstånd som föreslås i denna promemoria kommer att vara ungefär lika hög som avgiften för att ansöka om det sidotillstånd som gäller enligt lagen försäkringsförmedling, dvs. 4 000 kronor. Arbetskostanden för att upprätta en sådan ansökan kommer framförallt att bero på hur många timmar förmedlaren behöver lägga ned på ansökan och om förmedlaren behöver ta hjälp av extern arbetskraft. Kostnaden kommer dock att vara betydligt lägre än dem för att ansöka om ett tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden.

I promemorian föreslås vissa övergångsbestämmelser för försäkringsförmedlare som har ett sidotillstånd vid tidpunktern för lagens ikraftträdande (avsnitt 16.4).

För berörda försäkringsförmedlare medför klagörandet en kostnad i samband med ansökan om nytt tillstånd. Därtill kommer de insatser som krävs för att säkerställa att anställda har den kunskap och kompetens som krävs enligt lagen om värdepappersmarknaden att vara förenade med vissa kostnader. Det innebär även en kostnad att säkerställa att förmedlarens administration och organisation är utformad i enlighet med lagkraven. Kostnader relaterade till de förslag och bedömningar som rör tillämpningsområde kommer troligen i huvudsak påverka distributörer av livförsäkringar, medan distributörer av skadeförsäkringar påverkas i mindre utsträckning. Utöver den faktiska kostnaden för att ansöka om nytt tillstånd är det svårt att skatta hur stora kostnaderna för försäkringsförmedlare kommer att bli.

Tillstånd och registrering

Anknutna

De delvis nya reglerna för tillstånd och registrering medför en kostnad för de anknutna försäkringsförmedlare som, till skillnad från i dag, behöver ansöka om tillstånd för att förmedla försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. I dag är Finansinspektionens avgift 28 000 kronor för att ansöka om tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt en eller flera livförsäkringsklasser, vilket ger en indikation om hur stor kostanden kan komma att bli för berörda anknutna förmedlare.

Tillståndskravet innebär att det ställs lika höga krav på dem som ska ingå i ledningen hos ett företag som bedriver försäkringsförmedling som dem som ska ingå i ledningen hos ett företag som endast förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet åt ett försäkringsföretag. Förslaget innebär att ansvaret för delar av den granskning som försäkringsföretagen gör av anknutna förmedlare, flyttas över till Finansinspektionen. Finansinspektionen kommer också att pröva om de som ska sitta i ledningen för en anknuten försäkringsförmedlare även är i övrigt lämpliga för uppgiften.

För försäkringsföretagen innebär förslaget därför en viss minskad arbetsbörda vid kontroll av anknutna försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Tillståndskravet för anknutna försäkringsförmedlare som förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet, innebär en skärpt kontroll, vilket ökar konsumentskyddet och i förlängningen förtroendet för marknaden. Därtill innebär tillståndskravet mer likartade konkurrensvillkor för dem som förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkring som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Eventuellt kan tillståndskravet medföra att färre förmedlare väljer att vara anknutna till ett försäkringsföretag. Samtidigt finns det ofta fördelar med att vara anknuten, som gör att förmedlaren aktivt väljer den verksamhetsformen framför att agera självständigt. Det är därför inte självklart att det nya tillståndskravet påverkar antalet anknutna förmedlare.

Rådgivning om finansiella instrument och fondandelar

I prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR) anges att när gäller rådgivning som avser finansiella instrument som ingår i olika försäkringslösningar och i premiepensionssystemet anser regeringen att sådan rådgivning bör anses utgöra investeringsrådgivning enligt MiFID II (s. 258). Detta medför, tillsammans med förslag som rör tillämpningsområde enligt avsnitt 6 i denna promemoria, att de försäkringsförmedlare som vill utföra investeringstjänster måste ansöka om ett tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden. Det är en relativt omfattande och kostsam process att ansöka om ett sådant tillstånd. Som anges ovan är avgiften för att få sin ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse prövad 350 000 kronor. Därtill kan kostnaderna för att upprätta ansökan uppgå

till ca 196 700 kronor. De större försäkringsförmedlarna på marknaden har redan tillstånd att bedriva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden, varför det troligtvis främst kommer vara de mellanstora försäkringsförmedlare som inte redan har tillstånd som eventuellt kommer vara intresserade av att ansöka om tillstånd att bedriva värdepappersrörelse.

Enligt förslaget kommer det även fortsättningsvis finnas möjlighet att ansöka om ett sidotillstånd för att utföra vissa begränsade investeringstjänster. Som nämns ovan är bedömningen att avgiften för att ansöka om ett sådant sidotillstånd troligen kommer vara ca 4000 kronor. Tillämpningsområdet för sidotillståndet begränsas dock till att endast avse investeringsrådgivning om fonder som är valbara i den försäkring som har distribuerats. Detta bedöms emellertid vara det behov av finansiella tjänster som är mest vanligt förekommande i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Genom sidotillståndet minskar behovet för många förmedlare att ansöka om det mer omfattande tillståndet att bedriva värdepappersrörelse. De förmedlare som redan har ett sidotillstånd behöver, under en övergångsperiod, inte heller ansöka om något nytt tillstånd, utan det räcker att förmedlaren lever upp till de nya villkor som gäller enligt lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden. Förslagen innebär sammanfattningsvis att försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar, och som vill ge råd om finansiella instrument, kommer att behöva ansöka om nya tillstånd.

Därtill kommer det givetvis krävas att samtliga försäkringsförmedlare lever upp till de nya krav som följer med tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden eller sidotillståndet, vilket medför kostnader i form av bl.a. administration och utbildning av personal.

Verksamhet över gränserna

Den gränsöverskridande verksamheten inom försäkring är generellt sett liten och bedöms inte påverkas i någon större utsträckning av förslagen.

Försäkringsdistributionsdirektivet bedöms inte medföra några större förändringar för försäkringsdistributörernas möjligheter att bedriva verksamhet över gränserna. Genom direktivet klargörs emellertid de förfaranden som ska föregå inledande av verksamhet i ett annat land inom EES med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster. Bestämmelserna i direktivet bygger på principen om en enda auktorisation som får anses etablerad på finansmarknadens område. De försäkringsdistributörer som gränsöverskrider in på den svenska marknaden, ska emellertid följa de krav som gäller enligt svensk lagstiftning, och svenska försäkringsdistributörer som gränsöverskrider in på en utländsk marknad ska följa de krav som gäller i det landet där verksamheten bedrivs.

Regler för verksamheten

I promemorian föreslås flera nya och reviderade regler för verksamheten. Förslagen innebär nya krav vid rådgivning på grundval av en personlig och opartisk analys, skärpta villkor för tredjepartsersättningar, förändrade villkor för marknadsföring, skärpta regler för ersättning av personal och utökade krav när det gäller intern kontroll av anställdas kunskap och kompetens samt skärpa villkor vid korsförsäljning och kopplingsförbehåll. Dessa krav kommer att medföra kostnader för försäkringsdistributörer i samband med översyn av befintliga avtal och ersättningsmodeller samt vid behov revidering av nya avtal och ersättningsupplägg för att dessa ska vara förenliga med regelverket. För försäkringsförmedlare som i dag marknadsför finansiella instrument, medför de ändrade villkoren att förmedlaren måste ansöka om ett tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden för att kunna fortsätta med den marknadsföringen. En försäkringsförmedlare som är anknuten ombud enligt lagen om värdepappersmarknaden får även i fortsättningen marknadsföra de tjänster som omfattas av tillståndet enligt den lagen. Förslaget innebär således inte något generellt förbud mot viss marknadsföring. Avsikten är endast att reglera vad som får marknadsföras inom ramen för ett tillstånd att driva verksamhet som försäkringsförmedlare. För försäkringsförmedlare som inte redan har tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden innebär det en kostnad att ansöka om ett sådant, alternativt att upphöra med marknadsföringen och då gå miste om de intäkter som marknadsföringen genererar.

Avsnittet om regler för verksamheten innehåller också en rad krav som riktar sig till de försäkringsdistributörer som själva tar fram försäkringsprodukter, bl.a. avseende process för produktgodkännande, produktinformation och produktkännedom. De skärpta reglerna innebär en kostnad, främst av engångskaraktär, för att anpassa processen för utformande av försäkringsprodukter enligt de nya kraven.

Informationskrav och uppföranderegler

Förslaget innebär att de som i dag bedriver försäkringsdistribution kommer att behöva göra vissa, i huvudsak, administrativa förändringar av sin verksamhet för att leva upp till de reviderade och nya krav som ställs på försäkringsdistributörer. Förslagen bedöms i huvudsak leda till kostnader av engångskaraktär, för att bl.a. anpassa interna styrdokument, informations- och dokumentationsmaterial och avtal efter de nya reglerna. Även de förändrade kraven i fråga om kunskap och kompetens kan medföra kostnader för att informera och utbilda personal.

Ytterligare krav för försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar

I promemorian föreslås att högre ställda krav ska gälla för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Vidare föreslås att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som distribuerar pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska tillämpa reglerna avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter när det gäller effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden,

identifiering och hantering av intressekonflikter, tredjepartsersättningar, lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering.

För försäkringsdistributörer som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter och/eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet medför förslaget kraftigt skärpta krav. Reglerna innebär att tredjepartsersättning endast är tillåten om den inte försämrar kvaliteten på den tjänst som erbjuds och att ett särskilt förbud införs mot s.k. förskottsutbetalad tredjepartsersättning. Enligt förslaget bemyndigas Finansinspektionen att ta fram riktlinjer som närmare anger hur bestämmelserna ska tillämpas. Försäkringsförmedlare ska således även säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa mer detaljerade bestämmelser.

För de försäkringsförmedlare som har ersättningsmodeller som inte uppfyller de krav som föreslås, blir konsekvensen att förmedlaren behöver ändra utgångspunkter för nya överenskommelser som ska träffas. Förskottsutbetalningar ger i regel förmedlare en större del av ersättningen redan i samband med att försäkringsavtalet tecknas. Flera försäkringsföretag och försäkringsförmedlare har redan frångått den typen av ersättningsmodeller eftersom de ger upphov till intressekonflikter, bl.a. genom att en förmedlare kan ha intresse av att ett försäkringskontrakt inte avbryts eftersom denne då kan behöva betala tillbaks delar av ersättningen, etc. För de försäkringsföretag och de försäkringsförmedlare som har kvar den typen av ersättningsmodeller medför de nya reglerna omställningskostnader för att utforma nya ersättningsmodeller för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Denna kostnad bedöms emellertid vara av engångskaraktär.

Förbudet mot förskottsutbetalad provision och regeln om att endast provisioner som inte påverkar kvaliteten på tjänsten negativt är tillåten, skapar en mer enhetlig spelplan för hela marknaden för försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet samtidigt som konsumentskyddet stärks.

Konsekvenser för valcentraler

På det kollektivavtalade tjänstepensionsområdet uppfylls försäkringsföretagens informationsskyldighet till stor del av valcentraler som bl.a. har till uppgift att vid anslutning av en anställd lämna information till den anställde om de valbara försäkringsföretagen och deras erbjudanden. Förslagen i promemorian bedöms inte utgöra något hinder mot att behålla den informationsmodell som används på den svenska marknaden i dag.

Konsekvenser för premiepensionsrådgivning

Premiepensionen är ett obligatoriskt sparande som är en del av allmänna pensionen. Per den 31 december 2016 fanns det ca 7,2 miljoner personer inom premiepensionssystemet varav ca 5,8 var pensionssparare och 1,4 pensionärer. Marknadsvärdet av pensionsspararnas och pensionärernas premiepensionstillgångar uppgick den 31 december 2016 till 983 487 580 miljoner kronor (Pensionsmyndigheten, SF0303). Kapitalet

förvaltas i de ca 850 fonder som är valbara på Pensionsmyndighetens fondtorg. Totalt anlitar ca 600 000 pensionssparare, drygt var sjätte pensionssparare med egen portfölj, så kallade förvaltningstjänster för förvaltning av sina premiepensionsfonder. Tjänsten innebär att företag övertar förvaltningen mot en avgift.

I prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR) anges att när gäller rådgivning som avser finansiella instrument som ingår i olika försäkringslösningar och i premiepensionssystemet anser regeringen att sådan rådgivning bör anses utgöra investeringsrådgivning enligt MiFID II (s. 258).

Det innebär att de försäkringsförmedlare som vill ge investeringsrådgivning om fonder på Pensionsmyndighetens fondtorg, måste ha ett tillstånd att bedriva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden eller vara ett anknutet ombud till ett värdepappersföretag.

I denna promemoria görs bedömningen att det inte bör införas något särskilt sidotillstånd för investeringsrådgivning om fonder på Pensionsmyndighetens fondtorg. Det är viktigt att de tjänster som erbjuds i anslutning till systemet för att hjälpa sparare med fondval, är professionella och utgår ifrån spararens bästa. Om sparandet minskar i värde på grund av rådgivning som inte tillför kunden ett mervärde eller om avgifterna för förvaltningstjänsten urholkar kapitalets värde är detta mycket problematiskt för såväl den enskilde spararen som för samhällsekonomin på sikt. Oseriös rådgivning undergräver även hela premiepensionssystemets legitimitet och kan bidra till att stödet för nuvarande systemutformning minskar kraftigt.

Det finns inga uppgifter om hur många försäkringsförmedlare som i dag erbjuder rådgivning om fonder på Pensionsmyndighetens fondtorg och som berörs av förslaget i prop. 2016/17:162.

Sammanfattningsvis om konsekvenser för berörda försäkringsdistributörer

Sammantaget innebär förslagen i denna promemoria utökade krav för berörda fysiska och juridiska personer jämfört med vad som gäller enligt försäkringsförmedlingslagen. De ökade kraven är i huvudsak en effekt av de nya krav som tillkommer genom försäkringsdistributionsdirektivet, men är även ett resultat av de ytterligare bestämmelser som föreslås i denna promemoria. För berörda fysiska och juridiska personer handlar det framför allt om att anpassa dokument och avtal till det föreslagna regelverket och säkerställa att personal agerar i enlighet med de reviderade och nya kraven.

Förslaget innebär också att anknutna förmedlare som vill förmedla vissa livförsäkringar behöver ansöka om tillstånd, därtill behöver förmedlare som vill ge investeringsrådgivning om fonder i en försäkring ansöka om tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden eller ett enklare sidotillstånd enligt lagen om försäkringsdistribution. Förslaget innebär därtill att försäkringsförmedlare som vill ge investeringsrådgivning om fonder inom premiepensionssystemet behöver tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden.

17.6.2 Ekonomiska konsekvenser för fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag

Flera fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag har etablerade samarbeten med försäkringsföretag och försäkringsförmedlare för att sälja och marknadsföra fonder till kunder som har eller vill ha ett sparande i en försäkringslösning. Därtill är Pensionsmyndighetens fondtorg inom premiepensionssystemet ett sätt för fondbolag och förvaltningsbolag att marknadsföra och sälja fondandelar till svenska sparare.

För fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag som samarbetar med försäkringsföretag och försäkringsförmedlare kommer de ändrade och nya kraven som föreslås i denna promemoria, tillsammans med de nya krav som anges i prop. 2016/17:162, att medföra att de behöver se över avtal och andra överenskommelser med försäkringsföretagen och försäkringsförmedlare. Detta dels för att säkerställa att försäkringsföretagen och försäkringsförmedlaren har de tillstånd som krävs för att t.ex. utföra investeringsrådgivning om fondandelar, dels för att vid behov ändra avtalen så att villkoren är förenliga med de nya reviderade och nya krav om t.ex. tredjepartsersättning som föreslås i promemorian och i prop. 2016/17:162.

Genom förslag i denna promemoria blir det inte heller längre möjligt för en försäkringsförmedlare att marknadsföra fondandelar i samband med distribution av försäkring. Det innebär att fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag behöver avsluta de ev. samarbeten om marknadsföring av fondandelar som finns i dag med försäkringsförmedlare.

Kraven på tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden eller ett sidotillstånd för att få ge investeringsrådgivning om fondandelar kan komma att medföra att färre försäkringsförmedlare än i dag kommer att kunna utföra vissa tjänster åt fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag. Sannantaget kan de nya reglerna leda till att fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag får söka delvis nya vägar för att sälja och marknadsföra fondandelar.

De regler som föreslås i denna promemoria, tillsammans med de skärpta regler som föreslås i prop. 2016/17:162 innebär samtidigt att kraven ökar och blir mer enhetliga på hela marknaden för investeringsrådgivning om fondandelar.

De nya kraven för ökad transparens och minskade intressekonflikter kan komma att innebära att samarbetsformerna förändras mellan fondmarknaden och försäkringsmarknaden. De nya kraven på transparens kan leda till att de olika tjänsterna som en kund erbjuds i samband med att han eller hon köper en försäkringsbaserad investeringsprodukt eller en pensionsförsäkring prissätts tydligare utifrån vad varje tjänst kostar. Det skulle innebära att det blir tydligare för kunden vilka kostnader som försäkringsföretagens avgift täcker, vad försäkringsförmedlaren tjänster kostar och hur mycket av fondavgiften som går till fondförvaltare respektive till försäkringsföretaget.

De nya reglerna medför också nya och kraftigt höjda krav vad gäller utformningen av tredjepartsersättningar. De nya regler som föreslås avseende tredjepartsersättningar i såväl denna promemoria som prop. 2016/17:162 medför att fondbolag AIF-förvaltare och förvaltningsbolag

måste säkerställa att deras ersättningsmodeller är förenliga med de nya kraven. Störst förändring bli när rådgivningen om försäkringen sker på grundval av en personlig och opartisk analys och investeringsrådgivningen om fondandelar sker på oberoende grund. Förenklat uttryckt, får den som gett rådet inte ta emot och behålla ersättning från någon annan än kunden och inte heller ge råd om egna produkter.

De nya reglerna kommer att medföra i huvudsak engångskostnader i samband med översyn av befintliga affärsöverenskommelser och administrativa system samt vid behov vid förändringar av dessa för att säkerställa att de är förenliga med de reviderade och nya kraven.

De skärpta reglerna bidrar emellertid till en mer konkurrensneutral marknad för investeringsrådgivning om fondandelar generellt. Att de aktörer som ger investeringsrådgivning om fondandelar är föremål för likartade krav vad gäller bl.a. kunskap och kompetens, transparens samt tredjepartersättningar bidrar troligtvis till en ökad kvalitet på rådgivningen om fondandelar, vilket i sin tur bidrar till ett långsiktigt stärkt förtroende för fondmarknaden.

17.7 Konsekvenser för kunder

Enligt Finansinspektionens rapport Konsumentskyddet på finansmarknaden (2017), finns mer än hälften av svenskarnas sparande i olika former av försäkringslösningar med premiepensionen medräknad. En stor del av detta utgörs av tjänstepensioner, men det finns även ett betydande privat sparande i privata pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar. En övergång från förmånsbestämda till premiebestämda tjänstepensioner och det faktum att allt fler sparar i fond- och depåförsäkring innebär att konsumenter i sitt pensionssparande ställs inför val relaterat till värdepappersfonder, specialfonder och andra finansiella instrument.

Förslagen i promemorian innebär sammantaget att konsumentskyddet stärks för kunder, särskilt vid distribution av försäkringar som syftar till sparande såsom fond- och depåförsäkringar.

Försäkringskunder är generellt sett i kunskapsunderläge jämfört med försäkringsdistributörer i samband med köp av försäkring. Flera av förslagen syftar till att minska detta kunskapsunderläge eller kompensera för detta, bl.a. genom utökade krav på information och dokumentation. Konsumentskyddet stärks också genom de förslag som innebär att intressekonflikter relaterade till tredjepartersättningar reduceras eller försvinner helt.

Därtill stärks konsumentskyddet genom att trösklarna höjs för att bedriva försäkringsdistribution, bl.a. genom att utökade krav på dem som ansöker om tillstånd för att bedriva försäkringsförmedling.

Konsumetskyddet stärks mest för försäkringstagare som köper försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Detta sker framförallt genom de ytterligare krav som ställs på försäkringsdistributörer vid distribution av den typen av försäkringar.

Därtill bidrar klargörandet om vilka tillstånd som krävs för investeringsrådgivning om finansiella instrument respektive livförsäkring till att kraven skärps, och att regleringen blir mer likartad avseende rådgivning på finansmarknadsområdet.

Tillsammans med de nya regler som föreslås gälla vid investeringsrådgivning på oberoende grund enligt förslag i prop. 2016/17:162, skapas även förutsättningar för en marknad att växa fram som erbjuder rådgivning om såväl försäkring som finansiella instrument som är fri från intressekonflikter. För kunder innebär detta att de kan välja att betala för en rådgivning som är fri från intressekonflikter.

Sammantaget bedöms kundskyddet stärkas kraftigt genom förslagen i denna promemoria och i prop. 2016/17:162 (se s. 258).

17.7.1 Tidsåtgång och företagens administrativa kostnader

Försäkringsföretag och försäkringsförmedlare kommer att behöva ställa om sin verksamhet så att den är förenlig med de reviderade och nya reglerna. För försäkringsdistributörerna medför det administrativa kostnader, bl.a. för att uppdatera interna och externa dokument och utbilda personal om de nya reglerna. Därtill medför sannolikt flera av regeländringarna att it-system behöver uppdateras för att vara förenliga med regelverket.

I fråga om avtal om försäkringsförmedling som har ingåtts före ikraftträdandet av lagen om försäkringsdistribution gäller äldre bestämmelser. Om en försäkringsdistributör godtar en förlängning av avtalet efter ikraftträdandet, gäller dock de nya bestämmelserna. Det innebär att försäkringsdistributörerna behöver anpassa nya avtal till de reviderade och nya bestämmelserna.

Det är emellertid svårt att uppskatta hur lång tid det tar för försäkringsdistributörer att anpassa sin verksamhet till de nya bestämmelserna.

Enligt förslaget ska en försäkringsförmedlare som vid ikraftträdandet av lagen om försäkringsdistribution har tillstånd eller registrering att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling senast den 23 februari 2019 uppfylla de nya kompetenskraven i lagen och i föreskrifter som meddelats med stöd av den. Det innebär att försäkringsförmedlare får ett år på sig från det att lagen träder ikraft, för att säkerställa att förmedlaren har den kompetens som krävs enligt den föreslagna lagen. Det är svårt att skatta hur stora kostnader som kompetensutvecklingen kommer medföra, men de bör inte vara särskilt betungande.

17.7.2 Andra kostnader och förändringar till följd av regleringen

Anknutna försäkringsförmedlare som vill förmedla försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar vars värde är exponerat mot marknadsvolatilitet ska enligt förslaget ansöka om tillstånd att

förmedla livförsäkring. Ansökan om tillstånd är förenat med kostnader. I dag tar Finansinspektionen ut en avgift av fysiska personer som ansöker om tillstånd att utöva försäkringsförmedling avseende livförsäkring på 22 000 kronor, vilket kan ge en indikation om vad avgiften kan komma att bli för anknutna förmedlare som vill ansöka om tillstånd att förmedla livförsäkringar.

Försäkringsförmedlare som vill ge investeringsrådgivning om fondandelar i en försäkring ska enligt förslaget antingen ansöka om tillstånd att bedriva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden, eller ansöka om ett sidotillstånd. Avgiften för att få sin ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse prövad kostar 350 000 kronor. Därtill tillkommer bl.a. kostnader att upprätta en ansökan. Enligt en grov uppskattning gjord i prop. 2016/17:162 (se s. 635) kan arbetskostnaden för att upprätta en ansökan om tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden uppgå till 196 700 kronor. Även ansökan om sidotillstånd är förenat med vissa kostnader. Finansinspektionen tar ut en avgift på 4 000 kronor av en försäkringsförmedlare som är fysisk eller juridisk person som ansöker om att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 15 lagen om värdepappersmarknaden (5 kap. 1 § första stycket lagen om försäkringsförmedling). Det är troligt att avgiften för att ansöka om de sidotillstånd som föreslås i denna promemoria kommer vara ungefär lika hög som avgiften för att ansöka om det sidotillstånd som gäller enligt lagen om försäkringsförmedling. Därutöver tillkommer arbetskostnaden för att upprätta ansökan, vilket emellertid inte bedöms vara av någon större storlek.

Finansinspektionen beslutar om avgiften för tillståndsprovning, vilket innebär att avgiften kan komma att ändras över tid.

17.7.3 Konsekvenser för pågående anställnings- eller uppdragsförhållanden

Införandet av lagen om försäkringsdistribution innebär att det ställs krav på alla fysiska personer som ska bedriva försäkringsdistribution eller ingå i ledningen för en försäkringsförmedlare som är en juridisk person. Om den fysiska personen inte uppfyller de krav som ställs, kan det få konsekvenser för dennes anställning eller uppdrag. När det gäller anställda får den uppkomna situationen lösas med beaktande av de lagar och avtal som gäller på arbetsrättens område. När det sedan gäller uppdragstagare får det förutsättas att frågan regleras i avtal mellan parterna.

I promemorian föreslås också att en försäkringsdistributörs system för att ersätta personal som arbetar med försäkringsdistribution, inklusive dem som direkt leder eller ansvarar för detta arbete, ska vara uppbyggt på ett sätt som inte negativt påverkar försäkringsdistributörens förmåga att uppfylla skyldigheterna om bl.a. god försäkringsdistributionsstandard och att handla hederligt, rättvist och professionellt. Detta kan medföra att ersättningsformerna för anställda kan komma att förändras för att vid behov leva upp till de nya kraven.

17.7.4 Påverkan på konkurrensförhållanden

Förslagen bedöms leda till en ökad konkurrensneutralitet mellan olika försäkringsdistributörer. Därtill bedöms förslagen leda till en ökad konkurrensneutralitet på marknaden för finansiell rådgivning om försäkring och finansiella instrument. Genom möjlighet att t.ex. agera på annans ansvar som anknuten förmedlare och genom fortsatt möjlighet att ansöka om sidotillstånd för att utföra vissa investeringstjänster, görs viss anpassning av kraven till den svenska marknaden för försäkringsdistribution. Förslagen innebär att marknaden inte får helt konkurrensneutral reglering, men avvikelserna bedöms enligt promemorian vara befogade för att uppnå proportionerliga krav utifrån den svenska marknadens karaktär.

17.7.5 Särskilda hänsyn till små företag

I direktivet anges inga undantag från direktivets bestämmelser med beaktande av storleken på företaget. Däremot finns vissa undantagsregler som innebär att framför allt fysiska och juridiska personer som inte har försäkringsförmedling som huvudsaklig verksamhet omfattas av undantagsbestämmelser eller mindre omfattande krav än övriga försäkringsdistributörer.

Därtill innehåller försäkringsdistributionsdirektivet, tillskillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, ett uttryckligt undantag för verksamhet som består i att t.ex. endast hänvisa en potentiell försäkringstagare till en försäkringsgivare, eller tipsa någon om att det finns försäkringsförmedlare som kan vara behjälpliga vid en upphandling av försäkringsavtal. Åtgärder som inskränker sig till att skapa kontakt mellan en kund och ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare ska således enligt direktivet inte anses utgöra försäkringsdistribution.

Undantagsbestämmelser är således inte riktade mot små och medelstora företag, varför de kommer att drabbas av samma typ av kostnader som de större företagen.

17.7.6 Sveriges medlemskap i Europeiska unionen

Sveriges medlemskap i Europeiska unionen medför att Sverige har en skyldighet att genomföra de bestämmelser som anges i försäkringsdistributionsdirektivet i svensk lagstiftning, och att dessa bestämmelser ska träda ikraft i enlighet med angivelser i direktivet.

17.8 Konsekvenser av förslagen i avsnitt 14

I lagrådsremissen Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR) föreslås att fondbolag och AIF-förvaltare i stället för att tillämpa rådgivningslagen ska tillämpa bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden när de utför rådgivning inom fondverksamheten till icke-professionella kunder. I denna promemoria föreslås att dessa krav ska gälla i förhållande till alla kunder och inte endast vid rådgivning

till icke-professionella kunder. Dessutom föreslås ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att reglerna i det delegerade direktivet till MiFID II och den delegerade förordningen till MiFID II ska tillämpas när fondbolag och AIF-förvaltare tillhandahåller rådgivning om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet.

I februari 2017 finns det enligt Finansinspektionens företagsregister 40 fondbolag och 61 svenska AIF-förvaltare som har tillstånd av Finansinspektionen. Dessa fondbolag och AIF-förvaltare får redan i dag ge råd om andelar i fonder inom sin fondverksamhet och för denna typ av rådgivning krävs det inte något särskilt tillstånd från Finansinspektionen. Det är därför svårt att veta hur många av dessa företag som tillhandahåller rådgivning inom fondverksamheten. För att få en uppfattning om hur utbredd denna typ av verksamhet är har kontakt tagits med Fondbolagens förening. Föreningen har över 40 bolag som medlemmar som tillsammans förvaltar merparten av fondsparandet i Sverige. Medlemmarna utgörs av fondbolag av varierande storlek. Föreningens bedömning är att fondbolagens pågående verksamhet inte kommer att påverkas i någon större utsträckning av de nya regler som föreslås i denna promemoria eftersom det är få fondbolag som antas ge råd om fondandelar inom fondverksamheten. AIF-förvaltare är en mindre homogen grupp varför konsekvenserna för dem med anledning av förslagen i denna promemoria är ännu svårare att bedöma. Kostnaderna som förslagen innebär för dessa aktörer är därmed svåra att uppskatta på förhand.

Eftersom syftet med förslagen är att reglerna ska vara likartade för alla aktörer som tillhandahåller rådgivning på finansmarknadsområdet, innebär de att det inte finns något utrymme för mildare krav och därmed särskild hänsyn till små fondbolag eller AIF-förvaltare. Likartade regler skapar dessutom lika villkor för alla aktörer och förslagen förväntas därmed inte påverka aktörernas konkurrensförmåga.

Förslagen innebär att Finansinspektionen kommer att behöva utfärda föreskrifter. Detta arbete förväntas inte påverka Finansinspektionens verksamhet i någon större utsträckning. Eventuella ökade kostnader ska hanteras inom myndighetens befintliga ramar.

Förslagen i detta avsnitt bedöms inte medföra något behov av några särskilda informationsinsatser från samhällets sida.

17.9 Konsekvenser av förslagen i avsnitt 15

17.9.1 Kostnaden för löpande rapportering

Den typ av löpande rapportering från värdepappersinstitut om klagomål från kunder och hantering av klagomål som avses i den delegerade förordningen till MiFID II (artikel 26.6) kommer att innebära kostnader för de berörda företagen och för Finansinspektionen. För värdepappersinstituten blir det nödvändigt att inrätta system för registrering och vidare rapportering av inkomna klagomål och hanteringen av dessa. Dessutom kommer det att innebära behov av informations spridning inom instituten och i förhållande till deras kunder samt utbildning av personal. Finansinspektionen kommer att behöva ta fram föreskrifter för att en

sådan rapportering ska kunna ske på ett sätt som så långt som möjligt underlättar för värdepappersinstituten att uppfylla dessa krav. Detta förutsätter en dialog med berörda företag om hur en sådan skyldighet lämpligast bör utformas, t.ex. på vilket sätt informationen ska lämnas och hur ofta det ska ske.

17.9.2 Konsekvenser för företagen

De företag som berörs av förslagen utgörs i dag av 112 värdepappersbolag och av 72 kreditinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse i Sverige. Vidare finns 37 utländska värdepappersföretag från andra länder inom EES med filial i Sverige. Storleken på värdepappersbolagen kan variera från små bolag med ett fåtal anställda och en relativt okomplicerad verksamhet till större internationellt verksamma bolag med en omfattande verksamhet. Kreditinstituten består bl.a. av bankaktiebolag, sparbanker och kreditmarknadsbolag. Även kreditinstitutens verksamhet och antal anställda varierar kraftigt. De flesta av dessa företag har sannolikt redan i dag någon form av registrering av klagomål och rutin för klagomålshantering inom ramen för sin regelefterlevnad. Det följer av Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2002:23) om klagomålshantering avseende finansiella tjänster till konsumenter, som är tillämpliga på alla institut som står under Finansinspektionens tillsyn. Enligt de allmänna råden bör instituten ha en intern policy och instruktion för klagomålshantering samt på ett lämpligt sätt registrera inkomna klagomål. Detta bör underlätta för dem när de ska anpassa sin verksamhet så att den uppfyller kraven i den delegerade förordningen till MiFID II.

Det går inte att dra några säkra slutsatser om hur mycket kostnaderna kommer att uppgå till för att uppfylla de nu aktuella kraven i den delegerade förordningen till MiFID II. Den största kostnaden kommer att avse den initiala it-kostnaden för att få rapporteringssystemet på plats. För mindre värdepappersbolag kommer it-kostnaden sannolikt att innebära en proportionerligt sett större kostnad jämfört med de större bolagen, då kostnaderna för it-anpassning förväntas vara ungefär desamma. Tiden för en sådan anpassning uppskattas av Svenska Bankföreningen uppgå till mellan 100 och 1 000 timmar (med en beräknad kostnad på 1 500 kronor per timme). Därtill kommer kostnader i form av utbildning av personal, införande av rapporteringsrutiner samt mottagande och vidarebefordran av klagomål. Företagens it-system för klagomålsrapportering kommer att behöva justeras utifrån de mallar som Finansinspektionen tar fram för inrapporteringen. Liknande mallar finns i dag för försäkringsbranschen.

Det nu aktuella rapporteringskravet finns i en EU-förordning och det blir därmed direkt tillämpligt och bindande i alla medlemsstater. Kravet omfattar alla värdepappersinstitut oavsett deras storlek. På grund av kravet gäller enligt en EU-förordning finns det inte någon möjlighet att göra nationella avvikelser eller något utrymme för alternativa tillvägagångssätt. Särskilda hänsyn behöver emellertid som anges ovan tas till små företag när Finansinspektionens utformar sina föreskrifter, framför allt med anledning av den initiala it-kostnaden. Eftersom den

aktuella regleringen träffar berörda företag inom unionen förväntas den inte ha några märkbara effekter på deras konkurrensförmåga, med undantag för den initiala kostnaden för inrättande av rapporteringssystem som väntas beröra mindre företag i större utsträckning.

17.9.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

För Finansinspektionens del innebär kravet i den delegerade förordningen till MiFID II att värdepappersinstitut löpande ska rapportera om klagomål från kunder och hantering av klagomål dels att nya föreskrifter och rapportmallar måste tas fram, dels att den information som instituten lämnar ska bearbetas och hanteras, vilket kan föranleda inspektionen att vidta tillsyns- eller andra åtgärder. Finansinspektionen kommer även i egenskap av behörig myndighet att behöva utbyta information med EU:s tillsynsmyndigheter med anledning av rapporteringsskyldigheten. Rapporteringsskyldigheten medför även att Finansinspektionen måste ta fram och förmedla information till värdepappersinstituten om hur de ska fullgöra skyldigheten. Eventuella ökade kostnader ska hanteras inom myndighetens befintliga ramar.

18 Författningskommentar

18.1 Förslaget till lag (2018:000) om försäkringsdistribution

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Lagens tillämpningsområde

1 §

Paragrafen genomför i huvudsak artikel 2.1.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde och vad som avses med försäkringsdistribution. Den motsvarar i huvudsak 1 kap. 1 § försäkringsförmedlingslagen.

Tillämpningsområdet för lagen preciseras i 2 §. Där anges viss verksamhet som inte anses som försäkringsdistribution. I 7 § finns även undantag från tillämpningsområdet för vissa försäkringar som sidoverksamma försäkringsförmedlare distribuerar.

I *andra stycket*, som är nytt, finns en upplysning om att lagen även innehåller bestämmelser för viss verksamhet som inte är försäkringsdistribution, nämligen försäkringsförmedlares investeringsrådgivning enligt tillstånd för sidoverksamhet samt försäkringsföretags tillhandahållande av investeringsrådgivning och portföljförvaltning (2 § andra och tredje stycket, 5 § och 2 kap. 11 §).

I paragrafen finns det, till skillnad från i försäkringsförmedlingslagen, inte något krav på att verksamheten ska vara yrkesmässig. Det innebär att det bör vara tillräckligt att försäkringsdistributionen sker mot ersättning för att den ska omfattas av lagen. Verksamhet som uppfyller övriga kriterier, men som inte utförs mot någon ersättning, omfattas däremot inte av lagen. Det innebär att bl.a. att gruppföreträdare som biträder gruppmedlemmar eller försäkringsföretag, inom ramen för en gruppförsäkringslösning, ofta inte anses utföra försäkringsdistribution.

Lagen omfattar, till skillnad från försäkringsförmedlingslagen, även verksamhet som bedrivs av ett försäkringsföretag. I lagen regleras emellertid inte skyldigheter för fysiska personer som endast är anställda hos ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare (jfr 1 kap. 7 § försäkringsförmedlingslagen och artikel 2.3 andra meningen i försäkringsförmedlingsdirektivet). Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag är emellertid skyldiga att tillse att sådana personer har bl.a. erforderlig kunskap och kompetens (se 4 kap. 6 §). Vidare kan bl.a. fysiska personer som ingår i ledningen för ett försäkringsförmedlingsföretag eller ett försäkringsföretag påföras sanktioner om företaget har gjort sig skyldig till en överträdelse av lagen (se 9 kap. 2 och 3 §§).

I *punkt 1* anges ”ge råd om” försäkringsavtal där det i 1 kap. 1 § andra stycket i försäkringsförmedlingslagen anges ”lägga fram”. Det innebär inte någon ändring i sak. Även enligt förevarande lag omfattas således att lägga fram försäkringsavtal.

Det som anges om försäkringsdistribution gäller även tillhandahållande av information om ett eller flera försäkringsavtal i enlighet med kriterier

som kunder väljer via en webbplats eller andra medier. Detta avser även sammanställande av en rangordningslista med försäkringsprodukter, inklusive pris- och produktjämförelser, eller rabatter på försäkringspremier, när kunden direkt eller indirekt kan ingå ett försäkringsavtal med hjälp av nämnda medier (jfr definitionen av försäkringsdistribution i artikel 2.1.1 i direktivet).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

2 §

Paragrafen genomför artikel 2.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innebär att viss verksamhet inte ska anses utgöra försäkringsdistribution.

Första stycket motsvarar i huvudsak 1 kap. 2 § försäkringsförmedlingslagen.

Av *punkt 1* följer att åtgärder som inskränker sig till att endast skapa kontakt mellan en kund och ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare inte är försäkringsdistribution. Detta gäller såväl information till kunder om försäkringsförmedlare och försäkringstag, som information till försäkringsförmedlare och försäkringsföretag om potentiella kunder (artikel 2.2 c och d i direktivet).

Undantaget i *punkt 2* för den som bara lämnar allmän information om försäkring syftar till att tydliggöra avgränsningen av försäkringsdistribution (jfr artikel 2.2 d i och skäl 14 till direktivet). Med allmän information avses bl.a. information om olika typer av försäkringar och försäkringsdistributörer.

Punkt 3 tar sikte på annat än sådan allmän information som avses i punkt 2 och som kan lämnas av t.ex. skatteexperter och revisorer, vilka endast ibland ger råd om försäkringsskydd inom ramen för sin huvudsakliga verksamhet (artikel 2.2 a och skäl 14 till direktivet).

Av *punkt 4* följer att yrkesgruppen skadereglerare inte kan anses ägna sig åt försäkringsdistribution. Undantaget motsvarar i sak artikel 2.2 b i försäkringsdistributionsdirektivet (se också skäl 14 till direktivet).

Om den verksamhet som beskrivs i någon av punkter kombineras med direkt rådgivning kring val av lämpligt försäkringsavtal eller med annat aktivt biträde eller deltagande i utformningen av ett försäkringsavtal bör det vara fråga om försäkringsdistribution som omfattas av lagen.

I *andra stycket*, som inte har någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen, anges att det med försäkringsdistribution inte heller anses verksamhet som avses i 2 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet (se 7 kap. 1 §). Den verksamhet som avses är värdepappersrörelse – verksamhet som består i att yrkesmässigt tillhandahålla investeringstjänster eller utföra investeringsverksamhet (se definitionen i 1 kap. 4 b § lagen om värdepappersmarknaden, i lydelse enligt prop. 2016/17:162). Bestämmelsen innebär en avgränsning av försäkringsdistribution i förhållande till investeringstjänster enligt lagen om värdepappersmarknaden. Den innebär att en försäkringsförmedlare, vid sidan av ett eventuellt tillstånd till sidoverksamhet enligt 2 kap. 11 § första stycket, inte får bistå en kund med t.ex. rekommendationer som avser finansiella instrument om för-

medlaren inte har tillstånd för värdepappersrörelse som omfattar investeringsrådgivning (2 kap. 1 § 5 lagen om värdepappersmarknaden). Investerings tjänster som endast tillfälligt tillhandahålls av försäkringsförmedlare i samband med försäkringsdistribution, eller om ingen ersättning lämnas för rådgivningen, kräver dock inte sådant tillstånd (se 2 kap. 5 § första stycket 6 och 12 lagen om värdepappersmarknaden). Som en ytterligare konsekvens innebär det att investeringstjänster som värdepappersinstitut tillhandahåller inte omfattas av förevarande lag, även när tjänsterna lämnas i samband med att kunden har eller avser att teckna en livförsäkring som är exponerad mot de finansiella instrumentens värdeutveckling. Detta innebär dock inte att ett värdepappersinstitut får utföra sådan verksamhet som utgör försäkringsdistribution, t.ex. rekommendera att kunden ingår ett visst livförsäkringsavtal, utan erforderligt tillstånd enligt den nya lagen.

I *tredje stycket*, som inte har någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen, anges att försäkringsföretag ska följa vissa centrala kundskyddsbestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden när de utför investeringstjänsterna investeringsrådgivning eller portföljförvaltning som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Sådana tjänster utgör inte försäkringsdistribution. Försäkringsföretag är emellertid undantagna från kravet på tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden (se 2 kap. 5 § första stycket 4). När försäkringsföretag utför sådana tjänster ska de enligt bestämmelsen i den nya lagen göra det i enlighet med angivna bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden. Enligt 11 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta när de utför sådana tjänster för att uppfylla de krav som följer av de bestämmelserna.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

3 §

Paragrafen genomför delvis artikel 1.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 kap. 3 § försäkringsförmedlingslagen.

Av paragrafen följer att de bestämmelser om försäkringsföretag och försäkringsförmedlare i lagen även gäller återförsäkringsföretag och återförsäkringsförmedlare, om inte annat anges.

Bestämmelserna om informationsskyldighet är inte tillämpliga vid distribution av återförsäkring, se 5 kap. 22 § 2 (jfr artiklarna 18–21 i försäkringsdistributionsdirektivet). Bestämmelserna om skyldighet att iaktta god försäkringsdistributionsstandard m.m. och om skadeståndsskyldighet är dispositiva vid distribution av återförsäkring (se författningskommentarerna till 9 §).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

4 §

Paragrafen motsvarar delvis 1 kap. 4 § försäkringsförmedlingslagen.

I paragrafen anges det, till skillnad från i försäkringsförmedlingslagen, att lagen även gäller sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Definitioner av försäkringsförmedlare, anknuten försäkringsförmedlare och sidoverksam försäkringsförmedlare finns i 10 § (se författningskommentaren till den paragrafen). I lagen finns vissa bestämmelser som bara gäller för anknutna försäkringsförmedlare och sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

5 §

Paragrafen motsvarar 1 kap. 5 § försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen innebär att lagen är tillämplig även på förmedling av fondandelar som en försäkringsförmedlare får utöva som sidoverksamhet till försäkringsdistributionen enligt 2 kap. 11 § första stycket utan tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden. I lagen finns vissa bestämmelser som bara gäller för sådan sidoverksamhet. Utöver denna lag är även ett flertal bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden tillämpliga på sådan sidoverksamhet (se författningskommentaren till 2 kap. 13 §).

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

6 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 kap. 6 § försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen innebär dels att denna lag gäller i tillämpliga delar även för den verksamhet som drivs av utländska försäkringsdistributörer i Sverige, dels att lagen om utländska filialer m.m. gäller för verksamhet som utövas genom sådana filialer eller agenturer till utländska försäkringsdistributörer. En definition av filial finns i 10 § 7.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

Undantag från lagens tillämpningsområde

7 §

Paragrafen genomför artikel 1.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 1 kap. 8 § försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen innehåller undantag från lagens tillämpningsområde för sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. I försäkringsdistributionsdirektivet undantas liksom i försäkringsförmedlingslagen personer som inte har försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet, om vissa förutsättningar är uppfyllda.

I *punkt 1* är leden *a–c* alternativa och anger de risker som en försäkring vars distribution kan undantas får avse. Det innebär att försäkringen måste avse någon eller flera av de risker som anges. Rekviriten är kumulativa när det gäller *punkterna 1* och 2, medan *punkt 3* är alternativ till *punkt 2* i förhållande till försäkringar som täcker risker i samband med tjänster. Begränsningen i fråga om premiens storlek ska beräknas på det individuella försäkringsavtal som distribueras.

Försäkringsföretag och försäkringsförmedlare som engagerar en sidoverksam försäkringsförmedlare (ett s.k. specialombud) som omfattas av undantaget ska enligt 8 § säkerställa att information lämnas till kunden och att verksamheten uppfyller vissa krav (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

8 §

Paragrafen genomför artikel 1.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen saknar motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen innebär en skyldighet för försäkringsföretag och försäkringsförmedlare som engagerar en försäkringsförmedlare som omfattas av undantaget i 7 § (ett s.k. specialombud) att säkerställa att angivna krav uppfylls.

Punkt 1 innebär att försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare ska säkerställa att specialombudet tillhandahåller kunden information innan försäkringsavtalet ingås, med uppgifter om försäkringsföretagets eller försäkringsförmedlarens och specialombudets identitet och adress samt om de förfaranden som gör det möjligt för kunden att anmäla klagomål till den försäkringsförmedlare eller det försäkringsföretag som engagerat specialombudet (se författningskommentaren till 4 kap. 14 §).

Punkt 2 innebär att försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren ska säkerställa att specialombudet infört ändamålsenliga och proportionerliga system som är förenliga med de grundläggande krav som gäller vid försäkringsdistribution (4 kap. 1 §), begränsningar avseende tredjepartersättningar och ersättningsystem (4 kap. 3 och 5 §§), regler vid korsförsäljning (4 kap. 12 §) samt vissa informationskrav (5 kap. 13, 18 och 19 §§) och som beaktar kundens krav och behov innan avtalsförslaget läggs fram. Det innebär bl.a. att specialombudet ska beakta det skydd den aktuella försäkringen ger i förhållande till gällande konsumentskyddslagstiftning samt efterfråga kundens befintliga skydd genom t.ex. hemförsäkring. Vidare ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget säkerställa att specialombudet ger det försäkringsproduktfaktablad som avses i 5 kap. 16 § till kunden innan avtalet ingås.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

9 §

Paragrafen genomför delvis artikel 22.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller bestämmelser när det gäller avtalsvillkor som avviker från lagen.

Första stycket motsvarar i huvudsak 1 kap. 9 § försäkringsförmedlingslagen. Bestämmelsen reglerar möjligheten att i vissa fall avvika från lagens bestämmelser om försäkringsdistribution genom avtal. Paragrafen tar inte sikte på försäkringsvillkor i försäkringsavtal. Bestämmelser om skyldighet att iaktta god försäkringsdistributionsstandard m.m. (4 kap. 1 §), som är sanktionerad med en skadestånd-

skyldighet (4 kap. 16 §), får avtalas bort bara vid återförsäkringsdistribution och försäkringsdistribution mot stora risker.

Andra stycket, som inte har någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen, genomför delvis artikel 22.1 i försäkringsdistributionsdirektivet. Bestämmelsen reglerar möjligheten att avtala bort bl.a. de informationskrav som gäller vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet, när kunden är en professionell kund. En definition av professionell kund finns i 10 § 18 (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

Definitioner

10 §

Paragrafen genomför i huvudsak artikel 2.1 i försäkringsdistributionsdirektivet

Paragrafen motsvarar delvis 1 kap. 10 § försäkringsförmedlingslagen och innehåller definitioner som är grundläggande i lagen.

I *punkt 1* finns in en definition av anknuten försäkringsförmedlare. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, ingen definition av anknuten försäkringsförmedlare (jfr artikel 2.7 i och skäl 10 till försäkringsförmedlingsdirektivet). Definitionen ändras i förhållande till motsvarande definition i försäkringsförmedlingslagen (1 kap. 10 § 1). Den närmare innebörden av begreppet behandlas i avsnitt 7.1.7.

I *punkt 2* finns en definition av anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare. I punkten 21 definieras sidoverksam försäkringsförmedlare. Den närmare innebörden av begreppet behandlas i avsnitt 7.1.6.

I *punkt 3* finns en definition av behörig myndighet. Definitionen motsvarar 1 kap. 10 § 2 försäkringsförmedlingslagen. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet inte någon definition av behörig myndighet (jfr artikel 2.11 i försäkringsförmedlingsdirektivet). Definitionen avser bara utländska myndigheter eller andra utländska organ som har behörighet att besluta om tillstånd för eller registrering av utländska försäkringsförmedlare eller att utöva tillstånd över sådana förmedlare. Behöriga myndigheter i Sverige är Finansinspektionen och Bolagsverket.

I *punkt 4* uttrycks innebörden av förkortningen EES.

I *punkt 5* finns en definition av EES-försäkringsförmedlare. Definitionen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen, försäkringsförmedlingsdirektivet eller försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen behandlas i avsnitt 8.2.1.

Punkt 6 genomför artikel 2.1.9 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av ersättning har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Begreppet behandlas både när det gäller regler för verksamheten (se särskilt avsnitt 9.3) och när det gäller ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (se särskilt avsnitt 11.5).

Punkt 7 genomför artikel 2.1.12 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av filial har inte någon motsvarighet i direktivet om försäk-

ringsförmedling. Definitionen i lagen ändras i förhållande till motsvarande definition försäkringsförmedlingslagen (1 kap. 10 § 4). Definitionen behandlas i avsnitt 8 om verksamhet över gränserna.

Punkt 8 genomför artikel 2.1.17 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av försäkringsbaserad investeringsprodukt motsvarar definitionen i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter). Definitionen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Med försäkringsbaserad investeringsprodukt avses en försäkringsprodukt med ett förfallo- eller återköpsvärde som helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet. I definitionen undantas skadeförsäkringsprodukter och livförsäkringsavtal med fasta ersättningsbelopp. Vidare undantas pensionsprodukter enligt artikel 2.1.17 c och d, vilka i den nya lagen samlats under begreppet pensionsförsäkringar. När det gäller definitionen av pensionsförsäkringar i den nya lagen är det frikopplat från den som finns inom skattelagstiftningen. Definitionen behandlas i avsnitt 11.

I *punkt 9* definieras försäkringsdistributionsdirektivet.

Punkt 10 genomför artikel 2.1.8 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av försäkringsdistributör har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Med försäkringsdistributör avses varje försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet eller försäkringsföretag. Med försäkringsdistributör avses emellertid i försäkringsdistributionsdirektivet inte återförsäkringsförmedlare eller återförsäkringsföretag (jfr artikel 2.1.8). Enligt lagen gäller bestämmelserna om försäkring även distribution av återförsäkring, om inte annat anges (1 kap. 3 §). Definitionen av försäkringsdistributör omfattar därför samtliga kategorier av försäkringsförmedlare, återförsäkringsförmedlare, försäkringsföretag och återförsäkringsföretag.

Punkt 11 genomför artikel 2.1.3 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av försäkringsförmedlare ändras i förhållande till motsvarande definition i försäkringsförmedlingslagen (1 kap. 10 § 5). Med försäkringsförmedlare avses varje fysisk eller juridisk person, med undantag för försäkringsföretag eller deras anställda, som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution. Bestämmelserna om försäkringsdistribution i lagen gäller även vid distribution av återförsäkring, om inte annat anges (1 kap. 3 §). Definitionen av försäkringsförmedlare omfattar därför samtliga kategorier av försäkringsförmedlare och även återförsäkringsförmedlare.

I *punkt 12* finns en definition av försäkringsförmedlare från tredjeland. Definitionen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen, försäkringsförmedlingsdirektivet eller försäkringsdistributionsdirektivet. Med försäkringsförmedlare från tredjeland avses en utländsk försäkringsförmedlare vars hemland inte hör till EES och som skulle omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet om hemlandet hörde till EES. Definitionen behandlas i avsnitt 8.2.

Punkt 13 genomför artikel 2.1.10 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen innebär en precisering i förhållande till termen hemland i

försäkringsförmedlingslagen (1 kap. 10 § 6). Med hemland avses, om förmedlaren är en fysisk person, det land inom EES där förmedlaren har sin hemvist, eller om förmedlaren är en juridisk person, det land inom EES där förmedlarens säte är beläget, eller, om förmedlaren enligt nationell rätt inte har något säte, det land inom EES där förmedlarens huvudkontor är beläget.

Punkt 14 genomför artikel 2.1.14 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av huvudsakligt verksamhetsställe har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Med huvudsakligt verksamhetsställe avses den plats där den huvudsakliga verksamheten bedrivs. Definitionen behandlas i avsnitt 12.1.

Definitionen i *punkt 15* motsvarar definitionen av kvalificerat innehav i 1 kap. 15 § försäkringsrörelselagen (2010:2043). Definitionen behandlas i avsnitt 7.2.6, 10.3.2 och 12.1.

Punkt 16 genomför artikel 2.1.13 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av nära förbindelser har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Med nära förbindelser avses detsamma som i 1 kap. 14 § försäkringsrörelselagen. Det som där anges om försäkringsföretag ska i stället avse försäkringsförmedlare. Definitionen behandlas i avsnitt 7.2.6 och 12.1.

I *punkt 17* finns en definition av pensionsförsäkring. Med sådana försäkringsavtal avses både privata- och tjänstepensionsförsäkringar som avses att ha som syfte att ge inkomst vid pensionering och som berättigar den försäkrade till vissa ersättningar. Lagens definition av pensionsförsäkring är frikopplat från den som finns inom skattelagstiftningen. Den innebär bl.a. att även produkter som utgör s.k. direktpension, vilka i skatterättsligt hänseende kategoriseras som kapitalförsäkringar, innefattas. Definitionen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen eller försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen behandlas i avsnitt 11.

I *punkt 18* finns en definition av professionell kund. Med det avses detsamma som i 1 kap. 4 b § lagen om värdepappersmarknaden, i lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Definitionen i den lagen genomför motsvarande definition i artikel 4.10 i MiFID II. Vid försäkringsdistribution till sådana kunder är vissa bestämmelser om information i 6 och 7 kap. dispositiva enligt 9 § andra stycket.

I *punkt 19* finns en definition av rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys. Med detta avses rådgivning som lämnas efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden, vilka ska vara tillräckligt diversifierade med avseende på typ och produktleverantörer för att säkerställa att kundens mål på lämpligt sätt kan tillgodoses. En opartisk och personlig analys får inte omfatta försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren, av företag som försäkringsförmedlaren har nära förbindelser med eller av andra företag som förmedlaren har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande till att det kan riskera förutsättningarna för rådgivning på grundval av en sådan analys. Om rådgivning lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys får den inte föregås eller efterföljas av en icke oberoende investeringsrådgivning som är hänförlig till samma försäkringsavtal. (se 4 kap. 2 §).

Punkt 20 genomför artikel 2.1.15 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av rådgivning har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Med rådgivning avses tillhandahållande av en personlig rekommendation till en kund, antingen på dennes begäran eller på initiativ av försäkringsdistributören, i fråga om ett eller flera försäkringsavtal. Definitionen behandlas i avsnitt 10 och 11.

Punkt 21 genomför artikel 2.1.4 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av sidoverksam försäkringsförmedlare har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Definitionen behandlas i avsnitt 7.

I *punkt 22* finns en definition av skadeförsäkringsprodukter. Med detta avses sådana försäkringsprodukter som är hänförliga till de försäkringsklasser som anges i 2 kap. 11 § försäkringsrörelselagen. Definitionen behandlas i avsnitt 12.1.

Punkt 23 genomför artikel 2.1.16 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definierar av stora risker motsvarar definitionen i försäkringsförmedlingslagen (1 kap 10 § 9) och försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 2.8). Med detta avses stora risker enligt definitionen i artikel 13.27 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (Solvens II-direktivet). Definitionen behandlas i avsnitt 9 och 10.

I *punkt 24* finns en definition av tjänstepensionsförsäkring. Med detta avses tjänstepensionssystem som omfattas av tillämpningsområdet för tjänstepensionsdirektivet (direktiv 2003/41/EG) eller Solvens II-direktivet. Definitionen behandlas i avsnitt 10.

Punkt 25 genomför artikel 2.1.18 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av varaktigt medium har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen. Definitionen behandlas i avsnitt 10 och 11.

Punkt 26 genomför artikel 2.1.11 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av värdmedlemsstat har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen. Med värdland avses den medlemsstat där en försäkringsförmedlare har en permanent närvaro eller ett etableringsställe eller tillhandahåller tjänster, och som inte är förmedlarens hemland.

Bemyndigande

11 §

I paragrafen finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad ett försäkringsföretag ska iaktta när det utför investeringsrådgivning eller portföljförvaltning i förhållande till finansiella instrument med avseende på försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Bemyndigandet innebär att det är möjligt att meddela föreskrifter som är anpassade till försäkringsföretag men som i allt väsentligt motsvarar de föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndiganden i 8 kap. 35 § och 9 kap. 50 § lagen om värdepappersmarknaden, i lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Genom bemyndigandet är det även möjligt att i föreskrifter ta in regler för försäkringsföretag som motsvarar de regler som värdepappersinstitut ska

följa när de utför investeringsrådgivning eller portföljförvaltning enligt bl.a. den delegerade förordningen till MiFID II (kommissionens delegerade förordning av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet).

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.4.

2 kap. Tillstånd och registrering

Tillstånds- och registreringsplikt

1 §

Paragrafen genomför delvis artikel 3.1 och artikel 3.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillståndsplikt för försäkringsdistribution.

Av *första stycket* följer att försäkringsförmedling är en tillståndspliktig verksamhet och att tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person. Tillstånd behövs dock inte för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare som inte ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §. Definitioner av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare finns i 1 kap. 10 §, se författningskommentaren till den paragrafen. För sådana förmedlare gäller i stället det registreringsförfarande som anges i 4 eller 5 §. Av 6 § följer att inte heller försäkringsföretag och deras anställda omfattas av tillståndsplikt enligt lagen.

Finansinspektionen ska enligt *andra stycket* meddela beslut i fråga om tillstånd inom tre månader från det att en försäkringsförmedlare lämnat in en fullständig ansökan. Genom det kravet genomförs artikel 3.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

I *tredje stycket* finns en upplysning om att det finns särskilda bestämmelser i 3 kap. om verksamhet över gränserna. Försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES behöver inte tillstånd från Finansinspektionen för att få bedriva försäkringsdistribution i Sverige. För dem gäller i stället det anmälningförfarande som anges i 3 kap. 1 §. Övriga utländska försäkringsförmedlare är enligt 3 kap. 3 § skyldiga att ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen för att få bedriva försäkringsdistribution från filial i Sverige. En sådan filial ska registreras enligt 3 kap. 5 §. Verksamhet över gränserna behandlas i avsnitten 8.2.1, 8.2.2 och 8.3.

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

2 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad tillstånd för att bedriva försäkringsdistribution får omfatta.

Av *första stycket* följer att tillstånd får avse alla eller vissa försäkringslag eller vissa försäkringsklasser.

I *andra stycket* finns en upplysning om att bestämmelser om försäkringsklasser finns i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen. De föreskrifter som avses är Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse.

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.8.

3 §

Paragrafen genomför delvis artikel 3.1 och 3.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om registrering hos Bolagsverket.

Av *första stycket* följer en skyldighet för den som har fått tillstånd enligt 1 § att anmäla sig för registrering inom en viss tid. Eftersom registrering ska ske hos Bolagsverket medan prövningen av ansökan om tillstånd sker hos Finansinspektionen kan registrering inte ske samtidigt som tillstånd beviljas.

Registrering är en förutsättning för att få bedriva försäkringsdistribution.

Andra och tredje styckena innebär att verksamheten inte får påbörjas förrän registrering har skett och att tillståndet upphör att gälla om anmälan om registrering inte görs inom viss tid. Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare registreras i sitt hemland och med stöd av den registreringen kunna driva verksamhet inom hela EES (se artiklarna 3.1 första stycket, 4.1 och 6.1). Registreringen ska också kunna kontrolleras av kunden. Av direktivet följer att försäkringsförmedlaren ska informera kunden om det register som förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras (se artikel 18 a iv). Informationskraven behandlas i avsnitt 10.

Bestämmelser om registreringsmyndighet och registrering finns i 8 kap. 1 och 2 §§.

Övervägandena finns i avsnitten 7.1.1 och 7.1.3.

4 §

Paragrafen genomför huvudsakligen artikel 3.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling men är utformad efter förebild av 2 kap. 4 § den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om registrering av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och innebär ett undantag från kravet på tillståndsplikt i 1 §. En definition av anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare finns i 1 kap. 10 § 2. Registreringsförfarandet överensstämmer i huvudsak med det som gäller för anknutna försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling.

En sidoverksam försäkringsförmedlare kan vara anknuten antingen till ett försäkringsföretag eller till en annan försäkringsförmedlare. Enligt *första stycket* ska försäkringsföretaget eller den andra försäkrings-

förmedlaren anmäla den sidoverksamma försäkringsförmedlaren för registrering hos Bolagsverket.

Av *andra stycket* följer det att det är en förutsättning för en sådan anmälan att förmedlaren uppfyller vissa av de krav som gäller för tillstånd till försäkringsdistribution enligt 7 eller 8 §. Detta innebär i sin tur att försäkringsföretaget respektive försäkringsförmedlaren dessförinnan har kontrollerat att de kraven är uppfyllda.

En anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare behöver inte uppfylla kraven på att vara i övrigt lämpliga för verksamheten som ställs upp för försäkringsförmedlare som är fysiska personer respektive vara i övrigt lämpliga för att ingå i ledningen som är ett krav för försäkringsförmedlare som är juridiska personer (för lämplighetskravet se avsnitt 7.2.4). När det gäller kravet på försäkringsförmedlare som är fysiska personer framgår det redan motsatsvis av de bestämmelser som anges i andra stycket att det inte omfattar anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. För nämnda krav på försäkringsförmedlare som är juridiska personer anges däremot ett uttryckligt undantag från kravet. Kravet på att ha en ansvarsförsäkring gäller inte heller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eftersom det är en förutsättning för att tillhöra den gruppen att någon annan aktör har åtagit sig att svara för ett eventuellt skadeståndsansvar.

Kontrollen av att en enskild person inte förekommer i det register som förs enligt lagen om belastningsregister ska ske genom att personen för försäkringsföretaget respektive för förmedlarföretaget visar upp ett särskilt registerutdrag, som han eller hon inhämtat med stöd av 9 § samma lag. Vad registerutdraget ska innehålla och hur registerkontrollen ska gå till kommer att regleras i föreskrifter som meddelas av regeringen i enlighet med 15 §. Registerutdraget ska utformas på ett sätt som innebär minsta möjliga intrång i den enskildes integritet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 16 § 2 meddela föreskrifter om vad försäkringsföretag och försäkringsförmedlare i övrigt ska iaktta vid kontrollen av anknutna sidoverksamma förmedlares kvalifikationer och vid anmälan av dessa förmedlare för registrering. Genom sådana föreskrifter kan det säkerställas att det skapas ett system som är trovärdigt, praktiskt möjligt att använda och godtagbart ur integritetssynpunkt.

I *tredje stycket* anges att det i en anmälan ska anges vilka försäkringsslag eller försäkringsklasser som förmedlingen ska avse. Registreringen för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare får, på motsvarande sätt som för övriga försäkringsförmedlare, begränsas till vissa försäkringsslag eller försäkringsklasser (jfr författningskommentaren till 2 §).

För denna grupp av försäkringsförmedlare gäller också enligt *fjärde stycket* att verksamheten inte får påbörjas förrän registrering har skett (jfr författningskommentaren till 3 §).

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.6.

5 §

Paragrafen genomför huvudsakligen artikel 3.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att den ordning för registreringsförfarande som gäller för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare enligt 4 § även gäller i vissa andra fall.

Enligt *första stycket* gäller det även när en sammanslutning av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare anmäler en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare.

Av *andra stycket* följer att den ordningen gäller även för anknutna försäkringsförmedlare som inte ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Av definitionen i 1 kap. 10 § 1 framgår att en anknuten försäkringsförmedlare inte kan vara anknuten till en annan försäkringsförmedlare (jfr anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare).

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.7.

6 §

Paragrafen genomför delvis artikel 3.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller undantag från tillståndsplikt enligt 1 §.

Undantag gäller enligt *första stycket* för försäkringsföretag som har tillstånd enligt försäkringsrörelselagen och anställda i sådana företag. Försäkringsföretag som distribuerar försäkringar får således göra det inom ramen för sitt rörelsetillstånd enligt den lagen. Enligt förevarande lag gäller emellertid vissa krav på försäkringsföretagens ledning och anställda (se 9 och 10 §§ och författningskommentaren till de paragraferna).

Enligt *andra stycket* gäller undantag från tillståndsplikt även för anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer.

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.2.

Förutsättningar för tillstånd för en fysisk person

7 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 3.6, 3.7 och 10.1–10.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller de krav som ställs för att en fysisk person ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution.

Punkterna 1 och 2 motsvarar 2 kap. 5 § 1 och 2 lagen om försäkringsförmedling och avser de krav som anges i artikel 10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet. Regeringen får meddela föreskrifter om vad som ska avses med allvarliga förmögenhetsbrott respektive allvarlig ekonomisk brottslighet (15 §). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som ska avses med skötshet i ekonomiska angelägenheter (16 § 3).

De brottstyper som kan bli aktuella att kontrollera anges huvudsakligen i 8–12, 14 och 15 kap. brottsbalken samt i skattebrottslagen (1971:69),

lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde och lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument. Frågan om vilken tidsperiod registerutdraget bör avse bör noga övervägas när det regleras i ovan nämnda föreskrifter. När det gäller kravet på att förmedlaren har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter bör det i föreskrifterna anges tydliga anvisningar om sådana omständigheter som i sig ska anses vara så graverande för den enskilde att han eller hon inte bör få bedriva försäkringsdistribution.

Försäkringsförmedlare ska enligt *punkterna 3 och 4* ha lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas respektive uppfylla ett krav på fortlöpande utbildning och yrkesutveckling. Kraven följer av artikel 10.1 och 10.2 i försäkringsdistributionsdirektivet och motsvarar dem i 2 kap. 5 § 3 lagen om försäkringsförmedling när det gäller kunskap och kompetens. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs i dessa avseenden (se 16 § 4).

Försäkringsförmedlare ska enligt *punkt 5* omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas förmedlaren om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter. Det motsvarar det krav som gäller enligt 2 kap. 5 § 4 lagen om försäkringsförmedling. Enligt punkten ska den fysiska personen ”omfattas” av en ansvarsförsäkring. Detta innebär att den fysiska personen antingen själv ska ha en ansvarsförsäkring eller omfattas av en ansvarsförsäkring som tillhandahålls av ett försäkringsföretag eller något annat företag för vars räkning den fysiska personen förmedlar försäkringar (jfr artikel 10.4 i försäkringsdistributionsdirektivet). De närmare försäkringsvillkoren får regleras i föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela (se 16 § 5). Det är inte nödvändigt att Finansinspektionen vid tillståndsgivningen granskar försäkringsvillkoren i varje enskilt fall. En uppgift från den försäkringsgivare som meddelat ansvarsförsäkringen om att försäkringen uppfyller de krav som ställs bör vara tillräckligt.

I *punkt 6* finns ett krav på att personen även i övrigt ska vara lämplig för att bedriva försäkringsdistribution. Det kravet har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Av formuleringen ”i övrigt” följer att det rör sig om ett krav utöver dem som anges i de föregående punkterna. Även kraven i punkterna 1–4 avser personens lämplighet i olika särskilt angivna avseenden. Vid bedömning av vad som avses med ”lämplig” i förevarande punkt kan ledning hämtas från samma begrepp i andra lagar på finansmarknadens område, se t.ex. 2 kap. 4 § första stycket 4 sista ledet försäkringsrörelselagen. En annan sak är att andra, högre krav ställs på den som deltar i ledningen av ett försäkringsföretag när det gäller de insikter och den erfarenhet som personen måste ha. Ytterst är det Finansinspektionen och, i förekommande fall, allmän förvaltningsdomstol som får avgöra vad som ska innefattas i uttrycket ”i övrigt lämplig”. Vad som närmare avses med begreppet får regleras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (se 16 § 6).

När det gäller de omständigheter som bör ligga till grund för bedömningen, utöver det som anges i förarbetena till t.ex. försäkringsrörelselagen (prop. 2015/16:9 s. 214–218 och 568), bör följande beaktas.

Om någon har haft tillstånd för att bedriva försäkringsdistribution och har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, eller enligt andra författningar som reglerar försäkringsförmedlarens verksamhet och t.ex. har förklarat sig avstå från tillståndet enligt 9 kap. 7 § första stycket 2, och om det är antagligt att återkallelsen syftar till att undgå en eventuell sanktion i ett pågående tillsynsärende, får det göras en bedömning i det enskilda fallet av om personen är lämplig för att få ett nytt tillstånd vid ett senare tillfälle. Detsamma gäller om tillståndet har återkallats på annan grund som är hänförlig till den enskilda försäkringsförmedlarens agerande, t.ex. vid återkallelse som en följd av att försäkringsförmedlaren har underlåtit att bedriva verksamhet under en sammanhängande tid om sex månader (9 kap. 7 § 3). Även liknande ageranden som syftar till att undgå en eventuell sanktion i ett pågående tillsynsärende, t.ex. uppsägning av ansvarsförsäkring, bör kunna påverka utfallet av en lämplighetsprövning till sökandens nackdel. Eventuella tidigare överträdelse får beaktas även om något beslut om ingripande inte har fattats av Finansinspektionen. Avgörande är i stället om Finansinspektionen har tillräcklig grund för att dra slutsatsen att en överträdelse har ägt rum. Kravet på att vara lämplig att bedriva försäkringsdistribution får i det sammanhanget förstås på så sätt att en överträdelse vanligtvis bör utesluta ett nytt tillstånd, om överträdelsen var så allvarlig att en återkallelse av tillståndet enligt 9 kap. 1 § andra stycket hade kunnat komma i fråga. Det gäller i vart fall om överträdelsen inte ligger längre än fem år tillbaka i tiden (jfr 4 kap. 2 § första stycket 3 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [FFFS 2005:11] om försäkringsförmedling). Om det kan antas att den tidigare överträdelsen skulle ha föranlett en varning, med eller utan sanktionsavgift enligt 9 kap. 13 §, kan det också vara så att personen i fråga inte är lämplig för att på nytt bedriva försäkringsdistribution. Frågan får avgöras med ledning av hur allvarlig överträdelsen var. Det bör inte krävas att den tidigare överträdelsen med visshet hade föranlett en viss sanktion, eftersom en sådan bedömning är svår att göra i efterhand. Om det rör sig om en tidigare överträdelse som får anses ringa eller ursäktlig, bör den normalt sett inte utesluta att ett nytt tillstånd beviljas.

Om ett tidigare tillstånd har återkallats och beslutet har förenats med förbud att fortsätta verksamheten enligt 9 kap. 32 § tredje stycket, bör det av naturliga skäl vara uteslutet att personen i fråga på nytt beviljas tillstånd. Det bör gälla under i vart fall fem år från beslutet (jfr 4 kap. 2 § första stycket 3 nämnda myndighetsföreskrifter).

I fråga om utländska försäkringsförmedlare är lämplighetskravet tillämpligt på förmedlare från ett land som inte tillhör EES, men däremot inte på förmedlare från ett land inom EES (se 3 kap. 3 § andra stycket 2). Kravet tillämpas emellertid inte på anknutna sidoverksamhets försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §. Dessa omfattas inte av kravet som en konsekvens av att dessa ska kontrolleras av ett försäkringsföretag eller en annan försäkringsförmedlare (2 kap. 4 § andra stycket och 5 § andra stycket).

Punkt 7, som inte har någon motsvarighet i 2 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling, reglerar den situation när en försäkringsförmedlare har

eller kan väntas komma att få nära förbindelser med någon annan. I dessa fall får tillstånd ges bara om de nära förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av försäkringsförmedlaren (se artikel 3.7 i försäkringsdistributionsdirektivet). Nära förbindelser definieras i 1 kap. 10 § 16 på samma sätt som i 1 kap. 14 § försäkringsrörelselagen. Enligt definitionen i försäkringsrörelselagen kan nära förbindelser även föreligga om en annan fysisk person har en annan likartad förbindelse med försäkringsförmedlaren, vilket kan avse även försäkringsförmedlare som är fysiska personer. Vad som avses med annan likartad förbindelse får ytterst avgöras i rättstillämpningen. Motsvarande krav finns även i andra lagar på finansmarknadsområdet (se t.ex. 3 kap. 2 § fjärde stycket lagen [2004:297] om bank- och finansieringsrörelse). Om nära förbindelser hindrar en effektiv tillsyn av försäkringsförmedlaren, får Finansinspektionen förelägga innehavare av aktier eller andelar att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att så inte längre är fallet (se 9 kap. 33 § och författningskommentaren till den paragrafen).

I *andra stycket* finns ett undantag från kravet på ansvarsförsäkring. Undantaget omfattar anknutna försäkringsförmedlare (se 1 kap. 10 § 1) som ska distribuera försäkringsbaserade produkter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §. För dessa förmedlare gäller alltså tillståndsplikt (jfr 5 § *andra stycket*) men inte något krav på ansvarsförsäkring.

Övervägandena finns i avsnitten 7.2.2–7.2.7.

Förutsättningar för tillstånd för en juridisk person

8 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 3.6, 3.7 och 10.1–10.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 6 § lagen om försäkringsförmedling,

Paragrafen innehåller de krav som gäller för att en juridisk person ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution.

Första stycket 1 motsvarar 2 kap. 6 § första stycket 1 lagen om försäkringsförmedling och avser krav som finns i artikel 10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Den juridiska personen ska enligt *punkt 2*, som motsvarar 2 kap. 6 § första stycket 2 lagen om försäkringsförmedling, omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter. Se 7 § första stycket 5 och författningskommentaren till den paragrafen.

Punkt 3 motsvarar i allt väsentligt 2 kap. 6 § första stycket 3 lagen om försäkringsförmedling. Vilka som i det enskilda fallet ska anses ingå i den juridiska personens ledning får avgöras utifrån associationsrättsliga regler och bör preciseras närmare i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (se 16 § 8). Kravet på att personer i ledningen ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett försäkringsförmedlingsföretag är delvis utformat efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse (3 kap. 2 § första stycket 4) och försäkringsrörelselagen (2 kap. 4 § första stycket 4). På samma sätt som när det gäller banker och försäkringsföretag innebär kravet att det av den som

ingår i en försäkringsförmedlares ledning bör fordras ett tillräckligt kunnande på området eller i vart fall förmåga att skaffa sig sådan kunskap. Viss erfarenhet av näringsverksamhet eller från något annat område av betydelse för uppgiften bör också förutsättas. Vidare bör den som ingår i ledningen ha den omdömesgillhet som uppgiften kräver (jfr prop. 1995/96:173 s. 85). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken insikt och erfarenhet som ska krävas (16 § 7).

Av *punkt 4* följer att anställda som ska distribuera försäkringar för den juridiska personens räkning ska uppfylla flertalet av de förutsättningar för tillstånd som gäller för en fysisk person.

Punkt 5 motsvarar 7 § första stycket 7 (se författningskommentaren till den paragrafen).

Andra stycket motsvarar 2 kap. 6 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling. Den juridiska personen ska kontrollera att de anställda uppfyller kraven. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad den juridiska personen ska iaktta vid kontrollen (16 § 9). Se även 7 § och författningskommentaren till den paragrafen.

I *tredje stycket* finns ett undantag från kravet på ansvarsförsäkring. Undantaget omfattar anknutna försäkringsförmedlare (se 1 kap. 10 § 1) som ska distribuera försäkringsbaserade produkter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §. För dessa förmedlare gäller alltså tillståndsplikt (jfr 5 § andra stycket) men inte något krav på ansvarsförsäkring.

Övervägandena finns i avsnitten 7.1 och 7.2.2–7.2.7.

Vissa bestämmelser om försäkringsföretag

9 §

Paragrafen genomför delvis artikel 10.1–10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller krav som gäller för anställda i försäkringsföretag som ska distribuera försäkringar för företagets räkning.

Sådana anställda ska enligt *första stycket* uppfylla kraven i 7 § första stycket 1–4 (se författningskommentaren till den paragrafen). Detta följer av artikel 10.1–10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Enligt *andra stycket* är det försäkringsföretaget som ska kontrollera att de anställda uppfyller kraven. Skyldigheten att kontrollera de anställda motsvarar den skyldighet som försäkringsförmedlare som är juridiska personer har när det gäller sina anställda enligt 8 § andra stycket, se författningskommentaren till den paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitten 7.2.2 och 7.2.3.

10 §

Paragrafen genomför huvudsakligen artikel 10.2 femte stycket och 10.3 tredje stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innebär att även ledningen för försäkringsföretag omfattas av

kraven på god vandel samt kunskap och kompetens. När det gäller juridiska personer får med det senare anses innebära ett krav på tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person.

De som ingår i ledningen för ett försäkringsföretag är redan föremål för ledningsprövning enligt försäkringsrörelselagen (2 kap. 4 § första stycket 4). Ledningsprövningen enligt denna lag är emellertid något annorlunda och innefattar bl.a. en bedömning av insikter och erfarenheter av försäkringsdistribution.

Tillsyn över försäkringsföretag behandlas i avsnitt 12.1.2.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.5.

Verksamhet med sidotillstånd

11 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillstånd för sidoverksamhet som inte regleras i försäkringsdistributionsdirektivet.

Av *första stycket* följer att en försäkringsförmedlare, efter tillstånd av Finansinspektionen, får utöva sidoverksamhet i form av investeringsrådgivning om andelar i vissa fonder. Ett sådant tillstånd får, till skillnad från ett tillstånd för sidoverksamhet enligt lagen om försäkringsförmedling, endast avse investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fond- eller depåförsäkring. Omfattningen av ett sådant sidotillstånd regleras i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen om värdepappersmarknaden (se författningskommentaren till den paragrafen).

Andra stycket innebär att de krav som ska vara uppfyllda för tillstånd för försäkringsdistribution gäller även för ett sidotillstånd.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

12 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller krav på registrering av ett sidotillstånd enligt 11 §.

Om registrering inte sker, upphör tillståndet att gälla. Verksamhet med sidotillstånd får inte påbörjas innan registrering skett. Jfr 3 § och författningskommentaren till den paragrafen.

Ett sidotillstånd enligt 11 § har inte samma omfattning som ett sidotillstånd enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling. Förevarande sidotillstånd omfattar endast en rätt att lämna investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en försäkring. Liksom i dag medför registrering av sidotillstånd inte att försäkringsförmedlaren får bedriva sådan verksamhet även utanför Sverige (se prop. 2004/05:133 s. 153 och artikel 3.3 i MiFID II).

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

13 §

Paragrafen motsvarar delvis 5 kap. 5 § fjärde stycket lagen om försäkringsförmedling. Paragrafen genomför artikel 3.2 första stycket i MiFID II.

Paragrafen innebär att, utöver förevarande lag, gäller även vissa bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden, i lydelsen enligt prop. 2016/17:162, i tillämpliga delar för verksamhet som bedrivs med stöd av sidotillstånd enligt 11 §. Även föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandet i 16 § 10 ska gälla för den verksamheten som bedrivs med stöd av sidotillstånd.

Övervägandena finns i avsnitten 7.3.1.

14 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att Finansinspektionen får förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva viss sidoverksamhet, om det finns särskilda skäl.

Finansinspektionens möjlighet att med stöd av paragrafen förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva viss verksamhet omfattar endast sidoverksamhet, inte förmedlarens huvudverksamhet försäkringsdistribution (se prop. 2004/05:133 s. 153 f.). Särskilda skäl att förbjuda en sidoverksamhet kan exempelvis vara att sidoverksamheten medför betydande risker för verksamheten med försäkringsdistribution eller att den leder till oklarheter när det gäller ansvar och tillsyn.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

Bemyndiganden

15 §

Paragrafen, som motsvarar 9 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling, innehåller bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om den del av vandelsprövningen som avser kontroll av förekomst i det register som förs enligt lagen om belastningsregister. En skillnad i förhållande till lagen om försäkringsförmedling är att även försäkringsföretag omfattas av förevarande lag.

Kravet på registerkontroll följer av artikel 10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet. Av föreskrifterna bör det framgå vilka enskilda brott som registerkontrollen ska avse, vad som för en enskild brottstyp ska anses utgöra ett allvarligt brott och vilken tidsperiod som ska kontrolleras. I föreskrifterna bör det tydligt regleras hur registerkontrollen ska gå till, se även 4, 5, 7 och 8 §§ och författningskommentarerna till de paragraferna.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.3.

16 §

I paragrafen, som delvis motsvarar 9 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling, finns bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

Enligt *punkt 1* får föreskrifter meddelas om vad en ansökan om tillstånd enligt 1 § eller 3 kap. 3 § och en anmälan om registrering enligt 4 eller 5 § ska innehålla.

I *punkt 2* finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad försäkringsföretag respektive en annan anmälare (vanligtvis en annan försäkringsförmedlare) ska iakttä vid kontrollen av anknutna sidoverk-

samma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket. Frågan om vilka uppgifter som försäkringsföretaget respektive försäkringsförmedlaren har i detta avseende berörs i avsnitt 7.1.2. Föreskrifter som meddelas med stöd av denna punkt bör inte avse bara själva anmälningsförfarandet utan även vad anmälaren ska iaktta innan en anmälan görs, t.ex. vid kontrollen av anknutna försäkringsförmedlares kvalifikationer. När det särskilt gäller kontrollen av om en person förekommer i belastningsregistret, se 15 § och författningskommentaren till den paragrafen.

Punkt 3 motsvarar bemyndigandet i 9 kap. 2 § 2 lagen om försäkringsförmedling att meddela föreskrifter om vad som ska avses med sköt-samhet i ekonomiska angelägenheter.

I *punkt 4* finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vilken kunskap och kompetens samt fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling som krävs. Bemyndigandet har när det gäller kunskap och kompetens sin motsvarighet i 9 kap. 2 § 3 lagen om försäkringsförmedling. Med anledning av kravet i artikel 10.2 i försäkringsdistributionsdirektivet omfattar bemyndigandet i punkten även fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling (se 7 § och författningskommentaren till den paragrafen). Bemyndigandet avser även de utbildningskrav som ska gälla när försäkringsförmedlare bedriver verksamhet med sidotillstånd enligt 11 §.

Punkt 5 avser föreskrifter om ansvarsförsäkring. Ett motsvarande bemyndigande finns i 9 kap. 2 § 4 lagen om försäkringsförmedling. För att uppfylla de krav som följer av artikel 10.4 i försäkringsdistributionsdirektivet krävs föreskrifter med ytterligare bestämmelser om ansvarsförsäkring.

I *punkt 6* finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad som ska avses med i övrigt lämplig att utöva verksamhet och i övrigt lämplig att ingå i ledningen i ett företag. Frågan om vad som bör avses med det behandlas i avsnitt 7.2.4. Se även 7 och 8 §§ och författningskommentarerna till de paragraferna.

Punkt 7 avser den insikt och erfarenhet som ska krävas och motsvarar 9 kap. 2 § 5 lagen om försäkringsförmedling. Kravet på insikt och kompetens behandlas i författningskommentaren till 8 § första stycket 3, se även punkt 6 när det gäller kravet på att vara även i övrigt lämplig att ingå i ledningen.

Punkt 8 innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad som ska avses med den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne. I sådana föreskrifter kan den krets av personer som bör anses ingå i ledningen avgränsas.

Kontrollen av att anställda hos en försäkringsförmedlare uppfyller förutsättningarna för tillstånd för en fysisk person ska skötas av försäkringsförmedlaren själv enligt 8 § andra stycket. Genom bemyndigandet i *punkt 9* kan föreskrifter meddelas om vad försäkringsförmedlaren ska iaktta vid denna kontroll. När det särskilt gäller kontrollen av om den anställda förekommer i belastningsregistret, se 15 § och författningskommentaren till den paragrafen. Punkten motsvarar 9 kap. 2 § 6 lagen om försäkringsförmedling.

Punkt 10 innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter som innebär att motsvarande bestämmelser kan gälla när en försäkrings-

förmedlare utför investeringsrådgivning med stöd av ett sidotillstånd som dem som gäller för ett värdepappersinstitut enligt det delegerade direktivet till MiFID II och den delegerade förordningen till MiFID II i de delar som rör de paragraferna som anges i 13 § (jfr 8 kap. 35 § och 9 kap. 50 § lagen om värdepappersmarknaden, i lydelsen enligt prop. 2016/17:162). Med stöd av bemyndigandet i paragrafen kan även andra föreskrifter meddelas avseende de tillämpliga bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden.

Övervägandena finns i avsnitten 7.1, 7.1.3, 7.2.2, 7.2.3, 7.2.5, 7.2.6, 7.2.7 och 7.3.1.

3 kap. Verksamhet över gränserna

Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

1 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 4 och 6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 3 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt för utländska försäkringsförmedlare med hemvist i ett annat land inom EES att bedriva verksamhet i Sverige och det förfarande som gäller när en sådan försäkringsförmedlare utövar denna rätt.

I *första stycket* anges de krav som ska vara uppfyllda för att en EES-försäkringsförmedlare ska få bedriva försäkringsdistribution i Sverige utan att inrätta filial (punkt 1) respektive från filial här i landet (punkt 2) (se artiklarna 4 och 6 i försäkringsförmedlingsdirektivet).

I *andra och tredje styckena* finns handlingsregler för Finansinspektionen. Inspektionen ansvarar för att upplysa de EES-försäkringsförmedlare som vill bedriva verksamhet i Sverige om de bestämmelser som gäller för verksamheten här i landet. Det följer av artikel 11 i försäkringsdistributionsdirektivet att sådana bestämmelser ska offentliggöras på lämpligt sätt. Finansinspektionen kan alltså välja att upplysa EES-försäkringsförmedlare om var information om dessa bestämmelser finns att tillgå eller att uttryckligen upplysa om innehållet i dem i varje enskilt fall. Upplysningen ska alltid lämnas till den behöriga myndigheten i hemlandet. Direktivet förutsätter att informationen därefter vidarebefordras av den behöriga myndigheten till försäkringsförmedlaren (artiklarna 4.2 och 6.2 andra stycket). Kravet i tredje stycket att Finansinspektionen snarast ska bekräfta mottagandet av en underrättelse genomför kravet i direktivet på att den behöriga myndigheten i värdlandet ska bekräfta en underrättelse utan dröjsmål.

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1.

2 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 4.1 och 6.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller krav på vilka uppgifter som ska finnas med i en under-

rättelse om avsikt att bedriva försäkringsdistribution genom att inrätta filial eller genom att tillhandahålla tjänster i Sverige.

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1.

3 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att försäkringsförmedlare från ett land utanför EES (tredjeland), efter tillstånd från Finansinspektionen, får bedriva försäkringsdistribution i Sverige från en filial.

Av hänvisningen till 2 kap. 7 eller 8 § följer att det ställs motsvarande krav på försäkringsförmedlare från tredjeland för att få tillstånd som dem som ställs på svenska försäkringsförmedlare. Bestämmelser om registrering av försäkringsförmedlare hos Bolagsverket finns i 5 §.

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.2.

4 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att tillstånd för en filial till en försäkringsförmedlare från tredjeland får begränsas till att avse vissa slag av försäkring eller vissa försäkringsklasser på samma sätt som för svenska försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 2 § (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.2.

5 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att försäkringsförmedlare från tredjeland som har fått tillstånd enligt 3 § ska anmäla sig för registrering hos Bolagsverket. på motsvarande sätt som svenska försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 3 § (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.2.

Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands

6 §

Paragrafen genomför delvis artikel 4.1 och 4.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen reglerar förutsättningarna och proceduren för svenska försäkringsförmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution i ett annat land inom EES utan att inrätta filial där. Den är utformad efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersfonder (jfr 2 kap. 15 och 15 a §§, se prop. 2002/03:150).

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

7 och 8 §§

Paragraferna genomför delvis artikel 6.1–6.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragraferna motsvarar delvis 4 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragraferna reglerar förutsättningarna och proceduren för svenska försäkringsförmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution i ett annat land inom EES genom inrättande av filial. De är utformade efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen (2004:46) om värdepappersfonder (2 kap. 12 och 13 §§, se prop. 2002/03:150).

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

9 §

Paragrafen genomför artiklarna 4.3 och 6.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär en skyldighet för svenska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES att anmäla ändringar av de uppgifter som de har lämnat i en underrättelse om sin avsikt att bedriva verksamhet i det landet.

Av *första stycket* följer att en underrättelse om ändring ska göras skriftligt och senast en månad innan ändringen genomförs.

Andra stycket innebär att Finansinspektionen ska informera den behöriga myndigheten i värdlandet om anmälda ändringar. Detta ska ske skyndsamt och senast en månad från den dag underrättelsen om ändringen togs emot.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

10 §

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket om att en svensk försäkringsförmedlare avser att bedriva försäkringsdistribution i ett annat land inom EES eller att en försäkringsförmedlare har anmält ändring i en sådan verksamhet.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

4 kap. Regler för verksamheten

1 §

Paragrafen genomför artiklarna 17.1 och 20.1 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 5 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling.

Första stycket motsvarar delvis 5 kap. 4 § första stycket lagen om försäkringsförmedling och genomför artikel 17.1 i försäkringsdistributionsdirektivet. Begreppet god försäkringsförmedlingssed ersätts med begreppet god försäkringsdistributionsstandard som grundläggande lagstadgad kvalitetsnivå för verksamheten. Därigenom förtydligas att

försäkringsdistributörer ska hålla en kvalitativt tillfredsställande standard i sin verksamhet och att denna standard ska stå i överensstämmelse med en faktiskt förekommande praxis hos en representativ krets av försäkringsdistributörer.

Begreppet god försäkringsdistributionsstandard har sin förebild i begreppet god försäkringsstandard (se 4 kap. 3 § försäkringsrörelselagen). För de försäkringsdistributörer som är försäkringsföretag gäller kravet på god försäkringsdistributionsstandard i den verksamhet som utgör försäkringsdistribution (*lex specialis*). I allmänhet torde det inte uppstå någon normkonflikt när det gäller dessa två begrepp.

Andra stycket motsvarar 5 kap. 4 § andra stycket första meningen och tredje stycket lagen om försäkringsförmedling och genomför artikel 20.1 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

2 §

Paragrafen genomför artiklarna 20.3 och 29.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 5 kap. 4 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen gäller för rådgivning som lämnas efter det att försäkringsförmedlaren har informerat en kund om att rådgivningen till denne sker på grundval av en opartisk och personlig analys.

Första stycket motsvarar i huvudsak 5 kap. 4 § andra stycket andra meningen lagen om försäkringsförmedling och genomför artikel 20.3 i försäkringsdistributionsdirektivet. Vid bedömningen av huruvida antalet avtal och leverantörer som förmedlaren beaktar är tillräckligt stort, bör hänsyn tas till bl.a. kundens behov, antalet leverantörer på marknaden, dessa leverantörers marknadsandelar, antalet relevanta och tillgängliga försäkringsprodukter hos varje leverantör och dessa produkters egenskaper (se skäl 47 till direktivet).

Andra stycket, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, genomför 29.3 i försäkringsdistributionsdirektivet. Bestämmelsen ställer upp strängare krav än direktivet i två avseenden. Dels innebär den ett förbud för försäkringsförmedlare att grunda rådgivning som uppges vara opartisk på egna eller närstående företags produkter medan det enligt direktivet endast krävas att sådan rådgivning inte enbart får grunda sig på egna eller närstående företags produkter. Dels gäller bestämmelsen all försäkringsdistribution medan optionen i direktivet gäller enbart för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Tredje stycket, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innebär att rådgivning som lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys inte får föregås eller följas av sådan investeringsrådgivning som inte lämnas på oberoende grund avseende samma försäkringsavtal.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för rådgivning som lämnas på grundval av en opartisk och personlig analys (19 § 2).

Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

3 §

Paragrafen genomför artiklarna 17.3 och 29.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling innehåller bestämmelser om ersättningar till försäkringsdistributörer från någon annan än kunden.

Enligt *första stycket* som genomför artikel 17.3 i försäkringsdistributionsdirektivet får en försäkringsdistributör inte ta emot ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka distributörens möjligheter att uppfylla sina skyldigheter enligt 1 §. Bestämmelsen innebär en avvikelse i förhållande till artikel 17.3 i direktivet som anger att en försäkringsdistributör inte får ta emot ersättning som står i strid med skyldigheten att agera i enlighet med kundernas bästa intresse. Någon ändring i sak är dock inte avsedd.

I *andra stycket* finns ett förbud för försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning om försäkring på grundval av en opartisk och personlig analys att ta emot och behålla ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden.

Av bestämmelsen i *tredje stycket* följer att förbudet enligt *andra stycket* inte gäller mindre icke-monetära förmåner som försäkringsförmedlaren har informerat kunden om och som kan höja kvaliteten på tjänsten till kunden och som är av en sådan omfattning och art att de inte kan anses hindra förmedlaren från att uppfylla sina skyldigheter enligt 1 §.

Bestämmelserna i *andra* och *tredje styckena* är utformade efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden i dess lydelse enligt prop. 2016/17:162.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter hur ersättning ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller kraven i 1 § (19 § 3).

Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

4 §

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller regler som begränsar försäkringsförmedlares möjligheter att marknadsföra finansiella tjänster.

I *första stycket* finns ett förbud för försäkringsförmedlare att marknadsföra andra finansiella tjänster och produkter än de som förmedlaren har tillstånd att distribuera. Med marknadsföring avses detsamma som i 3 § marknadsföringslagen (2008:486). Med finansiella tjänster avses detsamma som i 3 kap. lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler. Även kreditavtal omfattas av begreppet finansiella tjänster, vilket medför att en försäkringsförmedlare inte får marknadsföra bostadskrediter som ett möjligt sätt att finansiera en investering.

Av *andra stycket* följer att försäkringsförmedlare med tillstånd att driva sidoverksamhet avseende vissa fondandelar får marknadsföra fondandelar inom ramen för den sidoverksamheten. Ett sådant tillstånd till sidoverksamhet omfattar, till skillnad från motsvarande tillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling, fondandelar som ska ingå som till-

gångar i en fond- eller depåförsäkring (se 2 kap. 11 § och författningskommentaren till den paragrafen).

Tredje stycket innebär att förbudet i första stycket inte omfattar sådana tjänster som en försäkringsförmedlare har tillstånd enligt någon annan författning att marknadsföra finansiella tjänster och som inte tillhandahålls inom ramen för tillståndet att utöva försäkringsdistribution. Det vanligast förekommande fallet torde bli att en försäkringsförmedlare har tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden som omfattar investeringsrådgivning eller mottagande och vidarebefordran av order. Rätten för en förmedlare att marknadsföra tjänster som den erbjuder inom ramen för sin värdepappersrörelse regleras i lagen om värdepappersmarknaden.

Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

5 §

Paragrafen genomför delvis artikel 17.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att en försäkringsdistributörs system för ersättningar till personal som är sysselsatta inom försäkringsdistributionen ska vara utformat så att det inte negativt påverkar distributörens förmåga att uppfylla de grundläggande kraven vid försäkringsdistribution enligt 1 §. Den är utformad efter förebild av 4 kap. 3 § (2016:1024) lagen om verksamhet med bostadskrediter (se prop. 2015/16:197 s. 142–145).

Paragrafen omfattar enbart den personal som är sysselsatt med försäkringsdistributionen. Kravet på utformning av ersättningssystem är därför inte tillämpligt på den personal som är sysselsatt inom stödfunktioner som administration eller it. Inte heller personal som arbetar inom eventuella andra verksamhetsgrenar omfattas.

Paragrafen omfattar inte heller uppdragstagare utan enbart personer som är anställda av försäkringsdistributören. Detta är i enlighet med artikel 17.3 i försäkringsdistributionsdirektivet där det uttryckligen anges att reglerna ska gälla anställda. En uppdragstagare som sysslar med försäkringsdistribution torde i samtliga fall behöva vara registrerad eller ha ett tillstånd för att bedriva försäkringsdistribution.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en försäkringsdistributörs ersättningssystem (19 § 4).

Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

6 §

Paragrafen genomför artikel 10.8 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har ingen motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. I *första stycket* ställs krav på att försäkringsdistributörer ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av att distributören och dess anställda uppfyller vissa krav på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling och god vandel som anges i 2 kap. 7 § första stycket 1–4, 2 kap. 8 § första stycket 1, 3 och 4, 2 kap. 9 och 10 §§. Det ställs vidare krav på att försäkringsdistributören ska inrätta, upprätthålla och

uppdatera register för dokumentation av de åtgärder som den vidtar för att uppfylla dessa krav.

Enligt bestämmelsen i *andra stycket* ska en försäkringsdistributör intern utse en eller flera personer som ansvarar för att distributören fullgör de skyldigheter som anges i första stycket och på begäran av Finansinspektionen lämna ut namnet på den eller de personerna.

Paragrafen ställer upp strängare krav än direktivet på så sätt att den gäller för försäkringsdistributörer generellt medan kravet i direktivet gäller enbart för försäkrings- och återförsäkringsföretag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla de krav som anges i första och andra stycket (19 § 5).

Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

7 §

Paragrafen genomför artikel 25.1 första stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

I *första stycket* ställs krav på att de försäkringsdistributörer som tar fram försäkringsprodukter, dvs. olika slag av försäkringskontrakt ska fastställa, löpande och löpande se över en process för produktgodkännande. En sådan process kan framgå av någon form av internt styrdokument. Processen ska vara tillämplig både när helt nya försäkringsprodukter tas fram och när betydande ändringar sker i befintliga produkter.

I *andra stycket* finns krav på godkännande av en ny eller ändrad produkt innan den marknadsförs eller distribueras till kunder.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven i fråga om produktgodkännande (19 § 6).

Europeiska kommissionen får anta delegerade akter för att specificera de principer som anges i artikel 25 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

8 §

Paragrafen genomför artikel 25.1 tredje stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

I *första stycket* finns ett krav på att det ska anges en fastställd målgrupp i processen för produktgodkännande. Ordet målgrupp används här av tydlighetsskäl i stället för ordet målmarknad, som används i direktivet. Det innebär inte någon skillnad i sak. Vidare innehåller stycket krav på att det ska ske en analys av att risker för målgruppen ska bedömas. Det kan handla om en bedömning av om den tilltänkta produkten ger den tänkta målgruppen ett lämpligt försäkringsskydd utifrån dess behov. Ur företagsekonomisk synpunkt kan det också handla om att beräkna det kapital som krävs av en försäkringsgivare för att kunna erbjuda den

planerade produkten. Slutligen ska det bedömas om distributionsstrategin är lämplig. En distributionsstrategi torde kunna inbegripa både hur en försäkring ska distribueras och hur distributionen ska finansieras.

I *andra stycket* ställs krav på att en försäkringsdistributör som utvecklar försäkringsprodukter ska vidta alla rimliga åtgärder för att se till att produkterna distribueras till den målgrupp som de är avsedda för. Vilka åtgärder som krävas bör vara beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven i fråga om produktgodkännande (19 § 6). Europeiska kommissionen får anta delegerade akter för att specificera principerna som anges i artikel 25 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

9 §

Paragrafen genomför artikel 25.1 fjärde stycket i försäkringsdistributionsdirektivet

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen gäller enbart för försäkringsföretag och innehåller bestämmelser om den uppföljning försäkringsföretag ska göra av de försäkringsprodukter som de tillhandahåller.

Ett försäkringsföretag ska regelbundet se över de försäkringsprodukter som företaget erbjuder eller marknadsför. I försäkringsdistributionsdirektivet anges att försäkringsföretaget ska förstå de försäkringsprodukter det erbjuder. Detta krav får dock anses tillgodosett genom kraven på stabilitet och god försäkringsstandard i 4 kap. 1 och 3 §§ försäkringsrörelselagen.

Vilka händelser som väsentligt skulle kunna påverka riskerna för en försäkringsprodukts målgrupp på det sätt som anges i *andra stycket* 1 är något som bör avgöras i det enskilda fallet. Det finns utrymme för att precisera vad som bör avses i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (19 § 6). Sådana preciseringar kan också komma att ske i delegerade akter som Europeiska kommissionen antar när det gäller artikel 25 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

10 §

Paragrafen genomför artikel 25.1 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller en proportionalitetsregel. En försäkringsdistributörs process för produktgodkännande ska stå i proportion till de försäkringsprodukter som denne distribuerar. Om de produkterna är väl beprövade och av lägre komplexitetsgrad, kan processen för produktgodkännande vara mindre rigorös. Om det däremot rör sig om komplicerade

produkter eller produkter som inte funnits sedan tidigare på marknaden, ska processen vara mer omfattande. Proportionalitetsregeln bör komma till uttryck i föreskrifter om produktgodkännande som får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (19 § 6, se även beträffande proportionalitetsregeln i försäkringsrörelselagen prop. 2015/16:9 s. 230 och där gjord hänvisning).

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

11 §

Paragrafen genomför artikel 25.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller ett undantag från kravet på produktgodkännande när det är fråga om distribution av försäkringar mot stora risker. En definition av stora risker finns i 1 kap. 10 § 23.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

12 §

Paragrafen genomför artikel 25.1 femte och sjätte styckena i försäkringsdistributionsdirektivet

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller krav på produktinformation och produktgodkännande.

I *första stycket* genomförs artikel 25.1 femte stycket i försäkringsdistributionsdirektivet. Stycket innehåller ett krav på att försäkringsdistributörer som utvecklar försäkringsprodukter ska lämna tillräcklig information till andra berörda försäkringsdistributörer om sina produkter och sin process för produktgodkännande. Informationskravet kan preciseras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (19 § 6). Sådana preciseringar kan också komma att ske i delegerade akter som Europeiska kommissionen i antar för att precisera kraven i artikel 25 i försäkringsdistributionsdirektivet.

I *andra stycket*, som genomför artikel 25.1 sjätte stycket i försäkringsdistributionsdirektivet, finns krav som gäller när försäkringsdistributörer inte själva utvecklar de försäkringsprodukter som de distribuerar. En försäkringsdistributör ska i så fall ha rutiner för att skaffa sig sådan information som enligt första stycket ska lämnas av den som utvecklar produkterna. Vidare krävs att en försäkringsdistributör som inte själv tar fram de försäkringsprodukter som denne distribuerar ska skaffa sig god kännedom om produkterna och målgrupperna för dem. Kravet på produktkännedom kan preciseras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (19 § 6). Europeiska kommissionen får också anta delegerade akter för att precisera kraven i artikel 25 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.8.

13 §

Paragrafen genomför artikel 24.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller särskilda krav som gäller vid s.k. korsförsäljning.

I *första stycket* genomförs artikel 24.3 första meningen i försäkringsdistributionsdirektivet. Det innebär ett förbud mot s.k. kopplingsförbehåll, dvs. att en försäkringsdistributör ställer som krav att en kund tecknar en försäkring för att få del av ett större paket. Förbudet gäller endast om försäkringen är en underordnad del av hela överenskommelsen eller hela paketet. När försäkringen är mer än en underordnad del av ett paket eller en överenskommelse, får det bedömas enligt allmänna civil- och näringsrättsliga regler om kopplingsförbehållet är tillåtet eller inte.

Andra stycket innehåller två undantag från förbudet mot kopplingsförbehåll i första stycket. Det ena undantaget gäller när en försäkring i en överenskommelse eller ett paket av överenskommelser är underordnad investeringstjänster eller investeringsverksamheter som avses i lagen om värdepappersmarknaden. Det andra undantaget gäller när försäkringen är underordnad ett betalkonto enligt lagen om betaltjänster. De två undantagen är föranledda av artikel 24.3 andra meningen i försäkringsdistributionsdirektivet. Direktivet tillåter nämligen även kopplingsförbehåll att tecknandet av en försäkring är ett villkor för att få ingå ett kreditavtal enligt direktiv 2014/17/EU (bolånedirektivet). Sådana kopplingsförbehåll är dock inte tillåtna i Sverige enligt 13 c § konsumentkreditlagen (2010:1846), se prop. 2015/16:197 s. 42 och 84–86. De är därför inte heller tillåtna enligt den förevarande lagen. Den avvikelser från artikel 24.3 andra meningen i försäkringsdistributionsdirektivet innebär en sådan strängare bestämmelse som medlemsstaterna får behålla eller införa enligt samma direktiv (artikel 24.7).

Bestämmelserna i paragrafen är offentligrättsliga och inte civilrättsliga. Avtal som ingås i strid med dem blir således inte ogiltiga. Däremot kan sådana avtal utgöra grund för ett ingripande från Finansinspektionen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

14 §

Paragrafen genomför artikel 10.6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär en skyldighet för försäkringsförmedlare att hålla kundernas pengar och andra tillgångar avskilda från förmedlaren egna tillgångar.

Första stycket innebär att en försäkringsförmedlare ska hålla kundmedel avskilda på särskilda konton i enlighet med artikel 10.6 andra stycket c i försäkringsdistributionsdirektivet.

Andra stycket gäller hantering kunders medel inom sådan sidoverksamhet som avses 2 kap. 11 §. I den sidoverksamheten gäller, enligt 2 kap. 5 § första stycket 14 c lagen om värdepappersmarknaden, i lydelsen enligt prop. 2016/17:162, att kundmedel eller fondandelar inte får tas emot för kundens räkning.

Paragrafen gäller inte värdepappersrörelse som drivs av försäkringsförmedlare som har tillstånd att driva sådan rörelse. Enligt 2 kap. 11 § krävs det tillstånd för värdepappersrörelse för att tillhandahålla investeringstjänster och investeringsverksamheter även med avseende på

finansiella instrument inom ramen för en försäkring. Om en försäkringsförmedlare har tillstånd att driva värdepappersrörelse, gäller lagen om värdepappersrörelse för hanteringen av kunders pengar och finansiella instrument i den verksamheten.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

15 §

Paragrafen genomför artikel 14 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 6 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om klagomålshantering.

Bestämmelsen gäller, till skillnad från motsvarande bestämmelse i lagen om försäkringsförmedling, för alla försäkringsdistributörer, både försäkringsförmedlare och försäkringsföretag. Artikel 14 i försäkringsdistributionsdirektivet innebär samma utvidgning av tillämpningsområdet i förhållande till artikel 10 i försäkringsförmedlingsdirektivet. Information om klagomålshantering ska även lämnas av sådana specialombud som en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag engagerar enligt 1 kap. 8 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iakttä vid hanteringen av klagomål (19 § 7).

Eiopa har antagit riktlinjer om klagomålshantering för både försäkringsföretag och försäkringsförmedlare (se Riktlinjer för försäkringsföretags hantering av klagomål, EIOPA-BoS 12-069, och Riktlinjer för försäkringsförmedlares hantering av klagomål, EIOPA-BoS 13/164).

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

16 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 kap. 7 § lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 107–110 och 155).

Första stycket innebär att samma skadeståndsskyldighet gäller för försäkringsföretag och försäkringsförmedlare vid försäkringsdistribution. För båda kategorierna av försäkringsdistributörer gäller således att de ska ersätta ren förmögenhetsskada som drabbar en kund på grund av att distributören åsidosätter sina skyldigheter enligt 1 §.

I lagen finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som en försäkringsdistributör ska vidta för att uppfylla skyldigheterna i 1 § (19 § 1). Paragrafen omfattar därigenom också den situationen när en försäkringsdistributör åsidosatt föreskrifter som meddelats med stöd av det bemyndigandet. Lagen om försäkringsförmedling innehåller inte något motsvarande bemyndigande att meddela föreskrifter.

Av *andra stycket* följer att paragrafen är tillämplig även om en försäkringsförmedlare åsidosätter sina skyldigheter enligt 2 kap. 13 § inom ramen för sidoverksamhet med fondandelar enligt ett tillstånd enligt 2 kap. 11 §. Det motsvarar det som gäller enligt 5 kap. 7 § lagen om försäkringsförmedling jämförd med 5 kap. 4 § fjärde stycket samma lag. I 2 kap. 16 § 10 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka

åtgärder en försäkringsförmedlare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 13 §. Skadeståndsskyldighet kan också uppkomma om en försäkringsförmedlare i sidoverksamheten åsidosätter vad som gäller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av den bestämmelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

17 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 8 § lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 107–109 och 155). I förhållande till lagen om försäkringsförmedling ändras bestämmelsen endast på så sätt att den nu gäller även skadeståndskrav som riktas mot en försäkringsdistributör som är ett försäkringsföretag.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

18 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 9 § lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2013/14:86 s. 46 och 120).

Bestämmelserna gäller endast aktiebolag som har tillstånd att driva verksamhet som försäkringsförmedlare. För försäkringsaktiebolag, dvs. försäkringsdistributörer som är aktiebolag men inte försäkringsförmedlare, gäller motsvarande krav enligt 11 kap. 7 a § försäkringsrörelselagen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

19 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Det är bara bemyndigandet när det gäller hantering av klagomål (punkt 7) som motsvaras av ett bemyndigande i lagen om försäkringsförmedling (9 kap. 2 § 7).

Punkt 1 innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i föreskrifter kan precisera de förpliktelser som enligt 1 § gäller för försäkringsdistributörer. För kravet på god försäkringsdistributionsstandard bör ledning i vissa fall kunna fås i den branschpraxis som bildats när det gäller begreppet god försäkringsförmedlingssed i lagen om försäkringsförmedling. I föreskrifterna kan det, vid behov, även införas ytterligare bestämmelser om vad som ska iakttas för att uppfylla kraven i lagen när det gäller korsförsäljning och kopplingsförbehåll.

I *punkt 2* finns ett bemyndigande som gör det möjligt att meddela föreskrifter om villkor för rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys, utöver de villkor som anges i 2 § och 3 § andra och tredje styckena.

Punkt 3 innebär en möjlighet att meddela föreskrifter om hur tredjepartsersättning som avses i 3 § första stycket ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller de grundläggande kraven i 1 §.

Punkt 4 avser föreskrifter om en försäkringsdistributörs ersättnings-system. Ett liknande bemyndigande finns i 7 kap. 1 § 7 lagen om verksamhet med bostadskrediter (se prop. 2015/16:197 s. 19 och 142–145).

I *punkt 5* finns ett bemyndigande som gör det möjligt att meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iakta för att uppfylla kraven i 6 §.

Punkt 6 gäller föreskrifter om produktgodkännande, produktinformation och produktkänedom. Bemyndiganden avseende produktgodkännande tar sikte på utförligare bestämmelser om processen för produktgodkännande och inte utformningen av försäkringsvillkor i sig. Bemyndigandet gör det möjligt att i svensk rätt genomföra delegerade akter som Europeiska kommissionen får anta med stöd av artikel 38 i försäkringsdistributionsdirektivet, om sådana delegerade akter antas i form av direktiv.

Punkt 7 motsvarar bemyndigandet i 9 kap. 2 § 7 lagen om försäkringsförmedling. Bemyndigandet gör det möjligt att, vid behov, i bindande föreskrifter införa de riktlinjer om klagomålshantering som antas av Eioa såväl för försäkringsföretag som för försäkringsförmedlare.

Övervägandena finns i avsnitten 9.1, 9.2, 9.3, 9.5, 9.7 och 9.10.

5 kap. Informationskrav och uppföranderegler

1 §

Paragrafen genomför delvis artikel 18 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 6 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för försäkringsdistributörer att ge viss allmän information till kunden innan försäkringsavtal ingås. Skyldigheten gäller dels de informationskrav som ställs upp för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag i artikel 18 i försäkringsdistributionsdirektivet, dels ett krav på att försäkringsdistributören ska informera kunden om den eller de myndigheter som utövar tillsyn över distributören.

I paragrafen anges, till skillnad från i försäkringsförmedlingslagen, att informationen ska lämnas till kunden *god tid* innan försäkringsavtalet ingås. Innebörden av att information ska lämnas i god tid varierar beroende på omständigheterna. Det bör som huvudregel innebära att försäkringsdistributören ska lämna informationen i samband med de inledande kontakterna med kunden och att kunden ska få tillräckligt med tid att ta del av informationen innan avtal ingås. Kravet på att informationen ska lämnas till kunden i god tid innan avtalet ingås gäller för merparten av de informationskrav som gäller enligt 5 kap.

Punkt 1 genomför artikel 18 första stycket a i och andra stycket b i i försäkringsdistributionsdirektivet och motsvarar i sak av 6 kap. 1 § första stycket 1 försäkringsförmedlingslagen. Informationen ska avse sådana uppgifter som gör det möjligt för kunden att identifiera försäkringsdistributören och som är relevanta för kundens kontakter med distributören. Informationen om identitet ska innehålla uppgift om såväl namn som person- eller organisationsnummer. Vidare ska informationen om adress omfatta såväl postadress som besöksadress, telefonnummer, e-postadress och eventuell webbplatsadress.

Enligt *punkt 2* ska en försäkringsdistributör informera kunden om den eller de myndigheter som utövar tillsyn över distributören. Det motsvarar

i huvudsak det informationskrav som gäller för försäkringsförmedlare enligt 6 kap. 1 § första stycket 3 försäkringsförmedlingslagen. Försäkringsdistributören ska informera kunden om vilken eller vilka myndigheter som utövar tillsyn (i Sverige Finansinspektionen och Konsumentverket). Informationen ska vidare omfatta myndigheternas postadresser, telefonnummer, e-postadresser och webbplatsadresser.

Enligt *punkt 3*, som genomför artikel 18 a ii respektive b ii i försäkringsdistributionsdirektivet, ska en försäkringsdistributör informera kunden om huruvida distributören tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som säljs. Något motsvarande krav fanns inte i försäkringsförmedlingslagen.

Punkt 4, som genomför artikel 18 a iii respektive b iii i försäkringsdistributionsdirektivet, motsvarar i sak 6 kap. 1 § första stycket 7 och 8 försäkringsförmedlingslagen. Det innebär att en försäkringsdistributör bör ge kunden fullständig information om de möjligheter som finns att framföra klagomål mot försäkringsdistributörer respektive få tvister med distributörer prövade utanför domstol. Informationen bör innehålla praktiska instruktioner om hur kunden kan gå till väga.

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

2 §

Paragrafen genomför delvis artikel 18 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 6 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för försäkringsförmedlare att lämna viss allmän information till kunden innan försäkringsavtal ingås utöver den information som alla försäkringsdistributörer ska lämna enligt 1 §. I likhet med det som gäller information enligt 1 § ska försäkringsförmedlare lämna informationen i god tid innan försäkringsavtal ingås. Därigenom tillgodoses de krav som gäller endast för försäkringsförmedlare enligt artikel 18 a iv och v i försäkringsdistributionsdirektivet. I paragrafen finns även ett krav på att försäkringsförmedlare ska informera kunden om ansvarsförsäkringen.

Enligt *punkt 1*, som genomför artikel 18 a iv i försäkringsdistributionsdirektivet, ska en försäkringsförmedlare informera kunden om det register som förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras. Det motsvarar det som gäller enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 försäkringsförmedlingslagen. Kravet innebär att kunden ska få sådan information som behövs för att kunna kontrollera att försäkringsförmedlaren är registrerad som försäkringsförmedlare och har rätt att utöva försäkringsförmedling.

Kravet i *punkt 2* att en försäkringsförmedlare ska informera kunden om ansvarsförsäkringen motsvarar det i 6 kap. 1 § första stycket 6 försäkringsförmedlingslagen. Detta krav avser framför allt sådan information som är av särskild betydelse för den skadelidande vid ett framtida försäkringsfall. Försäkringsförmedlaren ska informera kunden om vilken försäkringsgivare som har meddelat ansvarsförsäkringen, om rätten att vända sig direkt till försäkringsgivaren och om vilka begränsningar som finns när det gäller försäkringsbelopp och efterskydd.

Enligt *punkt 3*, som genomför artikel 18 a v i försäkringsdistributionsdirektivet, ska en försäkringsförmedlare informera kunden om huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning. Det innebär att kunden ska få information om de grundläggande förutsättningarna som gäller för den aktuella förmedlingen.

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

3 §

Paragrafen genomför delvis artikel 21 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare att lämna allmän information till kunden innan försäkringsavtal ingås. Den innebär i praktiken att sådana förmedlare undantas från vissa informationskrav som gäller för bl.a. försäkringsförmedlare och försäkringsföretag.

I *första stycket*, som delvis genomför artikel 21 i försäkringsdistributionsdirektivet, anges vilka informationskrav i 1 och 2 §§ som gäller för sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Av *andra stycket* följer att samma informationskrav gäller för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare, med undantag av information om ansvarsförsäkring.

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

4 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 1 § andra stycket försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen innehåller ett särskilt informationskrav för anknutna försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare när det gäller ansvarsförsäkringen och är föranlett av den skillnad i fråga om krav på ansvarsförsäkring som finns mellan anknutna försäkringsförmedlare och andra försäkringsförmedlare (se 2 kap. 7 § andra stycket och 8 § tredje stycket, se även prop. 2004/05:133 s. 86).

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

5 §

Paragrafen genomför artikel 19.1 a och b i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 1 § första stycket 4 lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att en försäkringsförmedlare ska informera kunden om sådana ägarförhållanden som kan medföra att förmedlaren intar en beroendeställning i förhållande till en försäkringsgivare. Kravet innebär dock inte att förmedlaren är skyldig att i detalj redovisa t.ex. storleken på olika innehav. En definition av kvalificerat innehav finns i 1 kap. 10 §.

Övervägandena finns i avsnitt 10.3.2.

6 §

Paragrafen genomför artikel 19.1 c i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 6 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en försäkringsförmedlare ska informera kunden om huruvida förmedlaren på ett eller annat sätt är begränsad i sitt urval av möjliga försäkringsgivare eller om förmedlaren är fri att ge kunden råd på grundval av en opartisk och personlig analys av försäkringsavtal som finns på marknaden.

Kravet på information i *första stycket 1* ska läsas tillsammans med 4 kap. 2 § där innebörden av opartisk och personlig analys preciseras.

Begränsningar i en försäkringsförmedlares urval av försäkringsgivare kan följa direkt av avtal men kan också ha sin grund i andra omständigheter. Det väsentliga är att kunden får information om de förutsättningar som gäller för den aktuella förmedlingen. *Första stycket 2* avser situationen när en försäkringsförmedlare har ett s.k. exklusivitetsavtal med ett försäkringsföretag. Men förmedlaren kan också, utan att ett sådant förhållande föreligger, ha valt att samarbeta med bara ett visst eller vissa försäkringsföretag. Det är den situationen som avses i *första stycket 3*.

Andra stycket, som motsvarar 6 kap. 2 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, innebär att försäkringsförmedlaren ska upplysa kunden om namnen på de försäkringsföretag som avses i första stycket 2 och 3.

Övervägandena finns i avsnitt 10.3.2.

7 §

Paragrafen genomför artikel 19.1 e och 19.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för en försäkringsförmedlars att ge kunden information om den ersättning som förmedlaren erhåller för förmedlingen. De informationskrav som anges i paragrafen går utöver det som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 19.1 e och 19.2 i försäkringsdistributionsdirektivet). Det innebär en sådana strängare bestämmelser som medlemsstaterna får behålla eller införa enligt direktivet (se skäl 52). Bestämmelsen är utformad med hänsyn till de informationskrav som gäller i dag för försäkringsförmedlare enligt 6 kap. 5–11 §§ Finansinspektionens föreskrifter om försäkringsförmedling och de särskilda informationskrav som ställs upp i direktivet när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 29.1 c). Genom informationskraven i Finansinspektionens föreskrifter är försäkringsförmedlare således redan skyldiga att lämna pris- och ersättningsinformation till kunden som är mer omfattande än den som anges i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § första stycket 5).

Utgångspunkten är att kunden ska få en så fullständig information som möjligt när det gäller priset för försäkringsförmedlingen. Försäkringsförmedlaren ska informera kunden om i vilken form förmedlaren erhåller ersättning med anledning av försäkringsavtalet samt om vem eller vilka

som betalar ersättningen. Försäkringsförmedlaren ska även som huvudregel ange storleken på den ersättning som förmedlaren erhåller. Av paragrafen följer att det sistnämnda informationskravet i vissa fall kan tillgodoses genom information till kunden om grunderna för hur ersättningen bestäms. Det bör dock bara gälla om priset inte är bestämt i förväg och prisinformationslagen (2004:347) är inte tillämplig när kunden är en näringsidkare (se prop. 2004/05:133 s. 156).

Övervägandena finns i avsnitt 10.3.3.

8 §

Paragrafen genomför artikel 19.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen reglerar ett försäkringsföretags skyldighet att lämna pris- och ersättningsinformation till kunden. Ett försäkringsföretag ska informera kunden om arten av den ersättning som mottas av företaget anställda med anledning av försäkringsavtalet. Informationskravet för försäkringsföretag är därmed inte lika omfattande som motsvarande krav för försäkringsförmedlare enligt 7 §.

Övervägandena finns i avsnitt 10.3.3.

9 §

Paragrafen som genomför delvis artikel 21 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten för sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare att lämna information om pris och ersättningar till kunden. Därigenom tillgodoses kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på att dessa förmedlare ska informera kunden om arten av den ersättning som tas emot för försäkringsavtalet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.3.3.

10 §

Paragrafen som genomför artikel 19.3 och 19.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 1 § tredje stycket och 2 § tredje stycket lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller ett krav på att information som avses i 1–9 §§ ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs. Förnyad information kan t.ex. behöva lämnas om det skett viktigare förändringar i ägarförhållandena eller om en försäkringsförmedlare har bytt försäkringsgivare när det gäller ansvarsförsäkringen. Paragrafen innebär också att försäkringsföretag och försäkringsförmedlare är skyldiga att ge kunden förnyad information om eventuella intressekonflikter och om pris och ersättningar när kunden, efter det avtalet ingåtts, gör andra betalningar än löpande premiebetalningar eller andra planmässiga betalningar inom ramen för försäkringsavtalet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

11 §

Paragrafen genomför artikel 20.1 första och andra styckena, 20.2 och 20.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 5 kap. 4 § andra stycket, första meningen lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller både krav på information och uppföranderegler som en försäkringsdistributör ska iaktta innan ett försäkringsavtal ingås. De krav som anges i paragrafen gäller oberoende av om rådgivning lämnas eller inte.

Enligt *punkt 1* ska försäkringsdistributören klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd. Det innebär att distributören, i den utsträckning som omständigheterna kräver det, ska försöka kartlägga den enskilde kundens önskemål och behov i försäkringshänseende. Försäkringsdistributören bör genom t.ex. frågor till kunden skaffa sig en bild av kundens förkunskaper när det gäller försäkringar, kundens ekonomiska och sociala förhållanden och riskbenägenhet m.m.

Försäkringsdistributören ska enligt *punkt 2* ge kunden objektiv och tydlig information om försäkringsprodukten som är anpassad efter typen av kund och produktens komplexitet. Det bör i praktiken innebära att distributören ska beakta de uppgifter som framkommit vid kartläggningen enligt punkt 1 när distributören lämnar produktinformation till kunden. Distributören ska anpassa informationen efter den enskilde kundens kunskapsnivå och möjlighet att tillgodogöra sig informationen.

Övervägandena finns i avsnitt 10.5.2.

12 §

Paragrafen genomför artikel 20.1 tredje stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen anger vilka skyldigheter en försäkringsdistributör har gentemot kunden när distributören lämnar rådgivning om olika försäkringslösningar. Distributören är i sådana fall skyldig att, innan försäkringsavtal ingås, tillhandahålla kunden en personlig rekommendation med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens krav och behov. Rekommendationen ska föregås av en sådan kartläggning av kunden som anges i 11 §. Kravet på en personlig rekommendation med koppling till en specifik försäkringsprodukt är nytt i förhållande till det som gäller enligt lagen om försäkringsförmedling och innebär att det vid rådgivning inte är tillräckligt att distributören föreslår försäkringslösningar som är lämpliga i största allmänhet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.5.3.

13 §

Paragrafen genomför artikel 20.5 och 20.6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller särskilda formkrav för information som en försäkringsdistributör ska lämna till sina kunder vid distribution av skadeförsäkringsprodukter.

Enligt *första stycket*, som genomför artikel 20.5 i försäkringsdistributionsdirektivet, ska en försäkringsdistributör vid distribution av skadeförsäkringsprodukter, ge kunden information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktablad på papper eller något annat varaktigt medium. En definition av varaktigt medium finns i 1 kap. 10 §.

I *andra stycket*, som genomför artikel 20.6 i direktivet, anges att produktfaktabladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten.

Genom ett bemyndigande i 24 § 3 för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om krav på produktfaktablad är det möjligt att i myndighetsföreskrifter genomföra de detaljerade regler som finns i artikel 20.7 och 20.8 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Enligt artikel 20.9 i direktivet ska Eiopa samråda med nationella myndigheter som genomfört konsumenttester och därefter utarbeta utkast till tekniska standarder för genomförande med avseende på ett standardiserat presentationsformat för produktfaktablad för försäkringsprodukter med närmare uppgifter om presentationen av de uppgifter som avses i artikel 20.8 i direktivet (produktfaktabladens innehåll). Eiopa har lämnat utkast till sådana tekniska standarder för genomförande till kommissionen den 7 februari 2017.

Genom bemyndigandet i 24 § 3 är det även möjligt att genomföra de tekniska standarderna i myndighetsföreskrifter, om kommissionen antar dem i form av ett direktiv.

Övervägandena finns i avsnitt 10.7.

14 §

Paragrafen genomför artikel 17.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att all information, inklusive marknadsföringsmaterial, som en försäkringsdistributör lämnar till sina kunder ska vara opartisk och inte vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant. Med kund avses även presumtiva kunder.

Övervägandena finns i avsnitt 10.6.1.

15 §

Paragrafen genomför delvis artikel 23.1–23.6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 6 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller krav på hur en försäkringsdistributör ska lämna information till sina kunder.

Första stycket, som i huvudsak motsvarar 6 kap. 3 § första stycket lagen om försäkringsförmedling, innebär att informationen ska lämnas kostnadsfritt till kunden i en pappershandling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för kunden. Vad som avses med ”annan läsbar och varaktig form” preciseras i artikel 23.2 i försäkringsdistributionsdirektivet. Där anges att informationen under vissa förutsättningar, som anges i artikel 20.4 respektive 20.5, får lämnas på ett annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

En definition av varaktigt medium finns i 1 kap. 10 §, som motsvarar definitionen i artikel 2.18 i direktivet. Med det avses varje medel som gör det möjligt för kunden att bevara information som riktas till denne personligen, på ett sätt som är tillgängligt för användning i framtiden under en tid som är lämplig med hänsyn till vad som är avsikten med informationen och som tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen. Som varaktigt medium räknas särskilt disketter, cd-rom, dvd och hårddiskar i persondatorer men inte webbplatser på internet, utom de webbplatser som uppfyller angivna kriterier.

Andra stycket, som genomför artikel 23.1 b och c i direktivet, motsvarar i huvudsak 6 kap. 3 § andra–fjärde styckena lagen om försäkringsförmedling. Kravet på att informationen ska vara klar och begriplig innebär att den ska uppfattas på det sättet av kunden. Informationen bör vara klar och begriplig inte bara till sitt innehåll, t.ex. genom att onödiga faktaktermer undviks, utan även till sin struktur.

Genom ett bemyndigande i 24 § 2 för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka formkrav som ska gälla för den information som avses i paragrafen är det möjligt att i myndighetsföreskrifter införa de detaljerade regler som finns i artikel 20.4 och 20.5 i direktivet om under vilka förutsättningar informationen får lämnas på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

Övervägandena finns i avsnitt 10.6.2.

16 §

Paragrafen genomför artikel 23.7 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 4 § första stycket 3 och andra stycket lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller ett undantag från formkravet i 15 § *första stycket* när det gäller distribution av försäkringar per telefon. Undantaget avser endast informationens form och inte dess innehåll.

I *andra stycket* anges att informationen ska lämnas till kunden på det sätt som anges i 15 § snarast efter det att försäkringsavtal ingåtts.

I *tredje stycket* finns en hänvisning till lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler. Vid distribution av försäkringar per telefon till konsumenterna ska information lämnas såväl enligt denna lag som enligt de regler som gäller för distansförsäljning av finansiella tjänster enligt lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler (se prop. 2004/05:13).

Övervägandena finns i avsnitt 10.6.2.

17 §

Paragrafen genomför artikel 22.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för en försäkringsdistributör att lämna information när en anställd ansluts till en obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan. De försäkringsdistributörer som omfattas av planen ska i dessa fall säkerställa att informationen lämnas till den anställde utan dröjsmål efter anslutningen. Med ”obligatorisk” avses att den anställde ansluts automatiskt till en på förhand bestämd pensionsplan.

Med tjänstepensionsförsäkring avses tjänstepensionsförsäkring enligt 1 kap. 8 § försäkringsrörelselagen, i lydelsen den 31 december 2015. Innebörden av att informationen ska lämnas utan dröjsmål varierar beroende på omständigheterna. Det innebär dock att informationen ska tillhandahållas den anställde skyndsamt efter anslutningen.

Genom ett bemyndigande i 24 § 4 för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer är det möjligt att i föreskrifter på lägre nivå än lag införa detaljerade bestämmelser om hur informationen ska tillhandahållas den anställde.

Övervägandena finns i avsnitt 10.8.1.

18 §

Paragrafen genomför artikel 24.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om särskilda informationskrav för försäkringsdistributörer vid s.k. korsförsäljning. Med korsförsäljning avses förfaranden då en försäkringsprodukt erbjuds tillsammans med en annan produkt, som inte är en försäkring, som en del av ett paket eller av ett och samma avtal (artikel 24 i försäkringsdistributionsdirektivet, se även 4 kap. 12 § och författningskommentaren till den paragrafen).

En försäkringsdistributör ska vid korsförsäljning informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna separat. Distributören ska även ge kunden en adekvat beskrivning av de olika delarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel.

Skyldigheten att klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd enligt 11 § 1 gäller även vid korsförsäljning (se artikel 24.6 i direktivet).

Genom ett bemyndigande i 24 § 5 för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer är det möjligt att precisera informationskraven vid korsförsäljning i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Övervägandena finns i avsnitt 10.9.

19 §

Paragrafen genomför artikel 24.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen, som i likhet med 18 § innehåller bestämmelser om informationskrav vid korsförsäljning, är endast tillämplig i de fall då risken eller försäkringsskyddet i paketet skiljer sig från den risk eller det försäkringsskydd som beståndsdelarna i paketet medför var för sig.

En försäkringsdistributör i sådana fall ge kunden en adekvat beskrivning av på vilket sätt deras inbördes samspel kan påverka risken eller försäkringsskyddet.

Genom ett bemyndigande 24 § 5 för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer är det möjligt att precisera informationskraven i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Övervägandena finns i avsnitt 10.9.

20 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen som innehåller bestämmelser om skyldighet för en försäkringsförmedlare att vidarebefordra viss information från försäkringsgivaren till försäkringstagaren.

Övervägandena finns i avsnitt 10.10.

21 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 20 och 23 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 6 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för en försäkringsdistributör att upprätta dokumentation och lämna dokumentation till kunden.

Genom ett bemyndigande i 24 § 6 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta när det gäller dokumentation av försäkringsförmedlingen och utlämnande av sådan dokumentation.

Övervägandena finns i avsnitt 10.11.

22 §

Paragrafen genomför delvis artikel 22.1 första stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 6 kap. 7 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller undantag från de allmänna bestämmelserna om informationsskyldighet.

Undantagen i *punkterna 1* och *2* följer av artikel 22.1 första stycket i försäkringsdistributionsdirektivet (se även skäl 51).

Undantaget i *punkt 3* motsvarar det i 6 kap. 7 § 3 lagen om försäkringsförmedling. Se dock 2 kap. 11 § och författningskommentaren till den paragrafen när det gäller den verksamhet som får bedrivas inom ramen för ett sådant sidotillstånd enligt denna lag.

Övervägandena finns i avsnitt 10.12.

23 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak motsvarar 6 kap. 8 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att även marknadsföringslagens sanktionssystem, med vissa undantag, kan tillämpas om informationskraven i 1–16 §§ inte följs. Av ordet ”även” i första meningen tydliggörs att bestämmelsen utgör ett komplement till de sanktioner som Finansinspektionen får tillgripa mot en försäkringsdistributör som åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag.

Övervägandena finns i avsnitt 10.13.

24 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i olika avseenden. Ett par av bemyndigandena motsvarar bemyndiganden i 9 kap. lagen om försäkringsförmedling eller i 7 kap. förordningen (2005:411) om försäkringsförmedling men de flesta bemyndiganden är nya.

Punkt 1 motsvarar i huvudsak det bemyndigande som finns för Finansinspektionen i 7 kap. 1 § 10 förordningen om försäkringsförmedling när det gäller försäkringsförmedlares informationsskyldighet enligt 6 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling. Genom bemyndigandet har regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om den informationsskyldighet som gäller för olika typer av försäkringsdistributörer enligt 1–9 §§ avseende allmän information till kunden och information om intressekonflikter.

Bemyndigandet i *punkt 2* är nytt och avser föreskrifter som behövs för att genomföra de detaljerade regler som finns i artikel 20.7 och 20.8 i direktivet när det gäller produktfaktablad vid distribution av skadeförsäkringsprodukter. Bemyndigandet gör det även möjligt att genomföra de tekniska standarder för produktfaktablader som kommissionen får anta.

Bemyndigandet i *punkt 3* är nytt och avser föreskrifter som i första hand behövs för att genomföra de detaljerade regler som finns i artikel 20.4 och 20.5 i försäkringsdistributionsdirektivet om under vilka förutsättningar informationen får lämnas på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

Punkt 4 innehåller ett nytt bemyndigande som avser vad en försäkringsdistributör ska iakttä för att uppfylla informationsskyldigheten enligt 19 §. Genom bemyndigandet är det möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att införa detaljerade bestämmelser om hur informationen ska tillhandahållas den anställde.

Punkt 5 innehåller ett nytt bemyndigande som avser vad en försäkringsdistributör ska iakttä för att uppfylla informationsskyldigheten vid sådan korsförsäljning som avses i artikel 24.1 och 24.2 i försäkringsdistributionsdirektivet (se även författningskommentarerna till 18 och 19 §§).

Punkt 6 motsvarar 9 kap. 1 § 8 lagen om försäkringsförmedling.

Övervägandena finns i avsnitten 10.2, 10.6.2, 10.7, 10.8.1, 10.9 och 10.11.

6 kap. Ytterligare krav för försäkringsbaserade investeringsprodukter

Tillämpningsområde för ytterligare krav

1 §

Paragrafen genomför artikel 26 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Genom artikel 91 i MiFID II antogs emellertid vissa ändringar i försäkringsförmedlingsdirektivet (kapitel III A) som till viss del överensstämmer med de i försäkringsdistributionsdirektivet. Även de reglerna i försäkringsförmedlingsdirektivet upphör dock att gälla i samband med att försäkringsdistributionsdirektivet trädde i kraft (artikel 43 i försäkringsdistributionsdirektivet).

Paragrafen innehåller, liksom hela kapitlet, särskilda bestämmelser som gäller vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Bestämmelserna i kapitlet är till stor del utformade efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden, lydelse enligt prop. 2016/17:162. De bestämmelserna genomför motsvarande regler i MiFID II, som är förebild för reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet.

Av *första stycket* följer att de särskilda krav som anges i kapitlet gäller vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Det innebär att kraven gäller all distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och att tillämpningsområdet därmed är något vidare än det som enligt ordalydelsen gäller enligt direktivet (i artikel 26 anges försäkringsdistribution som bedrivs i samband med "försäljning"). Vad som avses med försäkringsdistribution och försäkringsbaserade investeringsprodukter anges i 1 kap. 1 och 10 §§ (se författningskommentarerna till de paragraferna). Kraven omfattar sammanfattningsvis, med vissa undantag, försäkringsprodukter vars värde är exponerat mot marknadsvolatilitet. För att avgöra vilka försäkringsprodukter som uppfyller kriterierna i definitionen måste en bedömning i det enskilda fallet göras utifrån respektive försäkringsavtal. Som en utgångspunkt bör på marknaden i dag förekommande fondförsäkringar, depåförsäkringar och traditionellt förvaltade försäkringar anses utgöra försäkringsbaserade investeringsprodukter.

De ytterligare krav som därmed gäller för försäkringsdistribution som avser distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter innebär i första hand skyldigheter för den aktör som kunden vänder sig till. Sker distributionen genom en försäkringsförmedlare, är det således förmedlaren som bl.a. ska lämna information till kunden om produkten och tjänsten samt göra vissa bedömningar om produktens lämplighet i förhållande till kundens individuella förutsättningar (4-6 §§ och 9 §). Vänder sig däremot kunden direkt till ett försäkringsföretag, är det företaget som ska fullgöra de skyldigheterna. Samtidigt är flera av kraven av sådan art att även försäkringsföretag ska uppfylla dem, oavsett om distributionen sker genom en försäkringsförmedlare. Bland annat bör ett försäkringsföretag som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter upprätthålla vissa organisatoriska och administrativa förfaranden för att förhindra intressekonflikter samt får inte ta emot eller

tillhandahålla vissa ersättningar från någon annan än kunden (2, 3, 7 och 8 §§).

Andra stycket innehåller ett förbud mot att sidoverksamma försäkringsförmedlare distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 26 i direktivet innehåller indirekt ett motsvarande förbud genom att det där anges att reglerna gäller försäkringsföretag och försäkringsförmedlare). Detta gäller även anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. En definition av sidoverksam försäkringsförmedlare finns i 1 kap. 10 § 21 (se författningskommentaren till den paragrafen). Förbudet innebär att endast försäkringsföretag, försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare som även är kreditinstitut eller värdepappersföretag (enligt definitionen i artikel 4.1.1 och 4.1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012) får utföra sådan distribution. Dessa försäkringsdistributörer ska, utöver de krav som gäller för försäkringsdistribution i enlighet med 4 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3 § första stycket, 5 och 13 §§ samt 5 kap. 1, 2, 5–8, 10 och 11 §§, även uppfylla de särskilda krav som anges i förevarande kapitel när försäkringsdistributionen avser försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Av 7 kap. 1 § följer att ett flertal av bestämmelserna i förevarande kapitel gäller även för distribution av vissa pensionsförsäkringar (se författningskommentaren till den paragrafen). Några motsvarande bestämmelser om försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar finns varken i försäkringsförmedlingslagen eller i försäkringsförmedlingsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Förebyggande av intressekonflikter

2 §

Paragrafen genomför artikel 27 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 8 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 16.3 i MiFID II, som är förebild för artikel 27 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen är en rörelseregel. Den innebär att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag, utöver det som följer av de allmänna reglerna enligt 4 kap., ska organisera sin verksamhet på så sätt att de vidtar alla rimliga åtgärder för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter. I 3 § finns krav som gäller för identifiering och hantering av intressekonflikter. Den paragrafen innebär en kundskyddsregel.

Genom ett bemyndigande i 15 § 1 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter med ytterligare regler om intressekonflikter (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 11.3.1.

Hantering av intressekonflikter

3 §

Paragrafen genomför artikel 28 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 9 § lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 23 i MiFID II, som är förebild för artikel 28 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen är en kundskyddsregel. Den innebär att en försäkringsförmedlare och ett försäkringsföretag aktivt och löpande ska vidta åtgärder för att identifiera de intressekonflikter som kan uppkomma mellan de aktörer och personer som anges i bestämmelsen i förhållande till kunder. Paragrafen tar sikte på såväl externa som interna förhållanden som kan leda till intressekonflikter. I 2 § finns krav som gäller de organisatoriska och administrativa förfaranden som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska fastställa och tillämpa. Den paragrafen är en rörelseregulering.

När en intressekonflikt identifierats ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget i första hand förhindra att kundens intressen påverkas negativt. Först om de förfaranden som de har fastställt och tillämpar enligt 2 § eller åtgärder som vidtagits enligt 3 § första stycket inte räcker för att förhindra att kundernas intressen kan komma att påverkas negativt, ska de i stället informera kunden om arten av eller källan till intressekonflikten i god tid innan ett försäkringsavtal ingås. Bestämmelsen innebär att kunden, när intressekonflikten inte kan förhindras, ska få förutsättningar att fatta ett välgrundat beslut i förhållande till den verksamhet där intressekonflikten uppstått. Kunden ska således få beslutsunderlag i fråga om att gå vidare eller avbryta den aktuella försäkringsdistributionen. Innebörden av att information ska lämnas i god tid varierar beroende på omständigheterna i det enskilda fallet (se skälen 40–42 till försäkringsdistributionsdirektivet och författningskommentaren till 5 kap. 1 §).

Detaljerade regler kommer att anges i delegerade akter som antas av kommissionen (se artikel 28.4 i försäkringsdistributionsdirektivet). Genom ett bemyndigande i 15 § 1 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter med ytterligare regler om hantering av intressekonflikter (se författningskommentaren till den paragrafen). Om de delegerade akterna antas i form av direktiv, kan reglerna genomföras i svensk rätt i föreskrifter som meddelas med stöd av det bemyndigandet.

Övervägandena finns i avsnitt 11.3.2.

Information till kunder

Information om försäkringsdistributionen och om risker

4 §

Paragrafen genomför delvis artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 14 § lagen om värdepap-

persmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 24.4 i MiFID II, som är förebild för artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller krav på information till kunder. De innebär att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag, utöver det som gäller enligt 5 kap. 1 och 2 §§ samt 5-7 §§, ska förse sina kunder med lämplig och lättbegriplig information i god tid innan ett förmedlingsavtal eller ett försäkringsavtal ingås.

Informationen ska ge kunderna rimliga möjligheter att förstå arten av och vilka risker som är förknippade med den försäkringsdistribution och de försäkringsbaserade investeringsprodukter som försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget erbjuder.

Informationen får lämnas i standardiserad form, vilket innebär att försäkringsdistributören i de fall det är möjligt kan upprätta ett informationsmaterial som lämnas till samtliga kunder. Kunder har emellertid rätt att enligt 5 § andra stycket på begäran få en uppdelning av alla kostnader och avgifter.

Vilka uppgifter som ska lämnas anges i 5 §, och i 6 § ytterligare uppgifter när det gäller distribution som omfattar rådgivning (se definitionen av rådgivning i 1 kap. 10 § 20 och författningskommentaren till den paragrafen).

Genom ett bemyndigande i 15 § 3 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter med ytterligare regler om information till kunder (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

Information vid alla typer av försäkringsdistribution

5 §

Paragrafen genomför delvis artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 15 § lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 24.4 i MiFID II, som är förebild för artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller krav på den information som en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag alltid ska förse kunder med när distributionen avser försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Av *första stycket* följer att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska förse kunder med information om försäkringsbaserade investeringsprodukter och föreslagna placeringsstrategier. Termen betalningar bör i detta sammanhang ges en vid innebörd och innefattar t.ex. alla ersättningar och avgifter som krävs för tillhandahållandet av en tjänst. Kravet på information om hur kunden får betala för kostnader och avgifter innebär att information ska lämnas om villkor för betalning eller annan fullgörande.

Enligt *andra stycket* ska informationen om kostnader och avgifter, som inte orsakas av underliggande marknadsrisk räknas samman så att kunden dels kan förstå den totala kostnaden, dels den kumulativa

effekten på investeringens avkastning. Det sistnämnda innebär att informationen även ska lämnas i efterhand till kunder med vilka försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget har en fortlöpande relation som är längre än ett år. Om kunden begär det, ska en uppdelning per post ges. Informationen ska, i förekommande fall, ges till kunden regelbundet, åtminstone årligen, under investeringens varaktighet.

Genom ett bemyndigande i 15 § 3 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter med ytterligare regler om information till kunder (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

Ytterligare information när rådgivning tillhandahålls

6 §

Paragrafen genomför delvis artikel 29.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 17 § lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 24.4 i MiFID II, som är förebild för artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller särskilda informationskrav som gäller när en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag tillhandahåller rådgivning. En definition av rådgivning finns i 1 kap. 10 § 20 (se författningskommentaren till den paragrafen). Kraven gäller utöver de krav som anges i 5 §.

Punkt 1 innebär att en försäkringsförmedlare ska göra klart för kunden om rådgivningen tillhandahålls på grundval av en personlig och opartisk analys eller inte. Skyldigheten innebär dock inget ytterligare krav, eftersom en sådan skyldighet redan föreligger enligt 5 kap. 6 §. För en försäkringsförmedlare som informerar kunden om att den tillhandahåller rådgivning på grundval av en personlig och opartisk analys gäller de krav som anges i 4 kap 2 och 3 §§.

Information ska enligt *punkt 2* även lämnas om den analys av försäkringsbaserade investeringsprodukter som rådgivningen grundas på och om urvalet av försäkringsbaserade investeringsprodukter som analyserats. Sådan information ska lämnas oavsett om det är fråga om rådgivning på grundval av en personlig och opartiska analys eller inte. Informationen ska särskilt avse om rådet baseras på ett urval av försäkringsbaserade investeringsprodukter som är begränsat till försäkringar som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget, företag med nära förbindelser till det eller företag som har andra rättsliga eller ekonomiska förbindelser som är så nära att det kan riskera att försämra förutsättningarna för försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget att tillvarata kundens intressen. Den informationen är relevant när ett försäkringsföretag tillhandahåller rådgivning eller en försäkringsförmedlare tillhandahåller rådgivning som inte sker på grundval av en personlig och opartisk analys. Vid rådgivning på grundval av en personlig och opartisk analys får försäkringsbaserade investeringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkrings-

förmedlaren självt, företag med nära förbindelser till försäkringsförmedlaren eller andra företag som på något annat sätt har nära anknytning till försäkringsförmedlaren överhuvudtaget inte ingå i urvalet (se 4 kap. 2 § och författningskommentaren till den paragrafen). En definition av nära förbindelser finns i 1 kap. 10 § 20 (se även artikel 2.1.13 i försäkringsdistributionsdirektivet).

Punkt 3 innebär att ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare ska informera kunder om huruvida det regelbundet kommer att bedöma lämpligheten av de försäkringsbaserade investeringsprodukter som kunden rekommenderats.

Genom ett bemyndigande i 15 § 3 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter med ytterligare regler om information till kunder (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

Ersättningar till och från tredjepart

7 §

Paragrafen genomför artikel 29.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 21 § lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 24.9 i MiFID II, som är förebild för artikel 29.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

I paragrafen anges de krav som måste vara uppfyllda för att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska få betala eller ta emot en ersättning från en tredjepart i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller en sidotjänst. Orden ”i samband med” innebär att bestämmelsen även omfattar ersättningar som förekommer i led längre bak i verksamheten än i förhållande till slutkunden. Med sidotjänst avses en tjänst som tillhandahålls vid sidan av eller tillsammans med försäkringsdistribution, t.ex. kreditförmedling eller investeringsrådgivning. Det innebär att i paragrafen avses med sidotjänst inte detsamma som i 2 kap. 2 § lagen om värdepappersmarknaden (jfr artikel 4.3 i MiFID II).

En försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag får i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller en sidotjänst erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden bara om ersättningen inte har någon negativ inverkan på den relevanta tjänsten eller den distribuerade försäkringsprodukten och inte försämrar försäkringsförmedlarens eller försäkringsföretagets förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens intresse.

Kraven gäller för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag vid all försäkringsdistributionsverksamhet som har samband med försäkringsbaserade investeringsprodukter och sidotjänster och i förhållande till såväl professionella kunder som icke-professionella kunder. De måste således alltid vara uppfyllda för att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som tillhandahåller försäkringsdistribution eller en sidotjänst till en kund ska få lämna eller ta emot en ersättning. I 4 kap 2 §

finns ytterligare begränsningar när det gäller ersättningar i samband med att försäkringsdistribution tillhandahålls i form av rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys. En ersättning som inte är tillåten enligt paragrafen är inte heller tillåten enligt 4 kap 3 §. En ersättning som är tillåten enligt den paragrafen kan dock i vissa fall vara förbjuden enligt förevarande paragraf.

Med ersättning avses, liksom i 8 § och 4 kap. 3 §, alla provisioner, ersättningar, kostnader eller andra betalningar, inbegripet ekonomiska ersättningar av alla slag eller eventuella andra finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament, som erbjuds eller utbetalas med avseende på försäkringsdistributionsverksamhet (se 1 kap 10 § 6 och artikel 2.1.9 i försäkringsdistributionsdirektivet). Olika former av rabatter omfattas också.

Kraven för att en ersättning eller förmån ska vara tillåten kommer att preciseras genom detaljerade regler i delegerade akter som antas av kommissionen (se artikel 29.4 och 29.5 i försäkringsdistributionsdirektivet). De reglerna genomförs inte i lag utan i myndighetsföreskrifter om de delegerade akterna antas i form av direktiv (om de antas i form av förordning är de direkt tillämpliga). Genom ett bemyndigande i 15 § 4 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om kriterierna för att bedöma vilka ersättningar och förmåner en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag får lämna till eller ta emot av någon annan än kunden samt vilka uppgifter som ska lämnas till kunden om ersättningar och förmåner som en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag lämnar till eller tar emot av någon annan än kunden (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 11.5.1.

8 §

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet eller försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen anger de krav som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag, utöver dem i 7 §, måste uppfylla för att de ska få betala en ersättning till eller ta emot en ersättning från en tredjepart i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller en sidotjänst (se författningskommentaren till 7 § om vad som avses med sidotjänst).

Paragrafen innebär att ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare, i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller en sidotjänst, inte får erbjuda eller ta emot ersättning som till väsentlig del avser tjänster som ännu inte utförts, till sin storlek baseras på premiebetalningar som ännu inte betalats, eller i annat fall vars storlek står i uppenbart missförhållande till de tjänster som utförs.

Bestämmelsen innebär ett förbud mot bl.a. vissa s.k. up-front ersättningar i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Bestämmelsen bör tillämpas på ersättningar som betalas när försäkringsprodukten tecknas eller försäkringskapitalet flyttas och som beräknas efter en viss procent av det investerade beloppet (försäkringskapitalet) eller de försäkringspremier som kunden förväntas betala under försäkringsperioden.

I de allra flesta fall torde en ersättning som inte är tillåten enligt bestämmelsen vara otillåten redan enligt 4 kap 3 §, eller i vart fall anses påverka tjänsten negativt enligt 7 §. Bestämmelsen innebär emellertid inte i sig ett förbud mot vissa ersättningsmodeller såsom beståndsersättning och stockersättning. En ersättningsmodell måste dock alltid vara utformad på ett sådant sätt att den är förenlig med de krav som ställs upp i övrigt i lagen. Bestämmelsen bör tolkas i ljuset av att det är ersättningar som typiskt sätt innebär intressekonflikter och vars storlek står i uppenbart missförhållande till den försäkringsdistribution som utförs som ska träffas av förbudet. Det innebär att den inte heller ställer upp något absolut förbud mot att ersättning utgår i förhållande till försäkringsdistribution som ännu inte utförts, så länge ersättningens storlek och den tid som förskottsbetalningen avser inte avviker i någon väsentlig mån. Om en försäkringstagare betalar en försäkringspremie är det alltså i princip tillåtet att provision utgår i förhållande till den premien även om någon försäkringsförmedling inte utförts, om avsikten är att distributionen ska utföras relativt nära i tid.

Genom ett bemyndigande i 15 § 4 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter med ytterligare regler om ersättningar och andra förmåner (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 11.5.2.

Krav på lämplighetsbedömning när rådgivning tillhandahålls

9 §

Paragrafen genomför artikel 30.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 23 § lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.2 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller särskilda krav på den lämplighetsbedömning som, vid sidan av behovsprövning enligt 5 kap. 11 §, ska utföras när en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag tillhandahåller rådgivning (se definitionen av rådgivning i 1 kap. 10 § 20 och författningskommentaren till den paragrafen).

En försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska enligt *första stycket* hämta in nödvändiga uppgifter från kunden om dennes kunskaper och erfarenheter av den specifika typen av produkt eller tjänst samt om dennes ekonomiska situation och mål med investeringen, så att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kan rekommendera kunden de försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för denne. Uppgifterna om kundens ekonomiska situation och investeringsmål ska enligt *andra stycket* vara tillräckliga för att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget ska kunna göra en bedömning av och särskilt beakta kundens möjlighet att klara av förluster och kundens risktolerans.

Enligt *tredje stycket*, som gäller det fallet att ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt tillsammans med investeringsrådgivning om ett finansiellt instrument i enlighet med 2 kap. 1 § lagen om värdepap-

persmarknaden, ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget bedöma lämpligheten av överenskommelsen eller paketet som helhet. Lämplighetsbedömningen innebär i dessa fall att bedömningen ska omfatta kombinationen av tjänster eller produkter vid korsförsäljning enligt 5 kap. 18 och 19 §§, dvs. som en del av ett paket eller när en investeringstjänst erbjuds som ett villkor för samma överenskommelse eller paket.

Följden av att en kund inte lämnar uppgifter enligt paragrafen, eller lämnar ofullständiga uppgifter, är att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget inte får lämna någon rekommendation till kunden.

Kraven när det gäller lämplighetsbedömning kommer att preciseras genom detaljerade regler i delegerade akter som antas av kommissionen (se artikel 30.6 i försäkringsdistributionsdirektivet). De reglerna genomförs dock inte i lag utan i myndighetsföreskrifter om de delegerade akterna antas i form av direktiv (om de antas i form av förordning är de direkt tillämpliga). Genom ett bemyndigande i bemyndigande i 15 § 5 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vad en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska iaktta vid inhämtande av uppgifter från sina kunder.

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.1.

Krav på passandebedömning när rådgivning inte tillhandahålls

10 §

Paragrafen genomför artikel 30.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 24 § lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.3 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller krav på den passandebedömning som ska utföras när en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag tillhandahåller annan försäkringsdistribution än rådgivning (se definitionen av rådgivning i 1 kap. 10 § 20 och författningskommenaren till den paragrafen). Med detta avses t.ex. sådan distribution som sker genom tillhandahållande av digitala plattformar där kunden själv kan välja att teckna försäkringar samt finansiella instrument mot vilka försäkringens värde ska exponeras mot. Även marknadsföring av försäkringar och till dem knutna finansiella instrument omfattas, såtillvida tjänsterna inte utgör investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden.

För försäkringsbaserade investeringsprodukter motsvarar passandebedömningen den prövning av kundens krav- och behov som följer av 5 kap. 11 §. Den senare prövningen innebär alltså inga andra krav i det avseendet. Skyldigheten att beakta kundens krav- och behov enligt 5 kap. 11 § föreligger dock endast i förhållande till distribution som sker inför ingående av ett försäkringsavtal. Den förevarande paragrafen innebär emellertid att en passandebedömning även ska göras i förhållande till försäkringsdistribution som sker i förhållande till redan ingångna försäkringsavtal (om inte undantag föreligger enligt 11 §). Den skillnaden mellan när en krav- och behovsprövning respektive en passandebedömning ska ske beror på att försäkringsbaserade investe-

ringsprodukter, tillskillnad från andra försäkringstyper, ofta möjliggör dispositioner inom avtalet under stora delar av försäkringsavtalets livslängd.

En försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska enligt *första stycket* begära att kunden lämnar uppgifter om sina kunskaper och erfarenheter av den erbjudna eller efterfrågade typen av produkt eller tjänst, så att förmedlaren eller företaget kan bedöma om den tillhandahållna försäkringstjänsten eller försäkringsprodukten passar kunden. Om den tjänsten avser en kombination av tjänster eller produkter som avses i 5 kap. 18 och 19 §§, ska bedömningen avse överenskommelsen eller paketet som helhet.

Enligt *andra stycket* ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag, om det mot bakgrund av de uppgifter som det har fått, anser att tjänsten eller produkten inte passar kunden, varna kunden om detta.

Följden av att en kund inte lämnar uppgifter enligt paragrafen, eller lämnar ofullständiga uppgifter, är enligt *tredje stycket* att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget ska varna kunden om att förmedlaren eller företaget inte kan avgöra om produkten passar kunden.

Kraven när det gäller passandebedömning kommer att preciseras genom detaljerade regler i delegerade akter som antas av kommissionen (se artikel 30.6 i försäkringsdistributionsdirektivet). De reglerna genomförs dock inte i lag utan i myndighetsföreskrifter om de delegerade akterna antas i form av direktiv (om de antas i form av förordning är de direkt tillämpliga). Genom ett bemyndigande i 15 § 5 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vad en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska iakttä vid inhämtande av uppgifter från sina kunder.

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.2.

Undantag från krav på passandebedömning

11 §

Paragrafen genomför artikel 30.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 25 § lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.4 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller undantag från krav på den passandebedömning som ska utföras enligt 10 § när en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag tillhandahåller annan försäkringsdistribution än rådgivning.

Undantaget är praktiken endast av betydelse i förhållande till distribution som sker i förhållande till redan ingångna försäkringsavtal. Det beror på att ett försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare, även i de fall undantaget är tillämpligt, måste göra en krav- och behovsprövning enligt 5 kap. 11 § om distributionen sker inför ingående av ett försäkringsavtal. Den senare prövningen motsvarar passandebedömningen när det kommer till försäkringsbaserade investeringsprodukter (se kommentaren till 11 §).

Undantaget omfattar enligt *första stycket 1 a* försäkringsavtal som endast ger exponering mot finansiella instrument som bedöms som

okomplicerade, dvs. t.ex. andelar i vissa fonder och aktier och obligationer som tagits upp till handel på en reglerad marknad. För att undantaget ska vara tillämpligt får försäkringsavtalet inte innehålla en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den risk som avtalet är förenad med. Med detta bör avses t.ex. villkor som begränsar utbetalningen av försäkringsersättning.

Enligt *första stycket 1 b* omfattas även okomplicerade försäkringsbaserade investeringsprodukter. Som en utgångspunkt bör det avse produkter med egenskaper som en genomsnittlig kund har lätt att förstå. Förutsättningarna för att en försäkringsbaserad investeringsprodukt ska anses okomplicerad kommer emellertid att preciseras genom detaljerade regler i delegerade akter som antas av kommissionen (se artikel 30.6 i försäkringsdistributionsdirektivet). De reglerna genomförs i svensk rätt dock inte i lag utan i myndighetsföreskrifter om de delegerade akterna antas i form av direktiv (om de antas i form av förordning är de direkt tillämpliga). Genom ett bemyndigande i 15 § 7 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilka investeringsprodukter som ska anses okomplicerade.

Vidare kommer Eiopa, med beaktande av kommissionen delegerade akter, att utarbeta samt uppdatera riktlinjer för bedömningen av vilka strukturer som ska anses göra det svårt för kunden att förstå den därmed förbundna risken (artikel 30.7) samt vilka försäkringsbaserade investeringsprodukter som ska klassificeras som okomplicerade (artikel 30.8).

Undantaget får enligt *punkt 2* tillämpas bara om försäkringsdistributionen tillhandahålls på kundens initiativ. Dessutom krävs enligt *punkt 3* att kunden klart och tydligt har informerats om att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget inte kommer att göra någon passandebedömning enligt 10 §. Enligt *andra stycket* får sådan information lämnas i standardiserad form.

Tredje stycket, som inte har någon motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet, är utformat efter förebild av 9 kap. 25 § tredje stycket lagen om värdepappersmarknaden. Det innebär att undantaget från passandebedömning inte får tillämpas om försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget som en sidotjänst beviljar kunden ett lån eller en kredit för att genomföra dispositionen i fråga. Med uttrycket disposition avses tecknande av ett nytt försäkringsavtal, en flytt av kapitalet mellan två försäkringsavtal, eller en betalning inom ramen för ett befintligt försäkringsavtal. Stycket tar sikte på beviljandet av ett lån eller en kredit och gäller således inte om kunden utnyttjar en befintlig kreditlimit.

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.3.

Dokumentation och rapportering till kunder

12 §

Paragrafen genomför artikel 30.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 26 § lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.5 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innebär en skyldighet för en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag att dokumentera vad förmedlaren eller företaget och en kund har kommit överens om när det gäller parternas rättigheter och skyldigheter samt övriga villkor.

Kraven när det gäller avtal om tillhandahållande av tjänster till kunder kommer att preciseras genom detaljerade regler i delegerade akter som antas av kommissionen (se artikel 30.6 i försäkringsdistributionsdirektivet). De reglerna genomförs dock inte i lag utan i myndighetsföreskrifter om de delegerade akterna antas i form av direktiv (om de antas i form av förordning är de direkt tillämpliga). Genom ett bemyndigande i 15 § 8 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om dokumentation till kunder.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.6.4.

13 §

Paragrafen genomför delvis artikel 30.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 27 § lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.6 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller krav på den rapportering som en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska lämna till en kund om de tjänster förmedlare eller företaget har utfört för kunden. Rapporteringen ska lämnas på ett varaktigt medium. En definition av varaktigt medium finns i 1 kap. 10 § 25 (se författningskommentaren till den paragrafen). Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget ska, i förekommande fall, lämna lämpliga regelbundna meddelanden till kunder.

Kraven när det gäller regelbundna rapporter till kunder kommer att preciseras genom detaljerade regler i delegerade akter som antas av kommissionen (se artikel 30.6 i försäkringsdistributionsdirektivet). De reglerna genomförs dock inte i lag utan i myndighetsföreskrifter om de delegerade akterna antas i form av direktiv (om de antas i form av förordning är de direkt tillämpliga). Genom ett bemyndigande i 15 § 8 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om rapportering till kunder.

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.4.

14 §

Paragrafen genomför delvis artikel 30.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingslagen. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 28 och 29 §§ lagen om värdepappersmarknaden, lydelsen enligt prop. 2016/17:162. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.6 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller särskilda krav på dokumentation och den rapportering som en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag

ska lämna till kunder när förmedlaren eller företaget utför rådgivning (se definitionen av rådgivning i 1 kap. 10 § 20 och författningskommentaren till den paragrafen).

Enligt *första stycket* ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som tillhandahåller rådgivning till en kund lämna en tillfredsställande dokumentation som anger det råd som lämnats och hur det svarar mot kundens egenskaper, en s.k. lämplighetsförklaring. Kravet att lämna en lämplighetsförklaring gäller oavsett om rådgivningen följs av en disposition eller bara innebär ett råd om att vidta en disposition. Den dokumentation som lämnas till kunden ska, liksom när det gäller rapportering enligt 13 §, vara tillfredsställande. Det innebär att informationen ska vara tillräckligt tydlig och utförlig för att tillgodose behoven hos kunden. Det närmare kravet på information bör, i den mån delegerade akter som har antagits av kommissionen inte ger vägledning, bedömas mot bakgrund av de krav som ställs på försäkringsförmedlare och försäkringsföretag när det gäller lämplighetsbedömning (se 9 §). Dokumentationen ska, förutom i de fall som framgår av andra stycket, lämnas till kunden innan en disposition utförs för kunden.

Andra stycket gäller avtal som ingår med hjälp av teknik för distanskommunikation. Med det avses t.ex. när ett avtal ingås per telefon och det inte finns möjlighet att i förväg lämna en lämplighetsförklaring. Lämplighetsförklaringen får då tillhandahållas kunden efter att dispositionen utförts. Det får dock göras endast under förutsättning att kunden gett sitt samtycke till detta och erbjudits möjligheten att skjuta upp dispositionen för att först få del av lämplighetsförklaringen. I fråga om den tidpunkt vid vilken lämplighetsbedömning ska lämnas – dvs. snarast efter det att ett avtal har ingåtts – är bestämmelserna utformade efter förebild av 3 kap. 3 § fjärde stycket och 4 § andra stycket lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

Tredje stycket gäller när en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag informerat kunden om att förmedlaren eller företaget kommer att göra en regelbunden lämplighetsbedömning (jfr 6 § 3). Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget ska i sin regelbundna rapportering till kunden i sådana fall ge en uppdaterad förklaring till hur investeringen motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper (jfr 13 §).

Kraven när det gäller rapporter till kunder vid rådgivning kommer att preciseras genom detaljerade regler i delegerade akter som antas av kommissionen akter (se artikel 30.6 i försäkringsdistributionsdirektivet). De reglerna genomförs dock inte i lag utan i myndighetsföreskrifter om de delegerade akterna antas i form av direktiv (om de antas i form av förordning är de direkt tillämpliga). Genom ett bemyndigande i 15 § 8 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om rapportering till kunder.

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.4.

Bemyndiganden

15 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i olika avseenden.

Bemyndigandena har inte några motsvarigheter i lagen om försäkringsförmedling.

Bemyndigandena i *punkterna 1* och *2* och avser föreskrifter som behövs för att genomföra reglerna i de delegerade akter som kommissionen ska anta enligt artikel 28.4 a och b i försäkringsdistributionsdirektivet, om de antas i form av direktiv. Dessa föreskrifter ska ställa krav på system som är proportionerliga i förhållande till den verksamhet som bedrivs, de försäkringsprodukter som säljs och arten av distributör (jfr artikel 27 i direktivet). Vidare ska de dokumentationskrav som syftar till att göra en effektiv tillsyn möjlig anges.

Bemyndigandet i *punkt 3* avser föreskrifter om vilken information en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska lämna till sina kunder.

Bemyndigandena i *punkt 4* avser föreskrifter som behövs för att genomföra reglerna i de delegerade akter som kommissionen ska anta enligt artikel 29.4 a och b i försäkringsdistributionsdirektivet, om de antas i form av direktiv. Vidare avser bemyndigandet föreskrifter som behövs för att närmare ange vilka ersättningar som ska vara förbjudna enligt 8 §. Föreskrifterna ska avse kriterierna för att bedöma vilka ersättningar och förmåner en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag får lämna till eller ta emot av någon annan än kunden samt vilka uppgifter i samband därmed som ska lämnas till kunden. De bör beakta arten av de tjänster som kunden erbjuds eller tillhandahålls, med beaktande av dispositionens typ, föremål, storlek och frekvens, samt arten av de produkter som erbjuds eller tas under övervägande, inklusive olika typer av försäkringsbaserade investeringsprodukter (jfr artikel 29.2 i direktivet).

Bemyndigandena i *punkt 5* avser föreskrifter som behövs för att genomföra reglerna i de delegerade akter som kommissionen ska anta enligt artikel 30.6 i försäkringsdistributionsdirektivet, om de antas i form av direktiv. Föreskrifterna ska avse vad en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska iaktta vid inhämtande av uppgifter från sina kunder och vid en lämplighetsbedömning och passandebedömning. De bör beakta arten av de tjänster som erbjuds eller tillhandahålls kunden, med beaktande av dispositionens typ, föremål, storlek och frekvens, arten av de produkter som erbjuds eller tas under övervägande, inklusive olika typer av försäkringsbaserade investeringsprodukter samt kundens ställning som icke-professionell eller professionell kund.

Bemyndigandet i *punkt 6* avser föreskrifter som behövs för att genomföra reglerna i de delegerade akter som kommissionen ska anta enligt artikel 30.6 i försäkringsdistributionsdirektivet, om de antas i form av direktiv. Föreskrifterna avser vilka försäkringsbaserade investeringsprodukter som ska anses ha en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den risk som avtalet är förenat med enligt 11 § första stycket 1 a samt ska anses okomplicerade enligt 11 § första stycket 1 b. De föreskrifterna ska även beakta de riktlinjer som Eiopa kommer utarbeta enligt artikel 30.7 och 30.8.

Bemyndigandet i *punkt 7* avser föreskrifter som behövs för att genomföra reglerna i de delegerade akter som kommissionen ska anta enligt artikel 30.6 i försäkringsdistributionsdirektivet, om de antas i form av direktiv. Föreskrifterna avser vad en försäkringsförmedlare eller ett

försäkringsföretag ska iaktta vid dokumentation och rapportering till kunder. Dessa föreskrifter ska beakta arten av de tjänster som erbjuds eller tillhandahålls kunden, med beaktande av dispositionens typ, föremål, storlek och frekvens, arten av de produkter som erbjuds eller tas under övervägande, inklusive olika typer av försäkringsbaserade investeringsprodukter, samt kundens ställning som icke-professionell eller professionell kund.

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.7.

7 kap. Ytterligare krav för pensionsförsäkringar

Tillämpningsområde för ytterligare krav mm

1 §

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet eller försäkringsförmedlingslagen.

Paragrafen innehåller särskilda bestämmelser som gäller vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Paragrafen innebär att flera av de bestämmelser i 6 kap. med ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter gäller även vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Även försäkringsbaserade investeringsprodukter är exponerade mot marknadsvolatilitet (se definitionen i 1 kap. 10 § 8 och författningskommentaren till den paragrafen).

De angivna bestämmelserna i 6 kap. gäller förbyggande och hantering av intressekonflikter (6 kap. 2 och 3 §§), ersättningar från tredjepart (6 kap. 7 och 8 §§), lämplighetsbedömning vid rådgivning (6 kap. 9 §) samt dokumentation och rapportering (6 kap. 12–14 §§) (se författningskommentarerna till de paragraferna).

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.6.

Bemyndiganden

2 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i olika avseenden.

Enligt *punkterna 1–5* får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om de krav i 6 kap. som gäller enligt 1 § även vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Det motsvarar det som gäller enligt 6 kap. 15 §. Till skillnad från distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter finns det när det gäller distribution av pensionsförsäkringar i och för sig inte några regler i delegerade akter som antas av kommissionen. De föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandena i dessa punkter bör dock i allt väsentligt motsvara dem som gäller för försäkringsbaserade investeringsprodukter även i det avseendet.

Bemyndigandet i *punkt 7* innebär en möjlighet att ange undantag från de krav som anges i 1 §. Detta kan vara motiverat om det visar sig att de distributionsformer som framför allt tjänstepensionsprodukter distribueras genom gör det svårt eller omöjligt att uppfylla kraven. Ett sådant

undantag måste emellertid alltid vägas mot det ökade kundskydd som de ytterligare kraven innebär.

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.7.

8 kap. Tillsyn

Registreringsmyndighet

1 och 2 §§

Paragraferna genomför artikel 3.1 första stycket och delvis artikel 12 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragraferna motsvarar 7 kap. 1 och 2 §§ lagen om försäkringsförmedling.

Paragraferna innehåller bestämmelser om registreringsmyndighet för försäkringsförmedlare och utländska försäkringsförmedlare.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.1.

Tillsynen och dess omfattning

3 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 5.1. och 8.2 och artikel 12.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Första stycket, som motsvarar 7 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling, innebär att Finansinspektionen är den myndighet som har tillsyn över att försäkringsdistributörer följer de regler som gäller för dem enligt bl.a. förevarande lag. Det innebär att Finansinspektionen utses till en behörig myndighet enligt i artikel 12.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Andra stycket genomför delvis artiklarna 5.1 och 8.2 i försäkringsdistributionsdirektivet. Finansinspektionens tillsyn enligt första stycket omfattar bara försäkringsdistribution som bedrivs i Sverige. Bestämmelsen klargör Finansinspektionens tillsynsansvar över svenska försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i ett annat land inom EES. Bestämmelsen är tillämplig på både verksamhet som bedrivs med stöd av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster. Finansinspektionens möjligheter att ingripa varierar emellertid något beroende på utifrån vilka regler den utländska verksamheten bedrivs. I detta fall är alltså tillsynsansvaret i vissa avseenden något vidare än möjligheterna att ingripa och omfattar således Finansinspektionens befogenhet att ingripa mot svenska försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i ett annat land inom EES.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.2.

4 §

Paragrafen genomför delvis artikel 7 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens tillsynsansvar vid internationella överenskommelser mellan Finansinspektionen och en behörig myndighet i ett annat land inom EES.

Finansinspektionen kan ingå internationella överenskommelser om att inspektionen antingen tar över tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige eller om att inspektionen lämnar över ansvaret för tillsynen över en svensk försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i ett annat land inom EES. Om Finansinspektionen har överlämnat tillsynen över en svensk försäkringsförmedlare till en behörig myndighet i ett annat land inom EES, åligger det inspektionen att samverka med och bistå den behöriga myndigheten med de tillsynsåtgärder som behöver vidtas här i landet, t.ex. platsbesök och inhämtande av upplysningar. Det kan ske med stöd av 8 kap. 7 § (se författningskommentaren till den paragrafen).

Första stycket reglerar de fall där Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen av en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige. Inspektionen ska då ha tillsyn över EES-försäkringsförmedlarens verksamhet som bedrivs i Sverige. Med verksamhet som bedrivs i Sverige avses även den gränsöverskridande verksamhet (utövande av friheten att tillhandahålla tjänster) som EES-förmedlaren kan bedriva från sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige riktad mot ett annat land inom EES. Finansinspektionens tillsynsansvar över en sådan EES-försäkringsförmedlare ska utövas i samma omfattning och utifrån samma förutsättningar som gäller för svenska försäkringsförmedlare. I 9 kap. 30 § finns bestämmelser om ingripande mot EES-försäkringsförmedlare vid överenskommelse om överföring av tillsynsansvar.

Om Finansinspektionen träffar en överenskommelse om att en behörig myndighet i ett annat land inom EES ska ha tillsyn över en svensk förmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i det landet förväntas den andra behöriga myndighetens tillsynsansvar regleras i det landets lag. Internationella överenskommelser som avses i bestämmelsen skapar i sig inte några rättsverkningar för den berörda försäkringsförmedlaren eller EES-försäkringsförmedlaren. Finansinspektionen behöver därför fatta ett beslut med innehåll som motsvarar innehållet i överenskommelsen för att rättsverkningar ska uppkomma (se prop. 2015/16:9 s. 432 f.). Av första och *andra styckena* följer därför att Finansinspektionen ska fatta beslut i enlighet med träffade överenskommelser. Bestämmelsen är i den delen utformad efter förebild av 19 kap. 25 § andra stycket försäkringsrörelselagen.

Tredje stycket genomför kravet i artikel 7.1 i försäkringsdistributionsdirektivet på att den behöriga myndigheten ska underrätta den berörda försäkringsförmedlaren och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) om inspektionen ingår en internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.3.

Upplysningar och undersökningar

5 §

Paragrafen genomför artikel 12.3 och delvis artikel 31.6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 4 och 4 a §§ lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att Finansinspektionen får inhämta uppgifter från försäkringsdistributörer samt göra platsundersökningar hos dem.

Upplysningsskyldigheten i *första stycket* föranleds av att Finansinspektionen ska utöva tillsyn över den som bedriver försäkringsdistribution. Genom ett bemyndigande i 12 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilka upplysningar som ska lämnas till Finansinspektionen och när dessa ska lämnas. I 9 kap. 21 § finns en bestämmelse om förseningsavgift för den som inte i tid lämnar dessa upplysningar (se författningskommentaren till den paragrafen).

När det gäller utländska försäkringsförmedlare ska Finansinspektionen utöva tillsyn över att dessa följer de regler som gäller för verksamheten i Sverige. Finansinspektionen har därför enligt första stycket möjlighet att begära upplysningar från dem och, enligt *andra stycket* när det gäller filialer till utländska försäkringsförmedlare (EES-försäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare från tredje land), genomföra platsundersökningar hos dem.

I *tredje stycket* finns en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om att vissa uppgifter som enligt bestämmelsen ska lämnas till Finansinspektionen i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.4.

6 §

Paragrafen genomför artikel 3.6 och 3.7 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälningsskyldighet för kvalificerade innehav och nära förbindelser. Den motsvarar bestämmelser som finns i flera andra lagar på finansmarknadsområdet (se t.ex. 14 kap. 4 § första och andra styckena lag om bank- och finansieringsrörelse och 15 kap. 12 § andra och tredje styckena försäkringsrörelselagen). En definition av kvalificerat innehav och nära förbindelser finns i 1 kap. 10 § (se författningskommentaren till den paragrafen).

Enligt *första* och *andra styckena* ska en försäkringsförmedlare som får kännedom om att aktier eller andelar i företaget har förvärvats eller avyttrats på ett sådant sätt att innehavet utgör eller upphör att vara ett kvalificerat innehav eller i annat fall får kännedom om att den har nära förbindelser mer någon annan snarast anmäla det till Finansinspektionen. Därigenom uppfylls de krav som ställs upp i artikel 3.6 i försäkringsdistributionsdirektivet. Bestämmelsen utgör delvis också ett led i att uppfylla kravet i artikel 3.7 om att en svåröverskådlig företagsgrupp inte

får förhindra en effektiv tillsyn av en försäkringsförmedlare. Finansinspektionen får vid vite förelägga en innehavare av aktier eller andelar att avyttra så stor del av dessa att en försäkringsförmedlare inte längre har nära förbindelser med någon annan (9 kap. 34 och 35 §§, se författningskommentarerna till de paragraferna).

I *tredje* och *fjärde styckena* regleras vad som ska gälla i motsvarande situation när det rör sig om anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare som inte förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §. Gemensamt för dessa båda grupper av försäkringsförmedlare är att de har en anknytning eller annan koppling till ett ansvarigt försäkringsföretag eller en annan försäkringsförmedlare samt att de som en följd av detta inte har ett eget tillstånd för försäkringsdistribution. Det är därför den som har anmält försäkringsförmedlaren för registrering hos Bolagsverket som också ska anmäla till Finansinspektionen om förmedlaren har nära förbindelser med någon annan.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.6.

Samarbete med behöriga myndigheter och andra organisationer

7 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 5.3, 8.5, 13.1–13.3, 31.6, 32.3 och 36 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär en allmän skyldighet för Finansinspektionen att samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter i andra länder inom EES, Europeiska kommissionen och Eiopa. Den motsvarar bestämmelser som finns i flera andra lagar på det finansmarknadsområdet (se t.ex. 17 kap. 3 § försäkringsrörelselagen).

I den allmänna samarbetskyldigheten ingår den mera begränsade samarbets- och upplysningsskyldighet som i dag gäller enligt 7 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling. Genom att samarbetskyldigheten utvidgas tillgodoses kraven i försäkringsdistributionsdirektivet på att den behöriga myndigheten ska ha tillräckliga undersökningsbefogenheter och samarbeta nära med andra behöriga myndigheter (artiklarna 13.1–13.3 och 31.6). Om Finansinspektionen har överlämnat tillsynen över en svensk försäkringsförmedlare till en behörig myndighet i ett annat land inom EES kan Finansinspektionen med stöd av bestämmelsen bistå den behöriga myndigheten med tillsynsåtgärder som behöver vidtas här i landet. Det kan t.ex. röra sig om platsbesök och inhämtande av upplysningar.

Genom att utsträcka samarbetskyldigheten till att även innefatta Europeiska kommissionen genomförs kravet på underrättelse dit när Finansinspektionen som behörig myndighet i värdland vidtar åtgärder mot en EES-försäkringsförmedlare (artiklarna 5.3 och 8.5).

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.5.

Tystnadsplikt

8 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, reglerar tystnadsplikt för uppgifter om misstänkta regelöverträdelser. Paragrafen är utformad efter förebild av 20 § lagen (2017:317) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter (se prop. 2016/17:78 s. 68).

Enligt första stycket avser tystnadsplikten uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet. I artikel 35.2 c i försäkringsdistributionsdirektivet ställs krav på medlemsstaterna att införa regler som säkerställer att identiteten både på den person som rapporterar en överträdelse och den fysiska person som påstås vara ansvarig för överträdelsen inte röjs. Av direktivet följer att det är rapportering av överträdelser av bestämmelser som genomför försäkringsdistributionsdirektivet som avses. Det är emellertid svårt att avgränsa regleringen till enbart anmälningar och utsagor som rör överträdelser av bestämmelser direkt knutna till försäkringsdistributionsdirektivet. Den valda lokutionen ”överträdelse av bestämmelse som gäller för verksamheten” fångar visserligen överträdelser inom ett vidare regelområde än det som direktivet strikt genomfört skulle ge, men innebär att besvärliga gränsdragningsproblem kan undvikas. Samtidigt medför det ett både tydligare och säkrare skydd för anmälaren och den fysiska person som utpekas.

Sekretessen ska endast gälla obehöriga röjanden. För en närmare redogörelse för vad som härmed avses hänvisas till förarbetsuttalanden i anslutning till reformerade regler för bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2002/03:139 s. 478 f.).

Genom bestämmelsen, tillsammans med den ändring som föreslås i 30 kap. 4 b § OSL, uppfylls försäkringsdistributionsdirektivets krav på ett identitetsskydd i alla skeenden av förfarandet (artikel 35.2 c). Det innebär att de nu aktuella personernas identitet kan skyddas om redan på ett stadie då en anmälan eller utsaga ännu inte kommit till tillsynsmyndigheten, eller om myndigheten senare kommunicerar uppgifter till försäkringsdistributören.

I andra stycket finns en upplysning om att offentlighets- och sekretesslagen tillämpas i det allmänna verksamheten.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.7.

Revisor

9 §

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 6 § lagen om försäkringsförmedling. Den ger rätt för Finansinspektionen att utse revisor hos en försäkringsförmedlare. När det gäller försäkringsföretag finns en motsvarande rätt för Finansinspektionen att förordna revisor vid revision av försäkringsföretaget i 17 kap. 11 § försäkringsrörelselagen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.8.

Avgifter till Finansinspektionen

10 §

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap. 7 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att försäkringsförmedlare, utländska försäkringsförmedlare som driver verksamhet från filial i Sverige och försäkringsföretag genom årliga avgifter finansiera Finansinspektionens verksamhet med anknytning till lagen och Statistiska centralbyråns verksamhet enligt lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna. Av bestämmelsen följer att om en EES-försäkringsförmedlare omfattas av en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar från den behöriga myndigheten i hemlandet till Finansinspektionen träffas förmedlaren av avgiftsskyldigheten om förmedlaren bedriver sin verksamhet med stöd av etableringsfriheten. Det måste förutsättas att en EES-försäkringsförmedlare som bedöms ha sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige är etablerad i landet här genom en filial (se avsnitt 12.2.15).

Finansinspektionen får även ta ut avgifter för prövning av ansökningar om tillstånd och anmälningar enligt lagen.

Genom ett bemyndigande i 11 § får regeringen meddela föreskrifter om avgifterna.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.9.

Bemyndiganden

11 §

Paragrafen motsvarar delvis 9 kap. 2 § 10 lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om avgifter för Finansinspektionens verksamhet.

Sådana föreskrifter finns i dag i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet och förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.9.

12 §

Paragrafen, som i huvudsak motsvarar 9 kap. 2 § 9 lagen om försäkringsförmedling, innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka upplysningar en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare från tredjeland, enligt 5 § ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet. Bemyndigandet omfattar, utöver motsvarande bemyndigande i lagen om försäkringsförmedling, även sättet för hur upplysningarna ska lämnas och när detta ska ske. Det överensstämmer med det som gäller enligt motsvarande bemyndigande i försäkringsrörelselagen (17 kap. 30 § andra stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.4.

9 kap. Ingripanden

Ingripande mot försäkringsdistributörer och vissa fysiska personer

1 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 5.1 andra stycket, 7, 8.2, 31, 33.1 och 33.2 a–c i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling. Tredje stycket i den paragrafen tas dock bort och förs, med vissa justeringar, över till 5 § andra stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot försäkringsdistributörer.

Första stycket, som motsvarar 8 kap. 1 § första stycket lagen om försäkringsförmedling, innebär att Finansinspektionen ska ingripa om en försäkringsdistributör har åsidosatt sina skyldigheter enligt de regler som gäller för verksamheten.

I *andra stycket*, som motsvarar 8 kap. 1 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, anges vilka olika typer av ingripande som kan bli aktuella om en överträdelse har skett.

Av *tredje stycket* följer att Finansinspektionen under vissa förutsättningar får ingripa mot försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES. Bestämmelsen genomför försäkringsdistributionsdirektivets krav på att den behöriga myndigheten i hemlandet ska vidta åtgärder mot försäkringsförmedlare som med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster bedriver verksamhet i ett annat land inom EES. Ett ingripande förutsätter att den behöriga myndigheten i värdlandet först underrättar Finansinspektionen om en överträdelse. Finansinspektionen har då att bedöma den information som den fått av värdlandet och ska i förekommande fall och så snart som möjligt vidta nödvändiga åtgärder för att avhjälpa bristerna.

I *fjärde stycket* regleras vilka ingripandemöjligheter Finansinspektionen har i förhållande till svenska försäkringsförmedlare som omfattas av en internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar från Finansinspektionen till en behörig myndighet i ett annat land inom EES. För en sådan försäkringsförmedlare är det den behöriga myndigheten i det land inom EES där förmedlaren har sitt huvudsakliga verksamhetsställe som ska utöva den huvudsakliga löpande tillsynen. Med det följer ansvaret att genom åtgärder enligt lagstiftningen i det landet förmå försäkringsförmedlaren att vidta rättelse när förmedlaren inte följer de bestämmelser som genomför försäkringsdistributionsdirektivet i det landet. Försäkringsförmedlarens ställning som svenskt näringsrättsligt och associationsrättsligt subjekt ändras inte genom en internationell överenskommelse mellan Finansinspektionen och en behörig myndighet i ett annat land. Det innebär att det alltid är Finansinspektionens ansvar att besluta om ingripande genom anmärkning, varning eller återkallelse av tillstånd för en svensk försäkringsförmedlare även om förmedlaren omfattas av en sådan internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.4.

2 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 31.4, 33.1 och 33.2 d och f i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om ingripande mot personer i ett försäkringsförmedlingsföretags ledning.

I *första stycket* anges att en styrelseledamot, den verkställande direktören eller personer som på motsvarande sätt kan företräda en försäkringsförmedlare, eller är ersättare för någon av dem, kan bli föremål för ingripande. Med ”på motsvarande sätt kan företräda” avses personer som på den högsta ledningsnivån själva eller som ledamot av ett kollektivt beslutsorgan kan fatta bindande beslut för den juridiska personens räkning i juridiska personer som saknar en styrelse eller en verkställande direktör. Till kretsen personer som på ett sådant sätt kan företräda en försäkringsförmedlare hör bl.a. bolagsmän i handelsbolag. En ersättare kan bli föremål för ingripande endast om den inträtt i ordinarie ledningspersons ställe. I stycket finns också en uppräknning av de överträdelse från försäkringsförmedlaren sida som ska kunna föranleda ett ingripande mot någon som ingår i personkretsen. Uppräknningen motsvarar de överträdelse som anges i artikel 33.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Av *punkt 1* följer att om en försäkringsförmedlare bedriver försäkringsdistribution i Sverige och inte uppfyller kraven på tillstånd och registrering i 2 kap. kan ingripande mot någon som ingår i ledningen bli aktuellt.

Punkt 2 innebär på motsvarande sätt att ett ingripande kan bli aktuellt mot en ledningsperson om försäkringsförmedlaren har fått tillstånd att utöva försäkringsdistribution genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt.

Punkt 3 avser den situationen att försäkringsförmedlaren, för distribution av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att utöva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser.

I *punkt 4* finns hänvisningar till olika krav som ställs upp i lagen och som motsvarar de överträdelse som anges i artikel 33.1 e och f i direktivet.

Punkt 5 avser överträdelse av lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

I *andra stycket* anges vilka ingripanden som kan bli aktuella vid sådana överträdelse som anges i första stycket. Ingripande får ske dels genom beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket i ett försäkringsförmedlingsföretag, dels genom beslut om sanktionsavgift. Dessa ingripanden får användas tillsammans eller var för sig. Finansinspektionen får utifrån förutsättningarna i varje enskilt fall avgöra vilka ingripanden som bör komma i fråga.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.9.

3 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 31.4, 33.1 b, d, e och f och 33.2 d och f i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om ingripande mot personer i ett försäkringsföretags ledning.

I *första stycket* definieras, på motsvarande sätt som för försäkringsförmedlingsföretag i 2 § första stycket, den personkrets i försäkringsföretagets ledning som kan bli föremål ingripande. I stycket finns också en uppräknning av de överträdelser från försäkringsföretagets sida som ska kunna föranleda ett ingripande mot någon som ingår i personkretsen. Denna uppräknning motsvarar för försäkringsföretagen de överträdelser som anges i artikel 33.1 b, d, e och f i försäkringsdistributionsdirektivet.

Punkt 1 motsvarar i sak 2 § första stycket 3 och avser således den situationen att försäkringsföretaget för distribution av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att utöva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser.

I *punkt 2* finns hänvisningar till olika krav som ställs upp i lagen. På samma sätt som för försäkringsförmedlare motsvarar kraven de överträdelser som anges i artikel 33.1 e och f i direktivet.

I *andra stycket* anges vilka ingripanden som kan bli aktuella vid sådana överträdelser som anges i första stycket. I likhet med det som anges i 2 § får ingripande när det gäller försäkringsföretag ske dels genom beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket i ett försäkringsföretag, dels genom beslut om sanktionsavgift. Även när det gäller försäkringsföretag får ingripanden användas tillsammans eller var för sig. Finansinspektionen får även i förevarande fall utifrån förutsättningarna i varje enskilt fall avgöra vilka ingripanden som bör komma i fråga.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.9.

4 §

I paragrafen som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling anges vilka förutsättningar som gäller för ingripanden mot ledningspersoner enligt 2 eller 3 §.

Ett sådant ingripande får ske endast om företagets överträdelse är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtlig eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen. Exempel på sådan grov oaktsamhet kan vara att personen medvetet tagit en risk beträffande riktigheten hos vissa uppgifter som lämnas till Finansinspektionen. Ett sådant medvetet risktagande kan det vara fråga om när personen underlåtit att se till att det finns en ändamålsenlig organisation på plats för rapportering eller informationslämnande, eller underlåtit att regelbundet följa upp hur organisationen fungerar. Det bör också anses grovt oaktsamt att underlåta att sätta sig in i innebörden av regler som har väsentlig betydelse för verksamheten.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.9.

5 §

Paragrafen genomför delvis artikel 34 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 1 § tredje stycket i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om omständigheter som ska beaktas vid val av ingripande samt förutsättningarna för att underlåta ett ingripande. Utgångspunkten är att alla relevanta omständigheter ska beaktas.

I *första stycket*, som är nytt, finns en uppräkningslista av omständigheter som typiskt sett är relevanta och som kan påverka valet av ingripande i både förmildrande och försvårande riktning.

Andra stycket motsvarar 8 kap. 1 § tredje stycket i lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen omfattar, till skillnad från nuvarande bestämmelse, ingripande mot en fysisk person som ingår i en försäkringsdistributörs ledning. Det bör dock sällan bli aktuellt att tillämpa när det gäller ingripande mot en ledningsperson, eftersom ingripande enligt 2 eller 3 § förutsätter allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelse och uppsåt eller grov oaktsamhet. Ett ingripande får därutöver underlåtas om försäkringsdistributören gör rättelse eller om den fysiska personen verkat för att försäkringsdistributören gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot distributören eller den fysiska personen och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.10.

6 §

Paragrafen genomför delvis artikel 34 i försäkringsdistributionsdirektivet.

I paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, finns bestämmelser om försvårande och förmildrande omständigheter som, utöver de som anges i 5 §, ska beaktas vid val av ingripande mot en försäkringsdistributör eller en fysisk person i ledningen för ett sådant företag.

I *första stycket* anges att tidigare överträdelse ska beaktas i försvårande riktning. Särskild vikt bör fästas vid frågan om en överträdelse är identisk med en tidigare överträdelse eller på annat sätt kan sägas vara likartad. Försäkringsdistributörens tidigare överträdelse, till vilka den fysiska ledningspersonen inte medverkat, ska endast beaktas i försvårande riktning när ingripande övervägs mot företaget.

Av *andra stycket* följer att i förmildrande riktning ska beaktas om försäkringsdistributören eller den fysiska personen i ledningen i väsentlig utsträckning genom aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning och om distributören snabbt upphört med överträdelsen eller om den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen. För att bestämmelsen ska vara tillämplig bör det krävas att försäkringsdistributören självmant för fram viktig information som Finansinspektionen inte redan förfogar över, och att distributören när anmälan görs eller uppgifter lämnas upphört eller

snarast upphör med överträdelsen. Att rättelse görs kan således föranleda antingen att ingripande underlåts enligt 5 § andra stycket eller beaktas vid tillämpningen av förevarande bestämmelse. Frågan om förekomsten av en snabb rättelse ska medföra att ingripande underlåts, eller att det blir av mindre allvarlig art, får bedömas från fall till fall. En prövning bör dock först ske av frågan om ett ingripande ska underlåtas. Om detta inte är fallet, bör rättelsen kunna beaktas vid tillämpning av bestämmelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.10.

7 §

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 2 § första och tredje styckena i lagen om försäkringsförmedling. Samtliga punkter i *första stycket* har en motsvarighet i gällande rätt. Nuvarande 8 kap. 2 § första stycket 4, dvs. att tillståndet ska återkallas om förmedlaren inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd, har utgått eftersom den punkten bedöms omfattas av de allmänna bestämmelserna om ingripande i 1 §.

Bestämmelserna i *andra stycket* är nya. De ger Finansinspektionen rätt att återkalla ett tillstånd på formell grund, t.ex. efter det att en försäkringsförmedlare har förklarat sig avstå från sitt rörelsetillstånd, först efter det att inspektionen prövat om det finns skäl att ingripa mot försäkringsförmedlaren enligt 1 §, dvs. på grund av regelöverträdelser. Om det finns skäl att ingripa på grund av regelöverträdelser får Finansinspektionen enligt bestämmelsen även meddela ett ingripandebeslut innan ett tillstånd återkallas på formell grund. Kravet i 7 § förvaltningslagen (1986:223) på skyndsam handläggning förhindrar således inte att Finansinspektionen utreder och prövar överträdelser även om det finns formell grund för att återkalla en försäkringsförmedlars tillstånd (jfr prop. 2016/17:162 s. 754).

Bestämmelsen i *tredje stycket* motsvarar 8 kap. 2 § tredje stycket i lagen om försäkringsförmedling och innebär att Finansinspektionen har möjlighet att i vissa fall, om det är tillräckligt, meddela varning som ett alternativ till återkallelse

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.5.

8 §

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 2 § andra stycket i lagen om försäkringsförmedling.

Första stycket motsvarar i sak 8 kap. 2 § andra stycket i lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen justeras endast språkligt. Ett tillstånd ska kunna återkallas om en ledande befattningshavare saknar den insikt och erfarenhet som krävs för att delta i ledningen av försäkringsdistributören eller på annat sätt är olämplig. Den krets av ledande befattningshavare som omfattas är styrelseledamöter och verkställande direktör. Återkallelse får dock ske bara om Finansinspektionen först har beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

Andra stycket saknar motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen, som är utformad efter förebild av 15 kap. 2 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse, innebär att Finansinspektionen, i stället för att återkalla ett tillstånd på grund av att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte uppfyller lagens krav, får besluta att styrelseledamoten eller den verkställande direktören inte längre får vara det. Finansinspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess försäkringsdistributören har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör. Bestämmelsen kan tillämpas i stället för återkallelse i de fall då det finns brister i ledningen i ett i övrigt livskraftigt företag och företaget inte självt förmår ändra på situationen (se prop. 2002/03:139 s. 384–386 och 549).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.6.

9 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 kap. 4 § första stycket lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen anpassas emellertid utifrån den nya uppdelning av försäkringsförmedlare som ska registreras i stället för att ha tillstånd till försäkringsdistribution. Bestämmelsen i 8 kap. 4 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling utmönstras, vilket innebär att Bolagsverket inte längre har möjlighet att återkalla registreringen för en anknuten försäkringsförmedlare när en sådan försäkringsförmedlare har förklarat sig avstå från sin registrering. Ändringen är en konsekvens av att Finansinspektionen får utreda och ingripa mot regelöverträdelser enligt 7 § andra stycket även när en försäkringsförmedlare förklarar sig avstå från sitt rörelsetillstånd (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.3.

10 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling. Eftersom Bolagsverket enligt 7 § inte har befogenhet att återkalla en registrering tas hänvisningen till Bolagsverket i bestämmelsen bort.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.3.

11 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 kap. 6 § första stycket lagen om försäkringsförmedling. Det förtydligas att paragrafen även tar sikte på återkallelser av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlars och anknutna försäkringsförmedlars registreringar. Bestämmelserna i 8 kap. 6 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling utmönstras. De tar sikte en situation då Bolagsverket har återkallat en anknuten försäkringsförmedlars registrering. Enligt denna lag har Bolagsverket inte någon sådan befogenhet (se författningskommentaren till 7 §).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.3.

12 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 kap. 7 § lagen om försäkringsförmedling.

Första och tredje styckena förs över oförändrade.

I *andra stycket* tas hänvisningen till Bolagsverkets återkallelsebeslut bort. Bolagsverket har inte någon befogenhet att återkalla en försäkringsförmedlars registrering enligt denna lag. Bestämmelsen anpassas också utifrån den nya uppdelning av försäkringsförmedlare som ska registreras i stället för att ha tillstånd till försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.3.

Sanktionsavgift

13 §

Paragrafen genomför delvis artikel 33.2 e i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 12 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna under vilka Finansinspektionen kan meddela beslut om sanktionsavgift mot en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en sådan överenskommelse som avses i 8 kap. 4 § första stycket eller en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 3 §. Bestämmelsen anpassas till de nya kategorier av utländska försäkringsförmedlare som finns i försäkringsdistributionsdirektivet. Termen straffavgift ersätts med sanktionsavgift.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.7.

14 §

Paragrafen genomför delvis artikel 33.2 e i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 13 § lagen om försäkringsförmedling. Fjärde stycket i den paragrafen överförs till 5 § första stycket (se författningskommentaren till den paragrafen). De delar av andra stycket i den paragrafen som avser sanktionsavgiftens belopp utmönstras.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sanktionsavgiftens högsta belopp när en sådan avgift ska beslutas för en försäkringsdistributör som är en juridisk person.

Av *första stycket* följer att avgiften som lägst kan bestämmas till 5 000 kronor. Det högsta belopp som ska kunna bestämmas i ett enskilt ärende ska bestämmas till det högsta av de belopp som beräknas enligt punkterna 1–3. Det beloppsspann som bestäms enligt denna paragraf utgör således ramarna för hur hög avgift som får beslutas för en överträdelse. I 16 § anges de omständigheter som ska beaktas när avgiftens storlek fastställs inom detta spann.

Enligt *punkt 1* kan beloppstaket bestämmas till 10 procent av företagets omsättning föregående räkenskapsår. Om den juridiska person som en sanktion ska riktas mot upprättar sin årsredovisning enligt årsredovisningslagen, är den omsättning som ska ligga till grund för sanktionsavgiften summan av nettoomsättningen och övriga rörelseintäkter. Om

överträdelsen begås av ett moderföretag eller ett dotterföretag i en koncern ska koncernredovisningen i stället användas som utgångspunkt för beräkningen. Med ”motsvarande omsättning” avses det som utgör omsättning enligt de redovisningsregler som gäller för den juridiska personen. Posterna för beräkningen av omsättningen på koncernnivå hämtas ur koncernredovisningen för det yttersta moderföretaget. Ur denna redovisning hämtas alltså de relevanta intäktsposter som motsvarar omsättningen enligt de redovisningsregler som gäller för det företag som ingripandet riktas mot. Utifrån tillämpliga redovisningsregler finns tre typer av omsättning: omsättning från verksamhet som redovisas enligt årsredovisningslagen (1995:1554), omsättning från verksamhet som redovisas enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och omsättning från verksamhet som redovisas enligt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Om den juridiska person som en sanktion ska riktas mot upprättar sin årsredovisning enligt årsredovisningslagen, är den omsättning som ska ligga till grund för sanktionsavgiften summan av nettoomsättningen och övriga rörelseintäkter. Om sanktionsavgiften ska beräknas på koncernnivå ska motsvarande årsomsättning, dvs. summan av nettoomsättningen och övriga rörelseintäkter, ligga till grund för beräkningen av sanktionsavgiften. Hur omsättningen ska beräknas när uppgift om omsättningen saknas eller är bristfällig anges i andra stycket.

Enligt *punkt 2* kan beloppstaket bestämmas till två gånger den vinst som företaget erhållit till följd av regelöverträdelsen. Detta förutsätter att vinsten kan beräknas. Som vinst kan t.ex. betraktas ökade intäkter som beror på att regelöverträdelsen möjliggjort finansiella aktiviteter som annars vore förbjudna, liksom uteblivna kostnader som föranletts av den bristande regelefterlevnaden.

Enligt *punkt 3* ska taket för sanktionsavgiften kunna bestämmas till ett belopp motsvarande fem miljoner euro. Beloppet är inte knutet till växelkursen en viss dag. Vilket belopp i kronor som motsvarar fem miljoner euro bör därför bestämmas utifrån kursen den dag då beslut om sanktionsavgift meddelas.

I *andra stycket* anges att om överträdelsen har skett under företagets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfällig får den uppskattas.

Tredje stycket motsvarar 8 kap. 13 § tredje stycket lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen innebär att sanktionsavgiften inte får bestämmas till ett så högt belopp att försäkringsförmedlaren därefter inte uppfyller de kapitalkrav som gäller för verksamheten.

Av *fjärde stycket* följer att avgiften tillfaller staten

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.7.

15 §

Paragrafen genomför delvis artikel 33.2 f i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om högsta belopp för sanktionsavgift för en försäkringsförmedlare som är en fysisk person, en fysisk person i ett försäkringsförmedlingsföretags eller ett försäkringsföretags

ledning (2 och 3 §§), en EES-försäkringsförmedlare över vilken Finansinspektionen övertagit tillsynen enligt en överenskommelse som avses i 7 kap. 3 § (30 §) eller för en försäkringsförmedlare från tredjeland (31 §).

Av *första stycket* följer att taket för sanktionsavgiften ska fastställas till det högsta av de belopp som kan bli aktuellt enligt punkterna 1 och 2.

Enligt *punkt 1* kan beloppstaket bestämmas till två gånger den vinst som den fysiska personen erhållit till följd av regelöverträdelsen. För en fysisk person i ledningen i ett företag kan vinsten bl.a. utgöras av prestationsdriven bonus eller andra inkomster som kan härledas till regelöverträdelsen.

Enligt *punkt 2* ska avgiften kunna bestämmas till ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Andra stycket motsvarar i sak den nya bestämmelse i 8 kap. 13 a § första stycket 2 lagen om försäkringsförmedling som införs för att i svensk rätt genomföra fjärde penningtvättsdirektivet (se prop. 2016/17:173). Om en försäkringsförmedlare som är en fysisk person överträder lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska personen kunna bli föremål för sanktionsavgifter som per den 25 juni 2015 motsvarade fem miljoner euro (jfr 2 §).

Den valutakurs som ska användas bör vara den s.k. mittkursen som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm AB (Stockholmsbörsen).

Av *tredje stycket* följer att avgiften tillfaller staten.

Övervägandena finns i avsnitten 12.2.8 och 12.2.9

16 §

Paragrafen genomför delvis artikel 34 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om de omständigheter som ska beaktas när sanktionsavgiftens storlek ska bestämmas vid ingripanden enligt 2, 3 eller 13 §. Sanktionsavgiften ska bestämmas inom det spann som anges i 14 eller 15 §.

Utgångspunkten är att alla relevanta omständigheter ska beaktas. Sanktionsavgiftens storlek bör, som en allmän utgångspunkt, stå i proportion till överträdelsens allvarlighet. Förutom de omständigheter som anges i 5 och 6 §§ ska den juridiska eller fysiska personens finansiella ställning särskilt beaktas. Med finansiell ställning avses exempelvis den juridiska personens årsomsättning eller den fysiska personens årsinkomst, men även andra faktorer, som t.ex. ett utdömt skadestånd eller ålagd företagsbot, bör kunna beaktas. Även den vinst som erhållits till följd av överträdelsen bör beaktas, om detta belopp kan fastställas. Genom att sanktionsavgiftens högsta nivå kan bestämmas till två gånger den vinst som gjorts kan sanktionsavgiften alltid bestämmas till ett belopp som innebär att den eventuella vinst som den juridiska eller fysiska personen har gjort till följd av överträdelsen kan neutraliseras.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.10.

Sanktionsföreläggande

17 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om sanktionsföreläggande. Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 9 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2014/15:57).

I *första stycket* anges att frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 2, 3, 30 eller 31 § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

I *andra stycket* anges att ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna en sanktion som är bestämd till tid eller belopp.

Av *tredje stycket* följer att ett godkänt föreläggande gäller som en domstols lagakraftvunna avgörande. Ett godkänt sanktionsföreläggande som avser sanktionsavgift kan därmed verkställas enligt utskökningsbalkens bestämmelser.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.11.

18 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, anger de uppgifter som ett sanktionsföreläggande ska innehålla. Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 9 b § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2014/15:57).

I *första stycket* anges vilka uppgifter ett sanktionsföreläggande ska innehålla. Bestämmelsen är uppbyggd på liknande sätt som 48 kap. 6 § rättegångsbalken, som avser strafföreläggande.

Enligt *andra stycket* ska sanktionsföreläggandet även innehålla en upplysning om att en ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om personen i fråga inte godkänner föreläggandet inom den tid som Finansinspektionen anger.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.11.

19 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, anger vad som gäller i fråga om domstolsprövning för det fall ett sanktionsföreläggande inte godkänts. Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 9 c § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2014/15:57).

Av *första stycket* följer att Finansinspektionen får ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktionen ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens eventuella beslut om ingripande för samma överträdelse.

I *andra stycket* anges att det krävs prövningstillstånd för överklagande till kammarrätten.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.11.

20 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller en preskriptionsbestämmelse. Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 9 d § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2014/15:57).

Paragrafen innebär att en sanktion för en överträdelse enligt 2, 3, 30 eller 31 § får beslutas bara om sanktionsföreläggande har delgetts den som sanktionen riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.11.

Förseningsavgift

21 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 14 § lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 166).

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.4.

Verkställighet och beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift

22–25 §§

Paragraferna motsvarar 8 kap. 15–18 §§ lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 166 f.).

Bestämmelserna anpassas så att de även omfattar sanktionsavgifter som beslutats genom förfarandet med sanktionsföreläggande.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.12.

Föreläggande mot försäkringsdistributörer och utländska försäkringsgivare som använder sig av obehöriga förmedlare

26 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 16 och 33.1 b i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 9 § lagen om försäkringsförmedling. Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripande mot försäkringsdistributörer som använder sig av obehöriga försäkringsförmedlare. Bestämmelsen justeras på så sätt att Finansinspektionens möjlighet att utfärda förelägganden mot den som använder sig av en obehörig försäkringsförmedlare utvidgas till att omfatta försäkringsdistributörer och EES-försäkringsgivare och försäkringsgivare från tredjeland som bedriver verksamhet i Sverige enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige. Med begreppen EES-försäkringsgivare och utländsk försäkringsgivare från tredjeland avses detsamma som i 1 kap. 5 § den lagen. Ytterligare bestämmelser om tillsyn över EES-försäkringsgivare respektive försäkringsgivare från tredjeland finns i 3 och 6 kap. samma lag.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.13.

Ingripande i vissa fall mot EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet med stöd av etableringsfriheten

27 §

Paragrafen genomför artikel 8.1 och 8.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som delvis motsvarar 8 kap. 10 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om ingripande mot EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet med stöd av etableringsfriheten.

Av hänvisningen i *första stycket* till 3 kap. 1 § första stycket 2 följer att det är EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet här i landet med stöd av etableringsfriheten som träffas av bestämmelsen. Finansinspektionen har genom bestämmelsen möjlighet att ingripa direkt mot en sådan EES-försäkringsförmedlare i stället för att vända sig till den behöriga myndigheten i förmedlarens hemland (se 28 § och författningskommentaren till den paragrafen). En förutsättning för att ingripande ska få ske med stöd av bestämmelsen är att överträdelsen avser bestämmelser som antagits för att genomföra reglerna i kapitlen V och VI i försäkringsdistributionsdirektivet, dvs. artiklarna 17–30 i direktivet. Det är således fråga om regler som i svensk rätt genomförs i 47 kap. i förevarande lag. Överträdelse får inte heller ske av föreskrifter som har meddelats med stöd av bestämmelserna i dessa kapitel. Med hänvisningen avses bestämmelserna i 4–7 kap. i tillämpliga delar. Bestämmelser i dessa kapitel som t.ex. endast rör försäkringsföretag omfattas därför inte.

Av *andra stycket* följer att Finansinspektionen vid överträdelse får förelägga EES-försäkringsförmedlaren att göra rättelse. I den svenska språkversionen av artikel 8.1 i försäkringsdistributionsdirektivet anges att den behöriga myndigheten ska ”föreslå nödvändiga åtgärder”. I den engelska språkversionen anges däremot att den behöriga myndigheten ska ha rätt att vidta lämpliga åtgärder (”take appropriate measures”). Det får därigenom anses stå klart att det är vidtagande av åtgärder som avses.

I *tredje stycket*, som motsvarar 8 kap. 10 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, anges att Finansinspektionen, om rättelse inte sker, får förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Av *fjärde stycket* följer att Finansinspektionen ska underrätta berörda behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Eiopa om åtgärder som vidtas med stöd av bestämmelsen (artikel 8.5). Att Finansinspektionen ska underrätta EES-försäkringsförmedlaren om sådana åtgärder följer av förvaltningslagen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.14.

Ingripande mot EES-försäkringsförmedlare

28 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 5.1, 8.2 och 8.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

I paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, regleras Finansinspektionens möjlighet att vända sig till den behöriga myndigheten i en EES-försäkringsförmedlares hemland när

förmedlaren har gjort sig skyldig till andra överträdelseer än sådana som ger inspektionen rätt att ingripa direkt mot förmedlaren enligt 27 eller 29 § (se författningskommentarerna till de paragraferna). Finansinspektionens möjlighet att vända sig till den behöriga myndigheten i hemlandet får betraktas som en huvudregel vid överträdelseer som en EES-försäkringsförmedlare gör sig skyldig till när den bedriver verksamhet i Sverige eftersom den gäller alla överträdelseer som inte omfattas av 27 eller 29 §.

Av *första stycket* följer att bestämmelsen är tillämplig vid andra typer av överträdelseer än sådana som avses i 27 § när det gäller EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet här med stöd av etableringsfriheten.

I *andra stycket* anges Finansinspektionen också får vända sig till Eiopa, som sedan får hantera ärendet enligt Eiopaförordningen. Om det finns förutsättningar för Finansinspektionen att ingripa enligt 29 §, kan inspektionen välja mellan att ingripa enligt den paragrafen eller att vända sig till den andra behöriga myndigheten eller hänskjuta ärendet till Eiopa enligt förevarande paragraf. Finansinspektionen får också välja om huruvida inspektionen ska vända sig till den behöriga myndigheten i hemlandet innan ärendet hänskjuts till Eiopa, eller om ärendet ska hänskjutas till Eiopa omedelbart. Finansinspektionens val mellan de olika alternativen bör styras av omständigheterna i det enskilda fallet.

Av *tredje stycket* följer att bestämmelsen är tillämplig även vid överträdelseer som begås av EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet här med stöd av friheten att tillhandahålla tjänster.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.14.

29 §

Paragrafen genomför artiklarna 5.1–5.3, 8.3–8.5 och 9 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 10 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen reglerar tre situationer när Finansinspektionen kan ingripa direkt mot en EES-försäkringsförmedlare utan föregående begäran till den behöriga myndigheten i förmedlarens hemland om att den myndigheten ska vidta åtgärd. Det rör sig om situationer som kan betecknas som särskilt kvalificerade som motiverar att avsteg görs från huvudregeln i 28 § att ingripande ska ske genom underrättelse till behörig myndighet i hemlandet.

I *första stycket* anges när Finansinspektionen får ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution här i landet. Ingripande enligt detta stycke ska ske genom föreläggande att göra rättelse.

I *första stycket 1* genomförs artiklarna 5.1 tredje stycket och 8.3 i försäkringsdistributionsdirektivet, som ger den behöriga myndigheten i värdlandet möjlighet att vidta åtgärder mot en EES-försäkringsförmedlare. Som förutsättning gäller att den behöriga myndigheten i hemlandet antingen inte vidtagit åtgärder eller har vidtagit otillräckliga åtgärder, efter att ha mottagit information från den behöriga myndigheten i värdlandet om att en EES-försäkringsförmedlare med hemvist i

hemlandet har gjort sig skyldig till regelöverträdelser. Finansinspektionen får alltså bara ingripa om en begäran om åtgärder har framställts hos den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland och det efter denna begäran inte framkommit att hemlandsmyndigheten har vidtagit åtgärder eller att de åtgärder som hemlandsmyndigheten har vidtagit kan antas vara otillräckliga.

I *första stycket 2* genomförs artiklarna 5.2, 8.4 och 9.1 i försäkringsdistributionsdirektivet, som möjliggör för Finansinspektionen som behörig myndighet i värdlandet att ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som överträder bestämmelser i svensk rätt som ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse. För ett ingripande enligt bestämmelsen krävs att ett omedelbart ingripande ska vara nödvändigt. I 35 § finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka bestämmelser som ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse.

I *första stycket 3* genomförs artikel 9.2 i försäkringsdistributionsdirektivet, som ger medlemsstaterna rätt att vidta åtgärder om en EES-försäkringsförmedlare har etablerat sig i en annan medlemsstat i syfte att kringgå regler i värdlandet. Det behöver inte vara utrett att det är syftet för att det ska finnas förutsättningar för Finansinspektionen att ingripa. I stället räcker det att det kan antas att det finns ett sådant syfte. Med det avses att Finansinspektionen måste ha konkret stöd för att etableringen i det andra landet skett för att kringgå regler som skulle gälla för förmedlaren om etableringen i stället skett här i landet.

Andra stycket, som motsvarar 8 kap. 10 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, ger Finansinspektionen rätt att förelägga en EES-försäkringsförmedlare att upphöra med verksamhet här i landet. Bestämmelsen genomför artiklarna 5.1, 5.2, 8.3, 8.4, 9.1 och 9.2 i försäkringsdistributionsdirektivet när det gäller befogenheten för den behöriga myndigheten att hindra en försäkringsförmedlare att bedriva verksamhet inom medlemsstatens territorium.

Av *tredje stycket* följer att Finansinspektionen ska underrätta berörda behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Eiopa om åtgärder som vidtagits med stöd av bestämmelsen. Om Finansinspektionen avser att vidta åtgärder med stöd av första stycket 1 eller 3, ska Finansinspektionen informera den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland innan åtgärderna vidtas. Att Finansinspektionen ska underrätta berörd försäkringsförmedlare följer av förvaltningslagen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.14.

Ingripande vid internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar

30 §

Paragrafen genomför delvis artikel 7 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om Finansinspektionens möjlighet att ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige när inspektionen har ingått en internationell

överenskommelse om att inspektionen tar över tillsynsansvaret för en förmedlare.

I *första stycket* anges när Finansinspektionen får ingripa mot en sådan EES-försäkringsförmedlare. Bestämmelser om tillsynsansvaret över dessa försäkringsförmedlare finns i 8 kap. 4 § (se författningskommentaren till den paragrafen). Finansinspektionen kan ingripa mot sådana EES-försäkringsförmedlare om de överträder någon bestämmelse i 2 kap. 7–10 §§ eller 4–7 kap. eller föreskrifter som har meddelats avseende dessa bestämmelser. Dessa bestämmelser innehåller i allt väsentligt förutsättningar för tillstånd och uppföranderegler. Ingripande kan ske även vid överträdelse av dessa bestämmelser när EES-försäkringsförmedlaren bedriver gränsöverskridande verksamhet i ett annat land inom EES.

I *andra stycket* anges de åtgärder som Finansinspektionen kan ingripa med. Finansinspektionen har således inte möjlighet att återkalla EES-försäkringsförmedlarens tillstånd eller registrering.

I *tredje stycket* anges att om verksamheten i Sverige bedrivs i en filial, ska Finansinspektionen ingripa mot filialens verkställande direktör med tillämpning av 2 och 4 §§. Hänvisningen innebär att Finansinspektionen som behörig myndighet kan ingripa fullt ut, dvs. även mot ledningspersoner under samma förutsättningar och enligt samma förfarande som ett sådant ingripande kan ske beträffande en svensk försäkringsförmedlare. När det gäller ingripande mot EES-försäkringsförmedlare som bedriver sin verksamhet i en filial i Sverige ska sådana ingripanden riktas mot filialens verkställande direktör.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.15.

Ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland

31 §

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 11 § lagen om försäkringsförmedling, ger Finansinspektionen möjlighet att ingripa mot försäkringsförmedlare från tredjeland. Eftersom sådana försäkringsförmedlare endast får utöva verksamhet här i landet efter tillstånd från Finansinspektionen, har inspektionen möjlighet att ingripa mot dem i samma omfattning och under samma förutsättningar som i fråga om svenska försäkringsförmedlare, dvs. även genom återkallelse av tillstånd.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.16.

Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering

32 §

Paragrafen genomför delvis artikel 33.1 a i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 3 och 19 §§ lagen om försäkringsförmedling.

Första och andra styckena förs över i huvudsak oförändrade från 8 kap. 19 § lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 167). Bestämmelserna anpassas emellertid så att de gäller försäkringsdistribution.

Av *tredje stycket* följer att ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten. Bestämmelsen motsvarar

8 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling, som i sin tur i sak motsvarar 16 § andra stycket i den numera upphävda försäkringsmäklarlagen. Bestämmelsen innebär att Finansinspektionen har möjlighet att förena ett beslut om återkallelse av tillstånd med ett förbud att fortsätta verksamheten. Ett sådant förbud kan förenas med vite (se 34 § och författningskommentaren till den paragrafen). Ett ingripande enligt första stycket kan aktualiseras både i sådana fall där någon aldrig haft tillstånd eller varit registrerad eller i fall där någon har fått sitt tillstånd eller sin registrering återkallad. Det kan också vara fråga om ingripande till följd av att en försäkringsdistributör bedriver verksamhet som inte omfattas av ett visst tillstånd. Genom bestämmelsen kan Finansinspektionen redan i samband med återkallelse av ett tillstånd meddela ett vitesföreläggande (jfr prop. 1988/89:136 s. 42).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.17.

Ingripande mot ägare

33 §

Paragrafen genomför artikel 3.4 femte stycket och 3.7 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om ingripande när en ägare som genom sitt innehav har nära förbindelser med en försäkringsförmedlare och det hindrar en effektiv tillsyn över förmedlaren. Paragrafen är utformad efter förebild av motsvarande bestämmelser i annan lagstiftning på finansmarknadsområdet (se t.ex. 14 kap. 10 § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse och 15 kap. 16 § första stycket försäkringsrörelselagen).

Bestämmelsen gör det möjligt att förhindra att en svåröverskådlig företagsgrupp förhindrar en effektiv tillsyn av en försäkringsförmedlare. Bestämmelsen är kopplad till den anmälningsskyldighet av nära förbindelser som gäller enligt 8 kap. 6 §. En förutsättning för ett föreläggande enligt paragrafen är dock att de nära förbindelserna hindrar en effektiv tillsyn av förmedlaren. Av 34 § följer att ett föreläggande enligt paragrafen får förenas med vite.

Finansinspektionen har när det gäller försäkringsförmedlare, till skillnad från vad som gäller enligt annan lagstiftning på finansmarknadsområdet, endast möjlighet att förelägga en ägare att avyttra sitt innehav som medför att det föreligger nära förbindelser. Finansinspektionen har således inte någon möjlighet att komplettera ett sådant föreläggande med ett beslut om att en ägare inte får utöva sin rösträtt på stämma för dessa aktier eller andelar.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.5.

Vite

34 §

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 20 § lagen om försäkringsförmedling, innebär att Finansinspektionen har möjlighet att förelägga vite när den utfärdar ett föreläggande eller meddelar ett förbud enligt lagen. Bestämmelser om viten finns i lagen (1986:206) om viten.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.18.

Bemyndigande

35 §

I paragrafen finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, som bidrar till att genomföra artiklarna 9.1 och 11.1 i försäkringsdistributionsdirektivet. Bemyndigandet gör det möjligt att meddela föreskrifter om att vissa bestämmelser i svenska författningar ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse på det sätt som avses i 29 § första stycket 2. Att en författning har denna ställning medför enligt den sistnämnda bestämmelsen att Finansinspektionen kan ingripa direkt mot en EES-försäkringsförmedlare som i sin verksamhet här överträder författningen. I annat fall måste Finansinspektionen först underrätta den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland innan inspektionen kan ingripa direkt mot förmedlaren (se författningskommentaren till 28 §).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.14.

10 kap. Överklagande

1 §

Paragrafen genomför artiklarna 6.3 andra stycket och 31.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som i huvudsak motsvarar 10 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om överklagande av Finansinspektionens beslut.

Av *första stycket* följer att beslut om sanktionsföreläggande eller beslut om att förelägga någon att lämna upplysningar som Finansinspektionen behöver för att bedöma om lagen är tillämplig inte får överklagas.

Andra stycket innebär att Finansinspektionens beslut, med undantag av beslut som avses i första stycket och s.k. normgivningsbeslut enligt 20 § första stycket 5 förvaltningslagen, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Enligt *tredje stycket* krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Av *fjärde stycket* följer att Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Övervägandena finns i avsnitt 13.

2 §

Paragrafen genomför artikel 31.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som motsvarar 10 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om överklagande av Bolagsverkets beslut.

Övervägandena finns i avsnitt 13.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna genomför artiklarna 40, 42 och 43 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Punkterna 1 och 2 anger när lagen träder i kraft och när lagen om försäkringsförmedling upphör att gälla. Tidpunkten följer av artiklarna 42 och 43 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Punkt 3 reglerar det som gäller för de tillstånd att utöva försäkringsförmedling som meddelats enligt lagen om försäkringsförmedling.

Punkt 4 reglerar det som gäller för de utländska försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES som har underrättat om sin avsikt att bedriva verksamhet i Sverige.

Punkt 5 reglerar det som gäller för sådana anknutna försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 10 § 1 a lagen om försäkringsförmedling – dvs. anknutna försäkringsförmedlare med försäkringsförmedling som sin huvudverksamhet – när förevarande lag träder i kraft.

För sådana förmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter krävs tillstånd enligt 2 kap. 1 §. Under en övergångstid får de möjlighet att fortsätta driva sin verksamhet utan tillstånd.

För anknutna försäkringsförmedlare som har försäkringsförmedling som sin huvudverksamhet, men som inte ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter, gäller i stället den särskilda ordningen för registrering. En registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt 1 kap. 10 § 1 a lagen om försäkringsförmedling ska för dessa försäkringsförmedlare gälla som registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt förevarande lag.

Punkt 6 reglerar det som gäller för sådana anknutna försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 10 § 1 b lagen om försäkringsförmedling – dvs. anknutna försäkringsförmedlare som har en annan huvudsaklig verksamhet än försäkringsförmedling – när förevarande lag träder i kraft.

Dessa förmedlares registrering ska fortsätta att gälla som registrering som anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare enligt förevarande lag.

Punkt 7 reglerar det som gäller för de som har tillstånd att driva sidoverksamhet med fondandelar enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling när förevarande lag träder i kraft. Sådana tillstånd får inte kunna meddelas enligt förevarande lag. I stället kan försäkringsförmedlare få ett särskilt tillstånd (sidotillstånd) enligt 2 kap. 1 § som ger rätt att lämna investeringsrådgivning avseende fondandelar med anknytning till en försäkring (se avsnitt 7.3.1).

Övergångsbestämmelsen i denna punkt innebär att försäkringsförmedlare som har tillstånd att driva sidoverksamhet enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling fortsätta med den verksamheten till utgången av 2018. Efter det datumet gäller ett sådant tillstånd som ett tillstånd att driva sidoverksamhet enligt 2 kap. 11 § förevarande lag. Tillståndet enligt 2 kap. 11 § gäller dock endast med avseende på sådana tillgångar som anges i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen om värdepappersmarknaden. En försäkringsförmedlare som i dag har tillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling att driva sidoverksamhet behöver alltså inte ansöka om ett nytt sidotillstånd enligt förevarande lag.

Punkt 8 genomför artikel 40 i försäkringsdistributionsdirektivet. Punkten innebär att försäkringsförmedlare senast den 23 februari 2019 ska uppfylla kraven på kunskap och kompetens i 2 kap. 7 § första stycket 3 respektive 8 § första stycket 3.

Punkt 9, som delvis motsvarar punkt 5 i övergångsbestämmelserna till lagen om försäkringsförmedling, behandlar avtal om försäkrings-

förmedling som ingåtts före ikraftträdandet. Bestämmelsen utvidgas i förhållande till övergångsbestämmelsen till lagen om försäkringsförmedling på så sätt att den även omfattar försäkringsavtal som ingåtts före ikraftträdandet av den nya lagen.

I *punkt 10* anges vilka regler som ska tillämpas när ett ingripande ska ske mot överträdelser som ägt rum före ikraftträdandet. I enlighet med allmänna rättsprinciper tillämpas då äldre bestämmelser, utom då en tillämpning av nya bestämmelser skulle leda till ett mindre strängt ingripande.

Punkt 11, som motsvarar punkt 7 i övergångsbestämmelserna till lagen om försäkringsförmedling, innebär att bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling ska gälla för överklagande av beslut som fattats enligt lagen och vid handläggningen av överklagandet i berörda instanser.

Punkt 12 reglerar tillämpningen av lagen i förhållande till de länder inom EES som inte är medlemsstater i EU. Dessa stater ska enligt övergångsbestämmelsen inte anses tillhöra EES i den mening som avses i lagen förrän försäkringsdistributionsdirektivet har infogats i EES-avtalet.

Det infogandet sker genom beslut av en kommitté som är gemensam för EU och EFTA, de två internationella organisationer som tillsammans bildar EES. Det är genom det beslutet som en EU-rättsakt som försäkringsdistributionsdirektivet blir gällande i förhållande till de länder inom EES som inte är medlemsstater i EU.

Genom övergångsbestämmelsen säkerställs att lagen inte tillämpas på ett sådant sätt att länder inom EES som inte är medlemsstater i EU behandlas som om försäkringsdistributionsdirektivet vore gällande för dem innan så är fallet. Utan övergångsregeln skulle försäkringsdistributörer med hemvist i ett land inom EES som inte är en medlemsstat behandlas som om de hade hemvist i en medlemsstat, trots att tillsynsmyndigheterna i deras hemländer inte omfattas av det tillsynssamarbete som följer av försäkringsdistributionsdirektivet. En liknande övergångsbestämmelse finns i punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2016:1231) om ömsesidigt bistånd med indrivning av vissa sanktionsavgifter vid utstationering (se prop. 2016/17:26 s. 40 f.).

Övervägandena finns i avsnitt 16.

18.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

3 §

Paragrafen innehåller en upplysning om att det finns särskilda bestämmelser om rätt för vissa utländska företag att bedriva verksamhet i Sverige och hänvisningar till ett antal olika lagar.

Hänvisningen i *punkt 9* till lagen om försäkringsförmedling ersätts med en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

18.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet

2 §

Paragrafen innebär skyldighet att anmäla viss verksamhet till Finansinspektionen och innehåller även undantag från anmälningsskyldigheten.

Hänvisningen i *första stycket 2* till lagen om försäkringsförmedling ersätts med en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

18.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

9 §

Paragrafen reglerar enskildas rätt att på begäran skriftligen få del av uppgifter ur belastningsregistret.

Hänvisningen i *andra stycket 3* till lagen om försäkringsförmedling ersätts med en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

18.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter

3 a §

Paragrafen innehåller undantag från 4 och 5 §§ för finansiell rådgivning som tillhandahålls av angivna aktörer.

Hänvisningen i *punkt 2* till 5 kap. 1 § första stycket lagen om försäkringsförmedling ersätts med en hänvisning till 2 kap. 11 § första stycket lagen om försäkringsdistribution som motsvarar bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling. Det rör sig alltså endast om en hänvisningsändring.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

18.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

13 kap. 1 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i olika avseenden.

I *punkt 6* införs ett nytt bemyndigande. Bemyndigandet ger möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter som innebär att motsvarande bestämmelser ska gälla när ett fondbolag utför rådgivning inom fondverksamheten som dem som gäller för ett värdepappersinstitut enligt det delegerade direktivet till

MiFID II och den delegerade förordningen till MiFID II i de delar som rör de i 2 kap. 17 g § angivna paragraferna (jfr 8 kap. 35 § och 9 kap. 50 § lagen om värdepappersmarknaden, i lydelsen enligt prop. 2016/17:162).

Numreringen av nuvarande punkterna 6–22 ändras. Detta föranleder följändringar i 12 kap. 1 a och 10 §§. I paragrafen görs även vissa språkliga ändringar.

Övervägandena finns i avsnitt 14.2.

18.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

2 kap. 17 g §

Paragrafen gäller för sådan rådgivning om fondandelar som ett fondbolag utför inom ramen för sin fondverksamhet och som inte kräver tillstånd enligt 7 kap. 1 § första stycket 3. Den behandlas mer utförligt i prop. 2016/17:162 (se s. 768).

Ändringen innebär att ett fondbolag ska tillämpa de angivna bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden när det utför rådgivning inom fondverksamheten till en kund oavsett om kunden är en icke-professionell kund eller en professionell kund. Av 1 kap. 10 § framgår att detsamma gäller för ett förvaltningsbolags rådgivning inom fondverksamheten.

Övervägandena finns i avsnitt 14.2.

18.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

2 kap. 3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om sidoverksamhet som ett värdepappersbolag kan få driva.

Ändringen i *tredje stycket* innebär endast att termen försäkringsförmedling ersätts med termen försäkringsdistribution och hänvisningen till lagen om försäkringsförmedling ersätts med en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

2 kap. 5 §

Paragrafen innehåller undantag från kravet på tillståndsplikt för värdepappersrörelse.

Ändringar i *första stycket 14* innebär att möjligheten tas bort för försäkringsförmedlare att med stöd av ett särskilt tillstånd driva sidoverksamhet med mottagande och vidarebefordrande av order samt investeringsrådgivning med avseende på fondandelar utan anknytning till en försäkring. I punkten införs i stället en möjlighet för försäkrings-

förmedlare att få ett sidotillstånd som till viss del svarar mot det som finns i 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling, med den skillnaden att sidoverksamheten endast får avse investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fond- eller depåförsäkring (punkt 14 a). Begränsningen av omfattningen för ett sidotillstånd till fondandelar som ska ingå i en fond- eller depåförsäkring framgår genom en hänvisning till 6 kap. 8 § försäkringsrörelselagen. Där behandlas investeringar i tillgångar för vilka försäkringstagaren eller någon annan ersättningsberättigad bär placeringsrisken, vilket är det grundläggande kännetecknet för de tillgångar som ingår i en fond- eller depåförsäkring.

I *punkt 14 b* klargörs att det är förbjudet för försäkringsförmedlaren att i sin verksamhet enligt sidotillståndet ta emot kunders medel eller andelar i fonder eller fondföretag.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

3 kap. 6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om startkapital för värdepappersbolag.

Hänvisningen i *tredje stycket* ändras från lagen om försäkringsförmedling till lagen om försäkringsdistribution. Därutöver görs vissa redaktionella ändringar.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

23 kap. 15 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

I *punkt 3* görs ett tillägg så att bemyndigandet omfattar även föreskrifter om hur värdepappersinstitut ska lämna löpande information om klagomål enligt artikel 26.6 i den delegerade förordningen till MiFID II för att uppgiftsskyldigheten som följer av den artikeln ska fullgöras. I 1 kap. 4 a §, i lydelsen enligt prop. 2016/17:162, finns en definition av den delegerade förordningen till MiFID II.

Övervägandena finns i avsnitt 15.2.

18.9 Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

1 §

Paragrafen innehåller bl.a. en uppräkningslista av vissa lagar som innehåller bestämmelser om marknadsföring.

Hänvisningen i andra stycket fjortonde strecksatsen ändras från lagen om försäkringsförmedling till lagen om försäkringsdistribution och flyttas längst ned i stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

18.10 Förslaget till lag om ändring i offentlighets och sekretesslagen (2009:400)

30 kap. 4 b §

Paragrafen reglerar sekretess i en statlig myndighets verksamhet för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse på finansmarknadsområdet. Tystnadsplikt i annan än statlig myndighets verksamhet regleras i 8 kap. 8 § lagen om försäkringsdistribution.

Ändringen i *andra stycket* innebär att sekretessen i det stycket gäller i en statlig myndighets verksamhet även för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för verksamhet enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för försäkringsprodukter och den nya lagen om försäkringsdistribution. Den bestämmelse som finns i nuvarande tredje stycket överförs i sak oförändrad till andra stycket. Övriga ändringar är av endast redaktionell art.

Genom tillägget av den nya lagen om försäkringsdistribution genomförs kravet i artikel 35.2 c i försäkringsdistributionsdirektivet att identitetsskydd ska gälla även för den fysiska person som påstås vara ansvarig för överträdelsen. Anmälares identitet omfattas av den redan befintliga bestämmelsen i första stycket. Tillägget innebär att sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för försäkringsdistributörens verksamhet, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men. Sekretessskyddet gäller för den fysiska personen som utpekats i en anmälan eller utsaga.

Ändringen i nya *tredje stycket* är endast en följdändring med anledning av att bestämmelsen i nuvarande tredje stycket överförs till andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.7.

18.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

15 kap. 2 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i olika avseenden

I *punkt 4* införs ett nytt bemyndigande. Bemyndigandet ger möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter som innebär att motsvarande bestämmelser ska gälla när en AIF-förvaltare utför rådgivning om andelar eller aktier i alternativa investeringsfonder som inte kräver tillstånd enligt 3 kap. 2 § andra stycket 4 som dem som gäller för ett värdepappersinstitut enligt det delegerade direktivet till MiFID II och den delegerade förordningen till MiFID II i de delar som rör de i 8 kap. 1 a § angivna paragraferna (jfr nya 8 kap. 35 § och 9 kap. 50 § lagen om värdepappersmarknaden som

föreslås i prop. 2016/17:162). För fondbolag föreslås ett motsvarande bemyndigande i 13 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder (se författningskommentaren till den bestämmelsen i avsnitt 17.6).

Med anledning av nya punkt 4 ändras numreringen av nuvarande punkterna 4–19.

Motsvarande ändringar görs även i lagen om ändring i lagen (2014:797) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder och lagen om ändring i lagen (2014:798) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

18.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

8 kap. 1 a §

Paragrafen gäller för sådan rådgivning om andelar eller aktier i alternativa investeringsfonder som en AIF-förvaltare utför inom ramen för sin fondverksamhet och som inte kräver tillstånd för sidoverksamhet enligt 3 kap. 2 § andra stycket 4. Den behandlas mer utförligt i prop. 2016/17:162 (se s. 775). För fondbolag föreslås en motsvarande ändring i 2 kap. 17 g § lagen om värdepappersfonder (se författningskommentaren till den bestämmelsen i avsnitt 17.7).

Ändringen innebär att en AIF-förvaltare ska tillämpa de angivna bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden när den utför sådan rådgivning till en investerare oavsett om investeraren är en icke-professionell investerare eller en professionell investerare. Av 5 kap. 8 § tredje stycket följer att detsamma gäller om sådan rådgivning utförs av en EES-baserad AIF-förvaltare som driver verksamhet genom filial i Sverige.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

18.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

3 och 4 §§

I 3 § regleras vilka uppgifter som får behandlas i den aktuella databasen. Hänvisningen i *punkt 5* ändras från 7 kap. 4 § första stycket lagen om försäkringsförmedling till 8 kap. 4 § första stycket lagen om försäkringsdistribution. I *punkt 13* införs en möjlighet att behandla uppgifter som samlats in inom ramen för Finansinspektionens tillsyn över Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet.

I 4 § anges vilka uppgifter som avses i 3 § som får behandlas endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering. Omfattningen av vilka dessa uppgifter är utökas från punkterna 1–11 till 1–13.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

18.14 Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

1 kap. 2 §

Paragrafen anger tillämpningsområdet för lagen.

Hänvisningen i *punkt 5* ändras från lagen om försäkringsförmedling till lagen om försäkringsdistribution samt anpassas utifrån den nya indelningen av försäkringsförmedlare enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2016/97

av den 20 januari 2016

om försäkringsdistribution (omarbetning)

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 53.1 och 62,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande⁽¹⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Flera ändringar behöver göras av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG⁽³⁾. Det direktivet bör av tydlighetsskäl omarbetas.
- (2) Eftersom omarbetningens huvudsakliga mål och syfte är att harmonisera nationella bestämmelser avseende försäkrings- och återförsäkringsdistribution, och eftersom dessa verksamheter bedrivs inom hela unionen bör detta nya direktiv baseras på artiklarna 53.1 och 62 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Ett direktiv är en lämplig regleringsform för att genomförandebestämmelserna på de områden som omfattas av detta direktiv vid behov ska kunna anpassas till eventuella särdrag hos den enskilda marknaden och rättssystemet i varje medlemsstat. Detta direktiv bör också syfta till att samordna nationella bestämmelser om tillträde till verksamheter inom försäkrings- och återförsäkringsdistribution.
- (3) Detta direktiv har emellertid som mål att uppnå en minimigrad av harmonisering och bör därför inte hindra medlemsstaterna från att behålla eller införa strängare bestämmelser för att skydda kunderna, förutsatt att sådana bestämmelser står i överensstämmelse med unionsrätten, inbegripet detta direktiv.
- (4) Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare spelar en central roll vid distribution av försäkrings- och återförsäkringsprodukter i unionen.
- (5) Olika slag av personer eller institut, som agenter, mäklare och utförare av *bankassurans*, försäkringsföretag, resebyråer och biluthyrningsföretag, kan distribuera försäkringsprodukter. För att aktörerna ska behandlas lika och hänsyn ska kunna tas till kundskyddet bör alla dessa personer eller institut omfattas av detta direktiv.
- (6) Konsumenterna bör åtnjuta samma skyddsnivå oberoende av skillnader mellan olika distributionskanaler. För att garantera att en och samma skyddsnivå tillämpas genomgående och att konsumenten kan dra nytta av jämförbara normer, särskilt vad avser lämnande av information, är lika villkor för alla distributörer mycket viktigt.
- (7) Tillämpningen av direktiv 2002/92/EG har visat att ett antal bestämmelser behöver preciseras ytterligare för att möjliggöra utövandet av försäkringsdistribution och att skyddet för konsumenter förutsätter att direktivets tillämpningsområde utvidgas till att omfatta all försäljning av försäkringsprodukter. Försäkringsföretag som direktförsäljer försäkringsprodukter bör ingå i det här direktivets tillämpningsområde på liknande grund som försäkringsagenter och försäkringsmäklare.

⁽¹⁾ EUT C 44, 15.2.2013, s. 95.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 24 november 2015 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 december 2015.

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.1.2003, s. 3).

- (8) För att garantera samma nivå av skydd oberoende av den kanal genom vilken kunder köper en försäkringsprodukt, antingen direkt av ett försäkringsföretag eller indirekt av en förmedlare, bör detta direktivs tillämpningsområde inte bara omfatta försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare utan också andra marknadsaktörer som har försäljning av försäkringsprodukter som sidoverksamhet, såsom resebyråer och biluthyrningsföretag, såvida de inte uppfyller villkoren för att undantas.
- (9) Det finns fortfarande avsevärda skillnader mellan de nationella bestämmelserna, vilket utgör hinder för att inleda och bedriva försäkrings- och återförsäkringsdistribution på den inre marknaden. Det finns ett behov av att ytterligare stärka den inre marknaden och främja en verklig inre marknad för produkter och tjänster inom liv- och skadeförsäkring.
- (10) Den senaste tidens turbulens på finansmarknaderna visar betydelsen av att säkerställa ett effektivt konsumentskydd på alla finansiella områden. Det är därför lämpligt att stärka konsumenternas förtroende och göra lagstiftningen om distribution av försäkringsprodukter mer enhetlig i syfte att uppnå ett tillfredsställande konsumentskydd inom hela unionen. Nivån på konsumentskyddet bör höjas jämfört med direktiv 2002/92/EG för att minska behovet av olika nationella åtgärder. Det är viktigt att ta hänsyn till försäkringsavtalens särdrag jämfört med investeringsprodukter som regleras genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU⁽¹⁾. Distributionen av försäkringsavtal, även försäkringsbaserade investeringsprodukter, bör därför regleras enligt detta direktiv och anpassas till direktiv 2014/65/EU. Miniminormerna bör höjas när det gäller distributionsregler och lika villkor bör skapas avseende samtliga försäkringsbaserade investeringsprodukter.
- (11) Detta direktiv bör tillämpas på personer vars verksamhet består i att tillhandahålla försäkrings- eller återförsäkringsdistributionstjänster till tredje man.
- (12) Detta direktiv bör tillämpas på personer vars verksamhet består i tillhandahållande av information om ett eller flera försäkringsavtal som ett svar på kriterier som en kund valt ut på en webbplats eller via andra medier, eller av rangordning av försäkringsprodukter eller av en rabatt på en försäkringspremie, när kunden vid slutet av processen direkt eller indirekt kan ingå ett försäkringsavtal. Detta direktiv bör inte tillämpas på webbplatser som förvaltas av offentliga myndigheter eller konsumentorganisationer, som inte avser att ingå något avtal utan bara jämför försäkringsprodukter som finns att tillgå på marknaden.
- (13) Detta direktiv bör inte tillämpas på verksamhet som består i att enbart lägga fram data och information om presumtiva försäkringstagare för försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkrings- eller återförsäkringsföretag, eller information om försäkrings- eller återförsäkringsprodukter eller om försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkrings- eller återförsäkringsföretag för presumtiva försäkringstagare.
- (14) Detta direktiv bör inte tillämpas på personer med annan yrkesverksamhet, t.ex. skatteexperter, revisorer eller jurister, som då och då ger råd om försäkringskydd inom ramen för denna andra yrkesverksamhet, eller på tillhandahållande som avser endast allmän information om försäkringsprodukter, förutsatt att denna verksamhet inte syftar till att bistå kunden med att ingå eller fullgöra ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal. Detta direktiv bör inte tillämpas på yrkesmässig handläggning av skador för ett försäkrings- eller återförsäkringsföretags räkning, och inte heller på värdering och reglering av skador.
- (15) Detta direktiv bör inte tillämpas på personer som bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet om premien inte överstiger ett visst belopp och de risker som omfattas är begränsade. En sådan försäkring kan komplettera en vara eller en tjänst, även med avseende på risken att tjänster som förväntas utnyttjas vid en viss tidpunkt inte utnyttjas, såsom tågresor, gymabonnemang eller säsongskort för teater, och andra risker med anknytning till resor, såsom avbeställningskydd eller förlust av bagage. För att säkerställa att ett tillräckligt konsumentskydd alltid är kopplat till den verksamhet som försäkringsdistribution utgör, bör emellertid försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som bedriver sin distributionsverksamhet via en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är undantagen från kraven i detta direktiv, se till att vissa grundläggande villkor är uppfyllda – såsom angivande av identitet och det sätt på vilket klagomål kan lämnas in – och att kundens krav och behov beaktas.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (EUT L 173, 12.6.2014, s. 349).

- (16) Detta direktiv bör säkerställa att en och samma konsumentskyddsnivå tillämpas och att alla konsumenter omfattas av jämförbara normer. Detta direktiv bör främja lika villkor och likvärdiga konkurrensvillkor för alla förmedlare oavsett om dessa är knutna till ett försäkringsföretag eller inte. Det är till fördel för konsumenterna om försäkringsprodukter distribueras via flera olika kanaler och via förmedlare med olika former av samarbete med försäkringsföretag, förutsatt att de är skyldiga att tillämpa jämförbara bestämmelser om konsumentskydd. Medlemsstaterna bör ta sådana hänsyn vid genomförandet av detta direktiv.
- (17) I detta direktiv bör skillnaderna mellan de olika typerna av distributionskanaler beaktas. Det bör till exempel tas hänsyn till särdragen hos de försäkringsförmedlare som är avtalsenligt förpliktade att bedriva försäkringsdistributionsverksamhet uteslutande för ett eller flera försäkringsföretag (anknutna försäkringsförmedlare) som finns på vissa medlemsstaters marknader, och det bör i direktivet fastställas ändamålsenliga och proportionerliga villkor för de olika typerna av distribution. I synnerhet bör medlemsstaterna ha rätt att stipulera att den försäkrings- eller återförsäkringsdistributör som är ansvarig för den verksamhet som en viss försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bedriver ska säkerställa att en sådan förmedlare uppfyller kraven för registrering samt ombesörja den registreringen.
- (18) Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är fysiska personer bör registreras vid den behöriga myndigheten i den medlemsstat där de har sin hemvist. När det gäller sådana personer som dagligen pendlar mellan den medlemsstat där de har sin privata hemvist och den medlemsstat från vilken de bedriver sin distributionsverksamhet (dvs. deras yrkesmässiga hemvist) bör registreringen ske i den medlemsstat där de har sin yrkesmässiga hemvist. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är juridiska personer bör registreras vid den behöriga myndigheten i den medlemsstat där de har sitt säte eller, om de enligt nationell rätt inte har något säte, sitt huvudkontor. Medlemsstaterna bör ha rätt att låta andra organ samarbeta med de behöriga myndigheterna i samband med registreringen och regleringen av försäkringsförmedlare. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bör registreras förutsatt att de uppfyller ställda yrkeskrav rörande kompetens, god vandel, skydd genom ansvarsförsäkring och ekonomiska resurser. Förmedlare som redan är registrerade i medlemsstaterna bör inte få krav på sig att registreras på nytt enligt detta direktiv.
- (19) Att försäkringsförmedlare inte fritt kan bedriva verksamhet i hela unionen gör att den inre marknaden för försäkringar inte fungerar väl. Detta direktiv är ett viktigt steg mot en högre nivå på konsumentskyddet och marknadsintegrationen.
- (20) Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bör kunna utnyttja etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster, vilka har fastställts i EUF-fördraget. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är registrerade i sin hemmedlemsstat bör således tillåtas att bedriva verksamhet i andra medlemsstater i enlighet med principerna om etableringsfrihet och friheten att tillhandahålla tjänster, under förutsättning att lämpliga anmälningsförfaranden har följts av de behöriga myndigheterna emellan.
- (21) För att säkerställa högkvalitativa tjänster och ett ändamålsenligt konsumentskydd bör hem- och värdmedlemsstaterna samarbeta nära för att upprätthålla de skyldigheter som fastställs i detta direktiv. I fall där försäkrings- och återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bedriver verksamhet i olika medlemsstater enligt friheten att tillhandahålla tjänster, bör den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten ansvara för fullgörandet på den inre marknaden av de skyldigheter som fastställs i detta direktiv med avseende på hela verksamheten. Om den behöriga myndigheten i en värdmedlemsstat inom sitt territorium upptäcker fall av bristande fullgörande av skyldigheterna bör den informera hemmedlemsstatens behöriga myndighet, som då i sin tur bör vara skyldig att vidta erforderliga åtgärder. Ett sådant fall gäller i synnerhet bristande efterlevnad av bestämmelserna om krav på god vandel, yrkeskunskap och kompetens eller uppförande. Vidare bör den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten ha rätt att vidta åtgärder om hemmedlemsstaten underlåter att vidta erforderliga åtgärder eller om de åtgärder som vidtas är otillräckliga.
- (22) I fall av etablering av filial eller permanent närvaro i en annan medlemsstat är det lämpligt att fördela ansvaret för upprätthållande mellan hem- och värdmedlemsstaterna. Medan den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten bör ansvara för fullgörandet av de skyldigheter som berör verksamheten som helhet – såsom bestämmelserna om

- yrkeskrav – enligt samma system som för tillhandahållande av tjänster, bör den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten ansvara för upprätthållandet av bestämmelserna om informationskrav och uppförande med avseende på de tjänster som tillhandahålls inom dess territorium. Om den behöriga myndigheten i en värdmedlemsstat emellertid inom sitt territorium upptäcker fall av bristande fullgörande av skyldigheter för vilkas upprätthållande detta direktiv inte tilldelar värdmedlemsstaten ansvaret, bör den informera hemmedlemsstatens behöriga myndighet, som då i sin tur bör vara skyldig att vidta erforderliga åtgärder. Ett sådant fall gäller i synnerhet bristande efterlevnad av bestämmelserna om krav på god vandel, yrkeskunskap och kompetens. Vidare bör den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten ha rätt att vidta åtgärder om hemmedlemsstaten underlåter att vidta erforderliga åtgärder eller om de åtgärder som vidtas är otillräckliga.
- (23) Medlemsstaternas behöriga myndigheter bör ha tillgång till de medel som krävs för att säkerställa att försäkrings- och återförsäkringsformidlare samt försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bedriver sin verksamhet på ett korrekt sätt inom hela unionen, oavsett om denna verksamhet utövas i enlighet med etableringsfriheten eller i enlighet med friheten att tillhandahålla tjänster. För att tillsynen ska bli ändamålsenlig bör alla åtgärder som de behöriga myndigheterna vidtar stå i proportion till arten och omfattningen av samt komplexiteten hos de inneboende riskerna i en särskild distributors verksamhet, oberoende av den betydelse den berörda distributören har för den övergripande finansiella stabiliteten på marknaden.
- (24) Medlemsstaterna bör inrätta ett enda informationsställe som ger försäkrings- och återförsäkringsformidlare samt försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet tillgång till deras register. Det enda informationsstället bör även inbegripa en länk till varje relevant behörig myndighet i varje medlemsstat. För att öka öppenheten och underlätta gränsöverskridande handel bör Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa), inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1094/2010⁽¹⁾, upprätta och offentliggöra samt hålla uppdaterad en gemensam elektronisk databas med uppgifter om varje försäkrings- och återförsäkringsformidlare samt försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som har anmält en avsikt att utöva sin etableringsfrihet eller sin frihet att tillhandahålla tjänster. Medlemsstaterna bör skyndsamt ge Eiopa relevant information så att myndigheten kan utföra denna uppgift. Databasen bör innehålla en länk till varje relevant behörig myndighet i varje medlemsstat. Varje behörig myndighet i medlemsstaterna bör på sin webbplats tillhandahålla en länk till denna databas.
- (25) Varje förmedlare som är permanent närvarande på en annan medlemsstats territorium och som är likvärdig med en filial bör behandlas på samma sätt som en filial, såvida inte förmedlaren lagligen etablerar närvaro i en annan juridisk form. Detta skulle, beroende på ytterligare omständigheter, också kunna vara fallet om närvaron inte formellt antur formen av en filial utan bara består av ett kontor förvalt av antingen av förmedlarens egen personal eller av en person som är oberoende men som har stående fullmakt att handla för förmedlarens räkning på samma sätt som en agentur.
- (26) I detta direktiv bör det klart fastställas respektive rättigheter och skyldigheter för hem- och värdmedlemsstater i fråga om tillsyn av försäkrings- och återförsäkringsformidlare samt försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är registrerade hos dem eller som bedriver försäkrings- eller återförsäkringsdistributionsverksamhet på deras territorium i enlighet med etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster.
- (27) För att kunna hantera situationer där en försäkringsformidlare eller en försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet är etablerad i en medlemsstat med enda syfte att kringgå bestämmelserna i en annan medlemsstat, i vilken förmedlaren bedriver all sin verksamhet eller sin huvudsakliga verksamhet, kan det vara lämpligt att låta det vara möjligt för värdmedlemsstaten att vidta säkerhetsåtgärder om dess verksamhet allvarligt äventyrar försäkrings- och återförsäkringsmarknadens funktionssätt i värdmedlemsstaten, och detta direktiv bör således inte förhindra sådana åtgärder. Sådana åtgärder bör emellertid inte utgöra hinder för friheten att tillhandahålla tjänster och etableringsfriheten och inte heller begränsa möjligheterna till gränsöverskridande verksamhet.
- (28) Det är viktigt att garantera en hög nivå av yrkeskunskap och kompetens hos försäkrings- och återförsäkringsformidlare samt försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet och sådana anställda hos försäkrings- och återförsäkringsföretag som är involverade i det förberedande arbetet inför och arbetet under och efter försäljningen av en försäkring och återförsäkring. Yrkeskunskapen hos förmedlare och försäkringsformidlare

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1094/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/79/EG (EUT L 331, 15.12.2010, s. 48).

som bedriver förmedling som sidoverksamhet och anställda hos försäkrings- och återförsäkringsföretag måste således motsvara graden av komplexitet i dessa verksamheter. Försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bör vara skyldiga att känna till villkoren i de försäkringar som de distribuerar samt, i tillämpliga fall, bestämmelserna om skadereglering och hantering av klagomål.

- (29) Fortlöpande utbildning och utveckling bör säkerställas. Sådan utbildning och utveckling skulle kunna inbegripa olika typer av möjligheter till underlättat lärande, inklusive kurser, e-lärande och mentorsverksamhet. Frågor som gäller form, innehåll och erforderliga intyg eller andra andamålsenliga bevis, såsom införande i register eller godkänt fullgörande av ett prov, bör regleras av medlemsstaterna.
- (30) Kraven på god vandel bidrar till en sund och tillförlitlig försäkringssektor och till att målet om ett adekvat skydd för försäkringstagarna uppnås. Dessa krav omfattar avsaknad av anmärkningar i belastningsregister eller andra nationella motsvarigheter i förhållande till vissa brott, såsom brott enligt tillämplig lagstiftning om finansiella tjänster, oredlighet, bedrägeri eller ekonomisk brottslighet och andra brott enligt gällande bolagsrätt, konkursrätt eller insolvensrätt.
- (31) Det är lika viktigt att de relevanta personer i ledningsstrukturen hos försäkrings- och återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är involverade i distributionen av försäkrings- eller återförsäkringsprodukter samt de relevanta anställda hos en försäkrings- eller återförsäkringsdistributör vilka är direkt involverade i försäkrings- eller återförsäkringsdistribution besitter lämplig kunskap och kompetens när det gäller distributionsverksamheten. Den lämpliga kunskaps- och kompetensnivån bör säkerställas genom tillämpning av särskilda kunskaps- och yrkeskrav på nämnda personer.
- (32) Medlemsstaterna bör inte betrakta de chefer eller anställda som inte är direkt involverade i distribution av försäkrings- eller återförsäkringsprodukter som relevanta personer. Vad gäller försäkrings- och återförsäkringsförmedlare och försäkrings- och återförsäkringsföretag bör alla anställda som är direkt involverade i distributionsverksamheten förväntas besitta lämplig kunskap och kompetens, med vissa undantag för t.ex. personer som bara utför administrativa uppgifter. När det gäller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bör åtminstone de personer som ansvarar för den sidoordnade försäkringsdistributionen betraktas som relevanta anställda som förväntas ha lämplig kunskap och kompetens. I de fall försäkrings- och återförsäkringsdistributören är en juridisk person, bör även de personer inom ledningsstrukturen som ansvarar för verkställande av strategier och förfaranden med anknytning till distributionen av försäkrings- eller återförsäkringsprodukter uppfylla kraven på lämplig kunskap och kompetens. I detta avseende bör den person som ansvarar för försäkrings- eller återförsäkringsdistributionen inom försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet alltid uppfylla kraven på lämplig kunskap och kompetens.
- (33) När det gäller försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som tillhandahåller rådgivning om eller säljer försäkringsbaserade investeringsprodukter till icke-professionella kunder bör medlemsstaterna se till att dessa har lämplig kunskap och kompetens i fråga om de produkter som erbjuds. Sådan kunskap och kompetens är särskilt viktig med tanke på den ökade komplexiteten och de fortlöpande innovationerna i utformningen av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Att köpa en försäkringsbaserad investeringsprodukt innebär en risk, och investerar bör kunna lita på informationen i och kvaliteten på de bedömningar som tillhandahålls. Dessutom bör de anställda ges tillräckligt med tid och resurser för att kunna lämna all relevant information till kunderna om de produkter de tillhandahåller.
- (34) En samordning av de nationella bestämmelserna om yrkeskrav och registrering av personer som inleder och bedriver verksamhet som försäkrings- eller återförsäkringsdistributörer kan bidra till att förverkliga den inre marknaden för finansiella tjänster och till att förbättra konsumentskyddet på området.
- (35) För att öka den gränsöverskridande handeln bör principer som reglerar det ömsesidiga erkännandet av förmedlars kunskaper och kompetenser införas.
- (36) Trots de befintliga systemen för EU-pass för försäkringsföretag och försäkringsförmedlare är försäkringsmarknaden i unionen fortfarande mycket fragmenterad. För att underlätta gränsöverskridande verksamhet och öka öppenheten för kunder bör medlemsstaterna se till att offentliggöra de bestämmelser för att skydda allmänintresset som gäller på deras territorier, och ett gemensamt elektroniskt register med information om alla medlemsstaters bestämmelser för att skydda allmänintresset som gäller för försäkrings- och återförsäkringsdistribution bör bli tillgängligt för allmänheten.
- (37) Samarbete och utbyte av information mellan behöriga myndigheter är nödvändigt för att skydda kunderna och säkerställa en sund försäkrings- och återförsäkringsverksamhet på den inre marknaden. I synnerhet bör utbyte av information främjas, såväl i samband med registreringsprocessen som fortlopande, när det gäller information om

- god vandel, yrkeskrav och kunskap med avseende på de personer som ansvarar för utförandet av försäkrings- eller återförsäkringsdistribution.
- (38) Det behövs ändamålsenliga och effektiva förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol i medlemsstaterna, så att tvister mellan försäkringsdistributörer och kunder kan lösas, varvid befintliga förfaranden kan användas om det är lämpligt. Dessa förfaranden bör vara tillgängliga för att hantera tvister avseende rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv. Sådana förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol bör syfta till att nå en snabbare och billigare lösning av tvister mellan försäkringsdistributörer och kunder.
- (39) Den ökande omfattning verksamheter som många försäkringsförmedlare och försäkringsföretag bedriver samtidigt innebär en ökad risk för intressekonflikter mellan dessa olika verksamheter och kundernas intressen. Det måste därför föreskrivas regler som säkerställer att sådana intressekonflikter inte inverkar negativt på kundernas intressen.
- (40) Kunder bör i förväg få tydlig information om förhållandena för de personer som säljer försäkringsprodukter och om vilken typ av ersättning de får. Kunderna bör få sådan information innan de ingår ett avtal. Denna information syftar till att visa förhållandet mellan försäkringsföretaget och förmedlaren, i tillämpliga fall, samt den typ av ersättning som förmedlaren får.
- (41) För att kunder ska få information om de försäkringsdistributionstjänster som tillhandahålls, oavsett om de köper tjänsten via en förmedlare eller direkt av ett försäkringsföretag, och för att undvika den snedvridning av konkurrensen som följer av att försäkringsföretag uppmuntras att sälja direkt till kunder snarare än via förmedlare i syfte att undvika dessa informationskrav, bör även försäkringsföretag bli skyldiga att ge kunderna information om den typ av ersättning som deras anställda mottar vid försäljning av försäkringsprodukter.
- (42) Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag är föremål för enhetliga krav när de distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014⁽¹⁾. Utöver den information som krävs i form av faktablad bör distributörer av försäkringsbaserade investeringsprodukter tillhandahålla ytterligare information med uppgifter om eventuella förmedlingskostnader som inte redan ingår i de angivna kostnaderna i faktabladet, så att det blir möjligt för kunden att förstå den ackumulerade verkan som dessa sammanlagda kostnader har på investeringens avkastning. I detta direktiv bör det därför fastställas bestämmelser om tillhandahållande av information om kostnaderna för distributionstjänsten med anknytning till de försäkringsbaserade investeringsprodukterna i fråga.
- (43) Eftersom detta direktiv har som mål att förbättra konsumentskyddet är vissa av dess bestämmelser enbart tillämpliga i konsumentförhållanden (näringsidkare till konsument), särskilt bestämmelserna om uppföranderegler för försäkringsförmedlare eller andra säljare av försäkringsprodukter.
- (44) För att undvika otillbörlig försäljning bör försäljning av försäkringsprodukter alltid åtföljas av ett test med avseende på krav och behov på grundval av upplysningar från kunden. Eventuella försäkringsprodukter som föreslås för kunden bör alltid vara förenliga med kundens krav och behov och presenteras på ett förståeligt sätt så att kunden kan fatta ett välgrundat beslut.
- (45) Om rådgivning ges före försäljningen av en försäkringsprodukt bör, utöver skyldigheten att ange kundens krav och behov, en personlig rekommendation tillhandahållas kunden, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens försäkringskrav och -behov.
- (46) Medlemsstaterna bör föreskriva att försäkringsdistributörers ersättningspolicier till sina anställda eller representanter inte hindrar dessa att handla i enlighet med sina kunders bästa intresse, ge tillbörliga rekommendationer eller presentera information på ett opartiskt, klart och inte missvisande sätt. Ersättning baserad på försäljningsmål bör inte utgöra incitament att rekommendera kunden en viss produkt.
- (47) För kunder är det viktigt att veta om den förmedlare de anlitar ger råd på grundval av en opartisk och personlig analys. För att bedöma huruvida antalet avtal och leverantörer som förmedlaren beaktar är tillräckligt stort för att borgen för en opartisk och personlig analys, bör det tas vederbörlig hänsyn till bland annat kundens behov, antalet leverantörer på marknaden, dessa leverantörers marknadsandelar, antalet relevanta och tillgängliga försäkrings-

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter) (EUT L 352, 9.12.2014, s. 1).

produkter hos varje leverantör och dessa produkters egenskaper. Detta direktiv bör inte hindra medlemsstaterna att ålägga en försäkringsförmedlare som vill tillhandahålla rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys i fråga om ett försäkringsavtal att tillhandahålla sådan rådgivning för alla försäkringsavtal som försäkringsförmedlaren distribuerar.

- (48) Kunder bör, innan ett avtal ingås och även vid försäljning utan rådgivning, ges relevant information om försäkringsprodukter så att de kan fatta välgrundade beslut. Ett faktablad för försäkringsprodukter bör ge standardiserad information om skadeförsäkringsprodukter. Detta bör upprättas av det relevanta försäkringsföretaget eller, i de medlemsstater som berörs, den försäkringsförmedlare som utvecklar försäkringsprodukten. Försäkringsförmedlaren bör redovisa för kunden de viktigaste egenskaperna hos de försäkringsprodukter den säljer, och bör därför ge förmedlarnas personal tillräckligt med resurser och tid för att göra detta.
- (49) När det gäller gruppöförsäkring bör kund avse den företrädare för en grupps medlemmar som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning, varvid den individuella gruppmedlemmen inte kan fatta individuella beslut om att ansluta sig, t.ex. till obligatoriska tjänstepensionssystem. Gruppens företrädare bör i tillämpliga fall, utan dröjsmål efter inforlivande av en medlem i gruppöförsäkringen, tillhandahålla försäkringsproduktens faktablad samt informationen om distributörens affärsverksamhet.
- (50) Det bör fastställas enhetliga regler för att ge kunden möjlighet att välja det medium på vilket informationen ska lämnas, vilket medger användning av elektronisk kommunikation när det med hänsyn till omständigheterna vid transaktionen är lämpligt. Kunden bör dock ha rätt att få information på papper. För att ge kunder tillgång till information bör alla uppgifter som lämnas innan ett avtal undertecknas finnas att tillgå kostnadsfritt.
- (51) Behovet att kräva att sådan information lämnas är mindre när kunden är ett företag som önskar återförsäkring eller försäkringskydd för kommersiella och industriella risker, eller när endast försäkringsbaserade investeringsprodukter distribueras, när kunden är en professionell kund enligt definitionen i direktiv 2014/65/EU.
- (52) I detta direktiv bör det anges minimiskyldigheter i fråga om den information som försäkringsdistributörer måste lämna till sina kunder. En medlemsstat bör kunna bibehålla eller anta striktare bestämmelser inom området för informationslämnande, vilka kan tillämpas på sådana försäkringsdistributörer som bedriver försäkringsdistributionsverksamhet på den medlemsstatens territorium oberoende av reglerna i deras hemmedlemsstat, om dessa striktare bestämmelser är förenliga med unionsrätten, inbegripet Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG⁽¹⁾. En medlemsstat som önskar tillämpa och redan tillämpar bestämmelser om försäkringsdistributörer och försäljning av försäkringsprodukter som går utöver de bestämmelser som anges i detta direktiv bör säkerställa att den administrativa bördan av dessa bestämmelser förblir begränsad och står i proportion till behovet av konsumentskydd.
- (53) Korsförsäljning är en vanligt förekommande strategi som försäkringsdistributörer använder i hela unionen. Metoden kan innebära fördelar för kunder men kan också medföra att kundernas intressen inte beaktas i tillräcklig mån. Detta direktiv bör inte förhindra distribution av försäkringar som täcker flera olika risker.
- (54) Bestämmelserna i detta direktiv rörande korsförsäljning bör inte påverka tillämpningen av unionens lagstiftningsakter med regler om korsförsäljning av vissa kategorier av varor eller tjänster.
- (55) För att se till att försäkringsprodukter tillgodoser behoven på den marknad de är inriktade mot, bör försäkringsföretag – och, i medlemsstater där försäkringsförmedlare utvecklar försäkringsprodukter för försäljning till kunder, försäkringsförmedlare – upprätthålla, sköta och se över processen med att godkänna varje försäkringsprodukt. Om en försäkringsdistributör ger råd om eller föreslår försäkringsprodukter som den inte utvecklar bör den under alla omständigheter vara i stånd att förstå produktens egenskaper och fastställa målmarknad. Detta direktiv bör inte begränsa den variation och flexibilitet som företag tillämpar för att utveckla nya produkter.
- (56) Försäkringsbaserade investeringsprodukter erbjuds ofta till kunder som möjliga alternativ till eller substitut för investeringsprodukter som omfattas av direktiv 2014/65/EU. För att upprätta ett konsekvent investerarskydd och undvika risken för regelarbitrage är det viktigt att försäkringsbaserade investeringsprodukter, utöver de uppförandenormer som fastställts för alla försäkringsprodukter, omfattas av normer med särskild inriktning på

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (*Direktiv om elektronisk handel*) (EGT L 178, 17.7.2000, s. 1).

- investeringsinslaget i dessa produkter. Sådana normer med särskild inriktning, däribland tillhandahållande av andamålsenlig information, bör innehålla krav på lämplig rådgivning och begränsningar avseende ersättningar.
- (57) För att se till att arvoden eller provisioner samt icke-monetära ersättningar i samband med distributionen av en försäkringsbaserad investeringsprodukt som betalats till eller av någon annan part än kunden eller av en person för kundens räkning inte får någon negativ inverkan på kvaliteten på den berörda tjänsten gentemot kunden, bör försäkringsdistributören införa andamålsenliga och proportionerliga arrangemang för att förebygga en sådan negativ inverkan. I det avseendet bör försäkringsdistributören utveckla, införa och regelbundet se över strategier och förfaranden med anknytning till intressekonflikter i syfte att förebygga varje form av negativ inverkan på kvaliteten på den berörda tjänsten gentemot kunden samt se till att kunden erhåller adekvat information om arvoden, provisioner eller ersättningar.
- (58) För att se till att försäkringsföretag och personer som bedriver försäkringsdistribution iakttar bestämmelserna i detta direktiv och behandlas på liknande sätt i hela unionen bör medlemsstaterna vara skyldiga att föreskriva administrativa sanktioner och andra åtgärder som är effektiva, proportionella och avskräckande. I kommissionens meddelande av den 8 december 2010 om att förstärka sanktionssystemen i den finansiella tjänstesektorn har det gjorts en översyn av befintliga befogenheter och deras praktiska tillämpning, med målet att främja mer likformiga påföljder och andra åtgärder. De administrativa sanktioner och andra åtgärder som medlemsstaterna fastställer bör således uppfylla vissa väsentliga krav när det gäller adressater, vilka kriterier som ska beaktas vid tillämpning av en sanktion eller annan åtgärd samt offentliggörande.
- (59) Även om medlemsstaterna inte är förhindrade att fastställa regler om administrativa sanktioner och straffrättsliga påföljder för en och samma överträdelse bör medlemsstaterna inte vara skyldiga att fastställa regler om administrativa sanktioner för överträdelser av detta direktiv som omfattas av nationell straffrätt. Medlemsstaterna är i överensstämmelse med nationell rätt inte skyldiga att påföra både administrativa sanktioner och straffrättsliga påföljder för ett och samma brott, men bör kunna göra det om deras nationella rätt tillåter det. Bibehållandet av straffrättsliga påföljder i stället för administrativa sanktioner för överträdelser av detta direktiv bör dock inte minska eller på annat sätt påverka de behöriga myndigheternas förmåga att i god tid samarbeta och få tillträde till och utbyta information med de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater vid tillämpning av detta direktiv, inbegripet efter det att de aktuella överträdelserna eventuellt har hänskjutits till de behöriga rättsliga myndigheterna för lagföring.
- (60) De behöriga myndigheterna bör i synnerhet få befogenheter att påföra sanktionsavgifter som är tillräckligt stora för att såväl uppvaga de faktiska eller potentiella fördelarna som vara avskräckande även för större institut och deras ledning.
- (61) För att upprätta ett konsekvent investerarskydd och undvika risken för regelarbitrage är det vid överträdelser i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter viktigt att de administrativa sanktioner och andra åtgärder som fastställs av medlemsstaterna anpassas till dem som anges i förordning (EU) nr 1286/2014.
- (62) För att få en konsekvent tillämpning av sanktioner i hela unionen bör medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna beaktar samtliga relevanta omständigheter när de fastställer typen av administrativ sanktion eller annan åtgärd och nivån på en administrativ sanktionsavgift.
- (63) För att se till att de behöriga myndigheternas beslut om överträdelser har en avskräckande effekt på allmänheten och för att informera marknadsaktörerna om uppföranden som betraktas som skadligt för kunderna, bör nämnda beslut offentliggöras, förutsatt att tidsfristen för överklagande har löpt ut och inget överklagande har inkommit och såvida inte ett sådant offentliggörande äventyrar stabiliteten avseende finansmarknaderna eller en pågående undersökning. Om nationell rätt föreskriver offentliggörande av den sanktion eller annan åtgärd som är föremål för ett överklagande, bör sådan information, liksom resultatet av överklagandet, även offentliggöras utan oskäligt dröjsmål. Om ett offentliggörande av sanktionen eller annan åtgärd skulle vålla de berörda parterna oproportionellt stor skada bör den behöriga myndigheten under alla omständigheter kunna besluta att inte offentliggöra sanktionen eller annan åtgärd eller att offentliggöra den i anonymiserad form.
- (64) För att upptäcka potentiella överträdelser bör de behöriga myndigheterna ha nödvändiga undersökningsbefogenheter och upprätta effektiva system för att möjliggöra rapportering av potentiella eller faktiska överträdelser.
- (65) Detta direktiv bör hänvisa till både administrativa sanktioner och andra åtgärder, oavsett om de benämns som sanktioner eller andra åtgärder enligt nationell rätt.
- (66) Detta direktiv bör inte påverka tillämpningen av medlemsstaternas strafflagstiftning.

- (67) I syfte att uppnå de mål som anges i detta direktiv bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen med avseende på produkttillsyn och kraven på företagsstyrning för alla produkter samt när det gäller distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter, hantering av intressekonflikter, de villkor under vilka incitament får utbetalas eller mottas och bedömning av ändamålsenlighet och lämplighet. Det är av särskild betydelse att kommissionen genomför lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå. När kommissionen förbereder och utarbetar delegerade akter bör den se till att relevanta handlingar översänds samtidigt till Europaparlamentet och rådet och att detta sker så snabbt som möjligt och på lämpligt sätt.
- (68) Tekniska standarder för finansiella tjänster bör säkerställa en konsekvent harmonisering och ett tillräckligt skydd för konsumenter i hela unionen. Eftersom Eiopa är ett organ med högt specialiserade expertkunskaper på området bör det anförtros endast uppgiften att utarbeta utkast till tekniska standarder för tillsyn och genomförande som inte förutsätter policyval, vilka sedan läggs fram för Europaparlamentet, rådet och kommissionen.
- (69) I enlighet med den gemensamma överenskommelsen om delegerade akter mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen, och utan att det påverkar kommande revideringar, bör kommissionen beakta såväl perioden för invändningar som Europaparlamentets och rådets förfaranden när det gäller datumet för överlämnandet av den delegerade akten. Vidare bör, i enlighet med den gemensamma överenskommelsen om delegerade akter och utan att det påverkar kommande revideringar och, i tillämpliga fall förordning (EU) nr 1094/2010, adekvat insyn och vederbörliga kontakter med Europaparlamentet och rådet säkerställas innan den delegerade akten antas.
- (70) Eiopas behandling av personuppgifter inom ramen för detta direktiv bör styras av Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG⁽¹⁾, och av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001⁽²⁾, under tillsyn av Europeiska datatillsynsmannen.
- (71) Detta direktiv respekterar de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, såsom de fastställs i fordragen.
- (72) Detta direktiv bör inte vara alltför betungande för små och medelstora försäkrings- och återförsäkringsdistributörer. Ett av sätten att uppnå detta mål är en korrekt tillämpning av proportionalitetsprincipen. Den principen bör tillämpas såväl på kraven på försäkrings- och återförsäkringsdistributörer som på tillsynsutövningen.
- (73) Detta direktiv bör ses över fem år efter den dag då det träder i kraft, så att marknadsutvecklingen och utvecklingen på andra områden av unionsrätten eller medlemsstaternas erfarenheter av att genomföra unionsrätten kan beaktas, särskilt i fråga om de produkter som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG⁽³⁾.
- (74) Direktiv 2002/92/EG bör upphävas 24 månader efter det att detta direktiv har trätt i kraft. Kapitel III A i direktiv 2002/92/EG bör emellertid utgå med verkan från och med den dag då detta direktiv träder i kraft.
- (75) Skyldigheten att införliva detta direktiv med nationell lagstiftning bör endast gälla de bestämmelser som utgör en innehållsmässig ändring i förhållande till direktiv 2002/92/EG. Skyldigheten att införliva de oförändrade bestämmelserna följer av det direktivet.
- (76) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas skyldigheter vad gäller tidsfristerna för införlivande med nationell lagstiftning av direktiv 2002/92/EG.
- (77) Europeiska datatillsynsmannen har hörts i enlighet med artikel 28.2 i förordning (EG) nr 45/2001 och avgav sitt yttrande den 23 november 2012⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s. 1).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (EUT L 235, 23.9.2003, s. 10).

⁽⁴⁾ EUT C 100, 6.4.2013, s. 12.

- (78) Eftersom målen för detta direktiv inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av dess omfattning, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (79) Enligt medlemsstaternas och kommissionens gemensamma politiska förklaring av den 28 september 2011 om förklarande dokument har medlemsstaterna åtagit sig att i motiverade fall låta en anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som beskriver förhållandet mellan de olika delarna i ett direktiv och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. När det gäller detta direktiv anser lagstiftaren det vara motiverat att sådana dokument översänds.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

TILLÄMPNINGSOMRÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Tillämpningsområde

1. I detta direktiv fastställs bestämmelser om inledande och bedrivande av försäkrings- och återförsäkringsdistribution i unionen.
2. Detta direktiv gäller fysiska eller juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där för att inleda och bedriva distribution av försäkrings- och återförsäkringsprodukter.
3. Detta direktiv ska inte tillämpas på försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistributionsverksamhet som sidoverksamhet om samtliga följande villkor är uppfyllda:
 - a) Att försäkringen kompletterar en vara eller tjänst som tillhandahållits av en leverantör, när en sådan försäkring täcker
 - i) risken för fel, förlust av eller skada på de varor – eller icke-utnyttjande av den tjänst – som tillhandahållits av den leverantören, eller
 - ii) skada på eller förlust av bagage och andra risker med anknytning till resa som bokats hos den leverantören.
 - b) Att det premiebelopp som betalats för försäkringsprodukten inte överstiger 600 EUR, beräknat proportionellt på årsbasis.
 - c) Att det premiebelopp som betalats per person inte överstiger 200 EUR, med avvikelse från vad som anges i led b, i de fall försäkringen kompletterar en sådan tjänst som avses i led a och den tjänstens varaktighet är lika med eller kortare än tre månader.
4. Medlemsstaterna ska se till att försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren, när distributionsverksamhet sker via en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som undantagits från tillämpningen av detta direktiv enligt punkt 3, säkerställer att
 - a) information tillhandahålls kunden innan avtalet ingås, med uppgifter om dess identitet och adress och om de förfaranden som avses i artikel 14 och som gör det möjligt för kunder och andra berörda parter att anmäla klagomål,
 - b) det införts ändamålsenliga och proportionerliga system som är förenliga med artiklarna 17 och 24 och som beaktar kundens krav och behov innan avtalsförslaget läggs fram,
 - c) det försäkringsproduktfaktblad som avses i artikel 20.5 ges till kunden innan avtalet ingås.
5. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna utövar tillsyn över marknaden, inbegripet marknaden för sidoordnade försäkringsprodukter som marknadsförs, distribueras eller säljs i eller från deras medlemsstat. Eioipa kan underlätta och samordna denna tillsyn.
6. Detta direktiv ska inte tillämpas på försäkrings- och återförsäkringsdistributionsverksamhet som utövas för risker och åtaganden utanför unionen.

Detta direktiv påverkar inte en medlemsstats lagstiftning om försäkrings- och återförsäkringsdistributionsverksamhet som utövas av försäkrings- och återförsäkringsföretag eller förmedlare som är etablerade i tredjeländ och som är verksamma på medlemsstatens territorium med stöd av principen om friheten att tillhandahålla tjänster, under förutsättning att det kan garanteras att samtliga personer som utövar eller har rätt att utöva försäkrings- och återförsäkringsdistributionsverksamhet på den marknaden behandlas lika.

Genom detta direktiv regleras inte försäkrings- eller återförsäkringsdistributionsverksamhet i tredjeländ.

Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om alla svårigheter av allmän natur som deras försäkrings- eller återförsäkringsdistributörer möter vid etablering eller bedrivande av försäkrings- eller återförsäkringsdistributionsverksamhet i tredjeländer.

Artikel 2

Definitioner

1. I detta direktiv gäller följande definitioner:

1. *försäkringsdistribution*: verksamhet som består i att ge råd om, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, att ingå sådana avtal eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada, inbegripet tillhandahållande av information om ett eller flera försäkringsavtal i enlighet med kriterier som kunder väljer via en webbplats eller andra medier samt sammanställande av en rangordningslista med försäkringsprodukter, inklusive pris- och produktjämförelser, eller rabatter på försäkringsavtalspremier, när kunden direkt eller indirekt kan ingå ett försäkringsavtal med hjälp av en webbplats eller andra medier, ska betraktas som försäkringsdistribution.
2. *återförsäkringsdistribution*: verksamhet som består i att ge råd om, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av återförsäkringsavtal, att ingå sådana avtal eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada, inklusive när verksamheten bedrivs av ett återförsäkringsföretag utan medverkan av en återförsäkringsförmedlare.
3. *försäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person – utom försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller deras anställda och utom försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet – som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution.
4. *försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet*: varje fysisk eller juridisk person – utom kreditinstitut eller värdepappersföretag enligt definitionen i artikel 4.1.1 och 4.1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013⁽¹⁾ – som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet, under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:
 - a) Den fysiska eller juridiska personen i fråga har inte försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet.
 - b) Den fysiska eller juridiska personen distribuerar bara vissa försäkringsprodukter som kompletterar en vara eller en tjänst.
 - c) De berörda försäkringsprodukterna täcker inte livförsäkring eller ansvarsförsäkring, utom när sådant skydd kompletterar den vara eller tjänst som förmedlaren tillhandahåller som huvudsaklig yrkesverksamhet.
5. *återförsäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person – utom återförsäkringsföretag eller deras anställda som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution.
6. *försäkringsföretag*: ett företag enligt definitionen i artikel 13.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG⁽²⁾.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (EUT L 176, 27.6.2013, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (EUT L 335, 17.12.2009, s. 1).

7. *återförsäkringsföretag*: ett återförsäkringsföretag enligt definitionen i artikel 13.4 i direktiv 2009/138/EG.
 8. *försäkringsdistributör*: varje försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet eller försäkringsföretag.
 9. *ersättning*: alla provisioner, ersättningar, kostnader eller andra betalningar, inbegripet ekonomiska ersättningar av alla slag eller eventuella andra finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament, som erbjuds eller utbetalas med avseende på försäkringsdistributionsverksamhet.
 10. *hemmedlemsstat*:
 - a) om förmedlaren är en fysisk person, den medlemsstat där förmedlaren har sin hemvist,
 - b) om förmedlaren är en juridisk person, den medlemsstat där förmedlarens säte är beläget, eller, om förmedlaren enligt nationell rätt inte har något säte, den medlemsstat där förmedlarens huvudkontor är beläget.
 11. *vårdmedlemsstat*: den medlemsstat där en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare har en permanent närvaro eller ett etableringsställe eller tillhandahåller tjänster, och som inte är förmedlarens hemmedlemsstat.
 12. *filial*: en förmedlars agentur eller filial som är belägen i en annan medlemsstat än hemmedlemsstaten.
 13. *nära förbindelser*: nära förbindelser enligt definitionen i artikel 13.17 i direktiv 2009/138/EG.
 14. *huvudsakligt verksamhetsställe*: den plats där den huvudsakliga verksamheten bedrivs.
 15. *rådgivning*: tillhandahållande av en personlig rekommendation till en kund, antingen på dennes begäran eller på initiativ av försäkringsdistributören, i fråga om ett eller flera försäkringsavtal.
 16. *stora risker*: stora risker enligt definitionen i artikel 13.27 i direktiv 2009/138/EG.
 17. *försäkringsbaserad investeringsprodukt*: en investeringsprodukt med ett förfallo- eller återköpsvärde och vars förfallo- eller återköpsvärde helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet, förutom
 - a) skadeförsäkringsprodukter enligt förteckningen i bilaga I till direktiv 2009/138/EG (skadeförsäkringsklasser),
 - b) livförsäkringsavtal där ersättning enligt avtalet endast betalas ut vid dödsfall eller vid invaliditet till följd av skada, sjukdom eller funktionsnedsättning,
 - c) pensionsprodukter som enligt nationell rätt erkänts ha som främsta syfte att ge investeraren inkomst vid pensionering och berättigar investeraren till vissa ersättningar,
 - d) officiellt erkända tjänstepensionssystem som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2003/41/EG eller direktiv 2009/138/EG,
 - e) individuella pensionsprodukter för vilka ett finansiellt bidrag från arbetsgivaren krävs enligt nationell rätt och där arbetsgivaren eller arbetstagaren inte kan välja pensionsprodukt eller vem som tillhandahåller pensionsprodukten.
 18. *varaktigt medium*: varje instrument som
 - a) gör det möjligt för kunden att bevara information som riktas till denne personligen, på ett sätt som är tillgängligt för användning i framtiden under en tid som är lämplig med hänsyn till vad som är avsikten med informationen, och
 - b) tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen.
2. Vid tillämpningen av leden 1 och 2 i punkt 1 ska följande verksamheter inte betraktas som försäkrings- eller återförsäkringsdistribution:
- a) Tillhandahållande av information i enskilda fall inom ramen för annan yrkesverksamhet om
 - i) leverantören inte vidtar några ytterligare åtgärder för att bistå med ingäendet eller fullgörandet av ett försäkringsavtal,
 - ii) denna verksamhet inte syftar till att bistå kunden med ingäendet eller fullgörandet av ett återförsäkringsavtal.

- b) Yrkemässig handläggning av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador.
- c) Verksamhet som består i att enbart lägga fram data och information om presumtiva försäkringstagare för försäkringsformidlare, återförsäkringsformidlare, försäkringsföretag eller återförsäkringsföretag, om leverantören inte vidtar några ytterligare åtgärder för att bistå med ingåendet av ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal.
- d) Verksamhet som består i att enbart lägga fram information om försäkrings- eller återförsäkringsprodukter, en försäkringsformidlare, en återförsäkringsformidlare, ett försäkringsföretag eller ett återförsäkringsföretag för presumtiva försäkringstagare, om leverantören inte vidtar några ytterligare åtgärder för att bistå med ingåendet av ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal.

KAPITEL II

REGISTRERINGSKRAV

Artikel 3

Registrering

1. Försäkrings- och återförsäkringsformidlare samt försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet ska registreras i sin hemmedlemsstat vid en behörig myndighet.

Försäkrings- och återförsäkringsföretag samt deras anställda ska inte behöva registrera sig enligt detta direktiv.

Utan att det påverkar tillämpningen av första stycket, får medlemsstaterna föreskriva att försäkrings- och återförsäkringsföretag och formidlare samt andra organ får samarbeta med de behöriga myndigheterna vid registrering av försäkrings- och återförsäkringsformidlare samt försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet samt vid tillämpning av de krav som fastställs i artikel 10.

I synnerhet får försäkrings och återförsäkringsformidlare samt försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet registreras av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag, en försäkrings- eller återförsäkringsformidlare, eller av en sammanslutning av försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller försäkrings- eller återförsäkringsformidlare som står under tillsyn av en behörig myndighet.

En försäkrings- eller återförsäkringsformidlare eller en försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet får agera på ett försäkrings- eller återförsäkringsföretags ansvar eller på en annan formidlares ansvar. I ett sådant fall får medlemsstaterna föreskriva att försäkrings- eller återförsäkringsföretaget eller den andra formidlaren ska ansvara för att försäkrings- eller återförsäkringsformidlaren eller försäkringsformidlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet uppfyller villkoren för registrering, däribland de villkor som anges i punkt 6 första stycket c.

Medlemsstaterna får också föreskriva att det försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller den andra formidlaren som påtar sig ansvaret för försäkrings- eller återförsäkringsformidlaren eller försäkringsformidlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet registrerar den sistnämnda formidlaren eller försäkringsformidlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet.

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa det krav som avses i första stycket på alla fysiska personer som arbetar hos en försäkrings- eller återförsäkringsformidlare eller försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet och som utövar försäkrings- eller återförsäkringsdistribution.

Medlemsstaterna ska se till att registren omfattar namnen på de fysiska personer i ledningen vid försäkrings- eller återförsäkringsdistributören som ansvarar för försäkrings- eller återförsäkringsdistributionen.

I registret ska dessutom de medlemsstater anges i vilka formidlaren är verksam enligt bestämmelserna om etableringsfrihet eller friheten att tillhandahålla tjänster.

2. Medlemsstaterna får upprätta fler än ett register för försäkrings- och återförsäkringsformidlare samt försäkringsformidlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet, förutsatt att de fastställer kriterier för registrering av formidlarna.

Medlemsstaterna ska införa ett registreringssystem online. Det systemet ska vara lättillgängligt och medge att registreringsblanketten fylls i direkt online.

3. Om det finns fler än ett register i en medlemsstat ska den medlemsstaten inrätta ett enda informationsställe som gör det möjligt att snabbt och enkelt få tillgång till upplysningar från dessa register och vilka ska upprättas på elektronisk väg samt uppdateras. Det informationsstället ska även innehålla upplysningar om de behöriga myndigheterna i hemmedlemsstaten.

4. Eiopa ska upprätta, på sin webbplats offentliggöra och hålla uppdaterat ett gemensamt elektroniskt register med upplysningar om försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som har anmält en avsikt att bedriva gränsoverskridande verksamhet i enlighet med kapitel III. Medlemsstaterna ska skyndsamt ge Eiopa relevant information så att myndigheten kan utföra denna uppgift. Registret ska innehålla länkar till och vara tillgängligt från respektive webbplats för varje medlemsstats behöriga myndigheter.

Eiopa ska ha rätt att få tillgång till uppgifter som lagras i registret som avses i första stycket. Eiopa och de behöriga myndigheterna ska ha rätt att ändra sådana uppgifter. Registrerade personer vars personuppgifter lagras i registret och utbys ska ha rätt till åtkomst till sådana lagrade uppgifter och ha rätt att på lämpligt sätt informeras.

Eiopa ska upprätta en webbplats med länkar till varje enskilt informationsställe eller i förekommande fall det register som medlemsstaterna inrättat i enlighet med punkt 3.

Hemmedlemsstater ska se till att registrering av försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet endast är möjlig om de relevanta kraven som fastställs i artikel 10 är uppfyllda.

Den behöriga myndigheten ska regelbundet göra en översyn av registreringens giltighet.

Hemmedlemsstater ska se till att försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som inte längre uppfyller kraven i artikel 10 tas bort ur registret. I förekommande fall ska hemmedlemsstaten underrätta värmedlemsstaten om sådan borttagning.

5. Medlemsstaterna ska se till att ansökningar från förmedlare om att tas med i registret behandlas inom tre månader från det att en fullständig ansökan lämnats in, och att den sökande skyndsamt underrättas om beslutet.

6. Medlemsstaterna ska se till att samtliga följande uppgifter begärs in från försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som ett villkor för registrering:

- a) Uppgifter om identiteten avseende sådana aktieägare eller delägare, oavsett om de är fysiska eller juridiska personer, som har ett innehav i förmedlingsföretaget som överstiger 10 % och om hur stora dessa innehav är.
- b) Uppgifter om identiteten avseende personer som har nära förbindelser med förmedlaren.
- c) Uppgifter om att innehavet eller de nära förbindelserna inte hindrar de behöriga myndigheterna från att på ett ändamålsenligt sätt utöva sin tillsyn.

Medlemsstaterna ska se till att förmedlarna utan oskäligt dröjsmål underrättas om de behöriga myndigheterna ifall några ändringar sker i de uppgifter som tillhandahållits enligt denna punkt.

7. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna nekar registrering om lagar och andra författningar i ett tredjeland som reglerar en eller flera fysiska eller juridiska personer med vilken eller vilka förmedlaren har nära förbindelser, eller svårigheter att kontrollera efterlevnaden av dessa lagar och andra författningar, hindrar myndigheterna från att på ett ändamålsenligt sätt utöva sin tillsyn.

KAPITEL III

FRIHET ATT TILLHANDAHÅLLA TJÄNSTER OCH ETABLERINGSFRIHET

Artikel 4

Utövande av friheten att tillhandahålla tjänster

1. Varje försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som avser att för första gången inleda verksamhet på en annan medlemsstats territorium inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster ska lämna följande uppgifter till den behöriga myndigheten i sin hemmedlemsstat:

- a) Förmedlarens namn, adress och, om tillämpligt, registreringsnummer.

- b) Den eller de medlemsstater där förmedlaren avser att bedriva verksamhet.
- c) Kategori av förmedlare och, om tillämpligt, namn på det eller de försäkrings- eller återförsäkringsföretag som representeras.
- d) Relevanta försäkringsklasser, om tillämpligt.

2. Hemmedlemsstatens behöriga myndighet ska inom en månad efter att ha mottagit de uppgifter som avses i punkt 1 vidarebefordra dessa uppgifter till värdmedlemsstatens behöriga myndighet, som ska bekräfta mottagande av dessa utan dröjsmål. Den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten ska informera försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet skriftligen om att uppgifterna har mottagits av den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten och att förmedlaren kan inleda verksamhet i värdmedlemsstaten. I tillämpliga fall ska den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten samtidigt underrätta förmedlaren om att information om de rättsliga bestämmelser som avses i artikel 11.1 och som är tillämpliga i värdmedlemsstaten finns tillgängliga på de sätt som avses i artikel 11.3 och 11.4, och vidare om att förmedlaren måste följa de bestämmelserna för att få inleda verksamhet i värdmedlemsstaten.

3. Om någon av de uppgifter som lämnats i enlighet med punkt 1 ändras ska försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet meddela ändringen till hemmedlemsstatens behöriga myndighet minst en månad innan ändringen genomförs. Hemmedlemsstatens behöriga myndighet ska också informera värdmedlemsstatens behöriga myndighet om ändringen så snart som det är praktiskt möjligt och senast en månad från den dag då den mottog meddelandet om ändring.

Artikel 5

Bristande fullgörande av skyldigheter vid utövande av friheten att tillhandahålla tjänster

1. Om den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten har skäl att anse att en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är verksam inom dess territorium inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster underlåter att fullgöra någon av de skyldigheter som fastställs i detta direktiv, ska den underrätta den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten om dessa skäl.

Efter att ha gjort en bedömning av den information som mottagits enligt första stycket ska den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten i förekommande fall och så snart det är möjligt vidta erforderliga åtgärder för att avhjälpa situationen. Den ska underrätta värdmedlemsstatens behöriga myndighet om eventuella sådana vidtagna åtgärder.

Om försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet – trots de åtgärder som vidtagits av hemmedlemsstaten eller på grund av att åtgärderna visat sig vara otillräckliga eller inte vidtagits – fortsätter att agera på ett sätt som tydligt skadar intressena för värdmedlemsstatens konsumenter i stort eller hindrar försäkrings- och återförsäkringsmarknaderna att fungera väl, får den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten, efter att ha informerat den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten, vidta erforderliga åtgärder för att förhindra ytterligare avvikelser, inklusive att – i den mån som det är helt nödvändigt – hindra den berörda förmedlaren att fortsätta bedriva ny verksamhet inom dess territorium.

Vidare får den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten eller värdmedlemsstaten hänskjuta ärendet till Eiopa och begära dess biträde i enlighet med artikel 19 i förordning (EU) nr 1094/2010. I detta fall kan Eiopa agera i enlighet med de befogenheter myndigheten tilldelats genom den artikeln.

2. Punkt 1 ska inte påverka möjligheterna för en värdmedlemsstat att vidta erforderliga åtgärder för att inom sitt territorium förhindra eller bestraffa överträdelser, i situationer där omedelbar åtgärd krävs för att skydda konsumenternas rättigheter. Sådana åtgärder ska innefatta möjligheten att hindra försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet att bedriva ny verksamhet inom dess territorium.

3. Information om eventuella åtgärder som vidtagits av de behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaten enligt denna artikel ska utan oskäligt dröjsmål meddelas den berörda försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet – tillsammans med en vederbörlig motivering – samt den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten, Eiopa och kommissionen.

*Artikel 6***Utövande av etableringsfriheten**

1. Medlemsstaterna ska se till att försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som avser att utöva sin etableringsfrihet genom att etablera en filial eller en permanent närvaro på en annan medlemsstats territorium ska underrätta sin hemmedlemsstats behöriga myndighet och lämna följande uppgifter till den behöriga myndigheten:

- a) Förmedlarens namn, adress och, om tillämpligt, registreringsnummer.
- b) Den medlemsstat på vars territorium förmedlaren avser att etablera en filial eller en permanent närvaro.
- c) Kategori av förmedlare och, om tillämpligt, namn på det eller de försäkrings- eller återförsäkringsföretag som representeras.
- d) Relevanta försäkringsklasser, om tillämpligt.
- e) Den adress i värdmedlemsstaten där dokument kan erhållas.
- f) Namn på den person som ska ansvara för ledningen av filialen eller den permanenta närvaron.

Varje förmedlare som är permanent närvarande på en annan medlemsstats territorium och som är likvärdig med en filial ska behandlas på samma sätt som en filial, såvida inte förmedlaren lagligen etablerar sådan permanent närvaro i en annan juridisk form.

2. Såvida hemmedlemsstatens behöriga myndighet inte har skäl att betvivla att försäkrings- eller återförsäkringsförmedlars eller försäkringsförmedlars som bedriver förmedling som sidoverksamhets organisatoriska struktur eller ekonomiska situation är otillräcklig med beaktande av den planerade distributionsverksamheten, ska den inom en månad efter att ha mottagit de uppgifter som avses i punkt 1 vidarebefordra dessa uppgifter till värdmedlemsstatens behöriga myndighet, som ska bekräfta mottagandet av uppgifterna utan dröjsmål. Den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten ska informera försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet skriftligen om att uppgifterna har mottagits av den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten.

Inom en månad efter mottagandet av de uppgifter som avses i första stycket i denna punkt ska värdmedlemsstatens behöriga myndighet på de sätt som avses i artikel 11.3 och 11.4 underrätta hemmedlemsstatens behöriga myndighet om de rättsliga bestämmelser som avses i artikel 11.1 och som är tillämpliga i värdmedlemsstaten. Den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten ska underrätta förmedlaren om detta och om att förmedlaren får inleda verksamhet i värdmedlemsstaten förutsatt att verksamheten är förenlig med nämnda rättsliga bestämmelser.

Om ingen underrättelse mottas inom den period som anges i andra stycket får försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet etablera filialen och inleda verksamhet.

3. Om hemmedlemsstatens behöriga myndighet avslår begäran att vidarebefordra uppgifterna som avses i punkt 1 till värdmedlemsstatens behöriga myndighet, ska den meddela försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet skälen till denna vägran inom en månad efter att ha mottagit samtliga de uppgifter som avses i punkt 1.

Ett avslag som avses i första stycket eller underlåtenhet av hemmedlemsstatens behöriga myndighet att vidarebefordra uppgifterna som avses i punkt 1 ska kunna bli föremål för domstolsprövning i hemmedlemsstaten.

4. Om någon av de uppgifter som lämnats i enlighet med punkt 1 ändras ska en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet meddela ändringen till hemmedlemsstatens behöriga myndighet minst en månad innan ändringen genomförs. Hemmedlemsstatens behöriga myndighet ska också informera värdmedlemsstatens behöriga myndighet om ändringen så snart som det är praktiskt möjligt och senast en månad från den dag då den mottog meddelandet om ändring.

*Artikel 7***Uppdelning av befogenheter mellan hemmedlemsstater och värdmedlemsstater**

1. Om det huvudsakliga verksamhetsstället för en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet är beläget i en annan medlemsstat än hemmedlemsstaten kan den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten överenskomma med hemmedlemsstatens behöriga myndighet att den ska

agera som behörig myndighet i hemmedlemsstaten i fråga om bestämmelserna i kapitlen IV, V, VI och VII. Om en sådan överenskommelse nås ska hemmedlemsstatens behöriga myndighet utan drojsmål informera försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller den försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet och Eiopa.

2. Vårdmedlemsstatens behöriga myndighet ska ha ansvaret för att säkerställa att tillhandahållandet av tjänster från etableringsstället på dess territorium sker i enlighet med de skyldigheter som anges i kapitlen V och VI och de bestämmelser som antagits i enlighet med dessa kapitel.

Vårdmedlemsstatens behöriga myndighet ska ha rätt att granska arrangemangen för etablering och begära de ändringar som är nödvändiga för att myndigheten ska kunna kontrollera fullgörandet av skyldigheterna enligt kapitlen V och VI och de bestämmelser som antagits i enlighet med dessa kapitel, när det gäller de tjänster som tillhandahålls eller den verksamhet som bedrivs av etableringsstället på dess territorium.

Artikel 8

Bristande fullgörande av skyldigheter vid utövande av etableringsfriheten

1. Om den behöriga myndigheten i en vårdmedlemsstat fastställer att en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet överträder sådana lagar eller andra författningar som antagits i den medlemsstaten enligt bestämmelserna i kapitlen V och VI, får den myndigheten föreslå nödvändiga åtgärder.

2. Om vårdmedlemsstatens behöriga myndighet har skäl att anse att en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som verkar på dess territorium via ett etableringsställe överträder någon av de skyldigheter som anges i detta direktiv och om den behöriga myndigheten inte är ansvarig i enlighet med artikel 7.2, ska den meddela dessa slutsatser till hemmedlemsstatens behöriga myndighet. Efter att ha gjort en bedömning av den information som mottagits ska den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten i förekommande fall och så snart det är möjligt vidta erforderliga åtgärder för att avhjälpa bristerna. Den ska underrätta vårdmedlemsstatens behöriga myndighet om eventuella sådana vidtagna åtgärder.

3. Om försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller den försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet – trots de åtgärder som vidtagits av hemmedlemsstaten eller på grund av att åtgärderna visat sig vara otillräckliga eller inte vidtagits – fortsätter att agera på ett sätt som tydligt skadar intressena för vårdmedlemsstatens konsumenter i stort eller hindrar försäkrings- och återförsäkringsmarknaderna att fungera väl, får den behöriga myndigheten i vårdmedlemsstaten, efter att ha informerat den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten, vidta erforderliga åtgärder för att förhindra ytterligare avvikelser, inklusive att – i den mån som det är helt nödvändigt – hindra den berörda förmedlaren att fortsätta bedriva ny verksamhet inom dess territorium.

Vidare får den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten eller vårdmedlemsstaten hänskjuta ärendet till Eiopa och begära dess biträde i enlighet med artikel 19 i förordning (EU) nr 1094/2010. I detta fall kan Eiopa agera i enlighet med de befogenheter myndigheten tilldelats genom den artikeln.

4. Punkterna 2 och 3 får inte påverka möjligheterna för vårdmedlemsstaten att vidta erforderliga och icke-diskriminerande åtgärder för att inom sitt territorium förhindra eller bestraffa överträdelser, i situationer där omedelbar åtgärd krävs för att skydda konsumenternas rättigheter i vårdmedlemsstaten, när motsvarande åtgärder är otillräckliga eller saknas i hemmedlemsstaten. I sådana situationer ska vårdmedlemsstaten ha möjligheten att hindra den berörda försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller den försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet att bedriva ny verksamhet inom dess territorium.

5. Information om åtgärder som vidtagits av de behöriga myndigheterna i vårdmedlemsstaten enligt denna artikel ska utan oskäligt drojsmål meddelas den berörda försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet – tillsammans med en vederbörlig motivering – samt den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten, Eiopa och kommissionen.

Artikel 9

Befogenheter när det gäller nationella bestämmelser som utfärdats med hänsyn till allmänintresset

1. Detta direktiv ska inte påverka möjligheterna för vårdmedlemsstaterna att – i den mån som det är helt nödvändigt – vidta erforderliga och icke-diskriminerande åtgärder för att inom sitt territorium bestraffa överträdelser som inte är förenliga med deras rättsliga bestämmelser som avses i artikel 11.1. I sådana situationer ska vårdmedlemsstaterna ha möjligheten att hindra den berörda försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet att bedriva ny verksamhet inom deras territorier.

2. Vidare ska detta direktiv inte påverka möjligheterna för värmedlemsstatens behöriga myndighet att vidta erforderliga åtgärder för att hindra en försäkringsdistributör som är etablerad i en annan medlemsstat att bedriva verksamhet inom dess territorium inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster eller, i tillämpliga fall, etableringsfriheten, om verksamheten i fråga helt eller huvudsakligen är inriktad på värmedlemsstatens territorium med enda syfte att kringgå de rättsliga bestämmelser som skulle vara tillämpliga om den berörda försäkringsdistributören hade sin hemvist eller sitt säte i den värmedlemsstaten, och om dess verksamhet dessutom allvarligt hotar försäkrings- och återförsäkringsmarknadernas sätt att fungera i värmedlemsstaten med avseende på konsumentskyddet. I ett sådant fall får värmedlemsstatens behöriga myndighet, efter att ha informerat hemmedlemsstatens behöriga myndighet, vidta alla erforderliga åtgärder gentemot den försäkringsdistributören i fråga för att skydda konsumenternas rättigheter i värmedlemsstaten. De involverade behöriga myndigheterna får hänskjuta ärendet till Eiopa och begära dess biträde i enlighet med artikel 19 i förordning (EU) nr 1094/2010, och i ett sådant fall kan Eiopa agera i enlighet med de befogenheter myndigheten tilldelats genom den artikeln i fall där värmedlemsstatens och hemmedlemsstatens behöriga myndigheter inte är överens.

KAPITEL IV

KRAV PÅ ORGANISATION AV VERKSAMHETEN

Artikel 10

Yrkeskrav och krav på organisation av verksamheten

1. Hemmedlemsstaterna ska se till att försäkrings- och återförsäkringsdistributörer och anställda hos försäkrings- och återförsäkringsföretag som utför försäkrings- eller återförsäkringsdistributionsverksamhet har lämplig kunskap och kompetens så att de kan fullgöra sina uppgifter och skyldigheter på ett tillfredsställande sätt.

2. Hemmedlemsstaterna ska se till att försäkrings- och återförsäkringsförmedlare, anställda hos försäkrings- och återförsäkringsföretag och anställda hos försäkrings- och återförsäkringsförmedlare uppfyller kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling så att de kan utföra sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt som motsvarar deras roll och den relevanta marknaden.

I det avseendet ska hemmedlemsstaterna införa och offentliggöra processer för att på ett ändamålsenligt sätt kontrollera och bedöma kunskapen och kompetensen hos försäkrings- och återförsäkringsförmedlare, anställda hos försäkrings- och återförsäkringsföretag och anställda hos försäkrings- och återförsäkringsförmedlare, baserat på minst 15 timmars fortbildning eller yrkesutveckling per år, med beaktande av de sålda produkternas karaktär, typen av distributör, personernas respektive roller och den verksamhet som bedrivs inom försäkrings- eller återförsäkringsdistributören.

Hemmedlemsstaten får föreskriva att ett framgångsrikt fullgörande av den erforderade fortbildningen och yrkesutvecklingen styrks genom ett intyg.

Medlemsstaterna ska anpassa kraven på kunskaper och kompetens i förhållande till försäkrings- eller återförsäkringsdistributörernas särskilda verksamhet och till de produkter som distribueras, särskilt i fall av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet. Medlemsstaterna får i de fall som avses i artikel 3.1 tredje stycket och för anställda hos försäkrings- eller återförsäkringsföretag som utför försäkrings- eller återförsäkringsdistribution kräva att försäkrings- eller återförsäkringsföretaget eller försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren ska kontrollera att förmedlarnas kunskaper och kompetens stämmer överens med kraven i punkt 1, samt att företaget eller förmedlaren vid behov ska tillhandahålla sådana förmedlare utbildnings- eller yrkesutvecklingsresurser som motsvarar de krav som gäller för de produkter som säljs av dessa förmedlare.

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa kravet i punkt 1 och i första stycket i denna punkt på alla fysiska personer som arbetar på ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller hos en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare och som bedriver försäkrings- eller återförsäkringsdistribution, men medlemsstaterna ska säkerställa att de relevanta personerna i ledningen för sådana företag som ansvarar för distributionen av försäkrings- och återförsäkringsprodukter samt alla andra personer som direkt deltar i distributionen av försäkringar eller återförsäkringar uppvisar de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet.

Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare ska uppvisa överensstämmelse med de relevanta yrkeskunskaps- och kompetenskraven som föreskrivs i bilaga I.

3. Fysiska personer som arbetar på ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller hos en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare och som utför försäkrings- eller återförsäkringsdistribution ska ha god vandel. Ett minimikrav är att de inte har några anmärkningar i belastningsregistret eller i något annat motsvarande nationellt register för allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet, och de ska inte tidigare ha försatts i konkurs, såvida de inte har blivit rehabiliterade i enlighet med nationell rätt.

Medlemsstaterna får i enlighet med artikel 3.1 tredje stycket tillåta att försäkrings- eller återförsäkringsdistributören kontrollerar att dess anställdas och, i de fall där det är lämpligt, försäkrings- eller återförsäkringsförmedlars vandel är god.

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa kravet i första stycket i denna punkt på alla fysiska personer som arbetar på ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller hos en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare, förutsatt att dessa fysiska personer inte är direkt involverade i försäkrings- eller återförsäkringsdistributionen. Medlemsstaterna ska dock säkerställa att de personer i ledningen som ansvarar för – och personal som är direkt involverad i – försäkrings- eller återförsäkringsdistributionen uppfyller kravet.

När det gäller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet ska medlemsstaterna se till att de personer som ansvarar för försäkringsdistributionen som sidoverksamhet uppfyller det krav som avses i första stycket.

4. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare ska ha en ansvarsförsäkring som ska omfatta hela unionens territorium eller annan likvärdig garanti för ansvar till följd av fel eller försummelse i verksamheten, vilken minst ska täcka 1 250 000 EUR per skada och totalt 1 850 000 EUR för alla skador under ett år, såvida inte en sådan försäkring eller likvärdig garanti redan tillhandahålls av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller annat företag, för vars räkning eller med vars bemyndigande förmedlaren handlar, eller ett sådant företag har tagit fullt ansvar för förmedlaren handlande.

5. Medlemsstaterna ska kräva att försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet ska ha en ansvarsförsäkring eller likvärdiga garantier på en nivå som fastställs av medlemsstaterna med beaktande av den sålda produktens karaktär och den verksamhet som bedrivs.

6. Medlemsstaterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda kunderna mot försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhets oförmåga att överföra premien till försäkringsföretaget eller att överföra ersättningsbeloppet eller en återbetalning av premien till den försäkrade.

Detta ska göras på något eller flera av följande sätt:

a) Bestämmelser i lag eller avtal, varigenom medel som kunden betalat till förmedlaren ska betraktas som betalade till företaget, medan medel som företaget betalat till förmedlaren inte ska betraktas som betalade till kunden förrän kunden verkligen erhåller dem.

b) Ett krav på att förmedlare ska ha ekonomiska resurser som fortlöpande uppgår till 4 % av summan av mottagna årspremier, dock minst 18 750 EUR.

c) Ett krav på att kundmedel ska överföras via strikt avskilda kundkonton och på att dessa konton inte får användas för att gottgöra andra fordringsägare i händelse av konkurs.

d) Ett krav på att en garantifond ska upprättas.

7. Etopa ska regelbundet se över de belopp som anges i punkterna 4 och 6 med hänsyn till utvecklingen av det europeiska konsumentprisindex som offentliggörs av Eurostat. Den första översynen ska göras senast den 31 december 2017, och därefter ska en översyn göras vart femte år.

Eiopa ska utarbeta utkast till tekniska standarder för tillsyn angående en anpassning av basbeloppen i euro enligt punkterna 4 och 6 som motsvarar den procentuella ändringen av det index som avses i första stycket i denna punkt från den 1 januari 2013 till den 31 december 2017 eller från dagen för den senaste översynen till dagen för den nya översynen, och beloppet ska avrundas uppåt till närmaste 10-tal euro.

Eiopa ska lägga fram dessa utkast till tekniska standarder för tillsyn för kommissionen senast den 30 juni 2018, och därefter ska de kommande utkasten till tekniska standarder för tillsyn läggas fram vart femte år.

Kommissionen ska ges befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i andra och tredje stycket i denna punkt i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1094/2010.

8. För att säkerställa överensstämmelse med kraven i punkterna 1, 2 och 3, ska försäkrings- och återförsäkringsföretagen godkänna, genomföra och regelbundet se över sina interna policyer och erforderliga interna förfaranden.

Försäkrings- och återförsäkringsföretagen ska ta fram en funktion för att säkerställa ett korrekt genomförande av de policyer och förfaranden som godkänts.

Försäkrings- och återförsäkringsföretagen ska inrätta, upprätthålla och uppdatera register för all relevant dokumentation med avseende på tillämpningen av punkterna 1, 2 och 3. Försäkrings- och återförsäkringsföretagen ska på begäran lämna ut namnet på den person som ansvarar för nämnda funktion till hemmedlemsstatens behöriga myndighet.

Artikel 11

Offentliggörande av bestämmelser för att skydda allmänintresset

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras behöriga myndigheter på lämpligt sätt offentliggör de relevanta nationella bestämmelser för att skydda allmänintresset som är tillämpliga på bedrivande av försäkrings- och återförsäkringsdistribution på deras territorier, inklusive information om huruvida och hur medlemsstaten har valt att tillämpa de strängare bestämmelser som anges i artikel 29.3.

2. En medlemsstat som önskar tillämpa och redan tillämpar bestämmelser om försäkringsdistribution som går utöver de bestämmelser som anges i detta direktiv ska säkerställa att den administrativa bordan av dessa bestämmelser står i proportion till behovet av konsumentskydd. Medlemsstaten ska kontinuerligt övervaka dessa bestämmelser så att de fortlöpande är förenliga med denna punkt.

3. Eiopa ska på sin webbplats ange länkar till webbplatser för de behöriga myndigheterna där information om bestämmelser för att skydda allmänintresset offentliggörs. De nationella behöriga myndigheterna ska uppdatera sådan information regelbundet, och Eiopa ska göra den tillgänglig på sin webbplats, där samtliga nationella bestämmelser för att skydda allmänintresset ska kategoriseras i olika, relevanta rättsområden.

4. Medlemsstaterna ska inrätta en enda kontaktpunkt som ska ansvara för tillhandahållande av information om bestämmelser för att skydda allmänintresset i respektive medlemsstat. En lämplig behörig myndighet bör utgöra en sådan kontaktpunkt.

5. Eiopa ska före den 23 februari 2019 i en rapport granska och informera kommissionen om de bestämmelser för att skydda allmänintresset som offentliggjorts av medlemsstaterna i enlighet med denna artikel, mot bakgrund av behovet av att detta direktiv och den inre marknaden fungerar väl.

Artikel 12

Behöriga myndigheter

1. Medlemsstaterna ska utse de behöriga myndigheter som har befogenhet att se till att detta direktiv genomförs. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om detta, med uppgift om eventuell ansvarsuppdelning.

2. De myndigheter som avses i punkt 1 i denna artikel ska vara antingen offentliga myndigheter eller organ som erkänts i nationell rätt eller av en offentlig myndighet som genom nationell rätt har fått uttrycklig behörighet till detta. De får inte vara försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller sammanslutningar vars medlemmar direkt eller indirekt innefattar försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare, utan att detta åsidosätter behöriga myndigheters och andra organs möjligheter att samarbeta där detta uttryckligen föreskrivs enligt artikel 3.1.

3. De behöriga myndigheterna ska ha alla de befogenheter som är nödvändiga för att genomföra sina uppgifter enligt detta direktiv. Om det finns flera behöriga myndigheter på en medlemsstats territorium, ska medlemsstaten sörja för ett nära samarbete dem emellan, så att de kan utföra sina respektive uppgifter på ett effektivt sätt.

Artikel 13

Samarbete och utbyte av information mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter

1. De behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna ska samarbeta sinsemellan och utbyta all relevant information om försäkrings- och återförsäkringsdistributörer för att säkerställa att detta direktiv tillämpas på rätt sätt.

2. De behöriga myndigheterna ska i synnerhet, såväl inom ramen för registreringsprocessen som fortlöpande, utbyta relevant information om god vandel, yrkeskunskap och kompetensen hos försäkrings- och återförsäkringsdistributörer.

3. De behöriga myndigheterna ska även utbyta information om de försäkrings- och återförsäkringsdistributörer som blivit föremål för en sådan påföljd eller annan åtgärd som avses i kapitel VII, och om sådan information kan få till följd att distributören tas bort ur registret över sådana distributörer.

4. Alla personer som tar emot eller lämnar ut information i samband med detta direktiv ska vara bundna av tystnadsplikt på det sätt som föreskrivs i artikel 64 i direktiv 2009/138/EG.

Artikel 14

Klagomål

Medlemsstaterna skall se till att det inrättas förfaranden som innebär att kunder och andra berörda parter, särskilt konsumentorganisationer, kan anmäla klagomål mot försäkrings- och återförsäkringsdistributörer. Den som klagat ska i samtliga fall erhålla svar.

Artikel 15

Tvistlösning utanför domstol

1. Medlemsstaterna ska se till att det i enlighet med relevanta unionslagstiftningsakter och nationell rätt inrättas adekvata, effektiva, opartiska och oberoende förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol för att avgöra tvister mellan kunder och försäkringsdistributörer om rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv, i förekommande fall med användande av befintliga organ. Medlemsstaterna ska se till att dessa förfaranden är tillämpliga på – och det relevanta organets behörighet de facto omfattar – försäkringsdistributörer mot vilka förfaranden inleds.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att de organ som avses i punkt 1 samarbetar för att lösa gränsöverskridande tvister om rättigheterna och skyldigheterna enligt detta direktiv.

Artikel 16

Begränsning av användningen av förmedlare

Medlemsstaterna ska se till att försäkrings- och återförsäkringsföretag och förmedlare, när de utnyttjar tjänster från försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet, endast utnyttjar sådana försäkringsdistributionstjänster och återförsäkringsdistributionstjänster som tillhandahålls av registrerade försäkrings- och återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet inbegripet dem som avses i artikel 1.3.

KAPITEL V

INFORMATIONSKRAV OCH UPPFÖRANDEREGLER

Artikel 17

Allmän princip

1. Medlemsstaterna ska se till att försäkringsdistributörer, när de utför försäkringsdistribution, alltid agerar hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

2. Utan att det påverkar Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG⁽¹⁾ ska medlemsstaterna säkerställa att all information med anknytning till innehållet i detta direktiv, däribland marknadsföringsmaterial, som försäkringsdistributörer skickar till kunder eller presumtiva kunder ska vara opartisk, tydlig och inte vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att försäkringsdistributörer inte erhåller ersättning, och inte ersätter eller bedömer sina anställdas prestationer, på ett sätt som står i strid med skyldigheten att agera i enlighet med kundernas bästa intresse. I synnerhet får en försäkringsdistributör inte införa system med ersättningar, försäljningsmål eller annat som skulle kunna ge vederbörande eller sina anställda incitament att rekommendera en kund en viss försäkringsprodukt när försäkringsdistributören skulle kunna erbjuda en annan försäkringsprodukt som bättre skulle motsvara kundens behov.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) (EUT L 149, 11.6.2005, s. 22).

*Artikel 18***Allmän information som ska lämnas av försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget**

Medlemsstaterna ska säkerställa följande:

- a) Försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna följande information till kunder:
 - i) Sin identitet och adress och att den är en försäkringsförmedlare.
 - ii) Uppgift om huruvida den tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som säljs.
 - iii) De förfaranden som avses i artikel 14, genom vilka kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål mot försäkringsförmedlare, och uppgift om de förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol som avses i artikel 15.
 - iv) Det register där den finns med och hur det kan kontrolleras att den är registrerad.
 - v) Uppgift om huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för försäkringsföretagets räkning.
- b) Försäkringsföretag ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna följande information till kunder:
 - i) Sin identitet och adress och att det är ett försäkringsföretag.
 - ii) Uppgift om huruvida företaget tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som säljs.
 - iii) De förfaranden som avses i artikel 14, genom vilka kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål mot försäkringsföretag, och uppgift om de förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol som avses i artikel 15.

*Artikel 19***Intressekonflikter och öppenhet**

1. Medlemsstaterna ska se till att försäkringsförmedlare i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämnar information till kunden om åtminstone följande:
 - a) Om förmedlaren, direkt eller indirekt, innehar 10 % eller mer av rösterna eller av kapitalet i ett visst försäkringsföretag.
 - b) Om ett visst försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett visst försäkringsföretag, direkt eller indirekt, innehar 10 % eller mer av rösterna eller av kapitalet i försäkringsförmedlaren.
 - c) I förhållande till det avtal som föreslås eller som det ges rådgivning om, uppgift om huruvida
 - i) den lämnar rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys,
 - ii) den är avtalsenligt förpliktad att bedriva försäkringsdistributionsverksamhet uteslutande med ett eller flera försäkringsföretag, i vilket fall den ska ange namnen på dessa försäkringsföretag, eller
 - iii) den inte är avtalsenligt förpliktad att bedriva försäkringsdistributionsverksamhet uteslutande med ett eller flera försäkringsföretag och inte lämnar rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys, i vilket fall den ska ange namnen på de försäkringsföretag med vilka han eller hon får bedriva och bedriver verksamhet.
 - d) Arten av den ersättning som mottas för försäkringsavtalet.
 - e) Uppgift om huruvida den avseende försäkringsavtalet arbetar
 - i) på grundval av ett arvode, dvs. att ersättningen betalas direkt av kunden,
 - ii) på grundval av en provision av något slag, dvs. att ersättningen ingår i försäkringspremien,
 - iii) på grundval av någon annan typ av ersättning, innefattandes ekonomiska ersättningar av alla slag, som erbjuds eller utbetalas i samband med försäkringsavtalet, eller
 - iv) på grundval av en kombination av de ersättningstyper som anges i leden i, ii och iii.

2. Om arvodet ska betalas direkt av kunden ska försäkringsförmedlaren informera kunden om arvodets storlek, eller om det inte är möjligt, om metoden för att beräkna arvodet.
3. Även i de fall kunden gör andra betalningar inom ramen för försäkringsavtalet efter dess ingående än löpande premiebetalningar och andra planmässiga betalningar, ska försäkringsförmedlaren lämna information i enlighet med denna artikel i samband med varje sådan betalning.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje försäkringsföretag i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämnar information till kunden om arten av den ersättning som mottas av dess anställda för försäkringsavtalet.
5. Även i de fall kunden gör andra betalningar inom ramen för försäkringsavtalet efter dess ingående än löpande premiebetalningar och andra planmässiga betalningar, ska försäkringsföretaget lämna information i enlighet med denna artikel i samband med varje sådan betalning.

Artikel 20

Rådgivning och normer för försäljning utan rådgivning

1. Innan ett försäkringsavtal ingås ska försäkringsdistributören på grundval av de uppgifter som erhållits från kunden specificera kundens krav och behov och ge kunden objektiv information om försäkringsprodukten på ett förståeligt sätt så att kunden kan fatta ett välgrundat beslut.

Varje avtal som föreslås ska vara förenligt med kundens krav och behov i fråga om försäkringskydd.

Om rådgivning ges innan ett visst avtal ingås ska försäkringsdistributören tillhandahålla kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens krav och behov.

2. De uppgifter som avses i punkt 1 ska anpassas till den föreslagna försäkringsproduktens komplexitet och typen av kund.

3. När en försäkringsförmedlare informerar kunden om att den ger råd på grundval av en opartisk och personlig analys, ska den ge detta råd på grundval av en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal tillgängliga på marknaden för att möjliggöra för den att ge en personlig rekommendation i enlighet med yrkesmässiga kriterier om vilket försäkringsavtal som i tillräcklig utsträckning skulle motsvara kundens behov.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 183 och 184 i direktiv 2009/138/EG ska försäkringsdistributören innan ett avtal ingås, oavsett om rådgivning lämnas och oberoende av huruvida försäkringsprodukten är en del av ett paket enligt artikel 24 i det här direktivet, ge kunden relevant information om försäkringsprodukten på ett förståeligt sätt så att denne kan fatta ett välgrundat beslut, samtidigt som försäkringsdistributören beaktar försäkringsproduktens komplexitet och typen av kund.

5. I förhållande till distribution av skadeförsäkringsprodukter enligt förteckningen i bilaga I till direktiv 2009/138/EG ska informationen som avses i punkt 4 i denna artikel ges i form av ett standardiserat produktfaktblad för försäkringsprodukter, på papper eller något annat varaktigt medium.

6. Det produktfaktblad för försäkringsprodukter som avses i punkt 5 ska upprättas av utvecklarerna av skadeförsäkringsprodukten.

7. Produktfaktbladet för försäkringsprodukter ska

- a) vara en kortfattad och separat handling,
- b) vara presenterad och utformad så att den är tydlig och lättläst, med tillräckligt stora tecken,
- c) inte vara svårare att läsa ifall originalet är utformat i färg men utskrivet eller kopierat i svartvitt,
- d) vara avfattat på de officiella språken, eller på ett av de officiella språken, använt i den del av medlemsstaten där försäkringsprodukten distribueras, eller på ett annat språk som konsumenten och distributören har kommit överens om,
- e) vara korrekt och inte vilseledande,
- f) vara försedd med titeln *Produktfaktblad för försäkringsprodukten* överst på första sidan,
- g) inbegripa en hänvisning till att komplett information om produkten före och efter ingående av avtalet finns att tillgå i andra dokument.

Medlemsstaterna får fastställa att produktfaktbladet för försäkringsprodukten ska tillhandahållas tillsammans med information som krävs enligt andra relevanta unionslagstiftningsakter eller nationell rätt, under förutsättning att alla krav enligt första stycket är uppfyllda.

8. Produktfaktbladet för försäkringsprodukter ska innehålla följande uppgifter:
- a) Information om typen av försäkring.
 - b) En sammanfattning av försäkringskyddet, inbegripet de huvudsakliga risker som försäkras, försäkringsbeloppet och, i tillämpliga fall, den geografiska räckvidden och en sammanfattning av undantagna risker.
 - c) Hur premier ska betalas och premieperioder.
 - d) Huvudsakliga undantag, för vilka inga krav på ersättning kan framställas.
 - e) Skyldigheter då avtalet börjar gälla.
 - f) Skyldigheter under avtalets löptid.
 - g) Skyldigheter i fall av krav på ersättning.
 - h) Avtalsvillkor, inklusive avtalets start- och slutdatum.
 - i) Hur avtalet kan sägas upp.
9. Efter att ha såväl samrått med nationella myndigheter som genomfört konsumenttester ska Eiopa utarbeta utkast till tekniska standarder för genomförande med avseende på ett standardiserat presentationsformat för produktfaktblad för försäkringsprodukter med närmare uppgifter om presentationen av de uppgifter som avses i punkt 8.

Eiopa ska lägga fram dessa utkast till tekniska standarder för genomförande för kommissionen senast den 23 februari 2017.

Kommissionen ska ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i denna punkt i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1094/2010.

Artikel 21

Information som ska lämnas av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet

Medlemsstaterna ska se till att försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet agerar i enlighet med artiklarna 18 a i, 18 a iii, 18 a iv och 19.1 d.

Artikel 22

Undantag från informationsplikt och flexibilitetsregel

1. Den information som avses i artiklarna 18, 19 och 20 behöver inte lämnas när försäkringsdistributören bedriver distributionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker.

Medlemsstaterna får föreskriva att den information som avses i artiklarna 29 och 30 i det här direktivet inte behöver lämnas till en professionell kund enligt definitionen i artikel 4.1.10 i direktiv 2014/65/EU.

2. Medlemsstaterna får behålla eller anta striktare bestämmelser avseende de informationskrav som avses i detta kapitel, förutsatt att dessa bestämmelser överensstämmer med unionsrätten. Medlemsstaterna ska informera Eiopa och kommissionen om dessa nationella bestämmelser.

Medlemsstaterna ska även vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att deras behöriga myndigheter på lämpligt sätt offentliggör informationen om huruvida och hur respektive medlemsstat har valt att tillämpa striktare bestämmelser enligt denna punkt.

I synnerhet får medlemsstaterna göra den tillhandahållande av rådgivning som avses i artikel 20.1 tredje stycket obligatorisk för försäljning av försäkringsprodukter, eller för vissa typer av försäkringsprodukter. I ett sådant fall ska dessa striktare nationella bestämmelser följas av försäkringsdistributörerna, däribland distributörer som är verksamma inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster eller etableringsfriheten, om de ingår försäkringsavtal med kunder som har sin hemvist eller sitt etableringsställe i den medlemsstaten.

3. Medlemsstaterna får begränsa eller förbjuda godtagande eller mottagande av arvode, provisioner eller andra monetära ersättningar eller icke-monetära ersättningar som utbetalas till eller tillhandahålls försäkringsdistributörerna av någon tredjepart, eller av en person som agerar för tredjeparts räkning, i samband med distribution av försäkringsprodukter.

4. För att på alla sätt åstadkomma en hög grad av insyn ska Eiopa se till att de nationella bestämmelser som den informeras om även meddelas kunderna och försäkrings- och återförsäkringsdistributörerna.

5. Om försäkringsdistributören är ansvarig för tillhandahållandet av obligatoriska tjänstepensionssystem och en anställd ansluts till ett sådant system utan att ha fattat ett individuellt beslut om att ansluta sig, ska medlemsstaterna säkerställa att den information som avses i detta kapitel tillhandahålls den anställde utan dröjsmål efter anslutningen till det berörda systemet.

Artikel 23

Former för informationen

1. All information som ska lämnas i enlighet med artiklarna 18, 19, 20 och 29 ska meddelas kunderna

- a) på papper,
- b) klart och korrekt på ett sätt som är förståeligt för kunden,
- c) på ett officiellt språk i den medlemsstat där risken är belägen eller den medlemsstat där åtagandet görs eller på ett annat språk som parterna har kommit överens om, och
- d) kostnadsfritt.

2. Genom undantag från punkt 1 a i den här artikeln får den information som avses i artiklarna 18, 19, 20 och 29 lämnas till kunden på ett av följande medier:

- a) På ett varaktigt medium annat än papper, när villkoren i punkt 4 i den här artikeln är uppfyllda.
- b) På en webbplats, när villkoren i punkt 5 i den här artikeln är uppfyllda.

3. När den information som avses i artiklarna 18, 19, 20 och 29 lämnas på ett varaktigt medium annat än papper eller på en webbplats ska emellertid på begäran ett pappersexemplar lämnas till kunden gratis.

4. Den information som avses i artiklarna 18, 19, 20 och 29 får lämnas på ett varaktigt medium annat än papper när följande villkor är uppfyllda:

- a) Användningen av det varaktiga mediet är lämplig med hänsyn till de affärsförbindelser som råder mellan försäkringsdistributören och kunden.
- b) Kunden har fått välja mellan information på papper och på ett varaktigt medium, och har valt det sistnämnda.

5. Den information som avses i artiklarna 18, 19, 20 och 29 får lämnas på en webbplats om den tillställs kunden personligen eller om följande villkor är uppfyllda:

- a) Lämmandet av den informationen på en webbplats är lämpligt med hänsyn till de affärsförbindelser som råder mellan försäkringsdistributören och kunden.
- b) Kunden har gått med på att den informationen lämnas på en webbplats.
- c) Kunden har på elektronisk väg underrättats om adressen till webbplatsen och den plats på webbplatsen där denne kan få tillträde till den informationen.
- d) Det är säkerställt att den informationen är tillgänglig på webbplatsen under en så lång period som kunden rimligen kan förväntas behöva den.

6. För tillämpningen av punkterna 4 och 5 ska lämnandet av information på ett varaktigt medium annat än papper eller på en webbplats anses vara lämpligt med hänsyn till de affärsförbindelser som råder mellan försäkringsdistributören och kunden, om det finns bevisning för att kunden har regelbunden tillgång till internet. Om kunden tillhandahåller en e-postadress för affärsförbindelserna i fråga ska detta betraktas som sådan bevisning.

7. Vid telefonförsäljning ska den information som lämnats till kunden av försäkringsdistributören före avtalets ingående, inklusive produktfaktabladet för försäkringsprodukten, överensstämma med unionsregler som är tillämpliga på distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter. Dessutom ska information lämnas av försäkringsdistributören till kunden i enlighet med punkt 1 eller 2 omedelbart efter det att försäkringsavtalet har ingåtts, även om kunden i enlighet med punkt 4 har valt att få förhandsinformation på ett annat varaktigt medium än papper.

Artikel 24

Korsförsäljning

1. När en försäkringsprodukt erbjuds tillsammans med en annan, underordnad produkt eller tjänst som inte är en försäkring – som en del av ett paket eller av ett och samma avtal – ska försäkringsdistributören informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna separat, och, om detta är möjligt, ge en adekvat beskrivning av de olika beståndsdelarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel.

2. Under de omständigheter som avses i punkt 1, och om risken eller försäkringskyddet i ett sådant avtal eller paket som erbjuds en kund skiljer sig från den risk eller det försäkringskydd som beståndsdelarna medför var för sig, ska försäkringsdistributören ge en adekvat beskrivning av de olika beståndsdelarna i avtalet eller paketet och av det sätt på vilket deras inbördes samspel medför ändringar av risken eller försäkringskyddet.

3. Om en försäkringsprodukt är underordnad en vara eller en tjänst som inte är en försäkring – som en del av ett paket eller av ett och samma avtal – ska försäkringsdistributören erbjuda kunden möjligheten att köpa varan eller tjänsten separat. Denna punkt ska inte tillämpas om en försäkringsprodukt är underordnad en investeringstjänst eller investeringsverksamhet enligt definitionen i artikel 4.1.2 i direktiv 2014/65/EU, ett kreditavtal enligt definitionen i artikel 4.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU⁽¹⁾ eller ett betalkonto enligt definitionen i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/92/EU⁽²⁾.

4. Eiopa får utforma riktlinjer för granskning och tillsyn av metoder för korsförsäljning, och ange de situationer där korsförsäljning inte är förenlig med skyldigheterna enligt artikel 17.

5. Denna artikel får inte förhindra distribution av försäkringsprodukter som täcker flera olika risker.

6. I de fall som avses i punkterna 1 och 3 ska medlemsstaterna se till att försäkringsdistributören specificerar kundens krav och behov med avseende på försäkringsprodukter som utgör en del av det övergripande paketet eller av ett och samma avtal.

7. Medlemsstaterna får behålla eller anta ytterligare, striktare bestämmelser eller ingripa från fall till fall för att förbjuda försäljning av försäkringar tillsammans med sidotjänster eller sidoprodukter som inte är försäkringar – som en del av ett paket eller av ett och samma avtal – om de kan visa att sådan verksamhet är negativ för konsumenterna.

Artikel 25

Produkttillsyn och krav på styrning

1. Försäkringsföretag samt förmedlare som utvecklar försäkringsprodukter för försäljning till kunder ska upprätthålla, sköta och se över processen med att godkänna varje försäkringsprodukt eller varje betydande anpassning av en befintlig försäkringsprodukt innan den marknadsförs eller distribueras till kunder.

Produktgodkännandeprocessen ska vara proportionerlig och ändamålsenlig i förhållande till arten av försäkringsprodukt.

Produktgodkännandeprocessen ska inbegripa angivande av en fastställd målmarknad för varje produkt, säkerställa att det gjorts en bedömning av alla relevanta risker för den fastställda målmarknaden, och att den avsedda distributionsstrategin är förenlig med den fastställda målmarknaden och att rimliga åtgärder vidtagits för att se till att försäkringsprodukten distribueras till den fastställda målmarknaden.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU av den 4 februari 2014 om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU och förordning (EU) nr 1093/2010 (EUT L 60, 28.2.2014, s. 34).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/92/EU av den 23 juli 2014 om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner (EUT L 257, 28.8.2014, s. 214).

Försäkringsföretaget ska förstå och regelbundet se över de försäkringsprodukter som det erbjuder eller marknadsför, med beaktande av alla händelser som väsentligt skulle kunna påverka den potentiella risken för den fastställda målmarknaden, för att åtminstone bedoma huruvida produkten fortfarande är förenlig med den fastställda målmarknadens behov och huruvida den avsedda distributionsstrategin fortfarande är lämplig.

Försäkringsföretag samt förmedlare som utvecklar försäkringsprodukter ska ge varje distributör all erforderlig information om försäkringsprodukten och produktgodkännandeprocessen, inbegripet den fastställda målmarknaden för försäkringsprodukten.

Om en försäkringsdistributör lämnar rådgivning om eller föreslår försäkringsprodukter som den inte själv utvecklar ska den införa adekvata system för att erhålla den information som avses i femte stycket och för att förstå egenskaperna och de fastställda målmarknaderna för varje försäkringsprodukt.

2. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 38 för att närmare specificera de principer som anges i denna artikel, med proportionerligt beaktande av det sätt på vilket verksamheten bedrivs, arten av sålda försäkringsprodukter och arten av distributörer.

3. De strategier, processer och system som avses i den här artikeln ska inte påverka några andra krav enligt detta direktiv, inbegripet kraven avseende information, lämplighet eller ändamålsenlighet, identifiering och hantering av intressekonflikter samt incitament.

4. Denna artikel ska inte tillämpas på försäkringsprodukter som utgör försäkringar mot stora risker.

KAPITEL VI

YTTRELIGARE KRAV FÖR FÖRSÄKRINGSBASERADE INVESTERINGSPRODUKTER

Artikel 26

Tillämpningsområde för ytterligare krav

I detta kapitel fastställs krav på försäkringsdistribution, utöver de krav som är tillämpliga på försäkringsdistribution i enlighet med artiklarna 17, 18, 19 och 20, när försäkringsdistributionen bedrivs i samband med försäljning av försäkringsbaserade investeringsprodukter av

- a) en försäkringsförmedlare,
- b) ett försäkringsföretag.

Artikel 27

Förebyggande av intressekonflikter

Utän att det påverkar tillämpningen av artikel 17 ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som utför distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga mått och steg vidtas för att förhindra att deras kunders intressen påverkas negativt av intressekonflikter enligt definitionen i artikel 28. Dessa system ska vara proportionerliga i förhållande till den verksamhet som bedrivs, de försäkringsprodukter som säljs och arten av distributörer.

Artikel 28

Intressekonflikter

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag vidtar alla lämpliga åtgärder för att identifiera intressekonflikter mellan å ena sidan dem själva, inbegripet deras ledning och personal eller varje annan person med direkt eller indirekt koppling till dem genom kontroll, och å andra sidan deras kunder, eller mellan två kunder, som uppstår vid bedrivande av försäkringsdistributionsverksamhet.

2. Om de organisatoriska eller administrativa system som försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget infört i enlighet med artikel 27 för att hantera intressekonflikter inte räcker till för att rimligen kunna förhindra riskerna för att kundernas intressen skadas, ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget klart och tydligt informera kunden om intressekonflikternas allmänna karaktär eller ursprung i god tid innan ett försäkringsavtal ingås.

3. Med avvikelse från vad som anges i artikel 23.1 ska den information som avses i punkt 2 i den här artikeln
 - a) lämnas på ett varaktigt medium, och
 - b) innehålla tillräckligt detaljerade uppgifter, med beaktande av kundens art, för att kunden ska kunna fatta ett välgrundat beslut om den försäkringsdistributionsverksamhet inom vars ram intressekonflikten uppstår.
4. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 38 för att
 - a) ange de åtgärder som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag rimligen kan förväntas genomföra för att identifiera, förebygga, hantera och informera om intressekonflikter när de bedriver försäkringsdistributionsverksamhet,
 - b) upprätta lämpliga kriterier för bestämning av vilka typer av intressekonflikter som kan vara till skada för försäkringsförmedlars eller försäkringsföretags kunders eller presumtiva kunders intressen.

Artikel 29

Information till kunder

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 18, 19.1 och 19.2 ska kunder eller presumtiva kunder i god tid innan ett avtal ingås tillhandahållas lämplig information avseende distributionen av försäkringsbaserade investeringsprodukter samt avseende alla kostnader och tillhörande avgifter. Den informationen ska omfatta åtminstone följande:
 - a) När rådgivning lämnas: huruvida försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kommer att ge kunden en regelbunden bedömning av lämpligheten hos den försäkringsbaserade investeringsprodukten som det rekommenderar den kunden, enligt artikel 30.
 - b) När det gäller information om försäkringsbaserade investeringsprodukter och föreslagna placeringsstrategier: lämplig vägledning om och varningar för de risker som är förknippade med investeringar i de försäkringsbaserade investeringsprodukterna eller särskilda föreslagna placeringsstrategier.
 - c) När det gäller informationen om samtliga kostnader och tillhörande avgifter som ska lämnas: information om distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, inbegripet eventuell kostnad för rådgivning, kostnaden för den försäkringsbaserade investeringsprodukt som rekommenderas eller marknadsförs till kunden och information om hur kunden får betala för den, inbegripet eventuella tredjepartsbetalningar.

Informationen om alla kostnader och avgifter, inbegripet kostnader och avgifter som har samband med distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, som inte orsakas av förekomsten av underliggande marknadsrisk, ska räknas samman så att kunden kan förstå den totala kostnaden liksom den kumulativa verkan på investeringens avkastning, och när kunden så begär, ska en uppdelning av kostnaderna och avgifterna per post ges. Sådan information ska i förekommande fall ges till kunden regelbundet, och åtminstone årligen, under investeringens hela livscykel.

Den information som avses i denna punkt ska tillhandahållas i begriplig form på ett sådant sätt att kunder eller presumtiva kunder har rimlig möjlighet att förstå arten av och den risk som är förknippad med den försäkringsbaserade investeringsprodukt som erbjuds och därigenom är väl informerade inför investeringsbeslutet. Medlemsstaterna får tillåta att den informationen lämnas i standardiserad form.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 19.1 d och 19.1 e, 19.3 och 22.3 ska medlemsstaterna se till att försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag anses fullgöra sina skyldigheter enligt artiklarna 17.1, 27 eller 28 när de betalar eller betalas något arvode eller någon provision, eller erbjuder eller erbjuds icke-monetära ersättningar i samband med distribution av en försäkringsbaserad investeringsprodukt eller en sidotjänst, till eller av någon annan part än kunden eller en person på kundens vägnar, endast då betalningen eller förmånen
 - a) inte har någon negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten till kunden, och
 - b) inte försämrar försäkringsförmedlars eller försäkringsföretags förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

3. Medlemsstaterna får lägga distributörerna strängare krav med avseende på de frågor som omfattas av denna artikel. Medlemsstaterna får särskilt ytterligare förbjuda eller begränsa erbjudande eller godtagande av arvoden, provisioner eller icke-monetära ersättningar från tredje part vid tillhandahållande av rådgivning om försäkringar.

Strängare krav kan inbegripa krav på att alla sådana arvoden, provisioner eller icke-monetära ersättningar återlämnas till kunden eller räknas av mot arvoden som kunden betalar.

Medlemsstaterna får göra den tillhandahållande av rådgivning som avses i artikel 30 obligatorisk för försäljning av försäkringsbaserade investeringsprodukter, eller för vissa typer av dem.

Medlemsstaterna får föreskriva att försäkringsförmedlare – om de informerar kunder om att rådgivning tillhandahålls på oberoende grund – ska bedöma ett tillräckligt stort antal av de försäkringsprodukter som är tillgängliga på marknaden, vilka ska vara tillräckligt diversifierade med avseende på typ och produktleverantörer för att säkerställa att kundens mål på lämpligt sätt kan tillgodoses, och ska inte vara begränsade till försäkringsprodukter som utfärdats eller tillhandahållits av enheter som har nära förbindelser med förmedlaren.

De strängare kraven i en medlemsstat som avses i denna punkt ska följas av alla försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag, däribland sådana som är verksamma inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster eller etableringsfriheten, när försäkringsavtal ingås med kunder som har sin hemvist eller sitt etableringsställe i den medlemsstaten.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3 i den här artikeln ska kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 38 för att specificera följande:

a) Kriterierna för bedömning av huruvida incitament som betalats eller mottagits av en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag har en negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten till kunden.

b) Kriterierna för bedömning av huruvida försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som betalar eller mottar incitament fullgör sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

5. De delegerade akter som avses i punkt 4 ska beakta följande:

a) Arten av de tjänster som kunden eller den presumtiva kunden erbjuds eller tillhandahålls, med beaktande av transaktionernas typ, föremål, storlek och frekvens.

b) Arten av de produkter som erbjuds eller tas under övervägande, inklusive olika typer av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Artikel 30

Bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 20.1 ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget, när de tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt, även inhämta nödvändiga upplysningar om kundens eller den presumtiva kundens kunskaper och erfarenheter på det relevanta investeringsområdet för den specifika typen av produkt eller tjänst, den personens finansiella ställning, inbegripet vederbörandes förmåga att bära förluster, och den personens investeringsmål – inbegripet vederbörandes risktolerans – så att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kan rekommendera kunden eller den presumtiva kunden de försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för den personen och i synnerhet är förenliga med den personens risktolerans och förmåga att bära förluster.

Medlemsstaterna ska säkerställa att, när en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag tillhandahåller investeringsrådgivning med rekommendation om ett paket av kombinerade tjänster eller produkter enligt artikel 24, hela det kombinerade paketet är lämpligt.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 20.1 ska medlemsstaterna se till att försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag, när de utför annan försäkringsdistributionsverksamhet än den som avses i punkt 1 i den här artikeln, i samband med försäljning utan att rådgivning ges, begär att kunden eller den presumtiva kunden lämnar upplysningar om sin kunskap och erfarenhet på det för den erbjudna eller efterfrågade produkten eller tjänsten relevanta investeringsområdet, så att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kan bedöma om den tänkta försäkrings tjänsten eller försäkringsprodukten är passande för kunden. När det är fråga om en kombination av tjänster eller produkter enligt artikel 24 ska bedömningen gälla huruvida hela det kombinerade paketet är lämpligt.

Om försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget mot bakgrund av de upplysningar som erhållits enligt första stycket anser att produkten inte är passande för kunden eller den presumtiva kunden, ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget varna kunden eller den presumtiva kunden därom. Den varningen får lämnas i standardiserad form.

Om kunder eller presumtiva kunder inte lämnar de upplysningar som avses i första stycket, eller om de lämnar otillräckliga upplysningar om sin kunskap och erfarenhet, ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget varna dem om att de inte kan avgöra om den tänkta produkten är passande för dem. Den varningen får lämnas i standardiserad form.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 20.1 får medlemsstaterna, när ingen rådgivning ges om försäkringsbaserade investeringsprodukter, göra undantag från de skyldigheter som avses i punkt 2 i den här artikeln och tillåta försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag att utföra försäkringsdistributionsverksamhet inom sitt territorium utan att de behöver inhämta de upplysningar eller göra en sådan bedömning som avses i punkt 2 i den här artikeln, om samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Verksamheten avser någon av följande försäkringsbaserade investeringsprodukter:
 - i) Avtal som endast ger investeringsexponering för finansiella instrument som bedöms som icke-komplexa enligt direktiv 2014/65/EU och som inte innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den därmed förbundna risken, eller
 - ii) andra icke-komplexa försäkringsbaserade investeringsprodukter i enlighet med denna punkt.
- b) Försäkringsdistributionen utförs på initiativ av kunden eller den presumtiva kunden.
- c) Kunden eller den presumtiva kunden har klart och tydligt informerats om att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget, när de tillhandahåller försäkringsdistributionen, inte behöver bedöma den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsbaserade investeringsprodukternas eller den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsdistributions ändamålsenlighet och att kunden eller den presumtiva kunden därför inte åtnjuter samma skydd som avses i de relevanta uppförandereglererna. En sådan varning får lämnas i standardiserad form.
- d) Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget fullgör sina skyldigheter enligt artiklarna 27 och 28.

Alla försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag, däribland sådana som utövar verksamhet inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster eller etableringsfriheten, ska – om de inte tillämpar det undantag som avses i denna punkt – när de ingår försäkringsavtal med kunder som har sin hemvist eller sitt etableringsställe i en medlemsstat agera i enlighet med de tillämpliga bestämmelserna i den berörda medlemsstaten.

4. Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget ska upprätta en dokumentation som innehåller de mellan försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget och kunden överenskomna handlingarna i vilket eller vilka parternas rättigheter och skyldigheter anges, samt övriga villkor för försäkringsförmedlarens eller försäkringsföretagets tillhandahållande av tjänster till kunden. Rättigheter och skyldigheter för överenskommelsens parter får ingå i form av hänvisningar till andra handlingar eller rättsakter.

5. Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget ska på ett varaktigt medium lämna tillfredsställande rapporter till kunden om de tjänster som tillhandahållits. De rapporteringarna ska inkludera regelbundna meddelanden till kunder, med beaktande av typen av och komplexiteten hos de aktuella försäkringsbaserade investeringsprodukterna och arten av den tjänst som tillhandahållits kunden, och ska, i förekommande fall, innehålla uppgifter om kostnaderna för de transaktioner och tjänster som utförts för kundens räkning.

När försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt ska de, innan avtalet ingås, lämna ett lämplighetsutlåtande till kunden på ett varaktigt medium som specificerar vilken rådgivning som getts och hur denna rådgivning motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper. De villkor som anges i artikel 23.1–23.4 ska tillämpas.

Om avtalet ingås med hjälp av en teknik för distanskommunikation som hindrar att ett lämplighetsutlåtande tillhandahålls i förväg får försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget lämna ett skriftligt lämplighetsutlåtande på ett varaktigt medium omedelbart efter det att kunden har bundits av ett avtal, under förutsättning att båda följande villkor är uppfyllda:

- a) Kunden har gett sitt samtycke till att erhålla lämplighetsutlåtandet utan oskäligt drojsmål efter det att avtalet ingåtts.
- b) Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget har erbjudit kunden möjligheten att senarelägga ingäendet av avtalet så att lämplighetsutlåtandet först kan erhållas före sådant ingående.

Om en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag har informerat kunden om att de kommer att utföra en regelbunden lämplighetsbedömning ska den regelbundna rapporten innehålla en uppdaterad förklaring om hur den försäkringsbaserade investeringsprodukten motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper.

6. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 38 för att närmare ange hur försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska följa de principer som anges i denna artikel när de utför försäkringsdistributionsverksamhet med sina kunder, inklusive i förhållande till den information som ska inhämtas vid bedömning av de försäkringsbaserade investeringsprodukternas lämplighet och ändamålsenlighet för kunderna, kriterierna för att bedöma icke-komplexa försäkringsbaserade investeringsprodukter i enlighet med punkt 3 a ii i den här artikeln, innehåll och format för registren och avtal om tillhandahållande av tjänster till kunder och regelbundna rapporter till kunderna om de tjänster som tillhandahålls. I dessa delegerade akter ska följande beaktas:

- a) Arten av de tjänster som erbjuds eller tillhandahålls kunden eller den presumtiva kunden, med beaktande av transaktionernas typ, föremål, storlek och frekvens.
- b) Arten av de produkter som erbjuds eller tas under övervägande, inklusive olika typer av försäkringsbaserade investeringsprodukter.
- c) Kundens eller den presumtiva kundens ställning som icke-professionell eller professionell kund.

7. Senast den 23 augusti 2017 ska Eioipa utarbeta och därefter regelbundet uppdatera riktlinjer för bedömning av försäkringsbaserade investeringsprodukter som innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den därmed förbundna risken enligt punkt 3 a i.

8. Eioipa får utarbeta och därefter regelbundet uppdatera riktlinjer för bedömning av försäkringsbaserade investeringsprodukter som klassificeras som icke-komplexa för tillämpningen av punkt 3 a ii, med beaktande av de delegerade akter som antagits enligt punkt 6.

KAPITEL VII

SANKTIONER OCH ANDRA ÅTGÄRDER

Artikel 31

Administrativa sanktioner och andra åtgärder

1. Utan att det påverkar de behöriga myndigheternas tillsynsutövning och medlemsstaternas rätt att föreskriva och påföra straffrättsliga påföljder, ska medlemsstaterna se till att deras behöriga myndigheter får påföra administrativa sanktioner och andra åtgärder som är tillämpliga på alla överträdelse av de nationella bestämmelser som genomför detta direktiv, och de ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att nämnda regler genomförs. Medlemsstaterna ska se till att deras administrativa sanktioner och andra åtgärder är effektiva, proportionella och avskräckande.

2. Medlemsstaterna får besluta att inte fastställa några regler om administrativa sanktioner enligt detta direktiv för överträdelse som är föremål för straffrättsliga påföljder enligt deras nationella lagstiftning. I detta fall ska medlemsstaterna informera kommissionen om de relevanta straffrättsliga bestämmelserna.

3. De behöriga myndigheterna ska utöva sina tillsynsbefogenheter, inklusive undersökningsbefogenheterna och befogenheterna att påföra de sanktioner som föreskrivs i detta kapitel, i enlighet med sina nationella rättsliga ramar på något av följande sätt:

- a) Direkt.
- b) I samarbete med andra myndigheter.
- c) Genom ansökan hos de behöriga rättsliga myndigheterna.

4. Medlemsstaterna ska se till att i de fall försäkrings- eller återförsäkringsdistributörer överträder någon sådan skyldighet som gäller för dem ska administrativa sanktioner och andra åtgärder kunna tillämpas i förhållande till personer i deras lednings- eller tillsynsorgan och på alla andra fysiska eller juridiska personer som enligt den nationella rätten är ansvariga för sådan överträdelse.

5. Medlemsstaterna ska se till att administrativa sanktioner och andra åtgärder som tillämpas i enlighet med denna artikel kan överklagas.

6. De behöriga myndigheterna ska ges alla de undersökningsbefogenheter som de behöver för att kunna utföra sina uppgifter. Vid utövandet av sina befogenheter att påföra administrativa sanktioner och andra åtgärder ska de behöriga myndigheterna samarbeta nära med varandra för att säkerställa att dessa sanktioner och åtgärder leder till önskat resultat och samordna sina insatser när de hanterar gransöverskridande fall, med säkerställande av att villkoren för laglig databehandling uppfylls i enlighet med direktiv 95/46/EG och förordning (EG) nr 45/2001.

Om medlemsstaterna i enlighet med punkt 2 i den här artikeln valt att fastställa straffrättsliga påföljder för överträdelse av de bestämmelser som avses i artikel 33, ska de se till att erforderliga åtgärder vidtagits så att de behöriga myndigheterna har alla nödvändiga befogenheter att

- a) hålla kontakter med rättsliga myndigheter inom sitt territorium för att få särskild information om brottsutredningar eller straffrättsliga förfaranden som inletts på grund av eventuella överträdelse enligt detta direktiv och
- b) lämna sådan information till andra behöriga myndigheter och Eiopa så att de kan fullgöra sin skyldighet att samarbeta med varandra och Eiopa i enlighet med detta direktiv.

Artikel 32

Offentliggörande av sanktioner och andra åtgärder

1. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna utan oskäligt dröjsmål offentliggör alla administrativa sanktioner eller andra åtgärder som påförts – och inte överklagats i tid – vid överträdelse av de nationella bestämmelserna om genomförande av detta direktiv, däribland information om överträdelsens typ och art och ansvariga personers identitet. Om emellertid ett offentliggörande av de juridiska personernas identitet eller av de fysiska personernas identitet eller personuppgifter efter en bedömning från fall till fall av proportionaliteten i offentliggörandet av sådana uppgifter av den behöriga myndigheten anses som oproportionerligt eller om offentliggörandet äventyrar finansmarknadernas stabilitet eller en pågående utredning, får den behöriga myndigheten besluta att skjuta upp offentliggörandet, avstå från offentliggörande eller offentliggöra sanktionerna på anonym grund.

2. Om nationell rätt föreskriver ett offentliggörande av ett beslut om en sanktion eller annan åtgärd som är föremål för överklagande vid relevanta rättsliga eller andra myndigheter, ska de behöriga myndigheterna på sin officiella webbplats utan oskäligt dröjsmål offentliggöra information om detta och eventuell senare information om resultatet av ett sådant överklagande. Dessutom ska även alla beslut om ogiltigförklarande av ett tidigare, redan offentliggjort beslut om en sanktion eller annan åtgärd offentliggöras.

3. De behöriga myndigheterna ska informera Eiopa om alla administrativa sanktioner och andra åtgärder som påförts men inte offentliggjorts i enlighet med punkt 1, däribland eventuella överklaganden av dessa och resultatet av dem.

Artikel 33

Överträdelse och sanktioner och andra åtgärder

1. Denna artikel ska tillämpas på åtminstone följande:

- a) Personer som underlåter att registrera sin distributionsverksamhet i enlighet med artikel 3.
- b) Försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare som använder sådana personers försäkrings- eller återförsäkringsdistributionstjänster som avses i led a.
- c) Försäkrings-, återförsäkrings- eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som har erhållit registrering på grundval av oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt, i strid med artikel 3.
- d) Försäkringsdistributörer som inte iakttar bestämmelserna i artikel 10.
- e) Försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som inte iakttar uppförandereglerna enligt kapitlen V och VI, när det gäller distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.
- f) Försäkringsdistributörer som inte iakttar uppförandereglerna enligt kapitel V, när det gäller andra försäkringsprodukter än dem som avses i led e.

2. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna har befogenhet att vid de överträdelse som avses i punkt 1 e, och i enlighet med nationell rätt, påföra åtminstone följande administrativa sanktioner och andra åtgärder:

- a) Ett offentligt utlåtande med uppgift om den ansvariga fysiska eller juridiska personen och överträdelsens art.
- b) Ett föreläggande enligt vilket det krävs att den ansvariga fysiska eller juridiska personen upphör med sitt agerande och inte upprepar det agerandet.
- c) I fråga om försäkringsförmedlare, återkallelse av den registrering som avses i artikel 3.

- d) Ett tillfälligt förbud att utöva ledningsfunktioner i försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag, riktat mot de ledamöter i ledningsorganet för försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget som hålls ansvariga för överträdelsen.
- e) I fråga om juridiska personer, följande maximala administrativa sanktionsavgifter på upp till
- i) minst 5 000 000 EUR eller högst 5 % av den totala årsomsättningen enligt den senaste tillgängliga redovisning som har godkänts av ledningsorganet, eller, i medlemsstater som inte har euron som valuta, motsvarande värde i nationell valuta den dag då detta direktiv träder i kraft. Om den juridiska personen är ett moderföretag eller dotterföretag till det moderföretag som ska upprätta koncernredovisning enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU⁽¹⁾, ska den relevanta totala årsomsättningen vara den totala årsomsättningen enligt den senast tillgängliga koncernredovisning som godkänts av ledningsorganet för det yttersta moderföretaget; eller
 - ii) högst två gånger beloppet av de vinster som har gjorts eller förluster som undvikits på grund av överträdelsen, i de fall dessa belopp kan fastställas.
- f) I fråga om fysiska personer, följande maximala administrativa sanktionsavgifter på upp till
- i) minst 700 000 EUR, eller, i medlemsstater som inte har euron som valuta, motsvarande värde i nationell valuta den dag då detta direktiv träder i kraft, eller
 - ii) högst två gånger beloppet av de vinster som gjorts eller förluster som undvikits på grund av överträdelsen, i de fall dessa belopp kan fastställas.
3. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna har befogenhet att vid de överträdelser som avses i punkt 1 a–d och 1 f, och i enlighet med nationell rätt, påföra åtminstone följande administrativa sanktioner och andra åtgärder:
- a) Ett föreläggande enligt vilket det krävs att den ansvariga fysiska eller juridiska personen upphör med sitt agerande och inte upprepar detta agerande.
 - b) I fråga om försäkrings-, återförsäkrings eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet, återkallelse av den registrering som avses i artikel 3.
4. Medlemsstaterna får ge de behöriga myndigheterna befogenhet att föreskriva ytterligare sanktioner eller andra åtgärder samt administrativa sanktionsavgifter på en högre nivå än vad som föreskrivs i denna artikel.

Artikel 34

Effektiv tillämpning av sanktioner och andra åtgärder

Medlemsstaterna ska säkerställa att de behöriga myndigheterna, när de fastställer typen av administrativ sanktion eller annan åtgärd och nivån på en administrativ sanktionsavgift, beaktar alla relevanta omständigheter, däribland i förekommande fall följande:

- a) Överträdelsens allvarlighetsgrad och varaktighet.
- b) Den ansvariga fysiska eller juridiska personens grad av ansvar.
- c) Den ansvariga fysiska eller juridiska personens ekonomiska bärkraft, som den indikeras genom antingen den fysiska personens årsinkomst eller den juridiska personens totala omsättning.
- d) Omfattningen av de fördelar som erhållits eller de förluster som undvikits av den ansvariga fysiska eller juridiska personen, i den mån de kan fastställas.
- e) Förluster för kunder och tredje parter orsakade av överträdelsen, i den mån de kan fastställas.
- f) Den ansvariga fysiska eller juridiska personens vilja att samarbeta med den behöriga myndigheten.
- g) Åtgärder som den ansvariga fysiska eller juridiska personen vidtagit för att förhindra att överträdelsen upprepas.
- h) Eventuella tidigare överträdelser från den ansvariga fysiska eller juridiska personens sida.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG (EUT L 182, 29.6.2013, s. 19).

*Artikel 35***Rapportering av överträdelser**

1. Medlemsstaterna ska se till att behöriga myndigheter etablerar effektiva system för att möjliggöra och uppmuntra rapportering till dem av potentiella eller faktiska överträdelser av de nationella bestämmelser som antagits för genomförande av detta direktiv.
2. De system som avses i punkt 1 ska åtminstone omfatta följande:
 - a) Särskilda förfaranden för mottagande av rapporter och uppföljning av dem.
 - b) Lämpligt skydd, åtminstone mot represalier, diskriminering eller andra typer av orättvis behandling, för anställda hos försäkrings- eller återförsäkringsdistributörer och om möjligt för andra personer som rapporterar överträdelser som begåtts inom dessa enheter.
 - c) Identitetsskydd för både den person som rapporterar överträdelser och den fysiska person som påstås vara ansvarig för överträdelsen under alla skeden av förfarandet, såvida inte sådant offentliggörande krävs enligt nationell rätt i samband med ytterligare utredning eller efterföljande administrativa eller rättsliga förfaranden.

*Artikel 36***Information till Eiopa om sanktioner och andra åtgärder**

1. De behöriga myndigheterna ska informera Eiopa om alla administrativa sanktioner och andra åtgärder som påförts men inte offentliggjorts i enlighet med artikel 32.1.
2. De behöriga myndigheterna ska årligen ge Eiopa information i aggregerad form om alla administrativa sanktioner och andra åtgärder som påförts i enlighet med artikel 31.

Eiopa ska offentliggöra den informationen i en årlig rapport.
3. Om den behöriga myndigheten har offentliggjort en administrativ sanktion eller annan åtgärd ska den samtidigt informera Eiopa om denna.

KAPITEL VIII

SLUTBESTÄMMELSER*Artikel 37***Skydd av personuppgifter**

1. Medlemsstaterna ska tillämpa direktiv 95/46/EG på den behandling av personuppgifter som utförs i medlemsstaterna i enlighet med detta direktiv.
2. Förordning (EG) nr 45/2001 ska tillämpas på den behandling av personuppgifter som utförs av Eiopa i enlighet med detta direktiv.

*Artikel 38***Delegerade akter**

Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 39 med avseende på artiklarna 25, 28, 29 och 30.

*Artikel 39***Utövande av delegeringen**

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.
2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 25, 28, 29 och 30 ska ges till kommissionen tills vidare från och med den 22 februari 2016.
3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 25, 28, 29 och 30 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.

4. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.
5. En delegerad akt som antas enligt artiklarna 25, 28, 29 och 30 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period av tre månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med tre månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 40

Övergångsperiod

Medlemsstaterna ska se till att förmedlare som redan registrerats enligt direktiv 2002/92/EG följer de relevanta bestämmelser i nationell lagstiftning som genomför artikel 10.1 i detta direktiv senast den 23 februari 2019.

Artikel 41

Översyn och utvärdering

1. Kommissionen ska senast den 23 februari 2021 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av artikel 1. En sådan rapport ska, på grundval av den information som mottagits från medlemsstaterna och Eiopa i enlighet med artikel 1.5, innefatta en bedömning av huruvida direktivets tillämpningsområde, inklusive undantaget i artikel 1.3, fortfarande är ändamålsenligt med avseende på konsumentskyddsnivån, proportionaliteten i behandlingen av olika försäkringsdistributörer och den administrativa bördan för de behöriga myndigheterna och försäkringsdistributionskanalerna.
2. Kommissionen ska senast den 23 februari 2021 göra en översyn av detta direktiv. Översynen ska innefatta en allmän översikt över den praktiska tillämpningen av bestämmelser enligt detta direktiv med vederbörlig hänsyn till utvecklingen på marknaderna för investeringsprodukter för icke-professionella investerare och erfarenheterna av den praktiska tillämpningen av det här direktivet, förordning (EU) nr 1286/2014 och direktiv 2014/65/EU. Översynen ska innefatta en utvärdering av huruvida de särskilda uppföranderegler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter som anges i kapitel VI i det här direktivet leder till ändamålsenliga och proportionerliga resultat, med beaktande av behovet att säkerställa en tillräckligt hög konsumentskyddsnivå som är förenlig med de normer för investerarskydd som är tillämpliga enligt direktiv 2014/65/EU samt de specifika egenskaperna hos försäkringsbaserade investeringsprodukter och särdragen hos deras distributionskanaler. Översynen ska även diskutera möjligheterna att tillämpa bestämmelserna i detta direktiv på de produkter som omfattas av direktiv 2003/41/EG. Därutöver ska en sådan översyn också innefatta en särskild analys av effekterna av artikel 19 i det här direktivet, med beaktande av konkurrenssituationen på marknaden för försäkringsdistribution för avtal som inte ingår i någon av de klasser som anges i bilaga II till direktiv 2009/138/EG, och av effekterna av de skyldigheter som avses i artikel 19 i det här direktivet på försäkringsförmedlare som är små och medelstora företag.
3. Efter samråd med gemensamma kommittén för de europeiska tillsynsmyndigheterna ska kommissionen lägga fram en första rapport till Europaparlamentet och rådet.
4. Senast den 23 februari 2020 och därefter minst en gång vartannat år ska Eiopa utarbeta ytterligare en rapport om tillämpningen av detta direktiv. Innan Eiopa offentliggör sin rapport ska samråd ske med Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten.
5. I en tredje rapport som ska utarbetas senast den 23 februari 2018 ska Eiopa göra en utvärdering av försäkringsförmedlingsmarknadernas struktur.
6. I rapporten som Eiopa ska utarbeta senast den 23 februari 2020, och som avses i punkt 4, ska Eiopa granska huruvida de behöriga myndigheter som avses i artikel 12.1 har tillräckliga befogenheter och resurser för att utföra sina arbetsuppgifter.
7. I den rapport som avses i punkt 4 ska åtminstone följande frågor behandlas:
 - a) Förändringar av försäkringsförmedlingsmarknadernas struktur.
 - b) Förändringar i mönstret för gränsöverskridande verksamhet.
 - c) Huruvida kvaliteten på rådgivning och försäljningsmetoder har förbättrats och effekterna av detta direktiv på de försäkringsförmedlare som är små och medelstora företag.
8. Rapporten som avses i punkt 4 ska även innehålla en utvärdering från Eiopas sida av effekterna av detta direktiv.

*Artikel 42***Införande**

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 23 februari 2018. De ska till kommissionen utan dröjsmål överlämna texten till dessa bestämmelser.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. De ska även innehålla en uppgift om att hänvisningar i befintliga lagar och andra författningar till det direktiv som upphävts genom det här direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

*Artikel 43***Ändring av direktiv 2002/92/EG**

Kapitel III A i direktiv 2002/92/EG ska utgå med verkan från och med den 23 februari 2016.

*Artikel 44***Upphävande**

Direktiv 2002/92/EG, i dess lydelse enligt de direktiv som anges i bilaga II, del A, ska upphöra att gälla med verkan från och med den 23 februari 2018, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter vad gäller tidsfristen för införlivande med nationell lagstiftning av de direktiv som anges i bilaga II, del B.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga III.

*Artikel 45***Ikraftträdande**

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

*Artikel 46***Adressater**

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Strasbourg den 20 januari 2016.

På Europaparlamentets vägnar

M. SCHULZ

Ordförande

På rådets vägnar

A.G. KOENDERS

Ordförande

BILAGA I

MINIMIKRAV PÅ YRKESKUNSKAP OCH KOMPETENS

(enligt artikel 10.2)

I Skadeförsäkringsrisker klassificerade i klasserna 1–18 i del A i bilaga I till direktiv 2009/138/EG

- a) Nödvändig minimikunskap om villkoren i de försäkringar som erbjuds, inklusive tillägsrisker om sådana täcks av försäkringarna i fråga
- b) Nödvändig minimikunskap om tillämplig lagstiftning om distribution av försäkringsprodukter, såsom konsumenträtt, relevant skatterätt samt relevant socialrätt och arbetsrätt
- c) Nödvändig minimikunskap om skadereglering
- d) Nödvändig minimikunskap om hantering av klagomål
- e) Nödvändig minimikunskap om bedömning av kundernas behov
- f) Nödvändig minimikunskap om försäkringsmarknaden
- g) Nödvändig minimikunskap om affäretiska normer
- h) Nödvändig miniminivå vad gäller finansiell kompetens

II Försäkringsbaserade investeringsprodukter

- a) Nödvändig minimikunskap om försäkringsbaserade investeringsprodukter, inklusive villkor och nettopremier samt, i förekommande fall, garanterade och icke-garanterade ersättningar
- b) Nödvändig minimikunskap om fördelar och nackdelar med olika placeringsalternativ för försäkringstagarna
- c) Nödvändig minimikunskap om finansiella risker som bärs av försäkringstagarna
- d) Nödvändig minimikunskap om livförsäkringar och andra sparprodukter
- e) Nödvändig minimikunskap om hur pensionssystemet är organiserat och vilka garanterade ersättningar det ger
- f) Nödvändig minimikunskap om tillämplig rätt om distribution av försäkringsprodukter, såsom konsumenträtt och relevant skatterätt
- g) Nödvändig minimikunskap om försäkringsmarknaden och marknaden för sparprodukter
- h) Nödvändig minimikunskap om hantering av klagomål
- i) Nödvändig minimikunskap om bedömning av kundernas behov
- j) Hantering av intressekonflikter
- k) Nödvändig minimikunskap om affäretiska normer
- l) Nödvändig miniminivå vad gäller finansiell kompetens

III Livförsäkringsrisker klassificerade i bilaga II till direktiv 2009/138/EG

- a) Nödvändig minimikunskap om försäkringar, inklusive villkor, garanterade ersättningar och, i förekommande fall, tillägsrisker
- b) Nödvändig minimikunskap om hur pensionssystemet är organiserat och vilka garanterade ersättningar det ger i medlemsstaten i fråga
- c) Kunskap om tillämplig försäkringsavtalsrätt, konsumenträtt, dataskyddsrätt, lagstiftning mot penningtvätt och, i förekommande fall, relevant skatterätt samt relevant socialrätt och arbetsrätt

- d) Nödvändig minimikunskap om försäkringsmarknaden och andra relevanta marknader för finansiella tjänster
 - e) Nödvändig minimikunskap om hantering av klagomål
 - f) Nödvändig minimikunskap om bedömning av konsumenternas behov
 - g) Hantering av intressekonflikter
 - h) Nödvändig minimikunskap om affäretiska normer
 - i) Nödvändig miniminivå vad gäller finansiell kompetens
-

BILAGA II

DEL A

Upphävt direktiv och en förteckning över dess efterföljande ändringar

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG (EGT L 9, 15.1.2003, s. 3)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU (EUT L 173, 12.6.2014, s. 349)

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 (EUT L 26, 2.2.2016, s. 19)

DEL B

Tidsfrister för införlivande med nationell lagstiftning i enlighet med artikel 44

Direktiv	Tidsfrist för införlivande av ändringsdirektiv
2014/65/EU	3.7.2016
(EU) 2016/97	22.2.2016 (vad gäller ändring av direktiv 2002/92/EG i enlighet med artikel 43 i det här direktivet)
	23.2.2018 (vad gäller införlivande av det här direktivet i enlighet med artikel 42)

BILAGA III

Jämförelsetabell

Direktiv 2002/92/EG	Delta direktiv
Artikel 1.1	Artikel 1.1 och 1.2
Artikel 1.2	Artikel 1.3 och 1.4
Artikel 1.3	Artikel 1.6
Artikel 2.1	Artikel 2.1 led 6
Artikel 2.2	Artikel 2.1 led 7
Artikel 2.3	Artikel 2.1 led 1 och artikel 2.2
Artikel 2.4	Artikel 2.1 led 2 och artikel 2.2
Artikel 2.5	Artikel 2.1 led 3
Artikel 2.6	Artikel 2.1 led 5
Artikel 2.7	—
Artikel 2.8	Artikel 2.1 led 16
Artikel 2.9	Artikel 2.1 led 10
Artikel 2.10	Artikel 2.1 led 11
Artikel 2.11	—
Artikel 2.12	Artikel 2.1 led 18
Artikel 2.13	Artikel 2.1 led 17
Artikel 3.1	Artikel 3.1
Artikel 3.2	Artikel 3.2 och 3.3
Artikel 3.3	Artikel 3.4
Artikel 3.4	—
Artikel 3.5	—
Artikel 3.6	Artikel 16
Artikel 4.1	Artikel 10.1 och 10.2
Artikel 4.2	Artikel 10.3
Artikel 4.3	Artikel 10.4
Artikel 4.4	Artikel 10.6
Artikel 4.5	—
Artikel 4.6	—
Artikel 4.7	Artikel 10.7
Artikel 5	Artikel 40
Artikel 6.1	Artiklarna 4 och 6
Artikel 6.2	—
Artikel 6.3	Artikel 11.1
Artikel 7	Artikel 12
Artikel 8	Artiklarna 5, 7, 31–36

Direktiv 2002/92/EG	Detta direktiv
Artikel 9	Artikel 13
Artikel 10	Artikel 14
Artikel 11	Artikel 15
Artikel 12.1 led a	Artikel 18 led a i och led b i
Artikel 12.1 led b	Artikel 18 led a iv
Artikel 12.1 led c	Artikel 19.1 led a
Artikel 12.1 led d	Artikel 19.1 led b
Artikel 12.1 led e	Artikel 18 led a iii och led b iii samt artikel 19.1 led c
Artikel 12.2	Artikel 20.3
Artikel 12.3	Artikel 20.1
Artikel 12.4	Artikel 22.1
Artikel 12.5	Artikel 22.2 och 22.4
Artikel 13	Artikel 23
Artikel 14	—
Artikel 15	—
Artikel 16	—
Artikel 17	—

I denna promemoria föreslås ändringar i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling (försäkringsförmedlingslagen). Vissa av förslagen genomför ändringar i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG om försäkringsförmedling, såvitt gäller försäkringsförmedlare.

Det föreslås en utvidgad lämplighetsprövning av försäkringsförmedlare som ansöker om tillstånd hos eller som redan har tillstånd av Finansinspektionen. För en svensk fysisk person ska det, utöver att uppfylla de krav som nu gäller, krävas att försäkringsförmedlaren även i övrigt är lämplig att utöva verksamheten. För svenska juridiska personer ska det, utöver de krav som nu gäller, krävas att den som ingår i ledningen eller är ersättare för denne även i övrigt är lämplig att ingå i ledningen. Dessa krav föreslås även gälla för utländska försäkringsförmedlare som ägnar sig åt försäkringsförmedling i Sverige, såvitt gäller förmedlare vars hemland inte ingår i EES. De nya kraven ska inte gälla för anknutna försäkringsförmedlare. Ett tillstånd att utöva försäkringsförmedling ska återkallas om lämplighetskravet inte längre är uppfyllt. Promemorian innehåller även ett förslag avseende handläggningen av en begäran om återkallelse av tillstånd att utöva försäkringsförmedling.

I promemorian föreslås också en ändring i 5 kap. 4 § försäkringsförmedlingslagen. Ändringen innebär att försäkringsförmedlare som mottar och vidarebefordrar order avseende vissa fondandelar och tillhandahåller investeringsrådgivning avseende sådana andelar som sidoverksamhet ska följa även vissa föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Vidare föreslås ett förtydligande av definitionen av försäkringsförmedling och nya allmänna krav dels på försäkringsförmedlares uppträdande, dels avseende förmedlares information till kunder.

Promemorian innehåller även ett förslag om att en försäkringsförmedlare i samband med verksamheten inte får marknadsföra andra finansiella tjänster eller produkter än sådana försäkringar som tillståndet eller registreringen avser samt de tjänster och produkter som kunden kan välja inom försäkringen.

Slutligen föreslås en ny bestämmelse med krav på att försäkringsförmedlare ska hantera intressekonflikter i verksamheten på visst sätt. Enligt bestämmelsen får en försäkringsförmedlare inte ta emot och behålla provision eller annan liknande ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att förmedlaren tillvaratar kundens intressen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs för att en försäkringsförmedlare ska uppfylla kravet.

Lagändringarna syftar till att stärka skyddet av konsumenter och övriga kunder till försäkringsförmedlare.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2015.

Lagförslag i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22)

Lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling

Härigenom föreskrivs¹⁰ i fråga om lagen (2005:405) om försäkringsförmedling

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 4, 5 och 6 §§, 5 kap. 4 §, 8 kap. 14 § samt 9 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 1 kap. 10 a §, 5 kap. 4 a och 4 b §§, 6 kap. 7 a § och 8 kap. 2 a §, och närmast före 6 kap. 7 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om försäkringsförmedling.

Med försäkringsförmedling avses yrkesmässig verksamhet som består i att

1. lägga fram *eller* föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås,

2. för någon annans räkning ingå försäkringsavtal, eller

3. bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal.

1. lägga fram, föreslå *eller ge råd om* försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås,

3. bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal *eller ge råd om hur en kund ska placera försäkringspremier i fråga om livförsäkring.*

10 a §

Med nära förbindelser avses i denna lag detsamma som i 1 kap. 14 § försäkringsrörelselagen (2010:2043). Det som där anges om försäkringsföretag ska i stället avse försäkringsförmedlare.

¹⁰ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG om försäkringsförmedling, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/.../EU av den [...] om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2011/61/EU och av direktiv 2002/92/EG (omarbetning).

2 kap.4 §¹¹

För en anknuten försäkringsförmedlare gäller i stället för det som sägs i 1–3 §§ att det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter, ska anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket. Innan anmälan får ske ska försäkringsföretaget kontrollera att förmedlaren uppfyller kraven i 5 § 1–3 eller 6 § första stycket 1, 3, 4 och andra stycket samt i föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 1 § och 2 § 2, 3 och 5. Försäkringsföretaget ska, genom att begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp, kontrollera att kraven i 5 § 2 och 6 § första stycket 3 i detta avseende är uppfyllda.

För en anknuten försäkringsförmedlare gäller i stället för det som sägs i 1–3 §§ att det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter, ska anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket. Innan anmälan får ske ska försäkringsföretaget kontrollera att förmedlaren uppfyller kraven i 5 § 1–3 eller 6 § första stycket 1, 3, 4 och andra stycket samt i föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 1 § och 2 § 2, 3 och 5. *Kravet på att de personer som avses i 6 § första stycket 3 även i övrigt ska vara lämpliga för att ingå i ledningen behöver dock inte vara uppfyllt. Sådana föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 2 § 5 med avseende på kravet i 5 § 5 ska inte heller tillämpas.* Försäkringsföretaget ska, genom att begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp, kontrollera att kraven i 5 § 2 och 6 § första stycket 3 i detta avseende är uppfyllda.

I en anmälan ska det anges om förmedlingen ska avse alla slag av försäkringar, bara livförsäkringar eller bara skadeförsäkringar eller om den ska begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 19 § 2 samma lag.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

5 §

Tillstånd för en svensk fysisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om den fysiska personen

1. inte är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,
2. inte förekommer i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss

¹¹ Senaste lydelse 2010:2070.

allvarlig ekonomisk brottslighet och har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter,

3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som *skall* utövas, *och*

4. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denne om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter.

3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som *ska* utövas,

4. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denne om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter, *och*

5. även i övrigt är lämplig att utöva verksamheten.

6 §

Tillstånd för en svensk juridisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om

1. den juridiska personen inte är i konkurs eller likvidation,

2. den juridiska personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter,

3. den som *skall* ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne, uppfyller kraven i 5 § 2 samt har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsförmedling, *och*

4. de anställda som *skall* förmedla försäkringar för den juridiska personens räkning uppfyller kraven i 5 § 1–3.

Den juridiska personen *skall* kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket 4 är uppfyllda. I samband med detta *skall* den juridiska personen begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp.

3. den som *ska* ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne, uppfyller kraven i 5 § 2 samt har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsförmedling *och även i övrigt är lämplig att ingå i ledningen, och*

4. de anställda som *ska* förmedla försäkringar för den juridiska personens räkning uppfyller kraven i 5 § 1–3.

Den juridiska personen *ska* kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket 4 är uppfyllda. I samband med detta *ska* den juridiska personen begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp.

5 kap.

4 §¹²

Försäkringsförmedlaren *skall* i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingssed och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen.

Försäkringsförmedlaren *ska* i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingssed och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen. *Försäkringsförmedlaren ska*

¹² Senaste lydelse 2007:565.

handla hederligt, rättvist och professionellt.

Försäkringsförmedlaren *skall* anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Om försäkringsförmedlaren har informerat kunden enligt 6 kap. 2 § första stycket 1 om att han eller hon lämnar rådgivning om försäkring på grundval av en opartisk analys, är förmedlaren skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden.

Förmedlaren *skall* avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Om försäkringsförmedlaren utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket, gäller dessutom bestämmelserna i 8 kap. lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden för den verksamheten i tillämpliga delar.

Försäkringsförmedlaren *ska* anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Om försäkringsförmedlaren har informerat kunden enligt 6 kap. 2 § första stycket 1 om att han eller hon lämnar rådgivning om försäkring på grundval av en opartisk analys, är förmedlaren skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden.

Förmedlaren *ska* avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Om försäkringsförmedlaren utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket, gäller dessutom bestämmelserna i 8 kap. lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden *och föreskrifter som har meddelats med stöd av 8 kap. 42 § samma lag*, för den verksamheten i tillämpliga delar.

4 a §

Försäkringsförmedlaren ska, utöver det som anges i 6 kap. 1 och 2 §§, vidta alla rimliga åtgärder, däribland att ha organisatoriska och administrativa system, för att

1. *identifiera de intressekonflikter som kan uppkomma mellan förmedlaren eller någon person eller något företag som har nära förbindelser med förmedlaren och en kund eller mellan olika kunder, och*

2. *förhindra att kundens intressen påverkas negativt av intressekonflikter.*

Om de åtgärder som försäkringsförmedlaren har vidtagit för att förhindra intressekonflikter inte är tillräckliga, ska försäkringsförmedlaren tydligt informera kunden om arten av eller källan till intressekonflikterna innan förmedlaren åtar sig att utföra försäkringsförmedling för kundens räkning.

En försäkringsförmedlare får inte ta emot och behålla provision eller annan liknande ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att förmedlaren uppfyller kraven i första stycket 2.

4 b §

Försäkringsförmedlaren får inte i samband med verksamheten marknadsföra andra finansiella tjänster eller produkter än sådana försäkringar som tillståndet enligt 2 kap. 2 § eller registreringen enligt 2 kap. 4 § andra stycket avser. Försäkringsförmedlaren får dock marknadsföra sådana tjänster och produkter som kunden kan välja inom försäkringen.

Om försäkringsförmedlaren har ett sådant tillstånd för sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket, får förmedlaren även marknadsföra sådana andelar i fonder och fondföretag som omfattas av det tillståndet.

Första stycket gäller inte om försäkringsförmedlaren har rätt att driva verksamhet avseende det slag av finansiella tjänster eller produkter som marknadsföringen avser enligt någon annan författning eller är en sådan anknuten försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 10 § 1 b.

6 kap.

7 a §

All information som en försäkringsförmedlare lämnar till sina kunder ska vara rättvisande och tydlig. Den får inte vara vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska lätt kunna identifieras som sådant.

8 kap.

2 a §

Om en försäkringsförmedlare har förklarat sig avstå från tillståndet enligt 2 § första stycket 2 och det samtidigt pågår ett ärende om ingripande mot förmedlaren, får Finansinspektionen, om det är till nytta för utredningen i ingripandeärendet, förena ärendena för gemensam handläggning. I ett sådant fall får Finansinspektionen, om det kan ske utan betydande olägenhet för förmedlaren, avgöra frågan om ingripande enligt 1 § andra stycket innan inspektionen avgör om tillståndet ska återkallas enligt 2 § första stycket 2. Finansinspektionen ska då se till att den förutsättning för tillståndet som anges i 2 § första stycket 3 iakttas.

Om det finns skäl för det, får Finansinspektionen besluta om att ärendena inte längre ska handläggas gemensamt.

14 §

Om en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 2 § låter bli att i tid lämna de upplysningar som föreskrivits med stöd av 9 kap. 2 § 9, får Finansinspektionen besluta att försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller den utländska försäkrings-

Om en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare som utövar försäkringsförmedling i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 2 § låter bli att i tid lämna de upplysningar som föreskrivits med stöd av 9 kap. 2 § 10, får Finansinspektionen besluta att försäkringsförmedlaren, försäkringsföretaget eller den utländska försäkrings-

förmedlaren *skall* betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

förmedlaren *ska* betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

9 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad försäkringsföretaget i övrigt *skall* iaktta enligt i samband med anmälan och kontroll av anknutna försäkringsförmedlare,

2. vad som *skall* avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter enligt 2 kap. 5 § 2,

3. vilken kunskap och kompetens som krävs enligt 2 kap. 5 § 3,

4. sådan försäkring för skadeståndsskyldighet som avses i 2 kap. 5 § 4 och 6 § första stycket 2,

5. vilken *insikt och erfarenhet* som krävs enligt 2 kap. 6 § första stycket 3,

6. vad den juridiska personen i övrigt *skall* iaktta enligt 2 kap. 6 § andra stycket i samband med kontroll av anställda,

7. vad försäkringsförmedlaren *skall* iaktta enligt 5 kap. 6 § vid hantering av klagomål,

8. vad försäkringsförmedlaren *skall* iaktta enligt 6 kap. 6 § när det gäller dokumentation av försäkringsförmedlingen och utlämnande av sådan dokumentation,

9. vilka upplysningar som en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare enligt 7 kap. 4 § *skall* lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet, och

10. sådana avgifter för tillsyn som avses i 7 kap. 7 §.

Regeringen eller den myndighet *som* regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad försäkringsföretaget i övrigt *ska* iaktta enligt 2 kap. 4 § i samband med anmälan och kontroll av anknutna försäkringsförmedlare,

2. vad som *ska* avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter enligt 2 kap. 5 § 2,

3. vilken kunskap och kompetens som krävs enligt 2 kap. 5 § 3,

4. sådan försäkring för skadeståndsskyldighet som avses i 2 kap. 5 § 4 och 6 § första stycket 2,

5. vad som krävs för att uppfylla kraven i 2 kap. 5 § 5 och 6 § första stycket 3,

6. vad den juridiska personen i övrigt *ska* iaktta enligt 2 kap. 6 § andra stycket i samband med kontroll av anställda,

7. vad som krävs för att uppfylla kraven i 5 kap. 4 a §,

8. vad försäkringsförmedlaren *ska* iaktta enligt 5 kap. 6 § vid hantering av klagomål,

9. vad försäkringsförmedlaren *ska* iaktta enligt 6 kap. 6 § när det gäller dokumentation av försäkringsförmedlingen och utlämnande av sådan dokumentation,

10. vilka upplysningar som en försäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsförmedlare enligt 7 kap. 4 § *ska* lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet, och

11. sådana avgifter för tillsyn som avses i 7 kap. 7 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.
2. För ansökningar om tillstånd som har getts in före ikraftträdandet och vid ingripande mot en försäkringsförmedlare som har beslutats före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser.

Remiss

2014-06-11

Fi2014/2191

Finansdepartementet

Finansmarknadsavdelningen

Anna-Karin Vinterhav

Telefon: 08-405 10 43

E-mail: anna-karin.vinterhav@regeringskansliet.se

Ds 2014:22 Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling

Remissinstanser:

1. Hovrätten för Nedre Norrland
2. Stockholms tingsrätt
3. Kammarrätten i Stockholm
4. Förvaltningsrätten i Stockholm
5. Justitiekanslern
6. Konsumentverket
7. Allmänna reklamationsnämnden
8. Arbetsgivarverket
9. Statens tjänstepensionsverk
10. Pensionsmyndigheten
11. Finansinspektionen
12. Konkurrensverket
13. Bolagsverket
14. Regelrådet
15. 2013 års värdepappersmarknadsutredning (Fi 2013:04)
16. Branschorganisationen för privatekonomiska förmedlings- och jämförelsetjänster
17. Finansförbundet
18. FTF – Facket för försäkring och finans
19. Fondbolagens Förening
20. Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden
21. Företagarna
22. Konsumenternas Bank- och finansbyrå
23. Konsumenternas Försäkringsbyrå
24. Länsförsäkringsbolagens förening
25. Näringslivets regelnämnd
26. Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet
27. Svenska Bankföreningen
28. Sveriges advokatsamfund

Postadress
103 33 Stockholm

Telefonväxel
08-405 10 00

E-post: registrator@finance.ministry.se

Besöksadress
Drottninggatan 21

Telefax
08-21 73 86

Telex
117 41 FINANS S

29. Sveriges Aktiesparares Riksförbund
30. Svenska Fondhandlareföreningen
31. Svensk Försäkring
32. Svenska försäkringsföreningen
33. Svenska försäkringsförmedlares förening
34. Sveriges konsumenter
35. Sveriges Kommuner och Landsting
36. Svenskt Näringsliv
37. Utländska försäkringsbolags förening
38. Landsorganisationen i Sverige, LO
39. Sveriges Akademikers Centralorganisation, SACO
40. Tjänstemännens centralorganisation, TCO
41. InsureSec AB
42. Finansbolagens förening
43. SwedSec AB
44. Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB

Remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet, 103 33 Stockholm, senast den **26 september 2014**. Svaren ska lämnas både skriftligen och per e-post till fi.registrator@regeringskansliet.se

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Göran Haag
rättschef

Kopia till
Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm
Riksdagens utredningstjänst
Finansutskottet
Registrator, Finansdepartementet

Sammanfattning i betänkandet Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2)

Europaparlamentet och rådet antog i maj 2014 ett direktiv (MiFID II)¹ och en förordning (MiFIR)² om marknader för finansiella instrument, se bilagorna 4 och 5. Rättsakterna ersätter 2004 års MiFID.³

MiFID II och MiFIR innehåller en rad regler främst för värdepappersföretag och reglerade marknader. De nya rättsakterna innebär dels att en stor del av reglerna i 2004 års direktiv överförs mer eller mindre oförändrade till MiFID II, dels att det införs nya regler eller regler som är mer utförliga än motsvarande regler i 2004 års direktiv. Vissa av reglerna i 2004 års direktiv – t.ex. reglerna om transparens – finns numera i MiFIR. I denna förordning finns även helt nya regler.

Utredningens huvuduppgift har varit att analysera vilka ändringar som krävs i den nuvarande svenska regleringen för att genomföra de nya rättsakterna. Vidare har det i uppdraget ingått att se över vissa frågor som rör finansiell rådgivning som i dag inte omfattas av tillståndsplikt och näringsrättslig reglering, överväga om även sådan rådgivning bör omfattas av tillståndsplikt och näringsrättslig reglering och i sådant fall utarbeta nödvändiga lagförslag.

Efter en inledning där förutsättningarna för utredningsarbetet och arbetets bedrivande beskrivs (kapitel 2), redogör utredningen för bakgrunden till de nya rättsakterna, vilka presenteras i korthet (kapitel 3). Därefter följer ett kapitel med några allmänna utgångspunkter (kapitel 4). Förslagsdelen av betänkandet omfattar kapitlen 5–14. I det följande redovisar utredningen de viktigaste förslagen i de olika kapitlen.

Tillämpningsområdet m.m. (kapitel 5)

MiFID II och MiFIR är, liksom 2004 års direktiv, tillämpliga på vissa tjänster och verksamheter avseende finansiella instrument. Det är alltså när tjänster och verksamheter rör finansiella instrument som de är tillståndspliktiga och ska bedrivas enligt reglerna i MiFID II och MiFIR. Definitionen av begreppet finansiella instrument är till övervägande del densamma i MiFID II som i 2004 års direktiv. En nyhet är att utsläppsrätter är finansiella instrument enligt MiFID II, och utredningen föreslår att de svenska reglerna ändras så att detta framgår av lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden. Även de tillståndspliktiga

¹ Europaparlamentet och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU.

² Europaparlamentet och rådets förordning (EU) nr 600/2014 av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

³ Europaparlamentet och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentet och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG.

investeringsstjänsterna och investeringsverksamheterna är huvudsakligen desamma i MiFID II och i 2004 års direktiv. Utredningen föreslår dock vissa justeringar av hur tjänsterna och verksamheterna benämns och definieras i lagtexten för att åstadkomma ett mer direktivnära genomförande. En nyhet i sak är verksamheten drift av OTF-plattform⁴, som är en ny typ av handelsplats för finansiella instrument. Utredningen föreslår att denna verksamhet tas in som en ny tillståndspliktig investeringsverksamhet i lagen om värdepappersmarknaden.

Flera av reglerna i MiFID II, bl.a. flertalet kundskyddsregler, ska tillämpas även när ett värdepappersföretag säljer eller lämnar råd om s.k. strukturerade insättningar⁵, som i sig inte är finansiella instrument. Utredningen föreslår att denna utvidgning av tillämpningsområdet också införs i svensk rätt.

Enligt MiFID II är en rad företag, företeelser och verksamheter undantagna från tillämpningsområdet. Undantagen är i stort sett desamma som i 2004 års direktiv med några mindre skillnader, exempelvis i fråga om viss verksamhet avseende råvaruderivat och utsläppsrätter. Av MiFID II framgår också att värdepapperscentraler – som i svensk rätt benämns centrala värdepappersförvarare – ska vara undantagna. Utredningen föreslår att undantagen enligt svensk rätt anpassas till nämnda förändringar.

Värdepappersmarknadens infrastruktur (kapitel 6)

Många av reglerna i MiFID II och MiFIR rör värdepappersmarknadens infrastruktur, dvs. vilka olika typer av handelsplatser (reglerad marknad, MTF-plattform⁶ och OTF-plattform) som finns, hur de ska vara organiserade och hur handeln där och utanför handelsplatserna ska gå till. Till detta område hör också frågor om transparens (dvs. offentliggörande av order och transaktioner), krav på värdepappersföretag som ägnar sig åt s.k. algoritmisk handel, transaktionsrapportering och positionsbegränsningar vid handeln med råvaruderivat och utsläppsrätter. Även de nya datarapporteringstjänsterna utgör en del av värdepappersmarknadens infrastruktur.

Som nämnts föreslår utredningen att drift av en OTF-plattform tas in som en ny tillståndspliktig investeringsverksamhet i lagen. Därutöver föreslår utredningen vissa justeringar i de svenska definitionerna av reglerad marknad och MTF-plattform för att åstadkomma en mer direktivnära reglering.

MiFID II innehåller en rad detaljerade regler för handeln på reglerade marknader. Utredningen föreslår att de nya kraven i MiFID II på synkronisering av klockor, handelssystem med tillräcklig kapacitet och uthållighet, skriftliga avtal om marknadsgarantverksamhet, transparenta

⁴ Akronym för den engelska termen organised trading facility, OTF, se definition i artikel 4.1.23 i MiFID II.

⁵ Inlåning till kreditinstitut, där räntan eller avkastningen bestäms av ett index, ett eller flera finansiella instrument, råvaror eller en valutakurs.

⁶ Akronym för den engelska termen multilateral trading facility, MTF, se definition i artikel 4.1.22 i MiFID II.

och icke-diskriminerande avgiftstrukturer och regler om samlokalisering samt tick-size tas in i lagen om värdepappersmarknaden. Utredningen föreslår också att reglerna om handelsstopp och avförande av ett finansiellt instrument från handel anpassas till kraven i MiFID II. Detta innebär att det i lagen tas in en uttrycklig regel om vad som gäller vid handelsstopp och avförande som beslutas av den som driver handelsplatsen och hur detta kommuniceras med Finansinspektionen. Flertalet av reglerna för reglerade marknader ska också gälla för MTF- och OTF-plattformar. Utredningen föreslår vidare att en MTF-plattform ska kunna registreras som en tillväxtmarknad för små och medelstora företag, dvs. företag som har ett genomsnittligt börsvärde som understiger 200 miljoner euro. En sådan registrering innebär vissa lättnader i kraven för upptagande till handel och för information om emittenterna.

Flera regler i den direktverkande förordningen MiFIR saknar motsvarighet i svensk rätt. Detta gäller t.ex. kraven att handla derivat-instrument på en marknadsplats, vissa regler om centrala motparter för clearing, regler om referensvärden och skyldigheten för värdepappersföretag att handla aktier på en handelsplats. Dessa regler föranleder inga lagändringar.

Reglerna om transparens, dvs. kraven på att offentliggöra order och transaktioner avseende finansiella instrument, finns i MiFIR. Detsamma gäller reglerna om dokumentation av order och transaktioner samt rapportering av transaktioner till den behöriga myndigheten. Även reglerna om systematiska internhandlare, dvs. värdepappersföretag som systematiskt genomför kunders order utanför en handelsplats mot det egna lagret, finns numera i MiFIR. Utredningen föreslår med anledning av detta att nuvarande bestämmelser om transparens, dokumentation av order och transaktioner, transaktionsrapportering samt om systematiska internhandlare utmönstras ur lagen om värdepappersmarknaden.

I MiFID II finns, i förhållande till 2004 års direktiv, nya regler om gränser för, hantering av och rapportering av positioner i råvaruderivat och utsläppsrätter m.m. Utredningen föreslår att det i lagen om värdepappersmarknaden tas in regler om att Finansinspektionen ska fastställa kvantitativa trösklar för hur stora positioner i råvaruderivat en enskild person eller ett enskilt företag kan ha. Den som driver en handelsplats ska övervaka de positioner i råvaruderivat som personer eller företag har samt kunna tvinga fram en stängning eller minskning av en position och även kunna tvinga den som har en stor eller dominerande position att tillhandahålla likviditet tillbaka till marknaden. Vidare ska den som driver en handelsplats där det handlas råvaruderivat, utsläppsrätter eller derivatinstrument avseende utsläppsrätter, veckovis publicera en rapport över positioner i de aktuella finansiella instrumenten. Den som driver handelsplatsen ska också till Finansinspektionen dagligen tillhandahålla mer detaljerad information där positionerna per innehavare framgår.

Genom MiFID II görs en rad datarapporteringstjänster tillståndspliktiga. Det rör sig om att tillhandahålla ett ”godkänt publiceringsarrangemang” (APA), att vara ”tillhandahållare av konsoliderad handelsinformation” (CTP) och att tillhandahålla en ”godkänd rapporteringsmekanism” (ARM). Med godkänt publiceringsarrangemang (APA) avses att någon, för ett värdepappersföretags räkning offentliggör transaktioner

i enlighet med transparensreglerna i MiFIR. En tillhandahållare av konsoliderad handelsinformation (CTP) tillhandahåller en samlad bild av transaktioner från flera olika handelsplatser och aktörer, vilket underlättar för marknadsaktörer att få tillgång till relevant information. En godkänd rapporteringsmekanism (ARM) slutligen rapporterar för ett värdepappersföretags räkning transaktioner till behöriga myndigheter eller Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma). Det är huvudsakligen transaktionsrapportering enligt MiFIR som avses. Förutsättningarna för tillstånd och vad som krävs av ett företag med tillstånd liknar de förutsättningar och krav som gäller för värdepappersföretag. Utredningen föreslår att bestämmelser om detta tas in i ett eget kapitel i lagen om värdepappersmarknaden.

I MiFID II finns en rad regler som rör algoritmisk handel och algoritmisk högfrekvenshandel. Reglerna syftar till att komma till rätta med de risker och problem som är förknippade med denna typ av verksamhet. Reglerna i MiFID II riktar sig mot både värdepappersföretagens egen handel och mot företagets handel för kunders räkning. Reglerna är ”nya” i den bemärkelsen att det inte tidigare har funnits bindande regler på området i något direktiv eller i någon förordning. Utredningen föreslår att ett värdepappersinstitut som självt ägnar sig åt algoritmisk handel, i enlighet med kraven i MiFID II, ska ha effektiva system och riskkontroller som säkerställer att institutets handelssystem är motståndskraftigt och har tillräcklig kapacitet. Det ska i systemet finnas erforderliga trösklar, gränser och filter för att förhindra felaktiga order och för att förhindra att systemet fungerar på ett sätt som skapar oreda på marknaden. Företaget ska också ha effektiva system och kontroller som säkerställer att algoritmhandeln inte används för marknadsmissbruk eller för att bryta mot handelsregler på den handelsplats där handeln sker. Företaget i fråga ska ha kontinuitetsarrangemang som kan hantera systemhaverier. Företagen ska därutöver underrätta den behöriga myndighet och den handelsplats där handeln äger rum om sina arrangemang i dessa avseenden. Den behöriga myndigheten kan kräva att värdepappersföretaget – regelbundet eller ad hoc – tillhandahåller en beskrivning av företagets strategier för algoritmisk handel, information om vilka parametrar och gränser som används och vilka kontroller företaget har för att säkerställa efterlevnaden av reglerna. Även om ett värdepappersföretag inte självt ägnar sig åt algoritmisk handel kan företaget ha kunder som gör det, t.ex. genom att kunderna använder s.k. direkt elektroniskt tillträde. Av denna anledning finns i MiFID II bestämmelser om kontroller och ansvar för värdepappersföretag som tillhandahåller direkt elektroniskt tillträde. Utredningen föreslår att det i lagen om värdepappersmarknaden tas in regler om att ett sådant företag ska ha effektiva system och kontroller för att säkerställa en ordentlig utvärdering av att de kunder som tjänsten tillhandahålls åt är lämpliga. Det ska finnas handels- och kreditlimiter som kunderna inte ska kunna överskrida, och handeln ska övervakas så att företaget kan förhindra att handeln skapar risker för företaget självt, att handeln skapar oreda på marknaden eller strider mot bestämmelserna i marknadsmissbruksförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning [EU] 596/2014). Företaget ska också se till att det finns ett skriftligt avtal som klargör

kundens och företagets respektive rättigheter och skyldigheter. Även företag som tillhandahåller direkt elektroniskt tillträde ska underrätta sin behöriga myndighet samt den berörda handelsplatsen om detta. Den behöriga myndigheten kan kräva att företaget regelbundet eller ad hoc tillhandahåller en beskrivning av de system och kontroller avseende direkt elektroniskt tillträde som företaget har.

En enhetlig reglering av finansiell rådgivning och investeringsrådgivning (kapitel 7)

MiFID II innehåller en rad regler som syftar till att skydda kunderna. Reglerna i direktivet riktar sig dock enbart mot värdepappersföretag och behandlas i kapitlen 8 och 9. I kapitel 7 behandlas den nationella frågan om det går att åstadkomma en enhetlig reglering för alla, oavsett företagstyp, som till konsumenter tillhandahåller rådgivning rörande placeringar. Den huvudsakliga regleringen av denna typ av rådgivning finns i lagen (2003:362) om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningslagen) och i lagen om värdepappersmarknaden. Men verksamhet som i sig kan innehålla moment av rådgivning regleras även i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, lagen (2010:2043) om försäkringsrörelse, lagen (2004:46) om värdepappersfonder och lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Reglerna är mycket lika och har samma konsumentskyddande syfte. Utredningen föreslår att man tar steget fullt ut så att reglerna inte bara blir lika utan exakt desamma. Utredningen föreslår därför att det i lagstiftningen för respektive företagstyp införs en bestämmelse om att reglerna om rådgivning i lagen om värdepappersmarknaden ska tillämpas när företaget i fråga tillhandahåller rådgivning till konsumenter.

Regler om ersättningar till eller från tredjepart (kapitel 8)

I MiFID II finns en minimiregel om ersättningar från tredjepart till oberoende rådgivare och portföljförvaltare. Om institutet har informerat kunden om att rådgivningen är oberoende får institutet inte ta emot och behålla ersättningar från någon tredjepart, och institutet måste i sin rådgivning utgå från flera olika produkter från andra emittenter och producenter än institutet självt eller närstående företag. Inte heller en portföljförvaltare får, enligt minimiregeln, ta emot och behålla ersättningar från tredjepart. Om en oberoende rådgivare eller en portföljförvaltare tar emot ersättning från en tredjepart måste rådgivaren/förvaltaren betala ut ersättningen till kunden. Denna regel måste, vilket utredningen också föreslår, införas i svensk rätt. Enligt utredningens uppfattning skulle emellertid enbart minimiregeln inte åtgärda problemen med provisioner. Ersättningar från tredjepart har i Finansinspektionens tillsyn visat sig leda till intressekonflikter och att rådgivare sätter sina egna intressen att få höga provisioner framför kundens intressen. Minimiregeln skulle inte leda till en tillräcklig förstärkning av konsumentskyddet.

Utredningen föreslår därför att Sverige använder sig av möjligheten att gå längre än minimiregeln och sträcker ut förbudet mot att ta emot ersättningar från tredjepart till att gälla all rådgivning, oberoende eller inte, till icke-professionella kunder. Detsamma bör gälla för portföljförvaltning som tillhandahålls till icke-professionella kunder. Utredningen föreslår att förbudet utformas så att ersättningar från tredjepart som kan påverka kundernas intresse negativt ska vara förbjudna och att Finansinspektionen ges rätt att närmare föreskriva vilka ersättningar det kan vara fråga om. Ett sådant provisionsförbud kan utformas så att det träffar just sådana provisioner som innebär att kundernas intressen påverkas negativt, utan att träffa sådana provisioner som inte gör det. Som nämnts i föregående avsnitt föreslår utredningen att samma regler ska gälla alla rådgivare, oavsett företagstyp. Det innebär på provisionsområdet att förbudet mot att ta emot och behålla ersättningar från tredjepart, som kan påverka kundens intressen negativt, också ska gälla för försäkringsbolag och försäkringsförmedlare när ett sådant företag inom sin ordinarie verksamhet lämnar finansiell rådgivning till konsumenter.

Utredningen föreslår också att Sverige går längre än vad direktivet kräver när det gäller kraven för att någon ska få kalla sig oberoende rådgivare. Enligt minimiregeln får en oberoende rådgivare lämna råd om egna produkter, så länge det i det produktutbud rådgivaren har ingår ett tillräckligt antal externa produkter. Utredningen föreslår att kravet skärps så att endast den som enbart lämnar råd om externa produkter får kalla sig oberoende rådgivare. Dessa bestämmelser ska gälla också för försäkringsbolag och försäkringsförmedlare.

Utöver de regler som gäller särskilt för investeringsrådgivning och portföljförvaltning finns i MiFID II generella bestämmelser om ersättningar från tredjepart som gäller för alla investeringstjänster. Reglerna innebär att ett värdepappersföretag, när det utför tjänster till kunder, inte får ta emot ersättning från någon annan än kunden, om inte kunden har informerats om ersättningen och ersättningen är utformad för att höja kvaliteten på den berörda tjänsten samt inte hindrar institutet från att uppfylla sin skyldighet att tillvarata kundens intressen. Denna regel finns sedan tidigare i Finansinspektionens föreskrifter. Utredningen föreslår att regeln tas in i lagen om värdepappersmarknaden.

Övriga investerarskydds- och rörelserregler (kapitel 9)

Utöver reglerna om ersättningar från tredje part innehåller MiFID II en rad skärpningar och nyheter på kundskyddsområdet. Det gäller bl.a. reglerna om kompetenskrav, lämplighetsbedömningar, information om lämpligt råd, paketerade produkter, intressekonflikter samt regler om att ta fram och distribuera produkter. Dessa regler tillsammans med nya regler om bandinspelning och annan dokumentation av order behandlas i kapitel 9.

Värdepappersföretagen ska enligt MiFID II säkerställa att de fysiska personer som lämnar investeringsrådgivning samt de fysiska personer som lämnar information om finansiella instrument, investeringstjänster eller sidotjänster har den kunskap och kompetens som krävs för att

uppfylla sina skyldigheter. De kriterier som används för att bedöma kunskap och kompetens ska offentliggöras. Utredningen föreslår att en bestämmelse om detta tas in i lagen om värdepappersmarknaden och att Finansinspektionen får rätt att lämna närmare föreskifter om kompetenskraven.

Reglerna om lämplighetsbedömningar vid investeringsrådgivning och portföljförvaltning är i MiFID II i stort sett desamma som i 2004 års direktiv. Reglerna går ut på att företagen ska inhämta information om kundens kunskaper och erfarenhet av investeringar, om kundens ekonomiska situation och om kundens mål med investeringen, för att sedan med hjälp av den inhämtade informationen kunna lämna ett lämpligt råd eller föreslå en lämplig förvaltningsstrategi. I MiFID II har reglerna utvecklats något så att det närmare anges att informationen om kundens ekonomiska situation ska innefatta kundens förmåga att bära förluster och informationen om kundens mål med investeringen ska innefatta kundens risktolerans, och lämpligheten ska bedömas särskilt i förhållande till detta och kundens förmåga att bära förluster. Därutöver finns en ny bestämmelse om att företag som lämnar rekommendationer om ett paket av kombinerade tjänster och produkter – t.ex. en investering tillsammans med en kredit – i sin lämplighetsbedömning ska beakta om paketet som helhet är lämpligt. En annan nyhet jämfört med 2004 års direktiv är att ett värdepappersföretag ska informera kunden om huruvida företaget regelbundet kommer att bedöma lämpligheten avseende de finansiella instrument som har rekommenderats. Ytterligare en ny bestämmelse i förhållande till 2004 års direktiv är att ett värdepappersföretag som tillhandahåller investeringsrådgivning ska upplysa kunden om varför det råd som företaget lämnar är lämpligt. Upplysningen ska lämnas i skriftlig form innan den transaktion som företaget föreslår äger rum, och den ska ange på vilket sätt rådet uppfyller kundens behov, preferenser och andra karakteristika. Utredningen föreslår att bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden ändras så att de innefattar de nya kraven.

På området intressekonflikter föreslår utredningen att de nuvarande reglerna om intressekonflikter, i enlighet med systematiken i direktivet, delas upp i en regel med krav på företagets organisation och en annan med krav på att identifiera, förebygga och hantera intressekonflikter samt i vissa fall lämna information till kunderna. En sådan uppdelning underlättar tolkningen och tillämpningen av reglerna. Utredningen föreslår också att företagen ska lämna information till kunderna om intressekonflikter på ett varaktigt medium, och informationen ska vara tillräckligt detaljerad så att kunden kan fatta ett välgrundat beslut när det gäller den investeringstjänst eller sidotjänst där intressekonflikten uppstår. Utredningen föreslår även att lagen om värdepappersmarknaden kompletteras med en bestämmelse om att värdepappersinstitut inte ska belöna eller bedöma sin personal på ett sätt som kommer i konflikt med företagets skyldighet att iaktta kundernas intressen. Instituterna ska i synnerhet undvika belöningsystem som kan leda till att personalen rekommenderar ett visst finansiellt instrument till en icke-professionell kund när företaget borde ha föreslagit ett annat instrument som bättre hade motsvarat kundens behov.

I MiFID II regleras den situationen att värdepappersföretag tillhandahåller en paketslösning som består av en investeringstjänst tillsammans med en annan tjänst eller produkt, eller att tillhandahållandet av en tjänst eller produkt är en förutsättning för en annan tjänst eller produkt. Ett exempel på ett sådant ”paket” skulle kunna vara att ett värdepappersinstitut tillhandahåller en depåttjänst (förvaring av finansiella instrument) tillsammans med en depåtkredit (kreditgivning). Utredningen föreslår att det i lagen om värdepappersmarknaden tas in en bestämmelse om att värdepappersinstitut som tillhandahåller en paketslösning som består av en investeringstjänst tillsammans med en annan tjänst eller produkt, eller i att tillhandahållandet av en tjänst eller produkt är en förutsättning för en annan produkt eller tjänst, ska informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika komponenterna i paketet var för sig och om kostnaderna för var och en av komponenterna. För det fall att paketet i sig innebär en förhöjd risk jämfört med om de olika komponenterna tillhandahållits var för sig, ska institutet informera kunden om hur de olika komponenterna påverkar risknivån.

I MiFID II ställs krav på att värdepappersföretagen ska ha en process för godkännande av finansiella instrument som tas fram för försäljning till företagets kunder. Processen ska vara utformad så att företaget ska fastställa en målgrupp för vilken instrumentet i fråga är anpassat. Det kan t.ex. vara fråga om konsumenter med viss erfarenhet eller en viss riskprofil. Med utgångspunkt i den tänkta målgruppen ska värdepappersföretaget bedöma om instrumentet i fråga typiskt sett är lämpligt, t.ex. med hänsyn till de risker som är förenade med en investering. Bedömningen ska också innefatta de förändringar som kan inträffa, t.ex. värdeförändringar på grund av händelser på marknaden. När väl instrumentet har gått igenom godkännandeprocessen och utgör en del av värdepappersföretagets utbud ska institutet regelbundet utvärdera instrumentet – med beaktande av de händelser som väsentligt skulle kunna påverka målgruppen – för att bedöma om målmarknaden och distributionen fortfarande är lämplig. För värdepappersinstitut som inte själva producerar investeringsprodukter men distribuerar andras produkter finns liknande regler som innebär att institutet ska se till att få tillgång till information om produktprocessen och kunna förstå egenskaperna hos instrumentet i fråga och vilken målgrupp de är avsedda för. Företaget ska också säkerställa att instrumenten distribueras till den avsedda målgruppen och endast erbjuds till kunder när detta ligger i kundens intresse. Utredningen föreslår att det i lagen om värdepappersmarknaden tas in bestämmelser om produktprocessen som motsvarar direktivets regler.

MiFID II innehåller bestämmelser om att värdepappersinstitut ska spela in telefonsamtal som är avsedda att leda till transaktioner i finansiella instrument för institutets egen eller för kunders räkning. Elektronisk kommunikation i samma syfte ska bevaras. Dokumentationen ska sparas i fem år – eller den längre tid som den behöriga myndigheten föreskriver, dock längst sju år – och lämnas ut till kunder på begäran. Kundens order som tas emot på annat sätt än via telefon eller elektroniskt ska dokumenteras på varaktigt medium. Utredningen föreslår

att det i lagen om värdepappersmarknaden tas in bestämmelser om bandinspelning m.m. som motsvarar direktivets regler.

Verksamhet över gränserna (kapitel 10)

Reglerna om verksamhet över gränserna i MiFID II är, för de europeiska företagen, i stort sett desamma som reglerna i 2004 års direktiv. Förändringarna på detta område består i att reglerna om filialer även ska tillämpas när ett värdepappersföretag anlitar ett anknutet ombud i en annan medlemsstat. Nytt i MiFID II är reglerna om företag från länder utanför EES, som etablerar en filial inom EES. Utredningen föreslår på detta område att Sverige ska utnyttja den möjlighet som MiFID II ger att kräva filialetablering för att företag utanför EES ska få tillhandahålla investeringstjänster i Sverige.

Bolagsstyrning m.m. (kapitel 11)

I MiFID II kompletteras de allmänt hålla kraven på att styrelse och verkställande direktör i värdepappersföretag och börser ska ha tillräckligt god vandel samt tillräcklig kunskap, tillräckliga färdigheter och tillräcklig erfarenhet med bestämmelser om att styrelse och verkställande direktör kollektivt ska ha tillräckliga kunskaper, färdigheter och erfarenheter för att förstå företagets verksamhet i allmänhet och riskerna i verksamheten i synnerhet. Var och en av styrelseledamöterna samt verkställande direktören ska agera hederligt samt med integritet och oberoende, för att effektivt kunna ifrågasätta beslut av ledande befattningshavare i företaget och för att kunna övervaka beslutsfattandet. Direktivet innehåller också en begränsning av det antal styrelseuppdrag som någon kan ha samtidigt. För samtliga företag gäller att en allmän skälighetsbedömning ska göras av hur många uppdrag en enskild ledamot bör ha. Bedömningen är beroende av arten, omfattningen och komplexiteten i verksamheten. För företag av betydande storlek finns även en uttrycklig kvantitativ begränsning. Utredningen bedömer att direktivets krav på styrelsen och dess ledamöter samt verkställande direktör i värdepappersinstitut redan är genomförda genom de bestämmelser som genomför motsvarande krav enligt kapitaltäckningsdirektivet⁷. Utredningen föreslår att motsvarande bestämmelser för börser – avseende styrelsens samlade kunskap och erfarenhet, begränsningen av antalet uppdrag som ledningspersoner kan ha samt kravet på att avsätta tillräcklig tid för att kunna utföra sitt uppdrag – tas in i lagen om värdepappersmarknaden. De mer specifika kraven i MiFID II på styrelsen och dess ledamöter samt verkställande direktören i en børs ska genomföras genom myndighetsföreskrifter.

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om särskild tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG (också benämnt CRD IV).

I MiFID II ställs krav på ledningsorganets styrning av företaget. Med ledningsorganet avses i svensk rätt styrelsen eller styrelsen och verkställande direktören. Kraven är relativt allmänt hållna. Ledningsorganet ska utforma och implementera (eller övervaka implementeringen av) styrningsarrangemang som säkerställer en effektiv och sund styrning av organisationen, vilket inkluderar åtskillnad av arbetsuppgifter inom företaget och förebyggande av intressekonflikter. För värdepappersföretag preciseras detta något mer. Ledningsorganet ska etablera, godkänna och ha uppsikt över företagets organisation när det gäller tillhandahållandet av investeringstjänster. Vid utformningen av organisationen ska arten, omfattningen och komplexiteten i företagets verksamhet beaktas. Ledningsorganet ska också etablera, godkänna och ha uppsikt över en policy för vilka tjänster, aktiviteter, produkter och verksamheter som företaget ska erbjuda eller ägna sig åt. Detta ska ske i enlighet med företagets risktolerans samt med beaktande av vilka kunderna är och vilka behov de har. Ledningsorganet ska även utforma en ersättningspolicy som syftar till att kunderna ska behandlas rättvist och att intressekonflikter undviks. Ledningsorganet ska slutligen regelbundet övervaka och utvärdera företagets styrningsmodell och policier avseende tillhandahållande av tjänster samt vidta relevanta åtgärder för att korrigera brister. Ledningsorganet ska också ha tillgång till all information som behövs för att kunna övervaka beslutsfattandet i företaget. Utredningen föreslår att det i lagen om värdepappersmarknaden tas in en katalog över styrelsens och verkställande direktörens uppgifter.

Tillsyn (kapitel 12)

Genomförandet av MiFID II innebär en viss utvidgning av Finansinspektionens tillsynsverktyg. Utredningen föreslår i denna del att inspektionens verktygskatalog kompletteras med en möjlighet att ansöka om betalningssäkring för att säkerställa ett anspråk på sanktionsavgift, rätt att förbjuda ageranden som kan antas strida mot lagen eller MiFIR (som innefattar rätt att förbjuda viss yrkesverksamhet), rätt att begära att en person vidtar åtgärder för att minska storleken på en position eller exponering, rätt att begränsa möjligheten för en person att ingå ett råvaruderivatkontrakt, samt rätt att stoppa marknadsföring eller försäljning av finansiella instrument eller strukturerade insättningar, om ett värdepappersinstitut har underlåtit att utveckla eller tillämpa en effektiv process för produktframtagande, eller om institutet på annat sätt har underlåtit att följa reglerna avseende processen för produktframtagande.

I MiFID II finns regler om samarbetet mellan behöriga myndigheter i olika medlemsstater och samarbetet med europeiska tillsynsmyndigheter. Utredningens bedömning är att dagens svenska regler uppfyller direktivets krav med några smärre förändringar avseende samarbetet och informationsutbytet med byrån för samarbete mellan energimyndigheter (Acer) och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esmå).

En nyhet i MiFID II är bestämmelserna om system och skydd för visseblåsare. Direktivet ställer krav dels på effektiva system för

rapportering och skydd för den som rapporterar överträdelser till den behöriga myndigheten, dels på att tillståndspliktiga företag ska inrätta sådana system för intern rapportering. En arbetstagare som rapporterar allvarliga överträdelser ska skyddas mot repressalier, diskriminering och andra former av missgynnande behandling. Därutöver ska identiteten på både anmälaren och på den som anmäls (om det är en fysisk person) som huvudregel skyddas. Syftet med särskilda rapporteringssystem, s.k. visseblåsarsystem, är att möjliggöra för i första hand samtlig personal att utan rädsla för repressalier kunna rapportera allvarliga händelser. Skyldigheten för behöriga myndigheter att inrätta effektiva procedurer för att motta och följa upp anmälningar om överträdelser föreslår utredningen genomförs genom föreskrifter på förordningsnivå. När det gäller identitetsskyddet är det utredningens bedömning att detta är omhändertaget av 30 kap. 4 b § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som nyligen infördes för att genomföra motsvarande bestämmelse i kapitaltäckningsdirektivet. Utredningen föreslår dock att offentlighets- och sekretesslagen kompletteras med en bestämmelse om att sekretess ska gälla även en fysisk person som i en anmälan pekats ut som ansvarig för en överträdelse. Utredningen föreslår också att den befintliga bestämmelse i lagen om värdepappersmarknaden, som innebär att värdepappersinstitut ska ha ändamålsenliga system för att från anställda omhändertaga anmälningar om eventuella missförhållanden inom institutet, ska gälla även för marknadsoperatörer och leverantörer av datarapporteringstjänster.

Ingripanden (kapitel 13)

Bestämmelserna om administrativa sanktioner och åtgärder i MiFID II skiljer sig väsentligt från motsvarande bestämmelser i 2004 års direktiv, vilka var utformade så att medlemsstaterna ålades att se till att det finns verkningsfulla sanktioner mot överträdelser av direktivets bestämmelser. Den närmare utformningen av sanktionerna var sedan en fråga för varje medlemsstat att ta hand om. I MiFID II är bestämmelserna betydligt mer detaljerade. Där anges vilka överträdelser som ska kunna rendera sanktioner, att även fysiska personer i företagets ledningsorgan ska kunna påföras sanktioner, de olika slag av sanktioner som ska finnas och storleken på sanktionsavgifter. För att genomföra dessa bestämmelser föreslår utredningen att det för svenska värdepappersinstitut, börser och svenska leverantörer av datarapporteringstjänster anges vilka bestämmelser i lagen och MiFIR som kan medföra ingripanden vid en överträdelse. Om ett svenskt värdepappersinstitut, en börse eller en svensk leverantör av datarapporteringstjänster har överträtt en bestämmelse i lagen om värdepappersmarknaden eller i MiFIR ska företaget kunna påföras en sanktion. I sådana fall ska även en styrelseledamot eller en verkställande direktör i institutet eller börsen, eller deras ersättare, kunna påföras en sanktion, om personen i fråga av uppsåt eller grov oaktsamhet har agerat på ett sätt som föranlett överträdelsen. Detta gäller dock enbart om företagets överträdelse är av allvarligt slag. I lagen införs också en

bestämmelse med innebörd att ett ingripande inte ska ske om överträdelsen samtidigt utgör en gärning som är föremål för åtal.

De sanktioner som kan bli aktuella för företagen är desamma som enligt gällande rätt, t.ex. återkallelse av tillstånd och sanktionsavgift. De sanktioner som kan bli aktuella såvitt gäller fysiska personer i ledningsorganet för ett svenskt företag är förbud att utöva ledningsuppdrag i ett värdepappersinstitut samt sanktionsavgift. Sanktionsavgift för fysiska personer ska bestämmas till högst ett belopp som motsvarar fem miljoner euro eller, i de fall beloppet blir högre och kan beräknas, till två gånger beloppet av de vinster som har erhållits eller de kostnader/förluster som har undvikits genom överträdelsen.

Bestämmelsen om ingripande mot fysiska personer i ett instituts eller en börs ledningsorgan ska tillämpas också på utländska företag som hör hemma utanför EES och driver värdepappersrörelse från filial i Sverige, varvid den eller de personer som har ansvaret för ledningen av filialen ska kunna påföras en sanktionsavgift.

Det nya sanktionssystemet påverkar också beslutsordningen för sanktioner. Utredningen föreslår att Finansinspektionen, liksom tidigare, ska fatta beslut om sanktioner avseende juridiska personer, och även i frågor om fysiska personers underlåtenhet att anmäla förvärv och avyttringar av ett kvalificerat innehav i ett värdepappersbolag, en börs eller en svensk clearingorganisation. När det gäller sanktioner mot ansvariga fysiska personer i ett svenskt värdepappersinstitut eller en börs, i fråga om överträdelser från företagets sida, ska Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande pröva frågor om sanktioner. Om ett sådant föreläggande inte godkänts inom föreskriven tid får Finansinspektionen ansöka hos Förvaltningsrätten i Stockholm om att sanktionen ska beslutas.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser (kapitel 14)

Enligt MiFID II ska medlemsstaterna senast den 3 juli 2016 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktivet. De nationella bestämmelserna ska tillämpas från och med den 3 januari 2017, med vissa undantag. MiFIR ska, med vissa undantag, börja tillämpas från och med den 3 januari 2017. Avseende MiFIR innebär detta att nuvarande bestämmelser i den svenska lagen som motsvarar bestämmelser i MiFIR ska upphöra att gälla den 3 januari 2017. Några särskilda åtgärder i övrigt för att förordningen ska börja gälla i Sverige ska inte vidtas och några övergångsbestämmelser behövs inte. När det gäller MiFID II ska de ändringar i lagen om värdepappersmarknaden som utredningen har föreslagit börja gälla den 3 januari 2017, med undantag för bestämmelserna om en CTP:s skyldighet att samla in och offentliggöra information om handel med obligationer, strukturerade finansiella produkter, utsläppsrätter och derivat. Dessa regler ska tillämpas från och med den 3 september 2018.

1.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2005:405) om försäkringsförmedling

dels att 1 kap. 5 §, 5 kap. 1 och 4 §§ samt 8 kap. 6 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 5 kap. 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §⁵⁹

När en försäkringsförmedlare utövar sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 15 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, är lagen tillämplig även på denna verksamhet, om inte något annat sägs.

När en försäkringsförmedlare utövar sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, är lagen tillämplig även på denna verksamhet, om inte något annat sägs.

5 kap.

1 §⁶⁰

En försäkringsförmedlare får efter tillstånd av Finansinspektionen utöva sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 15 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

En försäkringsförmedlare får efter tillstånd av Finansinspektionen utöva sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Vid prövning av en ansökan om tillstånd enligt första stycket gäller bestämmelserna i 2 kap. 5 eller 6 § i tillämpliga delar.

⁵⁹ Senaste lydelse 2007:565.

⁶⁰ Senaste lydelse 2007:565.

4 §⁶¹

Försäkringsförmedlaren *skall* i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingssed och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen.

Försäkringsförmedlaren *skall* anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Om försäkringsförmedlaren har informerat kunden enligt 6 kap. 2 § första stycket 1 om att han eller hon lämnar rådgivning om försäkring på grundval av en opartisk analys, är förmedlaren skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden.

Förmedlaren *skall* avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Om försäkringsförmedlaren utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket, gäller dessutom bestämmelserna i 8 kap. lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden för den verksamheten i tillämpliga delar.

Försäkringsförmedlaren *ska* i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingssed och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen.

Försäkringsförmedlaren *ska* anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Om försäkringsförmedlaren har informerat kunden enligt 6 kap. 2 § första stycket 1 om att han eller hon lämnar rådgivning om försäkring på grundval av en opartisk analys, är förmedlaren skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden.

Förmedlaren *ska* avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Om försäkringsförmedlaren utövar sådan sidoverksamhet som avses i 1 § första stycket, gäller dessutom bestämmelserna i 8 och 9 kap. lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden för den verksamheten i tillämpliga delar.

⁶¹ Senaste lydelse 2007:565.

4 a §

För en försäkringsförmedlare som i sin verksamhet lämnar råd till konsumenter om placeringar i finansiella instrument gäller bestämmelserna i 8 kap. 31 och 32 §§, 9 kap. 8, 13–16, 20–22, 24, 25 och 46 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

8 kap.

6 §⁶²

Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare, *skall* inspektionen snarast underrätta Bolagsverket om detta.

Om Bolagsverket har återkallat registreringen avseende förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring för en anknuten försäkringsförmedlare som har tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 15 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, *skall* Bolagsverket snarast underrätta Finansinspektionen om detta.

Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare, *ska* inspektionen snarast underrätta Bolagsverket om detta.

Om Bolagsverket har återkallat registreringen avseende förmedling av livförsäkring eller alla slag av försäkring för en anknuten försäkringsförmedlare som har tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, *ska* Bolagsverket snarast underrätta Finansinspektionen om detta.

Denna lag träder i kraft den 3 januari 2017.

⁶² Senaste lydelse 2007:565.

REGERINGSKANSLIET

Remiss

2015-02-06

Fi2015/578

Finansdepartementet

Finansmarknadsavdelningen

Rebecca Appelgren

Telefon 08-405 30 13

Elisabeth Helmenius

Telefon 08-405 37 45

Värdepappersmarknaden, MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2)

Remissinstanser:

1. Justitieombudsmannen
2. Sveriges riksbank
3. Svea hovrätt
4. Stockholms tingsrätt
5. Helsingborgs tingsrätt
6. Kammarrätten i Stockholm
7. Förvaltningsrätten i Stockholm
8. Förvaltningsrätten i Göteborg
9. Arbetsdomstolen
10. Justitiekanslern
11. Domstolsverket
12. Åklagarmyndigheten
13. Ekobrottsmyndigheten
14. Konsumentverket
15. Revisorsnämnden
16. Datainspektionen
17. Kommerskollegium
18. Pensionsmyndigheten
19. Riksgäldskontoret
20. Finansinspektionen
21. Skatteverket
22. Första AP-fonden
23. Andra AP-fonden
24. Tredje AP-fonden
25. Fjärde AP-fonden
26. Sjätte AP-fonden
27. Sjunde AP-fonden
28. Juridiska fakultetsnämnden
29. Handelshögskolan i Stockholm
30. Bokföringsnämnden

Postadress
103 33 Stockholm

Telefonväxel
08-405 10 00

E-post: fi.registrator@regeringskansliet.se

Besöksadress
Jakobsgatan 24

Telefax
08-21 73 86

Telex
117 41 FINANS S

31. Konkurrensverket
32. Kronofogdemyndigheten
33. Bolagsverket
34. Allmänna Reklamationsnämnden (ARN)
35. Arbetsgivarverket
36. Post- och telestyrelsen (PTS)
37. Statens tjänstepensionsverk (SPV)
38. Energimarknadsinspektionen
39. Svenska kraftnät
40. Naturvårdsverket
41. Statens energimyndighet
42. Tillväxtverket
43. Regelrådet
44. Aktiemarknadsbolagens Förening
45. Aktiemarknadsnämnden
46. Aktiespararna
47. AktieTorget AB
48. Bankinstitutens Arbetsgivareorganisation
49. Branschorganisationen för privatekonomiska förmedlings- och jämförelsetjänster
50. Euroclear Sweden AB
51. FAR
52. Finansbolagens Förening
53. Finansförbundet
54. Fondbolagens förening
55. Facket för försäkring och finans (FTF)
56. Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden
57. Företagarna
58. Institutionella ägares förening för regleringsfrågor på värdepappersmarknaden
59. InsureSec AB
60. Kollegiet för svensk bolagsstyrning
61. Konsumenternas Bank- och finansbyrå
62. Konsumenternas försäkringsbyrå
63. Landsorganisationen i Sverige (LO)
64. NASDAQ OMX Stockholm AB
65. Nordic Growth Market NGM AB
66. Näringslivets Regelnämnd
67. Rådet för finansiell rapportering
68. Småföretagarnas Riksförbund
69. Sparbankernas Riksförbund
70. Stockholms handelskammare
71. Svensk Energi
72. Svensk Försäkring
73. Svenska Bankföreningen
74. Svenska Fondhandlareföreningen
75. Svenska Försäkringsföreningen
76. Svenska försäkringsförmedlares förening

77. Svenska Journalistförbundet
78. Svenska Riskkapitalföreningen
79. Svenskt Näringsliv
80. Sveriges Konsumenter
81. Sveriges Advokatsamfund
82. Sveriges Akademikers centralorganisation (SACO)
83. Sveriges Finansanalytikers Förening
84. Sveriges Kommuner och Landsting
85. Sveriges Redovisningskonsulters förbund (SRF)
86. Tidningsutgivarna
87. Tjänstemännens centralorganisation (TCO)
88. Tricorona Climate Partner AB

Remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet, 103 33 Stockholm, senast **den 11 maj 2015**. Svaren bör lämnas både på papper och per e-post i wordformat till fi.registrator@regeringskansliet.se.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Göran Haag
Rättschef

Kopia till

Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm
Riksdagens utredningstjänst
Finansutskottet
Registrator, Finansdepartementet

Departementsserien 2017

Kronologisk förteckning

1. Elektronisk övervakning av kontaktförbud. Ju.
2. Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. S.
3. Genomförande av ICT-direktivet. Ju.
4. Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. S.
5. Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. N.
6. Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall. S.
7. Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. Ju.
8. Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. Ku.
9. Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. S.
10. ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. A.
11. Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. S.
12. Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. S.
13. Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. Fi.
14. Vissa ändringar i läkemedelslagen. S.
15. Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. UD.
16. Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. Ju.
17. En ny lag om försäkringsdistribution. Fi.

Departementsserien 2017

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. [10]

Finansdepartementet

Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. [13]

En ny lag om försäkringsdistribution. [17]

Justitiedepartementet

Elektronisk övervakning av kontaktförbud. [1]

Genomförande av ICT-direktivet. [3]

Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. [7]

Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. [16]

Kulturdepartementet

Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. [8]

Näringsdepartementet

Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. [5]

Socialdepartementet

Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragskyldiga föräldrar. [2]

Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. [4]

Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall. [6]

Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. [9]

Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. [11]

Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. [12]

Vissa ändringar i läkemedelslagen. [14]

Utrikesdepartementet

Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. [15]

En departementspromemoria är en utredning som arbetats fram inom Regeringskansliet. Utredningen publiceras som en rapport i departementsserien, förkortad Ds.

106 47 Stockholm Tel 08-598 191 90 kundservice@wolterskluwer.se www.wolterskluwer.se

ISBN 978-91-38-24611-5 ISSN 0284-6012